

NORGES OFFICIELLE STATISTIK.

Tredie Række No. 290.

Beretning

— om —

Sundhedstilstanden og Medicinalforholdene

i Norge

i Aaret 1895.

(Rapport sur l'état sanitaire et médical pour l'année 1895.)

Udgiven af

Direktøren for det civile Medicinalvæsen.

(UN RÉSUMÉ EN FRANÇAIS SE TROUVE PAGE VII.)

KRISTIANIA.

STEENSKE BOGTRYKKERI.

1898.

NORGES OFFICIELLE STATISTIK.

Tredie Række No. 290.

Beretning

om

Sundhedstilstanden og Medicinalforholdene

i Norge 1895.

(Rapport sur l'état sanitaire et médical pour l'année 1895.)

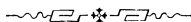

Udgiven

af

Direktøren for det civile Medicinalvæsen.

(UN RÉSUMÉ EN FRANÇAIS SE TROUVE PAGE VII.)

KRISTIANIA.

STEENSKE BOGTRYKKERI.

1898.

For Aarene 1882—1894 se Norges officielle Statistik, Tredie Række
No. 10, 24, 31, 51, 75, 95, 116, 143, 162, 185, 222, 252, 274.

Indhold.

(Table des matières).

Almindelig Beretning om Sundheds- og Medicinalforholdene i Riget 1895	Side. 1*
<i>(Rapport général sur l'état sanitaire et médical en Norvège pendant l'année 1895).</i>	
Fortegnelse over Tabellerne.	
<i>(Liste des tableaux).</i>	
I. Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale <i>(Section médicale superficie, population, nombre des médecins, des dentistes, des sage-femmes, des aide-vaccinateurs, des pharmacies).</i>	1*
II. Dødeligheden i Riget, dets Bygder og Byer	6*
<i>(La mortalité dans le royaume, dans les communes rurales et dans les villes par départements).</i>	
III. Dødeligheden i Byerne	7*
<i>(La mortalité dans les villes).</i>	
IV. Døde i Forhold til 1000 levende Fødte	9*
<i>(Nombre des décès par 1000 enfants nés vivants).</i>	
V. Samtlige af Lægerne anmeldte Tilfælde af epidemiske Sygdomme, fordelte paa Amter	10*
<i>(Les maladies épidémiques dans les départements).</i>	
VI. De af Lægerne opgivne Tilfælde af epidemiske Sygdomme efter Maaned, Køn og Alder	14*
<i>(Le nombre des cas des maladies épidémiques traités, par mois, par sexe et par âge).</i>	
VII. De i Byerne anmeldte epidemiske Sygdomme	16*
<i>(Les maladies épidémiques dans les villes par mois).</i>	
VIII. Epidemiske Sygdomme i Amternes Byer	17*
<i>(Les maladies épidémiques dans les villes par départements).</i>	
IX. Angrebne af 1000 Indvaanere af Tyfoidfeber, Skarlagensfeber, Difteri og Lungebetændelse	19*
<i>(Nombre des cas de la fièvre typhoïde, de la scarlatine, de la diphthérie et de la pneumonie par 1000 habitants).</i>	
X. Oversigt over Tyfoidfeberens Optraeden i de inden de forskellige Amter stærkest angrebne Lægedistrikter	20*
<i>(La fièvre typhoïde dans quelques districts civils).</i>	
XI. Dødsfald paa Barselseng	21*
<i>(Décès pendant les couches dans les départements).</i>	

	Side.
XII. Dødsaaarsager for Barselkvinder. Døde efter obstetriciske Operationer (<i>Causes de décès pendant les couches; décès après des opérations obstétricales</i>).	22*
XIII. Oversigt over Skarlagensfeberens Optræden i de inden de forskellige Amter stærkest angrebne Lægedistrikter	23*
(<i>La scarlatine dans quelques districts civils</i>).	
XIV. Oversigt over Difteriens Optræden i de inden de forskellige Amter stærkest angrebne Lægedistrikter	24*
(<i>La diphthérie dans quelques districts civils</i>).	
XV. Oversigt over Lungebetændelsens Optræden i de inden de forskellige Amter stærkest angrebne Lægedistrikter	25*
(<i>La pneumonie dans quelques districts civils</i>).	
XVI. Paa Sygehuse indkomne Tilfælde af Gonorré og Uretrit	26*
(<i>Cas nouveaux de gonorrhée et de l'urethrite dans les hôpitaux</i>).	
XVII. Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde af veneriske Sygdomme	27*
(<i>Cas des maladies vénériennes traités en dehors des hôpitaux</i>).	
XVIII. Til- og Afgang af Spedalske i Stiftelserne	29*
(<i>Tableau des lépreux dans les hospices</i>).	
XIX. Opgave over samtlige Spedalske i Riget og deres Bevægelse i og udenfor Stiftelserne i Aarene 1856—1890	30*
(<i>Tableau des lépreux pendant les années de 1856—1895</i>).	
XX. Oversigt over Antallet af Spedalske, Indlæggelse i Stiftelserne m. m. aantsvis, særskilt for Sygdomsform og Kjøen	31*
(<i>Tableau des lépreux par forme de la maladie et par sexe en 1856—1895</i>).	
XXI. Forskellige af Lægerne behandlede Sygdomme	32*
(<i>Liste des cas traités des maladies diverses</i>).	
XXII. Dødeligheden af Lungetuberkulose i de forskellige Amter for Aarene 1893—1895	36*
(<i>Mortalité par la phthisie dans les départements pendant les années de 1893—1895</i>).	
XXIII. Procentforhold af Dødsfald af Lungetuberkulose til samtlige opgivne Dødsaaarsager og til Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme for Byer og Bygder	38*
(<i>Mortalité par la phthisie relativement aux toutes causes de décès et aux causes de décès non épidémiques dans les villes et dans la campagne</i>).	
XXIV. Liste over Dødsfald af Kræft	40*
(<i>Décès causés par les maladies cancéreuses</i>).	
XXV. Antallet af Sindssyge, forpleiede med Statsbidrag efter Lov af 27/6 1891 og de samlede Udgifter ved deres Forpleining for Stat og Kommuner [<i>Le nombre des aliénés dont l'entretien est partiellement à la charge de l'État d'après la loi du 27/6 1891, et le total de l'entretien de ces aliénés (les frais de l'État et des communes ensemble)</i>].	44*
XXVI. Chirurgiske Operationer	46*
(<i>Opérations chirurgicales</i>).	
XXVII. Af Lægerne udførte obstetriciske Operationer	54*
(<i>Opérations obstétricales, faites par les médecins</i>).	
XXVIII. Obstetriciske Operationers Udfald for Mødre og Børn	56*
(<i>Résultat des opérations obstétricales pour les mères et pour les enfants</i>).	
XXIX. Tvillingfødsler med kunstig Forløsning	57*
(<i>Jumeaux nés après des opérations obstétricales</i>).	

	Side.
XXX. Udfald af de obstetriciske Operationer efter de forskellige Indikationer	58*
<i>(Résultat des accouchements: a) par forceps, b) par version, c) par extraction, d) des accouchements prématurés artificiels, e) par perforation, f) par embryotomie, g) par opération césarienne — d'après les indications différentes).</i>	
XXXI. Fødte og Døde	61*
<i>(Naissances et décès).</i>	
XXXII. Fødte og Døde i Bygderne og Byerne	62*
<i>(Nombre des naissances et des décès dans la campagne et dans les villes).</i>	
XXXIII. Procentforholdene mellem de af Lægerne opgivne ved kjendte Sygdomme forårsagede Dødsfald og de ialt indtrufne Dødsfald inden Amterne (Bydistrikt og Landdistrikt) samt i de enkelte Lægedistrikter	64*
<i>(Décès totaux et décès causés par les maladies connues dans les départements et dans les districts civils médicaux).</i>	
XXXIV. De hyppigste Dødsårsager	66*
<i>(Causes des décès classées par ordre de fréquence).</i>	
XXXV. Vakterede	67*
<i>(Vaccination).</i>	
XXXVI. Oversigt over de udførte retsmedicinske Forretninger	68*
<i>(Liste des actes médicaux forenses).</i>	
XXXVII. Sygestatistik for Strafarbejdsanstalterne	72*
<i>(Statistique des malades dans les établissements pénitentiaires pour les condamnés aux travaux forcés).</i>	
XXXVIII. Apothek og deres Personale	78*
<i>(Des pharmacies et de leur personnel).</i>	
XXXIX. Syfilis paa Sygehusene	82*
<i>(La syphilis dans les hôpitaux).</i>	
XL. Tabel over Tilfælde af Sindssygdom, behandlede paa Sygehus	84*
<i>(Mouvement des aliénés dans les hôpitaux).</i>	
XLI. Antal af de paa Sygehusene behandlede Syge	86*
<i>(Mouvement des malades dans les hôpitaux).</i>	
XLII. Kjendte Dødsårsager	90*
<i>(Causes de décès par départements).</i>	
XLIII. Kjendte Dødsårsager i Riget efter Køn og Alder	98*
<i>(Causes de décès par sexe et par âge).</i>	
XLIV. Kjendte Dødsårsager i Byerne	106*
<i>(Causes de décès dans les villes).</i>	
XLV. Kjendte Dødsårsager i Byerne efter Køn og Alder	114*
<i>(Causes de décès dans les villes par sexe et par âge).</i>	
XLVI. En Del af Lægerne behandlede epidemiske Sygdomme, fordelte paa Lægedistrikter og Maaneder	120*
<i>(Cas de quelques maladies épidémiques traités, par districts civils médicaux et par mois).</i>	

Bilag. Tabeller over de opgivne Tilfælde og kjendte Dødsfald af epidemiske Sygdomme i Riget og Amterne for Aarene 1881—1895.

(Appendice. Tableaux des cas et décès connus des maladies épidémiques dans le royaume et dans les préfectures pendant les années 1881—1895.

En 1895 l'état sanitaire du royaume a été satisfaisant. Le chiffre total des cas connus des maladies aiguës épidémiques a été 183 944 (en 1894: 184 375). Comme à l'ordinaire les maladies catarrhales ont été les plus nombreuses de l'année. La rougeole et la coqueluche ont continué son cours épidémique de l'année précédente, mais à partir du mois de juin la rougeole est beaucoup reculée. La scarlatine a été répandue notamment dans la ville de Bergen et dans les départements de Trondhjem. Parmi les maladies prédominantes il faut aussi citer la grippe, qui se produisant en épidémie dans presque tout le pays a culminé au mois de mars. La pneumonie a été plus rare, et la mortalité (16 pct.) a été 1 pct. moindre que dans l'année 1894. La diphthérie a été moins fréquente que pendant les treize années dernières, et la mortalité n'a pas dépassée 13,3 pct. Le typhus, n'étant pas connu en dehors des départements du nord, a été plus fréquent que d'habitude. La fièvre typhoïde a gagné un peu du terrain dans la plupart des districts de l'ouest. La variole se montrait en épidémies circonscrites dans le département de Stavanger et dans la ville de Bergen. Les affections gastriques aiguës ont été de fréquence ordinaire.

En 1895 la mortalité calculée d'après la population supposée au milieu de l'année, c'est à dire 2 055 100, a été 15,7 sur 1000. Le nombre des décès a été 32 189, celui des morts nés 1634. Le nombre des naissances, 62 932 a dépassé 30 743 le nombre des décès.

Parmi les 22 016 décès, dont les médecins ont indiqué la cause (68,4 pct. de tous les décès), le plus grand nombre est occasionné par les maladies suivantes: la phthisie et les tubercules pulmonaires (3887) la décrépitude (2189), la pneumonie (1576), les maladies cancéreuses (1464), la bronchite aiguë, la pneumonie catarrhale et la laryngite (1150), les maladies organiques du cœur (984), la diarrhée et la cholérine (955), la méningite tuberculeuse et les autres affections tuberculeuses en dehors du poumon (951), l'apoplexie cérébrale (759), la bronchite chronique (574), la débilité congénitale (572), la maladie de Bright (543), la diphthérie (520), la coqueluche (462), les convulsions de l'enfance (359), la méningite simple (345), la grippe (322), la scarlatine (242).

887 ont péri par suite d'accidents malheureux, 135 par suicide, 22 par homicide.

Le nombre des hôpitaux ordinaires ont été de 48; dans ces hôpitaux ont été traités 14 310 malades, dont 13 076 sont sortis et 1 234 sont décédés, ce qui constitue une mortalité de 9,6 sur 100.

Dans 11 maisons d'aliénés ont été traités 2352 individus, dont 635 sont sortis et 130 sont décédés.

Le royaume est divisé en 157 districts médicaux civils.

Le nombre total des médecins autorisés à été de 973. La vaccination a été pratiquée sur 45 509 individus soit par des médecins, soit par des aide-vaccinateurs, dont le nombre a été de 689. Il y a 986 sage-femmes examinées. Le nombre des pharmacies a été de 119.

Trykfeil og Rettelser.

I Medicinalberetningen for 1879:

Side XI. Romsdals Amt Middelfolkemængde 112 609, læs 122 609.

I Medicinalberetningen for 1881:

Side XIII. Hamar Stift Middelfolkemængde 234 200, læs 234 500.

I Medicinalberetningen for 1889:

Side X. Kristiania Stift Middelfolkemængde 526 200, læs 564 200.

I Medicinalberetningen for 1891:

Side X. Søndre Bergenhus Amt Middelfolkemængde 128 300, læs 128 200.
Bergen —«— 53 500 « 53 400.

I Medicinalberetningen for 1894:

I den generelle Beretning (A).

Side 5*.	I Kolonnen	Fladeindhold	staar for	Kistrand	16 443,78,	læs	11 966,07.
-	—	Folkemængde	—	—	3 354	«	2 287.
-	—	Læger	—	- Finmarkens Amt	11	«	13.
- 8*.	—	Folkemængde	—	- Trondhjem	24 700	«	28 792, hvor-
							hos tilføies som Anmærkning ²⁾ : Efter Byens
							nye Grændser 1ste Marts 1893. Dødeligheden
							(24,2) beregnet som for Kristiania og Bergen.
	—	1894	—	- Trondhjem	28,9	læs	24,2.
	-	—	1893	—	31,8	«	27,3.
— 45*.	Sidste Kolonne,	nederste Linie	staar		379 383,30	«	878 683,30.
— 76*.	Linje 8 f. o.	staar			910	«	935.
— 78*.	I Kolonnen	Apotheker	staar for	Idun	1	«	ingen.
— 81*.	-	—	—«—	i Summen	92	«	91.

I Medicinalberetningen for 1895:

I den generelle Beretning (A).

Side 1*. Linie 5 staar sages-femmes, aides-vaccinateurs, læs sage-femmes, aide-vaccinateurs.

Almindelig Beretning

om Sundheds- og Medicinalforholdene i Riget.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Section médicale (1), superficie (2), population (3), nombre des médecins (4), des dentistes (5), des sages-femmes (6), des aides-vaccinateurs (7), des pharmacies (8).

Tabel I.	1	2	3	4	5	6	7	8
Amt.	Lægedistrikter.	Fladeindhold i km ² .	Tilstedev. Folke- mængde 1ste Januar 1891.	Antal				
				Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpe- vaccinatorer.	Apothek.
I.	1. Kristiania (By)	16,55	¹⁾ 148 213	189	57	74	-	16
II.	Akershus Amt	5321,42	100 427	43	-	37	32	4
	2. Aker	1063,50	34 488	20	-	12	7	2
	3. Ullensaker	2141,02	33 456	10	-	10	11	1
	4. Høland	1263,28	13 609	4	-	7	7	-
	5. Follo	853,62	18 874	9	-	8	7	1
III.	Smaalenenes Amt	4142,69	120 864	45	7	42	28	11
	6. Eidsberg	1405,92	22 073	6	-	9	9	-
	7. Moss	783,91	22 785	10	1	10	6	2
	8. Sarpsborg	700,16	49 037	15	4	10	7	6
	9. Hvaler	1252,70	26 969	14	2	13	6	3
IV.	Buskerud Amt	14996,85	105 203	38	7	47	19	6
	10. Drammen	603,18	34 664	13	4	15	2	3
	11. Ringerike	1800,92	15 680	7	2	9	4	1
	12. Modum	2358,86	25 037	9	-	9	3	1
	13. Nes	2899,46	7 603	1	-	4	3	-
	14. Aal	2723,81	5 377	2	-	2	2	-
	15. Sandsvær	1310,32	12 343	4	1	5	2	1
	16. Rollag	3300,30	4 499	2	-	3	3	-
V.	Jarlsberg og Larvik Amt	2320,93	97 745	38	9	43	14	8
	17. Tønsberg	781,12	44 418	18	4	20	9	3
	18. Hof	866,53	19 423	7	1	7	1	2
	19. Larvik	673,28	33 904	13	4	16	4	3

¹⁾ Efter Opgave fra Kristiania Sundhedskommission over Indbyggerantallet ved Begyndelsen og Slutningen af Aaret 1895 udgjorde Middelfolkemængden 178 787.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Tabel I. (Forts.).		1	2	3	4	5	6	7	8
Amt.	Lægedistrikter.	Fladeindhold i km ² .	Tilstedev. Folke- mængde 1ste Januar 1891.	Antal					
				Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpe- vaksinatorer.	Apothek.	
VI.	Hedemarkens Amt	27507,72	120 386	40	4	48	43	6	
	20. Soler og Odalen	3492,38	32 625	9	1	10	9	1	
	21. Hedemarken	2688,24	42 638	14	2	13	9	3	
	22. Søndre Østerdalen	3036,74	18 633	7	1	6	6	1	
	23. Trysil	3759,54	5 460	2	-	4	5	-	
	24. Rendalen	7093,47	9 892	3	-	9	7	-	
	25. Tønsset	6398,71	10 330	5	-	6	7	1	
VII.	Kristians Amt	25362,50	108 579	32	4	41	37	5	
	26. Hadeland og Land	2948,24	24 186	10	1	10	7	1	
	27. Søndre Valdres	2495,38	10 059	3	-	5	5	1	
	28. Nordre —	2943,32	7 103	2	-	4	4	-	
	29. Toten	1483,89	23 916	7	2	7	7	2	
	30. Faaberg	2359,26	15 337	4	1	5	4	1	
	31. Ringebu	3166,69	11 659	3	-	3	3	-	
	32. Lom	5799,56	9 770	2	-	4	4	-	
	33. Lesje	4166,16	6 549	1	-	3	3	-	
VIII.	Bratsberg Amt	15189,10	91 410	38	5	46	38	9	
	34. Skien	1066,24	30 162	15	4	18	6	4	
	35. Kragerø	1650,41	22 934	7	1	8	6	2	
	36. Hollen	1141,81	12 137	5	-	5	5	1	
	37. Sauland	1716,04	6 795	3	-	4	4	1	
	38. Kviteseid	2256,07	7 890	2	-	4	7	1	
	39. Laardal	4214,11	7 952	5	-	5	5	-	
	40. Tinn	3144,42	3 540	1	-	2	5	-	
IX.	Nedenes Amt	9347,99	77 352	27	5	32	20	6	
	41. Østre Nedenes	889,43	31 652	7	1	8	5	2	
	42. Vestre —	1116,72	31 558	17	4	16	7	4	
	43. Aamli	1995,71	5 739	1	-	3	3	-	
	44. Evje	1139,43	4 050	1	-	3	3	-	
	45. Sætersdalen	4206,70	4 353	1	-	2	2	-	
X.	Lister og Mandal Amt ..	7264,34	76 213	25	7	34	28	5	
	46. Kristiansands Stadsfysik.	16,04	12 543	13	4	8	-	2	
	47. Oddernes	1147,05	20 818	5	1	8	8	1	
	48. Undal	1960,28	12 140	1	-	7	7	-	
	49. Lyngdal	841,83	6 850	1	-	2	4	-	
	50. Vanse	268,35	9 445	2	2	4	4	1	
	51. Flekkefjord	3030,79	14 417	3	-	5	5	1	
XI.	Stavanger Amt	9147,16	114 223	31	5	62	41	8	
	52. Sogndal	790,77	5 592	2	-	3	3	-	
	53. Egersund	1298,02	13 161	3	-	5	3	1	
	54. Sandnes	1955,84	15 333	4	-	8	5	1	
	55. Stavanger Stadsfysikat..	6,26	22 483	10	3	14	-	3	
	56. Stavanger	228,16	9 096	1	-	5	5	-	
	57. Finnø	1521,18	11 103	3	-	8	8	-	
	58. Sand	2495,48	10 459	1	-	6	6	-	
	59. Karmøen	447,24	14 528	3	-	8	6	1	
	60. Hangesund ¹⁾	404,21	12 468	4	2	5	5	2	

¹⁾ Til Hangesund Lægedistrikt hører ogsaa Sveen Herred af søndre Bergenhus Amt, hvis Fladeindhold og Indbyggerantal (214,23 km², 3 054 tilstedeværende Indbyggere) ikke er medregnet i Summen. Medregnes disse, bliver Fladeindholdet for Lægedistriktet 618,44 km² og Indbyggerantallet 15 522.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Tabel I. (Forts.).		1	2	3	4	5	6	7	8
Amt.	Lægedistrikter.	Fladeindhold i km ² .	Tilstedev. Folke- mængde 1ste Januar 1891.	Antal					
				Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpe- vaccinatorer.	Apothek.	
XII.	Søndre Bergenhus Amt.	15606,67	127 678	24	-	65	58	1	
	Sveen Herred ¹⁾	214,23	3 054	-	-	2	2	-	
	61. Indre Søndhordland	1099,71	9 160	3	-	6	3	-	
	62. Ytre —	597,52	10 466	3	-	7	7	-	
	63. Tysnes	1042,50	9 198	3	-	7	7	-	
	64. Indre Hardanger	5554,45	10 081	3	-	8	6	-	
	65. Ytre —	877,34	7 659	2	-	5	3	-	
	66. Voss	2073,52	10 519	2	-	3	4	1	
	67. Søndre Midthordland	995,42	12 997	2	-	5	6	-	
	68. Nordre —	433,40	18 111	2	-	5	4	-	
	69. Osterøen	1561,94	16 204	2	-	7	6	-	
	70. Alversund	242,79	7 238	1	-	5	5	-	
	71. Lindaas	913,76	12 991	1	-	5	5	-	
XIII.	72. Bergen (By)	13,55	52 803	45	11	32	-	6	
XIV.	Nordre Bergenhus Amt.	18472,48	87 839	16	-	63	51	2	
	73. Lærdal	3617,04	6 729	1	-	4	5	1	
	74. Lyster	2225,15	5 293	1	-	3	3	-	
	75. Sogndal	887,33	5 224	1	-	3	3	-	
	76. Vik	1792,24	8 324	3	-	9	6	-	
	77. Gulen	883,37	6 798	1	-	5	4	-	
	78. Kirkebø	1464,07	6 664	1	-	5	4	-	
	79. Ytre Søndfjord	879,18	8 458	1	-	7	4	-	
	80. Indre —	1540,55	8 262	1	-	5	5	-	
	81. Kinn	1160,17	8 691	2	-	6	4	1	
	82. Ytre Nordfjord	566,83	6 611	1	-	4	4	-	
	83. Nordfjordeidet	662,23	4 515	1	-	3	2	-	
	84. Gloppen	1031,89	5 017	1	-	3	2	-	
	85. Indviken	1761,83	7 253	1	-	6	5	-	
XV.	Romsdals Amt	14989,61	127 663	32	4	79	71	7	
	86. Vestre Søndmør	918,51	11 907	3	-	8	8	-	
	87. Indre —	1241,27	8 120	1	-	5	5	1	
	88. Østre —	2040,94	6 492	1	-	6	6	-	
	89. Ørskog	723,33	7 166	2	-	3	3	-	
	90. Nordre Søndmør	314,82	17 883	5	2	10	6	2	
	91. Ytre Romsdal	1164,66	17 619	3	-	11	10	1	
	92. Indre —	2512,49	10 887	3	-	6	7	-	
	93. Søndre Nordmør	817,52	22 806	8	2	13	8	3	
	94. Sundalen	1964,15	5 840	2	-	6	6	-	
	95. Surendalen	2065,16	8 829	2	-	5	5	-	
	96. Nordre Nordmør	1226,76	10 114	2	-	6	7	-	
XVI.	Søndre Trondhjems Amt	18606,24	123 750	52	6	73	44	6	
	97. Trondhjems Stadsfysikat	35,24	28 792	27	6	25	-	4	
	98. Strinden	686,80	12 066	6	-	7	7	-	
	99. Selbu	2545,04	5 421	1	-	2	2	-	

¹⁾ Sveen Herred hører til Haugesund Lægedistrikt: se Anm. Side 2*.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Tabel I. (Forts.).		1	2	3	4	5	6	7	8
Amt.	Lægedistrikter.	Fladeindhold i km².	Tilstedev. Folke- mængde 1ste Januar 1891.	Antal					
				Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpe- vakter.	Apothek.	
	100. Røros ¹⁾	3439, ¹⁷	6 111	2	-	3	3	1	
	101. Guldalen	2972, ⁶⁷	12 973	3	-	7	7	-	
	102. Opdal ²⁾	2805, ¹⁴	5 275	2	-	3	3	-	
	103. Orkedalen	1943, ⁵⁹	14 439	4	-	9	6	1	
	104. Hitteren	921, ⁸³	9 669	2	-	4	4	-	
	105. Hevne	1090, ⁴⁶	5 153	1	-	2	2	-	
	106. Ytre Fosen	656, ⁸⁸	9 877	2	-	3	2	-	
	107. Indre —	814, ²⁴	7 527	1	-	4	4	-	
	108. Nordre —	1733, ⁸²	7 255	1	-	4	4	-	
XVII.	Nordre Trondhjems Amt.	22767, ⁸¹	81 529	24	2	39	44	4	
	109. Stjørdalen	2252, ¹⁶	10 699	3	-	6	4	1	
	110. Frosten	646, ⁷²	7 835	1	-	4	4	-	
	111. Levanger	2078, ⁵⁰	12 347	5	-	4	5	1	
	112. Inderøen	985, ⁰²	11 347	2	-	5	7	-	
	113. Stenkjær	2193, ⁸⁹	10 821	4	1	7	6	1	
	114. Grong	10285, ⁷¹	7 601	2	-	4	7	-	
	115. Namsos	1302, ⁰³	6 302	4	1	2	3	1	
	116. Fosnes	1323, ⁰⁰	4 681	1	-	2	3	-	
	117. Kolvereid	1085, ³⁰	4 851	1	-	3	3	-	
	118. Vikten	614, ⁸⁸	5 045	1	-	2	2	-	
XVIII.	Nordlands Amt	37958, ⁵⁰	132 447	40	3	75	59	4	
	119. Brønnø	2391, ⁹⁹	11 917	3	-	6	5	1	
	120. Alstahaug	1262, ⁹⁴	11 830	4	-	6	3	-	
	121. Vefsen	7067, ³⁸	7 380	2	-	4	3	1	
	122. Ranen	5064, ⁵³	13 652	3	-	6	5	-	
	123. Lurø	2321, ⁷⁷	8 288	2	-	4	4	-	
	124. Gildeskaal	1849, ⁷⁷	5 315	1	-	2	3	-	
	125. Bodø	535, ⁷⁹	8 040	3	2	3	2	1	
	126. Folden	2270, ⁷⁵	4 214	1	-	3	3	-	
	127. Skjerstad	3980, ¹⁹	7 148	3	-	3	3	-	
	128. Steigen	433, ⁷⁴	3 338	1	-	2	1	-	
	129. Hammerø	1058, ⁸³	2 946	1	-	1	1	-	
	130. Lødingen	2832, ⁰⁵	5 295	1	-	4	4	-	
	131. Ofoten	3036, ¹⁶	5 771	2	-	4	2	-	
	132. Flakstad	395, ⁴⁷	3 504	2	-	4	4	-	
	133. Buksnes	288, ³⁰	7 901	3	-	6	4	-	
	134. Østlofoten	630, ²⁰	7 074	2	1	3	5	1	
	135. Hadsel	944, ⁰²	10 008	3	-	8	2	-	
	136. Sortland	1594, ⁶²	8 826	3	-	6	5	-	
XIX.	Tromsø Amt	26246, ¹⁰	65 009	21	2	31	32	3	
	137. Trondenes	1543, ⁶⁹	11 760	5	-	4	5	1	
	138. Ibbestad	1660, ⁹⁵	8 033	1	-	3	2	-	
	139. Tranø	1083, ⁰²	4 738	3	-	3	3	-	
	140. Berg	609, ¹⁰	1 849	1	-	2	2	-	

¹⁾ Medregnet de til Hedemarkens Amt hørende Dele af Tolgen Herred. ²⁾ Medregnet det til Hedemarkens Amt hørende Inset Sogn af Kvikne.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Tabel I. (Forts.).		1	2	3	4	5	6	7	8
Amt.	Lægedistrikter.	Fladeindhold i km ² .	Tilstedev. Folke- mængde 1ste Januar 1891.	Antal					
				Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpe- vækinotører.	Apothek.	
	141. Lenviken	1198, ⁴⁷	5 583	1	-	3	4	-	
	142. Maalselven	5896, ⁰⁵	4 686	3	-	3	3	-	
	143. Balstfjorden	1565, ²⁸	4 451	1	-	2	2	-	
	144. Tromsø	1593, ⁹⁰	10 299	3	2	4	3	2	
	145. Lyngen	3682, ²⁷	5 354	1	-	2	4	-	
	146. Karlsø	1374, ¹⁵	2 704	1	-	2	1	-	
	147. Skjervø	6039, ²²	5 552	1	-	3	3	-	
XX.	Finmarkens Amt	47385, ³⁴	29 341	¹⁾ 13	1	23	30	3	
	148. Alten	12119, ¹⁵	5 406	1	-	3	4	-	
	149. Loppen	1173, ⁶⁴	1 731	1	-	2	3	-	
	150. Hammerfest	3397, ³⁶	3 995	2	-	4	3	1	
	151. Maasø	535, ⁸⁰	2 508	1	-	3	5	-	
	152. Kistrand	16443, ⁷⁸	3 354	1	-	2	3	-	
	153. Lebesby	3903, ⁶⁴	3 080	{ 1	-	2	2	-	
	154. Tanen			{ 1	-	1	3	-	
	155. Vardø	2257, ⁹⁹	3 310	2	1	2	3	1	
	156. Vadsø	2565, ⁹⁹	4 025	1	-	3	1	1	
	157. Sydvaranger	4987, ⁹⁹	1 932	1	-	1	3	-	
		322663, ⁵⁵	1 988 674	813	139	986	689	120	

¹⁾ Foruden de i hvert Distrikt opførte Læger er ansat en Distriktslæge uden fast Distrikt med skiftende Bopæl efter Amtmandens nærmere Bestemmelse.

Folkemængde. Den for Rigets Amter og Lægedistrikter opførte Folkemængde (Tabel I) er den tilstedeværende Folkemængde, anført efter de af det statistiske Centralbureau meddelte Opgaver over Resultaterne af Folketællingen i Norge den 1ste Januar 1891. Til Beregning af Dødelighedsforhold og andre Forholdsberegninger i Aaret er derimod som Regel benyttet den af det statistiske Centralbureau til Medicinaldirektøren meddelte Opgave over den beregnede tilstedeværende Middelfolkemængde i Aaret (Tabel II).

Sundhedstilstanden maa betegnes som tilfredsstillende.

Det samlede Antal epidemiske Sygdomstilfælde udgjorde for Aaret 183 944 mod 184 375 i 1894.

De hyppigst forekommende epidemiske Sygdomme var de katarralske og akut Katarr i Luftveiene og Bronkit samt katarralsk og follikulær Angina med henholdsvis 35,2 pCt. og 8,3 pCt. eller tilsammen 43 pCt. af samtlige anmeldte Tilfælde. Dernæst kommer Influenza med 14,6 pCt. samt akut Diarré og indelandsk Kolera med 14,3 pCt. Hyppigst efter disse anmeldtes krupøs Lungebetændelse, Kighoste, Skarlagensfeber, Mæslinger og Difteri. Røde Hunde synes at have forekommet almindelig i de sønden- og østenfjeldske Amter,

Dødeligheden i Riget, dets Bygder og Byer.
La mortalité dans le royaume, les communes rurales et les villes par départements.

Tabel II. Amter.	Hele Riget.				Bygderne.				Byerne.			
	Beregnet tilstede- v. Middel- befolk- ning.	Antal Dødsfald i 1895.	Døde af 1000 Levende.		Beregnet tilstede- v. Middel- befolk- ning.	Antal Dødsfald i 1895.	Døde af 1000 Levende.		Beregnet tilstede- v. Middel- befolk- ning.	Antal Dødsfald i 1895.	Døde af 1000 Levende.	
			1895.	1894.			1895.	1894.			1895.	1894.
Riget	2 055 100	32 189	15,7	16,92	1 541 300	23 271	15,1	16,14	513 800	8 918	17,35	19,31
1. Kristiania	175 000	3 150	18,0	19,9	-	-	-	-	175 000	3 150	18,0	19,9
2. Akershus	102 400	1 538	15,0	16,3	99 200	1 469	14,8	16,3	3 200	69	21,6	16,3
3. Smaalenene	125 300	1 923	15,3	15,2	88 500	1 362	15,4	14,7	36 800	561	15,2	16,3
4. Buskerud	107 800	1 707	15,8	16,0	78 400	1 200	15,3	16,0	29 400	507	17,2	15,9
5. Jarlsberg og Larvik	99 800	1 564	15,7	15,2	66 100	1 020	15,4	15,0	33 700	544	16,1	15,6
6. Hedemarken	121 400	1 616	13,3	16,1	115 300	1 535	13,3	16,1	6 100	81	13,3	17,1
7. Kristians	110 000	1 474	13,4	14,8	106 500	1 415	13,3	14,7	3 500	59	16,9	18,0
8. Bratsberg	94 600	1 511	16,0	14,8	71 400	1 129	15,8	14,5	23 200	382	16,5	15,9
9. Nedenes	77 100	1 217	15,8	18,2	63 300	1 045	16,5	18,5	13 800	172	12,5	17,0
10. Lister og Mandal	74 200	1 420	19,1	19,0	54 700	1 022	18,7	18,5	19 500	398	20,4	20,2
11. Stavanger	114 500	2 041	17,8	16,5	78 600	1 355	17,2	15,1	35 900	686	19,1	19,5
12. Søndre Bergenhus	131 400	1 917	14,6	16,3	131 400	1 917	14,6	16,3	-	-	-	-
13. Bergen	57 800	958	16,6	22,3	-	-	-	-	57 800	958	16,6	22,3
14. Nordre Bergenhus	88 200	1 217	13,8	14,3	87 500	1 205	13,8	14,3	700	12	17,1	10,0
15. Romsdal	130 200	1 987	15,3	15,4	108 500	1 594	14,7	14,7	21 700	393	18,1	19,0
16. Søndre Trondhjem	125 300	1 918	15,3	19,3	94 800	1 369	14,4	17,7	30 500	549	18,0	24,2
17. Nordre Trondhjem	80 300	1 175	14,6	15,5	75 600	1 107	14,6	15,4	4 700	68	14,5	16,5
18. Nordland	140 300	2 125	15,2	18,5	134 600	2 039	15,1	18,5	5 700	86	15,1	17,8
19. Tromsø	68 900	1 082	15,7	17,2	62 600	986	15,8	17,0	6 300	96	15,2	18,3
20. Finnmarken	30 600	649	21,2	22,4	24 300	502	20,7	20,4	6 300	147	23,3	30,2

1895.

Dødeligheden i Byerne.

La mortalité dans les villes.

Amt.	Tabel III. Byer.	Tilstede- værende Folke- mængde 1ste Januar 1891.	Antal Døde i 1895.	Døde af 1000 Levende.					
				1895.	1894.	1893.	1892.	1891.	1890.
I.	Kristiania ¹⁾	178 787	3 150	18,0	19,9	18,5	20,5	20,6	21,1
II.	Drøbak	2 147	44	20,5	17,7	20,0	21,4	17,7	13,6
	Hvitsten	149	2	13,4	6,7	33,6	20,1	-	13,4
	Hølen	191	7	36,7	20,9	20,9	36,6	15,7	10,4
	Son	769	16	20,8	11,7	13,0	29,9	20,8	17,4
III.	Moss	8 036	117	14,6	16,2	16,6	17,9	17,7	17,8
	Sarpsborg	2 936	66	22,5	19,1	15,0	19,1	17,0	19,8
	Fredrikstad	12 292	188	15,3	14,2	15,1	18,5	16,7	14,6
	Fredrikshald	11 159	190	16,9	20,4	23,1	22,8	16,0	13,8
IV.	Drammen	20 437	373	18,2	17,7	17,9	16,4	18,2	11,0
	Holmsbu	436	17	39,0	11,5	18,3	13,8	6,0	10,7
	Hønefoss	1 505	22	14,6	14,6	18,6	15,9	13,3	16,2
	Kongsberg	5 291	95	17,9	13,6	19,3	22,9	15,9	20,6
V.	Svelviken	1 346	33	24,6	14,9	11,9	15,6	17,1	15,7
	Holmestrand	2 287	30	13,1	16,2	16,6	21,4	15,7	18,6
	Horten	6 536	124	18,9	15,8	14,8	22,2	15,9	15,7
	Aasgaardstrand . . .	372	4	10,8	13,4	21,5	13,4	10,8	22,6
	Tønsberg	6 818	124	18,2	17,2	16,2	14,1	18,0	14,5
	Sandefjord	3 903	54	13,8	16,1	12,6	15,1	19,0	18,8
VI.	Larvik	10 933	175	16,0	16,0	16,6	17,5	19,9	16,2
	Kongsvinger	1 308	25	19,1	22,2	18,3	12,2	15,3	14,4
VII.	Hamar	4 013	56	14,0	17,9	16,4	14,9	17,2	24,9
	Gjøvik	1 391	17	12,2	19,4	10,8	25,2	21,6	13,4
VIII.	Lillehammer	1 861	42	22,6	19,3	26,9	17,2	14,5	15,3
	Brevik	1 993	51	25,6	21,1	22,1	24,1	21,1	20,0
VIII.	Porsgrund	3 841	70	18,2	19,8	18,7	17,2	17,7	12,4
	Skien	8 959	142	15,8	15,2	15,8	22,7	15,3	17,8
	Stathelle	345	10	28,9	11,6	23,2	31,9	17,4	32,0
	Langesund	1 230	19	15,4	17,9	21,2	26,0	11,4	13,0
	Kragerø	5 492	90	16,4	14,6	13,3	19,8	17,7	18,0

¹⁾ Den opførte Folkemængde er den hjemmehørende Middelbefolkning, beregnet efter Sundhedskommissionens Opgaver. Dødeligheden er derimod beregnet efter den tilstedeværende Middelfolkemængde efter Opgave fra det statistiske Centralbureau, cfr. Tabel II.

Dødeligheden i Byerne.

Amt.	Tabel. III. (Forts.). Byer.	Tilstede- værende Folke- mængde 1ste Januar 1891.	Antal Døde i 1895.	Døde af 1000 Levende.					
				1895.	1894.	1893.	1892.	1891.	1890.
IX.	Østerrisør	2 988	39	13,1	13,7	12,7	23,1	11,7	10,8
	Tvedestrand	1 657	27	16,3	15,7	15,7	12,1	25,3	14,7
	Arendal	4 438	48	10,8	21,9	19,2	15,3	19,8	17,4
	Grimstad	2 880	37	12,9	13,2	12,8	14,6	17,0	13,6
	Lillesand	1 372	21	15,3	21,1	16,8	11,7	24,1	17,8
X.	Kristiansand	12 543	252	20,1	21,7	21,9	21,3	21,6	21,2
	Mandal	3 616	73	20,2	17,7	17,1	15,5	31,8	20,9
	Farsund	1 518	40	26,3	17,1	26,4	25,0	19,1	21,8
	Flekkefjord	1 541	33	21,4	17,5	23,9	23,4	20,1	23,4
XI.	Sogndal	461	9	19,5	8,7	15,2	19,5	6,5	10,7
	Egersund	2 815	58	20,6	18,1	19,9	16,3	17,0	18,2
	Sandnes	1 654	48	29,0	22,4	22,4	20,6	23,0	13,3
	Stavanger	22 483	447	19,9	21,3	19,3	20,0	19,0	16,0
	Kopervik	791	16	20,2	16,4	25,3	15,2	25,3	9,9
	Skudeneshavn	1 123	18	16,1	16,9	19,7	16,9	18,7	15,1
	Haugesund	5 382	90	16,7	16,2	18,0	15,6	13,0	16,2
XIII.	Bergen ¹⁾	ca. 61 000	958	16,6	22,3	16,9	17,8	17,0	16,1
XIV.	Florø	674	12	17,8	10,4	14,8	11,9	19,3	13,3
XV.	Aalesund	8 349	179	21,4	19,9	17,9	18,3	13,5	19,1
	Molde	1 660	31	18,7	20,5	24,1	21,1	21,7	25,7
	Kristiansund	10 135	183	18,1	20,1	18,1	17,1	19,1	20,8
XVI.	Trondhjem	²⁾ 28 792	549	18,0	24,2	27,3	19,0	21,3	28,0
XVII.	Levanger	902	19	21,1	29,9	28,8	22,2	24,4	18,0
	Stenkjær	1 866	24	12,9	13,4	13,4	14,5	15,5	28,6
	Namsos	1 815	25	13,8	13,2	20,9	29,2	20,4	11,4
XVIII.	Mosjøen	1 160	17	14,7	16,4	21,6	23,3	29,3	19,1
	Bodø	3 791	69	18,2	20,8	18,7	24,4	23,7	20,2
XIX.	Tromsø	6 071	96	15,8	19,3	17,8	21,1	16,6	18,5
XX.	Hammerfest	2 238	47	21,0	30,4	38,9	38,4	21,4	36,1
	Vardø	2 216	51	23,1	33,8	39,7	35,2	28,0	34,7
	Vadsø	1 767	49	27,7	24,9	27,7	31,1	21,5	20,1

¹⁾ Folkemængden er den af Stadsfysikus opgivne omtrentlige Middelfolkemængde for Aaret. Dødeligheden er beregnet paa samme Maade som for Kristiania anført (cfr. Tabel II).

²⁾ Efter Byens nye Grændser. Dødeligheden beregnet som for Kristiania og Bergen.

Døde i Forhold til 1000 levende Fødte.

Nombre des décès par 1000 enfants nés vivants.

Tabel IV.										
	1895.	1894.	1893.	1892.	1891.	1890.	1889.	1888.	1887.	1886.
Riget	511	568	532	602	565	590	586	549	520	520
Byer	510	573	528	588	560	595	604	599	588	536
Bygder	512	566	534	607	566	589	580	532	507	514
Amter:										
Kristiania	466	562	494	578	559	618	611	618	658	577
Akershus	508	551	575	632	669	559	606	605	571	556
Smaalenene	499	495	480	619	517	529	529	605	500	512
Buskerud	542	535	533	563	532	517	638	566	537	538
Jarlsb. og Larvik	548	558	496	586	552	554	560	558	484	510
Hedemarken	452	546	546	605	562	571	625	525	469	445
Kristians	444	476	528	624	551	507	535	506	487	490
Bratsberg	551	513	503	594	533	540	544	531	521	564
Nedenes	544	637	538	662	662	588	617	655	519	591
Lister og Mandal	597	640	622	702	746	717	715	779	643	584
Stavanger	571	536	575	589	545	576	583	585	489	504
Søndre Bergenhus	491	575	489	485	497	547	590	531	496	466
Bergen	483	672	491	531	528	496	565	661	473	467
Nordre Bergenhus	486	521	456	444	502	541	599	475	608	523
Romsdal	529	558	502	527	515	696	591	515	501	491
Søndre Trondhjem	553	701	662	745	714	773	682	588	598	590
Nordre Trondhjem	561	655	680	751	712	732	642	510	519	539
Nordland	445	599	484	617	537	583	422	419	378	413
Tromsø	469	528	449	530	426	235	521	412	400	406
Finmarken	601	701	764	771	594	665	626	546	597	907

De af epidemiske Sygdomme anmeldte Angrebne udgjør 90,6 pro mille af den for Aaret beregnede Middelfolkemængde eller 0,2 pro mille mindre end Aaret forud. I 1893 var Forholdstallet 81,7, i 1890—92 derimod gennemsnitlig 98,1. Det største Tal har Byerne Bergen med 184,1 pro mille og Kristiania med 174,4 pro mille, dernæst kommer Smaalenenes, Jarlsberg og Larvik, Buskerud, søndre Trondhjem, Nedenes og Akershus Amter, hvor Antallet af Angrebne ligeledes i større eller mindre Grad overstiger Gennemsnitstallet for Riget. De øvrige Amter har mindre Forholdstal end det gennemsnitlige for Riget, det mindste har de bergenhusiske. Som sædvanlig viser Forholdet sig størst i de Amter, der har den største Bybefolkning.

I Forhold til Aaret forud viser der sig nogen Stigning i de anmeldte Syges Antal i det Søndenfjeldske og paa Østlandet, medens der i samtlige Amter fra søndre Bergenhus og nordover, nordre Trondhjems Amt alene undtaget, er større eller mindre Tilbagegang. For 183 181 af de ialt opgivne 183 944

Samtlige af Lægerne anmeldte epidemiske
Les maladies épidémiques

Tabel V.	Samtlige epidemiske Sygdomme.		Angrebne af epidemiske Sygdomme af 1000 Indbyggere.	Exantematisk Tyfus.		Tyfoid-feber.		Cerebro-spinal-meningit.		Barsel-feber.	
	Tilf.	Dsf.		Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Riget	183944	6007	89,5	145	15	1215	141	31	11	395	94
Byer	101376	2314	197,3	22	1	455	60	2	-	91	29
Bygder	82568	3693	53,6	123	14	760	81	29	11	304	65
Amter:											
1. Kristiania.	30519	912	174,4	-	-	84	12	-	-	13	6
2. Akershus	9493	241	92,7	-	-	38	1	-	-	13	2
3. Smaalenene	15611	486	124,6	-	-	62	7	5	-	19	3
4. Buskerud	12061	369	111,9	-	-	34	4	-	-	23	8
5. Jarlsberg og Larvik	12295	262	123,5	-	-	22	3	1	-	17	5
6. Hedemarken	9964	302	82,1	-	-	7	1	4	-	25	4
7. Kristians	7068	245	64,3	-	-	14	3	-	-	15	3
8. Bratsberg	8027	232	84,9	-	-	7	2	-	-	10	3
9. Nedenes	7160	182	92,9	-	-	15	4	-	-	11	4
10. Lister og Mandal	5990	250	80,7	-	-	8	2	-	-	9	5
11. Stavanger	9930	349	86,7	-	-	53	9	-	-	12	4
12. Søndre Bergenhus	3869	248	29,4	-	-	157	8	-	-	21	8
13. Bergen	10638	243	184,1	-	-	126	13	-	-	8	4
14. Nordre Bergenhus	2358	151	26,7	-	-	62	6	4	2	15	4
15. Romsdal	8566	349	65,8	-	-	136	15	6	2	25	3
16. Søndre Trondhjem	11706	374	93,4	-	-	145	16	-	-	62	10
17. Nordre —	4230	164	52,7	1	-	45	2	2	2	21	3
18. Nordland	8423	393	60,0	10	1	107	16	4	4	53	10
19. Tromsø	3482	178	50,5	14	-	54	8	4	1	14	2
20. Finmarken	2554	77	83,5	120	14	39	9	1	-	9	3

epidemiske Sygdomstilfælde kjendes deres Optræden i de forskjellige Maaneder; de fleste forekom i Aarets første Kvartal, særlig i Marts, væsentlig paa Grund af epidemisk optrædende Influenza. Det mindste Antal opgives som sædvanlig for August og September.

Antal Angrebne af epidemiske Sygdomme blandt 1 000 Indvaanere i Riget og dets Amter findes anført i Tabel V.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde efter de af det statistiske Centralbureau meddelte Opgaver over Folkemængdens Bevægelse i 1895 32 189 eller 15,7 pro mille af den beregnede tilstedeværende Middelfolkemængde. I 1894 var den 16,9 pro mille. Siden 1879 har Forholdstallet ikke været saa lavt som for indeværende Aar.

Sygdomme fordelte paa Amter.
dans les départements.

Børne- kopper.		Vand- kopper.		Skarlagens- feber.		Røde Hunde.	Mæslinger.		Rosen.		Kighoste.		Difteri.	
Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
17	3	2230	-	6161	242	2439	4557	146	1863	55	8247	462	3918	520
8	-	1531	-	2402	87	1807	2640	79	689	20	3740	127	1306	99
9	3	699	-	3759	155	632	1917	67	1174	35	4507	335	2612	421
-	-	283	-	577	30	892	215	7	99	9	534	34	496	34
-	-	59	-	216	7	148	168	2	95	2	288	2	150	13
-	-	123	-	137	6	288	1590	38	137	4	382	36	284	34
-	-	187	-	589	26	201	592	25	132	1	621	25	83	7
1	-	323	-	282	10	195	457	10	148	-	1045	25	124	15
-	-	55	-	10	-	297	148	5	149	3	297	17	125	18
-	-	28	-	232	10	42	124	2	99	2	96	6	151	19
-	-	104	-	198	3	201	462	7	73	-	595	40	44	4
-	-	66	-	365	9	5	110	2	72	4	272	11	201	10
-	-	72	-	33	-	40	134	8	53	1	288	22	318	28
8	3	104	-	428	17	13	481	36	103	2	122	11	208	23
-	-	44	-	663	12	2	18	3	79	3	63	7	271	53
8	-	235	-	646	21	4	13	1	92	5	211	4	86	16
-	-	19	-	202	8	25	7	-	43	3	99	19	60	9
-	-	120	-	245	21	10	9	-	86	1	1100	70	83	11
-	-	213	-	783	36	67	14	-	124	4	473	15	333	40
-	-	34	-	316	14	1	13	-	83	4	127	1	81	18
-	-	108	-	138	8	4	2	-	123	6	1038	80	566	118
-	-	32	-	98	4	4	-	-	36	-	415	21	225	48
-	-	21	-	3	-	-	-	-	37	1	181	16	29	2

Dødeligheden i Rigets Bygder (15,1 pro mille) var noget lavere end Gjennemsnittsdødeligheden for Riget og 1 pro mille lavere end Aaret forud (16,1 pro mille), medens den i Rigets Byer (17,35 pro mille) som sædvanlig var noget større end Gjennemsnittsdødeligheden for Riget i samme Aar; Dødeligheden i Byerne Aaret forud var 19,3 pro mille.

Sammenlignes Dødeligheden i Amterne (Overøvrighedsdistrikterne) med Rigets, viser den sig størst i Finnmarken, Lister og Mandal samt Kristiania, hvor den overstiger Rigets med fra 5,5 til 2,3 pro mille, derefter Stavanger og Bergen med fra 2,1—0,9 pro mille større Dødelighed end det Gjennemsnitlige. Mindst var den i Hedemarkens, Kristians og nordre Bergenhus Amter (fra 2,4—1,9 pro mille mindre end Rigets), samt i søndre Bergenhus og nordre Trond-

Samtlige af Lægerne anmeldte epidemiske
Les maladies épidémiques

Tabel V. (Forts.).	Strube- hoste.		Kus- ma.	Akut Katarr i Luftveiene og Bronkit.		Katarralsk og follikulær Angina.	Influenza.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Tilf.	Dsf.
Riget	257	100	2198	64721	1150	15264	26938	322
Byer	101	35	1210	37615	525	9656	16045	133
Bygder	156	65	988	27106	625	5608	10893	189
Amter:								
1. Kristiania	25	11	149	12076	233	2242	6174	67
2. Akershus	9	5	15	3724	57	585	1537	18
3. Smaalenene	23	12	109	5405	102	1342	2236	21
4. Buskerud	9	4	19	4087	96	691	2367	31
5. Jarlsberg og Larvik	13	3	4	4566	46	930	1665	16
6. Hedemarken	30	7	34	3915	76	637	1828	22
7. Kristians	4	3	14	2307	50	607	1390	17
8. Bratsberg	3	-	65	2945	47	548	846	13
9. Nedenes	9	5	29	2327	30	718	1498	21
10. Lister og Mandal . .	9	-	82	1855	39	695	926	18
11. Stavanger	19	3	201	3960	91	947	883	19
12. Søndre Bergenhus . .	5	2	47	911	35	324	264	6
13. Bergen	14	-	274	4028	53	1398	1085	-
14. Nordre Bergenhus . .	4	2	11	651	25	142	203	15
15. Romsdal	5	1	171	2407	40	536	701	4
16. Søndre Trondhjem . .	14	9	62	4111	41	1252	1436	11
17. Nordre —	5	2	58	1279	22	359	660	10
18. Nordland	22	15	502	2378	41	740	717	4
19. Tromsø	28	14	296	918	21	318	280	6
20. Finmarken	7	2	56	871	5	253	242	3

hjemms Amter (omtrent 1 pro mille mindre). I de øvrige Amter er Forskjellen mindre væsentlig.

I Forhold til Aaret forud er Dødeligheden steget noget i 5 Amter, mest i Bratsberg, fra 14,8 pro mille i 1894 til 16,0 pro mille i 1895. I de øvrige Amter er den aftaget, særlig i Bergen fra 22,3 pro mille i 1894 til 16,6 pro mille i 1895.

Tabel II (Side 6*) giver en Oversigt over de Dødes Antal og Dødeligheden i 1895 i Forhold til den beregnede tilstedeværende Middelfolkemængde i Riget, dets Bygder og Byer med Fordeling paa Amterne.

Tabel III (Side 7*) giver en Oversigt over Dødeligheden i Byerne.

Sygdomme fordelte paa Amter.

dans les départements.

Lunge- betændelse.		Pleurit.		Gigtfeber.		Koldfeber.		Akut Diarré og indenlandsk Kolera.		Blodgang.		Skjørbug.	
Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
9797	1576	3532	100	3232	86	46	5	26360	955	321	22	60	2
3698	497	1269	28	1293	28	13	1	15701	563	58	2	24	-
6099	1079	2263	72	1939	58	33	4	10659	392	263	20	36	2
761	138	240	12	308	9	2	-	5344	310	5	-	-	-
521	75	185	7	187	1	-	-	1481	47	66	2	8	-
776	146	255	6	208	11	3	-	2207	58	17	2	3	-
509	81	130	3	170	2	-	-	1611	55	5	1	1	-
582	85	146	5	138	2	4	-	1600	32	30	5	2	-
732	95	197	5	185	3	1	-	1246	45	39	1	3	-
648	98	153	4	185	3	-	-	946	24	13	1	-	-
568	78	107	4	129	3	-	-	1118	28	3	-	1	-
216	49	161	6	175	4	17	2	892	20	-	-	1	1
310	93	66	2	113	2	2	-	975	30	1	-	1	-
561	86	242	7	173	5	10	-	1393	32	8	1	1	-
294	80	78	5	116	6	5	2	499	18	6	-	2	-
558	58	187	3	210	3	1	1	1454	61	-	-	-	-
280	29	103	1	96	4	-	-	326	24	5	-	1	-
786	121	401	3	157	3	-	-	1511	47	69	6	2	1
642	103	218	12	271	10	-	-	1447	65	35	2	4	-
315	57	110	7	117	5	-	-	596	17	7	-	-	-
489	60	332	3	180	5	1	-	895	21	7	1	7	-
169	36	124	2	66	4	-	-	381	11	5	-	1	-
80	8	97	3	48	1	-	-	438	10	-	-	22	-

Tabel IV (Side 9*) viser Antallet af Døde i Forhold til levende Fødte i Tiaaret 1886—1895.

Epidemiske Sygdomme. I Tabel V (Side 10*) gives en Oversigt over samtlige af Lægerne opgivne Tilfælde og Dødsfald af epidemiske Sygdomme samt deres Fordeling paa Amterne.

Af Tabel VI (Side 14*) sees Antallet af ialt kjendte Tilfælde af epidemiske Sygdomme i hele Riget med Angivelse af Tiden for deres Optraeden og de Syges Køn og Alder, forsaavidt Opgaver derover haves; desuden oplyser Tabellen om de enkelte Sygdommes Procentforhold til samtlige kjendte Tilfælde af epidemiske Sygdomme samt om deres Dødelighedsprocent.

De af Lægerne opgivne Tilfælde af epidemiske Sygdomme efter Maaned, Kjøen og Alder.

Le nombre des cas des maladies épidémiques traités par mois, par sexe et par âge.

Tabel VI. Sygdom.	Ialt kjendte Tilfælde.	Procent- forhold til samtlige opgivne Tilfælde af epidemiske Sygdomme.	Ialt anmeldte Dødsfald.	Procent Døde af samtlige Tilfælde af samme Sygdom.	Kjøn og Alder (par sexe et âge).				Tiden er opgivet for Antal Be- handlede.
					1		2		
					Børn (under 15 Aar).		Voxne (over 15 Aar).		
					Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	
Typhus exanthematicus.....	145	0,08	15	1,0	16	23	53	44	145
Febris typhoidea.....	1 215	0,7	141	11,6	144	142	469	437	1 212
Meningitis cerebrospinalis.....	31	0,02	11	35,4	9	7	9	2	31
Febris puerperalis.....	395	0,2	94	23,8	-	-	-	394	386
Variolæ.....	17	0,009	3	17,6	2	-	7	8	17
Varicellæ.....	2 230	1,2	-	-	990	1 025	97	80	2 202
Scarlatina.....	6 161	3,4	242	3,9	2 687	2 788	224	353	6 156
Rubeolæ.....	2 439	1,3	-	-	911	1 022	192	311	2 439
Morbilli.....	4 557	2,5	146	3,2	2 017	2 033	191	253	4 547
Erysipelas.....	1 963	1,0	55	2,9	104	147	616	976	1 852
Tussis convulsiva.....	8 247	4,5	462	5,6	3 617	4 078	117	150	8 211
Diphtheria.....	3 918	2,1	520	13,3	1 432	1 477	401	588	3 893
Angina membranacea (Croup).....	257	0,1	100	38,9	142	96	3	7	245
Parotitis.....	2 198	1,2	-	-	565	507	807	268	2 172
Bronchitis acuta, Catarrhus.....	64 721	35,2	1 150	1,8	14 362	14 061	17 832	17 693	64 530
Angina catarrhalis et follicularis.....	15 264	8,3	-	-	2 927	3 153	4 536	4 537	15 236
Influenza.....	26 938	14,6	322	1,2	2 570	2 626	10 364	11 130	26 711
Pneumonia crouposa.....	9 797	5,3	1 576	16,1	2 170	1 739	3 219	2 536	9 772
Pleuritis.....	3 532	1,9	100	2,8	396	309	1 653	1 121	3 500
Febris rheumatica.....	3 232	1,8	86	2,7	318	272	1 255	1 340	3 209
— intermittens.....	46	0,03	5	10,9	3	1	38	3	43
Diarrhoea acuta, Cholera nostras.....	26 360	14,3	955	3,6	7 319	6 459	6 207	6 089	26 296
Dysenteria.....	321	0,2	22	6,9	76	79	71	91	320
Scorbutus.....	60	0,03	2	3,3	2	7	36	13	56
Tilsammen	183 944		6 007						183 181

Tabel VI (Forts.).												
Sygdom.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Typhus exanthematicus	15	3	1	5	51	34	13	13	3	3	2	2
Febris typhoidea	86	69	84	59	53	77	63	85	130	152	153	201
Meningitis cerebrospinalis	-	2	2	6	4	4	3	2	1	5	1	1
Febris puerperalis	43	30	33	39	46	29	33	24	31	25	23	30
Variolæ	1	-	1	-	-	-	-	-	-	1	10	4
Varicellæ	263	235	130	153	108	126	83	86	78	211	326	403
Scarlatina	738	642	547	388	464	415	330	269	311	493	692	867
Rubeolæ	268	339	632	539	275	164	78	25	21	14	40	44
Morbilli	1 411	930	543	407	464	324	190	65	41	24	63	85
Erysipelas	204	194	188	156	152	128	133	120	114	149	152	162
Tussis convulsiva	1 193	1 029	777	580	510	547	590	601	554	618	653	559
Diphtheria	536	392	351	303	313	319	314	208	182	261	402	312
Angina membranacea (Croup) ..	36	45	26	20	23	11	4	4	21	14	18	23
Parotitis	274	301	287	208	159	113	136	78	80	149	168	219
Bronchitis acuta, Catarrhus	8 695	9 839	8 795	6 249	4 990	3 545	2 694	2 353	2 948	3 974	4 983	5 465
Angina catarrhalis et follicularis	1 888	1 773	1 592	1 313	1 190	990	783	728	862	1 094	1 526	1 498
Influenza	957	3 866	14 432	3 618	1 077	544	256	197	156	224	458	926
Pneumonia crouposa	1 116	1 345	1 416	1 138	917	650	409	269	334	490	785	903
Pleuritis	304	318	340	307	345	313	317	249	214	242	271	280
Febris rheumatica	378	315	335	249	300	269	236	174	158	212	262	321
— intermittens	1	1	1	6	2	4	5	1	3	7	7	5
Diarrhoea acuta, Cholera nostras	1 637	1 489	1 498	1 609	2 017	2 967	3 440	3 173	2 486	2 105	2 042	1 823
Dysenteria	50	12	13	28	27	31	38	22	29	24	19	27
Scorbutus	-	4	1	7	4	5	4	5	20	2	2	2
Tilsammen	20 094	23 173	32 025	17 387	13 491	11 609	10 152	8 751	8 777	10 492	13 058	14 172

De i Byerne anmeldte epidemiske Sygdomme¹⁾.
Les maladies épidémiques dans les villes.

Tabel VII.																
Sygdom.	Antal kjendte Tilfælde.	Procentforhold til de i hele Riget kjendte Tilfælde af samme Sygdom.	Anmeldte Dødsfald ²⁾ .	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.	
Exantematisk Tyfus.....	22	15,2	1	-	1	-	4	7	5	1	-	1	1	-	2	
Tyfoidefeber.....	448	36,9	60	12	22	27	15	23	43	29	30	54	52	62	79	
Simpel Feber.....	660	-	-	3	48	42	50	46	68	66	55	58	62	78	84	
Cerebrospinalmeningit (epidemisk)	2	6,5	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	
Barselfeber.....	95	24,1	29	15	5	7	10	12	5	5	3	6	8	7	12	
Børnekopper.....	6	35,3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	4	
Vandkopper.....	1504	-	-	174	169	100	120	72	86	52	41	47	120	220	303	
Skarlagensfeber.....	2370	38,5	87	252	231	174	145	162	162	108	77	152	224	325	358	
Røde Hunde.....	1807	74,1	-	236	260	447	386	182	130	56	16	12	10	35	37	
Mæslinger.....	2641	57,9	79	914	573	262	186	310	189	119	29	7	3	20	29	
Rosen.....	682	36,6	20	83	71	55	61	59	43	34	45	35	67	67	62	
Septichæmi, Pyæmi.....	95	-	33	3	10	8	17	7	4	6	8	7	7	8	10	
Kighoste.....	3735	45,3	127	740	665	424	212	145	142	154	182	224	231	321	295	
Difteri.....	1308	33,4	99	192	133	90	114	85	128	68	60	97	94	143	104	
Strubehoste.....	102	39,7	35	15	22	8	4	10	3	1	1	11	6	8	13	
Kusma.....	1211	55,1	-	214	221	138	97	76	43	53	26	44	99	89	111	
Akut Katarr i Luftv. og Bronkit	37474	57,9	525	5232	6301	4994	3140	2573	1806	1320	1163	1814	2511	3133	3487	
Katarralsk og follikulær Angina	9624	63,1	-	1195	1086	961	863	793	604	407	389	565	747	1032	982	
Influenza.....	15947	59,2	133	333	2618	10013	1285	371	269	101	78	63	85	226	505	
Lungebetændelse.....	3693	37,7	497	447	547	583	386	319	262	166	104	153	172	220	334	
Pleurit.....	1281	36,3	28	125	125	135	115	105	109	103	81	83	97	110	93	
Gigtfeber.....	1297	40,1	28	166	129	122	101	120	108	82	61	70	85	127	126	
Koldfeber.....	13	28,3	1	-	-	1	-	1	3	1	1	-	3	1	2	
Akut Diarré og indenlandsk Kolera	15615	59,2	563	870	824	864	815	1211	1829	2020	1951	1591	1333	1281	1026	
Blodgang.....	57	17,8	2	1	3	6	4	16	2	1	2	2	10	1	9	
Skjorbug.....	25	41,7	-	-	2	-	-	1	1	-	3	15	1	-	2	
Tilsammen	101714		2348	11222	14066	19461	8132	6706	6044	4953	4406	5111	6028	7516	8069	
Nye Tilfælde af Chanker og Syfilis	1560		35	159	115	98	98	114	113	125	121	103	110	260	144	
Gonorré og Uretrit.....	2564		-	230	185	176	176	265	174	213	259	201	241	238	206	

¹⁾ Forklaring over Uoverensstemmelsen mellem Tabellerne VII og VIII findes i Texten. ²⁾ Efter Listen over kjendte Dødsaaarsager for Byerne.

Epidemiske Sygdomme i Amternes Byer.
Les maladies épidémiques dans les villes par départements.

Tabel VIII.			Ialt kjendte		1		2		3		4		5		6		7		8		9		10		11	
Sygdom.	Tilfælde.	Dødsfald.	Kri- stiania.		Akers- hus Amt.		Smaa- lenenes Amt.		Buske- rud Amt.		Jarlsberg og Larvik Amt.		Hede- markens Amt.		Kri- stians Amt.		Brats- berg Amt.		Nedenes Amt.		Lister og Mandal Amt.		Sta- vanger Amt.			
			Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Exantematisk Tyfus ..	22	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tyfoidfeber	455	60	84	12	-	-	24	6	25	2	14	1	-	-	3	1	-	-	-	7	3	1	-	20	5	
Cerebrospinalmeningit.	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Barsel-feber	91	29	13	6	-	-	7	2	8	3	8	4	1	-	-	-	3	2	1	-	3	-	6	2		
Børnekopper	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Vandkopper	1531	-	283	-	-	-	83	-	89	-	250	-	7	-	6	-	68	-	38	-	58	-	89	-	-	
Skarlagensfeber	2402	87	577	30	1	1	64	1	192	6	81	4	-	-	1	1	86	1	110	4	23	-	254	6		
Røde Hunde	1807	-	892	-	-	-	243	-	104	-	156	-	108	-	8	-	179	-	3	-	34	-	12	-		
Mæslinger	2640	79	215	7	26	1	1050	29	367	18	316	1	3	-	59	-	256	3	63	-	41	3	221	16		
Rosen	689	20	99	9	2	-	74	3	67	-	87	-	13	-	1	-	30	-	28	-	22	-	50	1		
Kighoste	3740	127	534	34	17	-	179	9	362	17	609	12	63	-	-	-	187	14	56	-	170	8	83	3		
Difteri	1306	99	496	34	-	-	76	12	32	-	17	1	15	2	17	1	15	2	51	1	212	12	141	7		
Strubehoste	101	35	25	11	-	-	14	8	2	3	9	3	9	4	-	-	2	-	1	1	5	-	10	-		
Kusma ..	1210	-	149	-	1	-	75	-	12	-	2	-	6	-	1	-	29	-	9	-	67	-	138	-		
Akut Katarr i Luft- veiene og Bronkit ..	37615	525	12076	233	156	2	3143	29	2028	35	3116	17	452	8	210	2	1563	18	1071	4	1231	28	3178	53		
Katarralsk og follikulær Angina	9656	-	2242	-	21	-	967	-	414	-	655	-	98	-	80	-	362	-	380	-	483	-	882	-		
Influenza	16045	133	6174	67	86	1	1258	7	1365	11	1203	11	239	-	146	1	598	4	706	6	644	14	713	7		
Lungebetændelse	3698	497	761	138	8	1	304	40	232	23	247	30	68	6	38	6	232	23	68	10	166	37	261	32		
Pleurit	1269	28	240	12	5	-	102	-	54	1	62	-	22	1	12	1	35	1	52	1	35	-	123	4		
Gigtfeber	1293	28	308	9	11	-	101	5	66	-	60	1	13	-	8	-	47	1	68	-	65	1	90	3		
Koldfeber	13	1	2	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	5	-	-	-	4	-		
Diarré, akut, og inden- landsk Kolera	15701	563	5344	310	53	5	1413	29	861	25	1065	12	98	2	78	1	577	10	345	4	657	14	1089	16		
Blodgang	58	-	5	5	-	-	4	1	1	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	6	-		
Skjørbug	24	-	-	-	-	-	2	-	1	-	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-		
Tilsammen	101376	2314	30519	912	387	11	9183	181	6282	144	7960	97	1215	23	668	14	4272	79	3062	34	3917	117	7310	155		

Epidemiske Sygdomme i Amternes Byer.
Les maladies épidémiques dans les villes par départements.

Tabel VIII (Forts.).	13		14		15		16		17		18		19		20	
Sygdom.	Bergen.		Nordre Bergenhus Amt.		Romsdals Amt.		Søndre Trondhjems Amt.		Nordre Trondhjems Amt.		Nordlands Amt.		Tromsø Amt.		Finmarkens Amt.	
	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Exantematisk Tyfus	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	21	1
Tyfoidefeber	126	13	-	-	14	2	84	8	6	-	7	-	16	1	24	6
Cerebrospinalmeningit	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselfeber	8	4	1	1	6	-	17	3	2	1	1	-	3	-	3	1
Børnekopper	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vandkopper	235	-	-	-	98	-	169	-	21	-	29	-	-	-	8	-
Skarlagensfeber	646	21	-	-	37	1	292	11	6	-	12	-	17	-	3	-
Røde Hunde	4	-	-	-	10	-	50	-	-	-	2	-	2	-	-	-
Mæslinger	13	1	-	-	5	-	2	-	1	-	2	-	-	-	-	-
Rosen	92	5	1	-	26	-	51	2	10	-	11	-	5	-	20	-
Kighoste	211	4	-	-	687	14	221	7	65	-	120	1	106	1	70	3
Difteri	86	16	-	-	19	-	80	8	3	-	7	1	16	2	23	-
Strubehoste	14	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	6	5	3	-
Kusma	274	-	-	-	120	-	28	-	6	-	52	-	210	-	31	-
Akut Katarr i Luftvejene og Bronkit.	4028	53	14	2	1272	15	2588	16	274	3	391	2	280	2	544	3
Katarralsk og follikulær Angina	1398	-	2	-	375	-	877	-	97	-	127	-	100	-	156	-
Influenza	1085	-	-	-	476	-	814	2	168	2	64	-	126	-	180	-
Lungebetændelse	558	58	1	-	299	24	238	41	43	5	81	9	55	11	38	3
Pleurit	187	3	-	-	166	-	52	4	14	-	18	-	31	-	59	-
Gigtfeber	210	3	-	-	48	-	133	2	16	1	12	-	17	1	20	1
Koldfeber	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Diarré, akut, og indenlansk Kolera	1454	61	8	-	1046	17	886	43	145	3	161	2	115	6	306	3
Blodgang	-	-	-	-	40	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skjørbug	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	17	-
Tilsammen	10638	243	27	3	4748	74	6582	147	878	15	1097	15	1105	29	1526	21

Angrebne af 1000 Indvaanere af Tyfoidfeber, Skarlagensfeber, Difteri og Lungebetændelse.

Nombre des cas de la fièvre typhoïde, de la scarlatine, de la diphthérie et de la pneumonie par 1000 habitants.

Tabel IX.		Tyfoidfeber.		Skarlagensfeber.		Difteri.		Lungebetændelse.	
Riget og Overøvrighedsdistrikter.		1895.	1894.	1895.	1894.	1895.	1894.	1895.	1894.
Riget		0,6	0,6	3,0	3,7	1,9	3,2	4,8	5,0
Byer		0,9	1,1	4,7	5,8	2,5	3,9	7,2	7,1
Bygder		0,5	0,4	2,4	3,0	1,7	3,0	4,0	4,5
Amter:									
1. Kristiania		0,5	0,3	3,3	5,4	2,8	3,9	4,3	4,6
2. Akershus		0,4	0,3	2,1	2,1	1,5	2,7	5,1	5,2
3. Smaalenene		0,5	0,2	1,1	0,6	2,3	3,8	6,2	4,2
4. Buskerud		0,3	2,1	5,5	7,2	0,8	1,2	4,7	4,3
5. Jarlsberg og Larvik....		0,2	0,3	2,8	3,0	1,2	0,6	5,8	5,8
6. Hedemarken		0,06	0,08	0,08	0,7	1,0	3,3	6,0	9,2
7. Kristians		0,1	0,1	2,1	1,6	1,4	2,5	5,9	8,0
8. Bratsberg		0,07	0,5	2,1	1,0	0,5	2,3	6,0	7,2
9. Nedenes		0,2	0,1	4,7	1,5	2,6	6,4	2,8	3,3
10. Lister og Mandal		0,1	0,3	0,5	0,8	4,3	2,9	4,2	3,8
11. Stavanger		0,5	0,4	3,7	5,3	1,8	2,3	4,9	3,9
12. Søndre Bergenhus		1,2	0,6	5,1	0,6	2,1	1,9	2,2	3,0
13. Bergen		2,2	2,1	11,2	1,9	1,5	0,9	9,7	11,3
14. Nordre Bergenhus		0,7	0,7	2,3	0,6	0,7	0,7	3,2	3,2
15. Romsdal		1,1	0,7	1,9	15,0	0,6	1,0	6,0	3,6
16. Søndre Trondhjem		1,2	0,8	6,3	5,0	2,7	6,5	5,1	5,3
17. Nordre —		0,6	0,4	4,0	1,5	1,0	3,1	3,9	3,8
18. Nordland		0,8	0,7	1,0	5,9	4,0	8,3	3,5	3,8
19. Tromsø		0,8	0,6	1,4	4,0	3,3	3,7	2,5	5,6
20. Finmarken		1,3	2,1	0,1	1,5	1,0	2,6	2,6	3,6

Tabel VII (Side 16*) giver en Oversigt over de i samtlige Byer anmeldte epidemiske Sygdomstilfælde med Angivelse af Procentforholdet til alle i Riget kjendte Tilfælde af samme Sygdom; Tabellen er udarbejdet efter de til Medicinaldirektøren indsendte maanedlige epidemiske Lister for Rigets Byer.

Tabel VIII (Side 17*) giver en Oversigt over Fordelingen af de epidemiske Sygdomstilfælde og Dødsfald paa de forskjellige Amters Byer.

Uoverensstemmelsen mellem Tabellerne VII og VIII beror paa, at simpel Feber samt Pyæmi og Septichæmi er medtaget paa den første, men ikke paa

**Oversigt over Tyfoidfeberens Optræden i de inden de forskellige
Amters stærkest angrebne Lægedistrikter.
La fièvre typhoïde dans quelques districts civils.**

Tabel X.							
Amt.	Lægedistrikter.	An- grebne.	Døde.	Amt.	Lægedistrikter.	An- grebne.	Døde.
I.	Kristiania	84	12	XII.	Søndre Bergen- hus Amt	157	8
II.	Akershus Amt . . .	38	1		SøndreMidthordland	40	2
	Aker	28	.		Osterøen	31	2
					NordreMidthordland	27	-
III.	SmaalenenesAmt	62	7		Alversund	21	1
	Sarpsborg	45	5	XIII.	Bergen	126	13
IV.	Buskerud Amt . . .	34	4	XIV.	Nordre Bergen- hus Amt	62	6
	Drammen	22	2		Ytre Søndfjord . .	24	2
					Indviken	10	3
V.	Jarlsberg og Larvik Amt	22	3	XV.	Romsdals Amt . .	136	15
	Tønsberg	18	1		Nordre Søndmør . .	44	3
					Ytre Romsdal . . .	36	3
VI.	Hedemarkens Amt	7	1		Søndre Nordmør . .	30	1
	Hedemarken	4	-	XVI.	Søndre Trond- hjems Amt	145	16
VII.	Kristians Amt . . .	14	3		Trondhjem	84	8
	Nordre Valdres . .	6	-		Hitteren	22	-
	Hadeland og Land	5	2		Guldalen	17	2
VIII.	Bratsberg Amt	7	2	XVII.	Nordre Trond- hjems Amt	45	1
	Kragerø	6	1		Stjørdalen	17	-
					Frosten	14	1
IX.	Nedenes Amt . . .	15	4	XVIII.	Nordlands Amt	107	16
	Østre Nedenes . .	8	1		Hadsel	14	1
	Vestre —	6	3		Buksnes	14	1
					Ofoten	12	3
X.	Lister og Man- dal Amt	8	2		Gildeskaal	10	-
	Flekkefjord	6	-		Bodø	10	-
XI.	Stavanger Amt	53	9	XIX.	Tromsø Amt . . .	54	8
	Stavanger	21	1		Tromsø	26	4
	Stavanger Stads- fysikat	14	4	XX.	Trondenes	20	2
					Finmarkens Amt	39	9
					Vardø	29	7

Dødsfald paa Barselseng.
Décès pendant les couches dans les départements.

Tabel XI.	Antal Barselkvinder.	Efter Prester-nes Opgaver døde paa Barselseng.	Af Lægerne op-givne Dødsf. paa Barselseng.	Barsel-feber.				Af 1000 Barselkvinder døde ¹⁾	
				Af Lægerne opgivne				1895	1894
				Til-fælde.	An-grebne af 1000 Fø-dende.	Døds-fald.	Døds-pro-cent af An-greb-ne.		
Riget	63673	230	198	395	6,2	94	23,8	3,6	4,2
Byer	17730	55	56	91	5,1	29	31,9	3,1	2,3
Bygder	45943	175	142	304	6,6	65	21,4	3,8	4,9
Amter:									
1. Kristiania	6461	14	18	13	2,0	6	46,2	2,2	2,7
2. Akershus	3044	6	6	13	4,2	2	15,4	2,0	4,2
3. Smaalenene	3903	6	8	19	4,9	3	15,8	1,5	3,8
4. Buskerud	3188	12	13	23	7,2	8	34,8	3,7	2,7
5. Jarlsb. og Larvik	2873	8	9	17	5,9	5	29,4	2,8	2,5
6. Hedemarken	3602	11	10	25	6,9	4	15,9	3,1	3,0
7. Kristians	3336	12	6	15	4,5	3	20,0	3,6	2,8
8. Bratsberg	2754	11	10	10	3,6	3	30,0	4,0	5,7
9. Nedenes	2265	10	5	11	4,9	4	36,4	4,4	4,8
10. Lister og Mandal	2414	9	8	9	3,7	5	55,6	3,7	3,1
11. Stavanger	3606	13	8	12	3,3	4	33,3	3,6	2,8
12. Søndre Bergenhus	3963	19	16	21	5,3	8	38,1	4,8	8,3
13. Bergen	2013	11	9	8	4,0	4	50,0	5,5	2,0
14. Nordre Bergenhus	2545	15	14	15	5,9	4	26,7	5,9	7,2
15. Romsdal	3796	13	9	25	6,6	3	12,0	3,4	4,3
16. Søndre Trondhjem	3519	17	17	62	17,6	10	16,1	4,8	3,1
17. Nordre —	2117	2	3	21	9,9	3	14,3	0,9	5,5
18. Nordland	4824	22	19	53	11,0	10	18,8	4,6	6,1
19. Tromsø	2337	13	5	14	6,0	2	14,3	5,6	5,6
20. Finmarken	1113	6	5	9	8,1	3	33,3	5,4	6,9

¹⁾ Beregnet efter det af Presterne opgivne Antal Dødsfald.

den sidste Tabel; desuden er de ved den førstnævnte Tabels Udarbeidelse benyttede maanedlige Lister fra Byerne tildels rettet eller forandret ved senere Opgaver og ved Indsendelsen af den aarlige Medicinalberetning.

I Slutningen af den almindelige Beretning (Tabel XLVI) er for enkelte epidemiske Sygdomme indtaget Opgaver over disses Optraeden for hver Maaned i de enkelte Lægedistrikter med særlig Anførsel for Byer og Bygder.

Dødsaaarsager for Barselkvinder. Døde efter obstetriciske Operationer.

Causes de décès pendant les couches. Décès après des opérations obstétricales.

Dødsaaarsager.	Antal Dødsfald paa Barselseng.	Deraf i		Ialt.	Dødsfald efter følgende Operationer:							Død uforløst.
		Byer.	Bygder.		Tangforløsning.	Vending.	Udtrækning.	Perforation.	Embryotomi.	Partus præm. artific.	Efterbyrds-operation.	
Barselfeber	94	29	65	14	5	5	-	1	-	1	2	-
Barselkrampe	25	8	17	7	6	1	-	-	-	-	-	1
Livmoderblødning	24	4	20	7	1	3	-	1	2	-	-	-
Emboli	15	6	9	3	-	1	1	-	1	-	-	-
Livmoderbristning	11	3	8	6	2	2	1	-	-	-	1	2
Besværlig Fødsel	8	-	8	3	-	2	-	-	1	-	-	-
Svangerskab udenfor Livmoderen	4	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pyæmi	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Abort	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Cerebrospinalmeningit	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kræft	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Puerperal Mani	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Peritonit	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ukjendt Aarsag	10	1	9	-	-	-	-	1	-	-	-	1
Tilsammen	198	56	142	40	14	14	2	3	4	1	3	4

Exantematisk Tyfus (Typhus exanthematicus) forekom alene inden de 4 nordligste Amter; i nordre Trondhjems Amt dog kun et enkelt Tilfælde. Tilsammen kjendes 145 Angrebne, hvoraf 15 døde, deraf 120 med 14 døde i Finnmarkens Amt.

Tyfoidefeber (Ileotyphus, Febris typhoidea) viser en ringe Forøgelse i de Angrebnes Antal mod Aaret forud (1 215 mod 1 139); de fleste Tilfælde forekom i søndre Bergenhus, søndre Trondhjems, Romsdals og Nordlands Amter samt i Bergens By. Fra Hedemarkens, Bratsberg samt Lister og Mandal Amter er kun anmeldt henholdsvis 7 og 8 Tilfælde. Dødeligheden udgjorde gennemsnitlig 11,6 pCt.

I første Rubrik af Tabel IX (Side 19*) er angivet Antallet af Angrebne af 1 000 Indvaanere i Riget og dets Amter i 1895 og 1894.

Tabel X (Side 20*) giver en Oversigt over Antallet af Tilfælde i de inden de forskellige Amter stærkest angrebne Lægedistrikter.

Cerebrospinalmeningit (Meningitis cerebrospinalis epidemica) optøres med tilsammen 31 Angrebne mod 33 Aaret forud. Sygdommen forekom i 9 Amter, ligesom i 1894, hyppigst i Romsdal og Smaalenene.

Barselfeber (Febris puerperalis). Tabel XI (Side 21*) giver en Oversigt over Antallet af Barselkvinder, Dødeligheden paa Barselseng, Tilfælde og Dødsfald af Barselfeber samt disses Fordeling paa Amterne.

Oversigt over Skarlagensfeberens Optræden i de inden de forskellige Amters stærkest angrebne Lægedistrikter.
La scarlatine dans quelques districts civils.

Tabel XIII.							
Amt.	Lægedistrikter.	An- grebne.	Døde.	Amt.	Lægedistrikter.	An- grebne.	Døde.
I.	Kristiania	577	30	XII.	Søndre Bergen- hus Amt	663	12
II.	Akershus Amt . .	216	7		Osterøen	306	4
	Aker	99	1		NordreMidthordland	73	1
	Follo	80	6		Voss	67	1
					Alversund	64	1
III.	Smaalenenes Amt	137	6	XIII.	Bergen	646	21
	Moss	53	1	XIV.	Nordre Bergen- hus Amt	202	8
IV.	Buskerud Amt . .	589	26		Ytre Nordfjord . .	40	3
	Drammen	212	13		Sogndal	37	1
	Modum	208	9		Indviken	37	-
V.	Jarlsberg og Larvik Amt . . .	282	10	XV.	Romsdals Amt . .	245	21
	Tønsberg	148	6		Ytre Romsdal . . .	72	12
					Indre —	26	2
					Vestre Søndmør . .	25	-
VI.	Hedemarkens Amt	10	-		Søndre Nordmør . .	25	1
	Søndre Østerdalen	6	-	XVI.	Søndre Trond- hjems Amt	783	36
VII.	Kristians Amt . .	232	10		Trondhjem	292	11
	Hadeland og Land.	99	2		Hevne	158	3
	Toten	49	3		Orkedalen	98	5
					Strinden	75	5
VIII.	Bratsberg Amt . .	198	3	XVII.	Nordre Trond- hjems Amt	316	12
	Skien	103	1		Stjørdalen	150	6
	Kragerø	40	-		Inderøen	44	2
					Levanger	43	1
IX.	Nedenes Amt . . .	365	9	XVIII.	Nordlands Amt . .	138	8
	Østre Nedenes . .	202	2		Lurø	27	2
	Vestre —	154	7		Folden	20	2
					Buksnes	13	2
X.	Lister og Mandal Amt	33	-	XIX.	Tromsø Amt	98	4
	Oddernes	15	-		Trondenes	23	-
XI.	Stavanger Amt . .	428	17		Balsfjorden	17	1
	Stavanger Stads- fysikat	209	3	XX.	Finmarkens Amt . .	3	-
	Stavanger	55	2		Vadsø	2	-

**Oversigt over Difteriens Optræden i de inden de forskellige
Amters stærkest angrebne Lægedistrikter.
La diphthérie dans quelques districts civils.**

Tabel XIV.							
Amt.	Lægedistrikter.	An- grebne.	Døde.	Amt.	Lægedistrikter.	An- grebne.	Døde.
I.	Kristiania	496	34	XII.	Søndre Bergenhus Amt	271	53
II.	Akershus Amt....	150	13		Søndre Midthordland Nordre —	79 50	12 8
	Aker	76	4		Indre Hardanger....	32	8
	Ullensaker	44	5		Tysnes	30	13
III.	Smaalenenes Amt	284	34	XIII.	Bergen	86	16
	Sarpsborg	121	16				
	Hvaler	65	3	XIV.	Nordre Bergenhus Amt	60	9
IV.	Buskerud Amt....	83	7		Gulen	21	1
	Sandsvær	49	5		Ytre Søndfjord.....	14	3
V.	Jarlsberg og Larvik Amt.....	124	15	XV.	Romsdals Amt....	83	11
	Tønsberg	102	12		Nordre Nordmør	25	5
					Nordre Søndmør.....	16	-
VI.	Hedemarkens Amt	125	18		Surendalen.....	15	1
	Hedemarken	61	5	XVI.	Søndre Trondhjem's Amt.....	333	40
	Solør og Odalen....	32	5		Trondhjem.....	80	8
VII.	Kristians Amt....	151	19		Orkedalen	65	10
	Toten	43	6		Indre Fosen	61	4
	Faaberg	28	5		Ytre —	37	4
	Ringebu	27	1	XVII.	Nordre Trondhjem's Amt.....	81	18
VIII.	Bratsberg Amt...	44	4		Frosten.....	19	5
	Skien ..	20	2		Levanger	17	1
	Kviteseid	9	1		Stjørdalen	15	2
IX.	Nedenes Amt....	201	10	XVIII.	Nordlands Amt...	563	118
	Vestre Nedenes	99	7		Østlofoten	112	6
	Østre —	63	3		Hadsel	105	42
X.	Lister og Mandal Amt	318	28		Alstahaug	63	11
	Kristiansands Stadsfysikat	211	12		Vefsen	44	14
	Oddernes	40	4	XIX.	Tromsø Amt.....	225	48
					Karlsø.....	46	4
					Trondenes	38	8
					Tranø	34	6
					Tromsø	26	6
XI.	Stavanger Amt...	208	23				
	Stavanger Stadsfysikat	103	7	XX.	Finmarkens Amt .	29	2
	Haugesund	68	8		Varde	13	-

Oversigt over Lungebetændelsens Optræden i de inden de forskellige Amters stærkest angrebne Lægedistrikter.
La pneumonie dans quelques districts civils.

Tabel XV.							
Amt.	Lægedistrikter.	An- grebne.	Døde.	Amt.	Lægedistrikter.	An- grebne.	Døde.
I.	Kristiania	761	138	XII.	Søndre Bergenhus Amt	294	80
II.	Akershus Amt....	521	75		Voss	75	17
	Ullensaker	203	27		Søndre Midthordland.	40	20
	Aker	158	15		Alversund	30	2
III.	Smaalenenes Amt	776	146	XIII.	Bergen	558	58
	Sarpsborg	429	75				
	Moss	123	24	XIV.	Nordre Bergenhus Amt	280	29
IV.	Buskerud Amt ...	509	81		Gloppen	38	6
	Drammen	219	27		Ytre Nordfjord	35	2
	Modum	107	15		Ytre Søndfjord	34	5
					Vik	28	2
V.	Jarlsberg og Larvik Amt	582	85	XV.	Romsdals Amt....	786	121
	Tønsberg	285	48		Søndre Nordmør....	325	54
	Larvik	230	23		Nordre Søndmør....	114	13
					Nordre Nordmør	89	18
VI.	Hedemarkens Amt	732	95	XVI.	Søndre Trondhjem's Amt	642	103
	Hedemarken	283	30		Trondhjem	238	41
	Solør og Odalen	159	23		Orkedalen	82	19
VII.	Kristians Amt ...	648	98		Guldalen	56	2
	Hadeland og Land ..	252	31	XVII.	Nordre Trondhjem's Amt	315	54
	Toten	174	21		Levanger	82	13
VIII.	Bratsberg Amt ...	568	78		Inderøen	67	14
	Skien	254	28		Stenkjær	47	11
	Kragerø	172	22	XVIII.	Nordlands Amt...	489	60
IX.	Nedenes Amt....	216	49		Bodø	101	10
	Vestre Nedenes....	110	18		Under Lofotfisket ...	60	3
	Østre —	91	27		Alstahaug	45	8
X.	Lister og Mandal Amt	310	93		Skjerstad	41	4
	Oddernes	110	41	XIX.	Tromsø Amt	169	36
	Kristiansands Stadsfysikat	106	20		Tromsø	58	15
					Trondenes	37	3
XI.	Stavanger Amt...	561	86	XX.	Finmarkens Amt.	80	8
	Stavanger Stadsfysikat	145	12		Hammerfest	23	-
	Sandnes	104	16		Vadsø	14	1
	Haugesund	103	11		Alten	13	3

Indkomne Tilfælde af Gonorré og Uretrit paa Sygehusene.

Cas nouveaux de gonorrhée et de la urethrite dans les hôpitaux.

Tabel XVI.	Tilfælde.	Voxne.		Fordeling paa Amterne:																
		Mænd.	Kvinder.	1	3	4	5	6	7	8	9	10	11	13	15	16	17	18	19	20
				Kristiania By.	Smaalene.	Buskerud.	Jarlsberg og Larvik.	Hedemarken.	Kristians.	Bratsberg.	Nedenes.	Lister og Mandal.	Stavanger.	Bergen.	Romsdal.	Søndre Trondhjem.	Nordre Trondhjem.	Nordland.	Tromsø.	Finmarken.
Gonorré og Uretrit . . .	346	205	141	102	5	11	18	9	2	3	3	6	10	27	5	37	6	44	22	36

Af Barselfeber er anmeldt et mindre Antal Tilfælde end Aaret forud, for hele Riget 6,2 pro mille af samtlige Barselkvinder. Sygdommen forekom hyppigst i søndre Trondhjems og Nordlands Amter (henholdsvis 17,6 og 11,0 pro mille, sjældnest i Kristiania og Stavanger Amter (henholdsvis 2,0 og 3,3 pro mille).

Dødeligheden paa Barselseng. Af samtlige Barselkvinder døde efter de af Presterne meddelte Opgaver over Dødsfald paa Barselseng i 1895 230 eller 3,6 pro mille (i 1894 4,2 pro mille). Dødeligheden i Bygderne (3,8 pro mille) var noget større end i Byerne (3,1 pro mille), størst i nordre Bergenshus og Tromsø Amter, i Bergens By samt i Finmarkens Amt med 5,9 til 5,4 pro mille, lavest i nordre Trondhjems, Smaalene og Akershus Amter med henholdsvis 0,9, 1,5 og 2,0 pro mille.

I Forhold til samtlige af Presterne opgivne 230 Dødsfald paa Barselseng udgjorde de kjendte Dødsfald af Barselfeber 40,9 pCt.; af samtlige Barselkvinder sees 1,5 pro mille at være døde af denne Sygdom, i Byerne 1,6 pro mille, i Bygderne 1,4 pro mille. Dødeligheden af Barselfeber stiller sig for Bygdernes Vedkommende gunstigere end Aaret forud; for Byerne var den uforandret.

For de ovennævnte 230 Døde paa Barselseng var Alderen følgende:

	3 mellem	15—20 Aar
87	—	20—30 —
105	—	30—40 —
35	—	40—50 —

Dødsfaldene (Begravelserne) er saaledes fordelt paa Maanederne:

Januar	19	Mai	26	September	18
Februar	20	Juni	20	Oktober	15
Marts	19	Juli	17	November	16
April	22	August	18	December	20

Tiden i Barselsengen er nærmere angivet for 125 Dødsfald:

1ste Døgn	13	8de Døgn	6
2det —	7	9de —	8
3die —	14	10de —	8
4de —	11	11te —	3
5te —	6	12te —	3
6te —	13	13de —	3
7de —	9	14de —	1

Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde af veneriske Sygdomme.
Cas des maladies vénériennes traités en dehors des hôpitaux.

Tabel XVII.			Veneriske Saar og Syfilis.							Gonorré og Uretrit.						
			Tilsammen Behandlede.	Ialt kjendte Dødsfald.	Kjøn og Alder.				Veneriske Saar.	Sygds.form f. Syfilis		Tilsammen Behandlede.	Kjøn og Alder.			
					Børn.		Voxne.			kon- stitutionel.	hereditær.		Børn.		Voxne.	
					Md.	Kv.	Md.	Kv.					Md.	Kv.	Md.	Kv.
Riget.....			1896	60	40	40	570	266	454	788	28	4175	9	9	1986	327
Amter:																
1.	Kristiania	¹⁾ 871	18	-	-	-	-	363	498	10	²⁾ 1499	-	-	-	-	-
2.	Akershus	35	2	2	4	16	13	5	25	5	44	-	-	38	6	6
3.	Smaalenene	84	5	7	7	45	25	-	-	-	172	1	1	156	14	14
4.	Buskerud	41	5	5	4	20	12	-	-	-	80	-	-	74	6	6
5.	Jarlsberg og Larvik	61	2	3	1	48	9	-	-	-	144	-	3	133	8	8
6.	Hedemarken	46	4	1	5	18	16	-	-	-	61	-	-	41	10	10
7.	Kristians	24	-	-	-	12	11	-	-	-	37	-	-	30	6	6
8.	Bratsberg	33	2	1	2	18	10	3	30	-	78	-	-	73	5	5
9.	Nedenes	46	1	3	2	37	4	-	-	-	73	-	-	67	6	6
10.	Lister og Mandal	27	1	1	1	16	7	-	-	-	103	-	1	91	11	11
11.	Stavanger	89	2	6	1	53	29	-	-	-	148	-	-	123	25	25
12.	Søndre Bergenhus	4	2	-	3	1	-	1	-	3	16	-	-	10	6	6
13.	Bergen	³⁾ 95	3	-	-	-	-	-	-	-	⁴⁾ 329	-	-	-	-	-
14.	Nordre Bergenhus	4	-	-	-	2	2	1	3	-	12	-	-	10	2	2
15.	Romsdal	27	1	-	1	22	4	-	-	-	175	2	1	141	31	31
16.	Søndre Trondhjem	174	4	3	2	117	52	62	105	7	358	2	-	306	50	50
17.	Nordre —	30	3	3	-	10	17	7	21	2	48	-	-	36	12	12
18.	Nordland	86	3	2	3	58	23	-	-	-	461	3	1	384	72	72
19.	Tromsø	48	-	1	1	32	11	12	35	1	153	-	1	117	33	33
20.	Finmarken	71	2	2	3	45	21	-	71	-	184	1	1	156	24	24

¹⁾ 777 Mænd og 94 Kvinder. ²⁾ 1405 Mænd og 94 Kvinder. ³⁾ 85 Mænd og 10 Kvinder. ⁴⁾ 304 Mænd og 25 Kvinder.

Tilsammen i 1ste Uge	73
- 2den —	32
- 3die —	13
- 4de —	4
i 5te og 6te Uge	3

Lægerne har opgivet 198 Dødsfald paa Barselseng, hvoraf 188 med Angivelse af Dødsårsagen; denne sees af Tabel XII (Side 22*), hvor tillige Dødsårsagerne for de efter obstetriciske Operationer døde Kvinder er anført.

Børnekopper (Variolæ) forekom ligesom Aaret forud sjelden (17 Tilfælde og 3 Dødsfald). 8 af disse Tilfælde forekom i Sandnes Lægedistrikt af Stavanger Amt, 8 i Bergen, hvor Sygdommen bragtes ind ved Søfolk samt 1 i Nøtterø, Jarlsberg og Larvik Amt; det dannede Afslutningen paa en liden Epidemi fra 1894.

Af **Skarlagensfeber** (Scarlatina) er anmeldt et noget mindre Antal Angrebne end Aaret forud (6161 mod 7428 i 1894). Ialt angrebes af Befolkningen 3,0 pro mille mod 3,7 pro mille Aaret forud. Hyppigst var Sygdommen i Bergens By (11,2 og i søndre Trondhjems Amt 6,3 pro mille).

I anden Rubrik af Tabel IX (Side 19*) findes en Oversigt over Angrebne af 1000 Indvaanere i Riget og dets Amter for dette og foregaaende Aar.

I Tabel XIII (Side 23*) er anført Antallet af anmeldte Tilfælde i de inden Amterne stærkest angrebne Lægedistrikter.

Af **røde Hunde** (Rubeolæ) opføres 2439 Tilfælde mod 242 Aaret forud. Den største Udbredning synes Sygdommen at have haft østen- og søndenfelds.

Mæslinger (Morbilli) forekom betydelig sjældnere end Aaret forud (4557 Tilfælde mod 12823 i 1894). De fleste Angrebne er opgivne fra de østlandske Kystamter samt Stavanger Amt. Gjennemsnittsdødeligheden var den sædvanlige, noget over 3 pCt.

Kighoste (Tussis convulsiva) optraadte med omtrent samme Hyppighed som Aaret forud. De fleste Tilfælde er anmeldt fra Romsdals, Jarlsberg og Larviks samt Nordlands Amter. Dødeligheden var noget større end i 1894 (5,5 pCt. mod 5,2 pCt. Aaret forud).

Difteri (Diphtheria) viser en betydelig Nedgang i de Angrebnes Antal (3918 mod 6487 i 1894). De fleste Tilfælde opgives fra Kristiania By samt Nordlands og søndre Trondhjems Amter. Inden Nordlands Amt forekom Sygdommen særlig i Østlofoten og Hadsel Lægedistrikter, inden søndre Trondhjems Amt i Trondhjems By. Dødeligheden var forholdsvis liden og udgjorde gennemsnitlig kun 13,3 pCt. mod henved 24 pCt. i det foregaaende Treaar.

I 3die Rubrik paa Tabel IX (Side 19*) findes en Oversigt over Angrebne af 1000 Indvaanere i Riget og Amterne.

Tabel XIV (Side 24*) oplyser om Antallet af anmeldte Tilfælde i de inden de forskellige Amter stærkest angrebne Lægedistrikter.

Strubehoste (Angina membranacea) er ligeledes opført med adskillig færre Tilfælde end Aaret forud.

Kusma (Parotitis) var noget hyppigere end i 1894.

Af **akute katarralske Tilfælde** (Bronchitis acuta, Laryngitis, Catarrhus, Pneumonia catarrhalis) er anmeldt nogle flere end Aaret forud, medens **katarralsk** og **follikulær Angina** (Angina catarrhalis et follicularis) ikke var fuldt saa

Til- og Afgang af Spedalske i Anstalterne.

Tableau des lépreux dans les hospices.

Tabel XVIII.	Tilbage- liggende fra 1894.			Indkomne i 1895.			Tilsammen · Be- handlede.			Afgang.												Tilbage- liggende ved Udgangen af 1895.			Spedalsk- hedens Form for Tilbage- liggende.			Antal For- plei- nings- dage.	Dag- ligt Mid- del- belæg.		
										Hel- bredede.			Udgaade i Bedring.			Uhel- bredede.			Døde.												
	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tuber- kulos.	Anæ- stetisk.	Blandt.	
Lungegaardshospitalet	41	17	24	-	-	-	41	17	24	-	-	-	-	-	-	40	17	23	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	2640	14,5
St. Jørgens Hospital..	57	23	34	6	1	5	63	24	39	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	1	3	59	23	36	6	46	7	21402	58,6		
Pleiestiftelsen No. 1..	92	29	63	81	44	37	173	73	100	-	-	-	-	-	-	10	3	7	17	8	9	146	62	84	43	88	15	42107	115,4		
Reknes Pleiestiftelse..	56	25	31	2	-	2	58	25	33	-	-	-	-	-	-	54	24	30	4	1	3	-	-	-	-	-	-	10183	55,9		
Reitgjerdets —	139	73	66	45	25	20	184	98	86	2	1	1	-	-	-	9	9	-	18	12	6	155	76	79	50	75	30	52735	144,5		
Tilsammen	385	167	218	134	70	64	519	237	282	2	1	1	-	-	-	113	53	60	44	22	22	360	161	199	99	209	52	129067			

Anm. Lungegaardshospitalet og Reknes Pleiestiftelse var kun i Virksomhed i Aarets første Halvdel; de Syge overflyttedes, dels til Pleiestiftelsen No. 1, dels til Reitgjerdet.

Opgave over samtlige Spedalske i Riget og deres Bevægelse i og udenfor Stiftelserne i Aarene 1856—1895.

Tableau des lépreux pendant les années de 1856—1895.

Tabel XIX. Aar.	Antal ved Aarets Begyndelse.	Tilkomne.	Afgang i og udenfor Stiftelserne.			Antal tilbage ved Aarets Udgang i		Til sammen.
			Døde.	Helbredede.	Udflyttede.	Distrikterne.	Stiftelserne.	
1856.....	.	.	?	?	?	2635	235	2870
1857—1860	2870	¹⁾ 1223	981	15	31	2289	539	2828
1861—1865	2828	1040	1053	21	45	1977	772	2749
1866—1870	2749	1014	1044	31	47	1877	764	2641
1871—1875	2641	721	1006	27	66	1640	623	2263
1876.....	2263	118	187	3	6	1572	613	2185
1877.....	2185	112	163	3	7	1495	629	2124
1878.....	2124	115	149	10	8	1454	618	2072
1879.....	2072	89	162	5	10	1382	602	1984
1880.....	1984	77	150	7	7	1280	617	1897
1881.....	1897	63	164	5	8	1175	608	1783
1882.....	1783	71	137	11	7	1146	553	1699
1883.....	1699	94	127	9	5	1117	535	1652
1884.....	1652	63	140	10	2	1044	519	1563
1885.....	1563	74	146	9	12	948	522	1470
1886.....	1470	53	135	16	9	841	522	1363
1887.....	1363	53	111	2	3	786	514	1300
1888.....	1300	41	99	8	1	708	525	1233
1889.....	1233	42	86	9	12	638	530	1168
1890.....	1168	49	123	6	2	579	507	1086
1891.....	1086	23	107	4	2	510	486	996
1892.....	996	35	104	5	2	456	464	920
1893.....	920	17	100	6	1	397	433	830
1894.....	830	14	87	4	3	363	387	750
1895.....	750	14	70	4	2	328	360	688
Tilsammen		4977	6631	230	298			

¹⁾ 238 tilkomne i Løbet af 1856.

hyppig som den Gang. Tilsammen udgjorde de katarrale Tilfælde 43,5 pCt. af det hele Antal anmeldte epidemiske Sygdomstilfælde. Af Dødsfald opgives 1150, deraf 1067 af akut Bronkit, 4 af Laryngit og 79 af katarrale Lungebetændelse.

Influenza, der i 1894 betingede 11,8 pCt. af samtlige opgivne Tilfælde af epidemisk Sygdom, opviser i 1895 14,6 pCt., altsaa en ganske betydelig Forøgelse. De fleste Angrebne anmeldtes i Marts Maaned (14432) samt i Februar (3866) og April (3618). Hyppigst synes Sygdommen at have optraadt i Kristiania

Oversigt over Antallet af Spedalske, Indlæggelse i Stiftelser m. m.
amtsvis, særskilt for Form og Kjøen.

Tableau des lépreux par forme et par sexe en 1856—1895.

Amt.	Samlet Antal Spedalske 1856—1895.					Indlagte i Stiftelser 1857—1895.					Stiftelser 1857—1895.	Tilbage ved Udgangen af 1895.				
	Ialt.	Tuberk. Form.		Anæst. Form.		Tuberk. Form.		Anæst. Form.		Tilsammen.		Tub. Form.		Anæst. Form.		
		Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.			Md.	Kv.	Md.	Kv.	
Akershus	5	2	1	-	2	-	-	-	-	2	1	-	1	-	-	
Smaalenenes	1	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	
Jarlsberg og Larvik ..	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	
Hedemarkens	43	13	11	9	10	2	1	-	1	32	4	1	1	-	2	
Kristians	62	17	12	17	16	6	3	4	4	42	5	1	-	-	4	
Nedenes	2	-	-	2	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	
Lister og Mandal	17	7	3	5	2	3	1	2	1	9	1	-	-	-	1	
Stavanger.....	456	159	118	96	83	35	25	19	16	312	21	7	5	7	2	
Søndre Bergenhus	1134	386	384	177	187	158	174	70	78	575	48	10	14	11	13	
Bergens By	96	32	12	21	31	24	7	9	20	17	7	1	2	2	2	
Nordre Bergenhus	2026	700	651	349	326	405	404	167	191	712	65	26	10	12	17	
Romsdals	1067	474	320	157	116	231	157	70	52	443	53	24	9	10	10	
Søndre Trondhjems ...	716	344	182	124	66	176	90	43	34	296	36	12	7	14	3	
Nordre Trondhjems ...	639	301	152	109	77	136	65	45	31	278	27	9	6	6	6	
Nordlands.....	986	437	268	171	110	205	129	67	38	458	50	15	9	18	8	
Tromsø	197	103	52	26	16	49	23	12	4	91	10	4	3	-	3	
Finmarkens	41	26	7	6	2	13	7	7	4	21	-	-	-	-	-	
Riget	7489	3002	2173	1270	1044	1430	1079	510	470	3290	328	110	67	80	71	
						13	7									

By samt i følgende Amter: Buskerud, Smaalenene, Hedemarken, Jarlsberg og Larvik, Akershus, Nedenes og Nordland. Dødsfaldenes Antal udgjorde 322 eller 1,2 pCt. af de kjendte Tilfælde. I 1894 var Dødeligheden noget større (1,9 pCt.).

Lungebetændelse (Pneumonia crouposa) viser en ringe Nedgang i de Angrebnes Antal (9797 mod 10 231 i 1894). Dødeligheden var 16,1 pCt. eller 1,8 pCt. mindre end i 1894. Fra flere Kanter omtales, som i tidligere Aar, Sygdommens Sammenhæng med Influenza.

4de Rubrik i Tabel IX (Side 19*) viser Antallet af Angrebne af 1000 Indvaanere i Riget og dets Amter for Aarene 1895 og 1894, og Tabel XV (Side 25*) giver en Oversigt over Antallet af anmeldte Tilfælde i de inden de forskellige Amter stærkest angrebne Lægedistrikter.

Forskjellige af Lægerne behandlede Sygdomme.

Liste des cas traités des maladies diverses.

Tabel XXI. Sygdom.	Ialt opgivne		Behandlede, for hvilke er opgivet Alder og Køn.				Fordeling paa Amterne:									
	Tilfælde.	Dødsfald.	Børn (under 15 Aar).		Voxne (over 15 Aar).		1		2		3		4		5	
							Kristiania.		Akershus.		Smaa-lenene.		Buskerud.		Jarlsberg og Larvik.	
			Md.	Kv.	Md.	Kv.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Kronisk Rheumatisme	7149	22	38	55	4082	2782	9	324	-	729	-	583	2	586	-	-
Fnat	5018	-	1336	1293	1202	1088	-	391	-	299	-	223	-	297	-	-
Skurv	204	-	61	62	30	24	-	7	-	9	-	60	-	18	-	-
Kjertelsyge	4898	52	1794	2153	359	543	8	284	-	482	7	362	3	339	3	-
Rakit	2405	147	1312	1071	11	10	48	151	2	225	7	115	7	188	7	-
Tuberkuløse Betændelser og																
Miliærtuberkulose	1609	951	478	439	353	333	121	36	17	137	51	103	61	66	41	-
Lungetuberkulose	7403	3837	394	535	3025	3449	540	334	148	763	269	410	196	615	185	-
Kræft	1831	1464	4	2	815	895	160	127	77	194	121	130	98	141	90	-
Morbus Brightii	1843	543	101	108	867	757	54	90	29	156	33	116	31	135	25	-
Blegsot og Anæmi	20543	50	1067	2806	1622	14810	11	1163	-	1901	2	1832	2	1441	3	-
Livmodersygdomme	4688	5	-	19	-	4656	3	238	-	386	-	324	-	501	-	-
Kardialgi, kronisk Gastrit og																
Dyspepsi	25687	82	874	1240	10284	12580	3	1349	6	2418	9	1696	3	1643	3	-
Ormesygdomme	473	-	147	195	57	72	-	51	-	72	-	14	-	33	-	-
Drankersygdomme	207	17	-	-	190	17	3	10	2	28	-	17	-	28	1	-
Struma	356	1	2	24	25	301	1	20	-	18	-	93	-	10	-	-
Brøk	1826	83	370	134	846	414	8	83	2	159	3	109	3	132	2	-
Luxationer	695	-	121	60	304	141	-	50	-	81	-	61	-	52	-	-
Benbrud	2686	86	412	185	1128	830	25	168	-	203	4	211	2	153	4	-

Opgave mangler.

Forskjellige af Lægerne behandlede Sygdomme.

Liste des cas traités des maladies diverses.

Sygdom.	Fordeling paa Amterne:															
	6		7		8		9		10		11		12		13	
	Hedemarken.		Kristians.		Bratsberg.		Nedenes.		Lister og Mandal.		Stavanger.		Søndre Bergenhus.		Bergen.	
	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Kronisk Rheumatisme	561	-	559	1	296	2	382	1	218	-	407	1	180	-		1
Fnat	512	-	208	-	99	-	82	-	29	-	224	-	60	-		-
Skurv	12	-	14	-	11	-	11	-	-	-	6	-	2	-		-
Kjertelsyge	274	5	283	-	332	-	235	2	202	3	575	3	147	4		1
Rakit	124	6	283	1	135	4	84	4	99	2	296	13	49	7		12
Tuberkuløse Betændelser og Mi- liærtuberkulose	94	43	100	50	132	62	119	45	63	39	208	97	31	26		37
Lungetuberkulose	293	151	302	108	534	202	514	228	412	183	567	302	183	163		181
Kræft	150	95	133	59	110	74	84	44	59	41	100	62	62	72		53
Morbus Brightii	109	26	151	38	111	37	110	30	60	18	133	43	46	21		23
Blegkot og Anæmi	1406	2	1187	2	1338	2	1068	4	921	-	1192	3	448	3		6
Livmodersygdomme	305	-	262	-	229	-	337	-	228	-	251	-	100	-		1
Kardialgi, kronisk Gastrit og Dyspepsi	1807	10	1854	2	1091	4	1152	5	1028	2	1266	9	584	7		1
Ormesygdomme	12	-	36	-	19	-	26	-	34	-	72	-	-	-		-
Drankersygdomme	15	1	7	1	12	-	17	3	13	-	16	1	1	1		-
Struma	58	-	83	-	26	-	5	-	2	-	9	-	4	-		-
Bræk	172	8	151	1	103	6	70	1	61	4	114	3	34	3		2
Luxationer	64	-	63	-	33	-	37	-	37	-	43	-	20	-		-
Benbrud	314	3	260	2	202	8	150	3	94	3	143	2	89	2		4

Opgave mangler.

1895.

33*

Forskjellige af Lægerne behandlede Sygdomme.

Liste des cas traités des maladies diverses.

Tabel XXI. (Forts.).

Sygdom.	Fordeling paa Amterne:													
	14		15		16		17		18		19		20	
	Nordre Bergenhus.		Romsdal.		Søndre Trondhjem.		Nordre Trondhjem.		Nordland.		Tromsø.		Finmarken.	
	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Kronisk Rheumatisme	283	1	249	-	361	1	236	1	793	-	261	-	141	2
Fnat	59	-	138	-	514	-	388	-	712	-	578	-	205	-
Skurv	3	-	11	-	7	-	10	-	11	-	9	-	3	-
Kjertelsyge	112	-	272	2	390	-	125	-	285	5	121	1	78	5
Rakit	92	4	186	4	98	7	70	4	128	7	48	1	34	-
Tuberkuløse Betændelser og Mi- liærtuberkulose	66	25	109	56	93	67	79	23	79	47	60	22	34	21
Lungetuberkulose	171	99	680	195	514	276	252	135	536	162	221	67	102	47
Kræft	73	50	94	78	102	89	88	67	100	93	65	28	19	13
Morbus Brightii	74	14	105	19	108	35	60	14	159	31	95	15	25	7
Blegsot og Anæmi	852	2	1600	1	1041	3	487	-	1592	3	835	1	239	-
Livmodersygdomme	145	-	249	-	253	1	159	-	386	-	238	-	97	-
Kardialgi, kronisk Gastrit og Dyspepsi	1008	-	1611	6	1528	7	699	2	2911	-	1320	1	722	2
Ormesygdomme	27	-	2	-	24	-	1	-	40	-	5	-	5	-
Drankersygdomme	2	1	1	-	23	3	5	-	5	-	2	-	5	-
Struma	5	-	7	-	4	-	7	-	2	-	2	-	1	-
Brøk	87	7	117	4	103	7	80	6	154	8	56	4	41	1
Luxationer	21	-	24	-	27	-	21	-	33	-	18	-	10	-
Benbrud	84	4	102	-	141	10	104	2	159	6	66	2	43	-

Af **Pleurit** (Pleuritis) er opført en Del flere Tilfælde, af **Gigtfeber** (Febris rheumatica) ubetydelig færre end Aaret forud.

Akut Diarré og indenlandsk Kolera (Diarrhoea acuta et Cholera nostras) optraadte med omtrent samme Hyppighed som Aaret forud og betingede tilsammen 14,3 pCt. af samtlige kjendte Tilfælde af epidemiske Sygdomme. Dødeligheden (3,6 pCt.) var lidt mindre end i 1894 (4,0 pCt.), men lig den i 1893.

Blodgang (Dysenteria) viser et noget større Antal Angrebne end Aaret forud. De fleste Tilfælde opføres for Romsdals (69) og Akershus (66) Amter.

Af **Skjørbug** (Scorbutus) opføres det samme Antal Tilfælde som i 1894 (60); de fleste (22) anmeldtes fra Finmarkens Amt.

Veneriske Sygdomme. Om de paa Rigets Sygehuse behandlede Tilfælde af Syfilis henvises til Tabel XXXIX (Side 82* og 83*).

Paa Sygehus indkomne Tilfælde af Gonorré og Uretrit sees af Tabel XVI (Side 26*).

Antallet af udenfor Sygehus behandlede Tilfælde af venerisk Sygdom sees af Tabel XVII (Side 27*), der tillige viser Sygdommens Form hos de Angrebne, disses Kjøen og Alder samt Fordeling paa Amterne.

Spedalskhed (Lepa). Tabel XVIII (Side 29*) giver Oversigt over Til- og Afgang af de Spedalske i Anstalterne.

Tabel XIX (Side 30*) giver en Oversigt over samtlige Spedalske i Riget, og deres Bevægelse i og udenfor Stiftelserne i Aarene 1856—1895.

Tabel XX (Side 31*) giver en Oversigt over Antallet af Spedalske, Indlæg i Stiftelser m. m. amtsvis, særskilt for Form og Kjøen. Forøvrigt henvises til Norges officielle Statistik, 3die Række, No. 287: Beretning om de Spedalske i Norge i Femaaret 1891—1895.

Tabel XXI (Side 32*, 33* og 34*) giver en Oversigt over en Del af Lægerne behandlede, væsentlig kroniske Sygdomme, fordelte paa Amterne og med Opgaver over de Behandlede Kjøen og Alder.

Lungetuberkulose (Tuberculosis pulmonum, Phthisis), er opgivet som Dødsarsag for 3837 Døde og betingede 17,4 pCt. af samtlige ved Sygdom fremkaldte Dødsfald og 24,0 pCt. af samtlige ved ikke epidemiske Sygdomme foranledigede Dødsfald. En saa høi Dødsprocent af Lungetuberkulose som ovennævnte 17,4 er ikke opført tidligere inden det Tidsrum, som vor Medicinalstatistik omfatter (siden 1853). Procenten i Forhold til ikke epidemiske Dødsårsager har dog i enkelte Aar været større. Af den tilstedeværende Middelbefolkning døde 1,9 pro mille af Sygdommen.

Tabel XXII (Side 36* og 37*) viser Dødsfald af Lungetuberkulose i Riget og dets Amter for Aarene 1893—1895 i Forhold (pCt.) til samtlige kjendte Dødsfald, til Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme og i Forhold (pro mille) til Folkemængden.

Tabel XXIII (Side 38*) viser Procentforholdet af Dødsfald af Lungetuberkulose til samtlige kjendte Dødsfald og til Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme for Aarene 1894 og 1895, særskilt for Byer og Bygder i Amterne. Det kjendte Antal Dødsfald af tuberkuløs Hjernebetændelse, Miliærtuberkulose og Tuberkulose i andre Organer udenfor Lungerne var tilsammen 951 og udgjorde 4,3 pCt. af samtlige kjendte Dødsårsager (5,2 pCt. for Byerne, 3,8 pCt. for Bygderne) (1,4 pCt. i 1895, 1,2 pCt. i 1894). Dødsfaldenes Fordeling inden Amterne sees af Tabel XXI (Side 32* og flg.).

Dødeligheden af Lungetuberkulose i de
Mortalité par la phthisie dans les départe-

Tabel XXII.	1895.			
	Opgivne Dødsfald			
	med anført Døds- aarsag.	af Lunge- tuber- kulose.	af epidemiske Syg- domme.	af ikke epidemiske Syg- domme.
Riget	22016	3837	6007	16009
Byer	8041	1513	2314	5727
Bygder	13975	2324	3693	10282
Amter:				
1. Kristiania	2916	540	912	2004
2. Akershus	867	148	241	626
3. Smaalenene	1698	269	486	1212
4. Buskerud	1290	196	369	921
5. Jarlsberg og Larvik	1033	185	262	771
6. Hedemarken	1168	151	302	866
7. Kristians	891	108	245	646
8. Bratsberg	1049	202	232	817
9. Nedenes	888	228	182	706
10. Lister og Mandal	890	183	250	640
11. Stavanger	1385	302	349	1036
12. Søndre Bergenhus	1043	163	248	795
13. Bergen	930	181	243	687
14. Nordre Bergenhus	684	99	151	533
15. Romsdal	1256	195	349	907
16. Søndre Trondhjem	1427	276	374	1053
17. Nordre —	689	135	164	525
18. Nordland	1167	162	393	774
19. Tromsø	461	67	178	283
20. Finmarken	284	47	77	207

Af **Kræft** (Cancer, Sarcoma) kjendes tilsammen 1464 Dødsfald, der udgjør 6,6 pCt. af samtlige kjendte Dødsfald (5,8 pCt. for Byerne, 7,2 pCt. for Bygderne).

Tabel XXIV (Side 40*) giver Oplysning om Dødsfaldenes Fordeling paa Amterne med Angivelse af Kræftens Sæde, samt Alder og Køn for de af de forskellige Kræftformer Døde, forsaavidt saadanne Opgaver foreligger.

For **Sindssygdom** (Insania) indkom paa de almindelige Sygehuse 170 Personer (i 1894: 169, i 1893: 144, i 1892: 135 og i 1891: 141); over disse giver Tabel XL (Side 84* og 85*) en Oversigt. Af Sindssygdom uden Angivelse af sekundær Dødsårsag opgives 70 Dødsfald, deraf 1 paa Barselseng (Mani).

forskjellige Amter for Aarene 1893—1895.

ments pendant les années de 1893—1895.

Forhold af Dødsfald af Lungetuberkulose						Dødeligheden af Lunge- tuberkulose (pro mille af Befolkningen).		
til samtlige opgivne Døds- aarsager i pCt.			til Dødsfald af ikke epi- demiske Sygdomme i pCt.					
1895.	1894.	1893.	1895.	1894.	1893.	1895.	1894.	1893.
17,4	15,6	16,2	24,0	23,6	23,2	1,87	1,8	1,8
18,8	16,2	16,3	26,4	25,7	24,0	2,9	2,8	2,7
16,6	15,3	16,2	22,6	22,4	22,6	1,5	1,5	1,5
18,5	13,8	15,6	26,9	23,9	24,0	3,1	2,6	2,7
17,1	16,2	13,8	23,7	23,8	20,3	1,5	1,8	1,3
15,8	13,5	15,7	22,2	20,1	23,9	2,1	1,8	2,1
15,2	15,0	15,6	21,3	20,7	21,1	1,8	1,8	1,8
17,9	18,8	16,1	24,0	25,0	21,2	1,9	1,8	1,7
12,9	10,1	11,4	17,4	15,4	17,7	1,2	1,2	1,4
12,1	10,4	10,3	16,7	14,4	15,2	1,0	0,8	1,0
19,3	17,5	19,1	24,7	23,5	25,5	2,1	1,7	1,8
25,7	21,9	26,3	32,3	31,5	34,9	3,0	3,2	3,3
20,7	21,1	24,6	28,6	31,9	32,6	2,5	2,9	3,0
21,8	22,9	21,7	29,2	32,7	30,1	2,6	2,3	2,3
15,6	16,6	16,4	20,6	24,2	20,8	1,2	1,3	1,1
19,5	17,5	20,6	26,3	27,7	28,0	3,1	3,8	3,3
14,5	10,6	14,2	18,6	14,8	17,6	1,1	0,9	1,0
15,5	18,8	16,8	21,5	26,2	22,7	1,5	1,6	1,5
19,3	17,1	15,2	26,2	27,0	25,2	2,2	2,2	2,1
19,6	14,4	12,6	25,7	20,4	17,3	1,7	1,7	1,3
13,9	10,2	11,2	20,9	20,4	18,9	1,2	1,1	1,0
14,5	12,3	14,9	23,7	20,2	21,1	1,0	1,0	1,0
16,6	14,7	14,3	22,7	23,5	19,2	1,5	1,4	1,4

Paa Rigets 11 Sindssygeasyler laa tilbage ved Udgangen af 1894 1581 Personer; i Løbet af 1895 indkom 771; Antallet af tilsammen behandlede Syge var saaledes 2352. Antallet af Udgaaede var 765, deraf 130 Døde. Tilbageiggende ved Aarets Udgang var 1587. Det samlede Antal Forplejningsdage var 580 090, og det gennemsnitlige daglige Middelbelæg paa samtlige Asyler var 1589,1. For det Offentliges Regning behandledes 1984 eller 84,4 pCt. af de i Aaret tilsammen behandlede Syge. De paa Asylerne indtrufne Dødsfald er henførte under de nærmere kjendte Dødsaaarsager i det Amt, hvor Asylet er beliggende. Nærmere Redegjørelse for Sindssygeasylernes Virksomhed i 1895 findes i Norges officielle Statistik, tredje Række No. 273, udgiven i 1897.

**Procentforhold af Dødsfald af Lungetuberkulose til samtlige
opgivne Dødsårsager og til Dødsfald af ikke epidemiske
Sygdomme for Byer og Bygder.**

**Mortalité par la phthisie relativement aux toutes causes de décès et aux causes de
décès non épidémiques dans les villes et dans la campagne.**

Tabel XXIII.	Samtlige opgivne Dødsårsager.				Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme.			
	Byer.		Bygder.		Byer.		Bygder.	
	1895.	1894.	1895.	1894.	1895.	1894.	1895.	1894.
Riget	18,8	16,2	16,6	15,3	26,4	25,7	22,6	22,4
Amter:								
1. Kristiania	18,5	13,8	-	-	26,9	23,9	-	-
2. Akershus	13,2	16,7	17,3	16,2	16,7	19,2	24,2	23,9
3. Smaalenene	17,7	11,9	15,0	14,3	27,1	18,9	20,3	20,6
4. Buskerud	14,3	13,5	15,6	15,8	21,5	20,2	21,2	20,9
5. Jarlsberg og Larvik ..	17,1	18,6	18,5	18,9	21,9	24,7	25,6	25,1
6. Hedemarken	21,3	14,1	12,3	9,9	30,8	19,7	16,6	15,1
7. Kristians	25,9	16,3	11,2	10,1	35,0	21,9	15,5	14,0
8. Bratsberg	16,6	16,8	20,4	17,8	22,1	23,5	25,8	23,7
9. Nedenes	20,5	19,9	26,8	22,4	26,0	27,8	33,7	32,4
10. Lister og Mandal	20,3	16,2	20,8	25,9	29,5	26,8	28,0	34,5
11. Stavanger	20,5	22,4	23,0	23,7	26,7	31,7	31,6	33,8
12. Søndre Bergenhus	-	-	15,6	16,6	-	-	20,6	24,2
13. Bergen	19,5	17,5	-	-	26,3	27,7	-	-
14. Nordre Bergenhus	-	-	14,4	10,7	-	-	18,7	14,9
15. Romsdal	23,6	26,8	13,2	16,3	32,3	39,6	18,4	22,2
16. Søndre Trondhjem	20,5	18,4	18,7	16,2	28,4	29,9	24,96	24,8
17. Nordre —	6,9	17,3	20,4	14,2	10,7	24,5	26,6	20,1
18. Nordland	20,8	13,1	13,6	10,1	28,9	20,0	20,5	20,4
19. Tromsø	21,7	13,6	12,7	11,9	31,8	19,3	21,3	20,4
20. Finmarken	19,7	13,5	14,8	15,7	24,7	25,4	21,4	23,3

Tabel XXV (Side 44* og 45*) giver efter til Justitsdepartementet indkomne Opgaver Oplysning om Antallet af Sindssyge, forpleiede med Statsbidrag efter Lov af 27de Juni 1891, og de samlede Udgifter for Stat og Kommuner ved deres Forpleining.

Ifølge ovennævnte Lov, der traadte i Kraft 1ste Januar 1892, refunderes $\frac{4}{10}$ af Udgifterne ved de Sindssyges Forpleining af Statskassen, de øvrige $\frac{6}{10}$ udredes af vedkommende Amts- eller Bykommune, dog saaledes at indtil Halvdelen af Amtskommunens Tilskud kan overføres paa vedkommende Fattigdistrikt.

Tabel XXVI (Side 46* og flg.) giver Oplysning om en Del af Lægerne paa eller udenfor Sygehus udførte **chirurgiske Operationer** med deres Forde-
deling paa de forskellige Amter.

Nedenfor meddeles Oplysning om Indikationer og Udfald for de større Operationer, forsaavidt Opgaver herom er afgivet. Det bemærkes, at der som oftest kun foreligger Opgaver over Operationernes Antal og ikke over Antallet af opererede Personer. Mindre Operationer, væsentlig henhørende under Chirurgia minor, hvoraf et større Antal udførtes saavel paa som udenfor Sygehus, er ikke medtagne paa Tabellen.

Amputation af Overarmen. Indikation paa Sygehus: Vulnus 1, Sarcoma 1, Tuberculosis 2, alle med heldigt Udfald. Phlegmone 1 med dødeligt Udfald; udenfor Sygehus: Fractura complicata 1, død af Fractura cranii, Vulnus dilaceratum 1, død af Rosen, Pyæmi 1, ogsaa død.

Amputation af Underarmen. Indikation paa Sygehus: Vulnus 1, Gangræna manus 1, Necrosis 1, Arthrocace 1, alle med heldigt Udfald, Pyæmia 1 med dødeligt Udfald; udenfor Sygehus: Vulnus 6, Arthrocace 2, alle med heldigt Udfald, Pyæmia 1 med heldigt og 1 med dødeligt Udfald.

Amputation af Laaret. Indikation paa Sygehus: Osteoma 1, Pseudarthrosis 1, Tuberculosis genus 3, Fractura complicata 3, Gonitis 2, Vulnus 1, Necrosis 3, Phlegmone 2, Sarcoma 1, alle med heldigt Udfald, Arthrocace 12 med heldigt, 1 med uheldigt Udfald, Osteomyelitis 2 med heldigt, 1 med dødeligt Udfald, Tuberculosis 5 med heldigt, 1 med uheldigt Udfald, Gangræna 2 med heldigt, 2 med dødeligt Udfald; udenfor Sygehus: Tuberculosis 5, Fractura 2, Pyarthrus 1, Vulnus 1, Sarcoma 1, alle med heldigt Udfald, Gangræna 1 med dødeligt Udfald.

Amputation af Læggen. Indikation paa Sygehus: Tuberculosis 6, Vulnus 2, Necrosis 2, Caries 1, Osteomyelitis 1, Cancer 1, Gangræna 1, Congelatio 2, alle med heldigt Udfald, Arthrocace 3 med heldigt Udfald, 1 tilbageliggende, Fractura complicata 1 med heldigt Udfald, 1 tilbageliggende; udenfor Sygehus: Vulnus 3, Gangræna 1, Sarcoma 1, alle med heldigt Udfald.

Resektion af Ben. Indikation paa Sygehus: R. maxillæ superioris hos 4 med heldigt, 1 med dødeligt Udfald, Sarcoma 2 med heldigt Udfald, Tumor malignus 1 med dødeligt Udfald. R. maxillæ inferioris ved Cancer 2 med heldigt, 1 med dødeligt Udfald, Necrosis 1 tilbageliggende, Caries 1 med heldigt Udfald. R. costæ ved Tumor 1, Ostitis 1, Tuberculosis 2, Abscessus 4, Cancer 1, Sarcoma 1, alle med heldigt Udfald, Gangræna 2 med dødeligt Udfald, Necrosis 4 med heldigt, 1 med dødeligt Udfald. Udenfor Sygehus: R. maxillæ superioris ved Necrosis 1 med heldigt Udfald, R. costæ ved Tuberculosis 1 med heldigt Udfald, Pyopneumothorax 1 med dødeligt Udfald (Dødsårsag: Tuberculosis), 1 med uopgivet Indikation og Udfald. Jvnfr. forøvrigt Empyemoperation.

Trepanation. Indikation paa Sygehus: Fractura cranii 4, Epilepsia 1, alle med heldigt, Paralysis 1 med uheldigt Udfald.

Exartikulation. Indikation paa Sygehus: E. cubiti ved Fractura complicata 1, Vulnus 1, E. manus ved Vulnus 2, Arthrocace manus 1, E. genus ved Arthrocace 1, samtlige med heldigt Udfald, E. coxæ ved Arthrocace 1 med heldigt, 1 med uheldigt og 1 med dødeligt Udfald, E. pedis ved Tuberculosis 2, Fractura complicata 1, Arthrocace 1, Lepra 1 alle med heldigt Udfald; udenfor Sygehus: E. manus ved Vulnus sclopetarium 1, med heldigt Udfald, E. pedis ved Gangræna 1 med heldigt, 1 med dødeligt Udfald.

Liste over Døds-

Tabel XXIV (Forts.).		Tilsammen.	Kjøn.			Alder.															
Kræftens Sæde.	Mandkjøn.		Kvindekjøn.	Uopgivet.	15—20		30—40		40—50		50—60		60—70		70—80		80—90		90—100		
					Aar.		Aar.		Aar.		Aar.		Aar.		Aar.		Aar.		Aar.		
					M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	
Extremiteterne:																					
Overarmen	1	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fingrene	1	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Laaret	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-
Læggen	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Cancer multiplex ossium	1	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Huden	3	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Sum	1 049	379	415	255	-	-	6	18	33	36	56	78	122	116	86	74	7	10	-	2	
Uopgivet Sæde	392	-	-	392	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Samtlige Dødsfald af Cancer	1 441	379	415	647	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sarcoma.																					
Kjæven	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Overkjæven	1	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Underkjæven	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Halsen	2	2	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Brystbenet	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Brystkjertelen	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mediastinum	2	2	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bækkenet	2	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Laaret	1	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sarcoma multiplex ..	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Sum	13	8	5	-	1	-	-	-	2	1	1	1	3	-	1	1	-	-	-	-	-
Uopgivet Sæde	10	5	5	-	-	1	-	2	1	-	1	-	2	1	1	1	-	-	-	-	-
Samtlige Dødsfald af Sarcoma	23	13	10	-	1	1	-	2	3	1	2	1	5	1	2	2	-	-	-	-	-

Symes Operation. Indikation paa Sygehus: Arthroace 2 med heldigt Udfald.

Pirogoffs Operation. Indikation paa Sygehus: Fractura 1, Tuberculosis 1, Arthroace 1, alle med heldigt Udfald; udenfor Sygehus: Arthroace pedis 1 ogsaa med heldigt Udfald.

Choparts Operation. Indikation paa Sygehus: Tuberculosis 1 med heldigt Udfald.

Resektion af Led og Arthrektomi. Indikation paa Sygehus: R. humeri ved Arthroace 4, Tuberculosis 1, alle med heldigt Udfald; R. cubiti ved Tuberculosis 5, Fractura trochleæ 1, alle med heldigt Udfald, Arthroace 6 med heldigt Udfald, 1 tilbageiggende. R. manus ved Tuberculosis manus 2 med

fald af Kræft.

Opgivet Alder for		Fordeling paa Amter:																			
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
M.	K.	Kristiania.	Akershus.	Smaalene.	Buskerud.	Jarlsberg og Larvik.	Hedemarken.	Kristians.	Bratsberg.	Nedenes.	Lister og Mandal.	Stavanger.	Søndre Bergenhus.	Bergen.	Nordre Bergenhus.	Romsdal.	Søndre Trondhjem.	Nordre Trondhjem.	Nordland.	Tromsø.	Finnmarken.
1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
310	334	150	41	80	50	79	93	37	52	33	40	50	50	-	38	46	67	52	64	17	10
-	-	2	36	41	46	10	2	21	21	10	-	11	21	53	11	32	19	15	29	11	1
-	-	152	77	121	96	89	95	58	73	43	40	61	71	53	49	78	86	67	93	28	11
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
8	3	6	-	-	-	1	-	-	-	1	2	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-
5	5	2	-	-	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	2
13	8	8	-	-	2	1	-	1	-	1	2	-	1	1	1	-	3	-	-	-	2

heldigt Udfald, ved Arthrocace 2 med heldigt Udfald, 1 med ukjendt og 1 tilbageliggende. R. coxæ ved Luxatio ischiadica 1, Coxitis 3, Fractura complicata 1, alle med heldigt Udfald, Arthrocace 4 med heldigt, 1 med uheldigt og 1 med dødeligt Udfald, Tuberculosis 1 med heldigt, 1 med uheldigt Udfald, 2 tilbageliggende. R. genus ved Ankylosis 2, Vulnus perforans genus 2, Synovitis 1, Paralysis 1, Pyarthrus 2, alle med heldigt Udfald; Tuberculosis 12 med heldigt Udfald, 1 død og 1 tilbageliggende, Arthrocace 30 med heldigt, 1 med uheldigt og 2 med dødeligt Udfald, 4 tilbageliggende, Synovitis chronica 1, tilbageliggende. R. pedis ved Congelatio 1, Fractura 1 begge med heldigt Udfald, Tuberculosis 9 med heldigt Udfald, 1 tilbageliggende, Arthrocace 15 med heldigt, 8 med uheldigt Udfald, tilbageliggende 1. Udenfor Sygehus: R. humeri ved Tuberculosis 1, R. cubiti ved Tuberculosis 1, R. manus ved Necrosis 1, R. coxæ ved

**Antallet af Sindssyge forpleiede med Statsbidrag efter Lov af
og Kom-**

**Le nombre des aliénés, dont l'entretien est partiellement à la charge de l'État
de l'État et des**

(Efter de til Justitsdeparte-

	Tabel XXV. Amter.	Antal Sindssyge.		Udgifter.
		Ialt.	Deraf paa Asyl.	Kr.
I.	Kristiania	412	226	129 932,70
II.	Akershus Amt	183	47	44 985,40
	Byer	5	-	1 000,30
	Bygder.....	178	47	43 985,10
III.	Smaalenenes Amt.....	249	75	70 542,80
	Byer	74	25	19 499,50
	Bygder.....	175	50	51 043,30
IV.	Buskerud Amt	269	61	62 647,60
	Byer	76	14	19 062,20
	Bygder.....	193	47	43 585,40
V.	Jarlsberg og Larvik Amt ...	249	63	69 291,84
	Byer.....	67	12	18 023,90
	Bygder.....	182	51	51 267,40
VI.	Hedemarkens Amt.....	257	82	66 924,07
	Byer	10	2	2 892,22
	Bygder.....	247	80	64 031,85
VII.	Kristians Amt	197	69	55 783,84
	Byer.....	5	3	1 695,32
	Bygder.....	192	66	54 088,52
VIII.	Bratsberg Amt.....	299	111	88 960,55
	Byer	38	13	10 987,60
	Bygder.....	261	98	77 972,95
IX.	Nedenes Amt.....	217	110	69 762,02
	Byer	44	21	13 687,92
	Bygder.....	173	89	56 074,10
X.	Lister og Mandal Amt.....	323	125	87 062,97
	Byer	89	42	25 091,67
	Bygder.....	234	83	61 971,30

²⁷/₆ 1891 og de samlede Udgifter ved deres Forpleining for Stat muner.

d'après la loi du ²⁷/₆ 1891 et le total de l'entretien de ces aliénés (les frais communes ensemble).

mentet indsendte Opgaver).

	Amter.	Antal Sindssyge.		Udgifter.
		Ialt.	Deraf paa Asyl.	Kr.
XI.	Stavanger Amt.....	293	95	76 079,58
	Byer	83	27	22 157,00
	Bygder.....	210	68	53 922,58
XII.	Søndre Bergenhus Amt.....	275	126	69 617,52
XIII.	Bergen.....	184	158	59 431,47
XIV.	Nordre Bergenhus Amt.....	112	45	32 153,20
XV.	Romsdals Amt	288	84	64 915,04
	Byer	45	22	14 790,52
	Bygder.....	243	62	50 124,52
XVI.	Søndre Trondhjems Amt....	288	125	68 068,30
	By	92	51	24 628,30
	Bygder.....	196	74	43 440,00
XVII.	Nordre Trondhjems Amt....	198	59	38 021,04
	Byer	8	3	1 598,62
	Bygder.....	190	56	36 422,42
XVIII.	Nordlands Amt.....	253	127	68 730,02
	Byer	10	8	7 334,98
	Bygder.....	243	119	61 395,04
XIX.	Tromsø Amt	105	63	30 877,35
	By	8	7	3 222,45
	Bygder	97	56	27 654,90
XX.	Finmarkens Amt	67	30	13 317,97
	Byer	11	5	2 927,62
	Bygder.....	56	25	10 390,35
	I hele Riget.....	4718	1881	1 267 104,78
	Byer	1261	639	377 964,29
	Bygder	3457	1242	889 140,49

Chirurgiske Operationer

Operation.	Tabel XXVI.			Hele Riget.		Fordeling paa Amterne											
	Tilsammen.	Paa Sygehus.	Udenfor Sygehus.	1	2	3	4	5	6	7	1	2	3	4	5	6	7
				Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.
Amputation af Overarmen . .	8	5	3	1	-	-	-	-	1	2	-	-	1	-	-	-	-
— - Underarmen	15	5	10	-	-	-	2	-	2	2	-	-	2	-	-	1	2
— - Laaret	54	43	11	12	-	-	-	1	2	2	-	1	-	1	-	-	3
— - Læggen	27	22	5	7	-	-	-	2	1	3	-	-	3	-	-	-	-
— - Fingre eller Tæer	199	49	150	6	-	16	-	25	6	11	1	19	-	7	-	19	-
Resektion af Overkjæven . .	9	8	1	6	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
— - Underkjæven	5	5	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— - Ribben	95	68	27	25	-	1	2	2	4	3	3	4	-	1	-	2	-
— - andre Ben	14	11	3	6	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Osteotomi	26	26	-	20	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Sequestrotomi, Necrotomi . .	148	113	35	20	-	2	1	2	3	8	-	2	1	-	4	-	2
Bensøm	13	12	1	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Operation for Pseudarthrosis .	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Trepanation	6	6	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Exartikulation i Albuled . . .	2	2	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— - Haandled	4	3	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
— - Hofteled	3	3	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
— - Knæled	1	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— - Fodled og Fod	7	5	2	1	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— - Symes	2	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— - Pirogoffs	4	3	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— - Choparts	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— - af Fingre eller Tæer	128	34	94	7	1	1	2	2	3	14	-	1	-	5	-	22	-
Resektion eller Arthrektomi i Skulderled	6	5	1	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
— - Albuled	14	13	1	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— - Haandled	7	6	1	2	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
— - Hofteled	16	15	1	8	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— - Knæled	65	60	5	24	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
— - Fodled	37	36	1	14	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
— - andre Led	8	6	2	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Arthrotomi	22	13	9	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Punktion af Led	40	20	20	9	-	2	1	3	2	-	1	-	-	4	-	-	1
Senesøm	11	10	1	4	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Operation for Klumpfod	15	9	6	3	-	-	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Brisement forcé	15	12	3	1	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Operation for Hygroma, Bursitis	108	45	63	13	1	-	2	1	6	1	-	2	-	6	-	1	-

Operationer. chirurgicales.

paa og udenfor Sygehus:

8		9		10		11		12		13		14		15		16		17		18		19		20		
Bratsberg.		Nedenes.		Lister og Mandal.		Stavanger.		Søndre Bergenhus.		Bergen.		Nordre Bergenhus.		Romsdal.		Søndre Trondhjem.		Nordre Trondhjem.		Nordland.		Tromsø.		Finmarken.		
Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
1	-	-	-	1	3	3	1	2	2	2	-	-	-	1	-	8	-	3	1	4	-	1	2	-	-	
-	-	-	-	1	-	-	-	2	-	2	-	-	-	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-	2	-	
1	2	-	5	1	4	4	1	4	2	4	1	8	-	7	3	2	-	2	11	5	2	12	6	3		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-		
1	-	-	2	-	-	1	5	1	-	10	-	-	-	-	-	4	1	2	-	6	1	10	5	-		
7	2	-	3	6	2	2	1	7	-	4	28	4	5	7	3	-	-	1	11	3	2	1	-	-		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	1	-	-		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
-	8	-	5	-	1	-	-	1	-	3	-	5	-	5	10	6	7	4	5	9	-	-	-	1		
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
-	-	-	1	-	-	1	-	1	-	3	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-		
-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	15	-	-	5	-	2	2	-	1	-	-	-	-	-		
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	6	-	-	-	-	-	8	2	-	3	-	-	-	-	-		
-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-		
-	-	-	1	-	-	2	4	-	5	1	-	-	-	-	1	2	-	-	-	1	-	3	-	-		
-	-	-	1	-	-	2	-	1	1	-	-	-	-	3	-	-	3	3	-	-	-	-	-	-		
-	-	-	3	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-		
-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	5	-	-	-	-	-	1		
5	-	-	-	-	2	-	8	5	8	3	-	1	-	1	5	5	3	2	8	9	3	2	3	2		

Operationer.

paa og udenfor Sygehus.

8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
Bratsberg.	Nedenes.	Lister og Mandal.	Stavanger.	Søndre Bergenhus.	Bergen.	Nordre Bergenhus.	Romsdal.	Søndre Trondhjem.	Nordre Trondhjem.	Nordland.	Tromsø.	Finmarken.
Paa Sygeh.	Paa Sygeh.	Paa Sygeh.	Paa Sygeh.	Paa Sygeh.	Paa Sygeh.	Paa Sygeh.	Paa Sygeh.	Paa Sygeh.	Paa Sygeh.	Paa Sygeh.	Paa Sygeh.	Paa Sygeh.
Udenf. Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Udenf. Sygeh.
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	-	-	-	-	1	3	-	-	-
-	1	-	2	-	5	1	1	1	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3	-	1	18	1	11	-	-	5	-	-	2	-
14	48	4	38	12	23	2	3	16	34	14	1	4
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
12	11	8	4	-	1	-	-	7	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
23	12	10	2	-	3	25	-	5	-	-	-	-
1	1	1	1	-	1	-	1	-	-	1	5	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	1	3	1	3	12	-	3	4	3	1	1	-
4	2	1	2	1	1	-	10	1	9	2	-	4
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3	-	1	2	-	2	3	2	-	-	-	1	1
11	-	-	5	8	-	-	4	2	-	3	-	5
-	-	3	2	-	17	-	15	3	-	5	3	-
-	-	-	-	-	2	-	-	-	8	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
-	-	-	-	-	1	-	-	2	2	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-
-	-	-	1	-	6	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	-	11	-	-	4	-	-	4	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	1	-
1	3	2	5	-	16	4	2	10	2	1	4	2
-	1	12	-	-	13	-	-	5	-	1	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	2	-	-	3	-	-	-	3	-	-
-	1	1	2	2	-	2	1	-	-	-	-	1
-	1	3	-	1	-	1	-	1	3	-	-	-
-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Operationer.	Tabel XXVI (Forts.).			Hele Riget.		Fordeling paa Amterne											
	Tilsammen.	Paa Sygehus.	Udenfor Sygehus.	1		2		3		4		5		6		7	
				Kristiania.		Akershus.		Snaa- lenene.		Buskerud.		Jarlsberg og Larvik.		Hede- marken.		Kristians.	
				Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.
Punktion af Blæren	13	4	9	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Blæresnit (perinealt)	8	8	-	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
— , Sectio alta	9	8	1	3	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1
Urethrotomia interna	6	6	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— externa	9	9	-	5	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Operation for Ectopia vesicæ ..	2	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— - Phimosi og Paraphimosi ..	35	9	26	3	1	-	-	-	-	-	7	-	-	-	3	-	1
— - Hydrocele ..	161	25	136	7	-	-	10	1	11	-	11	-	5	-	19	1	7
— - Varicocele ..	2	1	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Amputation af Penis	6	6	-	2	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-
Borttagelse af Testikelen (Castratio)	74	53	21	22	-	-	1	-	-	5	1	1	1	-	-	1	3
Andre Operationer paa mandl. Bækken- og Kjensorganer ..	12	9	3	-	-	-	-	-	1	2	-	-	-	-	1	-	-
Perineoraphi	33	20	13	15	-	-	-	-	-	1	-	1	-	4	-	-	-
Kolporaphi	14	5	9	2	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Prolapsoperation paa kvindel. Genitalia	11	3	8	2	6	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-
Operation af Livmoderhalsen ..	39	19	20	5	-	-	-	-	-	-	-	17	-	-	-	-	-
Udskrabn. af Livmoderhulen ..	227	95	132	32	19	1	2	-	4	5	4	-	-	-	22	-	11
Borttagelse af Svulster i Livmoderen	49	12	37	4	3	-	2	-	5	-	2	-	5	-	4	-	1
Borttagelse af Uterusmyom gjennem Vagina	8	7	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Borttagelse af Uterusmyom ved Laparotomi	5	5	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hysterectomia vaginalis	6	6	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— abdominalis ..	9	8	1	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Salpingotomi	10	10	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Castration hos Kvinden	8	8	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ovariectomi	62	50	12	20	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Operation for Graviditas extrauterina	16	16	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Punktion af Ovarialcyste ..	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-
Andre gynækologiske Opera- tioner	32	26	6	18	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Hudtransplantation	35	34	1	15	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Operation for indgroede Negle ..	89	10	79	-	4	-	1	-	7	1	2	1	8	-	3	-	5
Sum	4258	2024	2234	747	146	9	96	32	189	87	123	23	127	8	173	9	211

Operationer.

paa og udenfor Sygehus.

8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
Bratsberg.	Nedenes.	Lister og Mandal.	Stavanger.	Søndre Bergenhus.	Bergen.	Nordre Bergenhus.	Romsdal.	Søndre Trondhjem.	Nordre Trondhjem.	Nordland.	Tromsø.	Finmarken.
Paa Sygeh. Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh. Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh. Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh. Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh. Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh. Udenf. Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh. Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh. Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh. Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh. Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh. Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh. Udenf. Sygeh.
-	2	-	-	2	-	-	1	1	-	2	2	-
-	-	-	1	-	2	-	-	4	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	-	-	1
-	3	1	-	3	1	-	1	-	1	1	-	-
-	-	11	-	8	2	9	1	4	5	4	-	2
-	-	-	9	6	-	-	-	-	-	2	-	-
2	-	3	2	3	7	-	2	5	-	3	-	1
-	-	-	-	1	5	-	-	-	1	-	1	-
-	-	2	-	-	1	-	-	-	4	1	-	-
-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	2	12	-	1	-	-	1	-	-
3	-	3	17	6	8	1	4	6	9	5	4	-
-	1	4	1	1	2	-	-	3	1	-	-	-
-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	2	-	-	-	1	-	-	-
-	-	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	-	3	-	-	2	3	-	-	-
-	-	3	-	-	15	-	-	3	5	1	4	-
-	-	-	2	-	10	-	-	2	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
-	-	2	-	-	6	-	-	2	-	1	-	1
-	5	5	4	-	3	3	1	3	8	1	-	2
19	120	2	144	88	85	75	165	52	61	331	34	56
29	146	140	96	163	75	122	99	53	70	35	18	

Operation.	Tabel XXVI (Forts.).			Hele Riget.		Fordeling paa Amterne									
	Tilsammen.	Paa Sygehus.	Udenfor Sygehus.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Operation.	Tilsammen.	Paa Sygehus.	Udenfor Sygehus.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Operation.	Tilsammen.	Paa Sygehus.	Udenfor Sygehus.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.
Øienoperationer.															
Enukleation af Bulbus	55	33	22	13	-	-	-	1	3	1	-	2	-	-	4
Exenteration -	11	7	4	2	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Extractio cataractæ	154	91	63	56	-	-	-	1	-	7	-	2	1	-	-
Discisio	12	5	7	2	-	-	-	-	1	3	-	-	-	-	-
Iridektomi	44	27	17	15	-	-	-	-	-	5	-	-	-	-	-
Iridotomi	6	3	3	-	-	-	-	-	2	-	-	-	1	-	-
Operation for Prolapsus iridis	2	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sklerotomi	2	-	2	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-
Keratotomi, Sæmisch's Ope- ration	27	6	21	1	-	-	-	2	-	1	1	1	1	4	2
Punctio corneæ	6	6	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Galvanokaustik, Ignipunktur	19	4	15	2	-	-	-	-	-	1	-	-	3	-	-
Operation for Staphylom . . .	3	1	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— - Pterygium	2	1	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
— - Symblepharon anticum	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— - Ectropium	5	1	4	1	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
— - Entropium	3	-	3	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-
— - Chalazion	51	1	50	-	3	-	-	3	-	9	-	-	8	-	1
Blepharoplastik	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Canthoplastik	5	2	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Operation for Taareveis- sygdom	354	8	346	1	-	14	-	14	1	31	-	15	-	35	-
— - Skjelen	29	2	27	-	-	-	-	1	-	8	-	-	-	1	-
Andre Øienoperationer	17	4	13	2	-	-	-	-	-	10	-	-	-	1	-
Sum	809	204	605	105	5	-	14	1	25	5	77	2	20	5	33
Øreoperationer:															
Operation for Ørepolyper . . .	26	-	26	-	12	-	3	-	-	1	-	-	-	3	2
Paracentese af Trommehinden	16	3	13	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	1	3
Opmeisling af Cellulæ mast- oideæ	59	51	8	38	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1
Andre Øreoperationer	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sum	102	55	47	39	14	-	3	-	1	1	1	-	-	4	6

Af Lægerne udførte
Opérations obstétricales

Tabel XXVII.		Samlet Antal Barsel- kvinder.	Samlet Antal Opera- tioner.	Forhold i pCt.	Tang- forløsning.
Riget		63673	¹⁾ 1572	2,5	1135
Amter:					
1.	Kristiania	6461	206	3,2	152
2.	Akershus	3044	57	1,9	41
3.	Smaalenene	3903	79	2,0	64
4.	Buskerud	3188	76	2,4	54
5.	Jarlsberg og Larvik	2873	84	2,9	67
6.	Hedemarken	3602	68	1,9	44
7.	Kristians	3336	76	2,3	51
8.	Bratsberg	2754	90	3,3	53
9.	Nedenes	2265	64	2,8	43
10.	Lister og Mandal	2414	73	3,0	50
11.	Stavanger	3606	133	3,7	102
12.	Søndre Bergenhus	3963	59	1,5	41
13.	Bergen	2013	153	7,6	116
14.	Nordre Bergenhus	2545	44	1,7	32
15.	Romsdal	3796	74	1,9	56
16.	Søndre Trondhjem	3519	70	2,0	47
17.	Nordre —	2117	32	1,5	26
18.	Nordland	4824	73	1,5	49
19.	Tromsø	2337	39	1,7	31
20.	Finmarken	1113	22	2,0	16

¹⁾ Hos 1546 Fødende (2,5 pCt.), idet ved 24 Tvillingfødsler begge Tvillinger og ved

Coxitis 1, R. genus med uopgivet Indikation 5, R. pedis ved Tuberculosis 1, samtlige med heldigt Udfald. Resektioner af mindre Led opgives desuden at være foretagne ialt 8 Gange, deraf 6 Gange paa Sygehus, 2 Gange udenfor saadant.

Arthrotomi. Indikation paa Sygehus: Vulnus sclopetarium genus 1, Vulnus perforans genus 2, Mus articularis 1, Fractura cruris complicata 1, Tuberculosis 2, Pyarthrus 3, Synovitis pedis 1, Coxitis 1, alle med heldigt Udfald, Osteomyelitis femoris 1, tilbageliggende; udenfor Sygehus: Mus articularis 2, Pyarthrus 2, alle med heldigt Udfald, Tuberculosis 4 med heldigt, 1 med uheldigt Udfald.

Underbinding af større Arterier. Paa Sygehus: Ligatura arteriae carotidis communis ved Phlegmone 1 og ved Sarcoma 1, begge med dødeligt

obstetriciske Operationer.

faites par les médecins.

Vending.	Udtrækning.	Partus præmaturus artificialis.	Perfo- ration.	Embryo- tomi.	Accou- chement forcé.	Keiser- snit.	Efter- byrds- opera- tion.
155	51	20	33	24	2	1	151
16	8	7	2	-	-	-	21
6	3	-	1	2	-	-	4
10	-	-	1	1	-	-	3
4	3	1	2	1	-	-	11
6	3	-	1	-	-	-	7
10	4	2	3	1	-	-	4
6	1	1	3	1	-	-	13
14	3	-	3	2	-	-	15
5	1	2	2	2	-	-	9
11	1	-	-	1	-	-	10
7	8	-	4	3	1	-	8
9	2	-	1	1	-	-	5
16	4	4	1	-	-	1	11
9	-	1	-	-	-	-	2
7	2	1	1	1	1	-	5
7	1	-	2	5	-	-	8
2	2	-	1	-	-	-	1
7	2	1	2	2	-	-	10
1	-	-	2	1	-	-	4
2	3	-	1	-	-	-	-

1 Trillingfødsel alle Trillinger forlestes ved Kunsthjælp.

Udfald. Udenfor Sygehus: L. arteria radialis ved Vulnus 1, L. arteria iliaca externa ved Knivstik i Lysken 1, L. arteriæ tibialis anticae 1, alle med heldigt Udfald.

Borttagelse af Kræftsvulster. Paa Sygehus er Sædet opgivet i følgende Antal Tilfælde: Cancer faciei 8, C. labiorum 29, C. oris 2, C. maxillæ 4, C. lingvæ 5, C. orbitæ 1, C. conchæ auris 1, C. colli 6, C. glandularum 4, C. mammæ 9, C. renis 1, C. scroti 1, C. vulvæ 2, C. uteri 2, C. recti 2, C. ani 2, C. pedis 1. Sarcoma parotidis 1, S. buccæ et colli 1, S. ossis frontis 1, S. regionis glutææ 2, S. testis 1. Udenfor Sygehus: Cancer faciei 10, C. labiorum 116, C. palpebræ 3, C. cranii 1, C. lingvæ 6, C. colli 2, C. glandulæ submaxillaris 2, C. mammæ 2, C. axillæ 1, C. digiti manus 3, C. abdominis 1, C. penis 2, C. vulvæ 1, C. cruris 1, C. pedis 1, C. cutis 1. Sarcoma parotidis 1, S. regionis mastoideæ 1, S. dorsi 1, S. femoris 2, S. cruris 1.

Obstetriciske Operationers Udfald for Mødre og Børn.

Résultat des opérations obstétricales pour les mères et pour les enfants.

Tabel XXVIII.		Mødre ^{1).}				Børn.			
Operation.	Samlet Antal Operationer.	Antal for hvilke Udfald er opgivet.	Deraf døde ²⁾	Forhold i pCt.		Antal for hvilke Udfald er opgivet.	Deraf var dødfødte.	Forhold i pCt.	
				i 1895.	i 1894.			i 1895.	i 1894.
Tangforløsning	1135	1111	14	1,3	1,5	1125	83	7,4	9,0
Vending	155	149	14	9,4	6,3	152	69	45,4	42,0
Udtrækning ved Bækkenedefødsel	51	41	2	4,9	5,5	47	16	34,0	31,0
Partus præmaturus artificialis	20	20	1	5,0	-	20	4	20,0	47,1
Perforation	33	33	3	9,1	21,3	-	-	-	-
Embryotomi	24	24	4	16,7	30,0	-	-	-	-
Accouchement forcé .	2	2	-	-	100,0	2	1	50,0	-
Keisersnit	1	1	-	-	66,7	1	1	100,0	-
Efterbyrdsoperation .	151	151	3	2,0	3,8	-	-	-	-

¹⁾ Hvor begge Tvillinger er forløst ved Kunsthjælp, er Udfaldet for Moderen opført ved den paa 2den Tvilling udførte Operation. (Se Tabel XXIX). ²⁾ Dødsaaarsagerne sees af Tabel XII.

Tracheotomi opgives udført paa Sygehus: ved Difteri og Croup i 5 Tilfælde med heldigt, i 8 med dødeligt Udfald, ved Pseudocroup i 1 og ved Ødema glottidis ogsaa i 1 Tilfælde, begge med heldigt Udfald, ved Stenosis laryngis i 1 Tilfælde med dødeligt Udfald. Udenfor Sygehus: ved Difteri 5 Gange med heldigt Udfald, 5 Gange med dødeligt, ved Bronchitis crouposa 1 Gang med dødeligt Udfald.

Intubation. Paa Sygehus: ved Difteri i 40 Tilfælde med heldigt, i 16 med dødeligt Udfald, ved Laryngitis i 1 Tilfælde med heldigt, i 3 med dødeligt Udfald, ved Scarlatina i 1 Tilfælde med dødeligt Udfald.

Borttagelse af Brystkjertelen. Indikation paa Sygehus: Cancer mammae 30, Sarcoma 1, Tuberculosis 2, alle med heldigt Udfald; udenfor Sygehus: Cancer mammae 21 med heldigt, 1 med ukjendt Udfald, Tumor 3, alle med heldigt Udfald.

Operation for **Empyem** omfatter Tilfælde, som paa Listerne er opførte dels under Toracocentesis, dels under Toracotomi, dels under Resectio costæ. Paa Operationslisten (Side 48*) findes saaledes opført 95 Ribbensresektioner; af disse er 75 udførte med Empyem som Indikation. Tilsammen udgjorde Empyem-operationernes Antal 120. Hvor disse var forbundne med Ribbensresektion, havde paa Sygehus 42 Operationer heldigt, 9 dødeligt Udfald; udenfor Sygehus havde 23 Operationer heldigt og 1 dødeligt Udfald. Toracocentesis udførtes ved Empyem paa Sygehus 4 Gange med heldigt, 1 Gang med dødeligt Udfald, ved Pleurit 28 Gange med heldigt, 2 Gange med dødeligt Udfald og ved Pneumothorax 1 Gang med ukjendt Udfald; udenfor Sygehus 8 Gange med heldigt Udfald, ved Pleurit 24 Gange med heldigt, 2 Gange med uheldigt, 4 Gange med

**Tvillingfødsler med kunstig Forløsning A) af begge Tvillinger,
B) af en Tvilling.**

Jumeaux nés après des opérations obstétricales A) sur tous les deux B) sur l'un des deux.

Tabel XXIX.	Udfaldet for							
	Mødre.		1ste Tvilling.		2den Tvilling.			
Operation ¹⁾ .	lev.	død.	lev.	dødf.	lev.	dødf.	uopg.	
A. Begge Tvillinger.								
Tang paa begge Tvillinger ..	6	-	6	-	6	-	-	
Tang paa 1ste, Vending paa 2den Tvilling	3	-	3	-	3	-	-	
Tang paa 1ste, Udtrækning paa 2den Tvilling	4	-	4	-	3	1	-	
Vending paa begge Tvillinger	2	-	2	-	2	-	-	
Vending paa 1ste, Udtrækning paa 2den Tvilling	1	-	-	1	-	1	-	
Udtrækning paa begge Tvillinger	3	1	3	1	4	-	-	
Udtrækning paa 1ste, Tang paa 2den Tvilling	1	-	1	-	1	-	-	
Udtrækning paa 1ste, Vending paa 2den Tvilling	2	-	1	1	2	-	-	
Exvisceration paa 1ste, Vending paa 2den Tvilling	1	-	-	1	1	-	-	
Ialt	23	1	20	4	22	2	-	
	24		48					
B. En af Tvillingerne.								
Tang	15	-	6	1	5	3	-	
Vending.	10	2	-	-	5	6	1	
Udtrækning	4	-	1	-	2	1	-	
Embryotomi.	2	-	-	-	-	2	-	
Ialt	31	2	7	1	12	12	1	
	33		33					

Ved en **Trillingfødsel** forløstes de 2 første Trillinger ved Tang, den sidste ved Vending. Godt Resultat for Moder og Børn.

¹⁾ Udfaldet er medtaget i de øvrige Tabeller.

ukjendt og 5 Gange med dødeligt Udfald, ved Hydrothorax 2 Gange med heldigt Udfald. Toracotomi udførtes ved Empyem paa Sygehus 4 Gange med heldigt, 1 Gang med dødeligt Udfald; udenfor Sygehus 25 Gange med heldigt, 2 Gange med dødeligt Udfald.

Laparotomi. Under Laparotomi er opført 87 Operationer; 68 paa og 19 udenfor Sygehus. Af Operationerne paa Sygehus havde 45 heldigt Udfald og 3 uheldigt, 14 endte dødeligt, 5 Patienter var tilbageliggende, i 1 Til-

**Udfald af obstetriciske Operationer efter de forskellige
Indikationer.**

Resultats des accouchements A) par forceps, B) par version, C) par extraction, D) des accouchements prématurés artificiels, E) par perforation, F) par embryotomie, G) par opération césarienne — d'après les indications différentes.

Tabel XXX.	Indikation.	Ialt udførte Ope- rationer.	Mødre.			Børn.		
			ilive.	døde.	uopg.	levende- fødte.	dødfødte.	uopgivet Resultat.
A. Tangforløsning:								
Utilstrækkelige eller smertefulde								
Veer	¹⁾ 924	898	5	9	864	50	10	
Bækkensneverhed	²⁾ 81	79	1	-	67	14	-	
Barselkrampe	21	17	4	-	17	4	-	
Placenta prævia og Blødning	6	6	-	-	5	1	-	
Blødning	1	-	1	-	-	1	-	
Ueftergivelige Fødselsdele	36	35	1	-	36	-	-	
Livmoderbristning	1	-	1	-	-	1	-	
Hjertefeil	1	1	-	-	1	-	-	
Isseleie med Panden fortil	³⁾ 25	24	-	-	22	3	-	
Skjævt Isseleie	13	13	-	-	13	-	-	
Pandeie	⁴⁾ 1	-	-	-	1	-	-	
Ansigtsleie	8	8	-	-	6	2	-	
Stort Fosterhoved	1	1	-	-	-	1	-	
Fremfald af Navlesnor	7	7	-	-	2	5	-	
Tverleie	1	-	1	-	-	1	-	
Fremfalden Arm	2	2	-	-	2	-	-	
Fare for Fosterets Liv	5	5	-	-	5	-	-	
Uopgivet	1	1	-	-	1	-	-	
Tilsammen	1135	1097	14	9	1042	83	10	
		1120			1135			
B. Vending:								
Utilstrækkelige eller smertefulde								
Veer	⁵⁾ 13	11	1	-	9	4	-	

¹⁾ Hos 918 Fødende, idet 10 af disse var Tvillingfødende og 1 Trillingfødende. Hos 5 af de Tvillingfødende forløstes begge Tvillinger ved Tang; hos de andre 5 forløstes 1ste Tvilling ved Tang, 2den Tvilling i henholdsvis 2 og 3 Tilfælde ved Vending og Udtrækning, hvor Udfaldet for Moderen er opført. Hos den Trillingfødende forløstes 1ste og 2den Trilling ved Tang, den 3die ved Vending, hvor Udfaldet for Moderen er opført.
²⁾ Ved 1 Tvillingfødsel forløstes 2den Tvilling ved Vending, hvor Udfaldet for Moderen er opført. ³⁾ 1 Tvillingfødsel. ⁴⁾ Tvillingfødsel; 2den Tvilling forløstes ved Udtrækning.
⁵⁾ Hos 12 Fødende, idet ved 1 Tvillingfødsel begge Tvillinger forløstes ved Vending.

Indikation.	Ialt udførte Ope- rationer.	Mødre.			Børn.		
		ilive.	døde.	uopg.	levende- fødte.	dødfødte.	uopgivet Resultat.
Bækkensneverhed	15	14	1	-	6	9	-
Barselkrampe	¹⁾ 3	1	1	-	1	2	-
Placenta prævia og Blødning	21	18	3	-	7	13	1
Tverleie	²⁾ 97	85	8	2	56	39	2
Skjævt Hovedleie	1	1	-	-	-	1	-
Hovedet og den ene Arm over øverste Aabning	1	1	-	-	-	1	-
Fremfald af Navlesnor	2	2	-	-	2	-	-
Uopgivet	2	2	-	-	2	-	-
Tilsammen	155	135	14	2	83	69	3
		151			155		
C. Udtrækning:							
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer	³⁾ 40	31	1	3	26	10	4
Bækkensneverhed	2	2	-	-	-	2	-
Barselkrampe	⁴⁾ 2	1	-	-	-	2	-
Placenta prævia og Blødning	2	2	-	-	1	1	-
Livmoderbristning	1	-	1	-	-	1	-
Fremfald af Navlesnor	⁵⁾ 2	1	-	-	2	-	-
Fare for Fosterets Liv	2	2	-	-	2	-	-
Tilsammen	51	39	2	3	31	16	4
		44			51		
D. Partus præmaturus artificialis:							
Bækkensneverhed	16	15	1	-	14	2	-
Blødning	1	1	-	-	-	1	-
Nyresygdom	1	1	-	-	1	-	-
Fremfald af Navlesnor	2	2	-	-	1	1	-
Tilsammen	20	19	1	-	16	4	-
		20			20		

¹⁾ Hos 3 Fødende, idet 1 af disse fødte Tvillinger, hvoraf 1ste Tvilling forløstes ved Vending, 2den Tvilling ved Udtrækning, hvor Udfaldet for Moderen er opført. ²⁾ Hos 96 Fødende, idet ved 1 Tvillingfødsel begge Tvillinger forløstes ved Vending; ved en 2den Tvillingfødsel forløstes 1ste Tvilling ved Vending, 2den Tvilling ved Udtrækning, hvor Udfaldet for Moderen er opført. ³⁾ Hos 37 Fødende, idet ved 3 Tvillingfødsler begge Tvillinger forløstes ved Udtrækning; ved 2 andre Tvillingfødsler forløstes 1ste Tvilling ved Udtrækning, 2den Tvilling 1 Gang ved Vending og 1 Gang ved Tang, hvor Udfaldet for Moderen er opført. ⁴⁾ Hos 2 Fødende, idet ved 1 Tvillingfødsel 2den Tvilling forløstes ved Vending. ⁵⁾ Hos 1 Fødende, begge Tvillinger forløstes ved Udtrækning.

Tabel XXX (Forts.).	Indikation.	Ialt udførte Ope- rationer.	Mødre.			Børn.		
			ilive.	døde.	uopg.	levende- fødte.	dødfødte.	uopgivet Resultat.
E. Perforation:								
Utilstrækkelige eller smertefulde								
Veer	4	4	-	-	-	-	-	-
Bækkensneverhed	24	22	2	-	-	-	-	-
Hydrokefalisk Fosterhoved	3	3	-	-	-	-	-	-
Ansigtsleie	2	1	1	-	-	-	-	-
Tilsammen	33	30	3	-	-	-	-	-
			33					
F. Embryotomi:								
Bækkensneverhed	1	1	-	-	-	-	-	-
Placenta prævia og Blødning	1	-	1	-	-	-	-	-
Tverleie	21	18	3	-	-	-	-	-
Sammenvoxede Tvillinger	1	1	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	24	20	4	-	-	-	-	-
			24					
G. Accouchement forcé:								
Placenta prævia og Blødning	2	2	-	-	1	1		
H. Keisersnit:								
Livmodersvulst	1	1	-	-	-	1		

fælde var Udfaldet uopgivet. Indikationen var 9 Gange Kræft: Cancer ventriculi 3 (1 heldigt, 1 uheldigt, 1 dødeligt), C. hepatis 1 (uh.), C. peritonei 1 (h.), C. intestini 2 (h.), Sarcoma abdominis 2 (h.). 13 Gange andre Svulster: Tumor hepatis 3 (h), renis 1 (h), abdominis 6 (5 h., 1 uh.), Dermoidcyster 1 (h.), Cyst-ovarium 1 (h.), Hæmatocele 1 (h.), 29 Gange Betændelser: Peritonit 3 (2 h., 1 d.), Peritonitis tuberculosa 18 (15 h., 1 d., 2 tilb.), Appendicitis 3 (1 h., 1 d., 1 t.), Oophoritis 1 (d.), Salpingitis 1 (Udfald uopgivet), Nephritis 1 (d.), Abscessus retroperit. 1 (h.), Fistula abdominis 1 (h.), 17 Gange forskellige andre Lidelser: Ulcus ventric. 2 (h.), Vulus abdominis 1 (h.), Ruptura vesicæ felleæ 1 (t.), intestini 2 (d.), uteri 1 (d.), Gangræna 1 (d.), Hernia umbilic. incarc. 1 (h.), Omentaladhærentser 1 (h.), Striktur af Colon 1 (h.), Ileus 5 (1 h.,

Født og Døde.

Naissances et décès.

Tabel XXXI.	Fødte		Døde						
	levende.	død- fødte.	ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Bar- sel- seng.	ved ulykkelige Hændelser.	Selv- mord.	Mord og Drab.
Riget	62932	1634	32189	6044	541	230	887	135	22
Amter:									
1. Kristiania	6357	189	3150	949	78	14	60	15	4
2. Akershus	3028	64	1538	256	31	6	19	9	3
3. Smaalenene	3850	109	1923	383	32	6	46	9	1
4. Buskerud	3147	78	1707	315	43	12	30	10	3
5. Jarlsberg og Larvik	2853	64	1564	277	34	8	31	17	2
6. Hedemarken	3575	81	1616	254	30	11	35	15	1
7. Kristians	3322	70	1474	226	24	12	28	3	3
8. Bratsberg	2740	65	1511	271	27	11	31	4	-
9. Nedenes	2236	58	1217	178	21	10	20	5	-
10. Lister og Mandal	2380	62	1420	215	17	9	27	5	-
11. Stavanger	3572	77	2041	378	29	13	41	4	-
12. Søndre Bergenhus	3902	117	1917	326	33	19	48	2	-
13. Bergen	1985	57	958	210	15	11	12	2	-
14. Nordre Bergenhus	2503	75	1217	198	25	15	36	6	2
15. Romsdal	3753	106	1987	315	21	13	87	6	-
16. Søndre Trondhjem	3469	100	1918	273	19	17	37	7	2
17. Nordre Trondhjem	2094	53	1175	157	15	2	26	4	-
18. Nordland	4777	105	2125	466	26	22	139	7	1
19. Tromsø	2309	61	1082	250	15	13	80	4	-
20. Finmarken	1080	43	649	147	6	6	54	1	-

3 d., 1 t.), Cholelithiasis 1 (d.). Af Operationerne udenfor Sygehus havde 12 heldigt og 6 dødeligt Udfald, for 1 er Udfaldet opgivet. Indikationerne var: Kræft 1 Gang: Sarcoma omenti 1 (d.), andre Svulster 5 Gange: Cyste i Mesenteriet 1 (h.), Cyste i Ovariet 2 (1 h., 1 d.), Tumor ovarii 1 (h.), Tumor uteri 1 (h.), 9 Gange Betændelser: Peritonitis tuberc. 2 (h.), Perityphlitis 1 (h.), Salpingitis 4 (h.), Abscessus pelvis 1 (h.), Absc. peritonei 1 (d.), 3 Gange andre Lidelser: Extrauterint Svangerskab 1 (d), Ileus 2 (d.).

Gastrotomia udførtes paa Sygehus ved Corpus alienum ventriculi 1 Gang med heldigt Udfald, ved Strictura oesophagi 1 Gang med heldigt, 1 Gang med uheldigt, 2 Gange med dødeligt Udfald, ved Cancer oesophagi 1 Gang med heldigt og 1 Gang med dødeligt Udfald.

Gastroenterostomia udførtes paa Sygehus ved Dilatatio ventriculi et Strictura pylori 1 Gang med heldigt, ved Cancer pylori 1 Gang med

Fødte og Døde i
Nombre des naissances et des décès

Tabel XXXII.	Bygderne.					
	Fødte		Døde			
	levende.	død- fødte.	ialr.	0—1 Aar	i 1ste Døgn.	paa Barsel- seng.
Riget	45432	1155	23271	3860	364	175
Amter:						
1. Kristiania	-	-	-	-	-	-
2. Akershus	2922	63	1469	246	30	5
3. Smaalenene	2601	76	1362	239	21	4
4. Buskerud	2239	55	1200	183	28	9
5. Jarlsberg og Larvik	1851	39	1020	163	19	2
6. Hedemarken	3364	75	1535	237	29	11
7. Kristians	3156	69	1415	212	22	11
8. Bratsberg	2016	47	1129	203	22	7
9. Nedenes	1823	55	1045	157	18	10
10. Lister og Mandal	1703	45	1022	140	13	8
11. Stavanger	2318	50	1355	217	20	11
12. Søndre Bergenhus	3902	117	1917	326	33	19
13. Bergen	-	-	-	-	-	-
14. Nordre Bergenhus	2484	74	1205	193	25	13
15. Romsdal	2981	81	1594	223	15	11
16. Søndre Trondhjem	2557	70	1369	172	12	12
17. Nordre —	1960	48	1107	143	14	2
18. Nordland	4603	101	2039	451	25	22
19. Tromsø	2117	55	986	233	13	13
20. Finmarken	835	35	502	122	5	5

dødeligt Udfald; udenfor Sygehus: ved Cancer pylori 1 Gang med dødeligt Udfald.

Cholecystotomi udførtes paa Sygehus ved Cholelithiasis 1 Gang med heldigt, ved Peritonitis 1 Gang med heldigt, 1 Gang med dødeligt Udfald.

Nephrotomi udførtes paa Sygehus ved Colica renalis 1 Gang med heldigt, ved Pyonephrosis 1 Gang med heldigt Udfald; 1 var tilbageliggende.

Nephrectomia udførtes paa Sygehus ved Cancer renis 2 Gange med heldigt, 1 Gang med dødeligt Udfald, ved Hydronephrosis 1 Gang, Sarcoma 1 Gang, Abscessus renis 2 Gange, alle med heldigt Udfald, Tuberculosis 1 Gang

Bygderne og Byerne.

dans la campagne et dans les villes.

			Byerne.								
			Fødte		Døde						
ved ulykke- lige Hæn- delser.	Selv- mord.	Mord og Drab.	levende.	død- fødte.	ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Barsel- seng.	ved ulykke- lige Hæn- delser.	Selv- mord.	Mord og Drab.
737	99	16	17500	479	8918	2184	177	55	150	36	6
-	-	-	6357	189	3150	949	78	14	60	15	4
17	8	3	106	1	69	10	1	1	2	1	-
34	6	1	1249	33	561	144	11	2	12	3	-
26	8	3	908	23	507	132	15	3	4	2	-
25	13	1	1002	25	544	114	15	6	6	4	1
31	15	1	211	6	81	17	1	-	4	-	-
28	3	3	166	1	59	14	2	1	-	-	-
19	3	-	724	18	382	68	5	4	12	1	-
18	5	-	413	3	172	21	3	-	2	-	-
19	3	-	677	17	398	75	4	1	8	2	-
35	3	-	1254	27	686	161	9	2	6	1	-
48	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1985	57	958	210	15	11	12	2	-
36	6	2	19	1	12	5	-	2	-	-	-
81	5	-	772	25	393	92	6	2	6	1	-
26	5	1	912	30	549	101	7	5	11	2	1
25	4	-	134	5	68	14	1	-	1	-	-
138	6	1	174	4	86	15	1	-	1	1	-
77	3	-	192	6	96	17	2	-	3	1	-
54	1	-	245	8	147	25	1	1	-	-	-

med heldigt, 1 Gang med dødeligt Udfald; udenfor Sygehus ved Tuberculosis renis 1 Gang med dødeligt Udfald.

Nephroraphi udførtes paa Sygehus ved Ren mobilis 1 Gang med heldigt, 1 Gang med dødeligt Udfald, desuden 1 Gang uden opgivet Indikation med heldigt Udfald.

Herniotomia. Paa Sygehus: 61 Tilfælde med heldigt, 10 med dødeligt Udfald, 1 var tilbageliggende; udenfor Sygehus i 39 Tilfælde med heldigt, 17 med dødeligt Udfald.

Radikaloperation for Brok. Paa Sygehus i 56 Tilfælde med heldigt,

Procentforhold mellem de af Lægerne opgivne ved kjendte Sygdomme
(Bydistrikt og Landdistrikt) samt
Décès totals et décès par les maladies connues dans les

Amt.	Tabel XXXIII. Lægedistrikter.	Dødsfald.			Amt.	Lægedistrikter.	Dødsfald.		
		ialt.	anmeldte af Læger.	pCt.			ialt.	anmeldte af Læger.	pCt.
I.	Kristiania	3150	2916	92,6	VIII.	Toten	300	147	49,0
II.	Akershus Amt	1538	867	56,4		Lesje	81	36	44,5
	Byer	69	53	76,9		Søndre Valdres	149	48	32,2
	Bygder	1469	814	55,4		Bratsberg Amt.	1511	1049	69,4
	Follo	309	275	89,0		Byer	382	314	82,2
	Ullensaker	481	292	60,7		Bygder	1129	735	65,1
	Høland	175	74	42,3		Kviteseid	139	121	87,1
	Aker	573	226	39,4		Kragerø	363	287	79,1
III.	Smaalenenes Amt.	1923	1698	88,3		Tinn	56	40	71,4
	Byer	561	520	92,7		Skien	526	344	65,4
	Bygder	1362	1178	86,5	IX.	Hollen	202	130	64,4
	Sarpsborg	808	770	95,3		Sauland	111	71	63,0
	Hvaler	419	365	87,1		Laardal	114	56	49,1
	Eidsberg	335	289	86,3		Nedenes Amt	1217	888	73,0
	Moss	361	274	75,9		Byer	172	161	93,6
IV.	Buskerud Amt	1707	1290	75,6		Bygder	1045	727	69,6
	Byer	507	433	85,4		Østre Nedenes.	481	414	86,1
	Bygder	1200	857	71,4		Vestre —	499	402	80,6
	Drammen	589	531	90,2		Aamli.	85	28	32,9
	Modum	419	340	81,2		Evje	87	26	29,9
	Ringerike	216	168	77,8	X.	Sætersdalen	65	18	27,7
	Sandsvær	232	146	62,9		List. og Mand. Amt.	1420	890	62,7
	Nes	106	57	53,8		Byer	389	375	94,2
	Rollag	59	22	37,3		Bygder	1022	515	50,4
	Aal	86	26	30,2		Kristiansand	252	245	97,2
V.	Jarlsb. og Larv. Amt	1564	1033	66,1		Lyngdal	117	90	76,9
	Byer	544	439	80,7		Flekkefjord	225	157	69,8
	Bygder	1020	594	58,2		Vanse	179	105	58,7
	Hof	307	241	78,5		Oddernes	419	244	58,2
	Tønsberg	735	532	72,4		Undal	228	49	21,5
	Larvik	522	260	49,8	XI.	Stavanger Amt	2041	1385	67,8
VI.	Hedemarkens Amt.	1616	1168	72,3		Byer	686	672	97,9
	Byer	81	75	92,6		Bygder	1355	713	52,6
	Bygder	1535	1093	71,2		Stav. Stadsfysikat. .	447	469	104,9
	Hedemarken	528	450	85,2		Egersund	255	215	84,3
	Rendalen	122	103	84,5		Finnø	182	114	62,6
	Tønsset	127	104	81,9		Karmøen	229	143	62,4
	Solør og Odalen	492	321	65,2		Haugesund	207	118	57,1
	Trysil	70	45	64,3		Sogndal	84	43	51,2
	Søndre Østerdalen. .	259	145	55,9		Stavanger	184	88	47,8
	Inset Annex.	11	-	-	XII.	Sandnes	296	128	43,2
	Gaarde af Tolgen ..	7	-	-		Sand	157	67	42,7
	Herred	7	-	-		Søndre Bergen h. Amt	1917	1043	54,3
VII.	Kristians Amt	1474	891	60,4		Søndre Midthordland	205	193	94,1
	Byer	59	54	91,5		Ytre Hardanger ...	118	83	70,3
	Bygder	1415	837	59,2		Tysnes	152	100	65,8
	Nordre Valdres	108	85	78,7		Voss	143	90	62,9
	Faaberg	214	167	77,9		Lindaas	199	121	60,8
	Hadeland og Land. .	313	228	72,8		Østerøen	242	125	51,7
	Lom	142	84	58,7		Indre Søndhordland	134	86	50,7
	Ringebu	167	96	57,5		Alversund	112	49	43,8
						Ytre Søndhordland. .	144	61	42,4
						Indre Hardanger ...	551	60	38,7

foraarsagede Dødsfald og de ialt indtrufne Dødsfald inden Amterne
i de enkelte Lægedistrikter.

départements et dans les districts civils médicaux.

Amt.	Lægedistrikter.	Dødsfald.			Amt.	Lægedistrikter.	Dødsfald.		
		ialt.	anmeldte af Læger.	pCt.			ialt.	anmeldte af Læger.	pCt.
XIII.	NordreMidthordland	252	84	33,3	XVIII.	Frosten	130	82	63,1
	Sveen Herred	61	9	14,7		Stenkjær	150	93	62,0
	Bergen	958	930	97,1		Kolvereid	68	42	61,7
XIV.	Nordre Bergen h. Amt	1217	684	56,2	XVIII.	Stjørdalen	185	97	52,4
	By	12	7	58,3		Grong	97	50	51,5
	Bygder	1205	677	56,2		Fosnes	54	19	35,1
	Gløppen	98	82	83,7		Namsos	90	11	12,2
	Nordfjordeidet	77	59	76,6		Nordlands Amt	2125	1167	54,9
	Lyster	64	46	71,9		Byer	86	53	61,6
	Gulen	87	56	64,4		Bygder	2039	1114	54,6
	Indviken	99	62	62,6		Østlofoten	136	110	80,9
	Vik	83	48	57,8		Vefsen	112	82	73,2
	Ytre Nordfjord	115	65	56,5		Brønnø	148	103	69,0
	Kinn	120	65	54,2		Alstahaug	170	116	68,2
	Kirkebø	84	44	52,4		Hammerø	33	22	66,6
	Indre Søndfjord	96	49	51,1		Sortland	106	66	62,3
	Ytre	132	60	45,5		Steigen	49	28	57,1
XV.	Lærdal	97	39	40,2	XIX.	Ofoten	93	51	54,8
	Sogndal	65	9	13,9		Lødingen	94	51	54,3
	Romsdals Amt	1987	1256	63,2		Gildeskaal	83	43	51,8
	Byer	393	275	70,0		Buksnes	159	80	50,3
	Bygder	1594	981	61,5		Folden	88	44	50,0
	Surendalen	115	105	91,3		Ranen	183	90	49,2
	Sundalen	83	72	86,7		Hadsel	188	88	46,8
	Indre Søndmør	90	76	84,4		Skjerstad	149	68	45,6
	Nordre	332	252	75,9		Bodø	144	60	41,7
	Søndre Nordmør	382	279	73,0		Lurø	119	34	28,6
	Østre Søndmør	116	84	72,4		Flakstad	71	14	19,7
	Ørskog	97	54	55,7		Under Lofotfisket	-	17	-
	Nordre Nordmør	175	96	54,9	XX.	Tromsø Amt	1082	461	42,6
	Indre Romsdal	136	73	53,7		By	96	32	33,3
XVI.	Vestre Søndmør	164	85	51,8		Bygder	986	369	37,4
	Ytre Romsdal	297	80	26,9		Tromsø	187	140	74,9
	Søndre Trondhj. Amt	1918	1427	74,4		Lenviken	73	48	65,8
	By	549	527	96,0		Ibbestad	123	77	62,6
	Bygder	1369	900	65,7		Tranøy	71	36	50,7
	Røros	76	92	121,0		Berg	26	9	34,6
	Orkedalen	260	268	103,1		Karlø	48	16	33,3
	Trondhjem	549	527	96,0		Trondenes	193	64	33,2
	Selbu	65	56	86,2		Skjervø	121	32	26,5
	Opdal	57	44	77,2		Maalselven	69	17	24,6
	Indre Fosen	84	57	67,9		Balsfjorden	77	16	20,8
	Hitteren	134	89	66,4		Lyngen	94	6	6,4
	Ytre Fosen	129	80	62,0		Finmarkens Amt	649	284	43,7
	Hevne	71	35	49,3		Byer	147	102	69,4
XVII.	Nordre Fosen	89	41	46,1		Bygder	502	182	36,2
	Guldalen	203	90	44,3		Vardø	73	53	72,6
	Strinden	201	48	23,9		Alten	113	74	65,5
	Nordre Trondhj. Amt	1175	689	58,6		Vadsø	105	62	58,9
	Byer	68	43	63,2		Hammerfest	79	36	45,5
	Bygder	1107	646	58,4		Loppen	51	17	33,3
	Inderøen	151	134	88,7		Tanen	45	12	26,0
	Vikten	72	47	65,3		Maasø	52	12	23,1
	Levanger	178	114	64,1		Sydvaranger	38	7	18,4
						Lebesby	49	6	12,2
						Kistrand	44	5	11,3

De hyppigste Dødsaaarsager.
Causes des décès classées par ordre de fréquence.

Tabel XXXIV. Dødsaaarsag.	Sum.	Deraf i		Procentforhold til samtlige opgivne Dødsfald.		
		Byer.	Bygder.	Riget.	Byer.	Bygder.
Lungetuberkulose	3837	1513	2324	17,4	18,8	16,6
Alderdomssvaghed	2189	412	1777	10,0	5,1	12,7
Lungebetændelse	1576	497	1079	7,2	6,2	7,7
Kræft og Sarkom	1464	463	1001	6,6	5,8	7,2
Akut Bronkit, katarralsk Lungebetændelse og Laryngit	1150	525	625	5,2	6,5	4,5
Organisk Hjertesygdom	984	403	581	4,5	5,0	4,2
Akut Diarré og indenlandsk Kolera	955	563	392	4,3	7,0	2,8
Tuberkuløs Hjernebetændelse, Milærtuberkulose og Tuberkulose i andre Organer	951	415	536	4,3	5,2	3,8
Hjerneslag	759	287	472	3,4	3,6	3,4
Kronisk Bronkit	574	208	366	2,6	2,6	2,6
Medfødt Svaghed	572	250	322	2,6	3,1	2,3
Nyresygdom	543	181	362	2,5	2,3	2,6
Difteri	520	99	421	2,4	1,2	3,0
Kighoste	462	127	335	2,1	1,6	2,4
Kramper i Barnealderen	359	219	140	1,6	2,7	1,0
Hjernebetændelse	345	90	255	1,6	1,1	1,8
Influenza	322	133	189	1,5	1,7	1,4
Bughindebetændelse	305	93	212	1,4	1,2	1,5
Skarlagensfeber	242	87	155	1,1	1,1	1,1
Organisk Underlivssygdom	164	54	110	0,8	0,7	0,8
Obstructio alvi, Ileus	150	36	114	0,7	0,5	0,8
Rakit (engelsk Syge)	147	90	57	0,7	1,1	0,4
Mæslinger	146	79	67	0,7	1,0	0,5
Tyfoidefeber	141	60	81	0,6	0,8	0,6
Organisk Hjernesygdom	138	67	71	0,6	0,8	0,5
Cystit	130	26	104	0,6	0,3	0,7
Pyæmi	111	33	78	0,5	0,4	0,5
Brysthindebetændelse (Pleurit)	100	28	72	0,5	0,4	0,5
Angina membranacea (Strubehoste)	100	35	65	0,5	0,4	0,5
Andre Dødsaaarsager	2580	968	1612	11,7	12,0	11,6
Samtlige opgivne Dødsaaarsager	22016	8041	13975			

i 2 med dødeligt Udfald; udenfor Sygehus i 7 Tilfælde med heldigt, i 1 med dødeligt Udfald.

Hysterotomia udførtes paa Sygehus per vaginam ved Fibroma uteri 1 Gang med heldigt Udfald, ved Cancer uteri 4 Gange med heldigt, 1 Gang med dødeligt Udfald; per abdomen: ved Fibroma uteri 2 Gange med heldigt, 2 Gange med dødeligt Udfald, ved Myoma uteri 2 Gange med heldigt Udfald, 1 Patient var tilbagemiggende; ved Cancer uteri 1 Gang med dødeligt Udfald. Udenfor Sygehus per abdomen: ved Myomata uteri 1 Gang med heldigt Udfald.

Vakcinerede.
Vaccination.

Tabel XXXV.	Middeltal af levende Født i Treaaret 1893—1895.	Antal Vakcine- rede i 1895.	Forhold i pCt.
Riget	61767	45509	73,7
Amter:			
1. Kristiania	6112	1797	29,4
2. Akershus	3013	2276	75,6
3. Smaalenene	3933	3008	76,5
4. Buskerud	3159	2203	69,7
5. Jarlsberg og Larvik	2866	2091	73,0
6. Hedemarken	3599	3632	100,9
7. Kristians	3256	3473	106,7
8. Bratsberg	2723	1912	70,2
9. Nedenes	2248	1564	69,6
10. Lister og Mandal	2283	1167	51,1
11. Stavanger	3517	2358	67,1
12. Søndre Bergenhus	3792	3461	91,3
13. Bergen	1924	735	38,2
14. Nordre Bergenhus	2428	2191	90,2
15. Romsdal	3638	2833	77,9
16. Søndre Trondhjem	3454	2837	82,1
17. Nordre —	1989	1779	89,4
18. Nordland	4560	3874	85,0
19. Tromsø	2243	1708	76,2
20. Finmarken	1029	610	59,3

Salpingotomia udførtes paa Sygehus ved Pyocele retrouterina 1 Gang, ved Phlegmone ligamenti lati 1 Gang, begge med heldigt Udfald, ved Salpingitis 7 Gange med heldigt, 1 Gang med dødeligt Udfald.

Ovariectomia. Paa Sygehus: ved Kystoma ovarii 24 Gange, ved Fibrosarcoma ovarii 1 og efter uopgivet Indikation 2 Gange, samtlige med heldigt Udfald, Tumor ovarii 18 med heldigt, 2 med dødeligt Udfald, Cancer ovariorum 1 med uheldigt, 1 med dødeligt Udfald, Salpingitis 1 Gang med dødeligt Udfald. Udenfor Sygehus: ved Tumor ovarii 4, Cystis ovarii 2, Pyosalpinx duplex 1, efter uopgivet Indikation 5 Gange, samtlige med heldigt Udfald.

Brok (Hernia). Heraf opgives ialt 1826 Tilfælde og kjendes 83 Dødsfald, hvis Fordeling paa Amterne vil sees af Tabel XXI (Side 32*, 33* og 34*). Brokkets Art er opgivet i 1598 Tilfælde, hvoraf Hernia inguinalis 1151, Hernia cruralis 208, Hernia umbilicalis 216, Hernia ventralis et abdominalis 19, Hernia obturatoria 1, Hernia lumbalis 2, Hernia perinealis 1. — Om de for Brok opererede Syge henvises til den chirurgiske Operationsliste og Bemærkninger under Herniotomi.

Oversigt over de udførte

Liste des actes

Tabel XXXVI. Overøvrighedsdistrikter.	Samtlige anmeldte retsmedicinske Forretninger.	Undersøgelse af Døde							
		Selvmord.	Mord og Drab.	Ulykkestilfælde ¹⁾ .					Dødsfald ved Sygdom.
				Ydre Beskadigelse.	Drukning.	Forgiftning.	Forfrysning.	Kvælning.	
Riget	343	²⁾ 12	³⁾ 5	⁴⁾ 13	18	⁵⁾ 4	4	2	⁶⁾ 24
Amter:									
1. Kristiania	14	2	1	1	-	-	-	-	3
2. Akershus	22	-	1	2	-	-	-	1	3
3. Smaalenene	21	-	-	-	1	-	1	-	-
4. Buskerud	17	1	-	-	-	-	-	-	-
5. Jarlsberg og Larvik	7	-	-	-	-	-	-	-	2
6. Hedemarken	14	-	-	2	1	-	1	-	-
7. Kristians	23	1	1	2	-	-	-	-	1
8. Bratsberg	27	1	-	1	4	1	-	-	1
9. Nedenes	14	1	-	-	-	-	-	-	1
10. Lister og Mandal	20	-	1	1	3	-	-	1	1
11. Stavanger	12	-	-	1	-	-	-	-	1
12. Søndre Bergenhus	11	-	-	-	-	-	-	-	2
13. Bergen	8	1	-	1	3	-	-	-	3
14. Nordre Bergenhus	11	-	-	-	-	-	-	-	-
15. Romsdal	14	1	-	-	2	-	-	-	-
16. Søndre Trondhjem	32	2	1	1	1	-	-	-	1
17. Nordre —	10	1	-	-	-	1	-	-	-
18. Nordland	15	-	-	1	-	2	-	-	2
19. Tromsø	9	-	-	-	2	-	-	-	-
20. Finmarken	42	1	-	-	1	-	2	-	3

¹⁾ Enkelte Tilfælde, hvor Mord eller Selvmord ikke er bestemt paavist, er opført her. Slag i Hovedet (fract. cranii) 3 og ved Kvælning 1, uopgivet 1. ⁴⁾ Brud paa Hjerne-
⁵⁾ Kuloxyd (?) 2, Fosfor 1, Alkohol 1. ⁶⁾ Hjertesygdom 4, Hjerneslag 2, Tarmslyng 2, Brud af Hjerneskillen 1, Mavebetændelse 1, Hjernebetændelse 1, Diarré 1, senil Gangræn 1, Evne til at give Dø 1, i Anledning formodet Fosterfordrivelse 1 og Hjelpekones Bistand

retsmedicinske Forretninger.
médicaux forenses.

betræffende:						Undersøgelse af Levende til Bestemmelse af:							Erklæring i anden Anledning.
Nyfødte og spæde Børns Dødsmaade.					Uopgivet eller ukjendt Dødsårsag.	Forudgaaet Fødsel.	Voldtægt eller anden Løst- agtighedsforbrydelse.	Misbranding og anden Beskadigelse.	Legemlig Helbredsforfatning forøvrigt.	Sindstilstand og Tilregnelighed.	Venerisk Sygdom.	Patemitet.	
Fødsel i Dølgmaal og formodet Fosterdød.	Døde i Sengen hos Moderen.	Fortidlig Fødsel.	Kvælning.	Ydre Beskadigelse og Mishandling.									
18	2	7	17	3	26	10	19	43	46	51	5	6	7) 8
-	-	1	3	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-
2	-	-	2	-	7	-	1	1	-	2	-	-	-
1	-	1	2	-	-	1	2	5	-	5	-	2	-
1	-	-	1	-	-	-	-	4	5	2	-	2	1
2	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	1
-	-	3	1	-	1	-	-	-	1	2	-	-	2
1	-	-	2	1	3	2	-	1	3	4	-	1	-
-	-	-	-	-	-	-	2	1	11	5	-	-	1
-	-	-	-	-	1	2	2	6	1	-	-	-	-
-	1	-	-	-	1	-	1	1	2	7	-	-	-
1	-	-	-	-	1	2	-	-	2	4	-	-	-
1	-	-	-	-	1	-	1	4	-	1	-	1	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2	-	-	1	-	-	1	2	4	-	-	-	-	1
2	1	-	1	-	-	1	1	1	2	1	-	-	1
3	-	-	-	-	7	-	-	6	2	4	3	-	1
2	-	-	-	-	1	1	-	1	3	-	-	-	-
-	-	1	2	-	-	-	2	-	1	3	1	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	3	2	-	-	1
-	-	1	2	-	2	-	5	7	9	8	1	-	-

under. ²⁾ Deraf ved Fosfor 2, Hængning 3, Skud 2 og Snit i Halsen 1. ³⁾ Deraf ved skallen 5, Skud 2, Slag eller Stød mod Hovedet 2, Overkjørsel 2, Fald 1, uopgivet 1. Nyresygdom 2, Blødning efter Fødsel 1, Tuberkulose og Kvikselvforgiftning 1, Alkoholisme 1, Mavesaar 1, uopgivet 5. ⁷⁾ Fundne Ben 3, Blodflekker paa en Kniv 1, om en Kvindes ved Fødsel 1, uopgivet 1.

Benbrud (Fractura) opgives behandlet hos 2686 Personer, blandt hvilke ialt kjendes 86 Dødsfald af eller som Følge af Benbrud. Fordelingen paa Amterne sees af Tabel XXI (Side 32*, 33* og 34*). Bruddets Sæde er angivet i 2736 Tilfælde som:

Fractura cranii	73	Fractura digitor. manus	53
— ossium faciei	14	— pelvis	10
— vertebrarum	7	— ossis coccygis	1
— sterni	10	— colli femoris	165
— costarum	463	— femoris	231
— claviculæ	166	— patellæ	21
— scapulæ	25	— cruris	236
— humeri	178	— tibiæ	101
— antibrachii	169	— fibulæ	163
— radii	465	— malleolor.	105
— ulnæ	55	— pedis	3
— manus	10	— digitor. pedis	12

Luxationer (Luxatio). Heraf opgives ialt 648 Tilfælde, hvis Fordeling paa Amterne sees af Tabel XXI (Side 32*, 33* og 34*). Luxationens Sæde er for 648 Tilfælde angivet saaledes:

Luxatio maxillæ inf.	28	Luxatio ulnæ	5
— vertebrarum	1	— manus	8
— claviculæ	7	— digitor. manus	42
— costæ	1	— femoris	28
— scapulæ	6	— patellæ	8
— humeri	315	— genus	8
— antibrachii	128	— pedis	7
— radii	54	— digitor. pedis	2

Af **obstetriciske Operationer** opgives udført af Læger 1572 hos 1546 Fødende, 2,5 pCt., idet ved 24 Tvilling- og 1 Trillingfødsel begge Tvillinger og alle Trillinger forløstes ved Kunsthjælp.

Tabel XXVII (Side 54* og 55*) angiver Operationernes Art og Fordeling paa Amterne.

Tabel XXVIII (Side 56*) viser Operationernes Udfald for Mødre og Børn.

Tabel XXIX (Side 57*) giver Oplysning om de ved Kunsthjælp forløste Tvillinger og Trillinger.

Tabel XXX (Side 58*, 59* og 60*) giver en Oversigt over Udfaldet af de obstetriciske Operationer efter de forskellige Indikationer.

Antallet af **Fødte** og **Døde** i Riget og Amterne sees af Tabel XXXI (Side 61*), der er et Uddrag af de fra det statistiske Centralbureau meddelte Opgaver over Folkemængdens Bevægelse i 1895.

Fordelingen af **Fødte** og **Døde** m. v. paa Rigets Bygder og Byer sees af Tabel XXXII (Side 62* og 63*).

Antallet af levende Fødte udgjorde 62 932 og af Døde 32 189. For det hele Rige bliver der saaledes et Overskud af 30 743 Fødte og Forholdet mellem Fødte og Døde = 100 : 51,1.

I Bygderne udgjorde Antallet af levende Fødte 45 432 og af Døde 23 271, der giver et Overskud af 22 161 Fødte og Forholdet mellem Fødte og Døde = 100 : 51,2.

I Byerne udgjorde Antallet af levende Fødte 17500 og af Døde 8918, hvorved der bliver et Overskud af 8582 Fødte og Forholdet mellem Fødte og Døde = 100 : 51,0.

I de af Lægerne indsendte Opgaver over Døde er **Dødsaaarsagen** opgivet for 22 016 eller i 68,4 pCt. af samtlige indtrufne Dødsfald og i 70,7 pCt. af de ved Sygdom foranledigede Dødsfald (31 145).

For Bygderne er opgivet Dødsaaarsag for 13975 Døde eller i 60,1 pCt. af samtlige indtrufne Dødsfald og i 62,3 pCt. af de ved Sygdom fremkaldte Dødsfald (22 419).

For Byerne er opgivet Dødsaaarsag for 8041 Døde eller 90,2 pCt. af samtlige indtrufne Dødsfald og 92,1 pCt. af de ved Sygdom fremkaldte Dødsfald (8 726).

De af Lægerne opgivne Dødsaaarsager i Procentforhold til samtlige indtrufne Dødsfald i de enkelte Lægedistrikter sees af Tabel XXXIII (Side 64* og 65).

De **hyppigste Dødsaaarsager** sees af Tabel XXXIV (Side 66*).

De af Lægerne opgivne Dødsaaarsager er sammenstillede i Tabellerne XLII—XLV. Tabel XLII viser de kjendte Dødsaaarsager i Riget og Amterne, Tabel XLIII de Dødes Kjøen og Alder, Tabel XLIV Dødsaaarsagerne i Byerne, Tabel XLV Kjøen og Alder for de i Byerne Døde.

De **Vakcineredes** Antal udgjorde ifølge Embedslægernes Indberetninger 45 509 eller 73,7 pCt. af Middeltallet af levende Fødte i Treaaret 1893—1895. I 1894 var Antallet 46 109 eller 76,1 pCt. af Middeltallet af levende Fødte i Treaaret 1892—1894.

Tabel XXXV (Side 67*) viser Antallet af Vakcinerede i Amterne og Forholdet til Middeltallet af levende Fødte i Treaaret 1893—1895 for hvert Amt.

Ved Statens Vaccineinstitut i Kristiania, der har været i Virksomhed siden 1892, indpodedes 29 Kalve, hvoraf 2 kasseredes ved Indhøstningen. Der udsendtes ialt 46 133 Portioner Vaccine i 1326 Forsendelser. Ifølge indkomne Oplysninger om Anslaget var dette positivt hos 93 pCt. af 1ste Gangs Vakcinerede og hos 63,7 pCt. af Revakcinerede.

Af **retsmedicinske Forretninger** er indkommet Oplysninger om 343, hvoraf 155 Syns- og Obduktionsforretninger, 180 Undersøgelser og Erklæringer over Levende og 8 Erklæringer i anden Anledning.

Tabel XXXVI (Side 68* og 69*) giver nærmere Oplysning om disse Forretninger.

Af **Sygehuse** fandtes 48 faste, nemlig Rigshospitalet i Kristiania, der tillige er klinisk Undervisningsanstalt, Diakonisseanstaltens og Diakonhjemmets Sygehuse

Sygestatistik for Strafarbeidsanstalterne.
Statistique des malades dans les établissements pénitentiaires pour les condamnés aux travaux forcés.

Tabel XXXVII.	Samlet Antal Fanger.	Tilbageblivende fra forrige Aar ¹⁾ .	Tilkomne i Aarets Løb ²⁾ .	Til sammen behandlede ³⁾ .	Udgaaede ⁴⁾ .			Døde ⁵⁾ .	Tilbageblivende ved Slutningen af Aaret ⁶⁾ .	Tilkomne med Sygdommen opstaaet ⁷⁾ .		Sygdomstilfælde, der antages at være forarsagede af Kønsslivet eller Upholdt i Fængslet ⁸⁾ .	Behandlede i Sygecelle eller paa Sygeafdeling ⁹⁾ .	Sygedage i Sygecelle eller paa Sygeafdeling ¹⁰⁾ .
					Helbredeede ¹¹⁾ .	I Bedring ¹²⁾ .	Uhelbredeede ¹³⁾ .			før Indkomsten ¹⁴⁾ .	efter Indkomsten ¹⁵⁾ .			
Bodsfængslet	M. 441*) h.	6	288	294	273	3	14	1	3	40	248	7	12	556
Akershus Strafanstalt	M. 308*) h.	12	149	161	94	44	12	1	10	44	105	8	113	4183
Trondhjems Strafanstalt	M. 159*) h.	7	38	45	28	6	3	1	7	9	29	-	39	1279
Strafanstalten for Kvinder	K. 165*) f.	6	163	169	95	53	16	4	1	78	85	10	169	2554

*) Antallet af de fra foregaaende Aar hendsiddende og af samtlige i Aarets Løb indkomne Fanger.
¹⁾ Restants au 1 Juillet 1894. ²⁾ Tombés malades pendant l'année. ³⁾ Total. ⁴⁾ Sortis. ⁵⁾ Guéris. ⁶⁾ Allant mieux. ⁷⁾ Non guéris.
⁸⁾ Décédés. ⁹⁾ Restants à la fin de l'année. ¹⁰⁾ Nombre des entrants, la maladie ayant commencé. ¹¹⁾ Avant l'entrée. ¹²⁾ Après l'entrée.
¹³⁾ Cas de maladies supposés d'être occasionés par la vie ou le séjour en prison. ¹⁴⁾ Traités en cellule de malade ou dans l'infirmerie de l'établissement. ¹⁵⁾ Nombre des jours passés en cellule de malade ou dans l'infirmerie.

samt «Vor Frue Hospital» (katholsk) i Kristiania, 5 Sygehuse for Spedalske, af hvilke 2 blev nedlagte som saadanne i Aarets Løb, 2 Kysthospitaler for skrofuløse Børn, 2 militære Sygehuse, 36 Amts- eller kommunale Sygehuse. Desuden findes i Tromsø Stift flere mindre Sygehuse og Sygestuer, der fornemmelig benyttes under Fisketiden. Ved Rigets Strafanstalter er indrettet særskilte Sygeafdelinger, og ved forskellige Fattighuse og Bergværker findes Sygelokaler.

Der var 2 **Fødselsstiftelser**, en i Kristiania og en i Bergen, begge forbundne med Jordemoderskoler. Til Fødselsstiftelsen i Kristiania er desuden knyttet en Afdeling for Kvindesygdomme og en for Barnesygdomme.

Antallet af **Sindssygeasyler** var 10, nemlig 3 Statsasyler, 2 til milde Stiftelser knyttede Asyler, samt 3 kommunale og 2 private Asyler. Hertil kommer Kriminalasylet i Trondhjem, som traadte i Virksomhed 1ste Februar 1895.

Strafarbeidsanstalterne. Rigets Strafarbeidsanstalter var: Bods-fængslet, Cellefængsel for Mandsfanger i Kristiania, Akershus Strafarbeidsanstalt, Fællesanstalt for Mandsfanger i Kristiania, Trondhjems Strafarbeidsanstalt, Fællesanstalt for Mandsfanger i Trondhjem og Strafarbeidsanstalten for Kvinder, Fællesanstalt for kvindelige Fanger i Kristiania.

Ifølge Beretning for Budgetaaret $1/794$ — $30/695$ var Sundhedstilstanden inden disse Anstalter god.

Tabel XXXVII med Underafdelinger a—f (Side 73*—75*) giver Oplysning om Sygdomsforholdene.

De i Strafanstalterne indtrufne Sygdomstilfælde er ordnede i følgende Grupper:

Tabel XXXVII a.	Epidemiske og andre smitsomme Sygdomme.		Andre indvortes Sygdomme.		Andre chirurgiske Sygdomme og Hudsygdomme.		Sindsygdomme.		Tilsammen.	
	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
Bodsfængslet	137	-	103	-	45	-	9	-	294	-
Akershus Strafanstalt	62	-	73	-	25	-	1	-	161	-
Trondhjems Strafanstalt . .	9	-	20	-	9	-	7	-	45	-
Strafanstalten for Kvinder .	-	44	-	107	-	16	-	2	-	169
Tilsammen	208	44	196	107	79	16	17	2	500	169
	252		303		95		19		669	

Af Sindssygdomme er ialt opført 19 Tilfælde, deraf 9 i Bodsfængslet, 7 i Trondhjems Strafarbeidsanstalt, foruden 4 tilbageliggende fra Beretningsaaret

1893—1894, og 1 i Akershus Strafarbeidsanstalt (tidligere sindssyg), samt 2 i Strafarbeidsanstalten for Kvinder.

De i Beretningsaaret afdøde Fangers Alder m. m. samt Dødsaaarsagen sees af nedenstaaende Tabel:

Tabel XXXVII b.		No.	Al- der.	Straffetid.	Havde været i Anstalten, da han døde.	Dødsaaarsag.
Bodsfængslet .	1	25	1 Aar 1 Md. 28 Dage.	6 Mdr. 25 Dage.	Intoxicatio c. acid. phenyl.	
Akershus Strafanstalt	2	25	9 Mdr. ÷ 26 Dage.	4 Mdr. 23 Dage.	Icterus.	
Trondhjems Strafanstalt	3	70	7 Aar ÷ 6 Dage.	10 Mdr. 7 Dage.	Cancer hepatis.	
Strafanstalten for Kvinder.	4	44	1 Aar ÷ 59 Dage.	5 Mdr. 22 Dage.	Bronchitis chron.	
	5	36	3 Aar 1 Md. ÷ 41 Dage.	2 Aar 11 Mdr. 5 Dage.	Meningitis.	
	6	74	Livstid.	5 Aar 9 Mdr. 26 Dage.	Debilitas senilis.	
	7	38	4 Aar 8 Mdr. ÷ 4 Dage.	3 Aar 11 Mdr. 14 Dage.	Bronchitis chron.	

Afviigelser fra den sædvanlige Fangekost med Tilstaaelse af Sygekost eller Diæt har fundet Sted i efternævnte Antal Dage:

Tabel XXXVII c.	Antal Dage.			
	Sygekost		Diæt.	Ialt.
	hel.	halv.		
Bodsfængslet ¹⁾	970	-	175	1 145
Akershus Strafanstalt	3 981	19	185	4 185
Trondhjems Strafanstalt	833	704	94	1 631
Strafanstalten for Kvinder	651	193	430	1 274

¹⁾ Ved Bodsfængslet er desuden uddelt særskilt 955 Sygekostmiddage.

Sygeudgifterne (o: Totalbeløbet af Udgifter ved Sygebehandlingen) har i Beretningsaaret udgjort:

Tabel XXXVII d.	Sygeudgifter.	Deraf særskilt for Medikamenter.
	Kr.	Kr.
Bodsfængslet	¹⁾ 2 163,30	885,15
Akershus Strafanstalt	²⁾ 3 322,94	1 299,83
Trondhjems Strafanstalt	³⁾ 1 627,70	409,09
Strafanstalten for Kvinder	⁴⁾ 1 833,50	350,68
Tilsammen	8 947,44	2 944,75

¹⁾ Deraf til sindssyge Fangers Forpleining Kr. 1 010,70, for Fangers Forpleining paa Rigshospitalet Kr. 206,45 og til Forbindingssager Kr. 53,00. ²⁾ Deraf til sindssyge Fangers Forpleining Kr. 1 199,05 og for Fangers Forpleining paa Rigshospitalet Kr. 273,50. ³⁾ Deraf til sindssyge Fangers Forpleining paa Sindssygeasyl Kr. 769,71. ⁴⁾ Deraf til sindssyge Fangers Forpleining Kr. 505,50, til Fangers Forpleining paa Rigshospitalet Kr. 477,70.

Resultatet af de i Budgetaaret udgaaede Fangers Veining fremgaar af følgende Tabel:

Tabel XXXVII e.	Vundet i Vægt.	Tabt i Vægt.	Uforandret Vægt.
	pCt.	pCt.	pCt.
Bodsfængslet	33,3	60,4	6,3
Akershus Strafanstalt	52,7	33,0	14,3
Trondhjems Strafanstalt	44,9	38,8	16,3
Strafanstalten for Kvinder	27,6	50,0	22,4
Tilsammen	37,9	50,9	11,2

Sygeligheden hos Strafanstalternes Opsynspersonale i Budgetaaret sees af følgende Tabel:

Tabel XXXVII f.	Fra forrige Aar.		Tilkomne i Aarets Løb.		Tilsammen.		Helbredede.		I Bedring.		Uhelbredede.		Døde.		Tilbageliggende ved Aarets Udgang.	
	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
Bodsfængslet	-	-	28	-	28	-	26	-	-	-	2	-	-	-	-	-
Akershus Strafanstalt	-	-	44	-	44	-	44	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Trondhjems Strafanstalt	-	-	11	-	11	-	11	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Strafanstalten f. Kvinder	-	-	-	7	-	7	-	6	-	-	-	-	-	1	-	-
Tilsammen	-	-	83	7	83	7	81	6	-	-	2	-	-	1	-	-
	-		90		90		87		-		2		1		-	

Foranstaaende er et Uddrag af Norges officielle Statistik 3die Række No. 266: Beretning om Rigets Strafarbejdsanstalter 1894—1895, hvortil henvises.

Lægedistrikter. Riget er delt i 157 Lægedistrikter, hvoraf 5 Stadsfysikater. Desuden var i Finmarken ansat en Distriktslæge uden fast Distrikt.

Medicinalpersonalet. 43 examinerede Læger udgik i Aarets Løb fra Universitetet. Ifølge Lægefortegnelsen for 1895 og dennes Tillæg var Antallet af autoriserede Læger ved Aarets Udgang 973. Efter Fradrag af 163 i Udlandet boende, eller hvis Opholdssted var ukendt, var 467 eller 57,6 pCt. bosatte i Byerne og 343 eller 42,4 pCt. i Landdistrikterne. Ialt opføres 916 som bosatte i Norge, 57 i Udlandet (deraf 47 i Nordamerika, 1 i Sydamerika, 1 i Australien, 4 i Afrika og 4 i forskellige Lande i Europa).

Af de her i Landet bosatte Læger var ifølge Lægefortegnelsen 1 Livmedikus, 8 Professorer, 5 tilfornordnede Professorer, 1 Docent, 2 Prosektorer og 1 Amanuensis ved Universitetet, 1 Sekretær ved det medicinske Fakultet, 1 Medicinaldirektør, 1 Sekretær ved Medicinaldirektoratet, 1 Direktør for det civile Veterinærvæsen, 5 Stadsfysici, 148 Distriktslæger¹⁾ og 2 Berglæger (deraf 1 tillige Distriktslæge) 3 var Direktører og 3 Reservelæger ved Statens Sindssygeasyler samt 8 Læger ved kommunale eller private Asyler. Ved Righospitalet var ansat 1 Direktør, 8 Overlæger, 5 Reservelæger og 3 Klinikassistenter samt 1 Assistent hos Righospitalets Prosektor. 1 var Overlæge for den spedalske Sygdom og 2 Læger ved spedalske Stiftelser. Ved Fødselsstiftelserne var ansat 2 Overlæger (deraf 1 Professor) og 2 Reservelæger; ved Strafanstalterne 4 Læger. 24 var Læger ved Amtssygehuse (ved 12 Amtssygehuse indehavde Distriktslæger Lægeposter), forøvrigt opføres 28 som Læger ved forskellige Sygehuse, 1 som Sundhedsinspektør, 3 som Politilæger, 15 som By- eller Kommunalæger i Byerne og 7 som Læger ved Badesteder eller Sanatorier.

I Armeens Sanitet: 1 General, 1 Oberst, 5 Majorer, 39 Kapteiner og 14 faste Premierløjtnanter.

I Marinens Sanitet: 1 Kommandørkaptein, 4 Kapteiner og 3 faste Premierløjtnanter.

579 Læger opføres uden nogen fast Ansættelse, og 2 indehavde civilt Embede udenfor Lægestanden²⁾.

Antallet af **Apothek** (og Filialer) i Virksomhed ved Aarets Udgang var 120, hvoraf 37 med reelt, 83 med personligt Privilegium, deraf 1 givet Righospitalet som saadant. 7 Apothek havde Filialafdelinger.

Apothekenes Fordeling paa Lægedistrikterne sees af Tabel I, og Tabel XXXVIII (Side 78*—81*) giver en Oversigt over det ved Landets Apothek fungerende Personale. I 1895 underkastede 20 sig Apothekerexamen.

Af **Tandlæger** var der ifølge Fortegnelsen over Læger, Tandlæger og Dyrslæger i Norge for 1895 ialt 158. For 127 er deres Bopæl i Lægedistrikterne kjendt og sees af Tabel I.

Af **Jordemødre** udeksamineredes 58, deraf ved Jordemoderskolen i Kristiania 43, ved Jordemoderskolen i Bergen 15. Jordemødrenes Antal var efter

¹⁾ Ved Fortegnelsens Udgivelse var en Del Distriktslægeembeder ubesatte
²⁾ Ovenfor er flersteds samme Læge opført under forskellige Stillinger.

Distriktslægenes Opgaver 986, hvis Fordeling paa Amter og Lægedistrikter sees af Tabel I.

Hjælpevaccinatørernes Antal var efter Distriktslægenes Opgaver 689; deres Fordeling paa Amter og Lægedistrikter sees af Tabel I.

Følgende Kommuner erholdt i 1895 kongelig Approbation paa **Sundhedsforskrifter** eller Tillæg til saadanne:

Ogne	Herred (Stavanger Amt)	23de Februar.
Avaldsnes	— (Do.)	23de —
Fane	— (Søndre Bergenhus Amt)	23de Februar.
Lærdalsøren	(Strandstedet), (Nordre Bergenhus Amt)	30te Marts.
Nærbø	Herred (Stavanger Amt)	29de April.
Nordre Aurdal	— (Kristians Amt)	11te Mai.
Søndre	— (Do.)	11te —
Etnedalen	— (Do.)	11te —
Sarpsborg Kjøbstad	(Smaalenenes Amt)	20de Juli.
Os	Herred (Søndre Bergenhus Amt)	27de Juli.
Fuse	— (Do.)	12te Oktober.
Skaare	— (Stavanger Amt)	5te November.
Herlø	— (Søndre Bergenhus Amt)	16de November.
Alversund	— (Do.)	14de December.
Hitteren	— (Søndre Trondhjems Amt)	14de —
Mosviken og Verran	Herred (Nordre Trondhj. Amt)	14de Decbr.
Jevnaker	— (Kristians Amt)	21de December.
Tønsberg Kjøbstad	(Jarlsberg og Larvik Amt)	21de —
Tvedestrand Ladested	(Nedenes Amt)	30te December.

Apothek og Personale.
Des pharmacies et de leur personnel.

	Tabel XXXVIII. Amt.	Privilegium.		Personalet.				
		reelt.	personligt.	Apotheker.	Autoriseret Provisor.	Farma- centisk Kandidat.	Farmaceut uden Apothe- kerexamen.	Discipel.
I.	Kristiania:							
	Elefanten	1	-	1	-	6	-	-
	Svanen	1	-	1	-	4	-	1
	Løven	-	1	1	-	3	1	-
	Rigshospitalets Apothek	-	¹⁾ 1	1	-	5	-	-
	Hjorten	-	1	-	1	3	1	-
	Nordstjernen	-	1	1	-	4	-	-
	Falken	-	1	1	-	2	-	-
	Hygiea	-	1	1	1	3	-	-
	Oslo Apothek	-	1	1	-	2	1	-
	Ørnen	-	1	1	-	4	-	-
	Orion	-	1	1	-	3	-	-
	Idun	-	1	-	1	2	-	-
	Jernb.torvets Apothek	-	1	1	-	4	-	1
	Kronen	-	1	1	-	5	-	1
	Uranienborg Apothek	-	1	1	-	2	-	1
	Hebe	-	1	1	-	3	-	-
II.	Akershus Amt:							
	Sandviken	-	1	1	-	1	-	1
	Drobak	1	-	1	-	-	1	-
	Lillestrøm	-	1	1	-	1	-	1
	Eidsvold	-	1	1	-	1	-	1
III.	Smaalenenes Amt:							
	Moss:							
	Elefanten	1	-	1	-	1	-	1
	Ørnen	-	1	1	-	1	1	1
	Fredrikstad:							
	Vestsidens Apothek ...	1	-	1	-	3	1	-
	Svanen	-	1	1	-	1	1	-
	Hjorten	-	1	1	-	2	-	1
	Filial i Selbak	-	1	-	1	-	-	-
	— Græsvik	-	1	-	1	-	-	-
	Sarpsborg	-	1	-	1	1	-	2
	Fredrikshald:							
	Svanen	-	1	1	-	1	1	2
	Ørnen	-	1	1	-	2	-	1
	Filial i Tistedalen ...	-	1	-	1	-	-	-
IV.	Buskerud Amt:							
	Drammen:							
	Bragernes	1	-	1	-	2	-	1
	Strømsø	-	1	-	1	2	-	1
	Ørnen	-	1	1	-	-	1	1
	Kongsberg	1	-	1	-	1	1	1
	Hønefoss	1	-	1	-	2	-	-
	Hougsund i øvre Eker	-	1	1	-	-	1	-

¹⁾ Ifølge kgl. Resolut. af 4de December 1856 har Rigshospitalet som saadant Ret til at drive et Apothek.

Apothek og Personale.

	Tabel XXXVIII (Forts.).	Privilegium.		Personalet.				
		reelt.	personligt.	Apotheker.	Authoriseret Provisor.	Farma- ceutisk Kandidat.	Farmaceut uden Apothek- kerexamen.	Discipel.
V.	Jarlsberg og Larvik Amt:.....							
	Svelviken	-	1	1	-	-	-	1
	Holmestrand.....	1	-	1	-	1	-	1
	Horten.....	-	1	1	-	2	1	-
	Tønsberg:							
	Løven	1	-	-	1	1	-	1
	Svanen	-	1	1	-	2	-	-
	Sandefjord	-	1	-	1	1	1	-
	Larvik: Ørnen.....	1	-	1	-	2	-	1
	Svanen	-	1	1	-	1	-	1
VI.	Hedemarkens Amt:							
	Kongsvinger.....	1	-	1	-	1	-	1
	Hamar: Svanen	-	1	1	-	1	-	1
	Løven	-	1	1	-	1	1	2
	Elverum.....	-	1	1	-	2	-	-
	Tønset	-	1	1	-	1	-	1
	Ringsaker.....	-	1	1	-	1	-	1
VII.	Kristians Amt:							
	Gran.....	-	1	1	-	1	-	-
	Gjøvik	-	1	1	-	1	-	1
	Lillehammer.....	1	-	1	-	1	1	1
	Valdres Apothek.....	-	1	1	-	-	-	2
	Totens Apothek	-	1	-	1	-	-	1
VIII.	Bratsberg Amt:							
	Skien:							
	Svanen	1	-	1	-	2	-	-
	Skien nye Apothek ..	-	1	1	-	2	-	1
	Ulefoss	-	1	1	-	1	-	3
	Filial i Kviteseid	-	1	-	1	-	-	
	Notodden	-	1	1	-	-	-	1
	Porsgrund.....	1	-	1	-	1	-	1
	Brevik	1	-	-	1	-	-	1
	Filial i Langesund.....	-	1	-	1	-	-	1
	Kragerø.....	1	-	1	-	2	-	1
IX.	Nedenes Amt:							
	Østerrisør	1	-	1	-	1	-	1
	Tvedestrand	-	1	-	1	-	-	2
	Arendal:							
	Løven	1	-	1	-	2	-	2
	Svanen	-	1	1	-	2	-	1
	Grimstad.....	1	-	1	-	1	-	1
	Lillesand.....	-	1	1	-	1	-	-
X.	Lister og Mandal Amt:.....							
	Kristiansand:							
	Løven	1	-	1	-	2	-	-
	Elefanten	1	-	1	-	1	1	-

Apothek og Personale.

	Tabel XXXVIII (Forts.).	Privilegium.		Personalet.				
		reelt.	personligt.	Apotheker.	Autoriseret Provisor.	Farma- centisk Kandidat.	Farmaceut uden Apothe- kerexamen.	Discipel.
	Mandal.....	1	-	1	-	1	-	1
	Farsund.....	-	1	-	1	-	-	1
	Flekkefjord.....	1	-	-	1	-	-	-
XI.	Stavanger Amt:							
	Egersund.....	-	1	-	1	-	-	1
	Sandnes.....	-	1	1	-	-	1	1
	Stavanger:							
	Hygiea.....	1	-	1	-	2	-	3
	Hjorten.....	-	1	1	-	1	-	2
	Svanen.....	-	1	1	-	2	-	2
	Kopervik.....	-	1	1	-	-	-	1
	Haugesund:							
	Løven.....	-	1	1	-	1	-	2
	Havfruen.....	-	1	1	-	1	-	1
XII.	Søndre Bergenhus Amt:							
	Vossevangen.....	-	1	1	-	1	-	1
XIII.	Bergen:							
	Løven.....	1	-	1	-	2	1	2
	Svanen.....	1	-	1	-	6	-	-
	Elefanten.....	-	1	1	-	3	-	-
	Hjorten.....	-	1	1	-	2	-	-
	Nordstjernen.....	-	1	-	1	1	-	1
	Ørnen.....	-	1	1	-	3	-	1
XIV.	Nordre Bergenhus Amt:							
	Lærdalsøren.....	-	1	1	-	-	1	1
	Florø.....	-	1	-	1	-	1	-
XV.	Romsdals Amt:							
	Aalesund:							
	Nordstjernen.....	-	1	1	-	1	-	1
	Svanen.....	1	-	1	-	1	-	2
	Volden.....	-	1	1	-	-	1	1
	Molde.....	1	-	1	-	1	-	1
	Kristiansund:							
	Løven.....	1	-	-	1	-	-	3
	Filial paa Nordlandet	-	1	-	1	-	-	
	Svanen.....	-	1	1	-	1	-	
XVI.	Søndre Trondhjems Amt:							
	Orkedalsøren.....	-	1	1	-	-	1	1
	Trondhjem:							
	Løven.....	1	-	-	1	2	-	1
	Svanen.....	1	-	1	-	3	-	2
	Hjorten.....	-	1	-	1	2	-	1
	Ørnen.....	-	1	1	-	1	-	1
	Røros.....	1	-	1	-	1	-	1

Apothek og Personale.

	Tabel XXXVIII (Forts.).	Privilegium.		Personalet.				
		reelt.	personligt.	Apotheker.	Autoriseret Provisor.	Farma- ceutisk Kandidat.	Farmaceut uden Apothe- kerexamen.	Discipel.
XVII.	Nordre Trondhjems Amt:							
	Levanger	1	-	1	-	1	-	1
	Steinkjær	1	-	1	-	1	-	1
	Namsos	-	1	-	1	1	-	1
	Stjerdalen	-	1	1	-	1	-	1
XVIII.	Nordlands Amt:							
	Mosjøen	-	1	1	-	-	-	2
	Filial i Brønnø	-	1	-	1	-	-	1
	Bodø	1	-	1	-	2	-	-
	Kabelvaag	-	1	1	-	2	-	-
XIX.	Tromsø Amt:							
	Tromsø:							
	Renen	1	-	1	-	1	-	1
	Svanen	-	1	1	-	1	-	1
	Harstad	-	1	1	-	1	-	1
XX.	Finmarkens Amt:							
	Hammerfest	-	1	1	1	-	-	1
	Vardø	-	1	1	-	1	-	1
	Vadsø	-	1	1	-	-	-	1
	Tilsammen	37	83	95	27	167	22	101

Syphilis paa Syge- La syphilis dans

Tabel XXXIX.	Tilbageliggende fra det forrige Aar.			Indkomne.			Tilsammen Behandlede.			helbredede.		
	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.
Rigshospitalets Hudsygeafdeling	29	11	18	208	67	141	237	78	159	141	44	97
Kristiania Bys Sygehus	38	17	21	248	130	118	286	147	139	197	103	94
— Garnisons —	2	2	-	5	5	-	7	7	-	7	7	-
Moss Bys —	1	-	1	1	1	-	2	1	1	1	-	1
Smaalenenes Amts —	13	9	4	13	7	6	26	16	10	24	16	8
Fredrikstad Bys —	-	-	-	5	1	4	5	1	4	4	1	3
Fredrikshald — —	-	-	-	4	2	2	4	2	2	3	2	1
Drammens — —	7	2	5	25	10	15	32	12	20	25	9	16
Karl Johansværns — —	-	-	-	4	4	-	4	4	-	2	2	-
Jarlsberg og Larvik Amts —	1	1	-	10	2	8	11	3	8	9	3	6
Hedemarkens — —	4	2	2	31	15	16	35	17	18	27	13	14
Hamar Bys — —	-	-	-	3	-	3	3	-	3	3	-	3
Kristians Amts — —	2	-	2	14	7	7	16	7	9	13	5	8
Bratsberg — —	-	-	-	11	3	8	11	3	8	8	2	6
Arendal Bys — —	3	1	2	4	2	2	7	3	4	5	1	4
Østerrisør — —	1	1	-	-	-	-	1	1	-	1	1	-
Lister og Mandal Amts —	2	1	1	-	-	-	2	1	1	2	1	1
Kristiansand Bys — —	1	1	-	4	3	1	5	4	1	5	4	1
Stavanger Amts — —	3	2	1	5	2	3	8	4	4	4	1	3
— Bys — —	4	-	4	11	4	7	15	4	11	12	4	8
Bergens — — —	7	4	3	31	16	15	38	20	18	27	13	14
Romsdals Amts — —	8	5	3	3	1	2	11	6	5	10	5	5
Trondhjems Bys — —	14	7	7	75	31	44	89	38	51	78	32	46
Nordre Trondhjems Amts Sygehus i Skogn	-	-	-	6	3	3	6	3	3	6	3	3
Nordlands Amts Sygehus i Alstahaug ¹⁾	5	2	3	15	4	11	20	6	14	18	6	12
— — — - Bodø	8	3	5	14	8	6	22	11	11	16	8	8
— — — - Buksnes —	1	-	1	10	6	4	11	6	5	9	5	4
— — — - Stokmark- nes	2	-	2	10	3	7	12	3	9	11	3	8
Tromsø Amts Sygehus i Tromsø ²⁾	-	-	-	14	4	10	14	4	10	14	4	10
Finmarkens — — i Alten ³⁾	3	1	2	-	-	-	3	1	2	3	1	2
— — — - Hammerfest	1	-	1	19	14	5	20	14	6	19	13	6
— — — - Vardø	7	5	2	17	10	7	24	15	9	20	13	7
— — — - Vadsø	2	1	1	9	6	3	11	7	4	11	7	4
Tilsammen	169	78	91	829	371	458	998	449	549	735	332	403
Fiskesygehus i Stene	-	-	-	3	3	-	3	3	-	3	3	-
— — Værø	-	-	-	1	1	-	1	1	-	-	-	-
— — Skjervø (Skjervø) ...	-	-	-	3	2	1	3	2	1	3	2	1
— — Gamvik (Tanen).....	-	-	-	3	3	-	3	3	-	-	-	-
Sum	169	78	91	839	380	459	1008	458	550	741	337	404

¹⁾ Ifølge forrige Aarsliste tilbageliggende 6, 2 Mænd, 4 Kvinder. ²⁾ Ifølge forrige Aarsliste

husene i 1895.

les hôpitaux.

Udgaaede						Døde.			Tilbage- liggende ved Aarets Slutning.			Sygdomsform for indkomne Tilfælde.				Antallet af For- pleinings- dage.	Middeltal af For- pleinings- dage for hver Udskreven.
i Bedring.			uhelbredede.									primær.	kon- stitutio- nel.	heredi- tær.	uop- givet.		
Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.						
34	10	24	1	1	-	4	3	1	57	20	37	15	168	25	-	15045	83,6
29	11	18	17	10	7	2	1	1	41	22	19	43	199	6	-	11816	48,3
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-	-	247	35,3
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	1	-	-	78	78,0
-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	2	-	13	-	-	1983	76,3
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	5	-	-	528	132,0
-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	469	117,2
1	-	1	-	-	-	-	-	-	6	3	3	1	22	2	-	2465	94,8
2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	93	23,2
-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	2	-	10	-	-	423	47,0
-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	4	4	-	29	2	-	1944	70,5
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-	312	104,0
-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	2	1	-	13	1	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	1	2	-	11	-	-	916	114,5
2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	1	-	342	48,8
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	153	76,5
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	343	68,6
1	1	-	-	-	-	1	1	-	2	1	1	-	5	-	-	451	75,2
-	-	-	1	-	1	-	-	-	2	-	2	-	-	-	11	1376	105,9
3	1	2	1	-	1	3	2	1	4	4	-	-	31	-	-	1809	53,2
1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	293	26,6
4	2	2	1	1	-	-	-	-	6	3	3	6	63	6	-	3579	43,1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	-	-	190	31,7
1	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	15	-	-	615	32,4
-	-	-	-	-	-	1	1	-	5	2	3	-	14	-	-	2581	151,8
-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	1	-	10	-	-	619	68,8
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	2	8	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	12	2	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	701	233,7
1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	18	1	-	805	40,3
-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	2	2	-	14	-	-	1543	70,1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	7	1	-	499	45,4
79	31	48	22	12	10	11	8	3	151	66	85	68	702	48	11	52218	61,7
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	43	14,3
-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	4	4,0
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	184	61,3
3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	46	15,3
82	34	48	23	13	10	11	8	3	151	66	85	68	712	48	11	52495	61,3

tilbageiggende 1, 1 Kvinde. ³⁾ Ifølge forrige Aarsliste, tilbageiggende 2, 1 Mand, 1 Kvinde.F²⁴

Tabel over Tilfælde af Sindssyg-
Mouvement des aliénés

Tabel XL.	Tilbageiggende fra det forrige Aar.			Indkomne.			Tilsammen Behandlede.			helbredede.		
	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.
Rigshospitalets Afdelinger	-	-	-	12	12	-	12	12	-	-	-	-
Kristiania Bys Sygehus	1) 5	2	3	33	11	22	38	13	25	4	1	3
— Garnisons —	-	-	-	3	3	-	3	3	-	3	3	-
Diakonisseanstaltens —	1	-	1	13	2	11	14	2	12	4	1	3
Akers kommunale —	1	1	-	1	1	-	2	2	-	1	1	-
Moss Bys —	1	-	1	1	-	1	2	-	2	-	-	-
Smaalenenes Amts —	-	-	-	6	4	2	6	4	2	1	1	-
Fredrikstad Bys —	-	-	-	2	-	2	2	-	2	1	-	1
Fredrikshald —	-	-	-	3	2	1	3	2	1	1	-	1
Drammens —	2	1	1	11	6	5	13	7	6	6	3	3
Karl Johansværns —	-	-	-	2	2	-	2	2	-	1	1	-
Jarlsberg og Larvik Amts Sygehus ..	-	-	-	2	-	2	2	-	2	-	-	-
Kristians Amts Sygehus	15	9	6	38	25	13	53	34	19	9	5	4
Bratsberg —	-	-	-	1	-	1	1	-	1	1	-	1
Østerrisør Bys —	-	-	-	1	1	-	1	1	-	-	-	-
Lister og Mandal Amts Sygehus ...	1	1	-	4	3	1	5	4	1	1	1	-
Stavanger Amts Sygehus	-	-	-	3	-	3	3	-	3	-	-	-
— Bys —	1	-	1	6	2	4	7	2	5	-	-	-
Haugesund —	-	-	-	1	1	-	1	1	-	-	-	-
Bergens —	2	1	1	3	-	3	5	1	4	1	-	1
Trondhjems Bys —	2	-	2	15	8	7	17	8	9	-	-	-
Nordre Trondhjems Amts Sygehus i Skogn	-	-	-	2	-	2	2	-	2	2	-	2
Nordre Trondhjems Amts Sygehus ved Namsos	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Nordlands Amts Sygeh. i Alstahang ...	2) -	-	-	2	1	1	2	1	1	-	-	Ingen
— — — Stokmarknes	-	-	-	1	-	1	1	-	1	1	-	1
Finmarkens — — — Hammerfest ..	-	-	-	4	2	2	4	2	2	1	-	1
Tilsammen	31	15	16	170	86	84	201	101	100	38	17	21
Fiskesygehus i Skjervø (Skjervø) ...	-	-	-	2	1	1	2	1	1	-	-	-
Sum	31	15	16	172	87	85	203	102	101	38	17	21

1) Ifølge forrige Aarsliste tilbageiggende 4, 1 Mand og 3 Kvinder. 2) Ifølge forrige

dom, behandlede paa Sygehus.
dans les hôpitaux.

Udgaaede						Døde.			Tilbageiggende ved Aarets Slutning.			Sygdomsform hos de Indkomne:										
i Bedring.			uhelbredede.									Mania.	Melan- cholia.	Demen- tia.	Idiotis- mus.	Insania.	Paranoia.	Hypo- chon- dria.	Amentia.	Epilep- sia.	Uopgivet.	
Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.											
11	11	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	1	1	6	-	2	-	2	-	-	-	
8	3	5	18	7	11	4	1	3	4	1	3	2	-	3	1	26	-	3	-	-	1	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
1	-	1	5	1	4	-	-	-	4	-	4	1	6	3	-	1	2	-	-	-	-	
-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	
-	-	-	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	
4	2	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1	4	-	-	-	-	1	-	-	-	
-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	
2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	
3	2	1	2	-	2	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	11	
1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	
11	7	4	18	14	4	3	2	1	12	6	6	7	12	13	1	-	-	1	-	4	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	2	1	1	-	-	-	2	1	1	-	-	-	-	2	-	2	-	-	-	
-	-	-	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	
-	-	-	2	1	1	-	-	-	5	2	3	1	3	1	-	-	1	-	-	-	-	
1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	
-	-	-	4	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	1	-	-	
4	2	2	13	6	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	13	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	

Liste.

1	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
2	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	1	-	-	-	-	-	1
50	33	17	76	35	41	9	5	4	28	11	17	17	32	29	3	38	4	13	1	4	29
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	2	1	1	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
50	33	17	78	36	42	9	5	4	28	11	17	18	33	29	3	38	4	13	1	4	29

Aarsliste tilbageiggende 1, 1 Mand.

Antal af de paa Sygehusene

Mouvement des malades dans

Tabel XLI.	Tilbagekommende fra det forrige Aar.			Indkomne.			Tilsammen Behandlede.			helbredede.		
	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.
Rigshospitalets medicinske Afdelinger	120	68	52	791	415	376	911	483	428	301	156	145
— chirurgiske —	101	57	44	1156	684	472	1257	741	516	711	411	300
— Hudsyge- Afdeling..	63	26	37	414	171	243	477	197	280	321	127	194
— Afd. for Øre-, Strube-, Næse- og Svælgsygdomme	23	12	11	122	64	58	145	76	69	61	30	31
— Børneafdeling	25	17	8	192	97	95	217	114	103	77	37	40
— Nerveafdeling	-	-	-	68	43	25	68	43	25	5	3	2
Rigshospitalets Afdelinger tilsammen ¹⁾	332	180	152	2743	1474	1269	3075	1654	1421	1476	764	712
Fødselsstiftelsens gynækologiske Afd.	3	-	3	92	-	92	95	-	95	78	-	78
— Børne- —	2	1	1	51	11	40	53	12	41	45	9	36
Kristiania Bys Sygehus Afdeling A	98	93	5	762	693	69	860	786	74	333	303	30
— — — B	96	7	89	777	82	695	873	89	784	422	44	378
— — — paa Grønland	62	17	45	112	50	62	174	67	107	6	3	3
— — — ved Trond-												
— — — — — — — — — —	15	2	13	110	24	86	125	26	99	30	3	27
— — — — — — — — — —	33	16	17	88	43	45	121	59	62	51	20	31
— — — — — — — — — —	33	33	-	241	241	-	274	274	-	173	173	-
— — — — — — — — — —	47	21	26	140	77	63	187	98	89	3	1	2
— — — — — — — — — —	4	-	4	62	20	42	66	20	46	45	15	30
Kristiania Bys Sygehus ialt	388	189	199	2292	1230	1062	2680	1419	1261	1063	562	501
Diakonisseanstaltens Sygehus ²⁾	22	3	19	432	129	303	454	132	322	244	74	170
Kristiania Garnisons —	16	16	-	321	321	-	337	337	-	324	324	-
Akers kommunale — ³⁾	21	9	12	118	66	52	139	75	64	72	42	30
Moss Bys — ⁴⁾	6	2	4	56	29	27	62	31	31	31	18	13
Smaalenenes Amts —	21	13	8	131	82	49	152	95	57	113	78	35
Fredrikstad Bys —	6	3	3	103	48	55	109	51	58	87	35	52
Fredrikshald — — —	18	8	10	182	105	77	200	113	87	153	89	64
Drammens — — —	30	17	13	311	170	141	341	187	154	248	131	117
Karl Johansværns — — —	1	1	-	159	154	5	160	155	5	146	143	3
Jarlsberg og Larvik Amts — ⁵⁾	27	24	3	214	118	96	241	142	99	152	85	67
Hedemarkens — ⁶⁾	17	7	10	71	31	40	88	38	50	39	16	23
Hamar Bys — — —	6	6	-	94	51	43	100	57	43	73	39	34
Kristians Amts — — —	28	14	14	106	65	41	134	79	55	58	32	26
Bratsberg — — —	16	7	9	128	71	57	144	78	66	67	40	27
Tvedestrand Bys — ⁷⁾	1	1	-	7	3	4	8	4	4	4	2	2
Arendal — — —	10	8	2	87	49	38	97	57	40	70	38	32
Østerrisør — — —	1	1	-	16	11	5	17	12	5	9	7	2
Kristiansand — — ⁸⁾	36	14	22	452	283	169	488	297	191	440	265	175
Lister og Mandal Amts — ⁹⁾	17	9	8	73	36	37	90	45	45	55	27	28
Stavanger Amts — — —	15	5	10	88	39	49	103	44	59	37	17	20
— Bys — — —	42	17	25	287	151	136	329	168	161	194	100	94
Haugesund — — —	-	-	-	55	53	2	55	53	2	51	49	2
Bergens — — — ¹⁰⁾	125	53	72	1187	626	561	1312	679	633	925	460	465

¹⁾ Ifølge forrige Aarsliste tilbagekommende 332, deraf 178 Mænd og 154 Kvinder. ²⁾ Ifølge liggende 22, deraf 10 Mænd og 12 Kvinder. ³⁾ Ifølge forrige Aarsliste tilbagekommende 6, deraf 3 Mænd forrige Aarsliste tilbagekommende 17, deraf 10 Mænd og 7 Kvinder. ⁷⁾ Ifølge forrige Aarsliste ⁹⁾ Ifølge forrige Aarsliste tilbagekommende 16. ¹⁰⁾ Ifølge forrige Aarsliste tilbagekommende 126, deraf

behandlede Syge.

les hôpitaux.

Udgaaede						Døde.			Tilbage- liggende ved Aarets Slutning.			Mortali- tets- procent til samtlige Ud- gaaede.	Dagligt Middel- belæg.	Antal Forplei- ningsdage for hver Ud- skreven.	Udgift til Medicin for hver Syg i Døgnet. Øre.	Antallet af Forplei- nings- dage.
i Bedring.			uhelbredede.													
Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.					
285	149	136	111	57	54	120	70	50	94	51	43	14,7	109,4	48,9	13,6	39917
256	152	104	102	62	40	72	40	32	116	76	40	6,3	129,2	41,3	7,0	47168
62	27	35	4	4	-	6	5	1	84	34	50	1,5	72,7	67,5	14,9	26526
40	19	21	18	13	5	7	6	1	19	8	11	5,6	21,8	63,1	6,6	7943
37	25	12	15	6	9	45	31	14	43	15	28	25,9	43,9	73,3	12,5	12756
22	15	7	17	11	6	2	2	-	22	12	10	4,4	8,5	67,9	30,5	3128
702	387	315	267	153	114	252	154	98	378	196	182	9,3	376,5	50,9	11,6	137438
9	-	9	3	-	3	-	-	-	5	-	5	-	7,2	29,1	-	2621
3	2	1	1	-	1	2	-	2	2	1	1	3,9	3,9	27,5	-	1405
242	216	26	108	99	9	80	78	2	97	90	7	10,5	95,9	45,9	-	35020
170	8	162	86	5	81	108	16	92	87	16	71	13,7	91,3	42,4	-	33327
29	11	18	23	9	14	48	26	22	68	18	50	45,3	67,3	23,2	-	24571
28	6	22	27	7	20	13	1	12	27	9	18	13,3	27,3	101,1	-	9968
15	9	6	24	12	12	-	-	-	31	18	13	-	33,6	136,2	-	12265
32	32	-	27	27	-	5	5	-	37	37	-	2,1	38,7	59,6	-	14139
25	14	11	19	8	11	95	51	44	45	24	21	66,9	48,5	124,7	-	17706
2	-	2	6	1	5	-	-	-	13	4	9	-	72,5	51,8	-	2743
543	296	247	320	168	152	349	177	172	405	216	189	12,5	410,2	65,8	-	149739
80	17	63	36	11	25	38	15	23	56	15	41	9,5	39,8	36,5	15,2	14540
-	-	-	3	3	-	3	3	-	7	7	-	9,1	10,5	11,7	19,5	3841
17	7	10	9	5	4	20	10	10	21	11	10	-	-	-	-	-
12	7	5	2	-	2	11	2	9	6	4	2	19,6	7,4	48,3	13,8	2708
12	5	7	5	4	1	12	6	6	10	2	8	8,5	16,5	42,5	-	6039
3	2	1	1	-	1	7	6	1	11	8	3	6,5	10,9	36,8	25,4	3972
5	3	2	1	-	1	23	14	9	18	7	11	12,6	15,6	31,2	9,8	5688
24	13	11	12	7	5	24	17	7	33	19	14	7,8	39,8	47,1	7,5	14522
5	4	1	5	5	-	2	2	-	2	1	1	1,3	6,4	14,8	30,6	2346
24	18	6	29	18	11	16	13	3	20	8	12	7,2	23,3	38,4	13,5	8488
18	10	8	1	-	1	16	8	8	14	4	10	21,6	17,8	87,9	11,9	6506
6	6	-	2	1	1	9	5	4	10	6	4	10,0	10,5	42,6	14,7	3837
21	13	8	24	15	9	8	6	2	23	13	10	7,2	-	-	-	-
26	12	14	6	2	4	15	10	5	30	14	16	13,2	25,3	80,9	11,9	9238
-	-	-	2	1	1	2	1	1	-	-	-	25,0	0,5	21,8	-	174
10	7	3	6	6	-	6	4	2	5	2	3	6,5	7,7	30,4	-	2806
6	4	2	-	-	-	1	1	-	1	-	1	6,2	1,4	31,7	23,1	507
14	8	6	4	4	-	18	11	7	12	9	3	3,8	26,6	20,4	13,2	9710
6	4	2	11	8	3	8	4	4	10	2	8	10,0	13,4	61,4	30,1	4909
27	14	13	6	-	6	11	4	7	22	9	13	13,6	15,9	72,1	12,1	5830
28	13	15	13	9	4	50	27	23	44	19	25	17,5	38,6	49,4	10,8	14071
2	2	-	-	-	-	2	2	-	-	-	-	3,6	2,2	14,6	-	805
107	54	53	79	50	29	112	61	51	89	54	35	9,2	121,2	36,2	11,9	44251

forrige Aarsliste tilbageliggende 24, deraf 3 Mænd og 21 Kvinder. ^{a)} Ifølge forrige Aarsliste tilbage- og 3 Kvinder. ^{b)} Ifølge forrige Aarsliste tilbageliggende 26, deraf 21 Mænd og 5 Kvinder. ^{c)} Ifølge ingen tilbageliggende. ^{d)} Ifølge forrige Aarsliste tilbageliggende 32, deraf 14 Mænd og 18 Kvinder, 52 Mænd og 74 Kvinder.

Antal af de paa Sygehusene

Tabel XLI (Forts.).	Til- bageliggende fra det forrige Aar.			Indkomne.			Tilsammen Behandlede.			helbredede.		
	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.
Romsdals Amts Sygehus	20	13	7	185	97	88	205	110	95	124	63	61
Aalesund Bys —	-	-	-	23	13	10	23	13	10	-	-	-
Trondhjems — —	74	31	43	850	438	412	924	469	455	541	262	279
Nordre Trondhjems Amts Sygehus i Skogn	30	18	12	321	163	158	351	181	170	279	135	144
Nordre Trondhjems Amts Sygehus ved Namsos	20	12	8	255	-	-	275	-	-	178	-	-
Nordlands Amts Sygehus i Alstahaug	27	11	16	345	161	184	372	172	200	234	103	131
— — — — - Bodø.....	22	8	14	123	76	47	145	84	61	84	46	38
— — — — - Buksnes ¹⁾	13	7	6	218	166	52	231	173	58	170	138	32
— — — — - Stokmark- nes.....	13	6	7	84	43	41	97	49	48	59	34	25
Tromsø — — — — - Tromsø ²⁾	22	8	14	186	116	70	208	124	84	135	77	58
Karlsø kommunale Sygehus.....	-	-	-	8	6	2	8	6	2	4	3	1
Finmarkens Amts Sygehus i Alten ...	3	1	2	14	13	1	17	14	3	12	9	3
— — — — - Hammer- fest	14	11	3	293	243	50	307	254	53	240	195	45
— — — — - Vardø ...	18	13	5	225	183	42	243	196	47	192	158	34
— — — — - Vadsø ...	11	9	2	105	77	28	116	86	30	89	67	22
Tilsammen	1474	744	730	12836	7201	5635	14310	7945	6365	8417	4736	3681
Fiskesygehus i Stene.....	-	-	-	125	124	1	125	124	1	114	114	-
— - Henningsvær.....	-	-	-	48	47	1	48	47	1	42	41	1
— - Skraaven	-	-	-	24	24	-	24	24	-	21	21	-
— - Værø.....	-	-	-	18	18	-	18	18	-	16	16	-
— - Skjervø (Skjervø)...	5	4	1	40	21	19	45	25	20	26	11	15
— - Hasvaag (Loppen)...	-	-	-	20	16	4	20	16	4	9	7	2
— - Gamvik (Tanen)	-	-	-	51	49	2	51	49	2	43	42	1
Tilsammen ³⁾	5	4	1	326	299	27	331	303	28	271	252	19
Sum	1479	748	731	13162	7500	5662	14641	8248	6393	8688	4988	3700

¹⁾ Ifølge forrige Aarsliste tilbageliggende 12, deraf 7 Mænd og 5 Kvinder. ²⁾ Ifølge Summerne hidhører fra mangelfulde Opgaver fra Aalesunds Sygehus. Opgaverne fra Aalesunds

behandlede Syge.

Udgaaede						Døde.			Tilbage- liggende ved Aarets Slutning.			Mortali- tets- procent til samtlige Ud- gaaede.	Dagligt Middel- belæg.	Antal Forplei- ningsdage for hver Ud- skreven.	Udgift til Medicin for hver Syg i Døgnet. Øre.	Antallet af Forplei- nings- dage.
i Bedring.			uhelbredede.													
Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.					
33	17	16	12	8	4	17	13	4	19	9	10	9,1	16,7	32,8	16,6	6094
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
163	97	66	54	28	26	79	40	39	87	42	45	9,4	88,0	38,4	13,5	32145
21	15	6	8	4	4	25	16	9	18	11	7	7,5	35,0	38,3	18,3	12768
45	-	-	15	-	-	13	-	-	24	-	-	5,2	25,4	36,9	9,4	9266
79	39	40	26	14	12	12	7	5	21	9	12	3,4	26,2	27,2	17,5	9555
14	10	4	4	1	3	21	13	8	22	14	8	17,1	24,1	71,6	21,5	8811
26	13	13	16	10	6	6	5	1	13	7	6	2,8	23,1	38,6	18,4	8424
9	4	5	4	2	2	13	7	6	12	2	10	15,3	-	-	-	-
28	19	9	8	6	2	11	10	1	26	12	14	6,0	-	-	-	-
1	1	-	-	-	-	1	1	-	2	1	1	16,7	0,5	28,3	34,0	170
2	2	-	1	1	-	1	1	-	1	1	-	6,3	2,4	54,4	11,6	871
30	26	4	9	7	2	14	12	2	14	14	-	4,8	20,9	26,0	28,6	7618
14	13	1	-	-	-	10	7	3	27	18	9	4,6	21,7	36,7	43,2	7931
7	6	1	5	5	-	7	4	3	8	4	4	6,5	11,8	38,8	24,7	4302
2137	1170	967	995	556	439	1234	699	535	1504	771	733	9,6	1522,4	43,4	-	555690
6	5	1	4	4	-	1	1	-	-	-	-	0,8	5,9	17,2	-	2147
6	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2,5	19,0	-	914
2	2	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	4,2	1,1	16,1	-	386
1	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	0,7	14,2	-	255
9	6	3	2	1	1	6	6	-	2	1	1	13,9	3,8	31,9	26,0	1372
6	5	1	2	2	-	3	2	1	-	-	-	15,0	0,6	11,6	-	231
6	6	-	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	1,6	11,4	33,6	580
36	31	5	16	10	1	11	10	1	2	1	1	3,3	-	17,9	-	5885
2173	1201	972	1006	566	440	1245	709	536	1506	772	734	9,5	1538,6	42,8	-	561575

forrige Aarsliste tilbageliggende 17, deraf 7 Mænd og 10 Kvinder. ³⁾ Uoverenstemmelsen med og Namdalens Sygehus, der ikke er fuldstændige, er ikke medtaget i Summerne.

Kjendte Døds-

Dødsaarsager. (Causes de décès).	Sum.	Kristiania.		Akershus Amt.		Smaalenes Amt.			Buserud Amt.		Jarlsberg og Larvik Amt.		Hedemarkens Amt.		Kristians Amt.	
		Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Uopgivet.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.
Febris rheumatica	86	4	5	-	1	4	7	-	1	1	1	1	1	2	-	3
— typhoidea	141	9	3	1	-	5	2	-	2	2	1	2	-	1	1	2
— typhosa exanthematica	15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fractura	86	13	12	-	-	1	3	-	2	-	3	1	-	3	1	1
Gangræna, Decubitus	94	1	1	2	3	4	2	-	1	7	5	2	4	2	4	2
— pulmonum	6	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
— senilis	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gastritis acuta	28	-	-	3	-	1	-	-	-	-	2	-	1	-	1	1
— chronica	82	3	-	2	4	7	2	-	2	1	2	1	7	3	1	1
Hæmorrhagia	11	1	1	-	-	1	1	-	-	-	-	1	2	-	-	-
— pulmonum	22	2	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	1	-
— uteri (non puerp.)	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
— ventriculi	28	3	2	-	-	-	-	-	-	1	3	-	1	-	1	-
Hepatitis	8	-	1	-	2	-	-	-	1	-	-	1	-	-	1	-
Hernia	83	2	6	-	2	2	1	-	1	2	-	2	3	5	-	1
Hydrocephalus	14	1	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	1	-	-	-
Hydrops, Ascites	76	6	-	1	3	4	4	-	3	1	2	2	-	7	-	-
Hydrothorax	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Icterus	29	5	3	-	-	1	1	-	1	-	2	-	1	-	-	-
Influenza	322	34	33	9	9	6	15	-	17	14	7	9	8	14	5	12
Insania (vide Puerperium)	69	8	6	1	2	1	2	-	1	-	2	5	1	-	-	2
Intoxicatio	12	5	5	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ischuria	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Laryngitis	4	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Lepra	41	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Leuchæmia, Pseudoleuchæmia	5	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Lithiasis	2	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-
Meningitis simplex	345	12	14	6	8	14	14	-	9	8	13	10	8	7	12	6
— tuberculosa	690	50	40	4	5	16	27	1	23	20	16	14	20	15	15	19
— cerebro-spinalis epid. (vide Puerperium)	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— spinalis, Myelitis	44	1	1	-	-	3	3	-	2	2	-	1	5	2	2	1
Morbilli	146	2	5	-	2	19	19	-	12	13	7	3	2	3	1	1
Morbus Addisonii	2	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— Basedowii	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— cutis	7	-	1	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— macul. Werlhofii	6	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— ovarii	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
— uteri	5	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— viar. uriniferar.	73	13	-	-	-	3	1	-	1	2	1	-	4	-	3	-
Myxoedema	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Nephritis, Morbus Brightii	543	32	22	14	15	17	16	-	17	14	14	11	12	14	21	17
Noma	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-

aarsager.

Bratsberg Amt.		Nedenes Amt.		Lister og Mandal Amt.		Stavanger Amt.		Søndre Bergenhus Amt.		Bergen.		Nordre Bergenhus Amt.		Romsdals Amt.		Søndre Trondhjems Amt.		Nordre Trondhjems Amt.			Nordlands Amt.		Tromsø Amt.		Finnmarkens Amt.	
Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Uopgivet.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.		
2	1	2	2	-	2	4	1	1	5	2	1	1	3	1	2	6	4	2	2	1	2	3	2	-	1	
12	-	3	1	-	1	2	7	6	12	7	6	12	4	9	6	8	8	-	11	5	5	5	3	6		
5	3	2	1	2	1	1	1	1	1	2	2	4	-	-	-	3	7	2	1	4	1	1	-	-		
-	3	1	-	-	-	4	3	3	4	4	2	3	3	1	2	3	1	5	3	3	4	-	-	1		
1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
3	1	2	3	1	1	4	5	2	5	-	1	1	1	3	2	4	3	1	3	-	2	-	-	1		
-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2	-	1	1	1	3	2	-	1	-	1	-	-	-		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-		
1	-	2	-	1	-	1	2	1	-	-	1	1	-	1	2	1	-	-	-	3	-	-	-	-		
1	5	1	-	-	4	-	3	2	1	-	2	3	4	3	1	4	3	3	-	4	4	3	1	1		
1	-	-	-	2	-	2	1	-	-	2	-	1	-	3	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-		
-	1	1	1	2	4	3	2	3	6	-	1	3	1	2	-	4	-	3	1	5	-	-	-	-		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-		
1	-	2	3	-	1	-	2	1	-	-	1	-	-	2	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-		
6	7	9	12	7	11	8	11	5	1	-	5	6	9	2	2	7	4	6	2	2	1	5	2	1		
-	1	-	-	3	5	-	3	3	1	-	1	3	-	-	2	1	2	3	1	1	-	-	-	1		
3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
1	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
-	-	-	-	-	-	3	-	2	2	9	13	-	5	1	-	1	1	1	2	-	-	-	-	-		
-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
13	5	14	13	3	7	13	3	7	7	12	7	8	5	11	15	11	4	1	4	20	6	3	4	2		
27	17	15	11	14	10	41	39	12	6	16	8	7	7	28	18	30	15	7	9	16	18	9	9	11		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	-	-	-	2	-	3	1	-	1	-		
1	-	1	1	-	1	2	1	-	4	-	-	-	2	1	1	-	-	1	-	3	1	1	-	-		
3	4	1	1	4	4	24	12	-	3	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	2	-	-		
-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-		
2	-	3	-	5	-	4	1	3	-	4	-	-	-	4	-	13	2	-	-	3	1	-	-	-		
8	29	18	12	11	7	21	22	11	10	16	7	6	8	7	12	23	12	7	7	17	14	15	-	1		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-		

aarsager.

[illegible]

Kjendte Døds-

Dødsårsager. (Causes de décès).	Sum.	Kristiania.		Akershus Amt.		Smaalenenes Amt.			Buskerud Amt.		Jarlsberg og Larvik Amt.		Hedemarkens Amt.		Kristians Amt.	
		Mandkj.	Kvindkj.	Mandkj.	Kvindkj.	Mandkj.	Kvindkj.	Uopgivet.	Mandkj.	Kvindkj.	Mandkj.	Kvindkj.	Mandkj.	Kvindkj.	Mandkj.	Kvindkj.
Struma	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Syphilis	60	12	6	2	-	3	2	-	2	3	1	1	1	3	-	-
Tabes dorsalis	10	2	1	1	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	1	-
Tetanus	6	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Tuberculosis miliaris	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— pulmonum	3837	253	287	70	78	116	153	-	99	97	95	90	76	75	39	69
— alior. organor.	259	15	14	5	3	1	6	-	12	6	3	8	5	3	5	11
Tumores	9	-	2	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Tussis convulsiva	462	10	24	1	1	12	24	-	8	17	10	15	9	8	1	5
Typhlitis, Peri-, Para-	10	4	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ulcus ventriculi vel duodeni	10	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Uræmia	38	1	1	1	-	2	1	-	3	1	1	-	-	1	2	3
Variolæ	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Veneficium ex alkalinis	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Vitia conformationis	14	2	3	-	1	-	-	-	1	-	-	2	-	-	-	-
— organ. abdominis	164	8	13	-	2	6	8	-	5	4	1	5	2	8	7	7
— cerebri	138	16	15	-	1	5	6	-	1	1	5	3	4	3	1	5
— cordis	984	58	84	20	18	25	33	1	35	43	33	25	30	35	22	29
— hepatis	25	-	-	-	-	1	4	-	1	1	1	-	2	1	1	3
— ventric. et can. intestin.	72	1	-	1	-	-	-	-	3	1	2	1	3	5	5	6
Vulnera	21	1	-	-	-	1	-	-	3	-	-	1	-	-	-	1
Causæ aliæ ¹⁾	11	5	1	2	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Tilsammen	22016	1464	1452	442	425	844	852	2	653	637	524	509	550	618	408	483

¹⁾ (0—1 Aar) 1 Pige død af Asthma thymicum, 1 Gut af Dyspepsia og 1 Gut af Melæna tionis og 1 Mand af Apoplexia medullæ spinalis. (40—50 Aar) 1 Mand død af Inanitie og 1 Mand Hydrops vesicæ felleæ.

aarsager.

Bratsberg Amt.		Nedenes Amt.		Lister og Mandal Amt.		Stavanger Amt.		Søndre Bergenhus Amt.		Bergen.		Nordre Bergenhus Amt.		Romsdals Amt.		Søndre Trondhjems Amt.		Nordre Trondhjems Amt.		Nordlands Amt.		Tromsø Amt.		Finmarkens Amt.		
Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
1	1	-	1	1	-	2	-	-	-	2	1	2	-	-	-	1	1	3	3	-	3	-	-	-	2	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	
81	121	95	133	82	101	128	174	89	74	90	91	51	48	92	103	112	164	63	72	-	62	100	34	33	18	29
9	9	10	9	11	4	6	11	7	1	6	7	6	5	4	6	14	8	5	2	-	7	6	1	3	2	3
15	25	4	7	12	10	7	4	1	6	1	3	10	9	29	41	9	6	-	-	35	45	8	13	10	6	
-	1	-	-	-	1	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	1	-	-	-	-	
-	2	1	1	1	-	1	1	1	1	-	-	2	-	2	1	6	1	-	-	2	-	-	1	-	-	
-	-	-	-	-	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
2	4	3	8	-	3	6	6	2	7	1	4	-	5	3	3	3	4	7	6	-	4	4	-	-	3	
3	4	2	2	5	4	6	3	-	1	5	3	2	4	1	3	5	2	2	-	2	4	2	3	2	2	
26	25	17	21	19	29	30	35	22	24	25	22	11	14	23	23	30	21	15	12	-	17	16	5	6	1	4
1	1	1	-	1	1	1	1	-	1	-	-	-	1	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	
4	1	-	2	2	1	9	2	-	1	1	-	2	1	-	5	-	2	-	3	-	4	-	2	-	2	
1	-	-	-	-	-	3	-	1	-	1	-	-	1	1	-	2	-	-	1	-	-	-	-	1	-	
-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
500	549	414	474	421	469	702	683	524	519	461	469	324	360	620	636	695	732	360	320	9	577	590	247	214	141	143

neonatorum. (2—3 Aar) 1 Gut død af Ulcera laryngis. (20—30 Aar) 1 Mand død af Febris infec-
af Convulsiones. (60—70 Aar) 1 Mand død af Coma, 1 Kvinde af Osteomalacia og 1 Kvinde af

ved kjendte Dødsaaarsager.

par sexe et par âge.

Fordeling paa Alder (par âge). Se Anmærkning.

15—20 Aar.		20—30 Aar.		30—40 Aar.		40—50 Aar.		50—60 Aar.		60—70 Aar.		70—80 Aar.		80—90 Aar.		90—100 Aar.		over 100 Aar.		Alder er uopgivet for	
Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	6	-	1	-	2	-	5	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-
-	1	1	4	-	5	2	3	1	1	3	5	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	1	-	2	2	1	-	2	2	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	1	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	2	-	1	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	1	6	8	4	20	20	45	38	98	96	159	150	42	57	4	8	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	1	1	1	-	4	2	5	-	8	-	-	-	-	-	-	-	-
3	3	5	-	1	1	3	1	1	1	1	-	2	1	-	1	-	-	-	-	-	-
-	1	-	-	-	-	3	1	5	6	23	19	17	13	6	2	-	-	-	-	1	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4	4	2	4	-	4	2	5	8	8	20	22	30	53	19	21	5	3	-	-	-	-
1	-	5	2	-	3	13	11	16	30	56	86	125	124	32	53	2	2	-	1	-	-
-	1	5	3	20	31	79	90	139	160	256	229	184	173	19	37	2	5	-	2	3	-
7	3	4	2	1	-	2	-	2	-	2	2	1	7	3	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	3	-	1	1	1	1	-	-	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	1	2	-	-	1	2	2	3	1	3	2	3	6	3	3	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2	-	2	1	-	-	-	1	-	1	2	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-
-	2	1	-	3	-	1	-	1	-	1	2	3	4	-	-	1	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
4	-	2	-	3	-	-	-	2	-	1	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	1	3	2	-	5	1	26	4	47	4	28	5	3	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	28	40	324	400	505	586	117	186	1	-	1	-
1	-	2	9	5	5	2	5	5	9	14	9	5	2	1	2	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3	1	1	4	3	2	4	5	9	9	10	19	8	27	6	5	2	1	-	-	-	-
-	-	2	1	-	-	1	1	1	1	3	1	3	3	-	4	1	-	-	-	-	-
7	9	3	9	-	2	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	1	-	1	-	-	-	1	1	1	2	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	1	2	4	3	1	4	-	-	2	1	1	2	1	-	-	-	-	-	-	-
2	1	2	2	4	1	2	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3	3	4	7	6	4	4	-	1	1	2	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	3	3	6	2	6	3	7	3	4	3	2	4	2	2	-	1	-	-	-	-
-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Kjøn og Aldersopgaver

Tabel XLIII (Forts.). Dødsaaarsager. (Causes de décès).	Sun.	De vigtigste Døds- aarsagers Forhold til samtlige opgivne Døds- aarsager i pCt.	Fordeling paa Kjøn (par sexe).			0—1 Aar.		1—5 Aar.		5—10 Aar.		10—15 Aar.	
			Mandkj.	Kvindekj.	Uopg. Kjøn.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.
Febris rheumatica	86	-	36	49	1	-	1	1	3	5	3	5	7
— typhoidea	141	0,6	78	62	1	1	-	2	2	2	4	4	4
— typhosa exanthem.	15	-	9	6	-	-	2	-	-	-	-	-	-
Fractura	86	-	47	39	-	-	-	2	3	3	5	3	-
Gangræna, Decubitus	94	-	46	48	-	-	1	-	1	-	-	-	-
— pulmonum	6	-	3	3	-	-	-	-	-	1	-	-	-
— senilis	2	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gastritis acuta	28	-	14	14	-	4	4	4	1	-	1	1	-
— chronica	82	-	47	35	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hæmorrhagia	11	-	7	4	-	1	3	-	-	-	-	-	-
— pulmonum	22	-	15	7	-	-	-	-	-	1	-	1	-
— uteri (non puerp.)	5	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— ventriculi	28	-	17	11	-	-	-	-	1	-	1	1	-
Hepatitis	8	-	4	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hernia	83	-	32	51	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Hydrocephalus	14	-	12	2	-	6	1	5	1	1	-	-	-
Hydrops, Ascites	76	0,3	27	49	-	-	-	2	1	1	1	2	1
Hydrothorax	4	-	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Icterus	29	-	17	12	-	8	7	1	1	1	-	-	-
Influenza	322	1,5	146	175	1	4	2	7	9	2	6	6	3
Insania (vide Puerperium)	69	-	34	35	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Intoxicatio	12	-	6	6	-	-	-	1	1	-	-	-	-
Ischuria	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Laryngitis	4	-	2	2	-	1	-	1	-	-	2	-	-
Lepra	41	-	18	23	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Leuchæmia, Pseudoleuch.	5	-	1	4	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Lithiasis	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Meningitis simplex	345	1,6	192	153	-	29	24	40	33	21	17	25	23
— tuberculosa ..	690	3,1	377	312	1	63	59	155	114	78	59	38	35
— cerebrosp. epid. (v. Puerperium)	10	-	8	2	-	-	-	1	2	2	-	1	-
— spinalis, Myelitis	44	-	23	21	-	-	-	1	1	-	1	-	-
Morbilli	146	0,7	75	71	-	25	18	41	42	8	4	1	2
Morbus Addisonii	2	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— Basedowii	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— cutis	7	-	3	4	-	2	2	1	1	-	-	-	-
— macul. Werlhofii.	6	-	2	4	-	-	1	2	1	-	-	-	-
— ovarii	6	-	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— uteri	5	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— viar. uriniferar ..	73	-	66	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Myxoedema	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Nephritis, Morbus Brightii	543	2,5	293	250	-	3	2	13	9	8	8	9	6
Noma	3	-	-	3	-	-	-	-	-	-	2	-	-
Obstructio alvi, Ileus	150	0,7	90	60	-	2	3	5	3	1	-	-	1
Oedema glottidis, Spasmus	13	-	7	6	-	5	1	1	5	-	-	-	-
— pulmonum	22	-	14	8	-	2	-	1	-	-	-	-	-

ved kjendte Dødsårsager.

Fordeling paa Alder (par âge). Se Anmærkning.

15—20 Aar.		20—30 Aar.		30—40 Aar.		40—50 Aar.		50—60 Aar.		60—70 Aar.		70—80 Aar.		80—90 Aar.		90—100 Aar.		Over 100Aar.	Alder er uopgivet for	
Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.
3	8	4	8	5	3	4	4	1	6	4	1	4	3	-	2	-	-	-	-	-
13	11	24	18	16	5	10	5	3	7	2	3	1	3	-	-	-	-	-	1	-
1	-	2	2	1	1	-	3	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	2	8	2	8	-	2	2	6	3	4	1	9	9	2	9	3	3	-	-	-
-	-	-	1	-	2	3	-	-	3	8	7	20	17	13	13	2	3	-	-	-
-	-	-	-	-	1	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	1	2	1	-	-	2	1	2	1	1	-	1	-	-	-	-	-
-	-	2	-	-	2	6	-	10	5	14	13	13	10	2	5	-	-	-	-	-
1	-	1	-	-	-	-	-	1	-	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	1	-	3	1	-	3	1	-	4	3	2	-	1	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	3	3	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	-	-	1	1	5	2	6	-	4	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	-	-	1	-	-	1	1	1	1	2	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	2	-	7	6	10	10	19	8	12	6	1	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2	-	-	2	1	2	2	3	6	14	5	8	4	11	2	5	-	1	-	-	-
1	-	-	-	1	-	-	1	-	-	1	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-
2	4	4	6	12	3	8	8	18	12	38	31	22	59	21	27	2	5	-	-	-
1	-	4	2	5	4	7	7	5	3	4	8	6	7	1	3	-	-	-	-	-
-	-	1	1	2	2	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
2	1	4	2	3	4	4	6	-	5	2	2	3	3	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	1	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
15	21	24	15	8	7	9	6	11	3	5	2	5	2	-	-	-	-	-	-	-
22	22	10	10	6	7	3	4	1	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2	4	5	1	1	2	1	2	5	7	7	1	-	2	1	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	-	1	-	1	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	2	-	1	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	-	1	1	2	-	3	2	17	3	29	-	11	1	2	-	-	-	-
12	8	22	33	27	28	35	31	49	32	61	40	46	42	7	10	1	1	-	-	-
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2	-	3	4	4	7	7	6	10	8	28	16	23	9	5	3	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	2	1	1	2	2	1	2	1	-	4	-	1	1	-	-	-	-	-

Kjøn og Aldersopgaver

Tabel XLIII (Forts.). Dødsaaarsager. (Causes de décès).	Sum.	De vigtigste Døds- aarsagers Forhold til samtlige opgivne Døds- aarsager i pCt.	Fordeling paa Kjøn (par sexe).			0—1 Aar.		1—5 Aar.		5—10 Aar.		10—15 Aar.	
			Mandkj.	Kvindekj.	Uopg. Kjøn.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.
Otitis	3	-	1	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Paralysis vel Paresis	51	-	26	25	-	1	-	-	-	2	-	1	1
— agitans	3	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— cordis	42	-	20	22	-	2	-	-	1	-	-	1	-
— generalis	12	-	10	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pemphigus	4	-	2	2	-	1	2	1	-	-	-	-	-
— neonatorum	17	-	10	7	-	10	7	-	-	-	-	-	-
Peritonitis (v. Puerperium)	304	1,4	119	185	-	10	8	9	11	11	11	8	11
Phlebitis, Lymphangitis ..	2	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Phlegmone, Abscessus	55	-	34	21	-	5	3	1	3	-	-	3	1
Pleuritis	100	0,5	58	42	-	3	4	5	2	2	1	3	1
Pneumonia catarrhalis	79	-	35	44	-	24	26	9	16	-	-	-	-
— crouposa	1576	7,3	851	722	3	116	89	113	108	26	17	15	19
In Puerperio:													
Abortus	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Cancer	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Dystokia	8	-	-	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Eclampsia	25	-	-	25	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Embolia	15	-	-	15	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Febris puerperalis	94	0,4	-	94	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Graviditas extrauterina	4	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hæmorrhagia uteri	24	-	-	24	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mania puerperalis	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Meningitis cerebro-spinalis epid.	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Peritonitis	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pyæmia, Sepsæmia	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ruptura uteri	11	-	-	11	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Causa ignota	10	-	-	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Purpura	15	-	7	8	-	2	-	1	1	-	2	1	1
Pyæmia (vide Puerperium)	109	0,5	70	39	-	10	2	4	1	8	1	2	3
Pyelitis, Pyonephrosis	4	-	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rachitis	147	0,7	91	56	-	49	24	40	30	1	-	1	1
Ruptura cordis	5	-	3	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— viscerum	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sarcoma	23	-	13	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Scarlatina	242	1,1	138	102	2	17	8	76	65	38	20	4	5
Scorbutus	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Scrophulosis	52	-	23	29	-	8	7	9	10	3	5	1	4
Stricture oesophagi	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Struma	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Syphilis	60	-	30	30	-	20	14	2	1	-	-	-	-
Tabes dorsalis	10	-	8	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tetanus	6	-	5	1	-	2	-	-	-	-	1	-	-
Tuberculosis miliaris	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— pulmonum ..	3837	17,4	1745	2092	-	25	23	51	40	36	49	68	125

Kjøn og Aldersopgaver

Tabel XLIII (Forts.). Dødsaaarsager. (Causes de décès).	Sum.	De vigtigste Døds- aaarsagers Forhold til samtlige opgivne Døds- aaarsager i pCt.	Fordeling paa Kjøn (par sexe).			0—1 Aar.		1—5 Aar.		5—10 Aar.		10—15 Aar.	
			Mandkj.	Kvindekj.	Uopg. Kjøn.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.
Tuberculosis alior. organor.	259	1,3	134	125	-	7	10	15	20	18	9	15	17
Tumores	9	-	-	9	-	-	2	-	1	-	-	-	-
Tussis convulsiva	462	2,1	192	270	-	98	138	82	118	12	9	-	5
Typhlitis, Peri-, Para-	10	-	6	4	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Ulcus ventriculi velduodeni	10	-	5	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Uræmia	38	-	24	14	-	-	-	-	-	1	-	1	1
Variolæ	3	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Veneficium ex alkalinis	2	-	2	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
Vitia conformationis	14	-	5	9	-	5	9	-	-	-	-	-	-
— organ. abdominis	164	0,7	60	104	-	2	1	-	2	1	1	3	1
— cerebri	138	0,6	69	69	-	1	-	5	3	3	3	3	4
— cordis	984	4,5	464	519	1	7	7	5	6	15	22	15	15
— hepatis	25	-	10	15	-	1	-	1	-	-	1	-	-
— ventric. et can. intestin.	72	-	33	39	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Vulnera	21	-	17	4	-	-	1	-	-	2	-	-	-
Causæ aliæ ¹⁾	11	-	8	3	-	2	1	1	-	-	-	-	-
Tilsammen	22016		10871	11133	12	1762	1470	1222	1130	455	378	285	363

¹⁾ Se Anmærkning under Tabel XLII.

ved kjendte Dødsaaarsager.

Fordeling paa Alder (par åge). Se Anmærkning.																		Alder er uopgivet for			
15—20 Aar.		20—30 Aar.		30—40 Aar.		40—50 Aar.		50—60 Aar.		60—70 Aar.		70—80 Aar.		80—90 Aar.		90—100 Aar.		over 100 Aar.			
Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Kvindekj.	over 100 Aar.	Mandkj.	Kvindekj.
16	10	22	23	16	15	13	13	8	6	3	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	-	1	-	1	-	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	2	4	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	-	-	1	2	-	1	3	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	3	6	2	2	-	3	3	1	3	1	8	-	3	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	2	2	5	3	7	5	19	7	15	16	25	15	20	5	6	-	-	-	-	-	-
2	1	4	8	6	9	5	9	13	7	19	12	12	9	1	2	-	-	-	-	-	-
18	10	28	33	31	44	43	41	65	72	96	99	111	131	30	37	-	-	2	-	-	-
-	-	-	-	1	2	-	2	4	2	2	5	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	1	5	1	3	8	10	8	7	9	5	5	5	-	1	-	-	2	-	-	-
2	-	2	2	4	-	3	-	1	-	1	-	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-
-	-	2	-	-	-	2	-	-	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
366	421	868	933	604	839	656	812	793	790	1328	1181	1533	1594	843	984	148	227	1	8	10	

Kjendte Døds-

Causes de décès

Tabel XLIV.																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																														
		Tilsammen.		Forhold i Procent til samtlige i Byerne opgivne Dødsårsager.		I		II		III		IV		V		VI		VII		VIII																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																										
Dødsårsager. (Causes de décès).				Kristiania.		Drøbak.		Son, Hølen, Hvitsten.		Moss.		Sarpsborg.		Fredrikstad.		Fredrikshald.		Drammen.		Hønefoss.		Kongsberg.		Svelvik.		Holmestrand.		Horten.		Aasgaardstrand.		Tonsberg.		Sandefjord.		Larvik.		Kongsvinger.		Hamar.		Gjøvik.		Lillehammer.		Skien.		Porsgrund.		Brevik.																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																												
Actinomycosis	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Kjendte Døds-

Tabel XLIV (Forts.).			I	II	III			IV			V				VI	VII	VIII								
Dødsaaarsager. (Causes de décès).	Tilsammen.	Forhold i Procent til samtlige i Byerne opgivne Dødsaaarsager.	Kristiania.	Drobak. Son, Hølen, Hviisten.	Moss.	Sarpsborg.	Fredrikstad.	Fredrikshald.	Drammen.	Hønefoss.	Kongsberg.	Svelviken.	Holmestrand.	Horten.	Aasgaardstrand.	Tønsberg.	Sandefjord.	Larvik.	Kongsvinger.	Hamar.	Gjøvik.	Lillehammer.	Skien.	Porsgrund.	Brevik.
Empyema.....	10	-	6	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Epilepsia.....	13	-	6	-	-	1	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-
Erysipelas.....	20	-	9	-	-	2	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Febris intermittens	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— rheumatica...	28	-	9	-	-	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— typhoidea...	60	0,7	12	-	-	-	5	1	2	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
— typhosa exanthematica...	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fractura.....	44	-	25	-	-	1	2	-	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2
Gangraena, Decubit.	28	-	2	-	-	1	2	1	-	-	3	-	-	-	-	1	1	1	1	-	-	-	-	1	-
— pulmonum	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— senilis	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gastritis acuta...	5	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— chronica...	11	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hæmorrhagia	4	-	2	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— pulmonum...	12	-	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— ventriculi...	12	-	5	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-
Hepatitis.....	2	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hernia.....	16	-	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-
Hydrocephalus...	4	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hydrops, Ascites...	14	-	6	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Icterus.....	16	-	8	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Influenza.....	133	1,7	67	-	1	1	4	2	9	-	2	1	3	-	3	-	4	-	1	-	1	-	-	3	-
Insania.....	28	-	14	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Intoxicatio.....	11	-	10	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Laryngitis.....	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Lepra.....	22	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Leuchæmia et Pseudoleuchæmia.....	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Lithiasis.....	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Meningitis simplex.	90	1,1	26	-	-	1	1	1	1	-	-	-	1	1	1	1	1	6	-	-	-	1	2	1	2
— tuberculosa	314	3,9	90	-	-	2	2	10	8	6	2	2	2	4	-	3	3	5	-	3	2	2	6	7	-
— spinal., Myelitis.....	5	-	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Morbilli.....	79	1,0	7	1	-	5	-	15	9	18	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-
Morbus cutis	3	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— macul. Werlhofii.....	5	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— ovarii.....	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— uteri.....	5	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— viar. urinifer.	30	-	13	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Nephritis, Morbus Brightii.....	181	2,3	54	-	3	1	2	5	6	-	2	-	1	2	1	1	1	5	-	1	1	3	3	3	1
Obstructio alvi, Ileus	36	-	8	-	-	-	2	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-

aarsager i Byerne.

[illegible]

Kjendte Døds-

Tabel XLIV (Forts.).			I	II	III			IV		V					VI	VII	VIII									
Dødsårsager. (Causes de décès).	Tilsammen.	Forhold i Procent til samtlige i Byerne opgivne Dødsårsager	Kristiania.	Drøbak.	Son, Hølen, Hvitsten.	Moss.	Sarpsborg.	Fredrikstad.	Fredrikshald.	Drammen.	Hønefoss.	Kongsberg.	Svelvik.	Holmestrand.	Horten.	Asgaardsstrand.	Tønsberg.	Sandefjord.	Larvik.	Kongsvinger.	Hamar.	Gjøvik.	Lillehammer.	Skien.	Porsgrund.	Brevik.
Tuberculosis miliar.	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— pulmonum	1513	18,8	540	3	4	19	6	42	25	45	4	13	4	3	16	1	13	5	33	7	9	2	12	18	11	4
— alior. organ.	99	1,2	29	-	-	-	1	-	1	6	1	-	-	1	1	-	1	-	1	-	-	-	-	2	-	-
Tumores	4	-	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Tussis convulsiva ..	127	1,6	34	-	-	-	-	7	2	14	1	2	2	-	3	-	4	-	3	-	-	-	-	6	-	2
Typhlitis, Peri,																										
Para	7	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ulcus ventriculi v.																										
duodeni	3	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Uræmia	14	-	2	1	-	1	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Vitia conformationis	7	-	5	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
— org. abdominis	54	-	21	-	-	1	1	-	2	1	-	1	-	1	-	-	3	-	-	3	-	-	-	3	-	-
— cerebri et me-																										
dullæ spinalis	67	0,8	31	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	1	2	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	1
— cordis	403	5,0	142	1	1	3	-	2	5	23	2	9	1	2	3	1	11	3	7	-	3	1	1	6	3	1
— hepatis	7	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
— ventric. et ca-																										
nal. intestin ..	22	-	1	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Vulnera	5	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Causæ aliæ	7	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Tilsammen	8041		2916	30	23	77	61	207	175	336	21	76	30	24	99	6	106	21	153	21	54	16	38	120	61	31

aarsager i Byerne.

		IX					X			XI					XIII	XIV	XV			XVI	XVII		XVIII	XIX	XX									
Stathelle.	Langesund.	Kragerø.	Østerrisør.	Tvedestrand.	Arendal.	Grimstad.	Lillesand.	Kristiansund.	Mandal.	Farsund.	Flekkeford.	Sogndal.	Egersund.	Sandnes.	Stavanger.	Skudeneshavn.	Kopervik.	Haugesund.	Bergen.	Florø.	Aalesund.	Molde.	Kristiansund.	Trondhjem.	Levanger.	Stenkjær.	Namsos.	Mosjøen.	Bodø.	Tromsø.	Hammerfest.	Vardø.	Vadsø.	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
1	5	13	5	1	9	13	5	47	15	3	11	4	10	4	97	2	1	20	181	-	39	1	25	108	3	-	-	4	7	20	6	6	8	
-	-	-	-	1	-	-	-	2	3	1	5	-	1	1	5	-	-	4	13	-	1	-	3	7	-	-	-	-	1	2	1	3	1	
-	-	6	-	-	-	-	-	7	-	1	-	1	-	-	2	-	-	-	4	-	13	1	-	7	-	-	-	-	1	1	-	-	3	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	
-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	1	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	5	-	1	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
-	4	-	1	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	2	-	1	-	8	-	1	1	-	5	-	-	-	-	-	2	-	1	-	
1	2	4	3	1	2	3	-	15	6	-	3	-	1	-	29	2	1	4	47	-	5	2	7	24	-	1	-	2	1	2	1	-	3	
-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	2	-	-	-	10	-	-	1	-	1	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
8	17	77	35	23	45	41	17	245	70	23	37	7	45	29	469	18	16	88	930	7	143	22	110	527	15	23	5	17	36	92	23	44	35	

Kjøn- og Aldersopgaver ved

Causes de décès par sexe

Dødsårsager. (Causes de décès).	Sum.	Fordeling paa Kjøn (par sexe).			0—1 Aar.		1—5 Aar.		5—10 Aar.		10—15 Aar.		15—20 Aar.	
		Mandkj.	Kvindekj.	Uopgivet.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.
Actinomycosis.....	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Alcoholismus.....	9	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Anæmia.....	16	4	12	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
— perniciosa.....	8	2	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Aneurysma.....	3	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Angina membranacea.....	35	16	19	-	1	2	15	12	-	3	-	1	-	-
— phlegmonosa.....	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Apoplexia cerebri.....	287	127	160	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Arteriosclerosis.....	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Arthritis et Rheum. chron.	17	3	14	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Arthroace.....	13	10	3	-	-	-	1	-	-	-	2	1	2	1
Asthma, Emphysema.....	11	8	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Atrophia infantum.....	87	47	40	-	46	38	1	2	-	-	-	-	-	-
Bronchitis acuta.....	443	229	214	-	133	118	70	57	6	2	-	3	2	2
— chronica.....	208	75	133	-	1	-	2	1	-	-	-	1	-	-
Cancer (vide Sarcoma).....	450	210	240	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Carditis, Endo-, Peri.....	13	6	7	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	1
Caries, Necrosis, Osteo- myelitis.....	7	4	3	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-
Cholelithiasis.....	3	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Cholera nostras.....	82	41	41	-	34	31	4	4	1	3	-	-	1	-
Chorea.....	2	-	2	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-
Cirrhosis hepatis.....	7	6	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Combustio.....	10	5	5	-	-	-	3	2	1	1	-	-	-	-
Commotio.....	9	4	5	-	-	1	-	2	-	-	1	-	-	-
Congelatio.....	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Contusio.....	6	6	-	-	1	-	1	-	1	-	-	-	1	-
Convulsiones infantum.....	219	132	87	-	113	71	18	15	1	1	-	-	-	-
Cystitis.....	26	20	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Debilitas congenita.....	250	135	115	-	134	111	1	4	-	-	-	-	-	-
— senilis.....	412	167	245	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Diabetes.....	26	11	15	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Diarrhoea et Enterit. acut.	481	252	228	1	199	159	36	33	2	4	1	3	1	-
— chron. — chron.	19	11	8	-	9	2	-	3	-	-	-	-	-	-
Diphtheria.....	99	48	51	-	2	2	32	30	10	12	2	3	-	1
Dysenteria.....	2	1	1	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-
Embolia, Thrombosis.....	9	4	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Empyema.....	10	8	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Epilepsia.....	13	6	7	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	1
Erysipelas.....	20	5	15	-	1	4	1	1	-	-	-	1	-	-
Febris intermittens.....	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— rheumatica.....	28	13	14	1	-	-	-	1	3	1	2	2	1	3
— typhoidea.....	60	34	26	-	-	-	1	-	1	3	2	2	5	4
— typhosa exanthem.	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Fractura.....	44	22	22	-	-	-	2	-	1	5	2	-	-	1
Gangræna, Decubitus.....	28	15	13	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-

kjendte Dødsaarsager i Byerne.

et par âge dans les villes.

Fordeling paa Alder (par âge).																Over 100 Aar.	Alder er opgivet for	
20—30 Aar.		30—40 Aar.		40—50 Aar.		50—60 Aar.		60—70 Aar.		70—80 Aar.		80—90 Aar.		90—100 Aar.			Kvindekj.	Mandkj.
Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.			
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
-	-	5	-	1	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	9	-
-	2	-	1	1	2	1	1	-	4	2	1	-	-	-	-	-	4	12
-	1	-	1	-	-	-	-	2	2	1	-	1	-	-	-	-	2	6
-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	2	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	16	19
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	2	4	2	8	9	19	16	33	41	54	62	7	23	2	3	-	127	160
-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	3	-
-	-	-	-	1	1	-	3	2	3	-	7	-	-	-	-	-	3	14
1	-	-	-	2	-	1	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	10	3
-	-	-	-	1	-	2	1	1	1	4	1	-	-	-	-	-	8	3
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	47	40
-	1	-	2	-	-	-	2	5	3	8	18	2	5	3	1	-	229	214
1	1	-	3	7	2	5	13	20	33	31	54	7	25	1	-	-	75	133
1	-	8	12	27	34	50	53	81	73	37	56	5	11	-	1	-	210	240
1	2	-	-	-	-	1	-	1	-	2	1	-	2	-	-	-	6	7
1	-	1	-	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	4	3
-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	2	1
1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	41	41
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	4	-	1	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	6	2
-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	5	1
-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	1	1	-	-	-	1	-	4	5
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1
-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	6	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	132	87
-	-	-	-	1	-	1	-	4	1	5	2	8	3	-	-	-	20	6
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	135	115
-	-	-	-	-	-	-	-	7	11	57	93	87	114	16	26	1	167	245
-	-	3	1	1	3	2	3	4	5	-	1	1	1	-	-	-	11	15
-	3	-	-	2	1	5	4	1	10	2	8	3	3	-	-	-	252	228
-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	1	1	-	1	-	-	-	11	8
2	1	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	48	51
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
-	1	2	-	1	2	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	4	5
-	2	2	-	2	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	8	2
2	2	1	2	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	6	6
-	2	-	1	1	1	1	1	1	1	-	2	-	1	-	-	-	5	15
-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
1	1	4	3	2	1	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	13	14
10	9	7	1	5	2	2	3	-	1	1	1	-	-	-	-	-	34	26
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
4	1	5	-	1	1	2	2	2	2	2	6	1	5	-	1	-	22	22
-	-	-	1	-	-	-	-	5	3	7	5	3	3	-	-	-	15	13

Kjøn- og Aldersopgaver ved

Tabel XLV (Forts.). Dødsaaarsager. (Causes de décès).	Sum.	Fordeling paa Kjøn (par sexe).			0—1 Aar.		1—5 Aar.		5—10 Aar.		10—15 Aar.		15—20 Aar.	
		Mandkj.	Kvindekj.	Uopgivet.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.
Gangræna pulmonum	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— senilis	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gastritis acuta	5	1	4	-	-	2	1	-	-	1	-	-	-	-
— chronica	11	6	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hæmorrhagia	4	2	2	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-
— pulmonum	12	6	6	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-
— ventriculi	12	7	5	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1
Hepatitis	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hernia	16	3	13	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hydrocephalus	4	4	-	-	3	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Hydrops, Ascites	14	7	7	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Icterus	16	9	7	-	7	5	-	-	-	-	-	-	1	-
Influenza	133	60	73	-	3	1	5	6	-	-	2	1	-	-
Insania	28	16	12	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Intoxicatio	11	6	5	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-
Laryngitis	3	2	1	-	1	-	1	-	-	1	-	-	-	-
Lepra	22	9	13	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1
Leuchæmia, Pseudoleu- chæmia	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Lithiasis	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Meningitis simplex	90	50	40	-	9	11	17	9	2	7	9	1	2	3
— tuberculosa	314	175	139	-	41	32	82	58	28	22	13	13	5	7
— spinalis, Myelitis	5	2	3	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-
Morbilli	79	39	40	-	13	14	21	23	5	3	-	-	-	-
Morbus cutis	3	1	2	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-
— macul. Werlhofii	5	2	3	-	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-
— ovarii	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— uteri	5	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— viar. uriniferar	30	28	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Nephritis, Morbus Brightii	181	104	77	-	2	1	5	4	4	2	2	1	3	5
Obstructio alvi, Ileus	36	23	13	-	2	1	3	1	-	-	-	-	-	1
Oedema glottidis, Spasmus	6	4	2	-	4	-	-	2	-	-	-	-	-	-
— pulmonum	9	7	2	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Otitis	3	1	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-
Paralysis vel Paresis	20	8	12	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
— agitans	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— cordis	30	14	16	-	2	-	1	-	-	-	1	-	-	-
— generalis	10	9	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pemphigus neonatorum	14	8	6	-	8	6	-	-	-	-	-	-	-	-
Peritonitis	93	36	57	-	4	3	5	3	5	3	2	4	1	6
Phlebitis, Lymphangitis ..	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Phlegmone, Abscessus	28	16	12	-	4	3	-	2	-	-	1	1	-	-
Pleuritis	28	18	10	-	2	1	3	1	-	-	1	-	-	1
Pneumonia catarrhalis	79	35	44	-	24	26	9	16	-	-	-	-	-	-
— crouposa	497	266	229	2	56	42	44	41	8	7	5	4	4	7

kjendte Dødsaarsager i Byerne.

Fordeling paa Alder (par åge).																Over 100 Aar.	Alder er opgivet for	
20—30 Aar.		30—40 Aar.		40—50 Aar.		50—60 Aar.		60—70 Aar.		70—80 Aar.		80—90 Aar.		90—100 Aar.			Kvindekj.	Mandkj.
Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.			
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	1
-	-	-	1	-	-	-	-	1	3	4	1	-	-	-	-	-	1	4
1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	5
-	-	1	-	-	3	3	-	-	3	1	-	1	-	-	-	-	2	2
-	2	-	-	-	-	1	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	6	6
-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	7	5
-	-	-	-	-	3	2	2	1	6	2	-	-	-	-	-	-	-	2
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	13
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-
-	-	1	-	1	-	4	2	1	-	1	3	-	-	-	-	-	7	7
2	1	7	1	3	4	10	7	16	7	6	25	5	16	1	4	-	9	7
3	1	3	2	4	2	2	-	2	4	2	2	-	1	-	-	-	60	73
1	1	2	1	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	16	12
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	5
1	1	2	1	3	4	-	3	-	1	1	2	-	-	-	-	-	2	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9	13
-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
2	3	-	1	3	3	2	-	1	1	3	1	-	-	-	-	-	50	40
1	3	3	1	2	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	175	139
1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	2	3
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	39	40
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2
-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	3
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	1	-	1	2	1	1	12	1	9	-	3	-	-	-	-	28	2
6	14	10	11	14	9	18	8	21	10	15	10	4	2	-	-	-	104	77
1	2	-	2	3	1	3	2	8	1	3	2	-	-	-	-	-	23	13
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	2
-	1	-	-	1	-	1	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	7	2
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2
-	1	-	3	-	1	-	1	6	1	2	3	-	1	-	-	-	8	12
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	1	1
-	-	1	1	2	2	-	2	4	3	4	5	-	2	-	-	-	14	16
-	-	2	-	6	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	6
3	9	1	7	2	11	3	1	8	6	2	3	-	1	-	-	-	36	57
-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
5	1	2	-	-	2	3	1	-	1	1	-	-	1	-	-	-	16	12
2	-	2	1	2	2	-	1	2	1	4	2	-	-	-	-	-	18	10
-	-	1	1	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	35	44
15	6	13	13	27	11	21	10	36	31	26	38	11	19	-	-	-	266	229

Kjøn- og Aldersopgaver ved

Tabel XLV (Forts.).	Sum.	Fordeling paa Kjøen (par sexe).			0—1 Aar.		1—5 Aar.		5—10 Aar.		10—15 Aar.		15—20 Aar.	
		Mandkj.	Kvindekj.	Uopgivet.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.
Dødsaaarsager. (Causes de décès).														
In Puerperio:														
Abortus	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Eclampsia	8	-	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Embolia	6	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Febris puerperalis	29	-	29	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Graviditas extrauterina	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hæmorrhagia uteri	4	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Peritonitis	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ruptura uteri	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Causa ignota	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
—														
Purpura	4	2	2	-	1	-	-	-	-	1	1	1	-	-
Pyæmia, Septhæmia	33	21	12	-	7	-	2	-	2	-	-	-	-	-
Pyelitis, Pyonephrosis	4	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Rachitis	90	57	33	-	37	15	19	18	1	-	-	-	-	-
Ruptura cordis	3	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— viscerum	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sarcoma	13	9	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Scarlatina	87	44	43	-	6	3	25	31	11	8	2	1	-	-
Scrophulosis	14	5	9	-	1	2	3	5	1	1	-	1	-	-
Stricture oesophagi	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Struma	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Syphilis	35	20	15	-	14	8	1	-	-	-	-	-	-	-
Tabes dorsalis	6	4	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tetanus	2	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tuberculosis miliaris	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— pulmonum ..	1513	707	806	-	17	10	33	21	16	26	28	46	63	77
— alior. organ..	99	43	56	-	3	5	9	14	9	4	7	10	4	5
Tumores	4	-	4	-	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-
Tussis convulsiva	127	55	72	-	30	36	24	33	1	3	-	-	-	-
Typhlitis, Peri-, Para-	7	5	2	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1
Ulcus ventriculi v. duodeni	3	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Uræmia	14	20	4	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Vitia conformationis	7	3	4	-	3	4	-	-	-	-	-	-	-	-
— organ. abdominis...	54	20	34	-	1	1	-	-	-	1	2	-	-	1
— — cerebri et med. spin.	67	33	34	-	-	-	-	3	1	-	1	1	1	1
— — cordis	403	185	218	-	3	4	-	2	7	9	2	1	5	2
— — hepatis	7	4	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— — vent.&can.int.	22	15	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Vulnera	5	5	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Causæ aliæ	7	5	2	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Sum	8041	3958	4079	4	987	786	512	465	130	139	95	107	111	138

kjendte Dødsaarsager i Byerne.

Fordeling paa Alder (par åge).																Over 100 Aar.	Alder er opgivet for	
20—30 Aar.		30—40 Aar.		40—50 Aar.		50—60 Aar.		60—70 Aar.		70—80 Aar.		80—90 Aar.		90—100 Aar.				
Mandkj.	Kvindkj.	Mandkj.	Kvindkj.	Mandkj.	Kvindkj.	Mandkj.	Kvindkj.	Mandkj.	Kvindkj.	Mandkj.	Kvindkj.	Mandkj.	Kvindkj.	Mandkj.	Kvindkj.	Kvindkj.	Mandkj.	Kvindkj.
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	4	-	3	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8
-	3	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6
-	13	-	12	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	28
-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
-	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2
3	1	-	2	1	1	-	1	3	4	3	3	-	-	-	-	-	21	12
-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	57	33
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	1	-	-	-	1	2
-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
-	-	-	1	2	1	1	1	4	-	2	1	-	-	-	-	-	9	4
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	44	43
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	9
-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	2	1	2	2	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	19	14
-	-	-	-	2	-	-	-	2	2	-	-	-	-	-	-	-	4	2
-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-
2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-
211	218	119	156	86	102	71	65	46	49	16	30	1	6	-	-	-	707	806
3	8	4	4	2	3	1	2	1	-	-	1	-	-	-	-	-	43	56
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	4
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	55	72
4	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	2
-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	2
1	1	1	1	-	1	3	-	3	-	2	-	-	-	-	-	-	10	4
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	4
1	1	-	2	2	4	4	3	3	9	5	9	2	3	-	-	-	20	34
2	5	3	1	3	6	9	6	7	6	6	5	-	-	-	-	-	33	34
12	15	14	17	26	19	31	38	32	34	44	59	9	18	-	-	-	185	218
-	-	-	-	-	-	3	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	4	3
2	-	-	-	4	1	3	3	4	-	2	2	-	-	-	-	-	15	7
-	-	2	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	5	-
1	-	-	-	1	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	5	2
312	351	247	296	280	281	303	273	412	387	385	542	160	273	23	37	13957	4076	

Endel af Lægerne behandlede epidemiske Sygdomme, fordelte paa Lægedistrikter og Maaneder.

(Cas de quelques maladies épidémiques par districts civils médicaux et par mois).

De i følgende Tabeller optagne romerske Tal betegner de enkelte Amter, saaledes som det paa Side 1* o. fig. er anført.

De af Lægerne meddelte Opgaver over Tilfældenes Fordeling paa Maanederne omfatter ikke alle behandlede Tilfælde, idet Tiden ikke altid er opgivet for samtlige disse.

a. Exantematisk Tyfus (*Typhus exanthematicus*).

Tabel XLVI.		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.													
XVII.	Namsos (By)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
XVIII.	Lødingen	-	-	-	-	-	-	2	2	1	-	-	-
	Sortland	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	2	-
XIX.	Lyngen	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
	Karlø	-	-	-	1	10	2	-	-	-	-	-	-
XX.	Alten	-	-	1	-	14	25	10	10	-	-	-	-
	Loppen	15	2	-	-	11	-	-	-	-	-	-	-
	Hammerfest:												
	Hammerfest By	-	1	-	4	7	4	1	-	1	1	-	1
	— Bygder	-	-	-	-	7	2	-	-	-	-	-	-
	Maasø	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
	Vadsø (By)	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-

b. Tyfoidfeber (*Ileotyphus*).

I.	Kristiania (By)	1	-	5	2	1	14	8	14	10	10	7	12
II.	Aker	-	-	-	-	-	-	1	2	24	-	-	1
	Ullensaker	1	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-
	Høland	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Follo (Bygder)	-	-	-	1	-	-	2	-	-	-	-	-
III.	Eidsberg	-	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	1
	Sarpsborg:												
	Sarpsborg By	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Fredrikstad —	-	-	-	-	1	1	-	2	6	4	-	3
	Bygder	-	-	-	1	1	5	7	1	5	3	1	3
	Hvaler:												
	Fredrikshald By	-	-	-	-	-	4	1	1	-	-	-	-
	Bygder	-	-	-	-	-	-	3	4	-	-	-	-
IV.	Drammen (By)	-	2	-	-	2	9	3	1	1	4	-	-
	Ringerike (Bygder) . . .	-	1	-	-	-	-	3	-	-	-	1	-
	Modum	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
	Sandsvær:												
	Kongsberg By	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	-	-
	Bygder	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-	-	-
V.	Tønsberg:												
	Horten By	-	-	-	-	-	-	2	-	2	2	1	3
	Bygder	1	-	-	-	1	-	-	-	-	4	1	1
	Larvik (By)	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	2	-

b. Tyfoidfeber (Forts.).

Tabel XLVI (Forts.).		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	Septem ^{br} .	Oktober.	November.	December.
Distrikt.													
VI.	Hedemarken (Bygder).	1	-	-	-	-	1	-	-	-	2	-	-
	Tønset	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1
VII.	Hadeland og Land ...	-	3	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-
	Nordre Valdres	-	-	-	-	-	1	-	-	1	1	2	1
	Toten:												
	Gjøvik By	-	-	-	-	-	1	1	1	-	-	-	-
VIII.	Kragerø (Bygder)	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	4
	Tinn	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
IX.	Østre Nedenes:												
	Østerrisør By	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Bygder	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	2	-
	Vestre Nedenes:												
	Arendal By	-	-	-	-	-	-	-	1	3	-	-	-
	Grimstad —	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Lillesand —	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
	Aamli	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
X.	Oddernes (Bygder) ...	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Flekkefjord:												
	Flekkefjord By	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	-	-	-	-	-	-	-	4	-	1	-	-
XI.	Sogndal (Bygder)	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Egersund:												
	Egersund By	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
	Bygder	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Stavanger Stadsfysikat	1	-	1	-	-	-	5	-	-	3	3	1
	Stavanger Distrikt ...	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	19	2
	Sand	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Karmøen:												
	Kopervik By	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	-	-	-	1	-	-	-	-	-	3	2	1
	Haugesund (By)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-
XII.	Sveen	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Ytre Søndhordland ...	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Indre Hardanger	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Ytre —	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Voss	9	4	2	-	-	-	1	2	-	2	7	-
	Søndre Midthordland .	-	3	6	4	3	7	-	-	1	10	2	4
	Nordre —	5	1	4	7	1	-	-	4	1	1	3	-
	Osterøen	1	-	-	-	-	-	-	-	4	11	11	4
	Alversund	4	2	3	1	2	-	1	1	2	2	3	-
	Lindaas	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-
XIII.	Bergen	5	11	19	8	4	6	3	2	14	14	29	11
XIV.	Sogndal	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
	Vik	2	2	1	-	-	1	-	-	2	-	1	-
	Kirkebø	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
	Ytre Søndfjord	-	-	-	-	-	-	-	1	1	18	2	2
	Kinn (Bygder)	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-

b. Tyfoidfeber (Forts.).

Tabel XLVI (Forts.).		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.													
XV.	Ytre Nordfjord	1	-	-	-	-	1	-	-	2	1	1	-
	Nordfjordeidet	2	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
	Gloppen	-	3	-	-	-	1	-	1	1	-	-	-
	Indviken	1	2	3	3	-	-	-	1	-	-	-	-
	Vestre Søndmør	-	-	-	-	1	1	1	1	-	-	-	-
	Østre —	4	4	4	2	-	-	-	-	-	1	-	-
	Ørskog	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-
	Nordre Søndmør:												
	Aalesund By	-	-	-	1	5	-	-	-	-	-	1	6
	Bygder	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	29
XVI.	Ytre Romsdal	-	1	1	-	-	1	1	-	2	-	10	20
	Indre —	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Søndre Nordmør:												
	Kristiansund By ...	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	8	2	3	6	-	-	-	-	2	3	3	2
	Sundalen	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-
	Trondhjems Stadsfysik.	3	4	2	-	6	7	2	6	3	8	9	34
	Strinden	-	-	-	-	-	-	-	2	1	4	-	1
	Røros	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
	Guldalen	1	3	6	2	1	1	-	-	-	1	-	2
XVII.	Opdal	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Orkedalen	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	1	2
	Hitteren	4	2	-	-	4	-	-	3	4	2	1	2
	Ytre Fosen	-	-	-	-	-	2	1	1	-	-	-	-
	Indre —	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Stjørdalen	7	-	1	-	-	1	-	-	-	1	3	4
	Frosten	2	2	1	1	-	3	-	1	1	-	2	1
	Inderøen	-	-	1	1	-	-	-	-	2	-	-	-
	Stenkjær (By)	-	-	-	-	-	-	-	1	2	1	-	-
	Namsos:												
XVIII.	Namsos By	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Bygder	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Vikten	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	1
	Brønnø	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
	Alstahaug	-	-	1	-	-	-	1	3	-	1	-	3
	Vefsen:												
	Mosjøen By	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Ranen	2	-	-	-	2	-	-	2	1	1	1	-
	Gildeskaal	1	-	-	1	-	1	-	-	1	1	-	5
	Bodø:												
XIX.	Bodø By	-	-	-	-	-	-	-	-	4	1	1	-
	Bygder	-	-	-	2	1	-	1	-	-	-	-	1
	Skjerstad	-	-	-	-	-	-	-	4	1	2	1	1
	Ofoten	1	4	1	-	-	1	3	-	-	-	1	1
	Buksnes	-	-	-	-	-	2	3	-	2	2	2	3
	Østlofoten	1	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-
	Hadsel	2	2	3	-	-	-	-	2	-	-	1	4
	Sortland	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Under Lofotfisket	1	2	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Trondenes	-	2	-	1	2	-	-	3	1	-	2	8
XIX.	Ibbestad	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	2

e. Skarlagensfeber (*Scarlatina*).

Tabel XLVI (Forts.).		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.													
I.	Kristiania	86	64	63	45	47	40	31	30	42	38	45	46
II.	Aker	19	10	4	6	5	12	7	6	2	3	8	17
	Ullensaker	6	1	3	6	1	3	-	1	-	-	-	8
	Holand	-	-	-	4	-	-	-	1	-	-	-	3
	Follo:												
	Drøbak By	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Bygder	16	5	14	3	3	3	13	1	2	-	7	14
III.	Eidsberg	1	10	4	-	6	-	-	-	2	1	4	1
	Moss:												
	Moss By	2	3	7	2	2	2	5	5	1	2	1	4
	Bygder	12	1	-	-	-	-	2	2	-	-	-	-
	Sarpsborg:												
	Sarpsborg By	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
	Fredrikstad —	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	3	5
	Bygder	1	2	-	5	-	1	3	5	-	-	2	1
	Hvaler:												
	Fredrikshald By	-	1	-	3	4	1	-	1	-	-	2	6
	Bygder	3	-	-	-	-	-	-	1	2	-	-	1
IV.	Drammen:												
	Drammen By	47	35	17	17	21	2	-	-	1	2	-	-
	Bygder	10	19	11	7	16	2	1	2	1	1	-	-
	Ringerike:												
	Hønefoss By	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	11	25	13	4	2	-	1	-	-	-	-	-
	Modum	74	59	22	18	10	13	2	1	-	2	4	3
	Nes	7	5	2	-	-	-	-	-	-	-	-	5
	Aal	1	2	4	2	5	8	-	-	-	-	-	-
	Sandsvær:												
	Kongsberg By	-	-	1	2	4	-	3	-	22	3	5	8
	Bygder	1	-	-	1	10	4	-	-	-	-	3	3
V.	Tønsberg:												
	Tønsberg By	11	8	10	3	-	2	-	1	-	-	2	-
	Horten —	11	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Aasgaardstrand By ..	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	25	25	24	8	2	-	2	-	-	-	1	8
	Hof:												
	Holmestrand By	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Svelviken —	-	-	1	5	-	3	4	-	-	-	-	-
	Bygder	13	15	8	14	-	-	-	-	-	1	-	-
	Larvik:												
	Larvik By	2	2	-	-	-	-	3	-	-	-	-	4
	Sandefjord —	-	-	-	-	-	-	-	1	2	-	-	-
	Bygder	-	-	-	-	2	1	-	-	-	2	19	31
VI.	Solør og Odalen	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Søndre Østerdalen	-	-	-	2	-	-	1	-	-	-	-	3
	Rendalen	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
VII.	Hadeland og Land ...	13	6	4	6	5	9	15	14	9	4	6	8
	Søndre Valdres	1	-	4	1	-	-	-	-	-	12	16	12
	Nordre —	-	2	6	-	1	-	-	-	-	-	-	-

e. Skarlagensfeber (Forts.).

Tabel XLVI (Forts.).		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.													
XII.	Ytre Søndhordland . . .	-	-	-	2	3	-	-	-	-	-	-	-
	Tysnes	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-
	Indre Hardanger	6	2	2	-	-	-	-	-	2	2	-	-
	Ytre —	-	-	-	-	-	3	4	-	-	-	3	13
	Voss	-	-	-	-	-	8	10	4	7	16	10	12
	Søndre Midthordland . .	-	6	-	3	-	4	1	10	1	5	6	23
	Nordre —	14	12	2	2	7	1	2	1	12	3	7	12
	Osterøen	-	-	7	6	21	64	68	67	24	17	21	11
	Alversund	8	5	-	4	8	5	1	1	3	8	-	21
	Lindaas	4	1	-	-	-	-	1	-	6	-	12	25
XIII.	Bergen	21	25	22	25	52	78	37	23	48	83	107	125
XIV.	Lyster	-	-	-	-	-	9	-	-	-	2	2	-
	Sogndal	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	28	9
	Vik	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Gulen	2	2	4	-	-	-	-	-	5	8	3	-
	Ytre Søndfjord	-	-	-	-	-	-	-	-	9	5	-	2
	Indre —	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	1	5
	Kinn (Bygder)	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	1	-
	Ytre Nordfjord	-	-	-	-	3	-	1	4	5	13	2	12
	Nordfjordejdet	-	-	-	-	6	-	-	-	-	-	-	-
	Gloppen	9	-	3	-	-	-	-	-	2	-	-	-
	Indviken	-	-	-	1	3	-	-	3	12	12	4	2
XV.	Vestre Søndmør	11	-	-	-	4	3	2	-	-	-	-	5
	Indre —	-	1	-	-	-	-	-	7	3	-	4	-
	Østre —	9	-	-	-	-	-	4	-	5	1	-	-
	Ørskog	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7
	Nordre Søndmør:												
	Aalesund By	3	2	2	4	-	-	-	-	1	1	-	-
	Bygder	1	-	-	9	-	-	-	-	1	-	-	-
	Ytre Romsdal:												
	Molde By	8	4	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	25	10	12	3	-	4	4	1	-	-	-	-
	Indre Romsdal	10	5	6	-	5	-	-	-	-	-	-	-
	Søndre Nordmør	3	6	6	2	1	-	-	2	4	-	-	1
	Sundalen	4	1	2	5	-	-	2	1	-	-	-	-
	Nordre Nordmør	4	3	-	-	2	-	3	-	-	-	-	-
XVI.	Trondhjems Stads-												
	fysikat	18	46	39	28	20	25	20	9	8	10	26	43
	Strinden	7	11	5	9	23	7	2	-	-	5	-	6
	Selbu	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	4
	Røros	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
	Guldalen	2	-	4	5	-	-	-	-	-	1	-	-
	Opdal	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-
	Orkedalen	-	-	2	9	15	15	5	3	10	3	16	-
	Hitteren	-	-	2	-	-	-	3	2	-	2	-	1
	Heyne	9	15	20	2	7	3	1	1	4	21	34	41
	Ytre Fosen	15	20	11	5	2	1	-	-	-	-	4	4
	Indre —	10	10	10	7	10	2	-	3	2	9	-	4
XVII.	Stjørdalen	7	2	7	7	7	3	7	15	13	23	33	26
	Frosten	-	-	-	2	1	-	-	-	2	-	-	-

e. Skarlagensfeber (Forts.). f. Mæslinger.

Tabel XLVI (Forts.).		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.													
XVIII.	Levanger:												
	Levanger By.....	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder.....	13	12	7	2	3	3	-	-	-	-	-	-
	Inderøen.....	7	5	15	3	2	6	1	2	1	-	-	2
	Stenkjær (Bygder)....	-	-	1	-	3	-	1	-	-	-	-	-
	Grong.....	-	5	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
	Namsos:												
	Namsos By.....	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Bygder.....	-	2	22	5	2	2	-	3	-	-	-	-
	Kolvereid.....	9	4	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-
	Vikten.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	1	-
	Alstahaug.....	-	-	-	-	-	-	1	-	1	6	-	-
	Vefsen (Bygder).....	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Ranen.....	4	4	1	2	-	-	-	1	-	-	-	-
XIX.	Lurø.....	7	5	-	6	4	-	1	-	-	-	-	4
	Bodø (By).....	3	3	4	-	2	-	-	-	-	-	-	-
	Folden.....	1	5	2	-	8	3	1	-	-	-	-	-
	Skjerstad.....	-	-	3	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Ofoten.....	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Flakstad.....	-	1	1	-	5	5	-	-	-	-	-	-
	Buksnes.....	-	5	-	5	3	-	-	-	-	-	-	-
	Østlofoten.....	-	-	-	4	7	1	1	-	-	-	-	-
	Hadset.....	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Sortland.....	-	4	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-
XX.	Trondenes.....	5	4	2	4	2	-	3	1	-	-	2	-
	Ibbestad.....	-	4	-	-	-	-	-	-	-	1	3	1
	Tranø.....	-	-	-	-	4	6	3	-	-	-	-	-
	Berg.....	-	-	-	8	-	-	1	-	-	-	-	-
	Balsfjorden.....	15	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Tromsø (By).....	1	4	4	2	-	-	-	2	2	-	2	-
XX.	Lyngen.....	-	-	-	5	5	-	-	-	-	-	-	-
	Varde (By).....	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XX.	Vadsø (By).....	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-

f. Mæslinger (Morbilli).

I.	Kristiania.....	8	5	9	6	70	65	25	3	2	2	9	11
II.	Aker.....	30	4	-	2	4	6	6	-	9	4	12	2
	Ullensaker.....	2	3	5	3	-	-	1	-	1	2	-	-
	Høland.....	3	4	2	-	4	-	-	-	-	1	-	1
	Follo:												
	Drøbak By.....	-	1	-	-	4	9	9	2	1	-	-	-
III.	Bygder.....	3	-	3	6	8	5	3	2	-	1	-	-
	Eidsberg.....	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	10
	Moss:												
	Moss By.....	83	31	6	1	1	8	-	-	-	-	-	-
	Bygder.....	15	19	9	8	-	-	-	-	-	-	-	1
	Sarpsborg:												
	Sarpsborg By.....	-	-	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-
	Fredrikstad —.....	141	209	53	22	8	4	2	-	-	-	-	1
III.	Bygder.....	117	105	60	15	25	12	-	-	-	-	-	-

f. Mæslinger (Forts.).

Tabel XLVI (Forts.).		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.													
IV.	Hvaler:												
	Fredrikshald By	392	53	30	-	2	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	73	18	26	-	-	-	-	-	-	1	4	21
	Drammen:												
	Drammen By	61	90	45	29	31	16	17	7	-	-	-	-
	Holmsbu —	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	11	3	1	12	-	-	-	2	-	-	-	-
	Modum	10	16	29	29	21	11	22	2	-	-	-	-
	Sandsvær:												
	Kongsberg By	10	3	15	-	27	9	5	-	-	-	-	-
V.	Bygder	8	12	21	10	1	-	-	-	2	1	1	-
	Tønsberg:												
	Tønsberg By	-	1	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-
	Horten —	11	21	52	46	81	37	19	1	-	1	-	-
	Aasgaardstrand — ..	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	21	16	10	20	7	1	9	-	-	-	4	-
	Hof:												
	Holmestrand By	-	1	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-
	Svelviken	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	1	10	16	7	6	1	1	5	1	-	-	-
VI.	Larvik:												
	Larvik By	25	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Sandefjord —	3	-	2	1	-	-	-	-	-	-	1	2
	Bygder	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Solør og Odalen:												
	Kongsvinger By	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-
	Bygder	9	3	-	-	13	6	-	-	-	-	-	-
	Hedemarken:												
	Hamar By	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	51	2	2	3	1	-	3	-	-	-	-	-
VII.	Søndre Østerdalen	8	-	-	3	2	4	4	-	-	-	1	5
	Rendalen	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
	Tønset	-	-	3	9	1	-	-	-	-	-	-	-
	Toten (Bygder)	-	1	-	3	3	2	1	-	-	-	-	-
	Faaberg:												
	Lillehammer By	24	32	1	-	1	-	-	-	-	-	-	1
	Bygder	7	12	2	-	1	7	2	-	-	-	-	-
	Ringebu	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-
	Lesje	-	-	15	6	-	-	-	-	-	-	-	-
VIII.	Skien:												
	Skien By	7	12	11	14	1	2	-	1	-	-	3	1
	Porsgrund —	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-
	Brevik	-	-	15	18	38	8	5	-	-	-	10	10
	Bygder ..	6	21	19	22	3	20	2	1	-	1	-	-
	Kragerø:												
	Kragerø By	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1
	Langesund —	2	-	-	2	13	21	19	3	-	-	-	-
	Stathelle —	-	-	8	26	1	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	1	3	1	3	29	15	-	10	6	-	1	12
	Hollen	5	-	2	7	2	Meget udbredt i Vaar- og Sommermaanederne.						
	Kviteseid	10	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-

f. Mæslinger (Forts.).

Tabel XLVI (Forts.).		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.													
IX.	Østre Nedenes:												
	Tvedestrand By	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	1	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Vestre Nedenes:												
	Grimstad By	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Lillesand —	26	23	7	5	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	10	8	6	2	3	-	-	-	-	-	-	-
	Evje	10	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
X.	Kristiansands Stads-												
	fysikat	11	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Oddernes (Bygder)...	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Undal	-	-	-	-	3	3	-	-	-	-	1	-
	Lyngdal	4	1	-	3	15	6	4	1	-	-	-	-
	Vanse:												
	Farsund By	-	-	-	-	-	Epidemisk.	14	1	-	-	-	-
	Bygder	-	-	-	2	-	5	4	3	13	6	1	-
	Flekkefjord:												
	Flekkefjord By	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	9	-
	Bygder	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	5
XI.	Egersund:												
	Egersund By	2	35	8	2	-	1	-	-	-	-	-	-
	Bygder	27	21	9	15	1	-	-	-	-	-	-	-
	Sandnes:												
	Sandnes By	12	11	1	-	-	-	4	-	-	-	-	-
	Bygder	15	28	4	2	3	3	1	1	-	2	-	-
	Stavanger Stadsfysikat	75	26	-	3	-	1	1	-	-	-	-	-
	Stavanger	6	2	-	7	1	-	-	-	-	-	-	-
	Finne	7	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Sand	14	25	-	8	12	5	1	1	1	1	2	-
	Karmøyen:												
	Skudeneshavn By ..	-	-	-	-	2	15	9	-	-	-	-	-
	Kopervik — ..	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	-	3	1	5	3	2	3	3	-	-	-	-
	Haugesund:												
	Haugesund By	9	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	1	-	7	4	1	1	-	-	-	-	-	-
XII.	Sveen	-	-	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Indre Søndhordland...	-	-	5	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Indre Hardanger	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-
	Osterøen	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XIII.	Bergen	2	8	1	1	-	-	-	-	1	-	-	-
XIV.	Vik	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Indre Søndfjord	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
	Indviken	-	-	-	-	-	-	5	-	-	-	-	-
XV.	Ørskog	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Nordre Søndmør:												
	Aalesund By	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Sundalen	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-

f. Mæslinger (Forts.). g. Kighoste.

Tabel XLVI (Forts.).		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.													
XVI.	Trondhjems Stadsfysik.	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
	Strinden	-	-	2	-	2	5	-	-	-	-	-	-
	Orkedalen	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-
	Hitteren	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
XVII.	Levanger:												
	Levanger By	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	-	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Inderøen	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Stenkjær (Bygder)....	-	-	-	2	1	1	-	-	-	-	-	-
	Vikten	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-
XVIII.	Bødø (By)	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

g. Kighoste (*Tussis convulsiva*).

I.	Kristiania	56	85	63	49	33	25	35	18	20	31	59	60
II.	Aker	1	-	17	6	3	2	16	13	20	29	9	2
	Ullensaker	5	24	8	15	24	18	8	3	-	4	-	2
	Høland	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-
	Follo:												
	Drebak By	2	6	6	-	-	-	-	2	-	-	1	-
	Bygder	5	5	1	-	7	3	2	4	1	4	7	1
III.	Eidsberg	13	-	3	5	4	1	3	9	1	-	3	-
	Moss:												
	Moss By	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	1	3
	Bygder	1	-	7	1	5	1	-	3	-	1	-	-
	Sarpsborg:												
	Sarpsborg By	4	3	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Fredrikstad —	39	21	9	8	-	2	1	-	-	-	2	-
	Bygder	53	17	9	2	1	2	12	3	-	-	3	1
	Hvaler:												
	Fredrikshald By	25	9	6	2	3	6	15	2	1	2	4	4
	Bygder	8	1	-	10	-	2	4	-	9	2	3	-
IV.	Drammen:												
	Drammen By	85	78	41	28	3	-	3	4	8	13	5	4
	Holmsbu —	-	-	-	-	-	1	-	-	-	3	1	-
	Bygder	-	1	10	2	5	6	5	4	6	6	2	1
	Ringerike:												
	Hønefoss By	-	4	9	9	1	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	5	3	7	12	9	6	2	1	6	22	1	-
	Modum	7	5	4	1	-	-	-	-	1	-	36	31
	Sandsvær:												
	Kongsberg By	-	-	-	-	-	-	-	1	9	8	26	23
	Bygder	-	2	21	2	4	4	1	-	-	-	-	13
V.	Tønsberg:												
	Tønsberg By	58	40	18	3	5	1	-	-	2	-	-	-
	Horten —	2	-	27	4	11	-	2	-	11	35	28	39
	Aasgaardstrand By ..	-	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	18	11	16	28	26	16	11	13	14	10	9	8

§. Kighoste (Forts.).

Tabel XLVI (Forts.).		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Hof:												
	Svelviken By	5	13	29	4	1	-	1	-	-	-	2	-
	Bygder	3	16	44	28	8	12	6	8	-	-	6	-
	Larvik:												
	Larvik By	7	3	7	-	4	34	26	37	33	43	42	13
	Sandefjord —	-	-	-	-	1	1	-	-	2	4	1	6
	Bygder	9	9	3	6	2	13	22	13	15	15	11	7
VI.	Solør og Odalen:												
	Kongsvinger By....	10	24	23	3	-	-	-	-	-	1	-	-
	Bygder	15	16	5	12	5	4	16	5	-	5	1	1
	Hedemarken:												
	Hamar By	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
	Bygder	14	12	7	16	11	18	20	12	-	1	7	-
	Søndre Østerdalen....	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-
	Rendalen	4	2	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
	Tønset	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-
VII.	Hadeland og Land ...	-	-	1	-	-	-	2	7	11	9	20	15
	Toten	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Ringebu	4	-	2	-	3	2	1	-	1	-	4	1
	Lom	-	-	-	-	3	7	1	-	-	-	-	-
VIII.	Skien:												
	Skien By	36	19	3	3	-	2	2	-	-	-	-	-
	Porsgrund —	-	2	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Brevik —	27	18	6	4	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	46	24	2	13	5	-	-	-	-	-	-	-
	Kragerø:												
	Kragerø By	37	16	4	-	-	2	-	3	-	-	-	-
	Bygder	20	25	10	9	16	32	24	37	11	-	5	3
	Hollen	1	2	6	10	4	1	2	6	3	-	3	1
	Kviteseid	-	5	2	8	7	3	7	7	1	1	-	-
	Laardal	-	-	-	1	16	7	9	4	-	2	-	3
	Tinn	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
IX.	Østre Nedenes:												
	Østerrisør By	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	29	4	5	10	30	9	6	-	1	-	-	-
	Vestre Nedenes:												
	Arendal By	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	1	-
	Grimstad —	-	3	17	10	-	4	6	2	-	1	-	3
	Lillesand —	2	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	12	13	25	12	6	11	10	2	-	1	4	7
	Aamli	10	2	-	2	3	2	-	-	-	-	-	-
X.	Kristiansands Stads-												
	fysikat	2	1	6	1	8	4	14	31	56	14	6	8
	Oddernes:												
	Mandal By	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Bygder	1	-	1	3	2	1	1	4	18	10	12	2
	Vanse:												
	Farsund By	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	1	5	2	3	4	3	2	-	-	1	-	1

g. Kighoste (Forts.).

Tabel XLVI (Forts.).													
Distrikt.		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Flekkefjord:												
	Flekkefjord By.....	-	-	-	-	-	-	-	2	3	6	4	-
	Bygder.....	-	-	-	-	-	-	34	1	1	2	3	-
XI.	Sogndal:												
	Sogndal By.....	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder.....	-	-	-	2	9	7	-	1	1	2	-	-
	Egersund (Bygder)...	13	3	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
	Stavanger Stadsfysikat	22	6	-	2	1	4	9	7	5	1	15	6
XII.	Ytre Hardanger.....	-	5	-	2	3	1	-	7	-	-	-	-
	Søndre Midthordland	14	12	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Nordre —	-	-	-	-	udbredt			-	-	-	-	-
	Osterøen.....	6	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Alversund.....	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Lindaas.....	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XIII.	Bergen.....	83	59	16	28	6	4	-	11	1	1	2	-
XIV.	Lærdal.....	-	-	-	8	2	7	-	-	-	1	-	-
	Lyster.....	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Vik.....	2	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
	Gulen.....	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Ytre Søndfjord.....	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	7	-
	Indre —	-	-	-	4	3	-	-	-	-	-	-	-
	Kinn (Bygder).....	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Ytre Nordfjord.....	2	2	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
	Indviken.....	15	7	-	21	-	-	-	-	-	-	-	-
XV.	Vestre Søndmør.....	mange			1	6	3	5	-	-	-	-	-
	Indre —	-	3	4	4	4	-	-	-	-	-	-	-
	Østre —	-	-	-	1	2	5	4	-	5	8	3	3
	Ørskog.....	-	-	-	-	-	11	14	9	23	13	-	-
	Nordre Søndmør:												
	Aalesund By.....	95	149	61	13	15	7	5	18	8	5	-	3
	Bygder.....	-	2	1	21	8	1	6	8	3	-	-	-
	Ytre Romsdal:												
	Molde By.....	-	-	-	-	-	-	-	3	-	6	22	7
	Bygder.....	-	-	1	-	7	-	-	-	-	-	-	-
	Indre Romsdal.....	-	-	-	-	-	1	-	2	5	30	11	16
	Søndre Nordmør:												
	Kristiansund By...	71	77	47	11	9	21	5	7	8	6	-	8
	Bygder.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	4	10
	Sundalen.....	1	2	6	4	7	3	-	-	9	-	-	-
	Surendalen.....	-	-	-	-	-	-	-	10	12	13	16	9
	Nordre Nordmør.....	-	2	-	3	-	3	5	13	7	10	2	5
XVI.	Trondhjems Stadsfysik.	6	8	9	15	10	10	6	8	35	21	47	46
	Strinden.....	14	22	27	16	8	5	5	-	-	-	-	-
	Selbu.....	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	5
	Røros.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
	Guldalen.....	-	-	3	1	-	3	2	11	6	8	5	3
	Opdal.....	-	-	-	-	-	-	-	6	-	-	-	-
	Orkedalen.....	-	-	-	2	2	5	3	6	-	1	1	-
	Hitteren.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-

g. Kighoste (Forts.).

Tabel XLVI (Forts.).		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.													
	Heyne	-	-	-	-	-	-	4	-	-	10	1	-
	Ytre Fosen	-	-	-	-	-	-	5	2	meget udr.	i sidste Halvaar.		
	Indre —	-	-	-	-	2	7	4	5	-	-	-	-
	Nordre —	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5
XVII.	Stjørdalen	-	-	-	-	7	-	-	-	-	-	-	-
	Levanger (By)	-	1	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-
	Inderøen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	10
	Stenkjær:												
	Stenkjær By	-	-	-	-	-	-	-	2	12	23	16	9
	Bygder	-	-	-	-	-	-	-	-	2	5	4	-
	Grong	-	-	-	-	-	-	-	-	2	3	14	12
XVIII.	Brønnø	1	5	1	1	-	-	-	-	-	4	14	12
	Alstahang	6	10	11	-	-	-	-	-	-	16	-	3
	Ranen	1	-	-	1	2	1	9	8	-	1	-	-
	Lurø	5	5	20	-	2	5	1	6	-	-	5	2
	Gildeskaal	-	-	-	-	6	20	16	1	-	40	21	11
	Bødø:												
	Bødø By	7	2	4	12	32	14	23	14	4	6	2	-
	Bygder	2	-	-	-	2	7	9	4	4	6	-	3
	Folden	-	-	-	3	-	1	8	24	9	8	-	1
	Skjerstad	-	3	12	11	2	6	16	19	6	-	-	3
	Hammerø	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	8
	Lødingen	8	6	7	-	-	5	2	18	19	12	9	7
	Ofoten	3	8	3	4	4	6	15	18	17	5	-	-
	Flakstad	-	3	-	-	6	22	3	2	-	5	-	-
	Buksnes	-	2	4	8	16	10	26	16	4	8	8	1
	Østlofoten	-	-	3	13	11	7	16	8	18	-	-	-
	Hadsel	1	-	4	-	3	2	7	3	2	10	3	6
	Sortland	8	4	1	-	2	3	-	-	-	-	2	-
	Under Lofotfisket	1	-	1	4	-	-	-	-	-	-	-	-
XIX.	Trondenes	2	-	-	-	3	1	-	-	4	1	1	-
	Ibbestad	12	5	4	5	4	3	4	-	1	2	4	3
	Tranø	-	4	3	-	7	-	-	3	2	6	4	-
	Lenviken	-	-	-	-	-	-	1	-	-	2	1	-
	Maalselven	-	-	3	-	2	-	-	-	-	-	-	-
	Balsfjorden	-	-	-	2	2	46	11	27	24	19	5	2
	Tromsø:												
	Tromsø By	-	-	-	-	-	-	-	6	4	5	38	53
	Bygder	-	-	-	-	-	6	4	1	-	-	10	3
	Lyngen	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
XX.	Karlsø	-	-	-	-	-	-	-	12	3	1	7	14
	Skjervø	-	-	-	-	1	4	1	-	6	-	-	-
	Hammerfest (By)	24	11	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-
	Maasø	-	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-
	Tanen	6	2	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-
	Vardø (By)	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Vadsø:												
	Vadsø By	26	-	-	-	1	-	1	3	-	-	-	-
	Bygder	23	29	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
	Sydvaranger	4	7	16	4	1	-	-	-	-	-	8	4

h. Difteri. (*Diphtheria*).

Tabel XLVI (Forts.).		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.													
I.	Kristiania	49	30	24	57	28	59	29	21	47	39	71	42
II.	Aker	3	5	2	9	3	1	4	5	2	9	22	11
	Ullensaker	-	-	7	1	1	1	8	-	9	16	1	-
	Høland	5	-	-	2	1	1	1	3	-	2	-	1
	Follo (Bygder)	8	1	-	1	-	3	1	-	-	-	-	-
III.	Eidsberg	1	-	5	9	2	4	4	2	2	-	5	6
	Moss (Bygder)	-	6	3	-	2	1	6	1	-	-	4	4
	Sarpsborg:												
	Sarpsborg By	11	1	-	2	-	1	1	2	1	-	1	1
	Fredrikstad —	2	9	5	-	-	1	1	3	-	1	-	2
	Bygder	10	16	8	-	10	5	4	6	5	4	5	3
	Hvaler:												
	Fredrikshald By	6	2	3	6	2	2	2	4	-	2	2	-
	Bygder	16	16	2	-	-	1	-	5	1	-	6	18
IV.	Drammen:												
	Drammen By	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	2
	Bygder	2	7	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-
	Ringerike:												
	Hønefoss By	-	1	-	-	-	6	-	-	-	-	-	-
	Bygder	3	1	-	-	-	2	-	-	-	-	-	5
	Modum	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Sandsvør:												
	Kongsberg By	-	2	-	-	1	1	1	1	1	8	4	2
	Bygder	3	7	-	-	2	1	8	1	1	-	3	2
V.	Tønsberg:												
	Horten By	-	1	1	2	1	-	-	1	-	1	2	-
	Bygder	19	4	14	3	3	3	6	1	4	4	11	21
	Hof:												
	Holmestrand By	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Bygder	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-
	Larvik:												
	Larvik By	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Sandefjord —	1	-	-	-	-	1	2	-	-	-	2	-
	Bygder	4	1	-	6	-	-	1	-	-	-	-	-
VI.	Solør og Odalen:												
	Kongsvinger By	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	2	-	-	3	1	2	-	2	-	-	9	12
	Hedemarken:												
	Hamar By	3	-	3	2	1	2	-	-	3	-	-	-
	Bygder	1	2	3	10	8	1	3	-	2	2	7	8
	Søndre Østerdalen	-	-	-	-	-	4	3	-	1	-	2	-
	Trysil	-	-	-	-	1	1	-	-	-	2	-	-
	Rendalen	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Tønset	5	3	1	1	1	1	-	-	2	-	2	-
VII.	Hadeland og Land ...	8	-	-	1	-	-	3	-	-	-	-	2
	Søndre Valdres	9	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
	Nordre —	2	8	5	4	1	-	-	-	-	-	3	-

h. Difteri (Forts.).

Tabel XLVI (Forts.).		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.													
VIII.	Toten:												
	Gjøvik By	-	1	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-
	Bygder	-	-	-	8	6	-	10	12	-	1	3	-
	Faaberg:												
	Lillehammer By	1	2	1	-	1	4	2	2	1	-	-	-
	Bygder	2	5	2	-	-	-	3	1	1	-	-	-
	Ringebu	3	-	3	4	6	3	2	-	-	-	5	1
	Lesje	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Skien:												
	Skien By	-	-	-	-	4	-	1	-	1	-	2	-
IX.	Porsgrund —	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	3	1
	Bygder	-	5	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
	Kragerø:												
	Kragerø By	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	4	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Hollen	2	4	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Sauland	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
	Kviteseid	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Laardal	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Østre Nedenes:												
X.	Østerriser By	2	-	-	-	7	3	1	-	1	2	-	-
	Bygder	17	1	8	4	2	1	-	-	4	5	4	1
	Vestre Nedenes:												
	Arendal By	3	-	2	1	1	1	2	2	3	1	-	1
	Grimstad —	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Lillesand —	4	7	2	-	1	-	-	1	-	-	-	-
	Bygder	13	9	10	5	5	3	13	1	2	1	1	1
	Aamli	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
	Evje	12	10	4	2	3	-	2	-	-	4	-	1
	Kristiansands Stads-												
XI.	fysikat	47	52	20	18	12	11	-	7	-	18	26	-
	Oddernes:												
	Mandal By	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	16	3	4	1	4	-	1	-	-	6	1	3
	Undal	-	-	-	5	1	3	1	2	2	1	5	-
	Lyngdal	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	16
	Vanse (Bygder)	2	-	-	-	6	2	11	4	1	-	-	1
	Flekkefjord —	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Sandnes (Bygder)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
	Stavanger Stadsfysikat	8	7	5	7	8	22	12	2	7	6	5	14
XII.	Stavanger	-	-	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-
	Finne	6	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	4
	Sand	-	5	3	-	-	-	6	-	1	-	-	-
	Karmøen (Bygder)	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	1
	Haugesund:												
	Haugesund By	3	1	3	2	3	3	1	-	5	3	6	8
	Bygder	-	-	-	-	2	1	4	6	2	4	9	2
	Sveen	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	2
	Indre Søndhordland ...	-	-	3	-	-	-	-	1	2	1	-	-
	Ytre —	-	-	3	4	6	3	-	-	-	2	-	-
XII.	Tysnes	-	6	7	4	2	8	-	-	-	3	-	-

h. Difteri (Forts.).

Tabel XLVI (Forts.).		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.													
	Indre Hardanger	-	-	-	-	-	10	16	5	-	-	1	-
	Ytre —	-	-	2	4	-	-	7	-	-	-	-	-
	Voss	1	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-
	Søndre Midthordland ..	-	-	22	-	20	20	-	1	4	3	9	-
	Nordre —	9	7	3	-	9	2	2	-	2	8	3	5
	Osteroen	-	-	9	1	-	-	4	-	-	2	4	-
	Alversund	-	-	-	-	10	4	-	-	1	1	-	-
XIII.	Bergen	12	16	8	10	6	7	2	5	6	5	5	4
XIV.	Lærdal	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-
	Vik	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-
	Gulen	-	7	1	3	-	3	1	-	-	4	-	2
	Ytre Søndfjord	-	-	-	10	2	-	1	1	-	-	-	-
	Kinn (Bygder)	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Ytre Nordfjord	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-
	Gloppen	-	-	3	-	-	-	5	-	-	-	-	-
	Indviken	-	2	-	1	6	-	-	-	-	-	-	1
XV.	Indre Søndmør	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Østre —	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Ørskog	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	5
	Nordre Søndmør:												
	Aalesund By	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	2	9
	Bygder	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Ytre Romsdal (Bygder)	5	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Indre —	-	1	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Søndre Nordmør:												
	Kristiansund By ...	-	-	1	1	-	-	2	1	-	-	-	-
	Surendalen	-	-	-	-	11	4	-	-	-	-	-	-
	Nordre Nordmør	17	3	4	-	1	-	-	-	-	-	-	-
XVI.	Trondhjems Stadsfysik.	26	16	8	9	5	4	2	3	2	1	3	1
	Strinden	3	7	1	-	-	1	-	-	1	-	-	-
	Røros	5	1	2	5	6	6	5	-	-	1	2	1
	Gulldalen	-	5	4	-	5	-	-	1	-	-	1	1
	Orkedalen	1	5	11	3	4	2	-	3	2	3	13	4
	Hitteren	4	-	-	1	7	1	1	-	2	-	1	-
	Hevne	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-
	Ytre Fosen	6	2	11	2	8	3	-	5	-	-	-	-
	Indre —	4	9	12	-	6	2	-	-	-	-	16	12
	Nordre —	-	1	-	-	-	1	-	2	-	-	3	-
XVII.	Stjørdalen	5	-	2	6	-	1	-	-	-	-	-	1
	Frosten	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	9	7
	Levanger (Bygder) ...	4	4	-	-	1	2	1	-	2	1	1	1
	Inderøen	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Stenkjær:												
	Stenkjær By	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
	Grong	-	2	-	1	-	1	-	-	-	-	1	-
	Namsos:												
	Namsos By	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
	Bygder	2	-	-	-	-	-	-	2	1	-	-	-

i. Strubehoste (Forts.).

Tabel XLVI (Forts.).		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.													
XI.	Sogndal (Bygder).....	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
	Egersund (By).....	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Sandnes:												
	Sandnes By.....	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	2
	Bygder.....	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
	Stavanger Stadsfysikat	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-
	Karmøyen:												
	Kopervik By.....	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-
	Bygder.....	-	-	-	1	2	1	-	-	-	-	-	-
	Haugesund:												
XII.	Haugesund By.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
	Bygder.....	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Tysnes.....	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
	Indre Hardanger.....	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Ytre —.....	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XIII.	Søndre Midthordland	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Alversund.....	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
XIV.	Bergen.....	5	7	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
	Vik.....	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Kirkebø.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
XV.	Kinn (Bygder).....	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Østre Søndmør.....	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Nordre —:												
	Aalesund By.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Surendalen.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-
XVI.	Nordre Nordmør.....	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
	Strinden.....	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Røros.....	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	2	-
	Opdal.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
XVII.	Orkedalen.....	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	2	2
	Frosten.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
	Indreøen.....	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XVIII.	Grong.....	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Brønnø.....	-	-	1	-	-	2	-	-	-	1	-	-
	Alstahaug.....	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Ranen.....	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
	Skjerstad.....	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Ofoten.....	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	1	-
	Buksnes.....	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Østlofoten.....	-	-	-	1	-	1	-	1	-	-	-	-
	Hadsel.....	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-
XIX.	Sortland.....	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Ibbestad.....	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Berg.....	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Lenviken.....	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
	Maalselven.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Balsfjorden.....	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-

i. Strubehoste (Forts.). k. Lungebetændelse.

Tabel XLVI (Forts.).		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.													
XX.	Tromsø:												
	Tromsø By	1	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	3
	Bygder	4	4	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Karlsø	4	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Hammerfest (By)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
	Vadsø:												
	Vadsø By	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	1	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-

k. Lungebetændelse (*Pneumonia*).

I.	Kristiania	103	132	159	61	45	44	46	21	35	32	39	44
II.	Aker	23	20	29	17	11	9	11	2	5	7	17	7
	Ullensaker	20	30	21	26	16	15	3	9	12	9	19	23
	Høland	10	13	11	13	7	7	2	4	5	8	7	9
	Follo:												
	Drøbak By	3	1	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-
	Son og Hølen Byer	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
III.	Bygder	9	9	11	9	1	-	2	5	-	3	4	3
	Eidsberg	8	12	16	15	16	2	1	1	1	5	9	7
	Moss:												
	Moss By	15	5	7	17	5	4	2	4	3	1	2	-
	Bygder	2	13	8	11	5	-	4	1	-	3	6	5
	Sarpsborg:												
	Sarpsborg By	1	7	5	3	3	1	11	-	2	5	9	6
	Fredrikstad —	19	14	29	11	4	3	3	-	5	3	4	7
	Bygder	30	25	50	40	15	15	10	5	7	24	24	29
	Hvaler:												
IV.	Fredrikshald By	9	14	13	10	7	8	7	1	1	3	4	7
	Bygder	6	5	2	7	7	5	3	2	2	2	4	2
	Drammen:												
	Drammen By	30	40	29	21	5	4	5	6	5	9	7	8
	Holmsbu —	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	8	7	4	4	5	5	-	1	1	3	6	5
	Ringerike:												
	Hønefoss By	1	1	1	4	-	2	-	-	3	2	-	-
	Bygder	15	8	4	8	6	8	1	1	-	1	3	1
	Modum	13	14	22	13	7	5	3	1	4	11	8	6
	Nes	3	3	8	2	3	-	-	-	1	3	-	-
	Aal	5	4	3	1	2	-	3	1	-	-	3	1
	Sandsvær:												
	Kongsberg By	3	6	6	6	4	2	3	2	1	3	5	7
	Bygder	-	-	5	5	2	-	-	1	-	2	-	-
	Rollag	-	1	-	1	-	-	-	-	1	-	-	1
V.	Tønsberg:												
	Tønsberg By	17	9	6	5	1	2	3	2	4	2	4	10
	Horten —	1	6	2	4	7	4	2	1	3	-	3	4
	Aasgaardstrand By ..	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	33	36	23	25	17	10	4	2	4	3	13	12

k. Lungebetændelse (Forts.).

Tabel XLVI (Forts.).		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.													
Hof:													
	Holmestrand By....	1	-	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-
	Svelviken —.....	1	2	3	1	-	-	-	-	-	-	-	1
	Bygder	8	10	7	7	4	2	-	-	1	4	6	6
Larvik:													
	Larvik By	11	12	22	17	5	5	1	1	2	3	3	6
	Sandefjord By	3	11	7	7	2	3	2	1	-	-	2	6
	Bygder	8	15	24	22	7	5	3	4	3	2	4	1
VI. Solør og Odalen:													
	Kongsvinger By....	3	8	2	-	-	-	-	-	-	1	1	-
	Bygder	22	24	30	16	18	4	2	3	1	3	8	13
Hedemarken:													
	Hamar By	4	10	14	2	3	2	-	4	2	1	8	3
	Bygder	32	24	37	24	22	16	9	7	7	11	22	19
	Søndre Østerdalen....	14	17	27	16	10	8	2	-	3	4	9	9
	Trysil	8	11	11	14	12	5	3	1	3	8	6	5
	Rendalen	2	13	6	9	3	6	2	-	4	-	-	1
	Tønset	3	6	5	6	5	4	3	-	-	1	1	4
VII. Hadeland og Land ...		24	31	40	27	21	18	11	7	7	13	28	25
	Søndre Valdres.....	3	8	13	2	2	-	2	-	2	1	4	-
	Nordre —	8	10	7	11	4	-	1	-	-	1	4	4
Toten:													
	Gjøvik By	6	5	5	1	5	1	-	-	1	-	2	2
	Bygder	25	33	24	19	14	7	6	3	4	1	6	4
Faaberg:													
	Lillehammer By....	-	1	5	-	1	2	1	-	-	-	-	-
	Bygder	2	6	9	7	2	2	1	-	-	2	1	3
	Ringebu	5	3	12	11	2	3	3	-	4	6	3	3
	Lom	3	2	1	6	1	-	1	2	-	1	7	3
	Lesje	-	3	1	-	1	-	1	-	-	-	-	2
VIII. Skien:													
	Skien By	15	11	7	9	16	12	4	3	3	3	2	5
	Porsgrund By	5	1	6	10	2	2	2	2	-	1	3	6
	Brevik —	3	1	6	-	1	5	1	1	-	-	1	-
	Bygder	10	11	28	16	10	7	1	1	-	4	6	11
Kragersø:													
	Kragersø By	11	14	13	9	2	2	2	3	-	2	6	2
	Langesund By	1	-	-	2	-	-	4	-	-	-	-	2
	Sthelle —	2	-	2	4	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	8	8	11	12	10	5	3	1	2	8	11	10
	Hollen	6	7	6	4	1	4	-	1	-	1	3	1
	Sauland	3	4	3	8	8	1	-	-	-	-	3	-
	Kviteseid	4	6	1	7	2	-	-	-	-	3	6	7
	Laardal	2	2	-	2	3	1	-	1	-	-	-	1
	Tinn	1	5	5	4	-	1	2	-	-	2	5	5
IX. Østre Nedenes:													
	Østerrisør By	1	1	-	2	2	3	-	1	2	1	1	7
	Tvedestrand By	1	-	3	1	-	1	1	-	1	1	-	4
	Bygder	9	9	8	9	3	2	2	-	-	3	7	5

k. Lungebetændelse (Forts.).

Tabel XLVI (Forts.).		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Distrikt.												
	Vestre Nedenes:												
	Arendal By	-	-	3	3	-	2	-	1	1	1	-	2
	Grimstad By	-	-	1	2	2	-	-	-	-	-	-	2
	Lillesand —	2	2	3	1	-	2	-	-	-	-	2	-
	Bygder	13	12	9	8	6	8	2	5	2	3	6	2
	Aamli	-	-	3	1	1	-	-	-	-	-	-	3
	Evje	-	-	3	1	-	1	-	-	-	-	-	-
	Sætersdalen	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-
X.	Kristiansands Stads-												
	fysikat	10	13	20	7	9	3	2	4	8	11	6	13
	Oddernes:												
	Mandal By	10	11	6	7	3	5	-	-	-	-	2	2
	Bygder	4	10	6	11	6	3	1	2	5	3	5	8
	Undal	-	2	-	4	-	2	-	1	-	1	4	3
	Lyngdal	1	-	-	4	-	1	2	-	-	-	1	-
	Vanse:												
	Farsund By	-	-	-	1	-	-	2	-	-	-	-	-
	Bygder	1	8	4	10	-	1	2	1	2	-	4	1
	Flekkefjord:												
	Flekkefjord By	-	1	3	1	2	-	1	1	-	-	-	2
	Bygder	-	1	2	3	6	1	-	-	-	2	5	-
XI.	Sogndal (Bygder).....	-	-	-	-	6	2	-	-	-	-	1	-
	Egersund:												
	Egersund By	2	2	1	4	2	2	-	1	-	-	-	-
	Bygder	1	2	4	6	4	1	-	1	-	-	2	-
	Sandnes (Bygder)	17	18	10	10	15	10	8	2	1	1	5	7
	Stavanger Stadsfysikat	17	23	14	11	9	11	8	4	6	7	6	29
	Stavanger	3	4	-	1	1	3	2	-	-	-	-	1
	Finne	3	10	4	6	6	2	4	-	1	3	9	7
	Sand	5	3	1	-	5	1	-	1	-	3	-	1
	Karmøen:												
	Skudeneshavn By ..	-	1	-	-	-	-	1	-	1	-	1	-
	Kopervik — ..	-	-	-	-	3	2	1	-	-	1	-	2
	Bygder	6	10	7	15	10	5	-	-	1	-	4	4
	Haugesund:												
	Haugesund By	11	7	13	2	6	10	1	1	1	1	3	8
	Bygder	3	3	4	11	5	2	1	1	3	1	1	4
XII.	Indre Søndhordland ..	2	5	3	1	3	1	1	-	-	1	3	5
	Ytre — ..	-	1	-	3	-	-	2	-	2	-	-	-
	Tysnes	-	-	2	-	-	-	-	1	1	-	2	2
	Indre Hardanger	-	1	-	7	2	-	1	1	2	1	1	3
	Ytre —	2	2	1	4	3	5	1	-	3	3	7	6
	Voss	2	-	8	3	5	9	4	3	-	12	27	2
	Søndre Midthordland..	9	6	12	5	5	2	-	-	-	-	1	-
	Nordre — ..	-	-	1	5	-	-	-	-	-	-	5	-
	Østerøen	1	5	1	1	4	4	-	2	-	-	-	2
	Alversund	11	3	1	2	3	1	-	4	1	1	3	-
	Lindaas	-	-	-	3	2	4	2	-	1	3	3	-
XIII.	Bergen	42	72	71	64	56	38	16	20	26	42	53	58

k. Lungebetændelse (Forts.).

Tabel XLVI (Forts.).		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.													
XIV.	Lærdal	1	1	1	-	3	1	-	1	1	1	1	-
	Lyster	2	1	1	-	-	3	1	-	-	2	2	5
	Sogndal	-	-	-	-	-	-	1	-	2	2	6	2
	Vik	7	3	3	1	3	-	2	-	-	3	4	2
	Gulen	1	1	1	3	9	4	3	1	-	3	-	3
	Kirkebø	-	2	1	4	-	-	-	-	-	-	-	12
	Ytre Søndfjord	1	4	5	1	6	1	2	-	-	1	-	2
	Indre —	1	3	7	2	1	1	1	-	1	-	2	2
	Kinn:												
	Florø By	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Bygder	3	6	1	1	-	2	1	-	2	-	3	1
	Ytre Nordfjord	6	10	2	3	5	3	-	1	2	-	1	2
	Nordfjordeidet	3	2	2	-	-	-	1	1	-	-	3	1
	Gloppen	4	4	7	2	1	1	2	2	4	3	4	4
	Indviken	-	-	3	2	2	-	-	-	1	3	3	1
XV.	Vestre Søndmør	3	4	4	2	1	3	-	2	-	1	2	1
	Indre —	6	4	3	3	3	4	1	1	3	3	4	2
	Østre —	3	2	1	1	2	-	-	2	1	1	-	-
	Ørskog	1	2	5	4	1	3	1	4	1	2	7	4
	Nordre Søndmør:												
	Aalesund By	7	22	8	4	5	3	2	4	4	2	7	6
	Bygder	2	-	5	2	2	1	3	6	3	2	7	7
	Ytre Romsdal:												
	Molde By	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	5	10	-	10	8	-	1	2	-	2	-	2
	Indre Romsdal	-	3	-	3	2	1	-	-	-	5	3	2
	Søndre Nordmør:												
	Kristiansund By ...	9	24	34	19	45	32	13	3	7	11	-	25
	Bygder	15	26	4	5	14	6	8	3	-	4	12	6
	Sundalen	1	2	3	6	6	1	2	2	1	1	5	8
	Surendalen	2	4	3	-	7	4	1	2	4	3	11	9
	Nordre Nordmør	6	7	4	3	6	9	11	3	4	9	15	12
XVI.	Trondhjems Stadsfysik	31	25	25	20	24	17	9	4	11	10	19	37
	Strinden	2	1	2	-	3	4	2	-	1	-	1	6
	Selbu	1	3	1	-	1	-	-	-	1	-	2	4
	Røros	4	4	10	4	4	3	1	-	1	4	1	2
	Guldalen	8	10	7	7	2	4	4	2	1	2	3	6
	Opdal	9	4	2	7	1	-	2	2	-	1	3	5
	Orkedalen	2	4	7	5	10	5	3	3	3	3	3	19
	Hitteren	1	1	4	-	2	1	1	2	1	3	3	3
	Hevne	1	-	2	3	4	2	1	-	1	2	2	7
	Ytre Fosen	-	-	1	2	3	2	-	1	-	3	8	31
	Indre —	5	5	2	3	3	2	3	1	2	4	6	5
	Nordre —	2	2	4	2	1	-	1	1	-	-	3	2
XVII.	Stjørdalen	1	3	1	-	3	1	1	-	1	-	2	3
	Frosten	1	1	2	3	-	1	-	-	-	-	1	1
	Levanger:												
	Levanger By	-	-	2	1	-	1	-	-	3	-	-	5
	Bygder	6	10	15	6	14	6	1	2	-	1	9	5
	Indørøen	5	5	7	6	9	3	-	1	2	7	9	13
	Stenkjær:												
	Stenkjær By	7	2	-	2	3	-	1	-	-	1	-	1
	Bygder	2	8	7	1	7	1	-	1	-	1	1	1

k. Lungebetændelse (Forts.).

Tabel XLVI (Forts.).		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.													
XVIII.	Grong	-	2	4	5	1	1	-	-	-	1	-	-
	Namsos:												
	Namsos By	1	5	5	1	4	-	1	-	1	-	1	-
	Bygder	1	1	2	2	1	2	2	1	-	1	-	1
	Fosnes	1	1	2	2	1	-	1	-	-	1	-	1
	Kolvereid	2	2	4	4	2	-	1	1	-	1	-	3
	Vikten	1	1	-	2	-	5	-	1	-	1	1	2
	Brønnø	2	-	1	1	-	-	3	2	-	1	4	6
	Alstahaug	4	7	3	5	10	3	3	-	2	2	3	3
	Vefsen:												
	Mosjøen By	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	1
	Ranen	2	1	-	5	2	-	4	1	2	1	-	1
	Lurø	7	3	-	1	6	3	2	-	-	1	-	1
	Gildeskaal	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	5
	Bodø:												
	Bodø By	15	10	9	7	1	4	2	1	6	9	11	4
	Bygder	1	2	3	2	-	-	2	-	3	3	4	2
	Folden	2	-	1	2	3	5	2	1	-	-	2	1
	Skjerstad	8	3	8	2	4	4	2	2	1	1	1	5
	Steigen	-	-	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-
	Hammerø	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Lødingen	1	-	-	1	1	-	1	-	-	-	-	1
	Ofoten	1	1	-	-	4	1	1	2	-	1	1	-
	Flakstad	1	-	3	1	6	1	4	-	2	3	1	2
	Buksnes	4	1	4	5	3	2	-	1	1	4	1	2
	Østlofoten	-	1	1	1	3	1	1	3	2	1	1	2
	Hadsel	5	2	1	2	6	7	2	5	1	4	2	3
	Sortland	2	-	2	-	1	4	-	1	3	1	1	-
	Under Lofotfisket	9	20	22	9	-	-	-	-	-	-	-	-
XIX.	Trondenes	1	11	5	3	3	1	2	-	2	3	4	2
	Ibbestad	2	-	1	2	2	2	1	-	1	1	2	2
	Tranø	-	-	-	-	1	-	1	-	-	1	-	-
	Berg	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Lenviken	2	-	-	1	-	3	2	-	1	-	-	1
	Balsfjorden	-	-	-	-	1	2	1	-	-	-	1	1
	Tromsø:												
	Tromsø By	2	1	5	12	12	7	4	3	3	1	2	3
	Bygder	-	-	-	-	-	1	-	-	2	-	-	-
	Lyngen	1	-	2	-	1	-	-	-	-	-	2	2
	Karlsø	-	-	-	2	1	1	1	-	1	2	-	1
	Skjervø	2	1	2	4	-	3	3	1	2	-	3	-
XX.	Alten	3	4	4	-	-	-	1	-	-	1	-	-
	Loppen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
	Hammerfest:												
	Hammerfest By	4	4	2	-	6	2	2	1	-	-	1	-
	Bygder	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Maasø	1	-	1	-	2	1	-	-	-	-	-	-
	Kistrand	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Lebesby	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
	Tanen	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-

k. Lungebetændelse (Forts.). 1. Influenza.

Tabel XLVI (Forts.).		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Distrikt.												
	Vardø:												
	Vardø By	-	1	1	1	2	3	-	-	-	-	-	1
	Bygder	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Vadsø:												
	Vadsø By	1	1	1	1	-	-	-	-	-	1	1	1
	Bygder	1	-	-	1	-	1	-	2	-	1	-	1
	Sydvaranger	-	-	-	2	-	-	-	1	2	-	1	-

1. Influenza.

I.	Kristiania	40	1080	4814	82	5	2	-	6	12	22	51	60
II.	Aker	9	154	541	114	12	5	9	3	3	10	11	16
	Ullensaker	8	12	106	47	7	1	1	2	3	3	3	9
	Høland	10	28	37	22	3	6	2	-	1	1	2	3
	Follo:												
	Drøbak By	7	10	61	6	-	-	-	-	-	-	-	-
	Son og Hølen Byer	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-
	Bygder	4	13	58	11	-	-	-	-	-	-	-	1
III.	Eidsberg	2	25	117	37	8	4	8	-	2	2	-	11
	Moss:												
	Moss By	7	57	212	23	3	-	-	2	-	2	4	2
	Bygder	5	15	49	18	1	-	-	-	2	-	-	-
	Sarpsborg:												
	Sarpsborg By	5	18	143	16	3	7	2	4	1	1	3	-
	Fredrikstad —	5	65	261	26	1	5	2	-	-	-	3	15
	Bygder	17	54	345	76	18	5	4	11	4	4	2	4
	Hvaler:												
	Fredrikshald By	2	21	191	49	21	27	5	-	1	-	16	27
	Bygder	2	11	47	47	7	4	-	1	-	-	2	6
IV.	Drammen:												
	Drammen By	60	400	323	62	15	6	1	8	9	3	12	25
	Bygder	7	19	40	8	4	1	-	-	-	-	2	2
	Ringerike:												
	Hønefoss By	13	20	54	20	12	9	3	3	4	7	6	13
	Bygder	57	65	153	96	28	16	4	4	3	7	17	44
	Modum	39	72	145	35	6	2	2	4	-	4	24	19
	Aal	-	-	5	16	4	-	-	-	-	-	-	-
	Sandsvær:												
	Kongsberg By	2	31	147	55	20	9	6	3	2	-	-	2
	Bygder	1	3	16	20	5	-	-	-	-	-	-	2
	Rollag	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
V.	Tønsberg:												
	Tønsberg By	4	56	130	26	6	1	1	-	-	-	-	16
	Horten —	-	35	367	145	46	-	-	-	-	-	6	15
	Bygder	6	43	112	77	5	2	1	2	1	-	2	15
	Hof:												
	Holmestrand By	-	24	35	2	-	-	-	-	-	-	2	4
	Svelviken —	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Bygder	1	20	82	10	-	-	2	-	1	1	-	3
	Larvik:												
	Larvik By	-	83	191	7	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	-	4	69	3	-	-	-	-	-	-	-	-

1. Influenza (Forts.).

Tabel XLVI (Forts.).		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.													
VI.	Solør og Odalen:												
	Kongsvinger By....	-	11	48	2	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder.....	27	60	142	90	11	-	1	-	-	4	-	1
	Hedemarken:												
	Hamar By.....	8	12	152	6	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder.....	51	56	423	177	41	5	13	15	9	4	2	9
	Søndre Østerdalen....	2	7	23	13	-	-	-	-	-	-	-	-
	Trysil.....	-	1	19	26	3	1	-	-	-	-	-	-
	Rendalen.....	48	30	75	80	29	6	1	1	1	8	4	2
	Tønset.....	1	-	13	14	13	11	4	4	-	2	1	5
VII.	Hadeland og Land...	34	69	313	144	5	6	4	-	6	10	14	8
	Søndre Valdres.....	17	19	113	47	19	1	-	1	-	-	-	3
	Nordre —.....	5	-	15	13	5	3	-	-	-	1	11	4
	Toten:												
	Gjøvik By.....	-	21	65	6	-	-	-	-	-	-	-	2
	Bygder.....	1	11	39	34	11	2	1	-	-	-	-	-
	Faaberg:												
	Lillehammer By....	-	1	39	8	-	-	-	-	-	2	-	2
	Bygder.....	3	3	11	17	-	-	-	-	-	-	-	-
	Ringebu.....	5	7	66	79	-	-	-	-	-	3	-	-
	Lom.....	-	1	1	3	2	3	-	-	2	-	4	2
	Lesje.....	-	6	2	17	13	-	-	3	1	1	-	-
VIII.	Skien:												
	Skien By.....	1	9	177	50	12	1	-	1	-	-	2	1
	Porsgrund —.....	-	12	57	27	11	-	2	1	9	4	2	-
	Brevik —.....	-	7	64	3	-	-	-	-	-	-	-	-
	Kragerø:												
	Kragerø By.....	3	-	35	14	-	-	-	-	-	-	-	-
	Langesund —.....	5	14	47	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Stathelle —.....	-	-	26	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder.....	1	9	82	73	9	-	-	-	-	-	-	12
	Hollen.....	-	-	7	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Kviteseid.....	-	-	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-
	Laardal.....	2	1	-	1	2	1	-	1	-	-	-	-
	Tinn.....	-	-	23	13	4	-	-	-	-	-	-	-
IX.	Østre Nedenes:												
	Østerrisør By....	1	5	27	46	9	7	-	-	-	-	3	2
	Tvedestrand —.....	1	13	149	17	-	-	-	-	-	2	5	3
	Bygder.....	1	32	228	108	16	1	-	1	-	1	2	2
	Vestre Nedenes:												
	Arendal By.....	1	15	165	33	7	-	-	-	3	-	-	-
	Grimstad —.....	-	54	114	6	-	-	-	-	-	-	6	2
	Lillesand —.....	-	-	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder.....	-	10	137	40	9	-	-	-	-	1	5	4
	Aamli.....	-	-	28	17	8	-	1	-	-	-	-	-
	Evje.....	-	-	61	48	9	8	1	-	-	-	-	13
X.	Kristiansands Stads-												
	fysikat.....	-	30	247	38	4	-	-	-	-	2	6	10
	Oddernes:												
	Mandal By.....	12	27	40	22	6	-	-	-	-	-	7	6
	Bygder.....	4	14	62	27	6	-	-	-	-	-	-	6
	Undal.....	-	4	11	8	5	2	-	-	-	-	-	-

1. Influenza (Forts.).

Tabel XLVI (Forts.).		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Distrikt.												
	Lyngdal	3	3	8	21	5	2	-	4	3	-	4	2
	Vanse:												
	Farsund By	-	1	6	-	2	-	-	-	2	-	-	-
	Bygder	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
	Flekkefjord:												
	Flekkefjord By	-	19	94	22	4	2	2	-	-	-	5	28
	Bygder	-	9	20	12	12	4	2	4	-	-	5	8
XI.	Sogndal:												
	Sogndal By	-	9	-	1	14	3	-	-	-	-	-	-
	Bygder	2	1	13	7	9	1	-	-	-	1	-	1
	Egersund:												
	Egersund By	-	2	7	2	1	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	-	4	2	2	3	-	-	-	-	-	-	-
	Sandnes:												
	Sandnes By	-	12	12	9	3	4	-	2	-	2	-	4
	Bygder	3	13	18	13	5	2	2	1	8	2	11	8
	Stavanger Stadsfysikat	28	234	153	28	12	18	9	3	3	6	9	21
	Stavanger	-	3	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Finne	-	2	5	1	1	-	-	-	1	-	-	1
	Karmøen:												
	Skudeneshavn By ..	1	1	11	12	1	1	-	-	-	-	-	-
	Bygder	-	-	2	6	1	-	-	-	-	1	-	-
	Haugesund:												
	Haugesund By	3	15	32	10	-	-	2	4	-	-	5	4
	Bygder	-	4	2	-	1	1	-	2	-	-	-	-
XII.	Sveen	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Indre Hardanger	-	12	12	26	33	4	-	-	-	4	-	-
	Ytre —	-	5	19	27	16	-	-	-	-	-	-	5
	Voss												
	Søndre Midthordland..	-	-	20	17	10	-	-	-	-	-	-	-
	Osterøen	-	-	1	3	3	-	-	-	-	-	-	-
	Alversund	1	1	6	8	3	-	-	-	1	-	-	-
	Lindaas	6	3	2	4	2	4	-	-	-	3	-	-
XIII.	Bergen	14	49	835	163	10	-	-	-	3	5	1	5
XIV.	Lærdal	12	12	7	10	3	1	-	-	1	4	4	7
	Lyster	-	-	-	1	-	-	2	-	-	-	2	1
	Vik	2	2	6	10	5	-	-	-	-	1	6	4
	Gulen	5	2	1	1	-	2	3	-	-	-	1	3
	Kirkebø	3	3	1	2	4	1	1	4	1	-	-	3
	Ytre Søndfjord	7	1	1	2	3	2	2	3	3	1	1	1
	Indre —	1	1	-	-	-	-	-	1	1	1	1	-
	Kinn (Bygder)	-	3	8	4	1	-	-	1	-	-	-	-
	Ytre Nordfjord	-	-	2	1	2	-	-	-	-	1	-	-
XV.	Vestre Søndmør	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	1
	Ørskog	5	10	13	5	3	4	-	-	5	7	-	7
	Nordre Søndmør:												
	Aalesund By	16	15	5	5	3	-	-	13	3	2	23	53
	Bygder	1	11	3	-	-	-	-	-	3	3	5	-
	Ytre Romsdal:												
	Molde By	-	-	28	21	14	-	-	-	-	-	-	-

1. Influenza (Forts.).

Tabel XLVI (Forts.).		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.													
	Indre Romsdal	1	-	7	3	3	3	-	-	-	-	1	-
	Søndre Nordmør:												
	Kristiansund By ...	9	17	31	7	15	105	34	14	4	8	-	31
	Bygder	3	7	3	3	6	15	8	-	-	1	-	2
	Sundalen	-	-	-	2	3	-	-	2	-	-	-	1
	Surendalen	-	-	1	-	-	-	-	-	4	-	-	2
	Nordre Nordmør	-	2	3	3	2	5	19	16	4	1	-	1
XVI.	Trondhjems Stadsfysik.	19	73	337	183	48	13	3	-	-	2	35	101
	Strinden	26	23	18	10	7	2	-	-	-	-	-	-
	Selbu	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Røros	14	18	66	14	4	-	-	-	4	3	10	22
	Guldalen	-	4	5	13	3	-	-	-	-	-	-	6
	Opdal	2	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-
	Orkedalen	4	2	41	21	7	8	-	-	1	-	7	12
	Hitteren	-	-	-	3	1	1	2	5	-	-	-	-
	Hevne	-	-	3	8	32	18	1	-	-	-	-	4
	Ytre Fosen	-	-	-	-	16	-	1	-	-	-	-	1
	Indre —	2	1	5	7	6	16	2	2	2	2	2	6
	Nordre —	-	2	-	7	15	6	6	4	1	-	-	1
XVII.	Stjørdalen	-	2	10	3	-	1	1	1	-	-	-	-
	Frosten	-	-	3	5	6	7	3	-	1	1	-	4
	Levanger:												
	Levanger By	8	10	15	5	7	-	-	-	-	-	2	4
	Bygder	17	19	19	15	10	7	2	-	-	-	5	14
	Indreøen	10	2	23	16	17	3	1	1	2	4	4	7
	Stenkjær:												
	Stenkjær By	6	6	7	48	-	3	3	9	-	-	-	1
	Bygder	7	12	10	13	19	12	3	3	6	19	28	10
	Namsos:												
	Namsos By	-	3	6	8	8	1	-	-	-	-	2	6
	Bygder	-	-	-	8	14	4	1	-	-	-	-	-
	Fosnes	-	-	-	10	16	4	-	-	-	-	4	2
	Kolvereid	-	-	-	19	12	2	-	-	-	-	2	2
	Vikten	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-
XVIII.	Brønnø	-	-	-	2	5	-	1	-	-	-	-	-
	Vefsen:												
	Mosjøen By	-	-	2	-	4	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	10	-	3	2	1	-	-	-	-	-	-	-
	Ranen	2	-	-	-	-	4	-	-	-	-	1	8
	Lurø	-	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-
	Bodø:												
	Bodø By	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	3	52
	Bygder	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5
	Folden	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Skjerstad	8	1	2	13	3	4	1	-	-	-	3	-
	Hammerø	-	1	4	2	1	-	-	-	-	-	-	1
	Lødingen	4	5	-	3	7	-	-	2	-	-	1	2
	Ofoten	4	-	1	2	2	-	-	-	-	-	-	3
	Flakstad	3	27	24	12	3	-	-	-	-	-	-	-
	Østlofoten	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
	Hadsel	2	10	2	1	5	2	4	4	2	4	7	3
	Sortland	23	5	3	2	3	-	3	-	-	-	-	1
	Under Lofotfisket	13	78	159	115	-	-	-	-	-	-	-	-

I. Influenza (Forts.).

Tabel XLVI (Forts.).		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.													
XIX.	Trondenes	3	3	-	5	4	-	-	-	-	-	-	2
	Ibbestad	21	12	5	2	8	12	5	2	-	3	2	4
	Lenviken	2	-	2	-	-	-	2	3	-	-	1	-
	Maalselven	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-
	Balsfjorden	-	-	-	1	2	1	8	-	-	-	-	-
	Tromsø:												
	Tromsø By	42	26	26	-	8	-	-	-	-	8	3	13
	Bygder	8	2	-	-	4	-	-	-	-	-	-	1
	Lyngen	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Karlsø	-	3	8	5	3	-	-	-	-	2	-	-
XX.	Alten	11	5	-	7	-	-	2	-	-	3	-	7
	Loppen	1	1	-	3	2	1	-	1	-	-	-	-
	Hammerfest (By)	2	2	8	3	-	-	-	-	2	2	2	1
	Tanen	-	-	1	-	3	3	-	-	-	-	-	-
	Vardø:												
	Vardø By	8	5	9	12	29	48	20	3	5	5	7	1
	Bygder	-	-	-	2	1	3	1	-	-	-	1	-
	Vadsø:												
	Vadsø By	-	-	-	-	-	-	6	-	-	-	-	-
	Bygder	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-

Bilag.

Tabeller

over

de opgivne

Tilfælde og kjendte Dødsfald af epidemiske Sygdomme

Riget og Amterne

for Aarene 1881—1895.

Indhold.

Tabel.		Side.
1.	Epidemiske Sygdomme og Dødsfald i Riget 1881—1895	1—2.
2.	— — — — — og i Amterne i Tiaaret 1881—1895	3—4.
3.	Antal opgivne epidemiske Tilfælde pr. 1 000 Indbyggere og pr. Aar i Riget og Amterne beregnet efter Tiaaret 1886—1895	5—6.
4.	Epidemiske Sygdomme og Dødsfald i Kristiania By 1881—1895	7—8.
5.	— — — — — - Akershus Amt 1881—1895	9—10.
6.	— — — — — - Smaalenenes — — — — —	11—12.
7.	— — — — — - Buskerud — — — — —	13—14.
8.	— — — — — - Jarlsberg og Larvik Amt 1881—1895	15—16.
9.	Epidemiske Sygdomme og Dødsfald i Hedemarkens Amt 1881—1895	17—18.
10.	— — — — — - Kristians — — — — —	19—20.
11.	— — — — — - Bratsberg — — — — —	21—22.
12.	— — — — — - Nedenes — — — — —	23—24.
13.	— — — — — - Lister og Mandal — — — — —	25—26.
14.	— — — — — - Stavanger — — — — —	27—28.
15.	— — — — — - Søndre Bergenhus — — — — —	29—30.
16.	— — — — — - Bergens By 1881—1895	31—32.
17.	— — — — — - Nordre Bergenhus Amt 1881—1895	33—34.
18.	— — — — — - Romsdals — — — — —	35—36.
19.	— — — — — - Søndre Trondhjems — — — — —	37—38.
20.	— — — — — - Nordre — — — — —	39—40.
21.	— — — — — - Nordlands — — — — —	41—42.
22.	— — — — — - Tromsø — — — — —	43—44.
23.	— — — — — - Finnmarkens — — — — —	45—46.

Appendice.

Tableaux

des

cas et décès connus des

maladies épidémiques

dans

le royaume et préfectures

pendant les années 1881—1895.

Liste des tableaux.

Tableau.	Page.
1. Les maladies épidémiques en Norvège dans les années 1881—1895	1—2.
2. Les maladies épidémiques en Norvège et dans les préfectures dans la période décennale 1886—1895	3—4.
3. Nombre des cas des maladies épidémiques par 1 000 habitants et par an en Norvège et dans les préfectures dans la période décennale 1886—1895	5—6.
4. Les maladies épidémiques dans la ville de Kristiania 1881—1895	7—8.
5—15. Les maladies épidémiques dans les préfectures 1881—1895	9—30.
16. Les maladies épidémiques dans la ville de Bergen 1881—1895	31—32.
17—23. Les maladies épidémiques dans les préfectures 1881—1895	33—46.

Nomenclature des maladies.

Exantematisk Tyfus	Typhus.
Tyfoïdfeber	Fièvre typhoïde.
Cerebrospinalmeningit	Méningite purulente épidémique.
Barselfeber	Fièvre puerpérale.
Børnekopper	Varirole.
Vandkopper	Varicelle.
Skarlagensfeber	Scarlatine.
Røde Hunde	Rubéole.
Mæslinger	Rougeole.
Rosen	Érysipèle.
Kighoste	Coqueluche.
Difteri	Diphthérie.
Strubehoste	Croup.
Kusma	Oreillon.
Akut Katarr i Luftveiene og Bronkit	Bronchite aiguë.
Katarralsk og follikulær Angina	Angines.
Lungebetændelse	Pneumonie.
Pleurit	Pleurésie.
Gigtfeber	Rheumatisme articulaire aiguë.
Koldfeber	Fièvre intermittente.
Diarré (akut) og indenlandsk Kolera	Diarrhée et Choléra simple.
Blodgang	Dysenterie.
Skjorbug	Scorbut.

Tilfælde	Cas.
Døde, Dødsfald	Décès.

Epidemiske Sygdomme og Dødsfald i Norge 1881—1895.

Tabel 1.	Tiaaret 1886—1895.		1895.		1894.		1893.		1892.		1891.		1890.		1889.		1888.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Exantematisk Tyfus	584	45	145	15	107	2	71	4	48	9	88	6	33	3	35	-	30	4
Tyfoidefeber	14820	1597	1215	141	1139	140	1035	137	803	87	1941	210	1594	184	2413	222	1519	139
Cerebrospinalmeningit . .	530	195	31	11	33	7	34	11	55	28	14	6	32	10	45	16	79	26
Barselfeber	4867	1473	395	94	439	133	434	152	453	136	459	128	505	159	559	178	511	156
Børnekopper	369	32	17	3	11	1	78	1	17	3	99	14	14	1	20	3	87	5
Vandkopper	17717	5	2230	-	2148	1	1792	1	1609	-	1857	-	1503	1	1538	-	1757	1
Skarlagensfeber	65009	3995	6161	242	7428	275	3431	195	2925	215	4687	305	7371	454	5382	327	7217	461
Røde Hunde	6352	1	2439	-	242	-	200	-	126	-	196	-	434	-	691	1	1417	-
Mæslinger	72181	2459	4557	146	12823	470	3158	125	8726	334	3825	187	2670	123	13305	372	16349	487
Rosen	20611	691	1863	55	2213	73	2353	83	1799	63	1868	59	2190	71	2285	84	2078	81
Kighoste	68591	3343	8247	462	8353	436	3106	170	9415	453	6077	183	3960	216	10110	480	7767	448
Difteri	65289	14497	3918	520	6487	1438	5847	1475	5309	1230	6870	1592	9856	2249	7851	1809	5896	1360
Strubehoste	3721	2046	257	100	371	182	246	140	284	138	330	162	480	279	417	248	419	272
Kusma	15234	5	2198	-	1572	-	1319	1	1837	-	2336	2	1642	-	991	-	1118	-
Akut Katarr i Luftveiene og Bronkit	747529	9286	64721	1150	59060	1260	58443	935	60435	1141	59400	873	58740	937	55327	809	53999	874
Katarralsk og follikulær Angina																		
Influenza																		
Lungebetændelse																		
Pleurit	29533	975	3532	100	3233	100	3046	102	3380	113	3212	95	3108	100	2727	107	2612	86
Gigtfeber	33310	705	3232	86	3278	68	3413	98	3102	73	3059	56	3250	54	3646	62	3699	78
Koldfeber	780	12	46	5	89	3	65	2	79	-	53	1	75	-	82	-	89	-
Diarré, akut, og inden- landsk Kolera	255482	8555	26360	955	26857	1086	29475	1066	25144	807	23963	796	21089	730	30564	1036	25875	650
Cholera asiatica	2	2	-	-	-	-	-	-	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Blodgang	2744	196	321	22	299	29	330	20	220	15	181	7	238	9	259	18	335	25
Skjerbug	789	30	60	2	60	3	155	6	61	2	75	3	66	1	80	5	77	3
Tilsammen	1734201	69467	183944	6007	184375	7943	164680	6690	195003	7556	189062	6889	203180	7702	170085	7431	162569	6844

Tabel 1 (Forts.). Norge.	1887.		1886.		Femaaret 1881—1885.		1885.		1884.		1883.		1882.		1881.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Exantematisk Tyfus	10	1	17	1	971	99	46	9	116	11	134	16	524	38	151	25
Tyfoidefeber	1505	172	1656	165	9781	1053	1662	171	1827	197	1958	228	2390	249	1944	208
Cerebrospinalmeningit ...	120	43	87	37	185	76	40	18	23	10	48	16	41	17	33	15
Barselsefeber	607	185	505	152	2528	713	524	165	520	164	528	145	446	98	510	141
Børnekopper	14	1	12	-	621	74	55	6	38	3	6	-	438	52	84	13
Vandkopper	1809	-	1474	1	7295	1	1326	-	1363	-	1634	-	1555	1	1417	-
Skarlagesfeber	9496	623	10911	898	36663	4151	7968	571	5890	505	8162	818	8719	1231	5924	1026
Røde Hunde	444	-	163	-	2775	4	131	-	194	-	220	-	154	-	2076	4
Mæslinger	6427	212	341	3	32094	1005	580	1	52	1	322	10	16905	679	14235	314
Rosen	2118	64	1844	58	8961	262	1823	52	1810	52	1651	58	1719	49	1958	51
Kighoste	5701	260	5855	235	29721	1561	4906	239	6958	343	4929	247	6563	311	6365	421
Difteri	6833	1512	6422	1312	22481	5124	5951	1352	5832	1359	5401	1201	3737	892	1560	320
Strubehoste	497	289	420	236	3026	1845	485	266	677	423	667	440	758	487	439	229
Kusma	1171	-	1050	2	8712	4	902	1	1192	1	3786	-	1934	1	898	1
Akut Katarr i Luftveiene og Bronkit.	45993	666	51113	639	304622	3607	56247	716	64396	703	60591	643	57591	880	51789	665
Katarralsk og follikulær Angina	20778	1	18507	-	-	-	14008	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Influenza	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Lungebetændelse	8788	1294	10228	1555	49865	7406	10355	1462	9020	1242	9792	1383	9944	1635	10754	1684
Pleurit	2352	86	2331	86	10584	482	2352	119	2130	84	2169	106	2001	81	1932	92
Gigtfeber	3527	78	3104	52	13642	284	3099	53	3005	70	2724	49	2301	52	2513	60
Koldfeber	93	-	109	1	538	1	75	-	122	1	111	-	124	-	106	-
Diarré, akut, og inden- landsk Kolera	24038	761	22117	668	104293	2966	19801	514	23237	610	19638	540	24776	790	16841	512
Cholera asiatica	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Blodgang	268	15	293	36	2090	167	284	26	231	25	441	23	583	46	551	47
Skjorbug	62	2	93	3	587	21	108	4	90	3	102	4	148	7	139	3
Tilsammen	142651	6265	138652	6140	652035	30906	132728	5745	128723	5807	125014	5927	143351	7596	122219	5831

Epidemiske Sygdomme og Dødsfald i Riget og i Amterne i Tiaaret 1886—1895.

Tabel 2.

Tabel 2.	Ialt kjendte		Fordeling paa Amterne:																	
			1		2		3		4		5		6		7		8		9	
	Tilfælde.	Dødsfald.	Kristiania.		Akershus Amt.		Smaa- lenenes Amt.		Buskerud Amt.		Jarlsberg og Larvik Amt.		Hede- markens Amt.		Kristians Amt.		Bratsberg Amt.		Nedenes Amt.	
			148213		100427		120864		105203		97745		120386		108579		91410		77352	
			Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Exantematisk Tyfus ..	584	45	38	5	-	-	1	-	11	-	-	-	-	-	46	4	-	-	3	1
Tyfoidfeber	14820	1597	1191	106	475	43	987	109	986	103	488	52	143	22	454	38	221	34	213	40
Cerebrospinalmeningit	530	195	1	-	7	-	63	17	27	6	7	3	39	15	33	16	5	2	15	7
Barselfeber	4867	1473	212	101	195	56	183	63	256	63	202	63	396	73	262	52	212	69	160	47
Børnekopper	369	32	37	3	3	-	22	1	11	1	6	-	1	-	-	-	11	-	17	1
Vandkopper	17717	5	2879	4	779	-	1507	-	1520	-	1693	-	601	-	420	-	781	-	648	-
Skarlagensfeber	65009	3995	8104	704	4604	282	5163	312	4410	225	3717	150	3383	152	4442	226	3007	166	1705	109
Røde Hunde	6352	1	1325	1	215	-	490	-	451	-	492	-	333	-	85	-	274	-	543	-
Mæslinger	72181	2459	11994	812	3654	89	7605	155	5284	162	5132	97	2633	46	1429	50	3175	48	2640	61
Rosen	20611	691	1114	103	845	28	1405	35	1672	37	1593	39	1544	36	1093	24	870	24	979	25
Kighoste	68591	3343	10340	637	2976	72	5852	223	4929	142	4978	137	3348	107	1794	78	3222	150	3324	132
Difteri	65289	14497	9382	2057	4380	1011	6044	1121	3179	761	1851	398	6907	1477	3144	727	1881	369	2234	415
Strubehoste	3721	2046	322	260	212	141	374	217	224	122	174	74	229	114	120	62	116	45	115	70
Kusma	15234	5	2590	2	584	1	1435	-	899	-	850	-	627	-	461	-	606	-	404	-
Akut Katarr i Luft- veiene og Bronkit ..	747529	9286	119175	2355	21830	432	48407	737	38105	592	38794	373	28221	473	16946	319	24123	358	23419	270
Katarralsk og folli- kulær Angina			34326	1	6495	-	17434	-	9746	1	12811	-	9145	-	5797	-	8033	-	7941	-
Influenza	200792	2435	35451	337	6936	138	15598	132	15248	184	14295	101	11433	181	6609	94	8565	118	8340	110
Lungebetændelse ..	107365	16887	7676	1534	4721	860	8464	1257	5933	890	7264	1058	8692	1304	6897	946	5520	778	3305	639
Pleurit	29533	975	2062	70	1296	66	1796	60	1408	46	1376	35	1640	56	1201	37	1145	41	1392	55
Gigtfeber	33310	705	3711	74	1801	27	2468	51	2422	38	2123	31	2134	44	2046	31	1338	30	1653	30
Koldfeber	780	12	32	-	4	-	76	-	19	-	156	-	16	-	6	-	41	-	159	7
Akut Diarré (Kolerine)	255481	8555	58056	3092	12026	463	21753	485	17754	513	17266	335	12233	369	6963	131	12192	324	9427	217
Asiatisk Kolera	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Blodgang	2744	196	53	4	327	14	100	10	78	4	38	7	148	18	169	12	15	1	39	5
Skjorbug	789	30	2	-	31	-	61	-	22	-	7	-	51	2	46	2	55	3	46	2
Tilsammen	1734201	69467	1310073	12262	74396	3723	147288	4985	114594	3890	115313	2953	93897	4489	60463	2849	75408	2560	68721	2243

Tabel 2 (Forts.).

Fordeling paa Amterne:

	10		11		12		13		14		15		16		17		18		19		20	
	Lister og Mandal Amt.		Stavanger Amt.		Søndre Bergenhus Amt.		Bergen.		Nordre Bergenhus Amt.		Romsdals Amt.		Søndre Trondhj.s Amt.		Nordre Trondhj.s Amt.		Nordlands Amt.		Tromsø Amt.		Finmarkens Amt.	
	76213		114223		127678		52803		87839		127663		123750		81529		132447		65009		29341	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Exantematisk Tyfus .	-	-	3	-	1	1	1	-	-	-	2	-	9	2	1	-	63	9	132	5	273	18
Tyfoidefeber	297	49	899	142	1539	121	846	93	646	61	940	109	980	122	514	54	1676	175	858	75	467	49
Cerebrospinalmeningit	7	2	9	5	10	3	7	2	99	35	38	15	46	20	15	8	59	25	41	13	2	1
Barselfeber	131	51	209	70	265	104	59	42	225	82	437	109	416	94	175	46	557	166	223	83	92	39
Børnekopper	14	1	169	16	9	1	46	2	1	-	1	-	4	2	-	-	1	1	3	1	13	2
Vandkopper	669	1	1058	-	334	-	1662	-	109	-	666	-	1076	-	170	-	564	-	362	-	219	-
Skarlagensfeber	1696	72	2114	79	2477	105	1507	37	802	32	4762	215	4862	334	2109	110	2867	270	1938	167	1340	248
Røde Hunde	338	-	268	-	110	-	335	-	79	-	133	-	496	-	75	-	124	-	124	-	62	-
Mæslinger	2237	71	5188	141	1199	99	5911	200	1098	19	3066	83	3448	86	923	17	2070	109	2037	80	1458	34
Rosen	732	16	955	30	811	30	987	30	624	27	1413	57	1108	59	810	20	1166	45	599	13	291	13
Kighoste	2480	193	3655	233	1095	120	5593	243	1192	111	3100	140	3271	202	1229	56	3160	213	1928	74	1125	80
Difteri	2008	371	1464	247	2425	503	546	130	1199	357	2096	435	5409	1414	3243	719	5929	1622	1526	287	442	76
Strubehoste	128	59	176	74	151	85	64	20	213	111	187	73	263	185	138	75	265	132	185	90	65	37
Kusma	405	-	927	1	206	-	1700	-	146	-	602	-	1045	1	301	-	836	-	434	-	176	-
Akut Katarr i Luft- veiene og Bronkit.	20210	390	30364	543	7846	175	37692	451	6184	194	21326	330	35054	472	11372	236	22805	279	10840	179	8346	126
Katarralsk og folli- kulær Angina	7787	-	9032	-	1204	-	12183	-	1387	-	6448	-	12938	-	3660	-	3613	-	3923	-	2567	-
Influenza	6082	101	8635	96	2489	75	10006	32	1843	75	9111	114	13723	162	4678	100	10594	135	5642	100	5514	50
Lungebetændelse	3196	673	5283	800	4046	774	5152	756	3833	489	6589	835	6933	1032	4574	677	5502	910	2725	426	1060	249
Pleurit	933	46	1755	66	926	40	1721	38	951	43	2810	52	1721	85	976	52	2525	38	1165	25	734	24
Gigtfeber	1428	18	1598	36	1105	35	1757	25	882	29	1548	46	1855	52	1230	37	1264	43	608	20	339	8
Koldfeber	62	-	111	-	21	2	44	1	1	1	3	-	6	-	5	-	6	-	7	1	5	-
Akut Diarré (Kole- rine)	9898	274	12869	258	3821	111	13863	489	2949	129	9237	254	12406	491	4707	143	9281	215	5413	139	3368	123
Asiatisk Kolera	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Blodgang	21	4	134	2	72	8	15	2	99	3	525	40	139	10	262	13	212	19	224	16	74	4
Skjærbug	12	1	21	1	26	2	2	1	5	-	39	3	34	3	30	4	82	-	21	1	196	5
Tilsammen	60773	2395	86895	2839	32188	2394	101699	2594	24567	1798	75079	2910	107242	4828	41197	2367	175221	4406	140958	1795	28228	1186

Antal opgivne epidemiske Tilfælde pr. 1000 Indbyggere og pr. Aar i Riget og Amterne beregnet
efter Tiaaret 1886—1895.

Tabel 3.		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	Riget.	Kri- stiania.	Akershus Amt.	Smaa- lenenes Amt.	Buskerud Amt.	Jarlsberg og Larvik Amt.	Hede- markens Amt.	Kristians Amt.	Bratsberg Amt.	Nedenes Amt.	Lister og Mandal Amt.
Middelbefolkning	1988674	148213	100427	120864	105203	97745	120386	108579	91410	77352	76213
Exantematisk Tyfus	0.03	0.03	-	0.0008	0.01	-	-	0.04	-	0.004	-
Tyfoidefeber	0.75	0.8	0.5	0.8	0.9	0.5	0.1	0.4	0.2	0.3	0.4
Cerebrospinalmeningit	0.03	0.0007	0.007	0.05	0.03	0.007	0.03	0.03	0.0	0.02	0.009
Barsel-feber	0.25	0.14	0.2	0.15	0.2	0.02	0.3	0.2	0.2	0.2	0.2
Børnekopper	0.02	0.025	0.003	0.02	0.01	0.006	0.0008	-	0.0	0.02	0.02
Vandkopper	0.9	1.9	0.8	1.25	1.4	1.7	0.5	0.4	0.8	0.8	0.9
Skarlagensfeber	3.3	5.5	4.6	4.3	4.2	3.8	2.8	4.1	3.3	2.2	2.2
Røde Hunde	0.3	0.9	0.2	0.4	0.4	0.5	0.3	0.08	0.3	0.7	0.4
Mæslinger	3.6	8.1	3.6	6.3	5.0	5.2	2.2	1.3	3.5	3.4	2.9
Rosen	1.0	0.75	0.8	1.2	1.6	1.6	1.3	1.0	0.9	1.3	1.0
Kighoste	3.5	7.0	2.96	4.8	4.7	5.1	2.8	1.6	3.5	4.3	3.25
Difteri	3.3	6.3	4.4	5.0	3.0	1.9	5.7	2.9	2.0	2.9	2.6
Strubehoste	0.2	0.2	0.2	0.3	0.2	0.2	0.2	0.1	0.1	0.15	0.2
Kusma	0.8	1.75	0.6	1.2	0.85	0.9	0.5	0.4	0.7	0.5	0.5
Akut Katarr i Luftveiene og Bronkit	37.6	80.2	21.7	40.0	36.2	39.7	23.4	15.6	26.4	30.3	26.5
Katarralsk og follikulær Angina		23.2	6.5	14.4	9.3	13.1	7.6	5.3	8.7	10.3	10.2
Influenza	10.1	23.9	6.9	12.9	14.5	14.6	9.5	6.1	9.3	10.8	8.0
Lungebetændelse	5.4	5.2	4.7	7.0	5.6	7.4	7.2	6.35	6.0	4.3	4.2
Pleurit	1.5	1.4	1.3	1.5	1.3	1.4	1.4	1.1	1.2	1.8	1.2
Gigtfeber	1.7	2.5	1.8	2.0	2.3	2.2	1.8	1.9	1.4	2.1	1.9
Koldfeber	0.04	0.02	0.004	0.06	0.02	0.2	0.01	0.0055	0.0	0.2	0.08
Akut Diarré (Kolerine)	12.8	39.2	11.97	18.0	16.9	17.7	10.2	6.4	13.3	12.2	13.0
Asiatisk Kolera	0.0001	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0.003
Blodgang	0.14	0.04	0.3	0.08	0.07	0.04	0.1	0.2	0.0	0.05	0.03
Skjorbug	0.04	0.0034	0.03	0.05	0.02	0.007	0.04	0.04	0.1	0.06	0.02
Tilsammen	87.2	209.2	74.1	121.9	108.9	118.0	78.0	55.7	82.5	88.8	79.7

Tabel 3 (Forts.).	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
	Stavanger Amt.	Søndre Bergen- hus Amt.	Bergen.	Nordre Bergen- hus Amt.	Romsdals Amt.	Søndre Trond- hjems Amt.	Nordre Trondhjems Amt.	Nordlands Amt.	Tromsø Amt.	Finmarkens Amt.
Middelbefolkning	114223	127678	52803	87839	127663	123750	81529	132447	65009	29341
Exantematisk Tyfus	0.003	0.0008	0.002	-	0.002	0.007	0.001	0.05	0.2	0.9
Tyfoidefeber	0.8	1.2	1.6	0.7	0.7	0.8	0.63	1.3	1.3	1.6
Cerebrospinalmeningit ...	0.008	0.008	0.01	0.1	0.03	0.04	0.02	0.05	0.06	0.007
Barsel-feber	0.2	0.2	0.1	0.3	0.3	0.3	0.2	0.4	0.3	0.3
Børnekopper	0.1	0.007	0.09	0.001	0.0	0.003	-	0.0008	0.005	0.04
Vandkopper	0.9	0.3	3.2	0.1	0.5	0.9	0.2	0.4	0.56	0.8
Skarlagensfeber	1.8	1.9	2.9	0.9	3.7	3.9	2.6	2.2	2.98	4.6
Røde Hunde	0.2	0.09	0.6	0.08	0.1	0.4	0.1	0.09	0.2	0.2
Mæslinger	4.5	0.9	11.2	1.25	2.4	2.8	1.1	1.6	3.1	5.0
Rosen	0.8	0.6	1.9	0.7	1.1	0.9	0.99	0.9	0.9	1.0
Kighoste	3.2	0.9	10.6	1.35	2.4	2.6	1.5	2.4	2.96	3.8
Difteri	1.3	1.9	1.0	1.4	1.7	4.4	3.9	4.5	2.3	1.5
Strubehoste	0.15	0.1	0.1	0.2	0.15	0.2	0.2	0.2	0.3	0.2
Kusma	0.8	0.2	3.2	0.2	0.5	0.8	0.4	0.6	0.7	0.6
Akut Katarr i Luftveiene og Bronkit.	26.6	6.2	71.4	7.0	16.7	28.3	13.9	17.2	16.7	28.4
Katarralsk og follikulær Angina	7.9	0.9	23.1	1.6	5.1	10.5	4.5	2.7	6.0	8.8
Influenza	7.6	1.9	18.9	2.1	7.2	11.1	5.7	8.0	8.7	18.8
Lungebetændelse	4.6	3.2	9.8	4.4	5.2	5.6	5.6	4.2	4.2	3.6
Pleurit	1.5	0.7	3.3	1.1	2.2	1.4	1.2	1.9	1.8	2.5
Gigtfeber	1.4	0.9	3.3	1.0	1.2	1.5	1.5	1.0	0.9	1.2
Koldfeber	0.098	0.02	0.08	0.001	0.002	0.005	0.006	0.005	0.01	0.02
Akut Diarré (Kolerine) ..	11.3	3.0	26.3	3.35	7.3	10.0	5.8	7.0	8.3	11.5
Asiatisk Kolera	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Blodgang	0.1	0.06	0.03	0.1	0.4	0.1	0.3	0.2	0.3	0.25
Skjærbug	0.02	0.02	0.004	0.006	0.03	0.03	0.04	0.06	0.03	0.7
Tilsammen	76.1	25.4	192.6	27.9	58.9	86.7	50.5	56.8	62.99	96.2

Epidemiske Sygdomme og Dødsfald i Kristiania By i Aarene 1881—1895.

Tabel 4.	Tiaaret 1886—1895.		1895.		1894.		1893.		1892.		1891.		1890.		1889.		1888.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Exantematisk Tyfus	38	5	-	-	-	-	-	-	33	5	-	-	-	-	5	-	-	-
Tyfoidefeber	1191	106	84	12	41	5	101	12	65	6	83	13	130	17	441	17	70	7
Cerebrospinalmeningit	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Barselsefeber	212	101	13	6	12	8	17	10	21	9	25	9	20	13	25	12	24	16
Børnekopper	37	3	-	-	1	-	5	1	-	-	19	1	5	1	-	-	7	-
Vandkopper	2879	4	283	-	378	1	326	1	235	-	277	-	240	1	244	-	311	1
Skarlagensfeber	8104	704	577	30	906	61	671	47	287	36	436	36	1220	78	319	36	460	42
Røde Hunde	1325	1	892	-	129	-	3	-	11	-	5	-	9	-	20	1	193	-
Mæslinger	11994	812	215	7	2093	160	42	3	734	71	767	66	501	81	1357	82	1767	156
Rosen	1114	103	99	9	139	11	196	12	122	12	68	16	65	8	77	10	143	10
Kighoste	10340	637	534	34	1400	75	254	11	2107	150	1103	40	320	27	1884	118	637	47
Difteri	9382	2057	496	34	658	113	431	79	267	81	432	102	965	237	1248	313	1375	326
Strubehoste	322	260	25	11	22	14	21	20	36	17	21	15	26	26	29	29	38	38
Kusma	2590	2	149	-	153	-	225	-	140	-	788	2	584	-	312	-	49	-
Akut Katarr i Luftvelene og Bronkit.	119175	2355	12076	233	11187	301	12452	202	12747	251	12350	238	12548	280	13302	205	11671	252
Katarralsk og follikulær Angina	34326	1	2242	-	2255	-	2697	-	2801	-	2878	-	3821	-	3551	-	4207	-
Influenza	35451	337	6174	67	622	27	4253	36	4830	62	9074	118	9490	27	1008	-	-	-
Lungebetændelse	7676	1534	761	138	767	166	1085	222	725	143	699	176	724	158	793	148	811	164
Pleurit	2062	70	240	12	242	8	217	7	264	6	212	8	222	9	216	6	247	4
Gigtfeber	3711	76	308	9	302	8	336	8	398	7	389	3	304	9	377	8	428	8
Koldfeber	32	-	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	3	-	9	-	4	-
Diarré, akut, og inden- landsk Kolera	58056	3092	5344	310	4831	367	4910	304	6093	331	5202	309	4313	288	6435	322	9117	241
Cholera asiatica	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Blodgang	53	4	5	-	8	-	10	-	1	-	3	1	3	-	1	-	4	-
Skjørbug	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-
Tilsammen	310073	12264	30519	912	26148	1325	28252	975	31917	1187	34831	1153	35513	1260	31654	1307	31565	1312

Tabel 4 (Forts.). Kristiania By.	1887.		1886.		Femaaret 1881—1885.		1885.		1884.		1883.		1882.		1881.		Tiaaret 1871—1880.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Exantematisk Tyfus	-	-	-	-	3	1	-	-	-	-	1	-	1	1	1	-	62	10
Tyfoidefeber	100	9	76	8	745	55	94	13	64	2	119	8	351	23	117	9	1361	148
Cerebrospinalmeningit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Barselfeber	28	8	27	10	150	49	26	7	34	17	35	13	28	4	27	8	291	115
Børnekopper	-	-	-	-	101	12	9	2	2	-	4	-	70	7	16	3	212	24
Vandkopper	320	-	265	-	1597	-	208	-	352	-	374	-	268	-	395	-	2250	-
Skarlagensfeber	1353	174	1875	164	5028	421	1961	174	1487	139	1015	70	308	18	257	20	3350	579
Røde Hunde	63	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	132	-
Mæslinger	4506	186	12	-	6281	249	5	-	5	-	10	1	891	123	5370	125	6299	281
Rosen	111	3	94	12	544	44	123	10	118	10	116	12	78	5	109	7	1719	58
Kighoste	1564	107	537	28	4846	324	684	53	1743	95	353	28	1543	89	523	59	5280	395
Difteri	1852	411	1658	361	2212	535	1688	387	341	95	67	21	56	14	60	18	554	78
Strubehoste	50	36	54	54	251	196	71	42	31	31	44	34	47	47	58	42	247	208
Kusma	105	-	85	-	2299	1	490	1	145	-	1224	-	439	-	1	-	1241	-
Akut Katarr i Luftveiene og Bronkit	10692	240	10150	153	54485	1112	12005	225	11628	236	10323	140	11523	303	9006	208	72225	1413
Katarralsk og follikulær Angina	5002	1	4872	-	14980	1	5209	-	3352	-	2488	-	2071	1	1860	-	-	-
Influenza	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Lungebetændelse	685	114	626	105	3574	594	417	121	731	103	644	107	593	112	892	151	5126	1021
Pleurit	194	3	8	7	31	31	7	7	4	4	2	2	9	9	9	9	141	71
Gigtfeber	417	10	452	4	1986	14	524	3	447	4	373	5	286	-	356	2	2319	67
Koldfeber	8	-	4	-	44	-	6	-	12	-	6	-	18	-	2	-	99	-
Diarré, akut, og inden- landsk Kolera	6008	311	5803	309	24146	1138	4229	197	5478	228	4851	226	6329	311	3259	176	28630	1437
Cholera asiatica	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Blodgang	8	1	10	2	19	-	3	-	5	-	6	-	2	-	3	-	108	5
Skjørbug	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	71	4
Tilsammen	33066	1614	26608	1217	123322	4777	28056	1242	25979	964	22055	667	24911	1067	22321	837	131719	5915

Epidemiske Sygdomme og Dødsfald i Akershus Amt 1881—1895.

Tabel 5.	Tiaaret 1886—1895.		1895.		1894.		1893.		1892.		1891.		1890.		1889.		1888.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Exantematisk Tyfus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tyfoidefeber	475	43	38	1	30	4	26	1	15	1	42	6	65	7	122	6	64	7
Cerebrospinalmeningit.	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-
Barsel-feber	195	56	13	2	26	7	20	8	22	7	18	8	17	7	12	2	15	5
Børnekopper	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-
Vandkopper	779	-	59	-	132	-	63	-	88	-	78	-	144	-	41	-	43	-
Skarlagensfeber	4604	282	216	7	217	9	244	18	479	47	563	35	905	36	200	14	286	21
Røde Hunde	215	-	148	-	10	-	6	-	-	-	8	-	12	-	-	-	9	-
Mæslinger	3654	89	168	2	922	17	27	-	834	16	287	11	150	3	298	6	860	32
Rosen	845	28	95	2	98	6	99	6	88	4	97	3	82	3	80	1	59	-
Kighoste	2976	72	288	2	241	6	87	2	787	24	230	3	307	12	209	3	226	6
Difteri	4380	1011	150	13	278	52	166	66	164	32	393	102	508	110	642	139	666	183
Strubehoste	212	141	9	5	15	9	12	11	15	14	24	9	15	9	25	16	33	24
Kusma	584	1	15	-	12	-	15	-	92	-	158	-	113	-	10	-	34	-
Akut Katarr i Luftveiene og Bronkit.	21830	432	3724	57	2763	67	2221	34	2773	67	2051	34	2066	45	1717	37	1794	38
Katarralsk og follikulær Angina	6495	-	585	-	462	-	599	-	683	-	634	-	700	-	596	-	608	-
Influenza	6936	138	1537	18	705	28	519	9	1395	44	1768	33	987	6	25	-	-	-
Lungebetændelse	4721	860	521	75	531	76	512	83	590	122	543	126	409	75	426	74	520	113
Pleurit	1296	66	185	7	118	6	99	3	162	7	117	6	128	6	136	14	123	5
Gigtfeber	1801	27	187	1	168	1	184	5	184	5	175	2	190	3	188	4	184	2
Koldfeber	4	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Diarré, akut, og inden- landsk Kolera	12026	463	1481	47	1186	62	1302	59	1517	50	1080	35	1065	25	1347	77	962	36
Blodgang	327	14	66	2	9	1	10	3	14	-	22	-	14	-	75	4	75	3
Skjørbug	31	-	8	-	3	-	3	-	2	-	7	-	6	-	1	-	-	-
Tilsammen	74396	3723	9493	241	7926	351	6214	308	9905	440	8295	413	7883	347	6154	397	6564	475

Tabel 5 (Forts.). Akershus Amt.	1887.		1886.		Fenaaret 1881—1885.		1885.		1884.		1883.		1882.		1881.		Tiaaret 1871—1880.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Exantematisk Tyfus	-	-	-	-	4	3	-	-	-	-	-	-	-	-	4	3	116	12
Tyfoidefeber	31	4	42	6	286	46	30	4	39	8	82	16	78	12	57	6	1250	134
Cerebrospinalmeningit . . .	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	7
Barselfeber	30	5	22	5	142	36	24	8	29	8	23	6	28	4	38	10	276	64
Børnekopper	-	-	-	-	96	11	5	-	10	1	-	-	81	10	-	-	98	8
Vandkopper	51	-	80	-	244	-	33	-	47	-	36	-	52	-	76	-	397	-
Skarlagensfeber	733	50	761	45	1569	121	627	30	448	41	425	46	27	1	42	3	3734	483
Røde Hunde	17	-	5	-	87	-	9	-	20	-	13	-	-	-	45	-	37	-
Mæslinger	101	2	7	-	1313	41	6	-	18	-	18	-	893	39	378	2	2978	127
Rosen	91	2	56	1	449	6	77	2	109	1	80	-	67	3	116	-	1073	29
Kighoste	195	7	406	7	1105	32	303	9	236	8	69	2	173	5	324	8	1928	109
Difteri	865	202	548	112	815	181	295	66	142	24	100	23	167	40	111	28	480	73
Strubehoste	47	30	17	14	151	88	24	9	20	10	15	11	45	26	47	32	182	111
Kusma	37	-	98	1	240	-	135	-	19	-	62	-	21	-	3	-	286	1
Akut Katarr i Luftveiene og Bronkit	1465	27	1256	26	8647	150	1578	35	1736	31	1576	25	1701	30	1413	29	15719	241
Katarralsk og follikulær Angina	861	-	767	-	-	-	643	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Influenza	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Lungebetændelse	312	56	357	60	2341	368	592	91	473	56	344	64	411	63	521	94	4559	749
Pleurit	87	4	141	8	553	38	135	13	115	8	107	7	93	6	103	4	871	82
Gigtfeber	190	2	151	2	607	5	180	3	141	-	107	1	76	1	103	-	1141	31
Koldfeber	1	-	2	-	20	-	3	-	4	-	6	-	5	-	2	-	65	-
Diarré, akut, og inden- landsk Kolera	1194	33	892	39	2677	86	691	14	570	20	493	20	516	20	407	12	7274	274
Blodgang	29	-	13	1	59	11	31	5	2	-	1	-	11	2	14	4	211	16
Skjorbug	-	-	1	-	10	-	-	-	8	-	2	-	-	-	-	-	19	3
Tilsammen	6340	424	5622	327	21415	1223	5421	289	4186	216	3559	221	4445	262	3804	235	42701	2554

Epidemiske Sygdomme og Dødsfald i Smaalenenes Amt 1881—1895.

Tabel 6.	Tiaaret 1886—1895.		1895.		1894.		1893.		1892.		1891.		1890.		1889.		1888.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Exantematisk Tyfus	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tyfoidefeber	987	109	62	7	25	12	85	8	66	14	64	6	114	13	218	18	72	2
Cerebrospinalmeningit.	63	17	5	-	9	-	2	1	1	-	1	1	-	-	2	1	20	3
Barsefeber	183	63	19	3	20	13	18	6	15	8	18	6	17	8	13	4	12	6
Børnekopper	22	1	-	-	-	-	-	-	2	-	9	1	-	-	-	-	-	-
Vandkopper	1507	-	123	-	163	-	166	-	158	-	155	-	149	-	171	-	194	-
Skarlagensfeber	5163	312	137	6	69	3	311	38	547	42	821	45	371	30	152	6	743	35
Røde Hunde	490	-	288	-	13	-	5	-	-	-	10	-	7	-	54	-	66	-
Mæslinger	7605	155	1590	38	1250	16	56	1	198	3	222	3	727	15	1758	59	392	5
Rosen	1405	35	137	4	155	5	184	7	99	2	154	4	128	3	110	2	147	4
Kighoste	5852	223	382	36	615	28	172	14	1354	42	132	1	136	4	1286	49	417	10
Difteri	6044	1121	284	34	472	131	640	139	365	53	714	121	526	114	293	52	494	103
Strubehoste	374	217	23	12	31	24	38	19	30	17	23	12	35	23	29	19	24	24
Kusma	1435	-	109	-	231	-	130	-	181	-	228	-	259	-	64	-	174	-
Akut Katarr i Luftveiene og Bronkit.	48407	737	5405	102	4559	113	5289	86	5841	101	5194	62	5473	57	4796	72	4398	55
Katarralsk og follikulær																		
Angina	17434	-	1342	-	1482	-	2335	-	1838	-	1797	-	1875	-	1549	-	1649	-
Influenza	15598	132	2236	21	1252	20	1030	21	3692	41	3061	19	4273	10	54	-	-	-
Lungebetændelse	8464	1257	776	146	522	118	765	127	1075	156	831	111	958	137	947	122	1059	145
Pleurit	1796	60	255	6	156	4	193	5	195	8	192	12	168	7	175	-	173	9
Gigtfeber	2468	51	208	11	252	2	336	14	256	5	215	2	244	1	279	3	269	3
Koldfeber	76	-	3	-	8	-	6	-	10	-	3	-	7	-	8	-	9	-
Diarré, akut, og inden-																		
landsk Kolera.	21753	485	2207	58	1896	47	2753	73	2492	49	2020	50	1841	37	2868	71	1895	30
Blodgang	100	10	17	2	11	2	9	1	8	-	9	1	-	-	5	2	9	1
Skjorbug	61	-	3	-	7	-	-	-	9	-	5	-	10	-	7	-	7	-
Tilsammen	147288	4985	15611	486	13198	538	14523	560	18432	541	15878	457	17318	459	14838	480	12223	435

Tabel 6. (Forts.). Smaalenenes Amt.	1887.		1886.		Femaaret 1881—1885.		1885.		1884.		1883.		1882.		1881.		Tiaaret 1871—80.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Exantematisk Tyfus	-	-	1	-	34	5	-	-	-	-	-	-	-	-	34	5	59	12
Tyfoidefeber	150	20	131	9	767	61	181	17	196	19	159	8	115	8	116	9	2088	204
Cerebrospinalmeningit . . .	23	11	-	-	18	11	15	8	-	-	-	-	3	3	-	-	-	-
Barsel-feber	29	6	22	3	95	32	21	5	24	8	22	9	10	5	18	5	325	79
Børnekopper	11	-	-	-	8	-	-	-	-	-	2	-	6	-	-	-	735	74
Vandkopper	127	-	101	-	527	-	97	-	133	-	94	-	122	-	81	-	973	-
Skarlagen-feber	846	30	1166	77	1684	107	938	45	416	40	260	13	41	5	29	4	3638	427
Røde Hunde	29	-	18	-	272	-	8	-	30	-	33	-	9	-	192	-	437	-
Mæslinger	1407	15	5	-	2755	62	1	-	1	-	29	-	2604	62	120	-	3031	65
Rosen	128	-	163	4	750	8	132	-	146	2	157	3	150	1	165	2	1667	37
Kighoste	333	8	1025	31	2286	71	785	26	168	6	479	11	218	6	636	22	3289	135
Difteri	858	151	1398	223	3471	626	897	162	1189	216	566	114	565	95	254	39	3145	519
Strubehoste	67	31	74	36	220	146	43	23	34	31	36	21	65	49	42	23	634	389
Kusma	21	-	38	-	566	-	18	-	22	-	285	-	228	-	13	-	474	-
Akut Katarr i Luftveiene og Bronkit	3592	49	3860	40	22653	238	3705	48	4968	41	5599	36	4177	84	4204	29	31016	368
Katarralsk og follikulær Angina	1870	-	1697	-	1051	-	1051	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Influenza	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Lungebetændelse	759	95	772	100	3532	480	685	91	737	88	862	94	665	118	583	89	6230	904
Pleurit	137	2	152	7	589	25	133	4	131	6	109	5	127	6	89	4	922	62
Gigtfeber	212	7	197	3	877	19	216	5	215	5	171	3	112	2	163	4	1416	31
Koldfeber	11	-	11	-	31	-	2	-	4	-	16	-	3	-	6	-	124	1
Diarré, akut, og inden- landsk Kolera	1943	31	1838	39	7831	150	1465	34	2142	37	1488	22	1681	30	1055	27	10791	273
Blodgang	14	-	18	1	34	6	15	2	1	-	4	-	8	2	6	1	55	3
Skjorbug	9	-	4	-	36	-	4	-	13	-	11	-	2	-	6	-	35	2
Tilsammen	12576	456	12691	573	50087	2047	10412	470	10570	499	10382	339	10911	476	7812	263	71084	3585

Epidemiske Sygdomme og Dødsfald i Buskerud Amt 1881—1895.

Tabel 7.	Tiaaret 1886—1895.		1895.		1894.		1893.		1892.		1891.		1890.		1889.		1888.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Exantematisk Tyfus	11	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	11	-	-	-
Tyfoidefeber	986	103	34	4	219	23	63	4	16	1	52	6	69	9	164	20	97	5
Cerebrospinalmeningit.	27	6	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	6	2	1	1	4	-
Barselfeber	256	63	23	8	19	10	17	9	23	4	35	4	17	2	30	7	40	3
Børnekopper	11	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10	1	-	-
Vandkopper	1520	-	187	-	277	-	152	-	136	-	140	-	195	-	74	-	91	-
Skarlagensfeber	4410	225	589	26	770	39	235	8	29	-	113	6	133	6	319	29	614	38
Røde Hunde	451	-	201	-	5	-	5	-	12	-	12	-	6	-	158	-	42	-
Mæslinger	5284	162	592	25	468	15	11	-	818	18	975	37	22	-	489	5	1902	61
Rosen	1672	37	132	1	184	6	220	6	142	4	168	5	166	5	174	4	185	2
Kighoste	4929	142	621	25	338	9	343	5	524	9	820	20	149	4	593	21	510	12
Difteri	3179	761	83	7	131	28	230	58	205	52	460	105	242	47	607	139	423	115
Strubehoste	224	122	9	4	12	4	10	2	19	7	20	6	18	7	42	34	38	26
Kusma	899	-	19	-	11	-	137	-	175	-	307	-	21	-	122	-	46	-
Akut Katarr i Luftveiene og Bronkit.	38105	592	4087	96	3858	51	3589	54	3966	71	3883	50	4183	44	4124	56	3572	67
Katarralsk og follikulær																		
Angina	9746	1	691	-	825	1	914	-	885	-	1025	-	1173	-	1131	-	1215	-
Influenza	15248	184	2367	31	1653	15	1511	14	2888	55	3688	33	3105	36	36	-	-	-
Lungebetændelse	5933	890	509	81	458	85	718	125	634	93	486	68	657	75	866	125	522	90
Pleurit	1408	46	130	3	126	5	162	7	154	5	123	5	161	1	154	8	153	2
Gigtfeber	2422	38	170	2	233	-	250	4	201	3	207	4	213	4	266	1	296	6
Koldfeber	19	-	-	-	1	-	1	-	3	-	1	-	6	-	2	-	1	-
Diarré, akut, og indenlandsk																		
Kolera	17754	513	1611	55	1865	59	2130	69	1608	42	1568	35	1470	41	2988	114	1574	27
Blodgang	78	4	5	1	1	-	12	1	8	-	15	-	2	-	5	-	9	1
Skjærbug	22	-	1	-	-	-	1	-	2	-	9	-	4	-	1	-	-	-
Tilsammen	114594	3890	12061	369	11455	350	10711	366	12449	364	14107	384	12018	283	12367	565	11334	455

Tabel 7 (Forts.). Buskerud Amt.	1887.		1886.		Femaaret 1881—1885.		1885.		1884.		1883.		1882.		1881.		Tiaaret 1871—1880.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Exantematisk Tyfus	-	-	-	-	2	2	-	-	-	-	2	2	-	-	-	-	9	3
Tyfoidefeber	171	19	101	12	594	80	84	8	139	23	106	15	120	16	145	18	2725	271
Cerebrospinalmeningit . . .	15	3	-	-	9	4	4	1	1	1	3	2	-	-	1	-	6	4
Barselfeber	30	11	22	5	171	37	31	11	24	1	26	5	19	5	71	15	601	123
Børnekopper	-	-	-	-	44	8	-	-	3	-	-	-	3	-	38	8	247	16
Vandkopper	128	-	140	-	408	-	59	-	57	-	134	-	96	-	62	-	940	-
Skarlagensfeber	627	38	981	35	1427	70	985	54	353	11	69	3	5	-	15	2	2932	396
Røde Hunde	3	-	7	-	216	-	3	-	9	-	8	-	2	-	194	-	169	-
Mæslinger	6	1	1	-	1726	50	11	-	5	-	5	1	1408	43	297	6	2631	76
Rosen	140	3	161	1	858	21	137	2	148	3	134	5	190	4	249	7	2263	43
Kighoste	451	11	580	26	1580	88	30	2	25	2	765	23	400	30	360	31	3559	200
Difteri	361	91	437	119	659	135	251	51	154	51	83	11	67	9	104	13	460	89
Strubehoste	37	18	19	14	158	86	25	12	29	12	34	22	36	21	34	19	215	114
Kusma	28	-	33	-	493	-	21	-	284	-	134	-	36	-	18	-	696	2
Akut Katarr i Luftveiene og Bronkit.	2930	55	3913	48	18699	262	3883	59	4014	46	3730	52	3552	73	3520	32	27959	500
Katarralsk og follikulær																		
Angina	1253	-	634	-	403	-	403	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Influenza	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Lungebetændelse	437	58	646	90	3204	547	598	87	768	160	549	75	648	126	641	99	4683	730
Pleurit	101	3	144	7	671	29	152	8	156	5	133	8	118	2	112	6	774	36
Gigtfeber	286	4	300	10	856	19	235	6	159	4	147	1	137	7	178	1	1355	44
Koldfeber	2	-	2	-	20	-	-	-	4	-	3	-	9	-	4	-	159	-
Diarré, akut, og indenlandsk																		
Kolera	1587	45	1353	26	6767	136	1246	20	1672	26	1428	34	1331	34	1090	22	12819	318
Blodgang	9	-	12	1	26	-	1	-	2	-	11	-	7	-	5	-	120	7
Skjærbug	2	-	2	-	17	1	-	-	4	1	6	-	4	-	3	-	31	1
Tilsammen	8604	360	9488	394	39008	1575	8159	321	8010	346	7510	259	8188	370	7141	279	65353	2973.

Epidemiske Sygdomme og Dødsfald i Jarlsberg og Larvik Amt 1881—1895.

Tabel 8.		Tiaaret 1886—1895.		1895.		1894.		1893.		1892.		1891.		1890.		1889.		1888.	
		Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Tyfoidfieber		488	52	22	3	32	3	30	2	24	1	35	5	40	8	104	6	67	7
Cerebrospinalmeningit....		7	3	1	-	-	-	2	1	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-
Barselfeber		202	63	17	5	12	6	27	12	12	5	15	3	5	3	21	5	29	5
Børnekopper		6	-	1	-	2	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vandkopper		1693	-	323	-	161	-	153	-	161	-	205	-	56	-	121	-	203	-
Skarlagensfeber		3717	150	282	10	296	12	132	5	104	5	310	18	796	27	267	13	308	15
Røde Hunde		492	-	195	-	7	-	8	-	1	-	19	-	26	-	45	-	146	-
Mæslinger		5132	97	457	10	606	4	85	4	1206	36	119	4	353	3	84	1	2207	35
Rosen		1593	39	148	-	183	4	157	3	134	2	140	3	157	2	165	5	170	9
Kighoste		4978	137	1045	25	261	5	29	1	738	15	593	7	141	4	540	17	1043	36
Difteri		1851	398	124	15	61	12	89	18	134	36	176	33	221	36	223	62	225	50
Strubehoste		174	74	13	3	10	3	10	8	11	5	29	6	21	5	15	5	24	15
Kusma		850	-	4	-	4	-	67	-	395	-	282	-	32	-	1	-	3	-
Akut Katarr i Luftveiene og Bronkit.....		38794	373	4566	46	3972	29	4004	31	3973	67	4080	43	4158	43	3486	20	4159	54
Katarralsk og follikulær Angina		12811	-	930	-	981	-	1132	-	1036	-	1210	-	1496	-	1376	-	1472	-
Influenza		14295	101	1665	16	1363	21	1789	12	1811	19	3691	30	3892	2	84	1	-	-
Lungebetændelse		7264	1058	582	85	571	97	610	102	640	126	787	123	910	111	795	82	853	103
Pleurit		1376	35	146	5	127	3	99	2	187	5	147	4	153	1	141	6	128	1
Gigtfeber		2123	31	138	2	163	7	186	3	218	7	230	1	229	2	276	-	245	2
Koldfeber		156	-	4	-	17	-	17	-	20	-	14	-	19	-	12	-	26	-
I	Diarré, akut, og inden- landsk Kolera	17266	335	1600	32	1481	32	1926	49	1671	33	1914	30	1545	26	2436	56	1486	26
	Blodgang	38	7	30	5	2	-	2	2	1	-	-	-	-	-	-	-	2	-
	Skjørbug	7	-	2	-	1	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen		115313	2953	12295	262	10313	238	10557	255	12478	362	13999	311	14250	273	10192	279	12796	358

Tabel 8. (Forts.). Jarlsberg og Larvik Amt.	1887.		1886.		Femaaret 1881—1885.		1885.		1884.		1883.		1882.		1881.		Tiaaret 1871—1880.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Tyfoidefeber	52	10	82	7	315	39	47	6	65	13	69	5	78	7	56	8	1276	174
Cerebrospinalmeningit . . .	1	1	1	-	1	1	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	2	1
Barsel-feber	39	11	25	8	178	41	32	9	34	10	47	7	40	10	25	5	380	97
Børnekopper	-	-	-	-	46	5	-	-	20	2	-	-	18	2	8	1	162	16
Vandkopper	162	-	148	-	565	-	146	-	71	-	120	-	150	-	78	-	709	-
Skarlagensfeber	491	24	731	21	1117	64	622	23	338	30	133	10	19	1	5	-	2039	303
Røde Hunde	10	-	35	-	168	-	23	-	7	-	33	-	10	-	95	-	466	-
Mæslinger	15	-	-	-	1784	21	5	-	3	1	7	-	338	3	1431	17	1257	41
Rosen	184	5	155	6	621	16	151	1	147	1	101	4	99	4	123	6	1232	38
Kighoste	208	14	380	13	2196	95	255	10	318	7	424	24	353	7	846	47	1951	75
Difteri	372	92	226	44	564	118	252	63	140	27	60	6	77	16	35	6	1264	234
Strubehoste	25	17	16	7	152	64	16	6	41	14	33	17	39	19	23	8	296	139
Kusma	8	-	54	-	968	-	56	-	221	-	283	-	406	-	2	-	462	-
Akut Katar i Luftveiene og Bronkit.	3208	20	3188	20	17417	157	3408	31	2901	25	4082	32	3881	32	3145	37	26600	284
Katarralsk og follikulær Angina	1771	-	1407	-	2315	-	1273	-	1042	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Influenza	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Lungebetændelse	602	86	914	143	3650	529	787	88	645	89	636	97	672	92	910	163	4351	657
Pleurit	111	4	137	4	512	21	116	7	91	3	105	5	99	3	101	3	743	25
Gigtfeber	232	4	206	3	831	9	184	1	242	2	129	-	142	2	134	4	1162	44
Koldfeber	15	-	12	-	60	1	5	-	22	1	10	-	10	-	13	-	264	-
Diarré, akut, og inden- landsk Kolera.	1732	35	1475	16	7042	140	1362	23	1627	29	1412	31	1598	38	1043	19	9684	242
Blodgang	1	-	-	-	8	-	2	-	6	-	-	-	-	-	-	-	26	2
Skjorbug	1	-	1	-	6	-	-	-	1	-	-	-	5	-	-	-	42	1
Tilsammen	9240	323	9193	292	40516	1321	8742	268	7982	254	7685	239	8034	236	8073	324	54368	2373.

Epidemiske Sygdomme og Dødsfald i Hedemarkens Amt 1881—1895.

Tabel o.	Tiaaret 1886—1895.		1895.		1894.		1893.		1892.		1891.		1890.		1889.		1888.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Exantematisk Tyfus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tyfoidefeber	143	22	7	1	8	4	4	1	5	1	4	-	21	1	35	7	9	2
Cerebrospinalmeningit . . .	39	15	4	-	4	-	4	-	5	4	3	-	4	-	8	6	-	-
Barselsefeber	396	73	25	4	38	5	44	16	40	12	42	8	40	8	56	9	40	5
Børnekopper	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Vandkopper	601	-	55	-	86	-	20	-	47	-	92	-	86	-	50	-	60	-
Skarlagensfeber	3383	152	10	-	79	2	102	10	72	6	195	14	263	9	297	15	937	45
Røde Hunde	333	-	297	-	5	-	1	-	-	-	2	-	9	-	-	-	18	-
Mæslinger	2633	46	148	5	898	9	109	-	354	6	44	2	138	1	470	7	471	16
Rosen	1544	36	149	3	194	3	247	8	102	-	122	-	128	3	136	4	169	5
Kighoste	3348	107	297	17	521	11	70	6	460	16	706	19	183	2	55	1	67	1
Difteri	6907	1477	125	18	398	81	517	93	589	108	880	190	1549	329	1443	339	885	205
Strubehoste	229	114	30	7	14	5	16	8	18	7	18	9	17	12	30	12	50	37
Kusma	627	-	34	-	64	-	105	-	159	-	143	-	49	-	5	-	12	-
Akut Katarr i Luftveiene og Bronkit	28221	473	3915	76	3290	44	2623	66	2411	64	2562	54	3282	37	2474	31	2734	29
Katarralsk og follikulær Angina	9145	-	637	-	826	-	900	-	817	-	854	-	976	-	1149	-	1094	-
Influenza	11433	181	1828	22	1460	30	917	6	3442	81	1004	21	2706	21	76	-	-	-
Lungebetændelse	8692	1304	732	95	1112	201	1293	194	939	121	614	96	788	126	848	131	864	121
Pleurit	1640	56	197	5	211	5	182	8	145	5	171	7	142	6	161	9	146	2
Gigtfeber	2134	44	185	3	220	3	244	7	168	5	161	3	167	-	230	6	248	3
Koldfeber	16	-	1	-	-	-	-	-	1	-	2	-	1	-	2	-	-	-
* Diarré, akut, og indenlandsk Kølera	12233	369	1246	45	1556	56	1806	88	926	25	1003	25	1355	27	1491	38	1125	21
Blodgang	148	18	39	1	31	13	5	-	1	-	4	-	-	-	11	-	24	1
Skjorbug	51	2	3	-	6	1	2	1	4	-	2	-	2	-	4	-	6	-
Tilsammen	93897	4489	9964	302	11021	473	9211	512	10705	461	8628	448	11906	582	9032	615	8959	493

Tabel 9 (Forts.).		1887.		1886.		Femaaret 1881—1885.		1885.		1884.		1883.		1882.		1881.		Tiaaret 1871—1880.	
Hedemarkens Amt.		Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Exantematisk Tyfus		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	31	2
Tyfoidfeber		31	3	19	2	328	46	25	4	30	4	76	14	73	10	124	14	2030	221
Cerebrospinalmeningit		2	1	5	4	9	6	2	1	5	4	-	-	-	-	2	1	25	13
Barsel-feber		34	4	37	2	225	43	59	10	39	8	43	8	41	5	43	12	525	121
Børnekopper		-	-	-	-	7	-	-	-	-	-	-	-	7	-	-	-	83	2
Vandkopper		36	-	69	-	205	-	29	-	37	-	61	-	47	-	31	-	271	-
Skarlagensfeber		908	34	520	17	2148	171	365	14	417	24	688	60	433	37	245	36	3264	422
Røde Hunde		1	-	-	-	134	1	8	-	10	-	15	-	-	-	101	1	96	-
Mæslinger		1	-	-	-	1365	39	1	-	-	-	4	-	962	30	398	9	1149	45
Rosen		177	6	120	4	566	21	145	7	93	1	87	5	103	3	138	5	1203	40
Kighoste		229	9	760	25	1430	58	34	1	17	1	318	11	790	38	271	7	1562	59
Difteri		400	81	121	33	399	94	25	8	43	8	80	9	109	19	142	50	411	30
Strubehoste		26	13	10	4	111	78	16	11	10	5	22	14	45	34	18	14	81	38
Kusma		36	-	20	-	226	-	18	-	29	-	152	-	24	-	3	-	223	-
Akut Katarr i Luftveiene og Bronkit		2433	37	2497	35	12830	158	3272	29	2817	34	2405	20	2299	41	2037	34	18148	272
Katarralsk og follikulær Angina		1117	-	775	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Influenza		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Lungebetændelse		645	91	857	128	3811	458	891	131	599	71	628	65	742	82	951	109	6489	892
Pleurit		152	5	133	4	736	36	163	7	129	6	173	8	134	7	137	8	1069	46
Gigtfeber		263	9	248	5	792	23	231	7	119	5	151	3	128	4	163	4	1524	50
Koldfeber		6	-	3	-	5	-	-	-	-	-	3	-	1	-	1	-	22	-
Diarré, akut, og indenlandsk Kolera		940	26	785	18	3741	78	743	17	789	12	753	13	850	17	606	19	6762	161
Blodgang		23	3	10	-	148	7	5	-	8	-	61	1	48	4	26	2	947	72
Skjorbug		6	-	16	-	60	-	7	-	12	-	15	-	15	-	11	-	203	1
Tilsammen		7466	322	7005	281	29276	1317	6039	247	5203	183	5735	231	6851	331	5448	325	46118	2487

Epidemiske Sygdomme og Dødsfald i Kristians Amt 1881—1895.

Tabel 10.	Tiaaret 1886—1895.		1895.		1894.		1893.		1892.		1891.		1890.		1889.		1888.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Exantematisk Tyfus	46	4	-	-	-	-	-	-	4	-	42	4	-	-	-	-	-	-
Tyfoidefeber	454	38	14	3	15	2	56	3	47	4	39	5	54	7	49	2	112	7
Cerebrospinalmeningit . .	33	16	-	-	1	-	1	-	1	1	4	2	2	2	6	3	14	6
Barselsefeber	262	52	15	3	23	2	22	7	24	6	14	3	30	4	35	7	33	7
Børnekopper	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vandkopper	420	-	28	-	26	-	63	-	50	-	34	-	40	-	62	-	18	-
Skarlagensfeber	4442	226	232	10	169	2	54	4	113	1	235	17	199	9	203	3	667	29
Røde Hunde	85	-	42	-	-	-	10	-	1	-	13	-	7	-	4	-	2	-
Mæslinger	1429	50	124	2	72	5	199	8	173	14	295	10	411	8	85	2	67	1
Rosen	1093	24	99	2	153	3	153	-	88	4	86	2	99	4	115	2	110	5
Kighoste	1794	78	96	6	35	-	154	7	499	18	58	3	273	17	291	7	184	10
Difteri	3144	727	151	19	276	56	387	89	418	89	493	128	478	134	484	116	233	46
Strubehoste	120	62	4	3	9	1	13	7	17	7	12	4	21	15	8	4	17	14
Kusma	461	-	14	-	7	-	85	-	147	-	50	-	34	-	11	-	33	-
Akut Katarr i Luftveiene og Bronkit	16946	319	2307	50	1932	30	2024	39	2220	46	1396	26	1691	35	1990	24	1232	27
Katarralsk og follikulær Angina	5797	-	607	-	596	-	755	-	561	-	410	-	599	-	828	-	534	-
Influenza	6609	94	1390	17	497	5	308	3	2589	53	707	7	1011	9	107	-	-	-
Lungebetændelse	6897	946	648	98	867	111	718	121	743	118	674	73	693	75	618	82	701	87
Pleurit	1201	37	153	4	165	1	144	5	139	3	119	3	109	5	88	5	95	5
Gigtfeber	2046	31	185	3	204	3	199	4	214	3	174	1	186	1	206	3	232	3
Koldfeber	6	-	-	-	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Diarré, akut, og indenlandsk Kolera	6963	131	946	24	1138	23	1225	23	676	4	436	7	481	12	676	12	339	7
Blodgang	169	12	13	1	23	4	34	-	21	1	9	1	5	-	12	1	20	1
Skjorbug	46	2	-	-	-	-	6	1	5	1	4	-	4	-	6	-	11	-
Tilsammen	60463	2849	7068	245	6209	248	6611	321	8751	373	5304	296	6427	337	5884	273	4654	255

Tabel 10 (Forts.). Kristians Amt.	1887.		1886.		Femaaret 1881—1885.		1885.		1884.		1883.		1882.		1881.		Tiaaret 1871—1880.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Exantematisk Tyfus	-	-	-	-	18	2	-	-	6	1	8	-	-	-	4	1	114	15
Tyfoidfeber	37	2	31	3	234	27	16	3	29	2	58	8	61	7	70	7	998	103
Cerebrospinalmeningit . . .	4	2	-	-	7	3	-	-	3	2	2	-	1	1	1	-	5	1
Barsel-feber	37	9	29	4	146	35	33	8	31	10	18	7	28	5	36	5	303	59
Børnekopper	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	29	-
Vandkopper	38	-	61	-	152	-	11	-	59	-	32	-	9	-	41	-	381	-
Skarlagensfeber	1440	57	1130	94	692	69	160	16	427	32	29	3	-	-	76	18	3529	477
Røde Hunde	6	-	-	-	297	-	4	-	5	-	31	-	-	-	257	-	81	-
Mæslinger	-	-	3	-	1408	82	-	-	-	-	17	3	1335	79	56	-	709	24
Rosen	118	1	72	1	451	5	97	2	77	2	72	1	87	-	118	-	955	18
Kighoste	77	3	127	7	1032	62	37	2	133	10	455	35	277	9	130	6	1434	97
Difteri	103	27	121	23	442	112	157	48	33	9	64	12	128	28	60	15	571	38
Strubehoste	14	5	5	2	59	24	10	4	11	6	8	2	17	9	13	3	69	36
Kusma	80	-	-	-	202	-	11	-	79	-	103	-	5	-	4	-	362	-
Akut Katarr i Luftveiene og Bronkit	1110	27	1044	15	7078	111	1595	34	1506	12	1291	24	1393	25	1293	16	11654	165
Katarralsk og follikulær																		
Angina	504	-	403	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Influenza	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Lungebetændelse	660	81	566	100	3449	411	1165	190	681	58	530	52	555	57	518	54	5853	675
Pleurit	108	5	81	1	467	28	108	13	118	3	87	10	82	-	72	2	786	56
Gigtfeber	232	6	214	4	847	17	236	3	170	3	114	2	143	4	184	5	1618	49
Koldfeber	-	-	3	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	11	1
Diarré, akut, og indenlandsk																		
Kolera	557	9	489	10	1805	44	359	4	422	13	293	7	438	11	293	9	3783	101
Blodgang	17	1	15	2	86	12	2	1	11	1	19	2	42	5	12	3	193	15
Skjørbug	3	-	7	-	40	2	6	-	5	-	5	1	11	1	13	-	134	-
Tilsammen	5154	235	4401	266	18914	1046	4008	328	3806	164	3236	169	4612	241	3252	144	33572	1930

Epidemiske Sygdomme og Dødsfald i Bratsberg Amt 1881—1895.

Tabel II.	Tiaaret 1886—1895.		1895.		1894.		1893.		1892.		1891.		1890.		1889.		1888.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Exantematisk Tyfus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tyfoidefeber	221	34	7	2	5	-	4	-	17	3	11	1	31	1	29	5	23	6
Cerebrospinalmeningit . . .	5	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	1	-
Barsel-feber	212	69	10	3	17	5	24	11	18	5	20	4	20	6	20	4	32	10
Børnekopper	11	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-
Vandkopper	781	-	104	-	54	-	151	-	127	-	120	-	53	-	41	-	50	-
Skarlagensfeber	3007	166	198	3	144	7	86	4	23	-	133	11	972	67	504	34	286	10
Røde Hunde	274	-	201	-	10	-	14	-	4	-	-	-	12	-	1	-	21	-
Mæslinger	3175	48	462	7	212	4	79	1	1162	24	10	-	11	-	331	-	873	12
Rosen	870	24	73	-	73	2	107	3	88	2	90	2	80	5	66	1	85	5
Kighoste	3222	150	595	40	592	15	39	3	81	6	11	1	199	16	895	35	139	1
Difteri	1881	369	44	4	214	21	178	26	254	43	126	24	332	67	246	53	109	25
Strubehoste	116	45	3	-	15	2	14	5	6	3	8	5	13	5	8	4	16	3
Kusma	606	-	65	-	1	-	47	-	282	-	130	-	53	-	14	-	3	-
Akut Katarr i Luftvelene og Bronkit	24123	358	2945	47	3122	43	2206	24	2511	36	2612	37	2521	46	1674	33	2633	41
Katarralsk og follikulær Angina	8033	-	548	-	725	-	875	-	816	-	829	-	1029	-	795	-	773	-
Influenza	8565	118	846	13	713	12	830	12	1801	41	2036	24	2284	16	55	-	-	-
Lungebetændelse	5520	778	568	78	672	95	518	67	584	72	497	60	562	79	404	62	624	82
Pleurit	1145	41	107	4	149	4	127	2	129	4	137	5	134	4	89	4	96	3
Gigtfeber	1338	30	129	3	124	3	143	3	116	4	118	4	123	5	108	1	149	5
Koldfeber	41	-	-	-	2	-	5	-	1	-	3	-	3	-	5	-	10	-
Diarré, akut, og indenlandsk Kolera	12192	324	1118	28	1036	18	1621	55	1276	37	1091	24	1045	31	1612	47	1138	28
Blodgang	15	1	3	-	1	-	-	-	1	-	2	-	-	-	-	-	5	1
Skjørbug	55	3	1	-	-	-	2	-	4	1	7	1	10	-	5	-	4	-
Tilsammen	75408	2560	8027	232	7881	231	7070	216	9301	281	7991	203	9488	349	6905	283	7070	232

Tabel 11 (Forts.). Bratsberg Amt.	1887.		1886.		Femaaret 1881—1885.		1885.		1884.		1883.		1882.		1881.		Tiaaret 1871—1880.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Exantematisk Tyfus	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	3	-
Tyfoidefeber	26	8	68	8	147	23	23	5	33	3	36	5	16	3	39	7	786	94
Cerebrospinalmeningit	1	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselfeber	34	11	17	10	95	40	27	15	20	9	12	7	16	3	20	6	370	115
Børnekopper	-	-	8	-	2	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	145	18
Vandkopper	53	-	28	-	523	-	84	-	43	-	75	-	174	-	147	-	760	-
Skarlagensfeber	438	16	223	14	268	11	114	5	33	-	38	1	38	1	45	4	3607	348
Røde Hunde	11	-	-	-	515	-	11	-	6	-	6	-	22	-	470	-	231	-
Mæslinger	6	-	29	-	1281	12	264	-	1	-	7	-	843	11	166	1	2315	28
Rosen	114	3	94	1	502	10	72	1	95	4	103	1	98	3	134	1	1229	20
Kighoste	143	11	528	22	1322	51	424	9	55	5	157	2	131	7	555	28	2756	145
Difteri	215	65	163	41	662	150	195	46	192	52	103	29	97	17	75	6	259	35
Strubehoste	22	14	11	4	139	51	14	3	51	18	31	12	21	10	22	8	200	76
Kusma	8	-	3	-	792	-	1	-	133	-	630	-	24	-	4	-	460	-
Akut Katarr i Luftveiene og Bronkit	1602	17	2297	34	14512	160	2879	39	2593	22	3134	31	2756	38	3150	30	22546	305
Katarralsk og follikulær Angina	838	-	805	-	1681	-	869	-	812	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Influenza	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Lungebetændelse	468	66	623	117	2878	472	507	75	320	51	507	98	666	104	878	144	4109	707
Pleurit	80	6	97	5	519	24	101	4	88	4	121	4	78	3	131	9	944	43
Gigtfeber	173	2	155	-	474	17	98	4	108	4	73	1	94	4	101	4	1054	42
Koldfeber	9	-	3	-	25	-	1	-	1	-	7	-	8	-	8	-	67	2
Diarré, akut, og indenlandsk Kolera	1315	35	940	21	6099	106	1093	22	1371	22	1171	23	1159	20	1305	19	8786	219
Blodgang	-	-	3	-	124	4	3	-	-	-	9	1	20	2	92	1	475	20
Skjorbug	14	-	8	1	162	1	46	-	22	-	26	1	31	-	37	-	471	5
Tilsammen	5570	255	6105	278	32723	1132	6826	228	5978	194	6246	216	6293	226	7380	268	51573	2222

Epidemiske Sygdomme og Dødsfald i Nedenes Amt 1881—1895.

Tabel 12.	Tiaaret 1886—1895.		1895.		1894.		1893.		1892.		1891.		1890.		1889.		1888.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Exantematisk Tyfus	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1
Tyfoidefeber	213	40	15	4	9	-	20	4	9	1	21	4	12	1	24	8	36	6
Cerebrospinalmeningit	15	7	-	-	1	1	1	1	2	2	-	-	1	1	-	-	6	2
Barselfeber	160	47	11	4	8	5	17	5	11	1	21	4	18	1	12	7	21	6
Børnekopper	17	1	-	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	14	1
Vandkopper	648	-	66	-	45	-	107	-	57	-	85	-	65	-	48	-	55	-
Skarlagensfeber	1705	109	365	9	73	3	66	1	111	3	79	6	135	8	216	15	137	12
Røde Hunde	543	-	5	-	14	-	8	-	17	-	15	-	28	-	20	-	194	-
Mæslinger	2640	61	110	2	39	-	8	-	503	27	537	11	4	-	519	3	680	15
Rosen	979	25	72	4	67	3	103	3	73	1	83	-	84	1	109	5	143	4
Kighoste	3324	132	272	11	651	24	27	-	373	33	223	3	26	-	807	25	402	20
Difteri	2234	415	201	10	495	109	386	81	140	15	233	51	186	39	186	36	115	18
Strubehoste	115	70	9	5	18	12	7	3	10	6	7	6	12	9	10	6	16	8
Kusma	404	-	29	-	122	-	45	-	159	-	19	-	14	-	6	-	3	-
Akut Katarr i Luftveiene og Bronkit.	23419	270	2327	30	2535	47	2141	32	2532	40	2545	23	2749	21	2040	15	2432	28
Katarralsk og follikulær Angina	7941	-	718	-	916	-	948	-	658	-	824	-	782	-	692	-	755	-
Influenza	8340	110	1498	21	982	21	544	9	1209	22	2058	23	2049	14	-	-	-	-
Lungebetændelse	3305	639	216	49	253	61	262	60	344	92	285	48	353	46	412	64	528	81
Pleurit	1392	55	161	6	197	8	160	7	138	8	125	2	127	6	121	4	134	5
Gigtfeber	1653	30	175	4	162	3	162	6	157	4	120	1	140	1	196	2	227	7
Koldfeber	159	7	17	2	19	3	16	2	15	-	12	-	18	-	14	-	10	-
Diarré, akut, og indenlandsk Kolera	9427	217	892	20	921	42	1007	19	840	23	979	39	817	12	1329	32	764	9
Blodgang	39	5	-	-	1	1	6	-	8	-	4	-	5	1	5	1	6	1
Skjorbug	46	2	1	1	4	-	5	-	-	-	9	-	4	-	2	-	4	-
Tilsammen	68721	2243	7160	182	7533	343	6048	233	7366	278	8284	221	7629	161	6768	223	6684	224

Tabel 12 (Forts.). Nedenes Amt.	1887.		1886.		Femaaret 1881—1885.		1885.		1884.		1883.		1882.		1881.		Tiaaret 1871—1880.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Exantematisk Tyfus	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	3	-
Tyfoidefeber	41	6	26	6	278	31	53	11	69	3	55	6	61	8	40	3	1081	104
Cerebrospinalmeningit . .	4	-	-	-	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2	-	-
Barselfeber	19	7	22	7	76	24	15	6	21	4	10	2	10	2	20	10	329	86
Børnekopper	-	-	-	-	26	2	-	-	-	-	-	-	24	3	2	-	84	5
Vandkopper	85	-	35	-	267	-	63	-	97	-	28	-	44	-	35	-	534	-
Skarlagensfeber	160	5	363	47	1107	96	626	70	113	9	256	14	93	3	19	-	3095	353
Røde Hunde	223	-	19	-	67	-	9	-	9	-	6	-	13	-	30	-	215	-
Mæslinger	16	-	224	3	1284	23	221	1	5	-	49	1	986	21	23	-	2262	60
Rosen	138	3	107	1	498	6	105	1	132	-	65	-	85	3	111	2	1298	31
Kighoste	242	5	301	11	1393	70	217	8	342	8	385	19	156	7	293	28	2584	170
Difteri	111	17	181	39	558	108	95	21	124	23	77	22	93	18	169	24	458	60
Strubehoste	18	12	8	3	65	44	9	5	15	11	7	5	13	8	21	15	134	91
Kusma	7	-	-	-	507	-	6	-	135	-	343	-	5	-	18	-	260	-
Akut Katarr i Luftveiene og Bronkit.	1846	15	2272	19	12209	164	2857	25	2175	25	2512	45	2292	34	2373	35	20838	273
Katarralsk og follikulær Angina	942	-	706	-	594	-	-	-	594	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Influenza	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Lungebetændelse	281	57	371	81	1962	255	375	53	301	39	362	49	306	43	618	71	3358	601
Pleurit	106	3	123	6	542	11	117	1	122	4	97	3	108	-	98	3	882	43
Gigtfeber	202	1	112	1	541	13	116	-	129	4	96	3	82	2	118	4	1051	27
Koldfeber	18	-	20	-	120	-	31	-	30	-	20	-	20	-	19	-	270	-
Diarré, akut, og indenlandsk Kolera	983	12	895	9	4126	65	775	8	927	15	699	18	984	14	741	10	6458	148
Blodgang	2	-	2	1	24	-	3	-	11	-	4	-	3	-	3	-	65	14
Skjorbug	5	-	12	1	17	1	5	-	3	-	5	-	3	1	1	-	88	1
Tilsammen	5450	143	5799	235	26264	916	5698	210	5354	145	5076	187	5381	167	4755	207	45347	2067

Epidemiske Sygdomme og Dødsfald i Lister og Mandal Amt 1881—1895.

Tabel 13.	Tiaaret 1886—1895.		1895.		1894.		1893.		1892.		1891.		1890.		1889.		1888.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Exantematisk Tyfus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tyfoidefeber	297	49	8	2	25	4	23	4	13	1	35	8	24	2	71	13	52	4
Cerebrospinalmeningit . . .	7	2	-	-	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Barselfeber	131	51	9	5	8	2	15	5	12	1	13	4	22	10	11	6	16	8
Børnekopper	14	1	-	-	5	1	-	-	-	-	6	-	-	-	-	-	1	-
Vandkopper	669	1	72	-	67	-	29	-	66	-	48	-	82	-	72	-	72	-
Skarlagensfeber	1696	72	33	-	61	2	68	3	39	1	89	3	360	23	551	19	359	14
Røde Hunde	338	-	40	-	6	-	5	-	9	-	26	-	11	-	12	-	212	-
Mæslinger	2237	71	134	8	859	24	2	1	29	1	10	1	24	1	202	2	971	33
Rosen	732	16	53	1	58	-	71	3	75	3	71	-	49	1	95	2	76	-
Kighoste	2480	193	288	22	225	28	164	9	285	29	430	10	82	4	142	18	728	68
Difteri	2008	371	318	28	216	44	237	46	150	30	235	58	390	79	264	43	96	20
Strubehoste	128	59	9	-	10	6	11	7	15	4	13	9	19	10	9	6	25	13
Kusma	405	-	82	-	21	-	215	-	10	-	8	-	1	-	40	-	22	-
Akut Katarr i Luftveiene og Bronkit	20210	390	1855	39	2346	71	1920	32	1833	41	2069	43	1831	33	2139	35	2162	50
Katarralsk og follikulær Angina	7787	-	695	-	685	-	639	-	556	-	733	-	750	-	927	-	868	-
Influenza	6082	101	926	18	644	11	808	11	839	18	1640	31	1202	12	23	-	-	-
Lungebetændelse	3196	673	310	93	281	68	211	66	283	53	298	72	248	46	347	64	497	90
Pleurit	933	46	66	2	82	4	89	4	120	6	109	2	80	7	94	6	104	9
Gigtfeber	1428	18	113	2	109	2	116	1	101	2	100	2	114	-	158	1	266	6
Koldfeber	62	-	2	-	15	-	3	-	4	-	-	-	4	-	3	-	5	-
Diarré, akut, og inden- landsk Kolera	9898	274	975	30	1030	35	943	33	989	39	921	19	690	22	1303	19	787	26
Cholera asiatica	2	2	-	-	-	-	-	-	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Blodgang	21	4	1	-	1	-	6	1	1	-	1	-	2	1	3	2	2	-
Skjørbug	12	1	1	-	2	-	3	-	-	-	-	-	3	1	2	-	1	-
Tilsammen	60773	2395	5990	250	6756	302	5583	226	5431	231	6855	262	5988	252	6468	236	7323	342

Tabel 13 (Forts.).		1887.		1886.		Femaaret 1881—1885.		1885.		1884.		1883.		1882.		1881.		Tiaaret 1871—1880.	
Lister og Mandal Amt.		Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Exantematisk Tyfus		-	-	-	-	3	-	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-	68	16
Tyfoidfeber		27	6	19	5	298	48	40	7	29	4	43	3	73	15	113	19	1222	163
Cerebrospinalmeningit.		1	1	-	-	2	2	-	-	-	-	1	1	-	-	1	1	1	1
Barselfeber		18	7	7	3	82	23	10	5	20	4	10	3	26	6	16	5	314	54
Børnekopper		-	-	2	-	159	21	-	-	-	-	-	-	154	20	5	1	213	31
Vandkopper		101	-	60	1	410	-	76	-	66	-	107	-	62	-	99	-	648	-
Skarlagensfeber		96	7	40	-	481	36	58	1	65	2	37	2	85	4	236	27	2946	357
Røde Hunde		10	-	7	-	106	-	6	-	29	-	5	-	49	-	17	-	456	-
Mæslinger		6	-	-	-	930	25	4	-	-	-	17	-	745	25	164	-	1941	75
Rosen		90	4	94	2	483	7	122	2	89	2	63	1	121	2	88	-	867	18
Kighoste		136	5	-	-	1071	70	108	4	296	10	215	31	287	9	165	16	2448	159
Difteri		65	18	37	5	395	121	2	1	75	25	180	50	103	31	35	14	349	25
Strubehoste		14	3	3	1	109	59	11	4	33	20	21	11	28	17	16	7	199	110
Kusma		3	-	3	-	429	-	2	-	55	-	317	-	46	-	9	-	293	-
Akut Katarr i Luftveiene og Bronkit.		2104	15	1951	31	14424	140	2256	20	3197	37	3373	41	2708	17	2890	25	19227	249
Katarralsk og follikulær Angina		1099	-	835	-	824	-	824	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Influenza		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Lungebetændelse		433	71	288	50	1446	253	283	48	221	34	248	42	212	47	482	82	3100	481
Pleurit		102	4	87	2	445	22	103	9	82	4	85	2	103	4	72	3	552	30
Gigtfeber		181	1	170	1	802	9	146	1	158	2	148	4	151	-	199	2	1253	29
Koldfeber		10	-	16	-	69	-	10	-	11	-	11	-	19	-	18	-	149	1
Diarré, akut, og inden- landsk Kolera		1206	36	1054	15	5153	85	1149	17	980	12	1028	11	1211	30	785	15	6104	185
Cholera asiatica		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Blodgang		1	-	3	-	24	1	8	1	10	-	2	-	2	-	2	-	68	2
Skjorbug		-	-	-	-	10	3	4	1	-	-	1	1	3	1	2	-	40	2
Tilsammen		5703	178	4676	116	28155	925	5224	121	5416	156	5912	203	6189	228	5414	217	42458	1988

Epidemiske Sygdomme og Dødsfald i Stavanger Amt 1881—1895.

Tabel 14.	Tiaaret 1886—1895.		1895.		1894.		1893.		1892.		1891.		1890.		1889.		1888.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Exantematisk Tyfus	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-
Tyfoidefeber	899	142	53	9	47	12	80	24	27	2	209	36	103	9	65	11	98	15
Cerebrospinalmeningit ..	9	5	-	-	1	1	3	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselsefeber	209	70	12	4	15	4	24	11	10	3	14	2	18	6	31	9	20	6
Børnekopper	169	16	8	3	-	-	41	-	9	-	50	9	-	-	-	-	60	4
Vandkopper	1058	-	104	-	77	-	63	-	110	-	118	-	64	-	87	-	167	-
Skarlagensfeber	2114	79	428	17	602	15	267	14	125	9	71	-	72	3	103	4	65	2
Røde Hunde	268	-	13	-	-	-	2	-	2	-	3	-	-	-	18	-	196	-
Mæslinger	5188	141	481	36	1657	42	16	2	1	-	1	-	9	-	1436	30	1574	31
Rosen	955	30	103	2	57	2	100	4	62	-	77	2	95	3	114	5	123	4
Kighoste	3655	233	122	11	110	10	486	45	716	23	1	-	11	1	300	33	1141	85
Difteri	1464	247	208	23	260	50	84	25	43	6	108	10	123	18	132	37	138	27
Strubehoste	176	74	19	3	7	3	4	2	5	3	10	6	22	11	34	13	28	12
Kusma	927	1	201	-	282	-	2	1	5	-	15	-	116	-	71	-	117	-
Akut Katarr i Luftveiene og Bronkit	30364	543	3960	91	2972	73	3499	76	3257	52	2731	30	2948	56	3010	42	2760	44
Katarralsk og follikulær Angina	9032	-	947	-	808	-	943	-	657	-	760	-	960	-	798	-	821	-
Influenza	8635	96	883	19	585	16	1098	10	1377	16	1893	22	2770	13	29	-	-	-
Lungebetændelse	5283	800	561	86	441	75	381	67	533	79	547	74	586	91	552	84	612	77
Pleurit	1755	66	242	7	169	10	165	5	181	10	203	5	198	4	172	6	164	7
Gigtfeber	1598	36	173	5	136	3	172	5	130	2	146	4	160	5	158	3	204	4
Koldfeber	111	-	10	-	14	-	5	-	13	-	11	-	9	-	16	-	11	-
Diarré, akut, og indenlandsk Kolera	12869	258	1393	32	1332	27	1712	44	1371	14	1213	33	1037	21	1410	23	1086	19
Blodgang	134	2	8	1	10	-	10	-	11	-	12	-	23	-	24	-	10	-
Skjærbug	21	1	1	-	2	-	1	1	3	-	1	-	5	-	3	-	2	-
Tilsammen	86896	2840	9930	349	9584	343	9158	338	8649	219	8194	233	9329	241	8563	300	9400	337

Tabel 14 (Forts.). Stavanger Amt.	1887.		1886.		Femaaret 1881—1885.		1885.		1884.		1883.		1882.		1881.		Tiaaret 1871—1880.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Exantematisk Tyfus	-	-	-	-	29	4	9	1	5	1	-	-	13	2	2	-	95	9
Tyfoidefeber	100	12	117	12	585	83	96	10	81	4	165	38	163	17	80	14	1924	293
Cerebrospinalmeningit ...	3	1	1	1	15	11	-	-	-	-	8	6	6	5	1	-	13	9
Barselfeber	26	7	39	18	141	49	36	19	21	6	33	11	28	6	23	7	414	121
Børnekopper	-	-	1	-	108	13	38	4	2	-	-	-	68	9	-	-	245	33
Vandkopper	139	-	129	-	508	-	114	-	86	-	115	-	115	-	78	-	803	-
Skarlagensfeber	133	5	248	10	2020	164	116	7	121	9	269	26	380	30	1134	92	6054	1037
Røde Hunde	16	-	18	-	65	-	8	-	4	-	15	-	22	-	16	-	411	-
Mæslinger	10	-	3	-	1300	24	6	-	2	-	6	1	1218	21	68	2	3865	140
Rosen	80	4	144	4	551	25	167	9	111	4	84	2	77	7	112	3	987	30
Kighoste	744	25	24	-	2178	137	279	21	481	30	334	19	394	16	690	51	2329	176
Difteri	203	32	165	19	1275	222	154	24	364	55	518	106	211	33	28	4	585	40
Strubehoste	31	14	16	7	202	121	24	15	54	34	58	32	59	37	7	3	175	85
Kusma	116	-	2	-	354	-	6	-	9	-	13	-	52	-	274	-	540	-
Akut Katarr i Luftveiene og Bronkit	2448	48	2779	31	12692	182	2506	36	2360	30	2874	39	2775	36	2177	41	24280	352
Katarralsk og follikulær Angina	1120	-	1218	-	2115	-	1154	-	961	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Influenza	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Lungebetændelse	517	83	553	84	2218	369	435	52	353	42	422	51	401	79	607	145	4932	721
Pleurit	131	6	130	6	598	26	144	5	98	4	103	5	146	6	107	6	878	48
Gigtfeber	168	4	151	1	658	21	103	3	165	5	158	2	115	3	117	8	1385	77
Koldfeber	6	-	16	-	84	-	9	-	17	-	23	-	12	-	23	-	125	-
Diarré, akut, og indenlandsk Kølera	1129	22	1186	23	5006	120	1092	13	1182	39	841	16	1032	28	859	24	10899	263
Blodgang	6	-	20	1	41	4	17	-	1	-	4	1	10	1	9	2	167	5
Skjorbug	1	-	2	-	22	1	6	-	3	-	4	-	8	1	1	-	57	2
Tilsammen	7127	263	6962	217	32765	1576	6519	219	6481	263	6047	355	7305	337	6413	402	61163	3441

Epidemiske Sygdomme og Dødsfald i søndre Bergenhus Amt 1881—1895.

Tabel 15.	Tiaaret 1886—1895.		1895.		1894.		1893.		1892.		1891.		1890.		1889.		1888.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Exantematisk Tyfus	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-
Tyfoidefeber	1539	121	157	8	83	9	129	14	101	4	173	12	139	19	201	21	228	10
Cerebrospinalmeningit. . . .	10	3	-	-	2	1	-	-	2	-	-	-	-	-	2	-	1	-
Barselsefeber	265	104	21	8	27	10	23	8	22	7	12	6	23	7	32	14	32	11
Børnekopper	9	1	-	-	-	-	5	-	-	-	3	1	-	-	1	-	-	-
Vandkopper	334	-	44	-	41	-	32	-	43	-	25	-	16	-	27	-	38	-
Skarlagensfeber	2477	105	663	12	81	1	269	1	127	4	221	8	165	9	283	25	491	39
Røde Hunde	110	-	2	-	-	-	4	-	2	-	-	-	3	-	34	-	43	-
Mæslinger	1199	99	18	3	303	25	7	-	1	-	-	-	6	-	583	66	261	5
Rosen	811	30	79	3	97	-	87	3	64	-	46	2	68	2	100	8	104	5
Kighoste	1095	120	63	7	222	39	135	13	19	2	54	3	78	2	117	12	276	36
Difteri	2425	503	271	53	251	31	84	16	90	21	96	22	201	59	360	95	437	69
Strubehoste	151	85	5	2	13	7	5	3	4	1	24	10	19	9	23	16	11	5
Kusma	206	-	47	-	40	-	3	-	2	-	1	-	1	-	27	-	37	-
Akut Katarr i Luftveiene og Bronkit.	7846	175	911	35	920	35	808	23	667	25	652	7	638	14	578	10	509	12
Katarralsk og follikulær Angina	1204	-	324	-	302	-	230	-	174	-	174	-	180	-	274	-	191	-
Influenza	2489	75	264	6	374	16	209	5	623	26	487	13	532	9	-	-	-	-
Lungebetændelse	4046	774	294	80	390	109	299	68	383	91	486	79	491	90	440	79	476	66
Pleurit.	926	40	78	5	88	6	74	4	78	4	70	3	105	2	123	6	99	4
Gigtfeber	1105	35	116	6	184	2	114	4	66	1	65	5	105	5	136	2	115	6
Koldfeber	21	2	5	2	3	-	4	-	2	-	-	-	-	-	3	-	1	-
Diarré, akut, og indenlandsk Kølera	3821	111	499	18	505	18	484	22	346	9	411	5	251	10	347	11	334	9
Cholera asiatica	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Blodgang	72	8	6	-	4	-	16	3	3	1	5	-	8	-	19	1	4	1
Skjørbug	26	2	2	-	4	1	4	1	3	-	4	-	2	-	1	-	3	-
Tilsammen	32188	2394	3869	248	3934	310	3025	188	2822	196	3010	177	3031	237	3711	366	3691	278

Tabel 15 (Forts.). Søndre Bergenhus Amt.	1887.		1886.		Femaaret 1881—1885.		1885.		1884.		1883.		1882.		1881.		Tiaaret 1871—1880.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Exantematisk Tyfus	-	-	-	-	2	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	11	1
Tyfoidefeber	125	9	203	15	943	91	205	14	148	20	246	24	212	19	132	14	2936	288
Cerebrospinalmeningit.	2	1	1	1	12	3	2	-	2	-	2	2	1	-	5	1	10	5
Barselfeber	49	23	24	10	69	25	12	5	15	5	17	6	12	4	13	5	197	69
Børnekopper	-	-	-	-	6	-	1	-	1	-	-	-	4	-	-	-	12	1
Vandkopper	45	-	23	-	108	-	12	-	20	-	17	-	22	-	37	-	202	-
Skarlagensfeber	66	3	111	3	3408	418	174	14	143	14	801	61	1577	228	713	101	3937	653
Røde Hunde	21	-	1	-	29	-	-	-	21	-	6	-	-	-	2	-	67	-
Mæslinger	5	-	15	-	356	14	23	-	-	-	118	1	177	11	38	2	503	41
Rosen	101	4	65	3	253	8	45	-	53	3	57	-	45	1	53	4	387	15
Kighoste	80	6	51	-	503	40	46	9	136	12	34	3	120	7	167	9	816	56
Difteri	356	84	279	53	1127	302	420	136	429	119	141	26	68	17	69	4	416	40
Strubehoste	25	19	22	13	85	61	22	15	39	31	18	10	2	2	4	3	122	72
Kusma	37	-	11	-	55	-	2	-	-	-	6	-	25	-	22	-	142	-
Akut Katarr i Luftveiene og Bronkit.	544	7	617	7	2203	42	433	8	572	8	437	12	326	5	435	9	4222	99
Katarralsk og follikulær Angina	173	-	184	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Influenza	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Lungebetændelse	413	73	374	39	1327	207	232	45	286	28	227	32	218	36	364	66	2245	430
Pleurit	113	4	98	2	430	18	74	2	103	6	93	3	73	3	87	4	442	32
Gigtfeber	126	1	78	3	438	17	87	2	112	3	97	3	64	6	78	3	796	22
Koldfeber	2	-	1	-	8	-	-	-	1	-	1	-	5	-	1	-	16	-
Diarré, akut, og indenlandsk Kolera	277	4	367	5	1186	37	218	8	219	7	165	3	239	9	345	10	2905	128
Cholera asiatica	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9	2
Blodgang	4	1	3	1	24	3	1	-	9	1	1	-	6	2	7	-	97	8
Skjorbug	2	-	1	-	2	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	15	1
Tilsammen	2566	239	2529	155	12574	1286	2009	258	2311	257	2485	186	3197	350	2572	235	20505	1963

Epidemiske Sygdomme og Dødsfald i Bergens By 1881—1895.

Tabel 16.		Tiaaret 1886—1895.		1895.		1894.		1893.		1892.		1891.		1890.		1889.		1888.	
		Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Exantematisk Tyfus	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tyfoidefeber	846	93	126	13	121	8	73	10	90	14	136	11	64	5	66	9	51	11	-
Cerebrospinalmeningit . . .	7	2	-	-	-	-	1	-	3	2	-	-	-	-	3	-	-	-	-
Barsel-feber	59	42	8	4	4	3	5	4	-	1	5	2	6	3	5	4	6	5	-
Børnekopper	46	2	8	-	-	-	22	-	-	-	10	1	-	-	1	-	2	-	-
Vandkopper	1662	-	235	-	211	-	139	-	116	-	180	-	78	-	180	-	151	-	-
Skarlagensfeber	1507	37	646	21	107	4	99	2	90	1	165	-	124	3	192	5	22	1	-
Røde Hunde	335	-	4	-	3	-	19	-	3	-	6	-	11	-	131	-	143	-	-
Mæslinger	5911	200	13	1	2834	117	70	-	13	-	2	-	4	1	92	15	2881	66	-
Rosen	987	30	92	5	125	3	129	3	81	4	80	2	94	2	124	1	79	2	-
Kighoste	5593	243	211	4	1196	71	666	23	935	38	524	12	291	6	98	5	962	61	-
Difteri	546	130	86	16	53	9	34	8	22	1	32	6	40	10	86	22	74	33	-
Strubehoste	64	20	14	-	5	1	4	1	6	-	1	-	2	1	4	3	10	4	-
Kusma	1700	-	274	-	135	-	43	-	64	-	177	-	273	-	111	-	265	-	-
Akut Katarr i Luftveiene og Bronkit	37692	451	4028	53	3612	96	4151	50	3966	40	4089	34	3513	34	3489	54	3813	46	-
Katarralsk og follikulær Angina	12183	-	1398	-	1269	-	1329	-	1138	-	1174	-	1035	-	1389	-	1155	-	-
Influenza	10006	32	1085	-	796	8	1420	-	1843	17	1734	5	3128	2	-	-	-	-	-
Lungebetændelse	5152	756	558	58	640	64	573	72	610	116	574	86	458	72	422	81	495	96	-
Pleurit	1721	38	187	3	223	6	216	3	205	4	194	4	161	4	143	3	130	5	-
Gigtfeber	1757	25	210	3	233	5	268	1	172	2	149	1	128	1	178	2	162	-	-
Koldfeber	44	1	1	1	4	-	5	-	6	-	5	-	-	-	2	-	7	-	-
Diarré, akut, og indenlandsk Kolera	13863	489	1454	61	1304	60	1847	57	1122	28	1610	60	1251	43	1414	59	1318	58	-
Cholera asiatica	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Blodgang	15	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	13	2	-	-	-
Skjørbug	2	1	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	101699	2594	10638	243	12875	455	11114	235	10485	268	10847	224	10661	187	8143	265	11726	388	-

Bergens By.	1887.		1886.		Femaaret 1881—1885.		1885.		1884.		1883.		1882.		1881.		Tiaaret 1871—1880.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Exantematisk Tyfus	-	-	1	-	13	-	-	-	1	-	9	-	3	-	-	-	-	-
Tyfoidefeber	56	7	63	5	430	36	83	7	134	9	75	6	78	8	60	6	1134	151
Cerebrospinalmeningit.	-	-	-	-	4	-	1	-	-	-	2	-	1	-	-	-	5	5
Barselsefeber	14	10	6	6	37	31	7	5	9	8	11	8	3	3	7	7	159	84
Børnekopper	3	1	-	-	3	1	-	-	-	-	-	-	1	1	2	-	41	9
Vandkopper	217	-	155	-	543	-	127	-	65	-	161	-	110	-	80	-	918	-
Skarlagensfeber	43	-	19	-	1708	284	132	2	63	4	267	38	856	140	390	100	1917	397
Røde Hunde	9	-	6	-	28	-	4	-	14	-	4	-	5	-	1	-	710	-
Mæslinger	1	-	1	-	1724	65	5	-	1	-	-	-	791	45	927	20	1852	75
Rosen	103	6	80	2	343	10	61	1	82	2	94	3	64	1	42	3	791	37
Kighoste	644	23	66	-	1875	119	146	8	1178	56	17	3	132	8	402	44	1653	142
Difteri	59	11	60	14	592	148	254	65	146	57	66	13	80	7	46	6	205	19
Strubehoste	7	7	11	3	133	133	27	27	56	56	30	30	12	12	8	8	257	179
Kusma	243	-	115	-	568	1	24	-	11	-	14	-	387	-	132	1	754	2
Akut Katarr i Luftveiene og Bronkit.	3245	12	3786	32	14379	137	3054	15	2874	38	3745	39	2159	22	2547	23	23342	304
Katarralsk og follikulær																		
Angina	1133	-	1163	-	3495	-	1314	-	1100	-	-	-	1081	-	-	-	-	-
Influenza	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Lungebetændelse	415	51	407	60	1469	294	383	53	287	58	283	58	218	64	298	61	2446	567
Pleurit	148	1	114	5	472	11	134	1	95	3	98	-	62	3	83	4	713	42
Gigtfeber	144	6	113	4	628	15	125	1	145	5	171	5	109	2	78	2	802	30
Koldfeber	1	-	13	-	8	-	-	-	5	-	-	-	3	-	-	-	29	-
Diarré, akut, og indenlandsk																		
Kolera	1366	39	1177	24	5995	188	1208	50	1345	43	1104	20	1442	41	896	34	9401	374
Cholera asiatica	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	13	8
Blodgang	2	-	-	-	27	2	1	-	6	1	-	-	9	-	11	1	47	8
Skjorbug	-	-	1	-	5	1	1	-	-	-	1	-	2	1	1	-	22	2
Tilsammen	7853	174	7357	155	34479	1476	7091	235	7617	340	6152	223	7608	358	6011	320	47210	2435

Epidemiske Sygdomme og Dødsfald i nordre Bergenhus Amt 1881—1895.

Tabel 17.	Tiaaret 1886—1895.		1895.		1894.		1893.		1892.		1891.		1890.		1889.		1888.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Exantematisk Tyfus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tyfoidefeber	646	61	62	6	59	6	115	11	71	12	26	2	32	4	45	-	49	3
Cerebrospinalmeningit ...	99	35	4	2	2	-	4	-	33	16	-	2	2	4	1	3	1	1
Barsel-feber	225	82	15	4	29	14	16	4	20	2	13	4	27	11	30	10	25	9
Børnekopper	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Vandkopper	109	-	19	-	14	-	14	-	17	-	5	-	-	-	7	-	6	-
Skarlagensfeber	802	32	202	8	48	1	9	-	24	-	40	-	88	3	111	7	28	2
Røde Hunde	79	-	25	-	1	-	-	-	1	-	-	-	7	-	14	-	12	-
Mæslinger	1098	19	7	-	158	2	18	5	4	-	1	-	65	2	789	10	33	-
Rosen	624	27	43	3	43	2	41	2	37	-	59	3	68	1	99	4	63	3
Kighoste	1192	111	99	19	556	52	16	7	21	2	1	-	71	3	133	15	87	5
Difteri	1199	357	60	9	59	8	66	17	57	27	60	23	206	66	257	79	80	21
Strubehoste	213	111	4	2	7	4	7	5	11	4	4	2	17	15	18	11	24	10
Kusma	146	-	11	-	4	-	-	-	1	-	6	-	5	-	12	-	64	-
Akut Katarr i Luftveiene og Bronkit	6184	194	651	25	800	28	545	19	538	14	738	10	600	16	695	23	554	24
Katarralsk og follikulær Angina	1387	-	142	-	157	-	125	-	109	-	136	-	131	-	154	-	111	-
Influenza	1843	75	203	15	437	25	259	6	334	10	481	16	129	3	-	-	-	-
Lungebetændelse	3833	489	280	29	280	38	231	34	395	47	502	44	651	52	324	45	364	50
Pleurit	951	43	103	1	104	6	76	3	83	3	89	2	110	5	103	9	93	5
Gigtfeber	882	29	96	4	106	5	89	3	75	2	68	3	90	1	123	2	88	3
* Koldfeber	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
* Diarré, akut, og indenlandsk Kolera	2949	129	326	24	353	10	357	8	285	5	281	17	241	17	366	18	256	11
Blodgang	99	3	5	-	13	-	10	-	7	-	17	-	7	-	8	1	5	-
Skjørbug	5	-	1	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	24567	1798	2358	151	3230	201	1999	124	2123	144	2529	126	2547	201	3292	235	1945	147

Tabel 17 (Forts.).																			
Nordre Bergenhus Amt.		1887.		1886.		Femaaret 1881—1885.		1885.		1884.		1883.		1882.		1881.		Tiaaret 1871—1880.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	
Exantematisk Tyfus	-	-	-	-	41	3	-	-	-	-	-	-	41	3	-	-	33	5	
Tyfoidefeber	120	11	67	6	423	46	58	8	89	7	58	9	122	12	96	10	1520	139	
Cerebrospinalmeningit	33	9	14	4	19	11	4	4	2	2	-	-	9	2	4	3	30	13	
Barselfeber	25	13	25	11	82	23	17	6	17	7	24	6	11	1	13	3	273	89	
Børnekopper	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	1	-	3	-	4	-	
Vandkopper	6	-	21	-	85	1	14	-	7	-	31	-	19	1	14	-	127	-	
Skarlagensfeber	91	3	161	8	1298	154	56	2	33	5	684	70	434	55	91	22	2708	423	
Røde Hunde	-	-	19	-	27	-	11	-	4	-	9	-	-	-	3	-	167	-	
Mæslinger	4	-	19	-	727	34	-	-	-	-	-	-	695	32	32	2	472	33	
Rosen	138	6	33	3	332	10	31	3	82	3	45	3	81	1	93	-	547	11	
Kighoste	122	3	86	5	1023	72	102	8	341	33	9	1	410	14	161	16	1048	60	
Difteri	213	65	141	42	967	208	188	44	301	78	279	56	131	17	68	13	139	12	
Strubehoste	44	25	77	33	194	90	75	34	79	34	25	15	4	3	11	4	56	26	
Kusma	38	-	5	-	48	-	-	-	1	-	3	-	29	-	15	-	139	1	
Akut Katarr i Luftveiene og Bronkit.	617	16	446	19	2983	61	604	16	551	16	635	13	600	11	593	5	5167	125	
Katarralsk og follikulær																			
Angina	172	-	150	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Influenza	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Lungebetændelse	361	65	445	85	1747	246	426	62	343	46	301	47	380	53	297	38	2069	353	
Pleurit	113	5	77	4	363	24	68	5	91	2	70	9	65	3	69	5	475	39	
Gigtfeber	89	2	58	4	342	9	54	1	74	1	93	3	57	2	64	2	764	30	
Koldfeber	-	-	1	1	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	8	-	
Diarré, akut, og indenlandsk																			
Kolera	281	9	203	10	1261	58	248	13	284	10	144	12	346	13	239	10	2925	123	
Blodgang	11	1	16	1	95	6	29	3	26	2	4	-	18	-	18	1	256	33	
Skjorbug	2	-	-	-	4	1	-	-	2	1	-	-	1	-	1	-	41	2	
Tilsammen	2480	233	2064	236	12067	1057	1986	209	2327	247	2414	244	3454	223	1886	134	18968	1517	

Epidemiske Sygdomme og Dødsfald i Romsdals Amt 1881—1895.

Tabel 18.	Tiaaret 1886—1895.		1895.		1894.		1893.		1892.		1891.		1890.		1889.		1888.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Exantematisk Tyfus	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tyfoidfeber	940	109	136	15	90	11	95	18	48	5	75	6	48	3	138	20	157	12
Cerebrospinalmeningit ...	38	15	6	2	10	3	3	2	1	-	-	-	-	-	1	-	10	5
Barselfeber	437	109	25	3	36	9	32	2	45	6	46	11	57	20	74	24	40	20
Børnekopper	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vandkopper	666	-	120	-	116	-	69	-	19	-	48	-	57	-	60	-	58	-
Skarlagensfeber	4762	215	245	21	1933	38	203	5	82	8	489	44	246	20	396	26	409	18
Røde Hunde	133	-	10	-	8	-	42	-	45	-	14	-	4	-	10	-	-	-
Mæslinger	3066	83	9	-	346	25	1242	41	5	-	1	-	87	2	1373	15	3	-
Rosen	1413	57	86	1	112	3	117	6	132	3	119	3	215	6	239	15	124	9
Kighoste	3100	140	1100	70	244	3	5	-	47	2	114	5	638	33	400	6	20	2
Difteri	2096	435	83	11	131	21	149	58	146	23	190	33	702	124	280	70	148	26
Strubehoste	187	73	5	1	6	5	4	3	14	3	40	5	52	26	28	15	8	5
Kusma	602	-	171	-	133	-	3	-	5	-	9	-	51	-	121	-	51	-
Akut Katarr i Luftveiene og Bronkit	21326	330	2407	40	2050	47	2516	35	2126	47	2390	26	2172	40	1791	28	2252	29
Katarralsk og follikulær																		
Angina	6448	-	536	-	778	-	667	-	749	-	597	-	923	-	647	-	492	-
Influenza	9111	114	701	4	1162	26	768	11	2633	36	1480	13	2341	24	26	-	-	-
Lungebetændelse	6589	835	786	121	470	69	508	68	572	73	614	71	1145	140	942	105	732	88
Pleurit	2810	52	401	3	310	3	330	7	326	7	411	5	281	7	220	4	190	6
Gigtfeber	1548	46	157	3	166	6	156	7	198	7	147	3	197	3	174	4	123	8
Koldfeber	3	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Diarré, akut, og inden-																		
landsk Kolera	9237	254	1511	47	1319	42	1208	27	778	19	1028	13	591	21	716	25	764	20
Blodgang	525	40	69	6	92	3	91	2	47	1	10	1	8	-	25	1	80	11
Skjørbug	39	3	2	1	4	-	8	1	4	-	2	-	6	-	9	1	1	-
Tilsammen	75079	2910	8566	349	9517	314	8216	293	8023	240	7824	239	9821	469	7670	359	5663	259

Romsdals Amt.	1887.		1886.		Femaaret 1881—1885.		1885.		1884.		1883.		1882.		1881.		Tiaaret 1871—1880.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Exantematisk Tyfus	-	-	2	-	6	1	-	-	-	-	3	-	2	1	1	-	56	4
Tyfoidefeber	94	8	59	11	695	70	212	18	128	19	94	10	135	13	126	10	2184	221
Cerebrospinalmeningit . . .	7	3	-	-	11	4	3	2	6	-	-	-	2	2	-	-	10	6
Barselfeber	45	5	37	9	164	37	24	7	36	8	43	10	28	5	33	7	401	113
Børnekopper	-	-	1	-	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	-	100	35
Vandkopper	87	-	32	-	258	-	80	-	49	-	29	-	59	-	41	-	452	-
Skarlagensfeber	276	12	483	23	3721	422	427	42	644	39	1113	140	1147	138	390	63	3156	549
Røde Hunde	-	-	-	-	146	3	1	-	11	-	11	-	2	-	121	3	284	-
Mæslinger	-	-	-	-	1813	56	-	-	-	-	4	-	919	34	890	22	916	20
Rosen	126	6	143	5	393	10	102	5	64	-	82	4	74	-	71	1	777	25
Kighoste	96	6	436	13	1207	49	291	11	11	1	125	3	464	16	316	18	1444	97
Difteri	126	30	141	39	832	206	156	53	252	87	282	48	103	13	39	5	854	45
Strubehoste	14	4	16	6	97	61	17	8	29	14	21	16	26	23	4	-	170	65
Kusma	49	-	9	-	285	1	-	-	16	-	95	-	147	1	27	-	295	-
Akut Katarr i Luftveiene og Bronkit	1580	14	2042	24	10777	111	1977	19	2485	27	2586	19	2095	16	1634	30	12737	119
Katarralsk og follikulær																		
Angina	458	-	601	-	550	-	550	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Influenza	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Lungebetændelse	438	48	382	52	3670	447	469	45	653	70	972	99	1084	173	492	60	5011	700
Pleurit	164	7	177	3	923	36	172	9	165	6	223	10	207	9	156	2	1269	28
Gigtfeber	131	4	99	1	586	16	113	3	138	6	156	2	111	1	68	4	1000	27
Koldfeber	-	-	-	-	15	-	4	-	3	-	2	-	3	-	3	-	30	1
Diarré, akut, og inden-																		
landsk Kolera	688	22	634	18	4239	108	761	19	1034	25	750	16	1032	30	662	18	4691	157
Blodgang	52	6	51	9	396	17	33	6	26	1	196	2	83	6	58	2	514	21
Skjørbug	2	-	1	-	10	-	1	-	-	-	3	-	2	-	4	-	44	2
Tilsammen	4433	175	5346	213	30802	1655	5393	247	5750	303	6790	379	7725	481	5144	245	36395	2235

Epidemiske Sygdomme og Dødsfald i søndre Trondhjems Amt 1881—1895.

Tabel 19.	Tiaaret 1886—1895.		1895.		1894.		1893.		1892.		1891.		1890.		1889.		1888.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Exantematisk Tyfus	9	2	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	1	1
Tyfoidefeber	980	122	145	16	99	14	40	7	46	4	57	11	110	17	217	18	69	8
Cerebrospinalmeningit ...	46	20	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	8	1	5	2	5	3
Barselfeber	416	94	62	10	44	6	32	6	43	11	25	4	40	9	59	15	35	8
Børnekopper	4	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	2	-	-
Vandkopper	1076	-	213	-	105	-	68	-	122	-	118	-	92	-	146	-	86	-
Skarlagensfeber	4862	334	783	36	625	27	250	15	376	29	484	35	521	39	467	25	365	30
Røde Hunde	496	-	67	-	7	-	42	-	17	-	47	-	205	-	55	-	41	-
Mæslinger	3448	86	14	-	51	1	960	47	387	7	3	-	33	3	1925	28	70	-
Rosen	1108	59	124	4	119	5	78	9	124	7	101	4	161	9	146	7	82	3
Kighoste	3271	202	473	15	266	16	292	15	217	18	478	37	462	30	285	9	632	41
Difteri	5409	1414	333	40	807	201	901	307	637	181	624	203	1022	267	590	107	134	25
Strubehoste	263	185	14	9	23	14	15	13	27	25	28	26	60	33	33	19	29	21
Kusma	1045	1	62	-	270	-	189	-	3	-	3	-	4	-	13	-	9	-
Akut Katarr i Luftveiene og Bronkit	35054	472	4111	41	3678	45	3150	51	3013	61	4332	61	3644	53	3420	63	3106	34
Katarralsk og follikulær Angina	12938	-	1252	-	1322	-	1416	-	1213	-	1577	-	1842	-	1538	-	876	-
Influenza	13723	162	1436	11	2583	35	550	4	3382	62	1658	18	4114	32	-	-	-	-
Lungebetændelse	6933	1032	642	103	658	96	521	93	772	136	892	109	1082	138	581	95	460	67
Pleurit	1721	85	218	12	171	9	176	12	182	8	204	8	211	5	171	7	119	6
Gigtfeber	1855	52	271	10	193	7	188	2	151	3	218	4	215	2	216	8	113	6
Koldfeber	6	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	-	1	-
Diarré, akut, og inden- landsk Kolera	12406	491	1447	65	2131	99	1303	58	940	28	1165	48	897	38	1604	56	1002	36
Blodgang	139	10	35	2	21	3	3	-	17	3	9	1	5	-	9	1	19	-
Skjørbug	34	3	4	-	3	1	3	-	-	-	11	1	1	-	1	1	6	-
Tilsammen	107242	4828	11706	374	13177	579	10177	639	11672	585	12035	570	14730	676	11487	463	7260	289

Tabel 19 (Forts.). Søndre Trondhjems Amt.	1887.		1886.		Femaaret 1881—1885.		1885.		1884.		1883.		1882.		1881.		Tiaaret 1871—1880.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Exantematisk Tyfus	6	1	-	-	25	3	-	-	24	2	-	-	-	-	1	1	136	17
Tyfoidefeber	83	16	114	11	529	67	76	10	112	11	104	16	132	16	105	14	2594	285
Cerebrospinalmeningit . . .	16	7	10	5	16	6	4	1	1	-	5	2	5	2	1	1	164	57
Barselsefeber	35	16	41	9	230	60	42	12	30	7	60	14	57	16	41	11	377	101
Børnekopper	-	-	-	-	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	39	3
Vandkopper	75	-	51	-	507	-	87	-	106	-	159	-	109	-	46	-	950	1
Skarlagensfeber	429	33	562	65	3547	654	360	49	285	50	1137	154	1197	229	568	172	3157	606
Røde Hunde	10	-	5	-	472	-	13	-	9	-	12	-	1	-	437	-	357	2
Mæslinger	5	-	-	-	2710	106	7	-	6	-	13	1	281	41	2403	64	1155	37
Rosen	108	5	65	6	460	26	78	1	98	7	127	7	106	7	51	4	1034	34
Kighoste	67	5	99	16	1594	109	499	41	516	27	312	15	163	16	104	10	2604	150
Difteri	239	49	122	34	1054	330	102	26	265	71	273	109	296	98	118	26	576	24
Strubehoste	15	12	19	13	319	217	35	22	54	31	117	93	84	56	29	15	183	73
Kusma	163	-	329	1	300	-	53	-	4	-	11	-	10	-	222	-	808	1
Akut Katarr i Luftveiene og Bronkit	2765	24	3835	39	23502	194	4754	40	4639	37	4475	30	5088	52	4546	35	26889	311
Katarralsk og follikulær																		
Angina	1040	-	862	-	405	-	218	-	187	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Influenza	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Lungebetændelse	525	76	800	119	3953	659	626	88	581	99	1073	183	907	162	766	127	6003	902
Pleurit	114	14	155	4	762	37	141	10	114	5	173	9	160	5	174	8	1048	65
Gigtfeber	153	8	137	2	939	22	154	3	152	6	212	4	240	5	181	4	1480	52
Koldfeber	1	-	-	-	5	-	1	-	-	-	-	-	1	-	3	-	25	-
Diarré, akut, og indenlandsk																		
Kolera	922	28	995	35	7258	256	1094	29	1224	40	1323	49	2339	95	1278	43	11202	296
Blodgang	16	-	5	-	209	19	13	-	15	1	20	8	95	6	66	4	331	18
Skjørbug	1	-	4	-	16	2	2	1	4	-	4	-	2	-	4	1	57	1
Tilsammen	6788	294	8210	359	48814	2767	8361	333	8426	394	9610	694	11273	806	11144	540	61169	3036

Epidemiske Sygdomme og Dødsfald i nordre Trondhjems Amt 1881—1895.

Tabel 20.	Tiaaret 1886—1895.		1895.		1894.		1893.		1892.		1891.		1890.		1889.		1888.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Exantematisk Tyfus	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tyfoidefeber	514	54	45	2	29	5	16	3	11	3	52	2	55	7	80	8	48	5
Cerebrospinalmeningit.	15	8	2	2	1	1	-	-	-	-	1	1	-	-	3	1	-	-
Barselfeber	175	46	21	3	17	5	19	8	11	4	22	9	17	1	16	4	17	2
Børnekopper	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vandkopper	170	-	34	-	-	-	22	-	12	-	13	-	13	-	13	-	23	-
Skarlagensfeber	2109	110	316	14	118	7	56	1	113	14	104	5	161	5	119	4	360	20
Røde Hunde	75	-	1	-	2	-	4	-	-	-	11	-	15	-	20	-	12	-
Mæslinger	923	17	13	-	14	-	206	2	493	13	13	-	13	-	154	2	-	-
Rosen	810	20	83	4	90	5	84	2	74	2	97	1	125	3	97	-	55	2
Kighoste	1229	56	127	1	61	2	37	8	117	6	399	10	62	-	71	13	71	2
Difteri	3243	719	81	18	250	80	312	75	335	93	734	165	694	124	268	59	71	18
Strubehoste	138	75	5	2	12	8	10	6	10	5	12	9	28	19	25	9	5	-
Kusma	301	-	58	-	16	-	1	-	1	-	3	-	2	-	2	-	76	-
Akut Katarr i Luftveiene og Bronkit.	11372	236	1279	22	1193	34	1105	26	1493	33	1368	30	1152	30	948	19	769	14
Katarralsk og follikulær Angina	3660	-	359	-	310	-	323	-	414	-	538	-	562	-	269	-	229	-
Influenza	4678	100	660	10	896	19	104	4	1257	30	745	22	1012	13	4	2	-	-
Lungebetændelse	4574	677	315	57	302	70	396	55	535	83	565	82	670	115	548	75	433	51
Pleurit	976	52	110	7	85	3	95	7	132	8	137	7	139	9	67	4	66	1
Gigtfeber	1230	37	117	5	94	2	71	9	129	3	149	2	166	7	131	5	124	2
Koldfeber	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	1	-
Diarré, akut, og inden- landsk Kolera.	4707	143	596	17	643	35	725	13	425	16	429	7	435	18	432	11	291	10
Blødgang	262	13	7	-	17	-	17	1	13	2	34	2	137	7	4	-	4	-
Skjørbug	30	4	-	-	1	-	4	-	3	-	3	1	1	-	3	-	5	2
Tilsammen	41197	2367	4230	164	4151	276	3607	220	5578	315	5429	355	5459	358	3276	216	2660	129

Tabel 20 (Forts.). Nordre Trondhjems Amt.	1887.		1886.		Femaaret 1881—1885.		1885.		1884.		1883.		1882.		1881.		Tiaaret 1871—1880.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Exantematisk Tyfus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	117	12
Tyfoidefeber	63	4	115	15	475	51	54	7	91	8	140	15	116	17	74	4	1285	130
Cerebrospinalmeningit ...	2	-	6	3	17	6	-	-	3	1	6	2	5	1	3	2	367	107
Barselfeber	18	7	17	3	124	22	28	7	28	5	29	2	22	5	17	3	300	73
Børnekopper	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	16	2
Vandkopper	15	-	25	-	84	-	11	-	37	-	10	-	7	-	19	-	202	-
Skarlagensfeber	478	23	284	17	1490	186	87	7	207	25	279	26	699	92	218	36	2312	385
Røde Hunde	2	-	8	-	87	-	5	-	2	-	7	-	3	-	70	-	138	2
Mæslinger	13	-	4	-	923	37	-	-	1	-	1	1	454	22	467	14	652	46
Rosen	44	-	61	1	228	5	52	2	49	1	47	2	48	-	32	-	648	13
Kighoste	205	6	79	8	690	41	214	6	57	4	40	3	322	19	57	9	657	47
Difteri	188	35	310	52	1335	308	388	76	405	89	372	101	156	40	14	2	307	17
Strubehoste	16	9	15	8	74	41	26	10	14	10	13	10	20	10	1	1	47	15
Kusma	112	-	30	-	31	-	12	-	-	-	5	-	13	-	1	-	165	-
Akut Katarr i Luftveiene og Bronkit.	1004	12	1061	16	5577	76	1283	11	1020	13	982	17	1254	23	1038	12	9281	187
Katarralsk og follikulær Angina	286	-	370	-	500	-	500	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Influenza	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Lungebetændelse	336	44	474	45	2314	354	500	54	284	34	515	87	665	137	350	42	3959	558
Pleurit	64	3	81	3	380	22	100	2	60	3	67	6	97	8	56	3	479	39
Gigtfeber	150	2	99	-	514	14	131	2	112	4	131	4	65	2	75	2	936	31
Koldfeber	2	-	-	-	4	-	-	-	2	-	1	-	1	-	-	-	5	-
Diarré, akut, og inden- landsk Kolera	315	11	416	5	1868	32	338	3	311	5	336	7	520	9	363	8	2760	64
Blodgang	15	1	14	-	190	12	4	-	7	-	46	2	99	7	34	3	442	17
Skjørbug	5	-	5	1	14	2	4	-	1	1	2	-	4	-	3	1	100	1
Tilsammen	3333	157	3474	177	16919	1209	3737	187	2691	203	3029	285	4570	392	2892	142	25175	1746

Epidemiske Sygdomme og Dødsfald i Nordlands Amt 1881—1895.

Tabel 21.	Tiaaret 1886—1895.		1895.		1894.		1893.		1892.		1891.		1890.		1889.		1888.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Exantematisk Tyfus	63	9	10	1	3	-	17	3	8	4	-	-	3	-	-	-	21	1
Tyfoidefeber	1676	175	107	16	95	11	53	7	61	4	491	55	319	31	126	19	129	10
Cerebrospinalmeningit.	59	25	4	4	2	-	1	1	1	-	2	1	1	1	4	-	9	4
Barselfeber	557	166	53	10	40	10	42	11	65	28	62	17	80	23	46	21	44	15
Børnekopper	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-
Vandkopper	564	-	108	-	153	-	73	-	24	-	50	-	26	-	39	-	20	-
Skarlagensfeber	2867	270	138	8	814	37	247	17	160	8	86	13	162	13	149	5	544	75
Røde Hunde	124	-	4	-	17	-	2	-	-	-	1	-	46	-	2	-	49	-
Mæslinger	2070	109	2	-	37	4	17	9	240	26	370	39	79	3	757	25	551	3
Rosen	1166	45	123	6	166	9	93	1	139	7	133	4	195	5	113	5	84	5
Kighoste	3160	213	1038	80	189	17	67	-	134	20	197	8	363	32	728	30	70	1
Difteri	5929	1622	566	118	1145	342	840	264	1094	294	651	175	997	289	123	22	137	38
Strubehoste	265	132	22	15	94	42	36	14	13	2	23	18	40	19	17	9	8	5
Kusma	836	-	502	-	63	-	3	-	9	-	4	-	20	-	44	-	96	-
Akut Katarr i Luftveiene og Bronkit.	22805	279	2378	41	2190	66	1843	23	2308	34	2373	32	1890	20	1772	13	1842	11
Katarralsk og follikulær Angina	3613	-	740	-	826	-	678	-	705	-	664	-	673	-	610	-	583	-
Influenza	10594	135	717	4	2224	45	649	15	2646	32	722	17	3636	22	-	-	-	-
Lungebetændelse	5502	910	489	60	531	124	406	72	771	147	644	136	817	121	588	70	421	66
Pleurit	2525	38	332	3	274	3	246	4	353	7	241	4	257	5	194	3	221	3
Gigtfeber	1264	43	180	5	139	4	114	10	109	4	121	8	172	4	111	2	115	3
Koldfeber	6	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	3	-	1	-	-	-
Diarré, akut, og inden- landsk Kolera.	9281	215	895	21	1465	31	1090	24	748	24	743	17	852	14	798	13	918	16
Blodgang	212	19	7	1	10	1	23	1	47	7	15	-	4	-	12	-	38	2
Skjorbug	82	-	7	-	4	-	26	-	8	-	3	-	-	-	9	-	12	-
Tilsammen	75221	4406	8423	393	10482	746	6566	476	9643	648	7597	545	10635	602	6243	237	5912	258

Tabel 21. (Forts.).	1887.		1886.		Femaaret 1881—1885.		1885.		1884.		1883.		1882.		1881.		Tiaaret 1871—1880.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Nordlands Amt.																		
Exantematisk Tyfus	-	-	1	-	81	10	12	3	40	3	39	4	-	-	-	-	415	41
Tyfoidefeber	118	8	177	14	905	105	166	14	216	29	125	15	206	26	192	21	2862	273
Cerebrospinalmeningit . . .	3	2	32	12	37	5	3	-	-	-	17	-	6	1	11	4	158	62
Barselfeber	69	13	56	18	184	72	54	15	54	34	41	16	19	2	16	5	340	126
Børnekopper	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	24	3
Vandkopper	59	-	12	-	98	-	51	-	8	-	15	-	10	-	14	-	147	-
Skarlagensfeber	334	45	233	49	2909	543	114	15	257	27	426	64	1040	178	1072	259	3151	789
Røde Hunde	3	-	-	-	22	-	2	-	-	-	2	-	8	-	10	-	85	-
Mæslinger	6	-	11	-	824	10	1	-	4	-	16	-	660	9	143	1	814	26
Rosen	64	2	56	1	341	9	69	2	48	1	54	2	82	1	88	3	598	32
Kighoste	84	4	290	21	1149	42	261	9	248	14	106	3	225	8	309	8	1404	80
Difteri	177	37	199	43	2803	764	283	47	732	176	1076	293	631	213	81	35	190	24
Strubehoste	3	2	9	6	274	139	10	9	33	27	39	25	118	59	74	19	95	50
Kusma	47	-	48	-	167	-	9	-	18	-	100	-	6	-	34	-	299	-
Akut Katarr i Luftveiene og Bronkit	1307	16	2076	23	8191	73	2075	12	1580	16	1683	16	1357	14	1496	15	9001	99
Katarralsk og follikulær																		
Angina	612	-	348	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Influenza	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Lungebetændelse	328	58	507	56	1762	262	389	48	426	68	338	58	271	35	338	53	2372	417
Pleurit	195	-	212	6	928	29	207	9	222	6	168	7	146	3	185	4	1035	33
Gigtfeber	109	-	94	3	508	14	93	3	128	4	107	1	101	2	79	4	738	22
Koldfeber	-	-	-	-	5	-	1	-	2	-	-	-	1	-	1	-	20	-
Diarré, akut, og inden- landsk Kolera	880	34	892	21	3693	66	881	13	739	12	695	4	659	13	719	24	4617	96
Blodgang	23	-	33	7	288	40	75	6	55	12	22	2	33	3	103	17	131	12
Skjørbug	6	-	7	-	38	2	6	1	8	-	7	1	13	-	4	-	66	7
Tislammen	4427	221	5293	280	25207	2185	4762	206	4818	429	5066	511	5592	567	4969	472	28562	2192

Epidemiske Sygdomme og Dødsfald i Tromsø Amt 1881—1895.

Tabel 22.	Tiaaret 1886—1895.		1895.		1894.		1893.		1892.		1891.		1890.		1889.		1888.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Exantematisk Tyfus	132	5	14	-	29	1	15	-	2	-	20	-	18	2	17	-	3	1
Tyfoidefeber	858	75	54	8	43	3	17	2	56	5	253	20	87	8	157	12	28	4
Cerebrospinalmeningit	41	13	4	1	-	-	7	3	2	1	1	-	7	-	1	1	4	-
Barsel-feber	223	83	14	2	32	7	10	3	27	12	30	15	19	13	21	8	25	6
Børnekopper	3	1	-	-	1	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Vandkopper	362	-	32	-	19	-	49	-	17	-	32	-	32	-	30	-	83	-
Skarlagensfeber	1938	167	98	4	270	3	2	-	13	1	27	1	414	62	521	42	103	12
Røde Hunde	124	-	4	-	1	-	12	-	1	-	4	-	16	-	63	-	7	-
Mæslinger	2037	80	-	-	1	-	2	1	869	52	3	-	28	-	319	7	590	16
Rosen	599	13	36	-	59	1	31	-	40	2	62	2	99	2	104	2	55	3
Kighoste	1928	74	415	21	340	3	58	1	-	-	-	-	156	14	815	34	35	-
Difteri	1526	287	225	48	254	35	87	8	94	25	183	32	458	94	99	23	44	10
Strubehoste	185	90	28	14	42	13	7	2	9	7	12	5	36	20	27	17	12	8
Kusma	434	-	296	-	2	-	3	-	2	-	2	-	9	-	4	-	20	-
Akut Katarr i Luftveiene og Bronkit	10840	179	918	21	1104	28	1121	15	1227	21	1161	13	990	25	1201	19	822	13
Katarralsk og follikulær Angina	3923	-	318	-	341	-	295	-	360	-	433	-	408	-	500	-	491	-
Influenza	5642	100	280	6	1700	18	189	5	1510	40	828	12	1135	19	-	-	-	-
Lungebetændelse	2725	426	169	36	378	82	334	48	461	70	332	35	255	39	279	48	207	37
Pleurit	1165	25	124	2	141	6	94	6	116	-	141	2	125	3	95	1	82	-
Gigtfeber	608	20	66	4	56	2	43	1	41	3	68	1	76	-	87	3	73	1
Koldfeber	7	1	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	1	-	-	-	2	-
Diarré, akut, og indenlandsk Kølera	5413	139	381	11	472	8	676	30	756	23	545	14	510	9	621	10	455	13
Blodgang	224	16	5	-	42	1	62	5	8	-	10	-	15	-	26	2	11	1
Skjørbug	21	1	1	-	4	-	7	-	1	-	1	-	-	-	-	-	1	-
Tilsammen	40958	1795	3482	178	5331	211	3121	130	5614	263	4150	153	4894	310	4987	229	3153	125

Tabel 22 (Forts.). Tromsø Amt.	1887.		1886.		Femaaret 1881—1885.		1885.		1884.		1883.		1882.		1881.		Tiaaret 1871—1880.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Exantematisk Tyfus	2	-	12	1	282	26	23	5	35	2	17	5	171	10	36	4	153	13
Tyfoidefeber	63	7	100	6	670	33	78	1	111	6	134	4	177	11	170	11	1218	94
Cerebrospinalmeningit ...	-	-	15	7	3	-	-	-	-	-	-	-	2	-	1	-	30	16
Barselfeber	21	9	24	8	116	23	26	5	33	4	19	3	14	3	24	8	247	70
Børnekopper	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Vandkopper	55	-	13	-	132	-	16	-	23	-	29	-	45	-	19	-	211	-
Skarlagensfeber	314	25	176	17	821	139	38	1	27	4	183	15	285	69	288	50	1380	262
Røde Hunde	4	-	12	-	26	-	3	-	4	-	4	-	6	-	9	-	96	-
Mæslinger	220	4	5	-	744	21	-	-	-	-	1	-	226	12	517	9	766	25
Rosen	51	1	62	-	176	8	31	1	39	3	49	1	37	3	20	-	203	12
Kighoste	44	-	65	1	924	12	186	2	487	7	190	2	5	-	56	1	881	44
Difteri	22	3	60	9	1985	387	124	21	443	83	790	110	578	161	50	12	152	10
Strubehoste	3	1	9	3	173	108	7	5	31	19	62	40	69	40	4	4	52	33
Kusma	15	-	81	-	116	-	1	-	5	-	2	-	29	-	79	-	176	-
Akut Katarr i Luftveiene og Bronkit	1008	9	1288	15	7915	43	1424	8	1402	2	1869	5	1732	17	1488	11	6009	99
Katarralsk og follikulær Angina	350	-	427	-	407	-	-	-	407	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Influenza	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Lungebetændelse	123	17	187	14	1046	133	196	26	252	34	268	19	206	35	124	19	1645	260
Pleurit	101	5	146	-	519	9	148	3	122	1	119	1	64	-	66	4	405	23
Gigtfeber	53	4	45	1	278	9	49	2	66	2	60	2	51	2	52	1	306	13
Koldfeber	1	-	1	-	6	-	-	-	2	-	2	-	2	-	-	-	3	-
Diarré, akut, og indenlandsk Kolera	483	7	514	14	3105	42	642	6	684	6	475	7	705	17	599	6	2842	63
Blodgang	9	1	36	6	56	15	3	1	9	4	8	3	26	6	10	1	102	4
Skjorbug	1	1	5	-	22	-	1	-	4	-	3	-	10	-	4	-	31	-
Tilsammen	2943	94	3283	102	19522	1008	2996	87	4186	177	4284	217	4440	386	3616	141	16909	1041

Epidemiske Sygdomme og Dødsfald i Finmarkens Amt 1881—1895.

Tabel 23.	Tiaaret 1886—1895.		1895.		1894.		1893.		1892.		1891.		1890.		1889.		1888.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Exantematisk Tyfus	273	18	120	14	75	1	39	1	-	-	24	1	12	1	2	-	-	-
Tyfoidefeber	467	49	39	9	64	4	5	2	15	1	83	1	77	15	61	2	60	8
Cerebrospinalmeningit . .	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Barsel-feber	92	39	9	3	12	2	10	6	12	4	9	5	12	4	10	6	5	3
Børnekopper	13	2	-	-	-	-	-	-	4	2	-	-	9	-	-	-	-	-
Vandkopper	219	-	21	-	23	-	33	-	4	-	34	-	15	-	25	-	28	-
Skarlagensfeber	1340	248	3	-	46	2	60	2	11	-	26	8	64	4	13	-	33	1
Røde Hunde	62	-	-	-	4	-	8	-	-	-	-	-	-	-	30	-	11	-
Mæslinger	1458	34	-	-	3	-	2	-	702	20	165	3	5	-	284	7	196	-
Rosen	291	13	37	1	41	-	56	2	35	4	15	1	32	3	22	1	22	1
Kighoste	1125	80	181	16	290	22	5	-	1	-	3	1	12	5	461	29	120	4
Difteri	442	76	29	2	78	14	29	2	105	20	50	9	16	6	20	3	12	2
Strubehoste	65	37	7	2	6	5	2	1	8	1	1	-	7	5	3	1	3	-
Kusma	176	-	56	-	1	-	1	-	5	-	3	-	1	-	1	-	4	-
Akut Katarr i Luftveiene og Bronkit	8346	126	871	5	977	12	1236	17	1033	30	824	20	691	8	681	10	785	6
Katarralsk og follikulær Angina	2567	-	253	-	321	-	312	-	315	-	199	-	219	-	243	-	245	-
Influenza	5514	50	242	3	1067	8	314	3	820	12	1239	8	1813	16	19	-	-	-
Lungebetændelse	1060	249	80	8	107	24	127	26	179	52	162	50	130	29	64	15	91	14
Pleurit	734	24	97	3	95	-	102	1	91	5	70	1	97	4	64	2	49	4
Gigtfeber	339	8	48	1	34	-	42	1	18	1	39	2	31	-	48	2	38	-
Koldfeber	5	-	-	-	-	-	2	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Diarré, akut, og indenlandsk Kølera	3368	123	438	10	393	15	450	11	285	8	324	9	402	18	371	22	264	7
Blodgang	74	4	-	-	2	-	4	-	3	-	-	-	-	-	2	-	8	1
Skjorbug	196	5	22	-	15	-	78	-	12	-	5	-	8	-	26	3	12	1
Tilsammen	28228	1186	2554	77	3654	109	2917	75	3659	160	3275	119	3653	118	2451	103	1987	53

Tabel 23 (Forts.). Finmarkens Amt.	1887.		1886.		Femaaret 1881—1885.		1885.		1884.		1883.		1882.		1881.		Tiaaret 1871—1880.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Exantematisk Tyfus	1	-	-	-	426	39	-	-	2	2	65	5	292	21	67	11	177	18
Tyfoidefeber	17	3	46	4	134	15	41	4	24	3	14	3	23	1	32	4	645	68
Cerebrospinalmeningit	-	-	-	-	3	1	2	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Barselfeber	7	3	6	3	21	11	-	-	1	1	5	2	6	4	9	4	103	40
Børnekopper	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	64	9
Vandkopper	10	-	26	-	74	-	8	-	-	-	7	-	35	-	24	-	134	-
Skarlagensfeber	240	39	844	192	220	21	8	-	13	-	53	2	55	2	91	17	508	117
Røde Hunde	6	-	3	-	11	-	3	-	-	-	-	-	2	-	6	-	40	-
Mæslinger	99	4	2	-	846	34	20	-	-	-	-	-	479	16	347	18	626	15
Rosen	12	-	19	-	162	7	26	-	30	2	34	2	27	-	45	3	158	6
Kighoste	37	2	15	1	317	16	5	-	170	7	142	9	-	-	-	-	598	49
Difteri	48	11	55	7	334	69	25	7	62	14	224	42	21	6	2	-	248	42
Strubehoste	19	17	9	5	60	37	3	2	13	9	33	20	8	5	3	1	27	16
Kusma	18	-	86	-	66	-	37	-	6	-	4	-	2	-	17	-	133	-
Akut Katarr i Luftveiene og Bronkit	493	6	755	12	4129	35	699	6	923	7	792	7	771	6	944	9	5869	58
Katarralsk og follikulær Angina	177	-	283	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Influenza	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Lungebetændelse	41	4	79	27	512	68	102	14	79	14	83	6	124	17	124	17	944	167
Pleurit	31	2	38	2	144	5	29	-	24	1	36	2	30	1	25	1	205	9
Gigtfeber	16	1	25	-	138	2	24	-	25	1	30	-	37	1	22	-	164	6
Koldfeber	-	-	1	-	5	-	-	-	2	-	-	-	3	-	-	-	12	-
Diarré, akut, og indenlandsk Kolera	232	12	209	11	1295	31	207	4	237	9	189	1	365	10	297	7	2032	77
Blodgang	26	-	29	3	212	9	35	1	21	2	23	1	61	-	72	5	241	18
Skjorbug	2	1	16	-	96	4	15	1	-	-	6	-	31	2	44	1	225	4
Tilsammen	1532	105	2546	267	9206	404	1289	40	1632	72	1741	102	2372	92	2172	98	13153	719

B. Beretninger

for de enkelte civile Overøvrighedsdistrikter.

I. Kristiania By

med et Fladeindhold af 16,55 km² havde ved den af Magistraten den 31te December 1895 foranstaltede Tælling en Folkemængde af 182 856 hjemmehørende Indbyggere. Ved Tællingen den 31te December 1894 udgjorde den 174 717.

Sundhedstilstanden betegnes i Sundhedskommissionens Beretning som tilfredsstillende, om end ikke saa god som i det foregaaende Aar. Af epidemiske Sygdomme viser Tyfoidfeber, røde Hunde, akute Katarrer i Luftveiene samt Diarré, men navnlig Influenza adskillig Forøgelse i Antallet af Angrebne, medens Skarlagensfeber, Difteri, Kighoste og Mæslinger viser Aftagen. Det samlede Antal epidemiske Sygdomme (30 519) er ikke saa lidet større end foregaaende Aars (26 148); Dødeligheden af epidemiske Sygdomme er dog betydelig lavere end i 1894.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde efter de af det statistiske Centralbureau udgivne Tabeller over Folkemængdens Bevægelse 3 150 og Dødeligheden 18,0 pro mille af Byens beregnede tilstedeværende Middelbefolkning (175 000).

Til Sundhedskommissionen indkom Anmeldelse om 2 990 Dødsfald inden Byens Grændser.

Nedenstaaende Tabel giver en Oversigt over Dødeligheden i Forhold (pro mille) til Folkemængden ved Aarets Udgang i 1860—95. De til Sundhedskommissionen indkomne Opgaver over indtrufne Dødsfald er lagt til Grund for Beregningen:

Aar.	Folkem. 31te De- cember. ¹⁾	Dødelig- hed pro mille.	Aar.	Folkem. 31te De- cember.	Dødelig- hed pro mille.	Aar.	Folkem. 31te De- cember.	Dødelig- hed pro mille.
1860—64	—	24,21	1880	119 407	20,11	1888	138 319	22,17
1865—69	—	22,00	1881	122 036	18,44	1889	143 347	21,08
1870—74	—	20,61	1882	122 424	20,39	1890	151 130	20,06
1875	76 866	22,86	1883	124 155	16,74	1891	156 535	19,20
1876	79 022	22,76	1884	128 300	18,90	1892	161 151	18,94
1877	81 801	19,50	1885	130 790	20,57	1893	167 588	16,99
1878	112 997	17,12	1886	134 036	20,30	1894	174 717	18,33
1879	116 801	17,49	1887	135 615	23,74	1895	182 856	16,35

¹⁾ Folkemængden var ved Aarets Slutning efter Beregning i 1860 53,435 og i 1864 56,253, efter Tælling i 1869 64,935 og i 1874 75,042.

Dødsfaldenes Fordeling paa de forskjellige Menigheder og Dødelighedsforholdene inden disse efter Folkemængden ved Aarets Udgang vil sees af følgende Tabel:

Dødeligheden i Byens 12 Menigheder.

Menigheder.	Hjemmehørende Folkemængde 31te Decbr. 1895.	Til Sundheds- kommissionen anmeldte Døds- fald.	Dødeligheds- forhold pro mille.
Vor Frelzers	9 765	153	15,67
Jakobs	10 234	185	18,08
Trefoldigheds	25 978	305	11,74
Johannes	11 699	196	16,75
Gamle Akers	13 734	224	16,31
Paulus	24 434	390	15,96
Grønlands	23 689	413	17,43
Oslo	15 185	269	17,71
Kampens	11 676	227	19,44
Petrus	8 615	209	24,26
Sagenes	12 513	251	20,06
Uranienborgs	15 334	168	10,96
Samtlige Menigheder	182 856	2 990	16,35

De opgivne 2 990 Dødsfald fordeler sig saaledes paa de forskjellige Maaneder:

Januar 259	Mai 284	September 199
Februar 278	Juni 228	Oktober 185
Marts 363	Juli 284	November 221
April 260	August 231	December 198

Til Oversigt over de **epidemiske Sygdomme** hidsættes Tabel Side 3, der er udarbejdet efter de til Sundhedskommissionen indsendte maanedlige Lister fra Byens Læger og Sygehuse.

Tabel Side 4 indeholder Opgaver over Alder og Kjøen for Angrebne og Døde af Tyfoidefeber, Skarlagensfeber, Mæslinger og Difteri.

Af **Tyfoidefeber** anmeldtes dobbelt saa mange Tilfælde (ialt 84) som i 1894; Sygdommen forekom væsentlig i Sommer- og Høstmaanederne; med Undtagelse af et Par Husepidemier i Petrus og Sagenes Sogne optraadte den spredt og vandt ingensteds større Udbredelse; 2 Tilfælde var importerede; der døde 12 (14,3 pCt.)

Af **Barselfeber** anmeldtes 13 Tilfælde med 6 Dødsfald. Efter Opgave fra det statistiske Centralbureau var Antallet af Barselkvinder 6 612; af Lægerne.. opgives ialt 18 Kvinder døde paa Barselseng. Dødeligheden har efter dette i det Hele været 2,7 pro mille, deraf 0,9 pro mille af Barselfeber og 1,8 pro mille af andre Barseltilfælde.

Vandkopper forekom hele Aaret igjennem og særlig i Vintermaanederne.

Skarlagensfeber viser adskillig Tilbagegang fra foregaaende Aar (577 Tilfælde mod 906 i 1894). Den vandt stærkest Udbredelse i Sagenes Sogn, men

Epidemiske Sygdomme i Kristiania By.

	Ialt kjendte		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Tilfælde.	Dødsfald.												
Tyfoidefeber	84	12	1	-	5	2	1	14	8	14	10	10	7	12
Barselfeber	13	6	2	-	1	3	1	-	-	1	2	-	2	1
Vandkopper	283	-	46	51	39	26	12	17	6	4	4	18	26	34
Skarlagensfeber	577	30	86	64	63	45	47	40	31	30	42	38	45	46
Røde Hunde	892	-	216	191	275	149	39	5	5	-	1	2	4	5
Mæslinger	215	7	8	5	9	6	70	65	25	3	2	2	9	11
Rosen	99	9	15	7	5	14	9	9	5	5	2	11	9	8
Kighoste	534	34	56	85	63	49	33	25	35	18	20	31	59	60
Difteri	496	34	49	30	24	57	28	59	29	21	47	39	71	42
Strubehoste	25	11	-	4	3	1	4	1	-	1	8	1	1	1
Kusma	149	-	18	19	25	20	22	11	9	4	4	-	5	12
Akut Katarr i Luftveiene og Bronkit	12076	233	1948	2482	1721	954	674	445	357	278	544	773	969	931
Katarralsk og follikulær Angina . . .	2242	-	269	219	227	182	210	151	75	99	139	194	263	214
Influenza	6174	67	40	1080	4814	82	5	2	-	6	12	22	51	60
Lungebetændelse	761	138	103	132	159	61	45	44	46	21	35	32	39	44
Pleurit	240	12	18	25	32	21	17	19	22	16	13	15	21	21
Gigtfeber	308	9	35	33	35	17	20	22	22	14	11	19	40	40
¹ * Koldfeber	2	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-
Diarré, akut, og indenlandsk Kolera.	5344	310	223	206	279	252	449	787	819	627	504	459	444	295
Blodgang	5	-	-	1	2	1	-	-	1	-	-	-	-	-
Tilsammen	30519	912	3133	4634	7781	1942	1686	1717	1496	1162	1400	1666	2065	1837

Kristiania By. 1895.

Alder og Kjøen for de af Tyfoidefeber, Skarlagensfeber, Mæslinger og Difteri Angrebne og Døde.

	Tyfoidefeber.							Skarlagensfeber.							Mæslinger.							Difteri.						
	Angrebne.			Døde.			Procent.	Angrebne.			Døde.			Procent.	Angrebne.			Døde.			Procent.	Angrebne.			Døde.			Procent.
	Md.	Kv.	Sum.	Md.	Kv.	Sum.		Md.	Kv.	Sum.	Md.	Kv.	Sum.		Md.	Kv.	Sum.	Md.	Kv.	Sum.		Md.	Kv.	Sum.	Md.	Kv.	Sum.	
1ste Halvaar ...	-	-	-	-	-	-	-	2	-	2	-	-	-	-	1	3	4	1	1	2	50,0	1	-	1	-	-	-	-
2det — ...	-	-	-	-	-	-	-	7	4	11	1	-	1	9,1	3	4	7	1	2	3	48,8	5	7	12	1	1	2	16,7
2—3 Aar ...	1	-	1	-	-	-	-	56	48	104	6	9	15	14,4	17	19	36	-	2	2	5,6	42	23	65	10	5	15	23,1
4—5 — ...	-	-	-	-	-	-	-	54	83	137	3	5	8	5,8	14	16	30	-	-	-	-	45	42	87	4	4	8	9,2
6—10 — ...	2	3	5	1	1	2	40,0	73	129	202	4	2	6	2,9	52	39	91	-	-	-	-	73	61	134	3	3	6	4,5
11—15 — ...	5	5	10	-	1	1	10,0	29	34	63	-	-	-	-	10	15	25	-	-	-	-	19	30	49	1	-	1	2,0
16—20 — ...	11	13	24	3	-	3	12,5	11	20	31	-	-	-	-	3	5	8	-	-	-	-	17	29	46	-	-	-	-
21—25 — ...	5	5	10	2	1	3	30,0	2	12	14	-	-	-	-	-	7	7	-	-	-	-	28	23	51	-	1	1	1,9
26—30 — ...	3	6	9	-	-	-	-	2	3	5	-	-	-	-	1	3	4	-	-	-	-	8	15	23	-	-	-	-
31—40 — ...	10	6	16	-	-	-	-	2	3	5	-	-	-	-	2	1	3	-	-	-	-	4	12	16	-	-	-	-
41—50 — ...	6	1	7	3	-	3	42,9															3	3	6	-	-	-	-
Over 50 Aar ...	2	-	2	-	-	-	-	1	2	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2	-	1	1	50,0
Uopgivet Alder .	-	-	-	-	-	-	-															2	2	4	-	-	-	-
Tilsammen	45	39	84	9	3	12	14,3	239	338	577	14	16	30	5,2	103	112	215	2	5	7	3,3	247	249	496	19	15	34	6,9

¹⁾ 1 voksen Kvinde, 3 Børn.

De af Byens Læger og fra Sygehusene anmeldte nye Tilfælde af veneriske Sygdomme.

Maaned.	Blennorragske Tilfælde.			Ikke inficerende Chanker.			Erhvervet Syfilis.			Hereditær Syfilis.			Sum.
	Md.	Kv.	Sum.	Md.	Kv.	Sum.	Md.	Kv.	Sum.	Md.	Kv.	Sum.	
Januar	115	7	122	20	-	20	49	22	71	3	3	6	219
Februar	95	6	101	20	1	21	36	13	49	1	1	2	173
Marts	96	13	109	16	-	16	22	19	41	2	-	2	168
April	102	10	112	10	1	11	27	17	44	2	-	2	169
Mai	148	10	158	33	4	37	57	5	62	1	-	1	258
Juni	132	14	146	40	1	41	43	25	68	2	1	3	258
Juli	142	17	159	62	2	64	31	18	49	8	-	8	280
August	157	11	168	32	5	37	41	20	61	1	3	4	270
Septemher	129	11	140	34	5	39	59	8	67	-	-	-	246
Oktober	137	14	151	38	5	43	57	24	81	3	1	4	279
November	119	9	128	39	6	45	59	13	72	1	1	2	247
December	110	4	114	43	4	47	37	22	59	2	4	6	226
Sum	1482	126	1608	387	34	421	518	206	724	26	14	40	2793

var forøvrigt nogenlunde jævnt fordelt over den hele By. Der døde 30 eller 5,2 pCt. af de Anmeldte.

Mæslinger, der Aaret forud herskede epidemisk, viser en betydelig Af- tagen (215 Anmeldte mod 2093 i 1894). De fleste Tilfælde optraadte midt- sommers. Der døde 7 eller 3,3 pCt.

Kighoste forekom ligeledes meget sjældnere end Aaret forud (534 anmeldte Tilfælde mod 1400 i 1894); der døde 34 (6,4 pCt.).

Af **Difteri** er anmeldt 496 Tilfælde (i 1894 og 1893 henholdsvis 658 og 431); der døde i 1895 kun 34 eller 6,9 pCt. af de Anmeldte.

Det anmeldte Antal Tilfælde af **katarrale Sygdomme i Luftveiene** er noget større end foregaaende Aars (12 076 mod 11 187); Dødsfaldenes Antal er dog mindre (233 mod 301 i 1894).

Af **Influenza** indtraf atter en større Epidemi i Februar og Marts samt desuden mere spredte Tilfælde i Aarets sidste Maaneder, i det Hele 6174 Til- fælde og 67 Dødsfald mod kun 622 (hvoraf 27 dødelige) Aaret forud. Over 5800 Tilfælde falder paa Maanederne Februar og Marts. Epidemien var alle- rede begyndt i December 1894 og var den 6te siden 1889.

Af **Lungebetændelse** er anmeldt næsten nøiagtig samme Antal Tilfælde som Aaret forud; Dødeligheden var noget mindre (18,1 pCt.).

Akut Diarré og **indenlandsk Kolera** var noget mere udbredt end foregaaende Aar og forekom som vanlig hyppigst i Sommermaanederne.

Veneriske Sygdomme. Tabel Side 5 giver Oplysning om de fra de praktiserende Læger og Sygehusene anmeldte nye Tilfælde fordelt paa de enkelte Maaneder. Siden den nuværende Kontrols Indførelse i 1888 viser Aaret 1895 det højeste Antal af disse Sygdomme. Forøgelsen falder væsentligst paa Blen- norragierne, men ogsaa Syfilis viser betydelig højere Tal end forhen. For 24

Det samlede Antal nye Tilfælde af veneriske Sygdomme i Kristiania i Aarene 1876—95.

Aar.	Blenorragiske Tilfælde.			Ikke inficerende Chanker.			Erhvervet Syfilis.			Hereditær Syfilis.			Til- sammen.	Folke- mængde 31te De- cember.	Anmeldte i pCt. af Folke- mængden.
	Md.	Kv.	Sum.	Md.	Kv.	Sum.	Md.	Kv.	Sum.	Md.	Kv.	Sum.			
1876	-	-	593	-	-	419	-	-	-	-	-	-	1012	79022	1,28
1877	-	-	909	-	-	134	-	-	297	-	-	33	1373	106781	1,28
1878	-	-	1040	-	-	166	-	-	311	-	-	31	1548	112977	1,37
1879	951	176	1127	200	114	314	211	154	365	21	15	36	1842	116801	1,58
1880	1208	219	1427	265	99	364	268	156	424	21	22	43	2258	119407	1,89
1881	1272	196	1468	353	78	431	302	151	453	33	39	72	2424	122036	1,99
1882	1140	146	1286	580	127	707	308	188	496	21	23	44	2533	122424	2,07
1883	1100	186	1286	257	49	306	175	111	286	21	15	36	1924	124155	1,55
1884	1118	142	1260	208	57	265	172	126	298	17	22	39	1862	128300	1,45
1885	997	186	1183	175	32	207	148	123	271	33	29	62	1723	130790	1,32
1886	1095	99	1194	292	65	397	163	101	264	25	14	39	1854	134036	1,38
1887	829	106	935	306	37	343	175	47	222	21	23	44	1544	135615	1,14
1888	453	53	506	54	14	68	96	86	182	14	10	24	780	138319	0,56
1889	527	69	596	62	5	67	178	96	274	5	16	21	958	143347	0,67
1890	610	49	659	184	18	202	308	169	477	16	10	26	1364	151130	0,90
1891	636	33	669	147	12	159	272	160	432	7	6	13	1273	156535	0,81
1892	832	70	902	160	7	167	330	188	518	3	14	17	1604	161151	0,99
1893	940	77	1017	234	26	260	259	198	457	9	6	15	1749	167588	1,04
1894	1143	93	1236	270	17	287	316	176	482	22	13	35	2040	174717	1,17
1895	1482	126	1608	387	34	421	518	206	724	26	14	40	2793	182856	1,53

af de i 1895 anmeldte nye Tilfælde af Syfilis opgaves Smitte at være foregaaet ad andre Veie end Kjønssdelene. Af de ialt anmeldte 2793 Tilfælde af veneriske Sygdomme behandledes 423 paa Sygehus. Forøvrigt henvises til Sundhedskommissionens Beretning om Folkemængden og Sundhedstilstanden i Kristiania for 1895 under Bilag 6 Side 117 o. flg.

Af **Lungetuberkulose** opgives 540 Dødsfald, der udgjør 18,5 pCt. af samtlige ved Sygdom foranledigede Dødsfald med kjendt Dødsarsag (2916) og 26,9 pCt. af kjendte Dødsfald, foranledigede ved ikke epidemiske Sygdomme (2004).

Angaaende Oprettelsen af Tæringshospitalet afgav Stadsfysikus til Kristiania Magistrat under 30te Januar en Forestilling, hvoraf hid sættes: Som bekjendt er Tuberkulose navnlig Lungetuberkulose den mest udbredte Sygdom i Kristiania. Den angriber alle Aldersklasser og alle Samfundslag, om end dens Forløb og Udbredelse paavirkes af de hygieniske Livsvilkaar og de sociale Forhold. I Aarrækken 1868—1893 er 8 921 Personer, 4 451 Mænd og 4 470 Kvinder eller gjennemsnitlig aarlig noget over 15 af hvert hundrede Døde bortrevet af Lungetæring. Af disse 8 921 Mennesker, der er døde af Lungetæring, var henved Halvdelen eller 4 168 i Alderen mellem 20 og 40 Aar, 2 337 20—30 Aar og 1 831 30—40 Aar eller i den kraftigste, mest arbejdsdygtige Alder, hvori Samfundets Udgifter til deres Opfostring og Opdragelse skal optjenes igjen, og hvori Individerne paatager sig nye Forpligtelser ved Stiftelse af Familie. Den anden Halvdel eller 4 057 Dødsfald af Lungetæring i denne Aarrække har rammet Aldersklasserne mellem 0—20 Aar og 40—60 Aar (henholdsvis 1 957 og 2 100 Dødsfald). Over 60 Aar er i samme Tidsrum kun 694 død af Lungetæring. De Herjinger, som Tuberkulosen forarsager, er ikke udtømt med de nævnte Tal. I Aarrækken 1868—1893 er der i Kristiania desuden af tuberkuløse Sygdomme i andre Organer død 2 152 Mennesker, eller noget over 4 af hvert hundrede Døde. Henved 20 af hvert hundrede Døde i Kristiania eller hvert 5te Individ lægges i Graven af Lungetæring eller andre tuberkuløse Sygdomme. — De mindre bemidlede Samfundsklasser er, som enhver ved, mest skadelidende af disse Sygdomme. De leverer den største Kontingent til Sygdom og Dødsfald ogsaa heraf, og i Samklang hermed staaer den forskjellige Dødelighed, som Byens Sogne udviser med Hensyn til Lungetæring. Gunstigst er Uranienborg og Trefoldigheds Sogne stillet, slettest Petrus, Paulus, Jakobs og Grønlands Sogne. I Aarrækken 1881—1890 døde der aarlig af Lungetæring blandt 10 000 Levende

i Uranienborgs Sogn.....	18,9
- Trefoldigheds —	23,4
- Vor Frelses —	26,7
- Oslo —	26,8
- Johannes —	27,8
- Gamle Akers —	28,4
- Kampens —	31,5
- Sagenes —	34,7
- Grønlands —	35,1
- Jakobs —	35,3
- Paulus —	36,2
- Petrus —	38,3

For hvert Dødsfald af Lungetæring regner man 10 Sygdomstilfælde, hvoraf hvert i Gjennemsnit har en Varighed af $7\frac{1}{2}$ Aar. Det er saaledes en overordentlig stor Mængde Mennesker, der stadig er lidende af denne Sygdom, og som paa Grund af de vanskelige og fattige Forhold, hvori de lever, og paa Grund af

Uvidenhed, Ligegyldighed eller tilvant Urenlighed udsætter stadig nye Individer for at angribes af Sygdommen. Der hersker ikke længer Tvivl om, at de tuberkuløse Sygdomme overføres fra syge til friske Individer, tilnærmelsesvis paa samme Maade som ved andre smitsomme Sygdomme. Det er Opspyttet eller de tuberkuløse Vædske og Afsondringer, hvori Smittestoffet, Tuberkelbacillerne, findes, som er det sygdomsvækkende, naar det paa en eller anden Maade i endnu virksom Tilstand føres ind i Organismen paa en tidvis eller stadig dertil forberedt Jordbund. Den norske Lægestand har ved forskellige Leiligheder søgt at indprente Almenheden, hvor vigtigt det er at udvise den største Forsigtighed med det tuberkuløse Opspyt eller Afsondringer, og gennem en under det almindelige norske Lægemøde i Bergen 1889 vedtagen Plakat, der indeholder, hvad der for Almenheden er af væsentlig Betydning at vide for under Omgangen med Tæringssyge at varetage det Fornødne til at undgaa Smitte, har den søgt ved Medicinalstyrelsens Hjælp at faa Kundskab om de nødvendige Forsigtighedsregler udbredt i de videste Kredse. Der er Grund til at antage, at denne Plakat har gjort sin Virkning; men endnu kraftigere vil den personlige Indvirkning paa de Syge selv, den Ansprogen til Renlighed og Omhyggelighed med sit Opspyt og sine Afsondringer blive, som kan udfoldes i et specielt for Tæringssyge indrettet Sygehus eller Hjem. Et saadant Hjem eller Sanatorium vil virke fortrinlig opdragende paa de Syge og forebygge mere, end ellers vil ske, at Sygdommen breder sig til andre, selv om de Syge under Opholdet paa et saadant Sted ikke opnaar Helbredelse. Udsigten for Helbredelsen af Lungetæring er imidlertid ikke liden, naar Sygdommen kan tages under Behandling paa et tidligt Stadium paa en hensigtsmæssig Maade under Tilgang af frisk, ren Luft og under god Ernæring. Hvor hyppig Tuberkulose forekommer, og hvor hyppig den selv under ikke særligt gunstige Forhold helbredes, fremgaar deraf, at man ved omhyggelige Ligaabninger har kunnet paavise, at $\frac{1}{3}$ af alle Lig bærer tydelige Spor til, at de til en vis Grad og til en vis Tid har lidt af Tuberkulose. Da nu blot noget over $\frac{1}{7}$ af Menneskene dør af Lungetuberkulose og kun henvend $\frac{1}{6}$ af denne Sygdom og andre tuberkuløse Sygdomme tilsammen, skjønnes, at en hel Del Mennesker kan gaa helbredede ud af Sygdomsangrebene. — Det er en Kjendsgjerning, at selv vidt fremskredne Lungetuberkuloser kunne standses og mange begyndende tuberkuløse Lungelidelser helbredes, naar de syge Individer faar en god Pleie paa Landet i ren, frisk Luft. Frisk, ren Luft samtidig med god Pleie, deri indbefattet hensigtsmæssig Hudpleie og Ernæring, er under de nuværende Forholde neppe opnaaelig for andre end godt Bemidlede. Middel- og Arbejdsstanden samt Fattige har som Regel enten slet ikke Adgang til disse virksomme Kurmidler eller i hvert Fald ikke i tilstrækkelig lang Tid. Saalænge de bliver i sine Hjem med trangt Husrum, ofte knap Ernæring, har Lægebehandlingen forholdsvis liden Betydning, og den skablonmæssige Uddeling af Medikamenter er snarere skadelig end nyttig og derfor ofte et meningsløst Sløseri med Penge og Kræfter. For at sætte en Dæmning mod Tuberkulosens Udbredning og for saavidt gjørligt at stille Muligheden af Helbredelse indenfor enhver Rækkevidde har en stor Del almennyttige Selskaber og Kommuner i Udlandet sat sig i Bevægelse for Oprettelse af Tæringssanatorier for Fattige eller mindre Bemidlede. Flere Byer har allerede saadanne i Gang. I det sidst forløbne Aar er Bevægelsen navnlig i Schweiz voxet meget stærkt, og en hel Del Kantoner eller Byer samler eller afsætter Midler til Bygning af Sanatorier, for hvilke Beliggenheden tildels endog er bestemt. — Da det trækker saa længe ud med Opførelsen af de almindelige Sygehuse, og da der ikke foreligger nogen Nødvendighed for at udsætte med Opførelsen af en Helbredelsesanstalt for Tæringssyge af Hensyn til dens mulige Forbindelse med de almindelige Sygehuse, henstiller jeg til den ærede Magistrat at foranledige Spørgsmaalet om Anlæg af et saadant Sanatorium snarest muligt taget under Drøftelse. (G. E. Bentzen).

Sindssyge. For Kristiania Fattigvæsens Regning forpleiedes i 1895 544 Sindssyge med en samlet Udgift af Kr. 160 817,88. Af disse forpleiedes 248 i Asyl og 296 privat. I samme Aar blev i Henhold til Lov af 27de Juni 1891 for saadanne Syge, som gaar ind under denne Lovs Bestemmelser, af Statskassen ialt refunderet Kr. 48 899,49. Jfr. forøvrigt Beretningens almindelige Del.

Brok. Af Lægerne og paa Sygehusene er opgivet behandlet 103 Tilfælde. Kjøen og Alder er for 47 af disse opgivet saaledes: 5 Gutter, 3 Piger, 32 voxne Mænd, 7 voxne Kvinder. Sædet anføres for 93 saaledes: Hernia inguinalis 67, cruralis 19, umbilicalis 6, ventralis 1. Brok er opført som Dødsårsag for 8 Personer, hvoraf 6 Kvinder.

Benbrud. Af Lægerne og paa Sygehusene opgives behandlet 316 Tilfælde med 25 Dødsfald. Fra Sygehusene er alene Kjøen, ikke Alder angivet, idet 144 var af Mandkjøn og 60 af Kvindekjøen. Af Læger opgives behandlet 16 Gutter, 3 Piger, 41 voxne Mænd, 32 voxne Kvinder. Bruddets Art er for 312 angivet saaledes:

Fractura cranii 22	Fractura antibrachii . . 15	Fractura cruris 38
— maxillæ inf. 2	— radii 32	— tibiæ 13
— columnæ . . . 3	— ulnæ 6	— fibulæ 13
— costarum . . . 27	— manus 2	— malleolorum . 16
— scapulæ 2	— pelvis 2	— pedis 3
— claviculæ . . . 8	— colli femoris . 33	— digitor. pedis 3
— humeri 25	— femoris 42	
— olcerani 1	— patellæ 4	

Af **Luxationer** opgives 43 Tilfælde paa og udenfor Sygehus; fra de sidste opgives Kjønet for de Behandlede at have været: 10 af Mandkjøn, 3 af Kvindekjøen. Af Lægerne behandledes 3 Gutter, 1 Pige, 16 voxne Mænd og 3 voxne Kvinder. Sædet var følgende: L. maxillæ inf. 2, L. humeri 18, L. cubiti 6, L. radii 8, L. digitorum 2, L. femoris 3, L. coxæ congenitæ 2, L. patellæ 1, L. pedis 1.

Paa **Fødselsstiftelsen** laa tilbage fra forrige Aar 2 Kvinder, som endnu ikke havde født; der indkom i Aarets Løb 1 016 Kvinder, hvoraf 46 igjen gik ud uden at føde. Af de Indkomne havde 3 ved Aarets Udgang endnu ikke født. De Fødendes Antal var saaledes ialt 969. Af disse 969 var 503 gifte, 466 ugifte. Førstefødende var 554, flerfødende 411; for 4 Aborters Vedkommende findes intet anført om foregaaende Fødsler. Af 16 Kvinder, der fødte Tvillinger, var førstefødende 7, flerfødende 9. Aborternes Antal var 11.

For 985 Børn var Leierne følgende:

Issefødsel 909	{ 1ste 564, deraf med Panden fortil 5
	{ 2den 345, — — — — 7
Ansigtfødsel 5	{ 1ste 3
	{ 2den 2
Sædeendefødsel ¹⁾ . . . 49	{ 1ste 27
	{ 2den 22
Ubestemte Leier og Aborter	22.

¹⁾ Under Sædeendefødsel er opført 3 oprindelige Tverleier, hvor der gjordes Vending paa Fødderne.

Ved 16 Tvillingfødsler var Leierne følgende:

Leier.	1ste Isse- fødsel.	2den Isse- fødsel.	1ste Sæde- ende- fødsel.	2den Sæde- ende- fødsel.	Tverleie.	Ukjendt Leie.
1ste Tvilling.....	4	7	4	1	-	-
2den Tvilling.....	6	3	2	3	1	1
Tilsammen	10	10	6	4	1	1

7 af Mødrene døde, nemlig af Barselfeber 2, Barselkrampe 2, Blødning, Embolia pulmonum og Tuberkulose¹⁾ hver 1. Tilbageliggende ved Aarets Udgang var 38 Kvinder. Forpleiningsdagens Antal for Barselkvinderne var 15 341. Af 972 Børn (Aborterne ikke medregnet) var 64 dødfødte, under Opholdet paa Anstalten døde i Løbet af 1ste Døgn 9 og senere 15.

Fra den i Forbindelse med Stiftelsen staaende Jordemoderskole udexamineredes 43 Elever; af disse var fra:

Kristiania By	2	Stavanger	Amt	2
Akershus Amt	1	Søndre Bergenhus	—	1
Smaalenenes —	1	Nordre —	—	3
Jarlsberg og Larvik —	4	Romsdals —	—	2
Buskerud —	3	Søndre Trondhjems —	—	2
Hedemarkens —	3	Nordre —	—	4
Kristians —	5	Nordlands —	—	1
Bratsberg —	2	Tromsø —	—	2
Nedenes —	1	Amerika.	—	1
Lister og Mandal —	3			

Af obstetriciske Operationer udførtes i Aarets Løb i Kristiania 206, hvoraf paa Fødselsstiftelsen 91. Tabel Side 8 giver en Oversigt over Indikationer og Udfald.

Dødsfald paa Barselseng. Efter Presternes Opgaver døde 14 Kvinder paa Barselseng. Efter Lægernes Anmeldelser til Sundhedskommissionen er 18 Barselkvinder døde; Dødsaaarsagen var: Barselfeber 6, Barselkrampe 4, Livmoderblødning 3, Svangerskab udenfor Livmoderen 2, Bughindebetændelse 1, Abort 1, Lungeemboli 1.

Antallet af **Fødte** og **Døde** sees af følgende Tabel:

Lægedistrikt.	Fødte		Døde						
	leven- de.	død- fødte.	ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Bar- sel- seng.	ved ulykke- lige Hæn- delser.	ved Selv- mord.	ved Mord og Drab.
Kristiania Stadsfysikat	6357	189	3150	949	78	14	60	15	4

Der var saaledes et Overskud af 3 207 Fødte og Forholdet mellem Fødte og Døde = 100 : 46,6.

¹⁾ Ikke opført paa Dødslisten for Kristiania.

Obstetriciske Operationer i Kristiania.

	Tangforløsning.						Vending.						Udtrækning ved Bækkenendeleie.						Partus præmaturus artificialis.				Perforation.	Efterbyrdsoperation.	
	Mødre.			Børn.			Mødre.			Børn.			Mødre.			Børn.			Mødre.		Børn.		Mødre.	Mødre.	
	lev.	død.	uopg.	lev.	død.	uopg.	lev.	død.	uopg.	lev.	død.	uopg.	lev.	uopg.	lev.	død.	uopg.	lev.	død.	lev.	død.	lev.	lev.	uopg.	
Paa Stiftelsen:																									
Utilstræk. eller smertef. Veer	39	-	-	¹⁾ 35	²⁾ 4	-	-	-	-	2	3	-	1	-	⁴⁾ 2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Bækkensneverhed.....	9	-	-	7	2	-	5	-	-	1	1	-	1	-	-	1	-	⁵⁾ 6	⁶⁾ 1	6	1	⁷⁾ 2	-	-	
Placenta pr. og Blødning	-	-	-	-	-	-	2	-	-	1	1	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	
Tverleie	-	-	-	-	-	-	3	-	-	2	³⁾ 1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Ansigtsleie	2	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Isseleie med Panden fortil ...	4	-	-	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Fare for Fosterets Liv.....	4	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Hjertefeil	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Blødning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	
Tilbageholdelse.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	-	
Tilsammen	59	-	-	50	9	-	10	-	-	5	5	-	2	-	2	1	-	6	1	6	1	2	10	-	
Udenfor Stiftelsen:																									
Utilstræk. eller smertef. Veer	71	⁸⁾ 1	9	72	-	9	2	-	-	1	⁹⁾ 1	-	2	3	2	-	3	-	-	-	-	-	-	-	
Bækkensneverhed.....	3	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Barselkrampe	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Uefterg. Fødselsdele	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Tverleie	-	-	-	-	-	-	1	¹⁰⁾ 1	2	1	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Isseleie med Panden fortil ...	3	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Skjævt Isseleie.....	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Blødning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	4	
Tilbageholdelse.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	-	
Tilsammen	83	1	9	84	-	9	3	1	2	2	2	2	2	3	2	-	3	-	-	-	-	-	7	4	
Ialt i Kristiania.....	142	1	9	134	9	9	13	1	2	7	7	2	4	3	4	1	3	6	1	6	1	2	17	4	
	152			152			16			16			7		8		7		7		2	21			

¹⁾ Deraf en 1ste Tvilling. ²⁾ Deraf en 1ste og en 2den Tvilling. ³⁾ 2den Tvilling. ⁴⁾ Hos en, 1ste Tvilling, var der ogsaa Fremfald af Navlesnor. ⁵⁾ Fødselen maatte en Gang endes ved Tang, en Gang ved Vending og Udtrækning. ⁶⁾ Dødsarsag: Barsel-feber. ⁷⁾ Fødselen maatte en Gang endes ved Vending. ⁸⁾ Dødsarsag: Barsel-feber. ⁹⁾ 2den Tvilling, om 1ste intet anført. ¹⁰⁾ Dødsarsag: Blødning.

De af Lægerne opgivne **Dødsaaarsager** sees af Tabel Side 14 og følgende. Dødsaaarsager i de 5 første Leveaar sees af følgende Tabel:

Dødsaaarsager i de 5 første Leveaar.

	Antal Døde						Af 100 Dødsfald					
	Under 1 Aar.		I 2det og 3die Aar.		I 4de og 5te Aar.		Under 1 Aar.		I 2det og 3die Aar.		I 4de og 5te Aar.	
	Uægtefødte.	Ægtefødte.	Uægtefødte.	Ægtefødte.	Uægtefødte.	Ægtefødte.	Uægtefødte.	Ægtefødte.	Uægtefødte.	Ægtefødte.	Uægtefødte.	Ægtefødte.
Af Sygdomme i Tarmkanalen (Diarré, indenlandsk Kolera, Gastroenterit, akut & kron.)	95	177	4	28	-	2	41,66	28,54	16,09	11,11	-	3,22
- Sygdomme i Aandedrætsorganerne (Bronkit, krupøs og katarralsk Lungebetændelse, Lungetæring).....	37	148	9	87	-	12	16,22	23,87	36,00	34,52	-	19,33
- medfødt Svaghed	41	94	-	1	-	-	17,98	15,15	-	0,89	-	-
- Kramper	16	49	-	11	-	-	7,01	7,90	-	4,96	-	-
- Syfilis	10	3	1	-	-	-	4,38	0,48	4,00	-	-	-
- Kighoste, Strubehoste, Difteri, Børnekopper, Skarlagenfeber, Mæslinger....	4	27	4	42	2	20	1,75	4,35	16,00	16,66	66,66	32,25
- Rakit og Skrofulose	7	21	2	23	-	2	3,07	3,38	8,00	9,12	-	3,22
- Hjernebetændelse	3	30	4	27	-	13	1,31	4,83	16,00	10,71	-	20,96
- andre Sygdomme	10	54	1	31	1	12	4,38	8,70	4,00	12,30	33,33	19,33
- ukjendt Dødsaaarsag	5	17	-	2	-	1	2,49	2,74	-	0,79	-	1,61
Tilsammen	228	620	25	252	3	62						

De **hyppigste Dødsaaarsager** var: Lungetuberkulose 540, akut Diarré og indenlandsk Kolera 310, akut Bronkit og katarralsk Lungebetændelse 233, Kræft 160, organisk Hjertesygdom 142, krupøs Lungebetændelse 138, tuberkulose Betændelser og Miliærtuberkulose 121, medfødt Svaghed 103, Kramper hos Børn 77, Alderdomssvaghed 76, Hjerneslag 70.

Veirliget. Aarets Middeltemperatur var 0,3⁰ lavere end Normalen. Varmeoverskuddet var størst i Mai, Underskuddet i Februar Maaned. Den maanedlige Middeltemperatur og Forhold til Normaltemperaturen samt Taagedagenes Antal vil sees af Tabel Side 20, opstillet efter Observationer ved det meteorologiske Institut i Kristiania.

Strafanstalterne. Om Sundhedstilstanden og Sygepleien inden disse henvises til den almindelige Beretning.

I **Sundhedskommissionen** afholdtes i Aarets Løb 24 Møder, i Kvantænekommission ingen. Sundhedskommissionens og Stadsfysikus's Journaler udviser tilsammen 2 528 Journalnumere, hvoraf 653 vedkommende Bygnings-

anmeldelser. — — — Kontrollen med Byens Renhold udførtes af Sundhedskommissionens Ingeniør. Ifølge hans Indberetning foretoges der ialt 62 725 Undersøgelser i Aarets Løb. Efter de af Ingeniøren afgivne Anmeldelser til Sundhedskommissionen om sanitære Misligheder har denne i 720 Tilfælde fattet Beslutning med Paalæg om Fjernelse af Mislighederne. I 17 Tilfælde har Paalæggene maattet fremmes ad Rettens Vei, ellers er de efterkommede i Mindelighed. Paa Foranledning af Sundhedskommissionens Ingeniør blev paa Budgettet opført en fast Post, stor Kr. 3000, til Udførelse af Renovationsarbejder hos forsømmelige eller vrangvillige Private; Bevilgningen har vist sig af megen Nytte, naar det gjælder hurtigt at afhjælpe Misligheder. Flere Fjose i Byen blev paalagt endel nødvendige Forandringer i hygienisk Retning. Minimum af Gulvflade for hvert Dyr ansattes herved til 6 m² og af Lysflade $\frac{1}{20}$ af Gulvfladen. — — — De samme Interneringslokaler som tidligere har staaet til Disposition, og Modarbeidelsen af smitsomme Sygdomme er foregaaet paa vanlig Maade. — — — Til Magistraten afgaves Forslag og Udtalelser i en Række Sager, deriblandt om Forandring af Ankerløkkens Interneringslokale til Opnaaelse af en mere effektiv Desinfektion, navnlig ved Difteri; endvidere i Anledning af en af Professor Holst foretagen Undersøgelse af Arbeiderstandens Boliger; fremdeles Forslag til Ordning af Lægevagter og en Centralstation for Byens Sygetransportvæsen; videre om Oprettelsen af flere Folkebad og Bad ved Folkeskolerne, om et Rekonvalescenthjem paa Kommunens Eiendom Midtødden i Maridalen, om en Helbredelsesanstalt for Tæringssyge, om Forandring i Skoletiden for Folkeskolens Børn og om ved Lov indført almindeligt Ligsyn. — — — Efter Forslag af Sundhedskommissionen blev oprettet et under denne sorterende Bygningskontor med en speciel Chef. — — — En Beslutning af Sundhedskommissionen gaaende ud paa ved Paalæg om Anbringelse af Filtre ved Frøensvandledningen at modvirke mulige Forurensninger i denne, blev indanket for Justitsdepartementet, der imidlertid gav Kommissionen Medhold; Beslutningen blev derefter paaseet iværksat. — — — Ved Stadskemikeren har Byens Drikkevand fremdeles været underkastet kemiske og bakteriologiske Undersøgelser; ligeledes har Tøier, Tapeter og Farver været undersøgte paa Arsen. Forskjellige Næringsmidler har ogsaa været undergivet Undersøgelse, deriblandt Melk, men særlig i større Udstrækning Mel i Anledning af en indtruffen Kobberforgiftning, der skyldtes Tilsætning af Kobbersalte til Hvedemel. «Ugjæret Vin» har været undersøgt paa Benzoësyre, der fandtes tilsat for at hindre Gjæring. — Et eiendommeligt Tilfælde af Arsenikforgiftning indtraf ombord i Dampskibet «Motala» efter Nydelsen af stegt Makrel. — Forøvrigt henvises til Sundhedskommissionens Beretning om Folkemængden og Sundhedstilstanden i Kristiania i 1895.

Den offentlige Vaccination udførtes af Sundhedsinspektøren og Bylægerne i de vanlige Lokaler. Der vaccineredes 1621 Børn, hvorved udelukkende benyttedes animalsk Vaccine, gennemgaaende med godt Resultat. Af privat praktiserende Læger opgives vaccineret 176 Personer. — Statens Anstalt for Frembringelse af dyrisk Vaccine ligger i Kristiania.

Af retsmedicinske Forretninger udførtes 14 af Universitetslæreren i Retsmedicin.

Sygehuse. Af offentlige Sygehuse fandtes i Byen 7 nemlig Rigshospitalet, Fødselstiftelsen, det kommunale Sygehus med Underafdelinger, Garnisonssygehuset, Diakonisseanstaltens Sygehus, Diakonhjemmet og «Vor Frues Hospital» (katholsk). Flere af Byens Læger havde desuden Privatklinikker med Sygeværrelser for sine Patienter. Til Indlæggelse af smitsomme Sygdomme har Byen Lazareter paa Ullevold udenfor Bygrænsen. Fremdeles findes 2 Sindssygeasyler, det kommunale Asyl og Oslo Asyl.

meddelte Dødsaarsager.

i 4de og 5te Aar.		mellem 5-10 Aar.		mellem 10-15 Aar.		mellem 15-20 Aar.		mellem 20-30 Aar.		mellem 30-40 Aar.		mellem 40-50 Aar.		mellem 50-60 Aar.		mellem 60-70 Aar.		mellem 70-80 Aar.		mellem 80-90 Aar.		mellem 90-100 Aar.	
M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	1	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	2	2	1	-	1	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
1	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	2	2	6	10	12	15	14	1	3	-	1	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	3	2	-	3	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	2	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	1	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	3	6	-	1	1	1
-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	2	4	1	3	3	9	12	11	20	2	12	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	5	12	6	17	16	28	26	13	21	1	6	-	-	-	-
1	-	-	1	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	1	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	2	1	2	3	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	1	12	20	16	21	1	2	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	1	1	1	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-
1	1	1	-	-	-	-	-	2	-	-	1	1	3	1	-	3	2	1	1	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-
4	4	3	3	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	2	1	1	1	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	2	1	-	1	1	-	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
-	-	1	1	-	1	3	-	2	1	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
2	-	1	2	1	-	-	-	2	1	3	-	1	-	1	2	-	1	4	-	3	-	1	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-

Liste over de af Lægerne

(Forts.).		Der af		i 1ste		i 2den og		i 4de, 5te		i 2det		i 2det	
Dødsaaarsag.	Sum.	var:		Maaned.		3die Maaned.		og 6te Maaned.		Halvaar.		og 3die Aar.	
		M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
Gastritis chronica	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hæmorrhagia	2	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
— pulmonum	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— ventriculi	5	3	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hepatitis	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hernia	8	2	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hydrocephalus	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Hydrops, Ascites	6	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Icterus	8	5	3	4	2	-	-	-	1	-	-	-	-
Influenza	67	34	33	1	-	-	1	1	-	-	-	4	5
Insania	14	8	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Intoxicatio	10	5	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Leuchæmia	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Meningitis	26	12	14	-	-	-	-	1	-	2	4	5	1
— tuberculosa	90	50	40	-	-	1	3	2	3	11	6	12	13
— spinalis, Myelitis	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Morbilli	7	2	5	-	-	-	-	1	1	1	2	-	2
Morbus cutis	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
— macul. Werlhofii	4	2	2	-	-	-	-	-	-	-	1	2	-
— uteri	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— viar. uriniferarum	13	13	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Nephritis, Morb. Brightii	54	32	22	1	-	1	-	-	-	-	1	1	-
Obstructio alvi, Ileus	8	6	2	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-
Oedema glottidis, Spasmus	3	2	1	-	-	-	-	2	-	-	-	-	1
— pulmonum	4	3	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Otitis	3	1	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Paralysis	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— agitans	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— cordis	26	13	13	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-
— generalis	8	7	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pemphigus neonatorum.	4	1	3	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-
Peritonitis	31	15	16	-	-	1	-	1	-	-	1	2	-
Phlebitis, Lymphangitis	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Phlegmone, Abscessus	16	12	4	1	-	1	-	1	-	-	-	1	-
Pleuritis	12	6	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Pneumonia catarrhalis	79	35	44	1	1	3	4	8	5	12	16	9	12
— crouposa	138	71	67	1	-	4	3	1	-	6	9	9	12
In Puerperio:													
Abortus	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Eclampsia	4	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Embolia pulmonum	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Febris puerperalis	6	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Graviditas extrauterina	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hæmorrhagia uteri	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Peritonitis	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

meddelte Dødsårsager.

i 4de og 5te Aar.		mellem 5-10 Aar.		mellem 10-15 Aar.		mellem 15-20 Aar.		mellem 20-30 Aar.		mellem 30-40 Aar.		mellem 40-50 Aar.		mellem 50-60 Aar.		mellem 60-70 Aar.		mellem 70-80 Aar.		mellem 80-90 Aar.		mellem 90-100 Aar.	
M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	2	-	-	-	-	1	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	1	1	3	-	1	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	4	-	1	-	1	-	-	-	-	-
1	-	-	-	-	-	-	-	1	1	4	-	2	1	6	4	8	1	2	13	4	6	-	1
-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	2	-	2	1	1	-	-	3	1	1	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	2	1	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	1	-	2	1	1	1	1	-	2	-	-	-	1	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-
8	3	8	6	3	2	3	2	-	1	2	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	-	4	-	2	-	-	-
1	2	2	-	1	1	1	1	3	3	1	4	4	1	4	4	8	1	4	3	-	1	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	1	1	2	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	2	2	-	2	4	2	4	5	-	1	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	4	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	2	1	2	1	-	-	2	2	-	3	1	4	1	-	1	2	2	2	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	5	-	1	-	-	2	2	-	-	1	-	-	-	1	-	-
-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	1	1	2	-	-	1	-	2	2	-	-	-	-
-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-
2	2	1	1	-	2	3	3	7	3	6	1	7	3	5	1	10	7	8	13	1	7	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Liste over de af Lægerne

(Forts.). Dødsarsag.	Sum.	Deraf var:		i 1ste Maaned.		i 2den og 3die Maaned.		i 4de, 5te og 6te Maaned.		i 2det Halvaar.		i 2det og 3die Aar.	
		M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
Pyæmia, Septhæmia	10	6	4	2	-	1	-	1	-	-	-	-	-
Pyelonephritis	4	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rachitis	48	30	18	-	-	-	1	3	2	16	4	11	11
Ruptura cordis	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sarcoma	8	6	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Scarlatina	30	14	16	-	-	-	-	-	-	1	-	6	9
Scrophulosis	8	3	5	-	-	-	-	-	1	-	1	3	-
Strictura oesophagi	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Struma	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Syphilis	18	12	6	1	2	3	1	3	1	2	-	1	-
Tabes dorsalis	3	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tuberculosis miliaris	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— pulmonum	540	253	287	-	-	-	-	3	1	8	-	7	8
— alior. organ.	29	15	14	-	-	-	-	1	1	1	-	2	2
Tumores	2	-	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1
Tussis convulsiva	34	10	24	-	-	1	1	-	2	7	11	2	6
Typhlitis, Peri-, Para-	5	4	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ulcus ventriculi vel duodeni	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Uræmia	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vitia conformationis	5	2	3	2	3	-	-	-	-	-	-	-	-
— organ. abdominis	21	8	13	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
— — cerebri et me- dullæ spinalis	31	16	15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
— — cordis	142	58	84	1	1	-	1	-	-	1	-	-	-
— — ventriculi	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vulnera	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Causæ aliæ ¹⁾	6	5	1	-	-	-	-	-	-	1	1	1	-
Kjendte Dødsfald af Sygdom	2916	1464	1452	101	74	85	85	109	94	162	112	140	135
Homicidium	3	1	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Submersio	14	13	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Suffocatio	3	2	1	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-
Suicidium	7	6	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Suspensio	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mors accidentalis	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— violenta	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Causa mortis ignota	42	19	23	3	8	3	3	2	1	1	1	1	1
Tilsammen ²⁾	2990	1510	1480	104	83	90	89	111	95	163	113	141	136

¹⁾ Asthma thymicum 1 Pige (i 2det Halvaar), Coma 1 Mand (60—70 Aar), Febris Dyspepsia 1 Gut (i 2det Halvaar). ²⁾ Heraf var Tilreisende 37, 22 Mænd og 15 Kvinder. Om Side XX og XXI.

meddelte Dødsaaarsager.

i 4de og 5te Aar.		mellem 5-10 Aar.		mellem 10-15 Aar.		mellem 15-20 Aar.		mellem 20-30 Aar.		mellem 30-40 Aar.		mellem 40-50 Aar.		mellem 50-60 Aar.		mellem 60-70 Aar.		mellem 70-80 Aar.		mellem 80-90 Aar.		mellem 90-100 Aar.	
M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
-	-	-	-	-	-	1	2	1	2	1	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	1	3	1	1	-	-	-	-
3	5	4	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2	1	8	10	6	14	19	26	71	91	49	57	34	33	24	22	17	11	4	9	1	4	-	-
2	1	4	1	2	3	1	3	-	2	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	1	-	-	-	-	1	-	2	1	1	1	1	1	2	2	2	2	2	-	-
-	1	-	-	-	-	1	-	4	2	-	2	1	5	2	3	-	4	4	-	-	-	-	-
-	1	2	5	1	-	3	-	4	4	4	9	9	6	11	15	12	13	10	21	-	8	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
31	33	42	43	21	32	38	41	118	134	100	109	110	86	103	93	149	110	120	179	33	86	2	6
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	2	-	-	-	1	1	6	-	1	-	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	2	-	-	-	-	-	1	-	1	1	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	1	-	-	-	-	1	-	2	-	-	3	-	2	2	1	3	2	-	-	-	-
32	33	45	44	21	32	40	42	126	135	106	109	112	89	105	95	155	111	124	182	33	86	2	6

infectiosus 1 Mand (20—30 Aar), Inanitie 1 Mand (40—50 Aar), Ulcera laryngis 1 Gut (2—3 Aar),
Dødsaaarsagerne findes nærmere Oplysning i Sundhedskommissionens Beretning for 1895,

De maanedlige Middeltemperaturer samt Antal af Dage med Taage.

Maaned.	Middel- temperatur. C.	Normal- temperatur. C.	Antal Dage med Taage.
Januar	÷ 6,9	÷ 4,4	1
Februar	÷ 7,5	÷ 4,5	0
Marts	÷ 1,0	÷ 1,4	3
April	5,1	4,4	2
Mai	14,4	10,5	0
Juni	15,8	15,5	0
Juli	15,5	17,0	0
August	15,4	15,9	0
September	12,3	11,5	4
Oktober	3,4	5,5	4
November	÷ 0,5	0,1	5
December	÷ 3,8	÷ 3,6	1
Aaret	5,2	5,5	20

Der fandtes i Byen 4 offentlige **Badeindretninger**, hvor der solgtes følgende Antal Billetter: Kristiania Bad 49 033, Kristiania varme Søbad ca. 16 000, Kristiania Badeanstalt 49 876 og Kristiania Folkebad 50 400.

Apothekens Antal udgjorde 16, der alle visiteredes i Aarets Løb. Angaaende deres Personale henvises til den almindelige Beretning.

Medicinalpersonale. Ifølge den officielle Fortegnelse over Landets Læger var Antallet af de i Kristiania bosatte 189, hvoraf 33 antages ikke eller kun i ringe Grad at praktisere. Tandlægerne's Antal udgjorde 57, Jorde-mødrenes 74.

II. Akershus Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikt.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i km ² .	Tilstedev. Indb. 1ste Jan- uar 1891.	Antal Læger ¹⁾ .	Jordemødre.	Hjælpe- vaksinatorer.
Amtet	.....	5 321,42	100 427	43	37	32
1. Aker	.....	1 063,50	34 488	²⁾ 20	12	7
	Aker	431,98	15 295	10	5	3
	Asker	103,21	4 029	3	1	1
	Bærum	185,00	6 566	2	2	1
	Nittedalen	196,13	2 466	1	2	1
	Skedsmo	147,18	6 132	4	2	1

¹⁾ Ved Distriktslægens Bopæl er her, ligesom for de øvrige Amter, Herredet udhævet med spærrede Typer. ²⁾ Distriktslægen bor i Kristiania.

Lægedistrikt.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i km ² .	Tilstedev. Indb. 1ste Ja- nuar 1891.	Antal Læger.	Jordemødre.	Hjælpe- vækinotær.
2. Ullensaker.....	.....	2 141,02	33 456	10	10	11
	Ullensaker	249,12	5 574	2	2	2
	Sørum	109,89	2 540	-	1	1
	Gjerdrum	85,44	1 760	-	1	1
	Nannestad.....	337,70	4 046	2	1	1
	Nes.....	641,84	8 092	2	1	2
	Eidsvold	345,88	8 303	4	2	2
	Hurdalen.....	261,47	2 051	-	1	1
	Fering	110,33	1 090	-	1	1
3. Høland	.....	1 263,28	13 609	4	7	7
	Høland	684,78	5 789	3	3	3
	Ørskog	367,76	3 998	1	2	2
	Fet	210,74	3 822	-	2	2
4. Follo	.....	853,62	18 874	9	8	7
	Drøbak, Kjøbstad.....	0,30	2 147	3	1	-
	Hølen, Lædested.....	0,13	191	1	-	-
	Son, —	0,20	769	-	-	-
	Hvitsten, —	134,44	138	-	-	-
	Vestby.....		2 740	-	1	1
	Kraakstad	164,48	2 956	1	1	1
	Enebak	268,45	3 325	1	2	2
	Aas	105,76	2 743	3	1	1
	Frogn.....	86,54	2 081	-	1	1
	Nesodden.....	92,82	1 784	-	1	1

Sundhedstilstanden synes at have været god. Antallet af anmeldte epidemiske Sygdomstilfælde (9 493) viser vistnok en ikke ringe Forøgelse fra Aaret forud (7 926); Forøgelsen skyldes dog væsentlig katarralske Sygdomme i Luftveiene samt Influenza, i nogen Grad ogsaa akut Diarré. De ved epidemisk Sygdom foranledigede Dødsfalds Antal er usædvanlig lidet og mindre end i noget tidligere Aar siden 1884.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 1 538 eller 15,0 pro mille af den beregnede tilstedeværende Middelbefolkning (102 400). Aaret forud var Dødeligheden 16,3 pro mille.

Til Oplysning om de **epidemiske Sygdomme** hid sættes Tabel Side 22 og 23, sammendragen efter Lægernes Opgaver.

Af **Tyfoidefeber** anmeldtes ialt 38 Tilfælde, altsaa noget flere end Aaret forud (30). De fleste forekom i Aker Distrikt, hvor af de ialt opgivne 28 Tilfælde, de 24 optraadte i September og Oktober Maaned i Nydalen i vestre Aker; herfra bragtes Smitten i 2 Tilfælde til Grorud i østre Aker. 22 af de først Angrebne indlagdes i Ullevold Lazaret; samtlige disse havde hentet Melk fra et Melkeudsalg i Nydalen. Ifølge Sundhedskommissionens Beslutning gjenkastedes en paa Stedet værende Brønd. (Hennum).

I Akershus Amt anmeldte

	Ialt kjendte		Tiden er opgivet for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.
	Tilfælde.	Dødsfald.							
Tyfoidefeber	38	1	36	2	-	1	2	1	-
Barselfeber	13	2	13	2	2	2	1	1	1
Vandkopper	59	-	59	4	3	-	2	2	5
Skarlagensfeber	216	7	216	41	16	21	19	9	16
Røde Hunde	148	-	148	6	14	69	32	17	2
Mæslinger	168	2	168	38	12	10	11	20	20
Rosen	95	2	95	12	11	15	5	5	5
Kighoste	288	2	288	13	35	32	21	34	23
Difteri	150	13	150	16	6	9	13	5	6
Strubehoste	9	5	8	1	1	-	-	1	1
Kusma	15	-	15	2	1	1	5	3	-
Akut Katarr i Luftveiene og Bronkit	3724	57	3657	575	692	537	350	250	151
Katarralsk og follikulær Angina	585	-	578	62	71	52	36	41	26
Influenza	1537	18	1377	38	217	803	200	22	12
Lungebetændelse	521	75	521	65	73	72	65	35	31
Pleurit	185	7	178	24	16	24	18	20	10
Gigtfeber	187	1	181	19	15	20	13	17	15
Diarré, akut, og inden- landsk Kolera	1481	47	1481	68	51	62	134	145	215
Blodgang	66	2	66	-	-	-	-	6	21
Skjærbug	8	-	8	-	-	-	1	1	-
Tilsammen	9493	241	9243	988	1236	1730	928	635	560

Af **Skarlagensfeber** opgives 216 Angrebne, næsten nøiagtig det samme Antal som i 1894; Sygdommen viser Nedgang i Aker Distrikt, men ikke ringe Tiltagen i Follo Distrikt; i de to øvrige Distrikter er Forskjellen fra Aaret forud mindre betydelig.

Af **røde Hunde** forekom ikke saa faa Tilfælde i Aker Distrikt, særlig i Bærum Herred; i Enebak Herred, Follo Distrikt optraadte de samtidig med en lignende Epidemi i Kristiania. Et Tilfælde kompliceredes med akut Nyresygdom og blodig Urin samt Hydroper af længere Varighed. (H. Jelstrup).

Mæslinger, der i 1894 herskede epidemisk, opføres i 1895 med kun 168 Tilfælde for det hele Amt. I Høland var Sygdommen udbredt i Distriktets Skogbygder; den forløb mildt.

Af **Kighoste** er anmeldt ikke saa faa Tilfælde fra Aker og Ullensaker Distrikter, færre fra Follo Distrikt og fra Hølands kun 2.

epidemiske Sygdomme.

Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.	Fordeling paa Lægedistrikterne:							
						1		2		3		4	
						Aker.		Ullensaker.		Høland.		Follo.	
						Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
3	2	24	-	-	1	28	-	3	-	2	1	5	-
2	-	1	1	-	-	5	2	5	-	1	-	2	-
1	12	3	7	4	16	47	-	2	-	1	-	9	-
20	9	4	4	15	42	99	1	29	-	8	-	80	6
3	3	-	1	1	-	122	-	2	-	4	-	20	-
19	4	11	8	12	3	79	-	17	1	15	-	57	1
7	4	9	6	6	10	45	-	29	2	6	-	15	-
26	22	23	37	17	5	118	2	111	-	2	-	57	-
14	8	11	27	23	12	76	4	44	5	16	4	14	-
-	1	2	-	1	-	4	1	2	2	2	2	1	-
-	-	-	-	-	3	4	-	1	-	7	-	3	-
164	118	201	175	232	212	2162	18	972	20	193	3	397	16
32	49	35	40	67	67	380	-	105	-	37	-	63	-
12	7	7	14	16	29	887	6	202	1	131	2	317	9
18	22	23	28	47	42	158	15	203	27	96	13	64	20
13	4	11	11	13	14	68	1	66	4	17	1	34	1
12	13	13	13	15	16	73	-	63	-	23	-	28	1
249	177	112	99	87	82	765	19	471	10	101	6	144	12
25	1	3	1	5	4	5	-	56	2	-	-	5	-
1	-	5	-	-	-	6	-	-	-	2	-	-	-
621	456	498	472	561	558	5131	69	2383	74	664	32	1315	66

Difteri viser overalt en betydelig Nedgang i de anmeldte Tilfældes Antal, 150 Angrebne mod 278 Aaret forud. I Aker Distrikt omtales en mindre Epidemi paa Høvik Glasværk, hvor i en Arbejderbolig 21 Børn, tilhørende 5 Familier, angrebes i Aarets sidste Kvartal. Det lykkedes at indskrænke Sygdommen til disse, uagtet der paa Værket fandtes flere hundrede Børn, fordelt paa 9 Arbejderboliger, der ligger i en tæt Klynge. (C. Schmidt). Fra Ullensaker Distrikt anfører Distriktslægen, at Sygdommen efter gennem længere Tid at have vist sig paa Østsiden af Eidsvold Herred, pludselig optraadte paa den modsatte Side af Bygden; som det senere oplystes, bragtes Smitten did ved en liden Pige fra et smittet Sted paa Østsiden. Ved Undersøgelsen af Smittekilden mødes Lægen ofte med bestemt Uvillie mod at give Oplysninger; til Grund herfor ligger den Tankegang hos Befolkningen, at man ved sine Undersøgelser vil paaføre den en tilregnelig Skyld for Sygdommens Udbredelse. (N. W. Thoresen).

Liste over forskjellige behandlede Sygdomme.

	Ialt kjendte		Børn.		Voxne.		Fordeling paa Lægedistrikterne:							
	Tilfælde.	Dødsfald.					1		2		3		4	
			Aker.		Ullensaker.		Høland.		Follo.					
			Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.				
Kronisk Rheumatisme	324	-	1	-	196	127	139	-	108	-	33	-	44	-
Fnat	391	.	97	101	106	87	81	-	262	.	27	-	21	-
Skurv	7	-	3	1	1	2	-	-	1	-	-	-	6	-
Kjertelsyge	284	-	120	136	7	21	78	-	154	-	32	-	20	-
Rakit	151	2	75	74	-	2	72	1	52	1	22	-	5	-
Tuberkuløse Betændelser og Miliær- tuberkulose	36	17	12	9	9	6	14	8	13	8	5	1	4	-
Lungetuberkulose	334	148	19	18	127	170	90	35	160	54	20	10	64	49
Kræft	127	77	-	-	67	60	25	13	61	33	12	8	29	23
Morbus Brightii	90	29	6	5	41	38	19	9	46	8	5	3	20	9
Blegsot og Anæmi	1163	-	51	143	166	803	321	-	616	-	97	-	129	-
Livmodersygdomme	238	-	-	3	-	235	90	-	101	-	23	-	24	-
Kardialgi, kronisk Gastrit og Dyspepsi	1349	6	50	53	580	666	399	-	533	6	87	-	330	-
Ormesygdomme	51	-	15	25	7	4	24	-	15	-	5	-	7	-
Drankersygdomme	10	2	-	-	9	1	5	-	2	-	-	-	3	2
Struma	20	-	-	1	-	19	7	-	11	-	-	-	2	-
Brok	83	2	20	6	34	21	25	1	27	1	7	-	24	-
Luxationer	50	-	7	2	28	13	22	-	16	-	5	-	7	-
Benbrud	168	-	28	16	59	50	79	-	46	-	18	-	25	-

Veneriske Sygdomme.

Sygdom.	Tilfælde.	Dødsfald.	Fordeling paa Lægedistrikterne:				
			1		2	3	4
			Aker.		Ullensaker.	Høland.	Follo.
			Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.
Veneriske Saar	5	-	-	-	4	1	-
Syfilis, konstitutionel	25	2	2	2	10	2	11
— , hereditær	5	-	2	-	3	-	-
Gonorré	44	-	16	-	11	3	14

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne Dødsårsager			
	ialt.	Lunge- tuberkulose.	af epidemiske Sygdomme.	af ikke epidemiske Sygdomme.
Aker	226	35	69	157
Ullensaker	292	54	74	218
Høland	74	10	32	42
Follo	275	49	66	209
Drøbak By	30	3	11	19
Son og Hølen Ladesteder	23	4	-	23
Bygder	222	42	55	167
Akershus Amt	867	148	241	626
Deraf i Byer	53	7	11	42
— Bygder	814	141	230	584

Akut Katarr i Luftveiene og Bronkit, samt katarralsk og follikulær Angina anmeldtes usædvanlig hyppig.

Influenza, hvoraf der i 1894 anmeldtes kun forholdsvis faa Tilfælde, optraadte epidemisk i Februar til April Maaned, men forekom ogsaa af og til i alle Aarets øvrige Maaneder. Fra Høland Distrikt anføres, at Sygdommen var jevnt udbredt gennem hele Aaret, men med taalelig mildt Forløb. Fra Follo Distrikt bemærkes, at den mindre gode Sundhedstilstand navnlig var begrundet i den overalt forekommende Influenza. Der opføres i det Hele 1537 Tilfælde og 18 Dødsfald.

Lungebetændelse. Fra Ullensaker Distrikt anføres, at, da Vinteren var temmelig mild uden længe vedvarende nordlige Vinde, var Lungebetændelserne og Bronkierne færre end vanligt. (N. W. Thoresen). I Høland Distrikt forekom ikke faa Tilfælde; Sygdommen viste saaledes i Aarets første Maaneder epidemisk Optræden i Setskogen og tilgrænsende Dele af Mangenskogen og Bolskogen; der var ofte 2 og flere Angrebne i samme Hus, og den forekom saavel paa mere tætgrændte Steder, som i Pladse, langt fra al Trafik. Om

Vaaren og Sommeren forekom et og andet Tilfælde, men i Aarets to sidste Maaneder viste Sygdommen atter epidemisk Optræden i den øverste Del af Høland; der forekom da indtil 3 Tilfælde i ét Hus. Rekonvalescentsen varede længere end sædvanlig. Dødeligheden synes at have været ringe. (H. Brun).

Akut Diarré og **indenlandsk Kolera** viser adskillig Forøgelse af de anmeldte Tilfælde mod det foregaaende Aar. I Ullensaker Distrikt begyndte saaledes Diarréen allerede i Vaarmaanederne, inden Sommervarmen endnu havde indfundet sig, at optræde temmelig voldsomt, saa at Befolkningen selv ansaa den for at være smitsom. Den var forbunden med blodige Udtømmelser, men noget Dødsfald af Sygdommen kjendes dog ikke. (N. W. Thoresen).

Af **Blodgang** anmeldtes 66 Tilfælde, hvoraf 56 i Ullensaker Distrikt. Der opføres 2 Dødsfald af Sygdommen.

I Aarets sidste Maaneder optraadte **Ikterus** meget hyppig i Høland Distrikt; der kunde forekomme 2 à 3 Tilfælde i ét Hus, saa Sygdommen syntes at være epidemisk. Den udbredte sig væsentlig langs Hovedveiene i Bygderne, men samtidig kunde den forekomme i Husmandspladse langt indpaa Skogene. Af Almuen opfattedes baade den hyppig optrædende Lungebetændelse og Gulsot som Følger af Influenza. (H. Brun).

For **Skjørbug** behandledes i Bærum, Aker Distrikt, 5 Mandskaber fra et Skib, der var kommet hjem fra Java over New-York. Drikkevandet, der var indtaget paa Java, var af daarlig Beskaffenhed, og Sygdommen brød ud paa Reisen til New-York. Under Skibets Henliggen der bedredes de Syge adskilligt, men forværredes atter paa Overreisen til Norge, hvortil Nydelsen af bedærvede Poteter antoges at have bidraget. Samtlige Syge helbrededes i temmelig kort Tid. (C. Schmidt).

Antallet af udenfor Sygehus behandlede Tilfælde af **veneriske Sygdomme** vil sees af Tabel Side 25.

Tabel Side 24 giver Oplysning om en Del **andre** af Lægerne behandlede **Sygdomme**.

Fnat. Fra Nes, Ullensaker Distrikt, omtales mange Tilfælde af denne Sygdom, som i dette Aar synes at have naaet sit Høidepunkt. (J. Norman). I Høland Distrikt er den ligeledes fremdeles adskillig udbredt. (Agersborg).

Kjertelsyge og **Rakit** er forholdsvis almindelige i Høland Distrikt. (Agersborg).

Dødsfald af **Lungetuberkulose** udgjorde for det hele Amt 17,1 pCt. af samtlige kjendte ved Sygdom forårsagede Dødsfald og 23,6 pCt. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme. For Byerne var Forholdet henholdsvis 13,2 pCt. og 16,7 pCt. og for Bygderne 17,3 pCt. og 24,2 pCt.

Om Amtets **Sindssyge** se den almindelige Beretning. Inden Høland Distrikt forpleies fra Landets forskellige Egne omtrent 100 Sindssyge dels i Kolonier dels enkeltvis, ligesom Kristiania Fattigvæsen her har udsat til Forpleining mange Fattige. Forpleiningen af disse, som tilfører Distriktet adskillige Kontanter, maa som Regel siges at være god og forsvarlig; paa flere Steder behandles de udsatte Sindssyge næsten som Medlemmer af Familien. (Agersborg).

Af **Brok** opgives 83 Tilfælde og 2 Dødsfald. Sædet var ved 82 følgende: Hernia inguinalis 54, cruralis 13 og umbilicalis 15.

Fødte og Døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde						
	leven- de.	død- fødte.	ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Barsel- seng.	ved ulyk- kelige Hæn- delser.	ved Selv- mord.	ved Mord og Drab.
Aker	1228	25	573	107	9	2	5	2	2
Ullensaker	960	21	481	95	15	2	8	4	1
Høland	358	10	175	22	3	-	1	1	-
Follo	482	8	309	42	4	2	5	2	-
Son Ladested	23	1	16	1	-	-	-	-	-
Hølen —	4	-	7	-	-	-	-	-	-
Hvitsten —	4	-	2	-	-	-	-	-	-
Drobak By	75	-	44	9	1	1	2	1	-
Bygder	376	7	240	32	3	1	3	1	-
Akershus Amt	3028	64	1538	256	31	6	19	9	3
Deraf i Byer	106	1	69	10	1	1	2	1	-
— Bygder	2922	63	1469	246	30	5	17	8	3

Af **Benbrud** behandledes 168 Tilfælde. Sædet er for 165 opgivet saaledes:

Fractura cranii	3	Fractura ulnæ	3
— maxillæ sup.	1	— digitor. manus	5
— claviculæ	17	— colli femoris	5
— costarum	20	— femoris	13
— scapulæ	1	— cruris	16
— sterni	1	— tibiæ	6
— humeri	9	— fibulæ	10
— antibrachii	14	— malleolorum	8
— radii	33		

Af **Luxationer** forekom 50 Tilfælde. Ved 49 af disse var Sædet følgende: L. maxillæ inf. 1, L. claviculæ 2, L. humeri 25, L. antibrachii 13, L. radii 2, L. ulnæ 1, L. pollicis 1, L. femoris 3, L. pedis 1.

Af **obstetriciske Operationer** udførtes af Læger tilsammen 57, deraf i Aker Distrikt 22, i Ullensaker 20, i Høland 7 og i Follo 8. Indikationer og Udfald sees af Tabel Side 28.

Antal **Fødte** og **Døde** sees af Tabel Side 27. For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 1490 Fødte og Forholdet mellem Fødte og Døde = 100:50,8.

Efter Presternes Opgaver døde 6 Kvinder paa **Barselseng**. Lægerne opgiver Dødsårsagen ogsaa for 6 saaledes: Barselfeber 2, Barselkrampe 1, Livmoderblødning 1, Livmoderbristning 1, Blodforgiftning (Septicæmia) 1.

De **hyppigste Dødsårsager** vil sees af Tabel Side 29.

Obstetriciske Operationer i Akershus Amt.

Indikation.	Tangforløsning.			Vending.			Udtrækning ved Bækkenendeleie.			Perforation.	Exvisceration.	Efterbyrdsoperation.
	Mødre.	Børn.		Mødre.	Børn.		Mødre.	Børn.		Mødre.	Mødre.	Mødre.
	lev.	lev.	dødf.	lev.	lev.	dødf.	lev.	lev.	dødf.	lev.	lev.	lev.
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer	35	34	1	-	-	-	3	1	2	-	-	-
Bækkensneverhed	3	2	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Barselskrampe	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ansigtspfødsel	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skjævt Isseleie	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Frømfald af Navlesnor	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	¹⁾ 5	2	3	-	-	-	-	2	-
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4
Sum	41	39	2	6	2	4	3	1	2	1	2	4
		41			6			3				

¹⁾ Hos en Fødende tillige forliggende Moderkage.

De hyppigste Dødsaaarsager var:

Dødsaaarsag.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		Byer.	Bygder.
Lungetuberkulose	148	7	141
Alderdomssvaghed	99	5	94
Kræft	77	4	73
Lungebetændelse	75	1	74
Akut Bronkit	57	2	55
Akut Diarré og indenlandsk Kolera	47	5	42
Hjerneslag	45	4	41
Organisk Hjertesygdom	38	2	36
Kronisk Bronkit	33	6	27

Om **Veirliget** meddeles fra Ullensaker Distrikt, at Vinteren var mild uden længe vedvarende nordlige Vinde, Sommeren var regnfuld og ugunstig for Indhøstningen.

Levemaade og hygieniske Forhold. Fra Ullensaker Distrikt meddeler Distriktslægen: «Den økonomiske Tilstand synes at være omtrent uforandret, dog gjør Eidsvold Herred maaske heri en Undtagelse, idet jeg antager, at det er gaaet noget frem i økonomisk Henseende, og navnlig gjælder dette Arbeidsklassen. Fabrikdriften er her i stærk Udvikling, og der findes 3 Cellulosefabriker og Træsliberier, hvoraf det største beskjæftiger flere hundrede Arbeidere, der lønnes med en meget god Arbeidsløn. Der findes saaledes meget faa Betlere, og de fast understøttede Familiers Antal antages at være aftaget. Brændevinsdrikken er betydelig indskrænket i de senere Aar, og det er en ren Undtagelse at træffe et beruset Menneske, hvilket for en stor Del har sin Grund deri, at det er meget vanskeligt at opdrive denne Slags Vare. Alle Øludsalg er ophævede, naar undtages paa et eneste Sted, hvor Salg kun foregaar en halv Time før og en halv Time efter ankomsten Jernbanetræn og ellers kun til Reisende paa længere Afstande. — Jordbruget maa endnu siges at staa paa et lidet fremskredet Standpunkt i Ullensaker Distrikt. De fleste Jordbrugere har sin Jord liggende i en udræneret og lidet bearbejdet Tilstand, og store Stykker af Myr og Kratskov ligge urørte i de mest centrale Dele af Herrederne til stor Skade for Temperatur og klimatiske Forholde. Behandlingen af Gjødselen foregaar oftest paa den gamle utidsmæssige Maade; den udføres ved første Vinterføre paa Agrene, hvor den i Vinterens Løb udvandes og ved Bakkeheld rinder ned i Dalene. — Meieribedriften synes at være i Opkomst, og Fjøsstellet har i de sidste Aar gjort betydelige Fremskridt. Paa hver Gaard søger man at samle saameget Melk som muligt, da denne overalt er en afsættelig Vare paa Grund af de i Herrederne oprettede Meierier, der dels selv laver Smør og Ost, dels lader Melken sende til Byen. — Skogdriften staar omtrent paa samme Standpunkt som før. Skogene er paa de fleste Steder stærkt medtagne, og det er en Undtagelse at se Tømmer med de gamle store Dimensioner; saadant maa nu føres langveisfra og fra de mest fjernede Skogtrakter. — Torvdriften er for Ullensaker Distrikt en ganske ny Bedrift, der i de sidste Aar har gjort betydelige Fremskridt. Torven fabrikeres dels til Strøtorv, der udgjør Mosens øverste Lag, dels til Brændtorv. Denne danner det underste Lag og er en fastere og forraadnet Masse, der er aldeles sort og presses sammen i Former, der aldeles ligne Mursten. Baade i Ullensaker og Eidsvold forbruges en ikke

ubetydelig Del til Brændsel. Den afgiver en ubehagelig Røglugt og vil saaledes vanskelig fortrænge Brugen af Ved og Stenkul». (N. W. Thoresen). — I Høland Distrikt er «godt Drikkevand en meget stor Sjeldenhed», skriver Distriktslæge Agersborg. «Mange Gaarde maa kjøre Vand langveisfra, og dette er som Regel lerholdigt og alt andet end appetitligt, da det i Almindelighed tages fra grunde, aabne Brønde med Tilsig fra Havnegange eller opdyrkede Marker. — Levemaaden maa ogsaa siges at være daarlig og uhensigtsmæssig. Grød og Vælling samt Smørbrød og Kaffe danner den væsentlige dagligdagse Kost. Adskillig Misbrug af Kaffe finder Sted og tildels — fornemmelig blandt den yngre Slægt — af Brændevin og Tobak. Beklædningen er daarlig, uldne Underklæder forholdsvis sjelden i Brug og, hvad den personlige Renlighed angaar, lader denne meget tilbage at ønske. En enkelt Badning om Sommeren i Elven finder vel Sted, men ellers ser det ud, som Befolkningen har ren Vandskræk, naar der skal dømmes efter de mange skidne Kroppe, man har Anledning til at se. Der er kun yderst ringe Sands for, hvad der kan gjøre Hjemmet hyggeligt og bekvemt, der mangler Ordenssands, og man vil helst bestille saa lidet som muligt. Befolkningen bærer umiskjendelig Præg af at være temmelig slap og af manglende Energi. Hertil kommer for Husmænd og Arbeidsklassen smaa, daarlige, overfyldte Huse, trækfulde og uhyggelige, som Regel med umalede Gulve. — I Natteløberi derimod er man paa Høiden; dette florerer ganske betydelig, og uægte Fødsler er meget hyppige. Voxne Tjenere af forskjelligt Kjøen dele som Regel Soveværelse, og der vil vist gaa meget lang Tid hen, forinden heri vil blive nogen Forandring. Jordbrug og Skogdrift er Distriktets væsentligste Levevei». — Kommunelegen i Høland anfører, at den talrige Husmandsklasse ofte arbejder for en yderst ringe Dagløn; det er ikke uhørt, at Betalingen pr. Dag å 10 Timer er 28 Øre med Tillæg af Kosten; med denne Betaling skal da Kone og Børn forsørges. (H. Brun). Fra Follo Distrikt bemærkes, at Aaret for Jordbrugerne var ugunstigt paa Grund af den regnfulde Sommer og de fra Aaret forud yderligere synkende Priser paa Landmandsprodukter, medens Arbeidshjælpen var dyr og vanskelig at erholde. (H. Jelstrup).

Badeindretninger. Eidsvold Bad siges mere og mere at gaa over til et Sanatorium, hvor Drikning af Jernvand spiller en ubetydelig Rolle. Besøget har været godt, og Udvidelser ved Nybygning er foretaget. Grefsen Bad, samt Drøbaks Badeanstalt var i Virksomhed.

Om Amtets Apothek se den almindelige Beretning.

Følgende Tabel giver Oplysning om Antallet af behandlede fattige Syge, Møder i Sundhedskommissioner, Vaccinerede og retsmedicinske Forretninger.

Lægedistrikter.	Fattigsygepleien.		Sundheds- kommis- sioner. Antal Møder.	Vak- cinerede.	Rets- medi- cinske Forret- ninger.
	Antal an- meldende Læger.	Fattige Syge.			
Akershus Amt	24	2254	52	2276	22
Aker	7	414	¹⁾ 16	721	9
Ullensaker	8	1157	²⁾ 16	784	8
Høland	4	280	³⁾ 6	286	1
Follo	5	403	⁴⁾ 14	485	4

¹⁾ Aker 7, Asker 1, Bærum 4, Nittedalen 2, Skedsmo 2. ²⁾ Ullensaker 5, Sørum 3, Gjerdrum 3, Nannestad 2, Nes 1, Eidsvold 1, Hurdalen 1. ³⁾ Høland 2, Urskog 3, Fet 1. ⁴⁾ Drøbak 3, Son 2, Vestby 2, Kraakstad 2, Enebak 1, Aas 1, Frøgn 1, Nesodden 2.

III. Smaalenenes Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i km ² .	Tilstedev. Indb. 1ste Ja- nuar 1891.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpe- væknatorer.
Amtet	.....	4 142,69	120 864	45	7	42	28
1. Eidsberg	.....	1 405,92	22 073	6	-	9	9
	Rødenes	385,61	2 132	-	-	2	2
	Rakkestad	416,32	5 579	1	-	1	1
	Eidsberg	229,26	5 369	3	-	2	2
	Trøgstad	205,73	4 127	1	-	2	2
	Askim	67,64	2 428	1	-	1	1
	Skiptvet	101,36	2 438	-	-	1	1
2. Moss	.....	783,91	22 785	10	1	10	6
	Moss, Kjøbstad	1,51	8 036	7	1	3	-
	Moss Landsogn	56,67	1 168	-	-	¹⁾ 1	-
	Spydeberg	138,86	2 622	1	-	1	1
	Hobøl	143,68	2 338	1	-	1	1
	Vaaler	249,17	2 574	1	-	2	2
	Raade	113,73	2 884	-	-	1	1
	Rygge	80,29	3 163	-	-	1	1
3. Sarpsborg	.....	700,16	49 037	15	4	10	7
	Sarpsborg, Kjøbstad	3,84	2 936	4	1	1	-
	Fredrikstad, —	9,41	12 292	8	3	2	-
	Tune	177,62	6 888	-	-	1	1
	Varteig	69,34	1 216	-	-	1	1
	Skjeberg	192,68	4 389	1	-	1	1
	Borge	77,49	5 179	1	-	1	1
	Onsø	121,17	6 033	1	-	2	2
	Glemminge	48,61	10 104	-	-	1	1
4. Hvaler	.....	1 252,70	26 969	14	2	13	6
	Fredrikshald, Kjøb- stad	1,71	11 159	9	2	7	-
	Hvaler	86,39	3 180	1	-	2	2
	Berg	255,46	4 408	-	-	²⁾ 1	1
	Id	382,35	4 304	1	-	1	1
	Aremark	526,79	3 918	2	-	2	2

¹⁾ Jordemoderen bor i Moss. ²⁾ Jordemoderen bor i Fredrikshald.

Sundhedstilstanden betegnes i det Hele taget som ganske god. Af epidemiske Sygdomme optraadte Mæslinger almindelig i 1ste Kvartal, Influenza ligesaa i Vaarmaanederne, Kighoste og Difteri var i Aftagende. Det samlede Antal epidemiske Sygdomstilfælde var 15 611 og Dødsfald af disse Sygdomme 486; Aaret iforveien henholdsvis 13 198 og 538.

I Smaalønes Amt anmeldte

	Ialt kjendte		Tiden er opgivet for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.
	Tilfælde.	Dødsfald.							
Tyfoidefeber	62	7	62	-	1	-	3	2	11
Cerebrospinalmeningit	5	-	5	-	-	-	-	1	-
Barsel-feber	19	3	19	1	2	1	2	1	1
Vandkopper	123	-	123	4	13	6	14	14	19
Skarlagensfeber	137	6	137	19	18	11	10	12	4
Røde Hunde	288	-	288	7	49	53	66	20	56
Mæslinger	1590	38	1590	821	435	186	46	37	25
Rosen	137	4	137	17	10	12	14	12	6
Kighoste	382	36	382	143	51	38	28	13	14
Difteri	284	34	284	46	50	26	17	16	15
Strubehoste	23	12	23	2	1	1	3	5	1
Kusma	109	-	109	26	23	29	22	3	-
Akut Katarr i Luftveiene og Bronkit.	5405	102	5405	626	671	808	618	395	320
Katarralsk og follikulær Angina	1342	-	1342	158	142	128	108	107	94
Influenza	2236	21	2236	46	266	1365	292	62	52
Lungebetændelse	776	146	776	90	95	130	114	62	38
Pleurit	255	6	255	22	24	39	32	23	21
Gigtfeber	208	11	208	22	15	20	23	21	17
Koldfeber	3	-	3	-	-	-	1	1	-
Diarré, akut, og indenlandsk Kolera	2207	58	2207	166	118	119	130	137	276
Blodgang	17	2	16	9	-	1	3	-	-
Skjorbug	3	-	3	-	2	-	-	-	-
Tilsammen	15611	486	15610	2225	1986	2973	1546	944	970

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 1 923 eller 15,3 pro mille af den beregnede tilstedeværende Middelbefolkning (125 300). Aaret forud var den 15,2 pro mille.

Til Oplysning om de **epidemiske Sygdomme** hidsættes ovenstaaende Tabel sammendraget efter Lægernes Opgaver.

Af **Tyfoidefeber** er anmeldt 62 Tilfælde, hvoraf de fleste (45) i Sarpsborg Distrikt. Sygdommen optraadte her, navnlig i Høstmaanederne, med 17 Tilfælde i Fredrikstad By og 21 i de omliggende Landdistrikter. Dødeligheden var kun ringe. Fra Hvaler Distrikt, særlig Fredrikshald By, for hvilke Steder der kun er opført henholdsvis 7 og 6 Tilfælde, berettes: I Juli og August forekom der spredt over hele Byen og i Landdistriktet et usædvanlig stort Antal Sygdomstilfælde, der er anmeldt under Diagnoserne Febris simplex, Febris gastrica, Febris enteritica og Influenza, men disse forskellige Navne er vistnok kun Ud-

epidemiske Sygdomme.

Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.	Fordeling paa Lægedistrikterne:							
						1		2		3		4	
						Eidsberg.		Moss.		Sarpsborg.		Hvaler.	
						Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
11	8	11	7	1	7	4	1	-	-	45	5	13	1
2	1	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	4	-
2	1	2	1	3	2	2	-	5	-	10	2	2	1
2	4	7	6	15	19	19	-	24	-	29	-	51	-
10	14	5	3	13	18	29	2	53	1	30	2	25	1
15	5	1	1	6	9	13	-	137	-	80	-	58	-
2	-	-	1	4	33	11	-	182	6	777	23	620	9
10	6	5	12	22	11	13	1	18	2	75	1	31	-
35	18	11	7	16	8	42	11	26	-	196	19	118	6
18	23	9	7	23	34	40	5	27	4	121	16	96	9
1	-	1	1	3	4	1	1	5	3	9	4	8	4
2	-	2	-	-	2	-	-	2	-	31	-	76	-
309	230	258	319	410	441	357	7	1038	15	2251	60	1759	20
73	48	83	96	142	163	64	-	333	-	477	-	468	-
21	18	10	9	30	63	216	6	402	1	1131	9	487	5
41	14	21	46	62	65	93	21	123	24	429	75	131	26
14	15	9	15	20	21	28	-	38	1	99	1	90	4
11	7	16	14	18	24	25	-	27	1	68	3	88	7
1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	2	-	-	-
317	256	218	168	153	149	127	7	455	7	841	35	784	9
-	1	-	2	-	-	12	-	4	1	1	1	-	-
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	3	-	-	-
897	669	669	715	942	1074	1097	62	2899	66	6706	256	4909	102

tryk for en og samme Sygdom, der nærmest lignede en mild Tyfoidfeber, men som i Regelen manglede dennes Prodromalstadium og desuden var af kortere Varighed. Somoftest begyndte Sygdommen pludselig med Brækning og Diarré, der i mange Tilfælde snart afløstes af Forstoppelse; i Regelen varede den kun 1 à 2 Uger, men i enkelte Tilfælde 3—6 Uger. Den syntes at smitte fra Person til Person. Ogsaa i December forekom inden én Familie paa Klokkegaarden i Rokke 6 Tilfælde, der er anmeldt som Febris gastrica, men som aldeles lignede en let Tyfoidfeber. (Nannestad).

Af Cerebrospinalmeningit opgives 5 spredte Tilfælde, der alle forløb gunstig.

Barselfeber er opført med 19 Tilfælde, hvoraf 3 døde. — Denne Sygdom er, takket være Jordemødrenes stadig større Renlighedssands, Ansvars-

Liste over forskjellige behandlede Sygdomme.

	Ialt opgivne		Børn.		Voxne.		Fordeling paa Lægedistrikterne:							
							1		2		3		4	
	Tilfælde.	Dødsfald.					Md.	Kv.	Md.	Kv.	Eidsberg.		Moss.	
			Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.					Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Kronisk Rheumatisme	729	-	2	4	349	274	78	-	141	-	327	-	183	-
Fnat	299	-	74	65	88	72	156	-	48	-	49	-	46	-
Skurv	9	-	4	3	1	1	-	-	-	-	8	-	1	-
Kjertelsyge	482	7	179	206	41	56	30	4	105	-	249	2	98	1
Rakit	225	7	113	109	3	-	7	-	46	2	143	3	29	2
Tuberkuløse Betændelser og Miliærtuberkulose	137	51	38	52	29	18	28	5	8	5	75	25	26	16
Lungetuberkulose	763	269	72	97	279	315	62	48	80	45	491	118	130	58
Kræft	194	121	-	1	103	90	25	20	30	19	89	47	50	35
Morbus Brightii	156	33	11	11	69	65	19	6	18	4	76	16	43	7
Blegsot og Anæmi	1901	2	119	301	154	1327	147	-	265	-	908	2	581	-
Livmodersygdomme	386	-	-	3	-	383	32	-	58	-	172	-	124	-
Kardialgi, kronisk Gastrit og Dyspepsi	2418	9	87	136	849	1126	238	6	515	1	1033	1	632	1
Ormesygdomme	72	-	26	32	7	7	-	-	1	-	70	-	1	-
Drankersygdomme	28	-	-	-	28	-	2	-	2	-	15	-	9	-
Struma	18	-	-	1	2	15	7	-	4	-	3	-	4	-
Brok	159	3	35	6	75	43	36	1	37	1	37	1	49	-
Luxationer	81	-	12	7	47	10	20	-	13	-	27	-	21	-
Benbrud	203	4	22	24	87	50	40	1	70	-	51	3	42	-

følelse og Indøvelse i Aseptik og Antiseptik i glædelig Tilbagegang i Eidsberg. (Randers). — Om et Tilfælde i Fredrikshald, der endte dødeligt, anføres der, at det opstod paa den Maade, at en Erysipelas fra et gammelt Saar paa Knæet udbredte sig opover til Kjønsdelene strax efter Fødselen. (Nannestad).

Skarlagensfeber forekom noget mere udbredt end Aaret forud. Forløbet i det Hele godartet med kun 4 pCt. Dødelighed.

Mæslinger optraadte epidemisk som Fortsættelse af forrige Aars Epidemi. I Fredrikstad og Omegn kulminerede Sygdommen i Februar og aftog rask udover Vaaren; i Aarets anden Halvdel anmeldtes kun 3 Tilfælde fra Byen. I Hvaler Distrikt ophørte den i Marts paa Fredrikshald, men udbredte sig stadig østover og naaede i Oktober Aremark, hvor den holdt sig til Aarets Udgang. — Paa Hvalerne foregik Udbredelsen fra Øst mod Vest i Løbet af Aarets 4 første Maaneder.

Af **Kighoste** er færre Tilfælde anmeldt end i 1894. Dødeligheden blandt de Anmeldte sees derimod at have været over dobbelt saa stor. Ogsaa denne Sygdom var almindeligst i de første Vintermaaneder; den var forholdsvis mest udbredt i Fredrikshald med omliggende Landdistrikter.

Difteri er opført med 284 Tilfælde og 34 Dødsfald mod henholdsvis 472 og 131 i 1894. Dødsprocenten er saaledes iaar kun 12,0 mod 27,8 ifjor. I Eidsberg Distrikt forekom de fleste Tilfælde i Rakkestad Herred. I Moss Distrikt optraadte Sygdommen spredt i Landdistrikterne, medens der fra Byen ikke er anmeldt noget Tilfælde. Inden Sarpsborg Distrikt, hvorfra der i det Hele opgives 121 Tilfælde og 16 Dødsfald, var Sygdommen navnlig i 1ste Kvartal adskillig udbredt, saavel i Sarpsborg som i Fredrikstad og de omliggende Landdistrikter. Ogsaa i Hvaler Distrikt forekom Tilfælde i alle Aarets Maaneder; i Regelen forløb dog Sygdommen godartet eller middels grav.

Kusma optraadte epidemisk i Januar—April over største Delen af Amtet.

Influenza var gjennemgaaende af en lettere og ikke saa langvarig Karakter som i tidligere Aar. (Giebelhausen). Den forekom i Fredrikstad, ligesom i Amtet overhovedet, hyppigst i Maanederne Februar—April, ophørte omtrent midtsommers, men tiltog igjen henimod Nytaar.

Lungebetændelse havde en uforholdsmæssig stor Udbredelse i Sarpsborg Distrikt.

Pemphigus neonatorum forekom i Februar og de nærmeste Par Maaneder med adskillige Tilfælde i Fredrikshald og Omegn og er opført som Dødsårsag i 4 Tilfælde, deraf 3 i Byen. Der blev paabudt Desinfektion, og Jordemødrene paalagdes ikke at befatte sig med de angrebne Børn.

Veneriske Sygdomme. Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde af disse Sygdomme sees af følgende Tabel:

Sygdom.	Tilfælde.	Dødsfald.	Fordeling paa Lægedistrikterne:							
			1		2		3		4	
			Eidsberg.		Moss.		Sarpsborg.		Hvaler.	
			Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.		Tilf.	Dsf.
Veneriske Saar	84	5	1	1	13	3	44		26	1
Syfilis, konstitutionel . .										
— , hereditær										
Gonorré	172	-	3	-	30	-	73		66	-

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne Dødsårsager			
	ialt.	Lunge- tuberkulose.	af epidemiske Sygdomme.	af ikke epidemiske Sygdomme.
Eidsberg	289	48	62	227
Moss	274	45	66	208
Moss By	77	19	29	48
Bygder	197	26	37	160
Sarpsborg	770	118	256	514
Sarpsborg By	61	6	20	41
Fredrikstad —	207	42	80	127
Bygder	502	70	156	346
Hvaler	365	58	102	263
Fredrikshald By	175	25	52	123
Bygder	190	33	50	140
Smaalenenes Amt	1698	269	486	1212
Deraf i Byer	520	92	181	339
— i Bygder	1178	177	305	873

Til Oplysning om en Del andre af Lægerne behandlede **Sygdomme** se Tabel Side 34.

Fnat er i Eidsberg Distrikt beklageligt hyppig i Trøgstad, Eidsberg og Rakkestad, men savnes heller ikke i noget af de øvrige Herreder. I Trøgstad har Kommunelægen et Par Gange paa Foranledning af Skolestyrets Formand undersøgt alle Elever paa Skolen, da enkelte Forældre negter at sende sine Børn did, naar det er kommet for Dagen, at der paa samme findes fnattede Børn. (Opsand).

Lungetuberkulose. For det hele Amt udgjorde Dødsfald af denne Sygdom 15,8 pCt. af samtlige kjendte, ved Sygdom forårsagede Dødsfald og 22,2 pCt. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme. I Byerne var Forholdet henholdsvis 17,7 pCt. og 27,1 pCt., i Bygderne 15,0 pCt. og 20,3 pCt. — Sygdommen angives at være sørgelig hyppig blandt Arbejderne ved Glommens Træsliberi i Eidsberg Distrikt. Paa Hvalerne synes Befolkningen at have liden Kjendskab til Tæringens Smitsomhed og til Nyttens af at iagttage visse hygieniske Forholdsregler mod den, hvorfor det vil blive nødvendigt ved Plakater at faa saadan Kundskab udbredt. (Handberg).

I Glemminge pr. Fredrikstad observeredes et Tilfælde af **Spedalskhed** hos en Kone, der for ca. 21 Aar siden var indvandret fra Tanum Socken i Bohus Len til Hvaler, hvor Sygdommen efter 3 Aars Ophold kom til Udbrud. I Hvaler har hun en Broder og en Søster samt i sin Fødebygd 2 gifte Søstre. Om Smitteforholdet foreligger der ingen Oplysninger. (Grimsgaard).

Af **Brok** opgives 159 Tilfælde med 3 Dødsfald. Sædet var for 119 angivet saaledes: H. inguinalis 85, H. cruralis 25, H. umbilicalis 7, H. abdominalis 2.

Obstetriciske Operationer i Smaalenenes Amt.

Indikation.	Tangforløsning.			Vending.				Perforation.	Exviscera- tion.	Efterbyrds- operation.
	Mødre.	Børn.		Mødre.		Børn.		Mødre.	Mødre.	Mødre.
	lev.	lev.	dødf.	lev.	død.	lev.	dødf.	død.	lev.	lev.
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer.....	49	¹⁾ 49	1	2	-	1	1	-	-	-
Bækkensneverhed	6	7	-	1	-	-	²⁾ 1	-	-	-
Barselkrampe	1	1	-	-	³⁾ 1	-	1	-	-	-
Placenta prævia og Blødning	1	1	-	1	-	-	1	-	-	-
Ueftergivelige Fødselsdele	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Isseleie med Panden fortil	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Ansigtsleie	1	1	-	-	-	-	-	⁴⁾ 1	-	-
Tverleie	-	-	-	4	-	⁵⁾ 3	1	-	1	-
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
Uopgivet	1	1	-	1	-	1	-	-	-	-
Tilsammen	62	63	1	9	1	5	5	1	1	3
		64		10		10				

¹⁾ Ved 2 Tvillingfødsler; 1 Gang forløstes begge Tvillinger ved Tang, 1 Gang kun første Tvilling (den anden fødtes ved Naturens Hjælp). ²⁾ Anden Tvilling (den første forløst ved Tang). ³⁾ Dødsårsag: Eclampsii. ⁴⁾ Dødsårsag: Paralysis cordis. ⁵⁾ Af disse var 1 en anden Tvilling (den første født ved Naturens Hjælp).

Fødte og Døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde						
	leven- de.	død- fødte.	ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Bar- sel- seng.	ved ulykke- lige Hæn- delser.	ved Selv- mord.	ved Drab.
Eidsberg	547	19	335	48	5	-	6	2	-
Moss	626	20	361	66	10	2	9	2	1
Moss By	248	7	117	28	2	1	3	1	-
Bygder	378	13	244	38	8	1	6	1	1
Sarpsborg	1780	44	808	179	9	1	21	4	-
Sarpsborg By	146	4	66	21	3	-	3	-	-
Fredrikstad —	460	15	188	49	1	-	4	1	-
Bygder	1174	25	554	109	5	1	14	3	-
Hvaler	897	26	419	90	8	3	10	1	-
Fredrikshald By	395	7	190	46	5	1	2	1	-
Bygder	502	19	229	44	3	2	8	-	-
Smaalenenes Amt	3850	109	1923	383	32	6	46	9	1
Deraf i Byer	1249	33	561	144	11	2	12	3	-
— Bygder	2601	76	1362	239	21	4	34	6	1

For **Benbrud** behandledes 203 Tilfælde, hvoraf 4 endte dødelig. Sædet var følgende:

Fractura cranii	1	Fractura ulnæ	2
— ossium faciei	3	— manus	2
— colli	1	— digitorum	3
— sterni	1	— colli femoris	9
— costarum	38	— femoris	12
— claviculæ	16	— patellæ	1
— scapulæ	2	— cruris	16
— humeri	14	— tibiæ	2
— antibrachii	19	— fibulæ	22
— radii	37	— malleolorum	2

For **Luxationer** behandledes 81 Tilfælde. Sædet var for 74 følgende:

Luxatio maxillæ inf.	3	Luxatio manus	1
— claviculæ	2	— digitorum	7
— scapulæ	1	— femoris	2
— humeri	42	— patellæ	1
— antibrachii	11	— genus	1
— radii	3		

Af **obstetriciske Operationer** udførtes af Læger ialt 79, deraf i Eidsberg Distrikt 16, i Moss 15, i Sarpsborg 26, i Hvaler 22. Indikationer og Udfald vil sees af Tabel Side 37.

Døde paa Barselseng. Efter Presternes Opgaver døde 6 Kvinder paa Barselseng, efter Lægernes 8. Af disse døde 2 af Barselkrampe, 1 af Emboli, 3 af Barselfeber og 1 af Livmoderblødning; for 1 er ingen detailleret Døds-aarsag opgivet.

Antallet af **Fødte og Døde** sees af Tabel Side 38.

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 1927 Fødte og Forholdet mellem Fødte og Døde = 100:49,9.

I Askim (Eidsberg Distrikt) forekom en **Trillingfødsel**. Børnene fødtes levende, men døde i Løbet af 14 Dage.

De hyppigste **Dødsaarsager** var:

Dødsaaarsag.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		Byer.	Bygder.
Lungetuberkulose	269	92	177
Alderdomssvaghed	148	26	122
Lungebetændelse	146	40	106
Kræft	121	32	89
Akut Bronkit og Laryngit	102	29	73
Medfødt Svaghed	76	23	53
Kronisk Bronkit	61	10	51
Organisk Hjertesygdom	59	10	49
Børnekrampe	58	37	21
Akut Diarré og indenlandsk Kolera	58	29	29
Hjerneslag	56	14	42

Veirliget. Vinteren var efter Nytaar noksaa kold og snerig. Vaaren kom tidlig og varm, saa Aarveien i Sommerens første Halvdel saa meget lovende ud. For meget Regn senere paa Sommeren og Høsten ødelagde dog for en Del de gode Udsigter, idet Indhøstningen i væsentlig Grad vanskeliggjordes, og Afgrødens Kvalitet forringedes. Vinteren indfandt sig temmelig tidlig. (Randers).

Levemaade og hygieniske Forhold. Fra Eidsberg berettes, at Fremgangen i Renlighed ikke har holdt Skridt med den tilsyneladende store Forfinelse i Klædedragt og Levemaade. De nye Huse som bygges, saaledes ogsaa de i de senere Aar opførte Skolebygninger, tilfredsstiller i flere Retninger bedre Hygienens Fordringer end de ældre, idet de fordetmeste er lyse og rummelige og forsynet med Kjælder og god Grundmur. Levemaaden er rigelig og god; for Husmanden kan den dog muligens være snau nok, naar han ikke har Arbeide paa Gaarden. (Randers). Jordbruget synes i det senere at lønne sig daarligt, berettes der fra Vaaler, Moss Distrikt, idet Arbeidspriserne og Skatterne stiger, medens Priserne paa Landmandsprodukterne falder. Arbeidsfolkene foretrækker Fabrikarbeide i Byerne. Mangen Gaardbruger farer derfor slemt frem med Skogen for at klare sig. (Bjerk). — Fra Fredrikstad meddeles, at Amtet, der allerede tidligere har paataget sig Udredelsen af Difteri- og Tyfoidsyges Forpleining paa Sygehus fra Herreder, hvor tvungen Indlæggelse af saadanne Syge er paabudt,

nu ogsaa har indvilget i, at Desinfektion af Gang- og Sengklæder fra saaledes smittede Huse sker paa dets Bekostning. For hver Gang Byens Desinfektions-ovn benyttes i saadant Øiemed, betales 7 Kr. — Sammesteds er der i Aarets Løb indkjøbt en til Byen stødende Eiendom, hvorhen nu al Søppel kan føres. Med dennes Anbringelse var man nemlig tidligere i stor Forlegenhed, idet Mangelen af et hensigtsmæssigt Oplagssted afstedkom adskillige Klager. (Giebelhausen).

Badeindretninger. Moss Badehus var aabent i 84 Dage og toges der i den Tid 4 087 Strømbad, 583 Karbad, 906 Duschbad med Gytje og 178 Styrabad. Torsøkilens Bad og Hankø Bad og Kystsankatorium var i Virksomhed. Badehuset i Fredrikshald, der er indrettet for Damp- og Karbad samt Dusch, var fra Begyndelsen af Juni til Udgangen af September aabent hver Dag, Resten af Aaret kun de 3 sidste Dage i Ugen. Kurkilden og Badet paa Gaarden Ledengen i Ømark Sogn (Aremark Herred) blev besøgt af 30 Kurgjæster, de fleste lidende af Klorose og kronisk Rheumatisme; Resten var Rekonvalescenter.

Om Amtets **Apothek** se den almindelige Beretning.

Sygehuse. Amtssygehuset ligger i Fredrikstad, desuden findes i Moss, Fredrikstad og Fredrikshald kommunale Sygehuse. I Sarpsborg haves et lidet Hus, hvis 1ste Etage er Fattigstue, medens 2 Værelser i 2den Etage er forbeholdt epidemiske Syge. I Fredrikstad findes desuden et Sygehus tilhørende den katolske Menighed.

Følgende Tabel giver Oplysning om Antallet af behandlede fattige Syge, Møder i Sundheds- og Kvarantænekommissioner, Vaccinerede og retsmedicinske Forretninger.

Lægedistrikter.	Fattigsygepleien.		Sundheds- kommis- sioner. Antal Møder.	Kvaran- tænekom- missioner. Antal Møder.	Vakci- nerede.	Rets- medicin- ske For- retnin- ger.
	Antal an- meldende Læger.	Fattige Syge.				
Smaalenenes Amt	19	3544	43	1	3008	23
Eidsberg	5	353	¹⁾ 7	-	567	2
Moss	4	810	²⁾ 4	-	479	4
Sarpsborg	4	1614	³⁾ 19	1	1346	16
Hvaler	6	767	⁴⁾ 13	-	616	1

¹⁾ Askim 2, Eidsberg 2, Rakkestad 1, Rødnes 1, Skiptvedt 1. ²⁾ Raade 1, Spydeberg 2, Haabel 1. ³⁾ Sarpsborg 3, Tune 1, Skjeberg 1, Varteig 2, Borge 1, Fredrikstad 5, Glemminge 4, Onsø 2. ⁴⁾ Berg 1, Id 1, Aremark 1, Hvaler 1.

IV. Buskerud Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i km. ²	Tilstedev. Indb. 1ste Ja- nuar 1891.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpe- vaksinerer.
Amtet		14996,85	10 5203	38	7	47	19
1. Drammen		603,18	34 664	13	4	15	2
	Drammen, Kjøbstad	6,86	20 437	11	4	10	-
	Lier	319,97	7 710	1	-	3	-
	Røken	114,07	3 447	1	-	1	1
	Hurum	161,97	2 634	-	-	1	1
	Holmsbu, Ladested	0,31	436	-	-	-	-
2. Ringerike		1 800,92	15 680	7	2	9	4
	Hønefoss, Kjøbstad	1,06	1 505	4	2	3	-
	Hole	304,04	3 683	1	-	3	1
	Norderhov	855,64	7 906	-	-	2	2
	Aadalen	640,28	2 586	2	-	1	1
3. Modum		2 358,86	25 037	9	-	9	3
	Nedre Eker	109,07	3 510	1	-	1	-
	Øvre —	477,39	7 491	4	-	3	1
	Modum	519,17	7 918	2	-	2	1
	Sigdal	1 253,23	6 118	2	-	3	1
4. Nes		2 899,46	7 603	1	-	4	3
	Nes	1 539,74	3 708	1	-	2	1
	Gol	1 359,72	3 895	-	-	2	2
5. Aal		2 723,81	5 377	2	-	2	2
	Aal	1 169,83	3 470	2	-	1	1
	Hol	1 553,98	1 907	-	-	1	1
6. Sandsvær		1 310,32	12 343	4	1	5	2
	Kongsberg, Kjøbstad	63,08	5 291	4	1	3	-
	Sandsvær	670,58	4 671	-	-	1	1
	Flesberg	576,66	2 381	-	-	1	1
7. Rollag		3 300,30	4 499	2	-	3	3
	Rollag	435,39	1 543	1	-	1	1
	Nore	2 864,91	2 956	1	-	2	2

Sundhedstilstanden skildres som nogenlunde god i Drammen, Ringerike, Modum og Sandsvær Distrikter, som særdeles god i de øvrige. Antallet af epidemiske Sygdomme (12 061) var noget større end i 1894 (11 455), men lidt mindre end Gjennemsnitstallet for de 5 foregaaende Aar (12 148).

I Buskerud Amt anmeldte

	Ialt kjendte		Tiden er opgivet for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.
	Tilfælde.	Dødsfald.										
Tyfoidfieber	34	4	34	-	3	-	-	2	9	7	4	2
Barselfieber	23	8	23	2	1	2	2	4	2	5	-	-
Vandkopper	187	-	161	39	35	2	2	4	3	10	6	11
Skarlagensfeber	589	26	589	151	147	70	51	68	29	7	3	24
Røde Hunde	201	-	201	26	32	38	78	12	3	6	2	2
Mæslinger	592	25	592	101	125	111	80	80	36	44	11	2
Rosen	132	1	132	15	15	9	15	13	11	5	9	7
Kighoste	621	25	621	97	93	92	54	22	17	11	10	30
Difteri	83	7	83	8	18	1	-	4	12	9	2	2
Strubehoste	9	4	9	1	1	2	1	1	-	-	-	-
Kusma	19	-	19	-	3	-	5	2	1	1	-	-
Akut Katarr i Luft- veiene og Bronkit .	4087	96	4083	565	672	644	414	299	191	144	176	163
Katarralsk og folli- kulær Angina	691	-	691	90	78	61	78	36	38	32	34	47
Influenza	2367	31	2367	179	610	883	312	94	43	16	22	18
Lungebetændelse	509	81	509	79	84	82	65	34	26	15	13	16
Pleurit	130	3	130	8	12	14	18	11	8	14	10	7
Gigtfeber	170	2	170	19	15	16	13	17	8	9	13	10
Diarré, akut, og inden- landsk Kolera	1611	55	1611	116	80	85	103	158	185	193	210	146
Blodgang	5	1	5	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Skjørbug	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Tilsammen	12061	369	12031	1496	2024	2112	1291	861	622	528	526	488

Blandt de Sygdomme, der forekom hyppigere end i 1894, var Influenza, Mæslinger og Kighoste, hvorimod Tyfoidfieber, Skarlagensfeber, Difteri og Diarré forekom sjeldnere.

Dødeligheden. Der døde ialt 1 707 eller 15,8 pro mille af den beregnede tilstedeværende Middelfolkemængde (107 800) mod 16,0 pro mille det foregaaende Aar.

Til Oplysning om de **epidemiske Sygdomme** henvises til ovenstaaende af Lægenes Beretninger sammendragne Tabel.

Tyfoidfieber optraadte betydelig sjeldnere end Aaret iforveien. I Drammen, hvor den i 1894 herskende Epidemi omtrent var forbi ved Aarets Udgang, forekom der saaledes kun forholdsvis faa, sporadiske Tilfælde. 4 Tilfælde, der optraadte i Oktober, tror man, skrev sig fra en Brønd i Rebbansbakken. Denne

epidemiske Sygdomme.

Oktober.	November.	December.	Fordeling paa Lægedistrikterne:													
			1		2		3		4		5		6		7	
			Drammen.		Ringerike.		Modum.		Nes.		Aal.		Sandsvær.		Rollag.	
			Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
6	1	-	22	2	5	1	1	1	-	-	-	-	6	-	-	-
-	3	2	9	6	2	-	6	1	3	1	-	-	3	-	-	-
8	20	21	62	-	15	-	76	-	-	-	1	-	33	-	-	-
8	12	19	212	13	58	3	208	9	19	1	22	-	70	-	-	-
-	-	2	75	-	50	-	3	-	32	-	16	-	25	-	-	-
1	1	-	327	20	-	-	140	1	-	-	-	-	125	4	-	-
9	13	11	50	-	23	-	30	1	4	-	5	-	18	-	2	-
52	71	72	325	17	97	6	85	-	-	-	-	-	114	2	-	-
8	8	11	15	-	18	1	1	1	-	-	-	-	49	5	-	-
3	-	-	5	1	-	-	1	-	-	-	-	-	3	3	-	-
1	1	5	4	-	-	-	5	-	-	-	-	-	10	-	-	-
250	273	292	1633	44	546	8	1142	27	43	2	55	-	639	14	29	1
64	74	59	320	-	73	-	145	-	13	-	17	-	119	-	4	-
21	61	108	1007	10	658	9	352	9	-	-	25	-	324	3	1	-
34	32	29	219	27	70	23	107	15	23	4	23	7	63	4	4	1
14	6	8	49	-	16	1	34	-	5	-	10	1	16	1	-	-
13	19	18	65	-	30	-	37	1	4	-	6	-	21	1	7	-
129	105	101	682	27	278	5	327	15	13	1	34	1	270	6	7	-
-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	1	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
621	704	758	5081	167	1939	57	2700	81	159	9	214	9	1914	44	54	2

Brønd var bleven gjenspigret i 1894, da 10 à 12 Tilfælde antoges at have sin Oprindelse fra dens Vand, men midtsommers 1895 var den efter grundig Rengjøring igjen taget i Brug; efter de ovennævnte 4 Tilfældes Optræden blev den tilkastet, og et Vandledningsrør fra Byens Vandledning ført frem til dette Strøg. Udenfor Drammen Distrikt forekom kun enkelte, for det meste spredte Tilfælde. (Pettersen).

Skarlagensfeber forekom hyppig i Aarets første Halvdel i Drammen og Omegn, som Fortsættelse af forrige Aars Epidemi. Det samme var ogsaa Tilfældet i Nedre Eker af Modum Distrikt; herfra udbredte den sig stadig nordover, men ophørte paa de fleste Steder udover Sommeren. Denne gennem en Række af Aar fortsatte Epidemien synes saaledes endelig at være afsluttet. (Collett). Paa Ringerike var Sygdommen i Februar og Marts meget udbredt i Strøget omkring Stensfjorden. Ogsaa i Hallingdal, især i den sydlige Del

af Nes Prestegjeld, var Sygdommen meget udbredt i Aarets Begyndelse; herfra udbredte den sig nord- og vestover. I Sandsvær Distrikt var Sygdommen almindeligst om Høsten. Saavel her som i de andre Distrikter har den havt en gennemgaaende mild Karakter; Dødeligheden har saaledes kun været 4,4 pCt.

Røde Hunde var meget udbredt især i Aarets 5 første Maaneder. Fra Nes berettes, at Sygdommen ofte var meget haard, ledsaget af Ledsmerter, Knuder som ved Peliosis rheumatica, smaa Bullæ med blodigt Indhold i et Par Tilfælde, samt høi Feber i 2—3 Dage. Flere havde først havt Skarlagensfeber eller fik den efterpaa. (A. Olsen). Ogsaa fra Aal anføres, at Sygdommen tildels ledsagedes af voldsomme Symptomer. Saaledes optraadte ikke sjelden betydelig Svulst af de retro- og submaxillære Glandler, tildels med Udgang i Abscessdannelse. (Rømcke).

Af **Mæslinger** er anmeldt en Del flere Tilfælde end Aaret forud. I Drammen Distrikt fortsatte Epidemien fra forrige Aar sig til udover Sommeren. Fra Modum berettes ogsaa, at Sygdommen i Lighed med Skarlagensfeberen var en Fortsættelse af forrige Aars Epidemi, og at begge endte omtrent samtidig. Ikke sjelden havde samme Individ begge Sygdomme samtidig, eller fik Mæslingerne i Rekonvalescensen efter Skarlagensfeber. (Collett). Paa Gaarden Disen opstod der i Juli en lokal, mildt forløbende Epidemi blandt derboende Sommergjæster. Her kunde Smittekilden med Bestemthed føres tilbage til Kristiania. (L. Jansen). Paa Ringerike og i Hallingdal synes Sygdommen ikke at have forekommet, derimod optraadte den almindelig i Sandsvær i Aarets første Halvdel.

Kighoste var almindelig i Byerne, navnlig i 1ste og 4de Kvartal.

Difteri og **Strubehoste** er opført med 92 Tilfælde, hvoraf 11 Dødsfald (12 pCt.) mod henholdsvis 143 og 32 i 1894 (22,4 pCt.).

Akut Diarré og **indenlandsk Kolera**. Angaaende denne Sygdom skrives fra Modum, at den i Sommermaanederne og i Slutningen af Aaret optraadte epidemisk og med flere ondartede Tilfælde. Saaledes angrebes i Løbet af et Døgn en hel Familie, bestaaende af Mand, Kone og 5 Børn, paa Gaarden Hovland; et af Børnene døde efter kun nogle Timers Sygdom. Forgiftning kunde med Sikkerhed udelukkes; nogen anden direkte Aarsag kunde heller ikke paa-vises. (L. Jansen).

Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde af **veneriske Sygdomme** sees af nedenstaaende Tabel. Fra Modum klages over, at Sundhedskommissionen ligeoverfor Bekjæmpelsen af disse Sygdomme ofte er næsten afmægtig, fordi Tilfælde, der behandles af Læger i Byen, af disse ei anmeldes. (Collett).

Sygdom.	Tils. Behandlede.	Kjendte Dødsfald.	Fordeling paa Lægedistrikterne:								
			1		2		3	4	5	6	7
			Drammen.		Ringerike.		Modum.	Nes.	Aal.	Sandsvær.	Rollag.
			Tilf.	Dsf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.
Veneriske Saar	41	5	21	5	6	8	2	2	2	-	
Konstitutionel Syfilis											
Hereditær —											
Gonorré	80	-	53	-	11	8	-	-	8	-	

Liste over forskjellige behandlede Sygdomme.

	Ialt opgivne		Børn.		Voxne.		Fordeling paa Lægedistrikterne:															
	Tilfælde.	Dødsfald.					1		2		3		4		5		6		7			
							Drammen.		Ringerike.		Modum.		Nes.		Aal.		Sands- vær.		Rollag.			
			Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.				
Kronisk Rheumatisme . . .	583	2	3	2	350	228	94	2	158	-	232	-	3	-	31	-	59	-	6	-		
Fnat	223	-	67	58	51	47	70	-	43	-	68	-	-	-	9	-	23	-	10	-		
Skurv	60	-	15	17	2	-	1	-	-	-	30	-	25	-	4	-	-	-	-	-		
Kjertelsyge	362	3	100	168	33	61	85	1	58	-	149	1	12	-	30	-	18	1	10	-		
Rakit.	115	7	68	47	-	-	41	5	25	2	10	-	7	-	14	-	18	-	-	-		
Tuberkuløse Betændelser og																						
Miliærtuberkulose	103	61	43	20	22	18	51	26	11	14	22	10	3	3	9	-	7	8	-	-		
Lungetuberkulose	410	196	15	17	182	196	133	72	45	22	139	61	12	9	4	-	64	27	13	5		
Kræft og Sarkom.	130	98	1	-	66	63	44	34	16	20	43	27	8	5	5	5	13	6	1	1		
Morbus Brightii	116	31	5	7	63	41	37	6	10	3	41	9	7	4	2	-	14	6	5	3		
Blegsot og Anæmi	1832	2	115	251	181	1285	699	2	459	-	391	-	28	-	50	-	172	-	33	-		
Livmodersygdomme	324	-	-	2	-	319	103	-	25	-	120	-	7	-	31	-	30	-	8	-		
Kardialgi, kronisk Gastrit																						
og Dyspepsi	1696	3	77	115	685	819	579	-	257	-	550	3	57	-	101	-	111	-	41	-		
Ormesygdomme	14	-	1	5	3	5	13	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-		
Drankersygdomme.	17	-	-	-	16	1	10	-	3	-	1	-	-	-	-	-	1	-	2	-		
Struma	93	-	1	11	7	74	13	-	11	-	49	-	-	-	2	-	15	-	3	-		
Brok	109	3	19	10	56	24	48	1	7	1	34	1	4	-	6	-	10	-	-	-		
Luxationer	61	-	10	6	8	11	22	-	5	-	20	-	4	-	4	-	6	-	-	-		
Benbrud.	211	2	32	15	81	57	84	2	23	-	67	-	7	-	5	-	23	-	2	-		

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne Dødsårsager			
	ialt.	Lungetuberkulose.	af epidemiske Sygdomme.	af ikke epidemiske Sygdomme.
Drammen	531	72	167	364
Drammen By	336	45	116	220
Holmsbu —	-	-	-	-
Bygder	195	27	51	144
Ringerike	168	22	57	111
Hønefoss By	21	4	6	15
Bygder	147	18	51	96
Modum	340	61	81	259
Nes	57	9	9	48
Aal	26	-	9	17
Sandsvær	146	27	44	102
Kongsberg By	76	13	22	54
Bygder	70	14	22	48
Rollag	22	5	2	20
Buskerud Amt	1290	196	369	921
Deraf i Byer	433	62	144	289
— Bygder	857	134	225	632

Tabel Side 45 giver Oplysning om en Del andre Sygdomme, der er kommet under Lægebehandling.

Lungetuberkulose. Dødsfald af denne Sygdom (se ovenstaaende Tabel) udgjorde for det hele Amt 15,2 pCt. af samtlige kjendte, ved Sygdom foranledigede Dødsfald og 21,3 pCt. af Dødsfald, foraarsagede ved ikke epidemisk Sygdom; for Byerne var Forholdet henholdsvis 14,3 pCt. og 21,5 pCt., for Bygderne 15,6 pCt. og 21,2 pCt. Fra Drammen Distrikt meddeles, at Tuberkulosen bestemt synes at være i Aftagende saavel i Byen som i Bygderne. Men Befolkningen her har ogsaa allerede længe haft ganske god Forstaaelse af denne Sygdoms Smitte- og Udbredelsesmaade, og de givne Forskrifter følges ogsaa mange Steder nok saa nøiagtig. At faa den Syge selv til at være forsigtig er derimod ofte det vanskeligste. (Pettersen). I Modum derimod synes Tilfældene af denne Sygdom at være i Tiltagende, væsentlig paa Grund af de mange indflyttede nye Familier og de paa Grund deraf mere overfyldte Beboelsesleiligheder. Det maa derfor ansees høist fornødent, at der fra det Offentliges Side, snarest ske kan, træffes Foranstaltninger ved en hensigtsmæssig Lov til Hindring af Smittens Udbredning. Plakater alene kan Intet udrette blandt Arbeidere og fattige Bønder, der bor i indskrænkede Rum. (Collett). Ogsaa i Aal angives Sygdommen at være i nogen Tiltagen. (Rømcke).

Om Amtets **Sindssyge** se den almindelige Beretning. I Drammen Lægedistrikt forpleiedes 124, 72 Kvinder og 52 Mænd. 99 er udsat af Fattigvæsener med Statsbidrag, 25 betaler for sig selv. De Sindssyge forpleies væsentlig i Kolonier, men ogsaa enkeltvis; ialt er der 41 Forpleiningshjem, det største

Fødte og Døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde						
	levende.	døde.	ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Barselseng.	ved ulykkelige Hændelser.	ved Selvmord.	ved Drab.
Drammen	1054	26	589	140	13	4	6	4	-
Drammen By	628	17	373	103	9	1	2	1	-
Holmsbu —	8	1	17	4	2	1	-	1	-
Bygder	418	8	199	33	2	2	4	2	-
Ringerike	477	9	216	39	5	1	4	1	2
Hønefoss By	107	1	22	7	1	-	-	-	-
Bygder	370	8	194	32	4	1	4	1	2
Modum	803	20	419	70	14	3	7	2	1
Nes	229	2	106	18	2	-	4	-	-
Aal	123	7	86	6	2	2	4	2	-
Sandsvær	361	7	232	39	6	1	5	1	-
Kongsberg By	165	4	95	18	3	1	2	-	-
Bygder	196	3	137	21	3	-	3	1	-
Rollag	100	7	59	3	1	1	-	-	-
Buskerud Amt	3147	78	1707	315	43	12	30	10	3
Deraf i Byer	908	23	507	132	15	3	4	2	-
— Bygder	2239	55	1200	183	28	9	26	8	3

med 14 Syge. De fleste Patienter forpleies i Lier, hvor Bønderne tildels har gjort sig en Levevei af at modtage dem. Forpleiningsprisen er fra 180 til henimod 300 Kroner. Tidligere har der ikke været nogen væsentlig Adskillelse mellem Kjønne; dette uheldige Forhold er lidt efter lidt rettet paa saaledes, at der nu (Oktober 1896) ikke længere paa noget Sted forpleies Mænd og Kvinder sammen. Forsaavidt muligt er det ogsaa ordnet saaledes, at Patienter, der dertil er skikkede, og for hvem det maa ansees hensigtsmæssigt, at de behandles alene, anbringes hos Folk, der ikke har andre Sindssyge i Forpleining. (Pettersen).

Af 109 opgivne Tilfælde af **Brok** er Sædet anført for 68 saaledes: Hernia inguinalis 49, cruralis 8, umbilicalis 10, ventralis 1.

Af **Luxationer** kjendes 61 Tilfælde, hvoraf Sædet er anført for 37, nemlig:

Luxatio maxillæ inf.	5	Luxatio radii	1
— claviculæ	1	— digit. manus	2
— humeri	20	— femoris	2
— antibrachii	6		

For **Benbrud** behandledes 211 Tilfælde med 2 Dødsfald. Bruddets Sæde er for 143 anført som:

Obstetriciske Operationer i Buskerud Amt.

Indikation.	Tangforløsning.				Vending.			Udtrækning ved Bækkenendeleie.		Partus præmaturus artificialis.		Perforation.	Exvisceration.	Efterbyrdsoperation.
	Mødre.		Børn.		Mødre.	Børn.		Mødre.	Børn.	Mødre.	Børn.	Mødre.	Mødre.	Mødre.
	lev.	død.	lev.	dødf.	lev.	lev.	dødf.	lev.	lev.	lev.	lev.	lev.	død.	lev.
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer	46	-	²⁾ 46	³⁾ 1	-	-	-	2	²⁾ 3	-	-	-	-	-
Bækkensneverhed	3	-	2	1	-	-	-	-	-	1	1	1	-	-
Barselkrampe	2	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skjævt Isseleie	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pande — Ansigtsleie	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Tverleie	-	-	-	-	4	3	1	-	-	-	-	-	⁴⁾ 1	-
Livmoderbristning	-	¹⁾ 1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	11
Tilsammen	52	1	50	4	4	3	1	2	3	1	1	2	1	11
	53		54			4								

¹⁾ Som Dødsarsag er opført Livmoderbristning. ²⁾ En Gang begge Tvillinger. ³⁾ 2den Tvilling (1ste Tvilling, født ved Naturens Hjælp, var ogsaa dødfødt). ⁴⁾ Moderen døde 1 Døgn efter Operationen; hun var allerede yderst svag, da samme foretoges.

Fractura cranii	2	Fractura digitor. manus	3
— ossium faciei.....	1	— colli femoris	8
— costarum	20	— femoris	10
— claviculæ	7	— patellæ	1
— humeri	10	— cruris	21
— antibrachii	11	— tibiæ	8
— radii	26	— fibulæ	5
— ulnæ	6	— malleolorum.....	2
— manus	2		

Af Lægerne udførtes 76 **obstetriciske Operationer**, hvoraf 44 i Drammen Distrikt, 3 i Ringerike, 12 i Modum, 2 i Nes, 4 i Aal, 9 i Sandsvær og 2 i Rollag. Om Indikationer og Udfald se Tabel Side 48.

Om **Jordemoderhjælpen** har en Del Jordemødre leveret Indberetninger til Distriktslægerne. De af disse gjorde Sammendrag meddeles i nedenstaaende Tabel:

Lægedistrikter.	Jordemødrene har bistaaet ved Antal Fødsler.	Deraf opgives:				
		Isselseie.	Ansigtseie.	Sædeleie.	Fodleie.	Tverleie.
Drammen	861	-	-	-	-	-
Modum	543	517	4	9	5	8
Nes	94	-	-	-	-	-
Aal	62	¹⁾ 61	-	-	²⁾ 1	-

¹⁾ Deraf 3 med Panden fortil. ²⁾ Dobbelt Fødsel.

Antal **Fødte** og **Døde** sees af Tabel Side 47.

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 1440 Fødte og Forholdet mellem Fødte og Døde = 100 : 54,2.

Efter Presternes Opgaver er 12 Kvinder **døde paa Barselseng**, efter Lægernes 13; 8 af disse opgives at være døde af Barselfeber, 1 af besværligt Fødselsarbeide, 2 af Livmoderbristning og 1 af Svangerskab udenfor Livmoderen, medens for 1 ingen nærmere Dødsårsag er angivet.

De **hyppigste Dødsårsager** sees af Tabel Side 50.

Veirliget skildres fra Modum som gennemgaaende godt og heldigt for Vegetationen. Hømengden var stor, men Høet blev flere Steder slet indbrjerget paa Grund af megen Regn. Af samme Grund blev ogsaa Kornavlingen mindre god, idet Agrene lagde sig. Potetesavlingen var god. Fra Rollag skrives: Vinteren var ikke synderlig kold; Vaaren kom tidlig; Forsommeren var varm og tør, Eftersommeren og Høsten meget regnfuld. Potetesavlingen mislykkedes; af det Ubetydelige, der avledes, raadnede senere det Meste. Fjeldbeiterne led ogsaa

De hyppigste Dødsaaarsager.

Dødsaaarsag.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		Byer.	Bygder.
Lungetuberkulose	196	62	134
Alderdomssvaghed	99	16	83
Kræft og Sarkom	98	29	69
Akut Bronkit	96	35	61
Lungebetændelse	81	23	58
Organisk Hjertesygdom	78	34	44
Akut Diarré og indenlandsk Kolera	55	25	30
Tuberkuløse Betændelser	51	17	34
Hjerneslag	50	16	34
Kronisk Bronkit	39	16	23
Medfødt Svaghed	38	13	25

paa Grund af den rigelige Nedbør, hvorfor Kreaturerne kom magre hjem om Høsten, og Sæterafkastningen blev ringe. (Kjær).

Levemaade og hygieniske Forhold etc. I Drammen Distrikt synes Almuen mer og mer at faa Øinene op for den Mulighed, at man ved Forsigtighed og passende Forholdsregler kan værges sig mod smitsomme Sygdomme. Renlighed, Ædruelighed og Sædelighed angives særlig i Bygderne at være upaa-klagelig; Lierstranden betegnes imidlertid som en sørgelig Undtagelse. Ved de ikke saa faa industrielle Anlæg især i Lier, samt ved den udstrakte Isbedrift og Trafik paa Fjorden i Røken og Hurum har Menigmand jevnlig god Fortjeneste, hvorfor Fattigdommen ikke er stor. (Pettersen). I Ringerike formenes Misbrug af Spirituosa at være i Aftagende. Arbejderbefolkningen, særlig de, der har Beskæftigelse i Fabrikerne, har bekvemme og nette Boliger og lever gennemgaaende godt. Det samme anføres ogsaa fra Modum Distrikt, hvor fornemmelig i Eker Arbejderbefolkningen er i stærkt Tiltagende paa Grund af flere store Fabrikers Opførelse og Udvidelse af ældre. «Overalt, men især omkring Fabrikstederne opføres nye, velindredede og smukke Huse af Planker. De ældre Strandsteder: Solbergelven, Krogstadelven, Mjøndalen, Hongsund, Vestfossen, Skotselven og Vikersund udvides og nye danner sig langs Elvekanten. Især er Bebyggelsen stærk i Nedre Eker og den sydligste Del af Modum. Foruden Fabrikerne kræver ogsaa Elvearbeidet stadig flere og flere Arbeidere, der i det Store taget overføres fra Jordbruget, som under de nuværende Forhold ikke har Evne til at udrede de høje Lønninger, som opnaaes ved Fabrikerne. Vistnok foregaar stadig en Indflytning andenstedsfra, men denne er endnu utilstrækkelig, hvorfor Jordbruget lider Mangel paa Arbeidskraft. Jordbrugerens økonomiske Evne er derfor i stærkt Aftagende, og værre vil det blive i nærmeste Fremtid, indtil alt igjen er nivelleret, men hertil kræves Menneskealdrer — eller til den bevilgende Myndighed har faaet Øinene op for, at Tidens Løsen: Alt for Arbeideren

og Intet for Jordens Bruger — er landsødelæggende. De større Eiendomme, til hvis Drift maa benyttes leiet Arbeidshjælp, drives alle med aarvist Tab. Store Skatter, høie Renter og kostbar Leiehjælp uden tilsvarende Indtægter reducerer hurtigt de forhen velstaaende Bønder, medens Smaabruget, der driver Jorden med egen Hjælp, og Arbeideren, der er relativt skattefri, leve i økonomisk Uafhængighed, saalænge de ikke lader sig smitte af Tidens luxuriøse Aand. Men hertil er desværre altfor Mange tilbøjelige. Baade Levemaaden og Klædedragten bliver bedre og finere for hvert Aar — efterhvert som Lønningerne stiger, og Levnetsmidlernes Pris falder; dette smitter over paa Bønderne, som istedetfor at indskrænke sig i de knappe Tider, tildels tvinges af Arbeidsstanden og Tjenerne til at leve over Evne. Gaardsbruget er derfor i Tilbagegang, og Grunden hertil er efter min Mening ikke saameget de lave Priser paa alle Slags Gaardsprodukter, som de høie Lønninger og den utidige Skattefrihed, som selv godt aflønnede Arbeidere nyde. Eiendomspriserne er i stadigt Synkende. Kapitalerne svinder i de jorddyrkende Distrikter og øges i Byerne. — I intet af Distriktets Herreder findes lovligt Øludsalg, men ikke desto mindre fortæres ligesaa store, om ikke større Kvanta berusende Drikke, som før. Ulovlige — skattefri — Ølsjapper findes baade i Housgund og Vestfossen med flere Steder». (Collett).

Fra Aal skriver Distriktslægen blandt Andet: I Aarets Løb er der skeet Henvendelse til Skolestyrerne inden Distriktet angaaende Toiletgjenstandes Anbringelse i Skolelokalerne samt angaaende Badning af Skolebørnene paa Skolen. Der foresloges, at Børnene hver Morgen ved Ankomsten til Skolen skulde have et Slags Visitation, forat Læreren eller Læreren kunde overbevise sig om, at de mødte hele og renvaskede frem. For det Tilfælde, der skulde vise sig Mangler med Hensyn til Renligheden, henstilledes det til Skolestyret at bevilge de fornødne Midler til Anskaffelse af Vaskevandsfad, Sæbe, Kam og Haandklæder. Alle tre Skolestyrer inden Distriktet bifaldt Forslaget om disse Toiletsagers Anbringelse i Skolelokalerne. Hols Skolestyre forespurgte rigtignok samtidig, om ikke Distriktslægen skulde ville forære Hol disse Sager — en Anmodning, som blev imødekommet. Flere Lærere, som jeg har talt med, har udtalt sin store Tilfredshed med den trufne Foranstaltning. Der skal vistnok lidt Mod hos Læreren til at sende et skident Skolebarn bort for at vaske sig, saa de andre Børn se derpaa. Det har saaledes glædet mig at høre om en Del Lærere, som har anvendt Toiletsagerne efter Bestemmelsen, paa samme Tid som det har været mindre opmuntrende at høre om enkelte, der ikke har brugt dem synderligt. — Hvad Badning angaar, saa gik mit Forslag ud paa, at den skulde foregaa Høst og Vaar. Børnene skulde Dagen i Forveien underrettes om Badningen, der helst burde foretages om Lørdagene efter Skoletid; de skulde da medbringe et rent Linned samt et Uldtørklæde — til Undgaaelse af Forkjølelse paa Hjemveien —. Paa Forhaand maatte der være sørget for Opvarmning af Vand; en stor saakaldt Primkjedel, der almindeligvis findes borte i Gaardene, kunde anvendes hertil. Endvidere maatte have ved Haanden nogle Bøtter med koldt Vand, som havde staaet inde Natten over, en vid Balje eller en saakaldt Afskjæring, en stor Svamp, Sæbe, Haandklæder og Kam. Inde i selve Skoleværelset skulde nu Badningen gaa for sig, idet Børnene efter Tur, et ad Gangen, kom ind fra det tilstødende Lærerværelse, der bruges som Venterum. Naar saa den Badende var steget op i den tomme Balje eller Afskjæring, skulde den med varmt Vand fyldte, store Svamp gjentagne Gange udpresses over Vedkommendes Hoved; derefter skulde Indsæbning og Vaskning foretages. Saa en Afskylling med varmt Vand, hvorefter Overgydning ved Svampen med koldt Vand, og saa endelig Aftørring med et grovt Haandklæde. — Hols Skolestyre udtalte sin Sympathi for den til Grund for Forslaget liggende Tanke, men ansaa det ugjærligt at faa det gennemført. —

I Aal udtalte Skolestyret, at det ikke har noget imod, at Skolekommunens Lærere og Lærerinder gjør Forsøg i den i Distriktslægens Skrivelse paaapegede Retning, ligesom Skolestyrets Medlemmer og Skolens Lærere anmodedes om at forebringe Sagen for Kredsens Indvaanere — eller, naar Anledning ellers gives —. Lærerinden ved nedre Aals Smaaskole lovede ogsaa at praktisere Forslaget paa de Smaapiger, som hører til hendes Kreds*). — Kirkeværgerne tilskreves med Anmodning om, at Kirkerne maa blive vaskede fuldstændigt med varmt Vand og Sæbe mindst én, helst to Gange om Aaret. Gulvtæpper (Løbere) forlangtes udtagne og luftede samt pidskede 1 Gang hvert Aar. Ligeledes opfordredes Kirkeværgerne til at have Omsorg for, at Kirken efter hver Gudstjeneste grundigen luftes. — Omgangslægd bruges saavel i Aal som i Hol Herred. Med sin Cirkulationsliste reiser da disse Stakler fra Gaard til Gaard, Bygden rundt. Opholdet paa hvert Sted varer fra nogle Dage til flere Uger. Det antages, at Lægdslemmerne i Almindelighed faa nogenlunde Pleie. Med Renligheden er det dog tildels maadeligt bevednt, idet Sengklæderne ikke sjelden er fulde af Utøi. Følgen heraf bliver da den, at Lægdslemmerne reiser Gaarde mellem med et stort Følge. Dette Forhold er i og for sig misligt nok, men endnu beklageligere, naar det tages i Betragtning, at en Del af Lægdsyderne gjerne vil skaffe Lægdslemmerne rene Sengklæder, og ellers holde dem i Orden. I flere Aar har Opmærksomheden været henvendt paa dette sørgelige Forhold; saavel mundtlig som skriftlig Henvendelse er skeet til Fattigvæsenets Vedkommende, men uden Resultat. Idet enkelte, særlig urenlige Lægdslemmer her i Aal nævntes og under Paa-beraabelse af Fattiglovens § 70 om Lægdslemmernes «forsvarlige» Behandling, omhandlede denne Sag ihøst i et Møde i Aals Sundhedskommission. Der gjordes opmærksom paa, at det desværre ikke er ualmindeligt, at Lægdslemmerne er stærkt besat med Utøi. Det udtaltes som særdeles ønskeligt, at Lægdsyderne ikke skulde være tvungne til at modtage Lægdslemmer, medmindre de fra foregaaende Forpleiningssted var afleverede rene og fri for Utøi. I et kortefter afholdt Møde i Hols Sundhedskommission omtaltes ogsaa Sagen der. Skriftlig Henvendelse skede derefter til alle tre Fattigkommissioner inden Distriktet. Man har nu opnaaet, at Lægdslemmernes «Seddel» eller Cirkulationsliste indeholder udtrykkeligt Paabud om Renlighed, særlig Renholdelse for Utøi. — Den nu udover Landet saa almindelige Bevægelse blandt Ungdommen, der ytrer sig ved Sammenslutning i saakaldte Ungdomslag, har ogsaa forplantet sig til Hallingdals øvre Bygder. Under kyndig Ledelse og Tilsyn kunne saadanne Foreninger virke gavnligt i flere Henseender, idet de holdte Foredrag, Oplæsninger og Demonstrationer (t. Ex. Lysbilleder) o. l. kan virke belærende. Diskussionerne kan give Øvelse i at udtrykke sig og fremføre sine Meninger. Blandt andre Themaer har man ogsaa diskutteret Natteløberiet. Efter hvad der er mig berettiget, skulde jeg være mest tilbøilig til at tro, der er adskillig Stemning imod dette, i enkelte Kredse ialfald, men, som rimeligt, er man af den Mening, at denne Uskik maa afskaffes lidt efter lidt. I en enkelt Kreds var der mod 1 — én — Stemme vedtaget en Resolution gaaende ud paa Natteløberiets Biholdelse. (Rømcke).

Sygehuse. Drammen Bys Sygehus benyttes ogsaa af Amtets og dets Herreders Syge.

Af **Badeindretninger** staar i Hønefoss Folkeskolens Bad til almindelig Afbenyttelse. Modums Bad var i Virksomhed som sædvanlig; Badegjæsternes

---

*) Ved April Maanedes Udgang 1896 badede hun da ogsaa Afdelingens 9 Smaapiger, og har angivelig ikke hørt andet end godt derefter. Lærerinden tror, det ikke skulde være nogen Vanskelighed med regelmæssig Badning af disse Skolebørn, men hun vilde dog betinge sig, at hun skulde have en flink, forstandig, voxen Pige til Hjælp.

Antal var mellem 2—300. Af mindre Bade findes i dette Distrikt flere, navnlig ved de Gaarde, hvor Sommergjæster indlogeres; af den Slags Sanatorier bliver der aarlig flere og flere; især paa Norefjeld i Krødsherred drives den Slags Virksomhed. — I Nes er der opført et Folkebad. Herom skriver Distriktslæge i Aal, Rømcke, hvis Initiativ Badets Oprettelse skyldes: «Badet, som ligger paa Sparebankens Tomt, lige ved Veien til Lærdal, er opført paa Graastensmur, der i Gjennemsnit er 0,62 Meter høi. Huset er opført ved Luftetømring af Furu-materialer. Det bestaar af 3 Rum eller Værelser, nemlig Entré eller Forgang, Af- og Paaklædningsværelse samt Baderum, hvorhos det ovenpaa værende Mørkeloft ved Tømmervægge er afdelt i 2 Rum. Den udvendige Bygning er 9 Meter lang, 6,35 Meter bred og 4 Meter høi til Røstet, der er ca. 2,30 Meter høit. Under Bygningen er ingen Kjelder, men en tømret Brønd eller Vandbeholder, som er ca. 11 Meter dyb. Under Forgangen er Brønden beliggende; her er da ogsaa den kombinerede Suge- og Trykpumpe anbragt, der transporterer Vandet fra Brønddybet op i de to paa forreste Loftrum staaende store Vandkar, der er placerede paa hvert sit saakaldte «Spildbræt» af Kobber. I Forgangen er ogsaa Ildstedet. Afklædningsrummet er afdelt i 5 Baase, forsynede med hver sin Bænk og paaliggende Madrats og Skraapude, ligesom her findes en Hylde til at lægge fra sig paa. Af Renlighedshensyn er Madratserne og Skraapuderne overtrukne med Olielærred. Indgangen til hver Baas dækkes ved et forskydeligt Uldtæppe. Det maledede Gulv er dækket med Linoleum. Væggene i dette Værelse — som ogsaa i de andre — er først fugede, tættede med en Komposition af Lim, Cement og Stenkultjære. Derefter er Væggene her bordklædte, medens derimod i Baderummet først er anbragt et Lag med Tjærepap og udenpaa denne igjen Bordklædningen. Afklædningsrummet opvarmes ved en almindelig Etageovn. Fra Afklædningsrummet fører en Dør ind i Baderummet og en ind i Duschrummet. I Baderummet bestaar Gulvet af Stenheller, som er dækkede med et Lag af Cement; ovenpaa dette er anbragt et glissent Bordgulv af Trætrekker. Paa den mod Forgangen vendende Side har den saakaldte Bolinderske Cirkulationsovn sin Plads; den opvarmer samtidig Luften og Badevandet. Ovnens er ca. 2 Meter høi, cylinderformet. Oven over Ildstedet ligger en Rist, og paa denne er i Form af en nedad bred og opad afsmalnende Spiral anbragt et ca. 5 Cm. tykt Kobber-rør. Fra Koldtandskarret paa Loftet tilføres Kobberspiralrøret det fornødne Vand; naar saa den nedenfra opstigende Varme har ophedet og saaledes udvidet Vandet, stiger det op i det andet Kar og blander sig der med det her før op-pumpede kolde Vand. Rørledninger fører varmt og koldt Vand til Duschrummet og til et ved Ovnens anbragt større Kobberkar. Før Varmen slippes op i Piben, passerer den fra Ovnens øverste Parti først gennem et Ovnsrør — parallelt og ved Siden af Ovnens — ned mod Gulvet, hvorfra et lignende, opstigende Rør fører den tilbage mod Udgangspunktet, og saa slippes endelig Varmen ud i Piben. Fra Varmt- og Koldtandskranerne fyldes nævnte Kobberkar med Vand af for-ønsket Varmegrad. Hensigten hermed er, at der under Benyttelsen af Varmluft-Duschbadet skal være Anledning til med Zinkbætter at forsyne sig med Vaskevand for dem, som maatte ønske det. Børster og Sæbe forefindes til Afbenyttelse. Fra Duschrummet ledes det benyttede Vand gennem en ca. 18 Meter lang Kanal af Kloakrør ned i Grunden, som her er meget porøs og aaben. Inde ved Huset ligger Kloaken ca. 2 Meter og ved den ydre Ende ca. 3,50 Meter under Overfladen. Et enkelt Ventilationsapparat leder den overflødige Varme ud. Det hele Anlæg koster omtrent Kr. 5000,00. Foreløbig er det Meningen at holde Badet aabent hver Lørdag; for hvert Bad skal betales 10 Øre. Hermed vil Udgifterne langt fra dækkes, men Hovedsagen maa jo være at faa Hallingerne til at bade, baade fordi det er behageligt og nyttigt for dem».

Følgende Tabel giver Oplysning om Antallet af behandlede fattige Syge, Møder i Sundhedskommissioner, Vaccinerede og retsmedicinske Forretninger.

Lægedistrikter.	Fattigsygepleien.		Sundheds- kommis- sioner. Antal Møder.	Vakci- nerede.	Retsme- dicinske Forret- ninger.
	Antal anmel- dende Læger.	Fattige Syge.			
Buskerud Amt	21	3096	61	2203	26
Drammen	3	1312	¹⁾ 30	832	12
Ringerike	4	488	²⁾ 6	387	5
Modum	8	857	³⁾ 11	513	4
Nes	1	109	⁴⁾ 2	139	2
Aal	1	83	⁵⁾ 9	101	3
Sandsvær	3	176	⁶⁾ 2	157	-
Rollag	1	71	⁷⁾ 1	74	-

¹⁾ Drammen By 25, Lier 2, Røken 2, Hurum 1. ²⁾ Aadalen 1, Hole 1, Norderhov 2, Hønefoss 2. ³⁾ Nedre Eker 5, øvre Eker 2, Modum 3, Krødsherred 1. ⁴⁾ Nes. 2. ⁵⁾ Hol 8, Aal 1. ⁶⁾ Kongsberg 1, Flesberg 1. ⁷⁾ Nore 1.

I Sundhedskommissionens Møder i Drammen By er behandlet Tillæg til Sundhedsreglerne angaaende Salg af Fødemidler, samt «Forholdsregler for Bagerier»; disse er senere trykt og opslaaet i Bagerierne. Endvidere er Byens Vandforsyning og Forholdsregler til at bevare Vandet frit for Infektion blevet diskuteret og de herom til Kommunebestyrelsen indleverede Forslag af denne i det Væsentlige besørget iværksat. Men uagtet der er gjort større Forbedringer ved vore Tjern i Retning af at faa opsamlet saa meget Vand som muligt, lider Byen dog af for liden Vandforsyning, især i tørre Somre. Eftersom Byen øger i Folkemængde, og flere industrielle Anlæg voxer op, vil Kravet paa mere Vand blive større og større. Hertil kommer desuden, at den ind til Byen liggende Lierstrand, der nu har 1800 Indbyggere, og som vel om kortere eller længere Tid vil blive indlagt under Byen, ogsaa maa skaffes Vand. Isommer har Vandmangelen der været forfærdelig og trykkende. Befolkningen har enten været henvist til at skaffe sig Vand den lange Vei fra Byen, hvilket er forbudt, eller til at bruge Vand fra den grumsede Fjordstrand, hvis Bredder optages af Gjødsehauge og Dagrenovationens Produkter. (Pettersen).

V. Jarlsberg og Larvik Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i km. ²	Tilstedev. Indb. 1ste Ja- nuar 1891.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpe- væknaterer.
Amtet	.....	2 320,93	97 745	38	9	43	14
1. Tønsberg	.....	781,12	44 418	18	4	20	9
	Tønsberg, Kjøbstad	1,02	6 818	6	1	3	.
	Horten, Ladested	3,71	6 536	5	3	5	.
	Aasgaardstrand, Ladest.	0,18	372	1	.	1	1
	Vaale	82,80	2 682	.	.	1	1
	Borre	63,86	2 883	.	.	1	1
	Sem	103,03	5 627	1	.	1 ¹⁾	1
	Andebu	176,97	2 632	.	.	1	1
	Stokke	119,34	5 049	1	.	2	2
	Nøtterø	54,85	5 560	1	.	2	1
	Ramnes	187,97	3 158	1	.	1	1
	Tjøme	37,99	3 101	2	.	2	1
2. Hof	.....	866,53	19 423	7	1	7	1
	Holmestrand, Kjøbstad	0,42	2 287	2	1	1	.
	Svelviken, Ladested	0,50	1 346	1	.	1	.
	Hof	158,55	2 238	2	.	1	.
	Lardal	278,83	2 629	1	.	1	.
	Skoger	114,37	3 565	.	.	.	.
	Strømmen	54,19	1 518	.	.	1	.
	Sande	172,59	3 651	1	.	1	1
	Botne	87,03	2 189	.	.	1	.
3. Larvik	.....	673,28	33 904	13	4	16	4
	Larvik, Kjøbstad	2,60	10 933	6	3	7	.
	Sandefjord, —	1,12	3 903	3	1	4	.
	Sandherred	116,85	5 943	1	.	1	.
	Tjølling	66,69	3 574	.	.	1	1
	Hedrum	298,95	3 887	.	.	1	1
	Brunlanes	185,11	4 611	1	.	2 ²⁾	2
	Fredriksværn	1,96	1 053	2	.	1	.

1) Jordemoderen bor i Tønsberg By. 2) Den ene Jordemoder bor i Larvik By.

Sundhedstilstanden kan betegnes som noksaa tilfredsstillende. Kighoste og Influenza optraadte epidemisk over hele Amtet, Mæslinger og Difteri inden enkelte Dele. Antallet af anmeldte Tilfælde af epidemiske Sygdomme er 12 205 mod 10 313 i 1894.

Dødeligheden. De Dødes Antal var 1564 eller 15,7 pro mille af den beregnede tilstedeværende Middelbefolkning (99 800). Aaret forud var Dødeligheden 15,2 pro mille.

Til Oplysning om de **epidemiske Sygdomme** henvises til den efter Lægernes Opgaver sammendragne Tabel (se Side 56 og 57).

I Jarlsberg og Larvik Amt anmeldte

	Ialt kjendte		Tiden er opgivet for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.
	Tilfælde.	Dødsfald.							
Tyfoidefeber	22	3	22	1	-	-	-	3	-
Cerebrospinalmeningit	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Barsel-feber	17	5	17	5	1	-	1	-	4
Børnekopper	1	-	1	1	-	-	-	-	-
Vandkopper	323	-	323	9	9	1	13	10	11
Skarlagensfeber	282	10	282	62	53	46	30	4	6
Røde Hunde	195	-	195	-	-	21	20	58	48
Mæslinger	457	10	457	63	58	80	78	94	39
Rosen	148	-	148	20	17	22	11	13	10
Kighoste	1045	25	1045	102	94	146	73	58	77
Difteri	124	15	124	24	6	15	11	5	4
Strubehoste	13	3	11	2	6	2	1	-	-
Kusma	4	-	4	-	-	-	-	2	-
Akut Katarr i Luftveiene og Bronkit	4566	46	4566	652	598	678	484	395	236
Katarralsk og follikulær Angina	930	-	930	134	110	109	68	59	42
Influenza	1665	16	1665	11	265	986	270	57	3
Lungebetændelse	582	85	582	83	102	94	89	44	32
Pleurit	146	5	146	17	14	10	10	8	18
Gigtfeber	138	2	138	24	17	16	12	8	12
Koldfeber	4	-	4	-	1	-	-	-	1
Diarré, akut, og indenlandsk Kolera	1600	32	1600	96	87	81	87	133	200
Blodgang	30	5	30	-	6	-	9	-	6
Skjærbug	2	-	2	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	12295	262	12293	1306	1444	2307	1267	951	749

Tyfoidefeber. 10 af de anmeldte Tilfælde forekom om Høsten i Horten. 1 Tilfælde paa Gaarden Vadum i Stokke samt 2 Tilfælde i Larvik Distrikt optraadte hos hjemkomne Sømænd.

Af **Børnekopper** forekom i Januar 1 Tilfælde paa Nøtterø i Tønsberg Distrikt; det dannede Afslutningen paa den lille Epidemi, som begyndte i November 1894.

Vandkopper optraadte i sidste Kvartal epidemisk over en stor Del af Amtet.

Skarlagensfeber forekom i Begyndelsen af Aaret nok saa almindelig, men for det Meste med spredte Tilfælde inden Tønsberg og Hof Distrikter.

epidemiske Sygdomme.

Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.	Fordeling paa Lægedistrikterne:					
						1		2		3	
						Tønsberg.		Hof.		Larvik.	
						Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
2	-	2	6	4	4	18	3	-	-	4	-
-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
1	-	-	1	1	3	11	2	4	1	2	2
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
8	8	12	79	93	70	140	-	15	-	168	-
9	2	2	3	22	43	148	6	65	3	69	1
33	4	5	-	4	2	22	-	14	-	159	-
30	6	1	1	5	2	362	4	53	6	42	-
7	12	8	10	11	7	66	-	13	-	69	-
68	71	77	107	99	73	470	10	186	11	389	4
9	2	5	5	15	23	102	12	3	-	19	3
-	-	-	-	-	-	3	3	1	-	9	-
1	-	-	-	-	1	1	-	-	-	3	-
184	158	186	267	294	434	3021	17	406	19	1139	10
49	28	48	70	107	106	644	-	73	-	213	-
4	2	2	1	10	54	1120	10	188	2	357	4
15	11	17	14	35	46	285	48	67	14	230	23
7	12	13	10	11	16	85	2	22	3	39	-
8	8	7	7	8	11	83	2	23	-	32	-
-	-	-	1	1	-	2	-	-	-	2	-
213	188	148	124	124	119	1048	17	139	7	413	8
6	3	-	-	-	-	-	-	30	5	-	-
-	2	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-
654	518	533	706	844	1014	7633	136	1304	71	3358	55

I Stokke — Tønsberg Distrikt — optraadte dog 2 udtalte Epidemier; den første med 31 Angrebne begyndte uden paaviselig Smittekilde samtidig paa Gaardene Jevnaker og Fitja, hvorfra den spredte sig til flere omliggende Gaarde samt til Gaarden Eik i Skjee; paa sidstnævnte Sted forekom kun et Tilfælde hos en Lærerinde, der havde undervist paa Skolen et Par Dage med vel udviklet Udslet uden dog at smitte nogen af Børnene. Den anden Epidemi optraadte mod Aarets Slutning paa Gaardene Furulund og Husum antagelig ved Smitte gennem Bryllupsgjæster fra Kvelde Sogn, Annex til Hedrum i Larvik Distrikt; Sygdommen var i Regelen godartet. (V. Larsen). I Larvik Distrikt, blev den i de 2 sidste Maaneder af Aaret epidemisk i Kvelde og Hvarnes, Annexer til Hedrum, hvorfor

Liste over forskjellige behandlede Sygdomme.

	Ialt opgivne		Børn.		Voxne.		Fordeling paa Lægedistrikterne :					
							1		2		3	
	Tilfælde.	Dødsfald.					Md.	Kv.	Md.	Kv.	Tønsberg.	
			Tilf.	Dødsf.	Tilt.	Dødsf.					Tilf.	Dødsf.
Kronisk Rheumatisme	586	-	4	4	345	233	312	-	34	-	240	-
Fnat.	297	-	97	87	46	67	93	-	133	-	71	-
Skurv.	18	-	6	7	4	1	9	-	-	-	9	-
Kjertelsyge	339	3	116	128	42	53	188	1	86	-	65	2
Rakit	188	7	99	74	8	7	86	4	28	1	74	2
Tuberkuløse Betændelser og Miliær- tuberkulose	66	41	18	19	14	15	28	18	22	10	16	13
Lungetuberkulose	615	185	41	42	272	260	310	85	89	46	216	54
Kræft	141	90	-	-	67	74	72	51	31	20	38	19
Morbus Brightii	135	25	18	13	52	52	72	12	15	4	48	9
Blegsot og Anæmi	1441	3	71	235	75	1052	941	1	230	2	270	-
Livmodersygdomme	501	-	-	-	-	501	274	-	72	-	155	-
Kardialgi, kronisk Gastrit og Dyspepsi	1643	3	85	123	542	882	992	2	255	1	396	-
Ormesygdomme	33	-	10	9	6	8	25	-	8	-	-	-
Drankersygdomme	28	1	-	-	23	5	18	1	3	-	7	-
Struma	10	-	-	1	-	9	4	-	4	-	2	-
Brok	132	2	29	13	61	29	63	1	29	1	40	-
Luxationer	52	-	10	2	29	6	32	-	7	-	13	-
Benbrud	153	4	26	6	61	42	77	1	31	3	45	-

Skolerne lukkedes. En Mængde Børn var angrebne, og flere ældre Folk fik ogsaa Sygdommen. Uagtet denne som Regel var mild, forekom der dog flere Tilfælde af Nefriter og Glandelabscesser.

Mæslinger optraadte i Aarets første Halvdel almindelig over store Dele af Amtet i Forbindelse med Epidemien fra Høsten iforveien.

Kighoste, der siden Slutningen af 1894 havde faaet adskillig Udbredelse, forekom epidemisk hele Aaret igjennem inden samtlige Distrikter og foranledigede ikke faa Dødsfald.

Difteri optraadte i Tønsberg Distrikt med ikke faa Tilfælde fornemlig i Begyndelsen og Slutningen af Aaret, især i Tjømø og Stokke Herreder. Det synes, som Vintermaanederne, naar Døre og Vinduer holdes forsvarlig lukket, og Mennesker stuver sig sammen i de smaa Rum, begunstiger dette Smittestofs Udvikling. (Lindseth). I Stokke begyndte Sygdommen paa Gaarden Fan ved Smitte med en Tjenestepige fra Tjømø. Sygdommen udbredte sig til 7 Huse; denne store Udbredelse skyldtes en Dansemoro paa Gaarden Fitja, hvor en Pige fra det først angrebne Hus havde været tilstede. Smitten bragtes herved til 4 Huse, hvor 21 Individuer angrebes. Da Sygdommen strax før Jul begyndte at antage foruroligende Dimensioner, blev Skolerne lukket, ligesom alle Forsamlinger i offentlige Lokaler forbødes. (V. Larsen). I Sommermaanederne bragtes Smitten fra Kristiania med Landliggere til Omegnen af Aasgaardstrand samt til Nøtterø, hvor Sygdommen dog ikke udbredtes udenfor de respektive Familier.

Influenza optraadte epidemisk i Maanederne Februar, Marts og April. I Tønsberg Distrikt blussede den lidt op i Marts paa Landsbygden, for hurtigt atter at svinde. Den synes at have udspillet sin Rolle for denne Gang. (Lindseth).

Blodgang. I Hof Distrikt opstod der i Begyndelsen af Aaret 2 lokale Epidemier, begge foranledigede ved Smitte fra den samme Omstreiferfamilie. I Sande Herred angrebes 6, hvoraf 2 døde; i Lardal behandledes 24 Tilfælde, hvoraf 3 døde. Epidemien begyndte i Februar hos en Familie med 5 Børn paa Dylleberg i Sande. Det oplystes, at der nogle Dage før havde været en Omstreifer med Kone og Børn inde i Stuen paa dette Sted, og at et af disse Børn havde havt blodige Afføring. Den samme Taterfamilie blev senere paatruffet i Kongsberg; ogsaa her døde et Barn i det Hus, hvor den havde boet, af blodig Diarré efter et kort Sygeleie. Nu blev det oplyst, at Taterne fra Dylleberg var reist til Lardal, hvor de havde opholdt sig, indtil de reiste til Kongsberg Marked. I Lardal havde de paa en Gaard ligget en Nat i samme Værelse som Gaardens Folk, hvorpaa 8 af Børnene efter nogle Dages Forløb fik Mavesyge. Medens disse Børn endnu var syge, smittedes en Kone, der var i Dagarbeide i Huset, og denne Kone smittede saa igjen sine 5 Børn. Ingen af disse Angrebne døde, og i det Hele taget synes Sygdommen at have været mindre ondartet i Lardal. Først i April, da Læge hentedes til en Familie paa Berg, erkjendtes Sygdommen for Dysenteri; Isolation med paafølgende Desinfektion blev da foretaget. Sygdommen vedblev imidlertid i Sommermaanederne, at udbrede sig til forskjellige Gaarde men af alle Angrebne er sikkerlig kun en Del blevet bekjendt. Den store Udbredelse tiltrods for Isolation og Desinfektion maa derfor skrives paa de lettere, ikke anmeldte Tilfældes Regning. I Ekstremiteter, der indsendtes til det patologisk-anatomiske Institut, fandtes blandt andre Bakterier en Art, der aldeles lignede dem, som var fundet i Tarmene hos de 2 paa Dylleberg døde Børn. Disse var nemlig blevet opgravet og obduceret, da der var opstaaet Mistanke om Forgiftning. I de til det patologisk-anatomiske Institut indsendte Indvolde befandtes den nedre Del af Tyndtarmen samt hele Tyktarmen ligesom bestrøet med fast

vedhængende mel- eller klidlignende Fnug eller — især i Tyktarmen — infiltreret med et graaligt, fasthængende, hindeagtigt, difteroid Belæg. Mesenterialkjerterne var temmelig betydeligt svulne. (Eger).

Veneriske Sygdomme. Udenfor Sygehus behandlede vil sees af følgende Tabel.

Sygdom.	Tilfælde.	Dødsfald.	Fordeling paa Lægedistrikterne:			
			1		2	3
			Tønsberg.		Hof.	Larvik.
			Tilf.	Dødsf.	Tilfælde.	Tilfælde.
Veneriske Saar	61	2	35	2	4	22
Konstitutionel Syfilis						
Hereditær —						
Gonorré	144	-	94	-	4	46

Til Oplysning om en Del andre af Lægerne behandlede Sygdomme henvises til Tabel Side 58.

Lungetuberkulose. Dødsfald af denne Sygdom udgjorde for det hele Amt 17,9 pCt. af samtlige kjendte, ved Sygdom forårsagede Dødsfald og 24,0 pCt. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme. For Byerne var Forholdet henholdsvis 17,1 pCt. og 21,9 pCt. og for Bygderne 18,5 pCt. og 25,6 pCt. Se forøvrigt Tabel Side 61.

Om Amtets **Sindssyge** se den almindelige Beretning.

Fnat har i Tønsberg Distrikt udbredt sig som Epidemi over en Del af Stokkes Annexer Skjee og Arendal.

Af **Brok** opgives 132 Tilfælde og 2 Dødsfald. Sædet var for 112 følgende: Hernia inguinalis 72, cruralis 12, umbilicalis 24, ventralis 4.

For **Benbrud** behandlede 153, hvoraf 4 døde. Sædet var for 150 følgende:

Fractura cranii	1	Fractura digitorum	7
— ossium faciei	1	— colli femoris	8
— costarum	25	— femoris	11
— claviculæ	8	— patellæ	1
— scapulæ	2	— cruris	10
— humeri	15	— tibiæ	2
— antibrachii	8	— fibulæ	8
— radii	39	— malleolorum	2
— ulnæ	2		

For **Luxationer** behandlede 52. Sædet opgives saaledes:

Luxatio maxillæ inf.	4	Luxatio digitorum manus	3
— humeri	27	— femoris	2
— antibrachii	16	— patellæ	1
— radii	1	— pedis	2
— ulnæ	1	— digitorum pedis	1

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne Dødsårsager			
	ialt.	Lunge- tuberkulose.	af epidemiske Sygdomme.	af ikke epidemiske Sygdomme.
Tønsberg	532	85	136	396
Tønsberg By	106	13	28	78
Horten —	99	16	22	77
Aasgaardstrand —	6	1	-	6
Bygder	321	55	86	235
Hof	241	46	71	170
Holmestrand By	24	3	4	20
Svelviken —	30	4	9	21
Bygder	187	39	58	129
Larvik	260	54	55	205
Larvik By	153	33	30	123
Sandefjord —	21	5	4	17
Bygder	86	16	21	65
Jarlsberg og Larvik Amt	1033	185	262	771
Deraf i Byer	439	75	97	342
— i Bygder	594	110	165	429

Fødte og Døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde						
	le- vende.	død- fødte.	ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Bar- sel- seng.	ved ulykke- lige Hæn- delser.	ved Selv- mord.	ved Mord og Drab.
Tønsberg	1288	30	735	118	13	2	13	5	1
Tønsberg By	193	4	124	23	-	1	1	1	-
Horten —	225	8	124	24	6	1	2	-	1
Aasgaardstrand By	12	-	4	1	-	-	-	-	-
Bygder	858	18	483	70	7	-	10	4	-
Hof	564	10	307	56	6	1	4	7	1
Holmestrand By	70	-	30	11	2	-	-	-	-
Svelviken —	37	-	33	6	1	-	-	1	-
Bygder	457	10	244	39	3	1	4	6	1
Larvik	1001	24	522	103	15	5	14	5	-
Larvik By	341	11	175	39	5	4	2	1	-
Sandefjord By	124	2	54	10	1	-	1	1	-
Bygder	536	11	293	54	9	1	11	3	-
Jarlsberg og Larvik Amt	2853	64	1564	277	34	8	31	17	2
Deraf i Byer	1002	25	544	114	15	6	6	4	1
— i Bygder	1851	39	1020	163	19	2	25	13	1

Obstetriciske Operationer i Jarlsberg og Larvik Amt.

Indikation.	Tangforløsning.			Vending.				Udtrækning ved Bækkenendeleie.		Perforation.	Efterbyrdsoperation.
	Mødre.		Børn.	Mødre.		Børn.		Mødre.	Børn.	Mødre.	Mødre.
	lev.	lev.	dødf.	lev.	dødf.	lev.	dødf.	lev.	lev.	lev.	lev.
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer ...	52	¹⁾ 51	2	-	-	-	-	1	⁴⁾ 2	1	-
Bækkensneverhed	6	4	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselkrampe	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Placenta prævia og Blødning	-	-	-	1	-	1	-	1	1	-	-
Ueftergivelige Fødselsdele	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Isseleie med Panden fortil	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	3	²⁾ 1	³⁾ 2	2	-	-	-	-
Fremfald af Arm	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— - Navlesnor	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5
Timeglasformet Sammentrækning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Blødning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Sum	66	63	4	5	1	4	2	2	3	1	7
		67		6		6					

¹⁾ En Gang af begge Tvillinger. ²⁾ Dødsårsag: Barselfeber. ³⁾ Den ene af disse var en 2den Tvilling, der døde 10 Timer efter Fødselen; om 1ste Tvilling ingen Oplysninger. ⁴⁾ 1ste Tvilling, Nedhentning af en Fod, 2den Tvilling, Nedhentning af begge Fødder.

Obstetriciske Operationer. Af Læger udførtes tilsammen 84, deraf i Tønsberg Distrikt 34, i Hof 14 og i Larvik 36. Indikationer og Udfald vil sees af Tabel Side 62.

Antallet af **Fødte** og **Døde** sees af Tabel Side 61.

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 1289 Fødte og Forholdet mellem Fødte og Døde = 100 : 54,8.

Dødsfald paa Barselseng. Efter Presternes Opgaver døde 8 Kvinder paa Barselseng, efter Lægernes 9, hvoraf 5 opgives som døde af Barselfeber, 1 af Barselkrampe og 1 af Livmoderblødning, medens der for 2 ingen nærmere Aarsag er opgivet.

De hyppigste **Dødsaarsager** var:

Dødsaarsag.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		Byer.	Bygder.
Lungetuberkulose	185	75	110
Kræft og Sarkom	90	32	58
Lungebetændelse	85	30	55
Alderdomssvaghed	82	42	40
Organisk Hjertesygdom	58	28	30
Akut Bronkit	46	17	29
Tuberkuløse Betændelser	41	21	20
Hjerneslag	35	21	14
Akut Diarré og indenlandsk Kolera	32	12	20
Kronisk Bronkit	29	7	22

Levemaade og hygieniske Forhold. Fra Stokke — Tønsberg Distrikt — anføres, at de talrige til Behandling kommende Tilfælde af Anæmi og Kardialgi skyldes en uhensigtsmæssig Kost. I den Nødtilstand, hvori Landbruget for Øieblikket befinder sig, og med de med stadig stigende Gjæld beheftede Eiendomme er Bonden tvungen til at afhænde saagodtsom alle de Produkter, Jorden kaster af sig; Melken gaar til Ysteriet, og selv drikker man store Mængder af daarlig Kaffe istedet, ja det hænder ikke sjelden, at Folk, der ikke selv har Kjør, ikke engang under Sygdomstilstande kan skaffe sine Børn Melk. (V. Larsen). — Ogsaa fra Larvik Distrikt sættes de hyppige Tilfælde af forskellige gastriske Lidelser i Forbindelse med det daarlige Madstel. De mislige økonomiske Forhold hos en stor Del af Arbejderbefolkningen i Larvik og tildels ogsaa paa Landet angives som den væsentligste Aarsag til den uhensigtsmæssige Kost og derigjennem til Maveonderne. — I Larvik By er Kloaknettet blevet udvidet, og der er paabudt Tømning og Desinfektion af Privetbinger samt Udskylning af saavel private som offentlige Kloaker og Kloakkummer. En kommunal Dyrlæge er ansat som Kjødkontrollør og til at føre Tilsyn med Slagterier, Kjød og Melkeudsalg samt de inden Byen værende Kreaturers Røgt og Renlighedsforholdene i Fæhusene. (Hansteen).

Badeindretninger. Holmestrand's Bad var i Virksomhed. Et mindre Badehus i Sandebugten brugtes mest af Landliggere. — Ved Larviks Bad behandlede 350 Gjæster, hvoraf 203 norske og 78 danske. 184 helbrededes, 126 bedredes og 4 forlod Badet uhelbredede. De almindeligst behandlede Sygdomme var rheumatiske Affektioner, Nervesygdomme og kroniske Katarrer. Larviks Kar- og Badstubad bliver mere og mere benyttet hele Aaret igjennem; der herskede før hos Mange en Frygt for at bade om Vinteren, men nu har de Fleste faaet Erfaring for, at dette ogsaa er gavnligt. (Hansteen). Sandefjords Bad var meget godt besøgt, ligeledes den nye Badeanstalt i Fredriksværn.

Sygehuse. Carl Johansværns Sygehus tilhører Marinen. I Tønsberg har Amtet og denne By et fælles Sygehus. Holmestrand har et kommunalt Syge- og Fattighus. Ved Fredriksværn er der et Kysthospital for skrofuløse Børn. Ifølge Lægens Beretning for Budgetaaret 1895—1896 behandlede der i Driftsaaret 126 Børn, hvoraf 73,5 pCt. med gunstigt Resultat. Liggedagenes Antal var 20 458; Udgiften pr. Liggedag Kr. 1,58. I Larvik er der et Epidemilazaret.

Om Amtets **Apothek** se den almindelige Beretning.

Følgende Tabel giver Oplysning om Antallet af behandlede fattige Syge, Møder i Sundhedskommissioner, Vaccinerede og retsmedicinske Forretninger.

Lægedistrikter.	Fattigsygepleien.		Sundheds- kommis- sioner. Antal Møder.	Vakci- nerede.	Retsme- dicinske Forret- ninger.
	Antal an- meldende Læger.	Fattige Syge.			
Jarlsberg og Larvik Amt	17	1703	57	2091	12
Tønsberg	7	995	¹⁾ 22	999	5
Hof	7	375	²⁾ 13	366	3
Larvik	3	333	³⁾ 22	726	4

¹⁾ Tønsberg 4, Horten 2, Aasgaardstrand 1, Nøtterø 2, Ramnes 1, Tjøme 4, Vaale 1, Borre 1, Sem 1, Andebu 1, Stokke 4. ²⁾ Hof 1, Lardal 4, Sande 1, Strømmen 3, Botne 1, Svelviken 2, Skoger 1. ³⁾ Larvik 4, Hedrum 2, Brunlanes 1, Tjølling 2, Sandehæred 1, Sandefjord 9, Fredriksværn 3.

VI. Hedemarkens Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i km².	Tilstedev. Indb. 1ste Jan. 1891.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpe- vaksinører.
Amtet		27507,72	120 386	40	4	48	43
1. Solør og Odalen		3492,38	32 625	9	1	10	9
	Kongsvinger, Kjøbstad	0,80	1 308	4	1	1	-
	Vinger	494,44	4 938	1	-	2	2
	Eidskogen	641,00	5 793	1	-	1	2
	Søndre Odalen	525,76	6 851	1	-	1	1
	Nordre —	488,66	4 137	1	-	1	1
	Brandval	517,12	3 707	-	-	1	1
	Grue	824,60	5 891	1	-	3	2
2. Hedemarken		2688,24	42 638	14	2	13	9
	Hamar, Kjøbstad	1,11	4 013	4	2	2	-
	Vang	531,12	4 901	1	-	1	1
	Furnes		3 749	-	-	1	1
	Stange	338,82	6 678	2	-	3	2
	Romedal	385,46	4 630	1	-	1	1
	Løiten	368,07	4 705	1	-	1	1
	Nes	164,58	3 655	2	-	1	-
	Ringsaker	899,08	10 307	3	-	3	3
3. Søndre Østerdalen		3036,74	18 633	7	1	6	6
	Elverum	1366,05	7 857	4	1	2	2
	Vaaler	648,80	3 589	1	-	1	1
	Aasnes	604,88	4 272	1	-	2	2
	Hof	417,01	2 915	1	-	1	1
4. Trysil		3759,54	5 460	2	-	4	5
	Trysil	3101,41	4 931	2	-	3	4
	Drevsjø Kapeldistrikt af øvre Rendalen	658,13	269	-	-	-	-
	Øvre Engerdalen Kapel- distrikt af ytre Ren- dalen		260	-	-	1	1
5. Rendalen		7093,47	9 892	3	-	9	7
	Aamot	1326,08	3 384	1	-	2	2
	Stor-Elvedalen	1565,43	3 065	1	-	2	2
	Sollien	477,86	433	-	-	2	1
	Øvre Rendalen (Drevsjø Kapeldistrikt undtaget)	3724,60	1 409	-	-	2	1
	Ytre Rendalen (øvre Engerdalen Kapeldi- strikt undtaget)		1 601	1	-	1	1

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i km ² .	Tilstedev. Indb. 1ste Jan. 1891.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpe- væknatører.
6. Tønset		6 398,71	10 330	5	-	6	7
	Lille-Elvedalen	2208,26	3 186	1	-	2	2
	Tønset.....	1126,97	3 062	2	-	2	2
	Tolgen Prestegjeld af						
	Tolgen.....	2095,68	3 370	1	-	1	2
	Kvikne Sogn af Kvikne	967,85	712	1	-	1	1

A n m. Inset Annex til Kvikne med 542 Indbyggere hører til Opdal Lægedistrikt; en Del af Tolgen Herred (med 275 Indb.) hører til Røros Prestegjeld og til Røros Lægedistrikt — hvilke Distrikter begge tilhører søndre Trondhjems Amt.

Opgaverne over Fladeindholdet af Tryssil og Rendalen Lægedistrikter er kun tilnærmelsesvis rigtige.

Sundhedstilstanden betegnes gennemsnitlig som meget god. Epidemiske Sygdomme af større Betydning forekom ikke; Sygeligheden forøvrigt synes ogsaa at have været mindre end sædvanlig. Det samlede Antal af opgivne epidemiske Sygdomstilfælde udgjør 9964 med 302 Dødsfald mod 11 021 med 473 Dødsfald i 1894. Antallet af ved epidemisk Sygdom foranledigede Dødsfald er mindre end i noget tidligere Aar siden 1886.

Dødeligheden. De Dødes Antal var 1616 eller 13,3 pro mille af den beregnede tilstedeværende Middelfolkemængde (121 400). I de sidste 20 Aar har Dødeligheden kun 3 Gange været lige saa lav eller lavere, nemlig i Aarene 1878, 79 og 84 med henholdsvis 13,2, 13,3 og 12,7 pro mille. I 1894 var den 16,1 pro mille.

Til Oplysning om de **epidemiske Sygdomme** henvises til Tabel Side 68 og 69, sammendragen efter Lægernes Opgaver.

Af **Tyfoidefeber** forekom kun nogle faa spredte Tilfælde i Hedemarken og Tønset Distrikter.

Af **Barselfeber** er anmeldt 25 Tilfælde med 4 Dødsfald.

Røde Hunde var meget udbredt i Hedemarkens Distrikt i de første Maaneder af Aaret, men blev af Publikum i Almindelighed antaget for Mæslinger; denne Sygdom havde imidlertid optraadt inden de samme Familier 1 à 2 Aar iforveien; kun faa Tilfælde kom Lægen for Øie. (K. Løken).

Mæslinger forekom navnlig i Begyndelsen af Aaret som Rest af Epidemien i 1894.

Kighoste forekom i Solør og Odalen og paa Hedemarken næsten hele Aaret igjennem, men for det Meste med spredte Tilfælde; i Stange var den dog om Sommeren epidemisk.

Difteri er ikke siden 1886 forekommet saa sjelden inden Amtet. Fra nordre Odalen berettes om et Par Tilfælde af denne Sygdom hos 2 Legekammerater, uden at nogen Smittekilde for den først Angrebnes Vedkommende kunde paavises; imidlertid var der, kort før den ene Gut blev syg, paa Gaarden død et Svin under stadig tiltagende Stridor og Aandenød, uden at dog nogen Under-

søgelse af dets Svælg og Larynx var foretaget. Ogsaa forrige Aar om Høsten indtraf 4 Difteritilfælde med 3 Dødsfald paa en Gaard, hvor der ligeledes kort iforveien var død 3 Svin; disse havde under Sygdommen storpapuløst Exantem, men ingen Stridor. (Ansteensen). — I Nes (Hedemarken) optraadte et Tilfælde hos en Pige i en elendig Stue paa Kokshuseie, hvor der for 5 Aar siden havde været Difteri; da ingen anden Smittekilde kunde paavises, laa det nærmest at antage, at Smittestoffet havde holdt sig et eller andet Sted i Stuen; denne er nemlig af en saa ussel Beskaffenhed, at en forsvarlig Desinfektion og Rengjøring af samme er umulig. Fra dette Sted bragtes Smitten ved Manden og en Søn, der havde deltaget i Tærskningen paa Gaarden Myr, til denne Gaard, hvor 4 Børn blev syge. I Tougen paa Kvamseie havde Børnene nogle Dage været upasselige; Forældrene antog det for «Krim» (Forkjølelse) og lod dem derfor fremdeles besøge Skolen. Da Nabobørnene i Søberg fik Difteri, hvoraf et døde, foretoges Undersøgelse i Tougen; samme Sygdom blev da paavist hos det sidst angrebne Barn. Kort efter indsygnede, sandsynlig smittet paa Skolen, ogsaa Børnene i Svartshol, hvorpaa Skolen blev lukket. — I Tønset forekom 16 sporadiske Tilfælde. Opbrænding af brugte Gjenstande fandt Sted i ikke ringe Udstrækning, naar det ansaaes nødvendigt. (H. Bull).

Af **Influenza** opgives det overveiende største Antal Angrebne fra Hedemarken Distrikt, hvor der i de 4 første Maaneder af Aaret, særlig i Marts, forekom en tydelig udtalt Epidemi. Uagtet Sygdommen i det Hele optraadte mildt og uden Tilbøilighed til Eftersygdomme, var dog en almindelig Svækkelse og langsom Rekonvalescents meget hyppig.

Et Tilfælde af **Koldfeber** observeredes i Ringsaker (Hedemarken) hos en fra Amerika hjemvendt Emigrant, der havde erhvervet Sygdommen sammesteds.

Akut Diarré og indenlandsk Kolera forekom i nordre Odalen i alle Aarets Maaneder. I en enkelt Del af Bygden har der i over 2 Aar stadig været Tilfælde af denne Sygdom, som altid har optraadt temmelig voldsomt; i alle Tilfælde er ca. 8 Dage hengaaet, før synderlig Bedring er indtraadt; af de 4 Døde var den ene et kjernesundt og kraftigt 18 Aar gammelt Individ. Afføringen var i Regelen stærkt blodig uden synderlige Tenesmer; Brækninger meget fremtrædende i Begyndelsen af Sygdommen; det Hele har havt et stærkt Kolerapræg. At her ligger en Infektion af Drikkevandet til Grund, er vel sandsynligt, men det er paafaldende, at kun en enkelt Del af Bygden, hvor omtrent hver Gaard har sit eget Vandindtag, med Forkjærlighed skal hjemsøges. (Ansteensen). — I søndre Odalen forekom i Aarets sidste Maaneder ogsaa en Del Tilfælde af akut Diarré med blodige Udtømmelser. Det var her ligeledes kun en begrændset Del af Herredet, inden hvilken Sygdommen holdt til, men inden dette Omraade gik heller ingen Gaard eller Plads fri, og i samme Hus optraadte der altid flere Tilfælde, hvorved Sygdommens Smitsomhed maa ansees for givet. De Angrebne var især Børn, men heller ikke Voxne gik fri. Dødeligheden blandt de angrebne Børn var ikke liden. (Juell). — Ogsaa i Brandval optraadte omtrent samtidig en lignende Epidemi, ligeledes begrændset til en mindre Kreds af Pladse, uden at der dog kunde paavises nogensomhelst Forbindelse med den i søndre Odalen. Sygdommen var ikke ophørt ved Aarets Udgang. — I Nes paa Hedemarken forekom den vanlige Sommerdiarré mindre hyppig, hvilket tilskrives den regnfulde Sommer, med livlig Cirkulation i Brøndvandet. (J. W. K. Holm). — I Tønset Distrikt angives derimod Kolerine at have været meget hyppig midtsommers og udover Høsten og var i mange Tilfælde meget voldsom med blodige Udtømmelser.

Blodgang. Som en Fortsættelse af den i Beretningen for 1894 (Pag. 66)

I Hedemarkens Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Ialt kjendte		Tiden er opgivet for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Tilfælde.	Dødsfald.													
Tyfoidefeber	7	1	7	1	1	-	-	-	1	-	-	1	2	-	1
Cerebrospinalmeningit	4	-	4	-	-	-	-	3	1	-	-	-	-	-	-
Barselfeber	25	4	25	2	6	1	2	3	1	3	1	4	1	1	-
Vandkopper	55	-	55	1	11	3	3	4	6	7	3	-	5	3	9
Skarlagensfeber	10	-	10	1	2	-	2	-	-	1	-	1	-	-	3
Røde Hunde	297	-	297	1	12	81	118	60	5	4	1	-	1	10	4
Mæslinger	148	5	138	68	6	5	15	19	10	7	-	2	-	1	5
Rosen	149	3	149	18	18	15	10	11	12	13	11	7	11	11	12
Kighoste	297	17	297	43	54	35	31	16	24	39	25	12	7	8	3
Difteri	125	18	125	11	7	7	16	13	11	6	2	8	4	20	20
Strubehoste	30	7	28	3	8	7	2	5	1	-	-	-	1	-	1
Kusma	34	-	34	-	5	1	7	1	1	3	-	1	1	6	8
Akut Katarr i Luftveiene og Bronkit	3915	76	3915	502	492	560	379	288	227	192	222	205	294	308	246
Katarralsk og follikulær Angina	637	-	637	87	60	64	56	56	48	37	39	37	49	58	46
Influenza	1828	22	1828	137	177	895	408	97	23	19	20	10	18	7	17
Lungebetændelse	732	95	732	88	113	132	87	73	45	21	15	20	29	55	54
Pleurit	197	5	197	14	23	21	11	24	21	15	18	6	12	13	19
Gigtfeber	185	3	185	32	14	18	18	15	17	12	7	11	11	14	16
Koldfeber	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Diarré, akut, og indenlandsk Kolera	1246	45	1246	110	101	77	94	67	127	162	114	88	67	118	121
Blodgang	39	1	39	30	1	1	1	-	-	-	2	-	3	-	1
Skjørbug	3	-	3	-	-	1	-	-	2	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	9964	302	9951	1149	1111	1924	1260	755	583	541	480	413	516	633	586

I Hedemarkens Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

(Forts.).	Fordeling paa Lægedistrikterne:											
	1		2		3		4		5		6	
	Solør og Odalen.		Hedemarken.		Søndre Østerdalen.		Trysil.		Rendalen.		Tønset.	
	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Tyfoidfieber	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	3	1
Cerebrospinalmeningit	1	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselfeber	7	2	7	2	5	-	5	-	1	-	-	-
Vandkopper	5	-	28	-	12	-	-	-	7	-	3	-
Skarlagensfeber	3	-	-	-	6	-	-	-	1	-	-	-
Røde Hunde	22	-	246	-	14	-	-	-	14	-	1	-
Mæslinger	33	3	63	2	27	-	10	-	2	-	13	-
Rosen	18	-	93	2	19	1	6	-	8	-	5	-
Kighoste	146	6	138	10	2	-	-	-	7	1	4	-
Difteri	32	5	61	5	10	3	4	-	2	1	16	4
Strubehoste	3	-	23	5	2	1	-	-	1	-	1	1
Kusma	5	-	25	-	4	-	-	-	-	-	-	-
Akut Katarr i Luftveiene og Bronkit	802	29	1449	32	867	10	142	-	417	3	238	2
Katarralsk og follikulær Angina	95	-	338	-	97	-	22	-	62	-	23	-
Influenza	397	16	983	4	45	-	50	-	285	2	68	-
Lungebetændelse	159	23	283	30	119	9	87	11	46	12	38	10
Pleurit	39	2	70	2	44	1	16	-	15	-	13	-
Gigtfeber	29	-	76	2	37	-	13	-	20	-	10	1
Koldfeber	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Diarré, akut, og indenlandsk Kolera	277	19	405	12	224	6	43	3	142	2	155	3
Blodgang	-	-	-	-	13	1	-	-	-	-	26	-
Skjørbug	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	1	-
Tilsammen	2073	105	4296	108	1547	32	398	14	1032	21	618	22

Liste over forskellige

	Ialt opgivne		Børn.		Voxne.	
	Tilfælde.	Dødsfald.	Md.	Kv.	Md.	Kv.
Kronisk Rheumatisme	561	-	1	5	319	236
Fnat	512	-	155	141	102	114
Skurv.	12	-	4	3	2	2
Kjertelsyge	274	5	107	111	26	30
Rakit	124	6	62	61	-	-
Tuberkuløse Betændelser og Miliær- tuberkulose	94	43	25	32	21	16
Lungetuberkulose	293	151	13	15	129	136
Kræft	150	95	-	-	64	86
Morbus Brightii	109	26	3	1	55	49
Blegsot og Anæmi	1406	2	88	201	119	998
Livmodersygdomme	305	-	-	-	-	305
Kardialgi, kronisk Gastrit og Dyspepsi	1807	10	51	76	699	981
Ormesygdomme	12	-	3	5	2	2
Drankersygdomme	15	1	-	-	14	1
Struma	58	-	1	5	8	44
Brok	172	8	35	15	68	40
Luxationer	64	-	7	5	30	22
Benbrud	314	3	34	16	151	106

omtalte Epidemi i en liden afsides Grænd paa Finskogen i Aasnes optraadte en Del Tilfælde efter Nytaar i en Stue 3 Kilometer fra nævnte Sted.

Af **Pemphigus neonatorum** iagttoges i Solør og Odalen Distrikt 4 Tilfælde, hvoraf 2 dødelige. Ogsaa Mødrene var syge med høj Feber, stærk Hovedpine og Søvnløshed, hvilket antoges for en puerperal Infektion. Jordmoderen desinficeredes og maatte i nogle Dage afholde sig fra at betjene Fødende. (Juell).

Veneriske Sygdomme. Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde sees af Tabel Side 71.

Til Oplysning om en Del **andre Sygdomme**, der er kommet under Lægebehandling, henvises til ovenstaaende Tabel.

Fnat angives at være meget udbredt i nordre Odalen. Den ellers renlige Befolkning tager lidet Hensyn til Sygdommen; Kommunalægens Tilbud, at behandle trængende Patienter gratis, blev saaledes i Løbet af 1½ Aar kun benyttet af en eneste en. (Ansteensen). — Ogsaa i Rendalen og Tønset Distrikter angives Sygdommen at have stor og tiltagende Udbredelse; de aller Fleste kommer heller ikke her under Lægebehandling.

behandlede Sygdomme.

Fordeling paa Lægedistrikterne:											
1		2		3		4		5		6	
Solør og Odalen.		Hedemarken.		Søndre Østerdalen.		Trysil.		Rendalen.		Tønset.	
Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
100	-	258	-	66	-	8	-	101	-	28	-
177	-	150	-	32	-	17	-	73	-	63	-
-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	10	-
34	2	136	2	34	-	28	1	42	-	-	-
14	3	60	1	12	2	-	-	20	-	18	-
20	7	36	15	12	10	3	1	17	5	6	5
55	49	149	53	43	25	4	1	30	11	12	12
28	23	63	36	28	17	5	5	12	2	14	12
21	13	47	4	18	3	2	1	7	2	14	3
201	-	719	-	209	1	14	-	163	-	100	1
44	-	158	-	38	-	10	-	34	-	21	-
283	7	798	3	325	-	71	-	210	-	120	-
-	-	3	-	4	-	-	-	hyppig	-	5	-
4	1	10	-	1	-	-	-	-	-	-	-
5	-	41	-	7	-	-	-	5	-	-	-
32	4	70	1	25	1	14	-	22	1	9	1
9	-	25	-	15	-	3	-	6	-	6	-
59	-	146	-	43	-	18	-	29	-	19	3

Veneriske Sygdomme.

Sygdom.	Tilfælde.	Dødsfald.	Fordeling paa Lægedistrikterne:							
			1		2	3		4	5	
			Solør og Odalen.		Hede- mar- ken.	Søndre Øster- dalen.		Ren- dalen.	Tønset.	
			Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Tilf.	Dødsf.
Veneriske Saar	46	4	18	2	11	11	1	5	1	1
Syphilis, konstitutionel . .										
—, hereditær										
Gonorré	61	-	13	-	31	12	-	5	-	-

Lungetuberkulose. Dødsfald af denne Sygdom udgjorde 12,9 pCt. af samtlige kjendte, ved Sygdom fremkaldte Dødsaaarsager og 17,4 pCt. af Dødsfald

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne Dødsårsager			
	ialt.	Lunge- tuberkulose.	af epidemiske Sygdomme.	af ikke epidemiske Sygdomme.
Solør og Odalen	321	49	105	216
Kongsvinger By.....	21	7	8	13
Bygder	300	42	97	203
Hedemarken	450	53	108	342
Hamar By.....	54	9	15	39
Bygder	396	44	93	303
Søndre Østerdalen	145	25	32	113
Tryssil	45	1	14	31
Rendalen	103	11	21	82
Tønset	104	12	22	82
Hedemarkens Amt	1168	151	302	866
Deraf i Byer	75	16	23	52
— - Bygder	1093	135	279	814

af ikke epidemiske Sygdomme. For Byerne var Forholdet henholdsvis 21,3 pCt. og 30,8 pCt. og for Bygderne 12,3 pCt. og 16,6 pCt. — Fra Tønset skrives: Lungesvindot viser sig noksaa hyppig, især i enkelte Familier; dette kommer sandsynligvis af, at der har været udvist stor Uforsigtighed med de Syges Sputum; det begynder forresten mere og mere at gaa op for Folks Bevidsthed, at de maa være forsigtige med dette. (H. Bull).

Om Amtets **Sindssyge** se den almindelige Beretning.

Af **Brok** opføres 172 Tilfælde og kjendes 8 Dødsfald. Sædet opgives for 142 saaledes: Hernia ingvinalis 103, H. cruralis 17, H. umbilicalis 21, H. ventralis 1.

For **Benbrud** behandledes 314 med 3 Dødsfald. Sædet er for 296 opgivet saaledes:

Fractura cranii	4	Fractura digitor. manus	2
— ossium faciei	1	— pelvis	3
— colli	2	— colli femoris	25
— costarum	82	— femoris	20
— claviculæ	13	— patellæ	1
— scapulæ	1	— cruris	25
— humeri	9	— tibiæ	10
— antibrachii	17	— fibulæ	21
— radii	32	— malleolorum	19
— ulnæ	8	— digitor. pedis	1

Af **Luxationer** behandledes 64 Tilfælde, hvoraf Sædet for 54 er opgivet saaledes: Luxatio maxillæ inf. 1, L. scapulæ 1, L. humeri 28, L. antibrachii 5, L. radii 4, L. manus 2, L. digitor. 5, L. femoris 2, L. patellæ 2, L. genus 4,

Fødte og Døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde						
	le- vende.	død- fødte.	ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Barselseng.	ved ulykke- lige Hændelser.	ved Selvmord.	ved Drab.
Solør og Odalen	890	18	492	84	9	4	10	4	-
Kongsvinger By	34	-	25	4	1	-	2	-	-
Bygder	856	18	467	80	8	4	8	4	-
Hedemarken	1334	35	528	89	9	4	9	7	1
Hamar By	177	6	56	13	-	-	2	-	-
Bygder	1157	29	472	76	9	4	7	7	1
Søndre Østerdalen	576	12	259	38	3	1	7	1	-
Tryssil	205	3	70	14	4	2	2	-	-
Rendalen	285	9	122	19	4	-	2	3	-
Tønset	255	4	127	8	1	-	5	-	-
Gaarde af Tolgen Herred ¹⁾	10	-	7	1	-	-	-	-	-
Inset Annex af Kvikne ²⁾	20	-	11	1	-	-	-	-	-
Hedemarkens Amt	3575	81	1616	254	30	11	35	15	1
Deraf i Byer	211	6	81	17	1	-	4	-	-
— Bygder	3364	75	1535	237	29	11	31	15	1

¹⁾ Tilhører Røros Distrikt af søndre Trondhjems Amt. ²⁾ Tilhører Opdal Distrikt af søndre Trondhjems Amt.

Obstetriciske Operationer. Af Læger udførtes 68 saadanne, deraf i Solør og Odalen 14, Hedemarken 37, søndre Østerdalen 9, Tryssil 3, Rendalen 3, Tønset 2. Indikationer og Udfald sees af Tabel Side 74.

Antallet af **Fødte** og **Døde** sees af ovenstaaende Tabel.

Før det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 1959 Fødte og Forholdet mellem Fødte og Døde = 100 : 45,2.

Døde paa Barselseng. Efter Presternes Opgaver døde 11 Kvinder paa Barselseng, efter Lægernes 10; af disse døde 4 af Barselfeber, 2 af Emboli, 1 af Livmoderbristning, 1 af Blødning og 1 af besværligt Fødselsarbejde. Fra Tryssil Distrikt berettes desuden, at en Barselkvinde i en afsides Grænd døde uforløst af Livmoderbristning; Lægen naaede først frem nogle Timer efter Kvindens Død.

De **hyppigste Dødsaaarsager** sees af Tabel Side 75.

Veirliget. Fra Hedemarkens Distrikt skildres Vinteren som kold; Vaaren kom sent, men fulgtes af en varm Forsommer, medens Eftersommeren og Høsten var regnfuld og ugunstig for Indhøstningen. Udbyttet af Høsten blev

Obstetriciske Operationer i Hedemarkens Amt.

Indikation.	Tangforløsning.			Vending.			Udtrækning ved Bækkenendeleie.			Partus præmaturus artificialis.			Perforation.	Exvisceration.	Efterbyrdsoperation.
	Mødre.		Børn.	Mødre.		Børn.	Mødre.		Børn.	Mødre.		Børn.	Mødre.	Mødre.	Mødre.
	lev.	lev.	dødf.	lev.	lev.	dødf.	lev.	lev.	dødf.	lev.	lev.	dødf.	lev.	lev.	lev.
Utilstrækkelige eller smerte-fulde Veer	38	35	3	-	-	-	2	³⁾ 2	⁴⁾ 1	-	-	-	-	-	-
Bækkensneverhed	5	4	1	-	-	-	-	-	-	⁶⁾ 1	1	-	2	-	-
Barselkrampe	-	-	-	-	-	¹⁾ 1	1	-	⁵⁾ 1	-	-	-	-	-	-
Ueftergivelige Fødselsdele	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Blødning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-
Tverleie	-	-	-	8	²⁾ 6	3	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Hydrokefalisk Fosterhoved	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4
Tilsammen	44	40	4	8	6	4	3	2	2	2	1	1	3	1	4
		44			10			4			2				

¹⁾ Første Tvilling; anden Tvilling forløst ved Udtrækning, hvor Udfaldet for Moderen (lev.) er anført (cfr. Anm. 5). ²⁾ Af disse er 2 anden Tvilling; af de tilsvarende første Tvillinger forløstes 1 ved Udtrækning (cfr. Anm. 3), og paa 1 blev der foretaget Exvisceration (hvor Udfaldet for Moderen [lev.] er anført). ³⁾ Af disse var en første Tvilling, paa anden Tvilling gjordes Vending paa Grund af Tverleie, hvor Udfaldet for Moderen (lev.) er opført. ⁴⁾ Udtrækning ved Tang. ⁵⁾ Anden Tvilling; første forløst ved Vending og Udtrækning. ⁶⁾ Operationen udførtes i 36te Uge. Moderen VI Para; i 1885, 87, 90 og 92 forløstes hun paa samme Maade med levende Børn.

De hyppigste Dødsaaarsager var:

Dødsaaarsag.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		Byer.	Bygder.
Alderdomssvaghed	181	6	175
Lungetuberkulose.	151	16	135
Lungebetændelse.	95	6	89
Kræft	95	6	89
Akut Bronkit	76	8	68
Organisk Hjertesygdom	65	3	62
Akut Diarré og indenlandsk Kolera	45	2	43
Tuberkuløs Hjernebetændelse	43	3	40
Hjerneslag	41	1	40
Medfødt Svaghed	29	1	28

adskilligt under et Middelsaars. Særlig gik det ud over Potetesavlingen. — I Tryssil indtraf ud paa Høsten pludselig en Flom, der bortrev en hel Del hesjet Hø fra de lavere liggende Engslaatter langs med Bække og Elve. — I Løbet af Sommeren og Høsten viste der sig i Tønset en uhyre Masse Lemæen og Markmus, der ødelagde en hel Del af Grøden og forurensede Brønde, Bække og alle Vandindtag.

Levemaaade og hygieniske Forhold. I Solør og Odalen Distrikt synes Almuens daglige Kost at være altfor ensformig og voluminøs, idet den næsten udelukkende bestaar af Poteter og i de fattigere Hjem hovedsagelig af Vasvelling. — Paa Grund af senere Aars Fremskridt i Fjøsstellet, indgaar dog Melk nu i noget høiere Grad end før som Bestanddel i den daglige Føde, hvorimod der ikke mærkes noget til et større Kjødforbrug. Hvad Renlighed og andre hygieniske Forhold angaar, mærker man en om end langsom Fremgang, især tages der nu ved Husenes Opførelse mere Hensyn til at erholde større og bedre Rum, til at skaffe særskilte Beboelses- og Kogerum, bedre Opbevaringssteder for Mad, Kjældere etc. Medens der endnu findes Huse, som kun bestaar af ét Rum, nybygges neppe noget saadant nu længer. (Juell). — Fra nordre Odalen anfører Kommunelegen, at Almuens Klædedragt og Levemaade lider under de vanlige Mangler. Indtil 3 Uldtrøier udenpaa en Linskjorte, men sjelden en enkelt Uldtrøie under Skjorten. Den daglige Levemaade er lidet varieret og bestaar for en stor Del i «Stomp», Poteteslappe med lidt Mel og stegt ganske svagt paa en Komfyr eller Ovn, saa alt indenfor den tynde Skorpe er raat. Kunde bare Bønderne lære at indse, hvilket udmærket Næringsmiddel de har i sin Havre! Men denne Kornsort, som de Alle avler, bliver kun benyttet til lidt Fladbrød. Endel gaar til Kreaturerne, og meget mere byttes bort hos Handelsmændene for daarligt Rugmel, som vistnok — ialfald i den Form, hvori det almindelig benyttes, — bærer sin Del af Skylden for den store Mængde Ventrikellidelser og Fordøielsesbesværligheder. (Ansteensen). — Fra Tryssil Distrikt skildres de hygieniske Forhold som i det Hele taget gode med Hensyn til Bygningers Indredning og Renlighedsforhold, ialfald hos dem, der har nogenlunde økonomisk Evne. Levemaaden er ogsaa i det Hele taget god, idet vegetabilsk og animalsk Føde

benyttes i rimeligt Forhold til hinanden. De vigtigste Haandteringer er Agerbrug, Fædrift, Skogdrift og Fuglefangst, samt ikke saa lidet Fiskeri. Drikfældigheden kan ikke siges at være stor. (Schanche).

Sygehuse. Amtssygehuset ligger i Stange, Hedemarkens Distrikt. I Hamar er der et kommunalt Sygehus. I Elverum, søndre Østerdalen, et Epidemilazaret.

Bade. Foruden Badeindretninger ved Sygehusene findes i Kongsvinger et fuldt tidsmæssigt Bad udstyret med Dampbad, Gytjebad, Furunaalsbad etc. I Hamar er der en privat Badeanstalt med samme Slags Bade. Ved Seminariet og Gymnasiet er der Bad for Eleverne; desuden findes der flere Sommerbadehuse bl. a. ved Mjøsstranden. Løiten Brænderi har indrettet Baderum for Arbejderne. Ved Tønset Station er der et godt besøgt privat Badehus.

Om Amtets **Apothek** se den almindelige Beretning.

Følgende Tabel giver Oplysning om Antallet af behandlede fattige Syge, Møder i Sundhedskommissioner, Vaccinerede og retsmedicinske Forretninger.

Lægedistrikter.	Fattigsygepleien.		Sundhedskommissioner. Antal Møder.	Vaccine-rede.	Retsmedicinske Forretninger.
	Antal anmeldende Læger.	Fattige Syge.			
Hedemarkens Amt	25	3920	62	3632	17
Solør og Odalen	4	998	¹⁾ 10	796	6
Hedemarken	8	1306	²⁾ 33	1358	6
Søndre Østerdalen	5	842	³⁾ 8	708	2
Tryssil	1	116	⁴⁾ 2	223	-
Rendalen	3	556	⁵⁾ 4	252	-
Tønset	4	102	⁶⁾ 5	295	2
(Tolgen Herred af Røros Distrikt)	-	-	-	-	1

¹⁾ Grue 1, nordre Odalen 2, søndre Odalen 3, Brandval 2, Vinger 2. ²⁾ Stange 2, Vang 2, Furnes 2, Romedal 2, Løiten 2, Hamar 13, Ringsaker 10. ³⁾ Elverum 2, Vaaler 1, Aasnes 2, Hof 3. ⁴⁾ Tryssil 2. ⁵⁾ Øvre Rendalen 2, ytre Rendalen 2. ⁶⁾ Tønset 3, Tolgen og Kvikne 1, Lille-Elvedalen 1.

VII. Kristians Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i km ² .	Tilstedev. Indb. 1ste Ja- nuar 1891.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpe- væknater.
Amtet	.....	25362,50	108 579	32	4	41	37
1. Hadeland og Land	.....	2 948,24	24 186	10	1	10	7
	Jevnaker	444,09	6 192	1	-	5	2
	Gran	837,98	8 634	4	1	2	2
	Søndre Land	781,35	4 846	2	-	1	1
	Nordre —	884,82	4 514	3	-	2	2
2. Søndre Valdres	.....	2 495,38	10 059	3	-	5	5
	Søndre Aurdal	1 109,95	3 802	1	-	2	2
	Nordre —	926,86	4 543	1	-	2	2
	Etnedalen	458,57	1 714	1	-	1	1
3. Nordre Valdres	.....	2 943,32	7 103	2	-	4	4
	Østre Slidre	869,50	2 285	-	-	1	1
	Vestre —	467,37	2 652	2	-	1	1
	Vang	1 606,45	2 166	-	-	2	2
4. Toten	.....	1 483,89	23 916	7	2	7	7
	Gjøvik, Kjøbstad	0,94	1 391	2	2	1	1
	Østre Toten	402,57	7 448	3	-	2	2
	Vestre —	415,05	6 952	1	-	2	2
	Vardal	261,59	3 539	-	-	-	-
	Biri	403,74	4 586	1	-	2	2
5. Faaberg	.....	2 359,26	15 337	4	1	5	4
	Lillehammer, Kjøb- stad	2,25	1 861	2	1	1	-
	Faaberg	478,02	5 127	-	-	1	1
	Øier	689,22	3 125	1	-	1	1
	Østre Gausdal	223,29	2 833	1	-	1	1
	Vestre —	966,48	2 391	-	-	1	1
6. Ringebu	.....	3 166,69	11 659	3	-	3	3
	Ringebu	1 256,27	4 262	1	-	1	1
	Søndre Fron	547,94	3 042	1	-	1	1
	Nordre —	1 363,38	4 355	1	-	1	1
7. Lom	.....	5 799,56	9 770	2	-	4	4
	Lom	1 948,35	2 865	1	-	1	1
	Skiaaker	2 154,70	2 483	-	-	1	1
	Vaage (undtagen Sel Annex)	1 696,51	4 422	1	-	2	2
8. Lesje	.....	4 166,16	6 549	1	-	3	3
	Lesje	2 277,95	2 700	-	-	1	1
	Dovre	1 442,17	2 109	1	-	1	1
	Sel Annex af Vaage ...	446,04	1 740	-	-	1	1

Sundhedstilstanden synes at have været nogenlunde god og betegnes kun fra Lesje Distrikt som mindre tilfredsstillende. Influenza optraadte om Vaaren epidemisk. Af andre epidemiske Sygdomme viser Skarlagensfeber, Mæslinger og akutte Katarrer i Luftveiene nogen Forøgelse i de opgivne Tilfældes Antal, medens de øvrige vigtigere epidemiske Sygdomme er opført med færre Tilfælde end foregaaende Aar. Dødeligheden af epidemiske Sygdomme var ogsaa lidt mindre. Det samlede Antal anmeldte epidemiske Sygdomstilfælde var 7068 med 245 Dødsfald (i 1894 6209 med 248 Døde).

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 1474 eller 13,4 pro mille af den beregnede tilstedeværende Middelfolkemængde (110 000). I 1894 var Dødeligheden 14,8 pro mille.

Til Oplysning om de **epidemiske Sygdomme** henvises til den efter Lægernes Opgaver sammendragne Tabel Side 80 og 81.

Af **Tyfoidefeber** opgives 14 Tilfælde, hvoraf 5 i Hadeland og Land Distrikt (3 i Jevnaker, 1 i Gran og 1 i nordre Land) og 6 i nordre Valdres; 1 af Tilfældene her observeredes paa Gaarden Lomen, der er et gammelt Arne-sted for Sygdommen. (W. Holst).

Skarlagensfeber, hvoraf anmeldtes 232 Tilfælde med 10 Dødsfald, havde ogsaa dette Aar sin største Udbredelse i Hadeland og Land Distrikt; men Sygdommen var i Almindelighed saa mild, at mange Tilfælde gik upaaagtede hen og paa den Maade bidrog til at føre Smitten videre. (Kolbjørnsen). I søndre Valdres havde man udover Høsten en begrændset Epidemi i det isoleret beliggende Hedalen Annex til søndre Aurdal; Sygdommen, der forløb meget let, anmeldtes først, da den udbredtes til Hovedsognet, Bagn. I Toten Distrikt var Sygdommen noksaa almindelig til midtsommers. I Maanederne April—Juni havde man en Epidemi af Sygdommen i Lesje Distrikt, hvor 26 Tilfælde iagttoges. Smitten var sandsynligvis bragt fra Romsdalen. Epidemien foranledigede Lukning af Skolerne i 2 Kredse. (Guldberg).

Af **Mæslinger** anmeldtes 124 Tilfælde; det overveiende Flertal (90) opføres fra Faaberg Distrikt, hvor man i Aarets første Maaneder havde mange Angrebne saavel i Lillehammer By som i Landdistriktet. I Lesje Distrikt optraadte Sygdommen som Fortsættelse af Epidemien i 1894 og fik i Vaar-maanederne ikke liden Udbredelse især i Dovre og Sel.

Rosen forekom sjeldnere end i de 2 foregaaende Aar.

Kighoste optraadte mod Aarets Slutning hyppig i Jevnaker og den sydlige Del af Gran, Hadeland og Land Distrikt. Ogsaa i nordre Fron, Ringebu Distrikt, var Sygdommen adskillig udbredt.

Af **Difteri** er kun anmeldt noget over Halvdelen af det for 1894 opførte Antal Tilfælde; samtidig er ogsaa Dødelighedsprocenten gaaet ned fra 20,3 pCt. i 1894 (den forøvrigt laveste i Femaaret 1890—94) til 12,6. I Hadeland og Land Distrikt forekom Sygdommen spredt inden samtlige Herreder, hyppigst i Jevnaker, hvorfra Smitten i 2 Tilfælde bragtes til Gran. I søndre Valdres optraadte i Januar 5 Tilfælde i Bægnadalen Annex til søndre Aurdal. Sygdommen viste sig først hos en Smed, som tager imod Reisende. Et Tilfælde i Juli var paatagelig importeret fra Kristiania. I Røn Sogn af nordre Valdres observeredes nogle Tilfælde paa 2 gamle Arnesteder for Sygdommen, Gaarden Vidste og Sæteren Christistølen vestenfor Fosheim. (W. Holst). Som en Fortsættelse fra foregaaende Aars Epidemi forekom i Februar nogle Tilfælde i søndre Fron i Ringebu Distrikt, hvor der ogsaa senere paa Aaret var

nogle Angrebne. I nordre Fron havde i Juni et Taterfølge paa 2 Familier medbragt et difterisøgt Barn. De havde havt Tilhold i nogle Dage hos en Familie, hvor der logerede flere Jernbanearbejdere; disse maatte indtil videre interneres. Taterfamilierne anbragtes i 2 Lader, de selv og deres Effekter blev vaskede og saavidt muligt desinficerede. Ingen Smittendbredelse sporedes. Senere paa Aaret optraadte Sygdommen atter under Forhold, som gjorde Import gennem Taterne sandsynlig; men Taterne var da forlængst væk og ude af Rækkevidde. (J. F. Holst). Til Lesje Distrikt formodes Sygdommen bragt fra nordre Fron. (Guldborg).

De **katarralske Sygdomme i Luftveiene** viser omtrent den vanlige Hyppighed, medens

Influenza var betydelig mere udbredt end foregaaende Aar (1390 Tilfælde mod 497). Den forekom i Februar—April epidemisk over hele Amtet. Den efterfulgtes ikke sjelden af

Lungebetændelse. Denne Sygdom optraadte ogsaa primært, tildels meget ondartet i nordre Valdres. Samtidig laa i ét Hus 4 Syge; paa Gaarden Lo døde baade Mand og Kone med faa Dages Mellemrum. I det Hele er der dog af Lungebetændelse anmeldt betydelig færre Tilfælde end i 1894, medens Dødeligheden har været noget større (15,1 mod 12,8).

Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde af **veneriske Sygdomme** sees af Tabel Side 82. I Ringebu iagttoges **Syfilis** hos en 72-aarig Lægdekvinde, smittet af en ukjendt Mand, der havde trængt sig ind til hende i Fjøsset, hvor hun som vanligt der i Distriktet havde sit Natteherberge. Uagtet hun klagede sig syg for sine Værtsfolk, hengik der næsten et helt Aar, før Læge søgtes. Vistnok fra samme Kilde smittedes Flere i søndre Fron og Ringebu. (J. F. Holst).

Til Oplysning om en Del **andre** af Lægerne behandlede **Sygdomme** se Tabel Side 82 og 83.

Kronisk Rheumatisme er i nordre Valdres en særdeles udbredt Sygdom og sættes i Forbindelse med den yderst slette Renlighedssans. «Badning (hvori medregnet Vaskning af andre Legemsdele end Ansigt og Hænder) er der aldrig Tale om hverken Sommer eller Vinter; efter det anstrengende Arbejde med stærk Sved bliver de fugtige Klæder siddende, og Sveden tørrer ind; derfor træffer man neppe et ældre Menneske, som ikke klager over «Gigta»». (W. Holst).

Dødsfald af **Lungetuberkulose** (cfr. Tabel Side 84) udgjorde for det hele Amt 12,1 pCt. af samtlige ved Sygdom forårsagede kjendte Dødsfald og 16,7 pCt. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme. For Byerne var Forholdet 25,9 og 35,0 pCt. og for Bygderne 11,2 og 15,5 pCt. Fra søndre Valdres anfører Distriktslægen: Tuberkulosen, synes jeg, er ikke lidet udbredt. Der har været ført Klager over, at vi Læger i altfor høi Grad har skræmt Publikum op i Anledning denne Sygdom. Jeg tror ikke, det er berettiget at sige dette, og jeg vil hævde, at der maatte skræmmes, og der maa fremdeles skræmmes selv ligeoverfor saakaldte «dannede» og hvor meget mere ikke da blandt Landbefolkningen. Vedtagelsen af det foreliggende Udkast til Lov mod Tuberkulosen vil formentlig virke heldig, men jeg kan ikke tilbageholde den Mening, at man her ikke har taget Skridtet fuldt ud. Man har vejet tilbage for Konsekvensen af at henregne Tuberkulosen til de «smitsomme Sygdomme». Anmeldelsespligten maa lægges paa den Syge selv. Denne maa stadig kunne følges af vedkommende offentlige Læge; der maa aldrig indtræde noget Tidsrum, hvori den Syge føler sig uden Kontrol. Dette kan synes haardt, men det er dog haardere, at friske

I Kristians Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

80

	Ialt kjendte		Tiden er op- given for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Tilfælde.	Dødsfald.													
Tyfoidfieber	14	3	14	-	3	-	-	1	2	1	1	2	1	2	1
Barselfeber	15	3	14	-	3	-	1	2	-	2	-	3	1	-	2
Vandkopper	28	-	28	3	6	2	-	3	-	3	2	-	1	6	2
Skarlagensfeber	232	10	232	18	16	25	8	24	21	37	16	9	16	22	20
Røde Hunde	42	-	42	-	8	7	7	9	3	-	1	4	-	-	3
Mæslinger	124	2	124	31	45	18	9	7	10	3	-	-	-	-	1
Rosen	99	2	95	12	11	6	8	6	6	13	5	5	7	11	5
Kighoste	96	6	96	6	-	3	-	6	9	4	7	12	9	24	16
Difteri	151	19	149	25	19	12	17	15	7	21	16	2	1	11	3
Strubehoste	4	3	3	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	1	-
Kusma	14	-	14	7	-	-	2	2	2	-	-	1	-	-	-
Akut Katarr i Luftveiene og Bronkit	2307	50	2307	332	283	343	303	177	111	120	87	63	122	179	187
Katarralsk og follikulær Angina	607	-	607	70	83	87	81	54	44	42	22	21	21	40	42
Influenza	1390	17	1390	65	138	664	368	55	15	5	4	9	17	29	21
Lungebetændelse	648	98	648	76	102	117	84	53	33	27	12	18	25	55	46
Pleurit	153	4	153	11	13	15	20	13	13	12	8	9	9	16	14
Gigtfeber	185	3	182	24	16	18	10	15	19	11	13	13	12	13	18
Diarré, akut, og indenlandsk Kolera	946	24	943	73	77	54	79	62	161	121	89	67	58	53	49
Blodgang	13	1	13	8	-	-	-	-	-	-	4	1	-	-	-
Tilsammen	7068	245	7054	761	823	1371	999	504	456	422	287	239	300	462	430

Kristians Amt. 1895.

I Kristians Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

(Forts.).	Fordeling paa Lægedistrikterne:															
	1		2		3		4		5		6		7		8	
	Hadeland og Land.		Søndre Valdres.		Nordre Valdres.		Toten.		Faaberg.		Ringebu.		Lom.		Lesje.	
	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Tyfoidefeber	5	2	-	-	6	-	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselfeber	4	1	-	-	1	1	5	-	-	-	4	1	-	-	1	-
Vandkopper	15	-	-	-	3	-	6	-	2	-	1	-	1	-	-	-
Skarlagensfeber	99	2	46	-	9	1	49	3	2	1	1	-	-	-	26	3
Røde Hunde.	27	-	-	-	-	-	7	-	8	-	-	-	-	-	-	-
Mæslinger	-	-	-	-	-	-	10	-	90	-	3	-	-	-	21	2
Rosen	44	1	5	-	10	-	14	-	9	-	12	1	5	-	-	-
Kighoste.	65	3	-	-	-	-	2	-	-	-	18	3	11	-	-	-
Difteri	14	3	11	-	24	1	43	6	28	5	27	1	1	1	3	2
Strubehoste	2	2	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	1	-	-	-
Kusma	-	-	6	-	-	-	-	-	6	-	-	-	2	-	-	-
Akut Katarr i Luftveiene og Bronkit	918	10	162	4	64	2	504	4	343	19	204	7	82	4	30	-
Katarralsk og follikulær Angina	184	-	21	-	12	-	198	-	113	-	61	-	11	-	7	-
Influenza.	613	9	220	2	57	2	193	2	86	-	160	1	18	1	43	-
Lungebetændelse	252	31	37	10	50	9	174	21	45	10	55	7	27	8	8	2
Pleurit	55	1	16	1	8	-	36	1	19	1	9	-	9	-	1	-
Gigtfeber	68	-	9	1	20	-	51	-	14	-	15	1	5	1	3	-
Diarré, akut, og indenlandsk Kolera	454	8	31	2	41	1	105	2	100	1	177	6	28	4	10	-
Blodgang	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	1	9	-
Tilsammen	2819	73	564	20	305	17	1400	40	866	38	747	28	205	20	162	9

behandlede Sygdomme.

Fordeling paa Lægedistrikterne:													
2		3		4		5		6		7		8	
Søndre Valdres.		Nordre Valdres.		Toten.		Faaberg.		Ringebu.		Lom.		Lesje.	
Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
20	-	27	1	174	-	43	-	78	-	12	-	9	-
-	-	25	-	93	-	30	-	20	-	3	-	2	-
-	-	2	-	5	-	1	-	-	-	2	-	-	-
2	-	34	-	62	-	39	-	29	-	28	-	7	-
7	-	23	-	146	-	17	-	7	-	8	-	8	-
3	3	14	2	36	12	5	3	1	2	5	8	17	7
17	2	28	10	80	18	55	30	25	11	17	10	13	4
2	1	15	4	30	9	23	15	11	4	4	4	3	2
8	3	8	-	42	4	13	7	10	1	8	9	5	3
101	-	68	1	303	-	184	-	95	-	49	-	53	-
8	-	9	-	65	-	57	-	15	-	11	-	7	-
78	-	72	-	284	-	451	-	348	2	152	-	29	-
-	-	-	-	16	-	3	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	6	1	1	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	-	38	-	12	-	1	-	3	-	-	-
13	-	8	-	26	-	19	-	13	-	14	-	7	-
3	-	7	-	12	-	7	-	4	-	1	-	-	-
7	-	20	-	44	-	35	1	38	1	14	-	10	-

antallet. Nogen paaviselig Grund kan jeg ikke finde; det er dog afgjort, at den helst holder til blandt de disponerende Familier, idet det er sjelden at se Sygdommen komme tilhuse hos sund, udisponeret Slægt. Publikum vil sætte Sygdommens Tiltagen i Forbindelse med det store Sommerbesøg omkring Lillehammer, men det har ikke for mig vist sig holdbart dette Ræsonnement, idet jeg ikke har seet nogen saadan Kausalforbindelse; Byen er nemlig som Regel ikke besøgt af Sommergjæster. I de smaa Sommersanatorier turde Anledningen til Sygdommens Udbredelse være lettere, men jeg har ikke seet direkte skadelige Følger af dette Forhold. I Sundhedskommissionen har jeg stadig holdt Foredrag over Smitteforholdet og har fremholdt de hygieniske Forholdsregler, saa Folk er ganske godt bekendt med Forholdet. I Skolerne er indført Spyttebakker; Udluftning af Lokalet, og regelmæssig Gulvvask er paalagt. Det er Ungdommens Sands for Renlighed, som maa vækkes. Desværre er denne meget overfladisk baade i By og Bygd. Badning betragtes paa Landet endda meget almindelig som Luxus, og Rengjering og Udluftning er, selvfølgelig med gode Undtagelser, Noget, som kun er forbeholdt de store Høitider. Renlighedsstellet har det derfor været mig om at gjøre i mine Foredrag at bedre, hvor Themaet hertil særlig har været indbydende.

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne Dødsårsager			
	ialt.	Lunge- tuberkulose.	af epidemiske Sygdomme.	af ikke epidemiske Sygdomme.
Hadeland og Land	228	23	73	155
Søndre Valdres	48	2	20	28
Nordre —	85	10	17	68
Toten	147	18	40	107
Gjøvik By	16	2	3	13
Bygder	131	16	37	94
Faaberg	167	30	38	129
Lillehammer By	38	12	11	27
Bygder	129	18	27	102
Ringebu	96	11	28	68
Lom	84	10	20	64
Lesje	36	4	9	27
Kristians Amt	891	108	245	646
Deraf i Byer	54	14	14	40
— Bygder	837	94	231	604

For **Brok** behandledes 151 Tilfælde med 1 Dødsfald. Sædet var for 139 opgivet saaledes: Hernia inguinalis 104, cruralis 21, umbilicalis 14.

Af **Benbrud** opgives 260 Tilfælde med 2 Dødsfald. Hos 238 var Sædet følgende:

Fractura cranii	3	Fractura manus	4
— maxillæ	3	— digitorum	8
— sterni	1	— pelvis	1
— scapulæ	5	— colli femoris	8
— claviculæ	14	— femoris	27
— costæ	33	— patellæ	1
— humeri	19	— cruris	22
— antibrachii	12	— fibulæ	15
— radii	46	— tibiæ	5
— ulnæ	2	— malleolorum	9

Luxationer behandledes i 63 Tilfælde, hvoraf Sædet er opgivet for følgende 57: L. humeri 31, cubiti 9, radii 3, digitorum 7, manus 1, femoris 2, patellæ 1, cruris 1, maxillæ inf. 2.

Af Læger udførtes 76 **obstetriske Operationer**, hvoraf i Hadeland og Land 35, i søndre Valdres 31, nordre Valdres 16, Toten 5, Faaberg 5, Ringebu 5, Lom 4 og Lesje 3. Indikationer og Udfald sees af Tabel Side 85.

Antallet af **Fødte** og **Døde** sees af Tabel Side 86. For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 1848 Fødte og Forholdet mellem Fødte og Døde = 100 : 44,4.

Obstetriciske Operationer i Kristians Amt.

Indikation.	Tangforløsning.				Vending.			Udtrækning ved Bækkenendeleie		Partus præmaturus artificialis.		Perforation.	Exvisceration.	Efterbyrdsoperation.	
	Mødre.		Børn.		Mødre.	Børn.		Mødre.	Børn.	Mødre.	Børn.	Mødre.	Mødre.	Mødre.	
	lev.	død.	lev.	dødf.	levende.	lev.	dødf.	levende.	dødf.	levende.	levende.	levende.	levende.	lev.	uopg.
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer	45	-	¹⁾ 40	5	1	-	1	1	1	-	-	1	-	-	-
Bækkensneverhed	1	-	1	-	-	-	-	-	-	1	1	1	-	-	-
Barselkrampe	-	1	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ueftergivelige Fødselsdele . .	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Isseleie med Panden fortil . .	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skjævt Isseleie	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fremfald af Arm	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	4	2	2	-	-	-	-	-	1	-	-
Hydrocefalisk Fosterhoved . .	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	12	1
Tilsammen	50	1	45	6	6	3	3	1	1	1	1	3	1	12	1
	51		51			6								13	

¹⁾ Deraf 2 Tvillingfødsler med Tang paa 1ste Tvilling; 2den født levende ved Naturens Hjælp.

Fødte og Døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde						
	leven- de.	død- fødte.	ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Bær- sel- seng.	Ved ulykke- lige Hændel- ser.	ved Selv- mord.	ved Mord og Drab.
Hadeland og Land . .	749	26	313	56	9	5	6	-	-
Søndre Valdres	290	6	149	21	-	-	1	-	-
Nordre —	186	9	108	13	-	2	4	1	-
Toten	792	14	300	50	5	-	5	-	1
Gjøvik By	80	-	17	3	1	-	-	-	-
Bygder	712	14	283	47	4	-	5	-	1
Faaberg	456	3	214	25	7	3	4	1	1
Lillehammer By	86	1	42	11	1	1	-	-	-
Bygder	370	2	172	14	6	2	4	1	1
Ringebu	414	7	167	28	2	2	3	1	1
Lom	280	3	142	27	1	-	4	-	-
Lesje	155	2	81	6	-	-	1	-	-
Kristians Amt.	3322	70	1474	226	24	12	28	3	3
Deraf i Byer	166	1	59	14	2	1	-	-	-
— Bygder	3156	69	1415	212	22	11	28	3	3

Efter Presternes Opgaver døde paa Børselseng 12 Kvinder. Lægerne opgiver Dødsårsag for 6 saaledes: Børsel-feber 3, Livmoderblødning 2 og Børsel-krampe 1.

De hyppigste Dødsårsager var:

Dødsårsag.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		Byer.	Bygder.
Alderdomssvaghed	109	8	101
Lungetuberkulose	108	14	94
Lungebetændelse	98	6	92
Kræft og Sarkom	59	3	56
Organisk Hjertesygdom	51	2	49
Tuberkulose Betændelser	50	4	46
Akut Bronkit	50	2	48
Hjerneslag	39	2	37
Nyresygdom	38	4	34

Veirliget. Tabel Side 88 viser de meteorologiske Forhold efter Iagttagelser af Distriktslæge Printz paa Gaarden Granheim i vestre Slidre, 307 M. over Havet. Fra Lesje og Lom skildres Vinteren som lang og kold, med mindre Sne end vanlig. I Lom observeredes 5te Februar Kl. 5 Morgen et Jordskjælv, der bragte Ovne og Bohave til at klirre og rimeligvis ogsaa strakte sig over Skiaaker og Vaage. (Brunes). — Paa en kort Vaar fulgte en gennemgaaende kjølig og regnfuld Sommer. Udbyttet af Aarsvæxten var som et mindre godt Middelsaars, og Kornet blev ialfald paa høitliggende Steder ikke fuldmødent. Høavlingen paa Sætrene gav ogsaa kun halvt Udbytte; hvad der avledes gik saaledes med til Husdyrenes Fodring, og der maatte indføres meget Korn og Mel. (Øvergaard).

Levemaade og hygieniske Forhold. I nordre Valdres spores en langsom Fremgang med Hensyn til Renlighed; Gulve og Klæder vaskes hyppigere end før, og Nødvendigheden af Udluftning af Værelserne er efterhvert gaaet mere op for Befolkningen. Kaffe misbruges i høi Grad, hvorimod Brændevinsbrugen aftager paa Grund af den vanskelige Adkomst til og høie Pris paa Spirituosa. (L. Jansen). Ved Begravelser og Brylluper er der nu sjelden Selskab mere end én Dag. Maden er kraftig, men ikke altid godt tilberedt. (Printz). Kroniske Fordøielsessygdomme er almindelige, og giver sig især Udslag hos dem, der om Sommeren bliver igjen nede i Dalen, naar Buskapen er til Sæters; Næringen hjemme er da væsentlig haardt Spegekjød, salt Kjød og Fladbrød med Gammelost og hvid Koost, dertil sur Prim, «stærkt» (surt) Øl og sort Kaffe. Lykkeligvis er de fleste Børn i denne Tid med paa Sætrene; men af de hjemmeværende Voxne er der kun faa, hvis Maver trodser Ødelæggelsen. Disse Fordøielseslidelser, og den kroniske Rheumatisme, vore Fjeldbønders stadige Plager, vilde maaske kunne udryddes ved en bedre Oplysning og derigjennem Hygiene — et smukt Maal for vore fremtidige Folkeskoler. (W. Holst). Fra søndre Valdres anføres, at der i de hygieniske Forhold ikke egentlig spores nogen Fremgang fra Aar til andet. Valdres skulde jo, hvad Beliggenhed angaar, betinge en sund og stærk Befolkning; naar det ofte skorter herpaa, maa man vel sige, Aarsagen væsentlig ligger i slette hygieniske Forhold, slette Boliger især og liden Forstand paa at fremstille en hensigtsmæssig Næring. Havde man ikke Opholdet paa Sætrene om Sommeren at styrke sig paa efter den lange Vinter med den slette Luft i Husene, vilde her se sørgeligt ud. Valdrissen er «glad i det Stærke», og Brændevinet bliver ikke sjelden misbrugt. Øl saavel som Kaffe bliver ofte tilsat med Nafta. Her er dog ikke saa faa Totalister. — I Sundhedskommissionerne har jeg faaet vedtaget en Del Forbedringer i hygienisk Henseende baade paa Folkeskolen og Middelskolen. Ved de nyopførendes Skoler har jeg faaet vedtaget en Størrelse af 5 m³ pr. Barn, ved de gamle Bygninger søger jeg at faa Rumindholdet i Skoleværelset øget ved at fjerne «Himlingen» og omgjøre Værelset til Røgstue, ligesom at faa indsat større Vinduer. Her findes endnu en Del Skoler, hvor der intet Lokum er. Dette bliver nu rettet; ligesaa er det vedtaget, at man skal anbringe Lokum ved Kirkerne. — En Plakat mod Spytning er bleven trykt i 2500 Exemplarer for det hele Distrikt og uddelt overalt. (B. C. Lange).

Sygehuse. Amtssygehuset er beliggende paa Lillehammer. Sanatorierne i Gausdal, paa Breidablik og paa Tonsaasen administreres af Læger og har havt stor Søgning. — Sandsen for forbedret Sygepleie paa Landsbygden — skriver Distriktslæge Torp, — bryder nu igjennem; det er lykkedes i Faaberg Herred at faa dannet Foreninger med den Opgave at skaffe Herredet 2 Diakonisser til Syge- og Fattigpleie; naar først Sagen er ordnet i Faaberg, vil vistnok de øvrige Herreder følge efter.

Badeindretninger for kolde og varme Bad findes ved de 3 Sanatorier. Paa Lillehammer er der en Badeanstalt,

Meteorologiske Observationer i vestre Slidre.

Maaned.	Temperatur (C°).					Antal Dage med										Sky- dække. ²⁾	Nedbør. Millim.
	Middel- Temp. ¹⁾	Maxi- mum.	Dag.	Mini- mum.	Dag.	Regn.	Sne.	Slud.	Taage.	Frost.	Skyet.	Klart.	Storm.	Stille.			
Januar	÷ 16,2	÷ 5,8	15	÷ 29,5	31	0	15	0	0	31	15	5	0	29	6,7	25,2	
Februar	÷ 16,1	2,0	21	÷ 31,0	14	0	4	0	0	28	3	7	0	15	4,5	15,2	
Marts	÷ 5,4	6,7	17	÷ 23,0	5	1	12	2	1	31	17	3	0	15	7,5	47,6	
April	1,6	12,4	30	÷ 14,0	4	9	2	0	5	20	11	3	0	12	6,1	53,5	
Mai	10,2	18,0	20	÷ 2,0	4	14	0	0	1	3	8	6	0	4	5,7	97,9	
Juni	12,0	23,3	6	0,3	4	18	0	0	0	0	11	2	0	1	6,4	140,2	
Juli	12,3	20,1	17	4,0	21	26	0	0	2	0	16	0	0	1	7,8	147,3	
August	11,7	20,4	16	0,1	28	25	0	0	1	0	15	0	2	6	7,5	130,8	
September	9,4	17,9	28	1,0	7	14	0	0	1	0	9	2	0	4	6,3	38,1	
Oktober	3,5	12,4	1	÷ 12,0	28	9	2	0	1	17	15	5	1	10	6,7	58,8	
November	÷ 4,5	6,0	1	÷ 17,0	29	5	6	0	3	30	12	4	2	19	6,3	51,1	
December	÷ 11,7	3,2	3	÷ 26,1	27	0	14	0	2	31	15	5	0	24	7,0	24,0	
Det hele Aar	1,4	23,3	6/6	÷ 31,0	14/2	121	57	2	17	191	147	42	5	140	6,5	829,7	

¹⁾ 3 daglige Observationer og Minimum. ²⁾ 0 = klart, 10 = overskyet.

Om Amtets **Apothek** se den almindelige Beretning.

Følgende Tabel viser Antallet af behandlede fattige Syge, Møder i Sundhedskommissioner, Vaccinerede og retsmedicinske Forretninger.

	Fattigsygepleien.		Sundheds- kommis- sioner. Antal Møder.	Vakci- nerede.	Rets- medicin- ske For- retninger.
	Antal an- meldende Læger.	Fattige Syge.			
Kristians Amt	27	2874	54	3473	23
Hadeland og Land	5	822	¹⁾ 12	655	6
Søndre Valdres	3	221	²⁾ 17	271	3
Nordre —	3	40	³⁾ 1	195	1
Toten	7	735	⁴⁾ 10	747	4
Faaberg	3	501	⁵⁾ 11	506	5
Ringebu	2	302	⁶⁾ 1	557	2
Lom	2	192	⁷⁾ 2	327	2
Lesje	2	61	-	215	-

¹⁾ 3 i hvert Herred. ²⁾ Nordre Aurdal 8, søndre Aurdal 5, Etnedalen 4. ³⁾ Østre Slidre. ⁴⁾ Østre Toten 2, vestre Toten 2, Vardal 3, Biri 3. ⁵⁾ Lillehammer 6, Faaberg 2, Øjer 1, østre Gausdal 1, vestre Gausdal 1. ⁶⁾ Søndre Fron. ⁷⁾ Lom 1, Skiaaker 1.

VIII. Bratsberg Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i km ² .	Tilstedev. Indb. 1ste Ja- nuar 1891.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpe- vaksinerer.
Amtet	.....	15189,10	91 410	38	5	46	38
1. Skien	.....	1 066,24	30 162	15	4	18	6
	Skien, Kjøbstad	2,18	8 959	7	2	6	-
	Porsgrund, —	1,26	3 841	3	1	3	-
	Brevik, —	0,76	1 993	¹⁾ 4	1	1	-
	Eidanger	139,50	3 451	-	-	1	1
	Solum	317,82	5 529	1	-	5	3
	Gjerpen	380,91	5 538	-	-	²⁾ 1	1
	Slemdal	223,86	851	-	-	1	1
2. Kragerø	.....	1 650,41	22 934	7	1	8	6
	Kragerø, Kjøbstad	1,17	5 492	4	1	2	-
	Langesund, Ladested	0,88	1 230	1	-	-	-
	Stathelle, —	0,24	345	-	-	-	-
	Bamle	286,83	5 375	1	-	2	2
	Sannikedal	196,83	2 493	-	-	1	1
	Skaatø	109,61	3 948	-	-	³⁾ 1	1
	Drangedal	1 054,85	4 051	1	-	2	2

¹⁾ Deraf 1 ikke praktiserende. ²⁾ Bor i Skien By. ³⁾ Bor i Kragerø By.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i km ² .	Tilstedev. Indb. 1ste Ja- nuar 1891.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpe- vaccinatorer.
3. Hollen		1 141,81	12 137	5	-	5	5
	Hollen	257,54	3 837	3	-	2	1
	Lunde	259,85	2 540	-	-	1	1
	Bø	281,66	2 646	1	-	1	1
	Saude	342,96	3 114	1	-	1	2
4. Sauland		1 716,04	6 795	3	-	4	4
	Hitlerdal	407,44	3 155	2	-	2	1
	Hjartdal	891,84	2 397	1	-	1	2
	Gransherred	416,76	1 243	-	-	1	1
5. Kviteseid		2 256,07	7 890	2	-	4	7
	Seljord	665,83	3 147	1	-	1	3
	Kviteseid	712,08	3 115	1	-	1	2
	Nissedal	878,16	1 628	-	-	2	2
6. Laardal		4 214,11	7 952	5	-	5	5
	Laardal	287,76	1 328	1) 2	-	1	1
	Fyresdal	1 253,19	1 902	1	-	1	1
	Mo	694,49	2 181	1	-	1	1
	Vinje	1 215,87	1 751	1	-	1	1
	Rauland (Møsstrandens Sogn undtaget)	762,80	790	-	-	1	1
7. Tinn		3 144,42	3 540	1	-	2	5
	Tinn	1 774,88	2 516	1	-	1	3
	Hovin	302,46	876	-	-	1	1
	Møsstrandens Sogn af Rauland	1 067,60	148	-	-	-	1

1) Deraf 1 ikke praktiserende.

Sundhedstilstanden kan i det Hele betegnes som nogenlunde god. Af epidemiske Sygdomme havde Mæslinger, røde Hunde, Kighoste og tildels Influenza ikke liden Udbredelse, fornemmelig inden Skien og Kragerø Distrikter, tildels ogsaa i Kviteseid. Antallet af anmeldte epidemiske Sygdomstilfælde var 8027 (1894: 7881), og det opgivne Antal Dødsfald af disse var 232 (1894: 231).

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 1511 eller 16,0 pro mille af den beregnede tilstedeværende Middelbefolkning (94 600). I 1894 var den 14,8 pro mille.

Til Oplysning om de **epidemiske Sygdomme** hidsættes Tabel Side 92 og 93, sammendraget efter Lægernes Opgaver.

Tyfoidefeber opføres med kun 7 Tilfælde, hvoraf 6 i Kragerø Distrikt og 1 i Tinn. Af de 6 i førstnævnte Distrikt optraadte 3 paa Levaag i Skaatø hos Sømænd, der var hjemkomne fra Irland med samme Skib. 2 Tilfælde i

Drangedal, hvor der ikke skal være forekommet Tyfoidfeber paa 15 Aar, angives at skyldes Smitte ved et Mandskab af Sanitetskorpset, der om Høsten deltog i Mobiliseringsøvelserne ved Oskarsborg. (Solberg). Det ene Tilfælde i Tinn, der endte dødeligt, antoges at skyldes Smitte fra Kongsberg, hvor Patienten havde været for at sælge Kreaturer. (F. Sand).

Blandt 10 anmeldte Tilfælde af **Barselfeber** forekom 3 Dødsfald, 2 i Skien og 1 i Kragerø Distrikt.

Vandkopper optraadte i Skien Distrikt næsten hele Aaret igjennem, især i December i Skien By.

Skarlagensfeber forekom ogsaa omtrent hele Aaret baade i Skien By og i Landdistriktet, især i Høstmaanederne. Forløbet var som Regel meget let. I Kragerø Distrikt herskede Sygdommen i 1ste Halvaar epidemisk i Bamle, hvor 33 Tilfælde behandledes. Den var meget godartet, intet Dødsfald indtraf. Epidemien var egentlig en Fortsættelse af en lignende i Slutningen af 1894, og den fik Anledning til at brede sig saa meget ved, at en stor Del af de Angrebnes Paarørende, paa Grund af dens milde Forløb, fandt det unødvendigt at anmelde Sygdommen. (O. Frich). I Kragerø By forekom kun enkelte spredte, godartede Tilfælde. I Sauland Distrikt begyndte Sygdommen i 2det Kvartal paa og omkring Notodden; den var meget mild. I Slutningen af 2det Kvartal naaede den sin største Udbredning. Henimod Nytaar bragtes Smitten til Sauergrænden i den vestligste Del af Hitterdal. Paa de indsendte Sygelister er opført 31 Tilfælde og 2 Dødsfald, men Distriktslægen antager, at et langt større Antal har været angrebet. (L. Paulsson). I Kviteseid Distrikt angrebes 3 af Lensmandens Børn meget heftigt; Smitten antoges bragt med Brevkonvoluter, som Børnene fik at lege med. (Heidenreich). Inden Laardal Distrikt forekom alle de anmeldte Tilfælde i Vinje og Rauland, hvor Sygdommen har holdt sig siden 1893. (O. Prydz).

Mæslinger, der i 1894 optraadte epidemisk særlig i Sauland og Hollen Distrikter, synes i 1895 væsentlig at være forekommet i Skien, Kragerø og tildels i Kviteseid Distrikter, medens der fra Sauland, Laardal og Tinn ikke er anmeldt noget Tilfælde. I Skien Distrikt begyndte Epidemien i Januar, og tiltog til midtsommers, hvorefter den aftog udover Høsten. Især i en Del af Landdistriktet var Sygdommen ualmindelig haard og voldte flere Dødsfald; den var ofte forbunden med og efterfulgt af Kighoste. (A. Backer). I Kragerø Distrikt var den jævnt udbredt det hele Aar, særlig i Bamle, hvor der behandledes 95 Tilfælde med kun 1 Dødsfald. Det anføres dog, at kun et Faatal af de Angrebne kom under Behandling paa Grund af Sygdommens forholdsvis milde Forløb. (O. Frich). Fra Bamle overførtes den til Skaatø i November. I Kragerø By forekom den kun et Par Gange. I Kviteseid var Mæslinger meget udbredt i Seljord, derimod optraadte kun faa Tilfælde i Kviteseid Herred.

Kighoste, der i 1894 var særlig udbredt i Skien Distrikt, herskede epidemisk udover Vinteren og Vaaren 1895 og ophørte ved Midtsommertid. (A. Backer). Den Epidemi, der ogsaa i Kragerø Distrikt var begyndt ved Slutningen af 1894, fortsatte sig i 1895 i Kragerø og Sannikedal i Aarets 1ste Kvartal; i April begyndte den i Drangedal, hvor den i Sommerens Løb fik større Udbredning, men aftog mod Aarets Slutning. I Bamle behandledes 19 Tilfælde uden Dødsfald. Til Kviteseid Distrikt kom Sygdommen samtidig med Mæslingerne og udbredte sig over hele Kviteseid og Seljord Herreder; Bronkiter og Bronkopneumonier var noksaa almindelige og Dødeligheden ikke liden. (Heidenreich og N. J. Christophersen). I Laardal Distrikt begyndte Kighosten om Vaaren

I Bratsberg Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

92

	Ialt kjendte		Tiden er opgiven for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Tilfælde.	Dødsfald.													
Tyfoidefeber	7	2	7	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	1	4
Barsel-feber	10	3	10	1	-	-	2	2	1	1	1	-	-	-	2
Vandkopper	104	-	104	10	6	3	9	2	-	-	2	4	6	17	45
Skarlagensfeber	198	3	198	20	24	15	15	20	15	2	5	14	13	40	15
Røde Hunde	201	-	201	4	16	55	45	34	16	4	-	1	2	9	15
Mæslinger	462	7	462	31	38	57	96	88	66	26	15	6	1	14	24
Rosen	73	-	73	1	8	2	9	9	8	6	8	8	5	3	6
Kighoste	595	40	595	167	111	36	50	48	47	44	57	15	5	8	7
Difteri	44	4	44	15	9	1	2	7	-	2	-	2	-	5	1
Strubehoste	3	-	3	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1
Kusma	65	-	64	-	-	9	6	9	2	7	7	-	1	8	15
Akut Katarr i Luftveiene og Bronkit.	2945	47	2893	387	336	408	356	307	240	110	108	100	142	173	226
Katarralsk og follikulær Angina	548	-	548	60	76	67	55	43	42	21	30	31	42	41	40
Influenza	846	13	843	12	52	518	184	40	2	2	3	9	4	4	13
Lungebetændelse	568	78	568	71	70	88	87	55	40	19	13	5	24	46	50
Pleurit	107	4	107	8	14	8	3	12	14	14	7	4	7	6	10
Gigtfeber	129	3	129	13	12	15	14	19	12	9	10	4	7	5	9
Diarré, akut, og indenlandsk Kolera	1118	28	1096	64	45	45	63	86	132	159	162	98	70	87	85
Blodgang	3	-	3	-	-	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-
Skjørbug	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Tilsammen	8027	232	7949	865	817	1327	997	782	640	426	428	301	331	467	568

Bratsberg Amt. 1895.

I Bratsberg Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Fordeling paa Lægedistrikterne:													
	1		2		3		4		5		6		7	
	Skien.		Kragerø.		Hollen.		Sauland.		Kviteseid.		Laardal.		Tinn.	
	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Tyfoidefeber	-	-	6	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Barsel-feber	2	2	2	1	2	-	-	-	1	-	3	-	-	-
Vandkopper	72	-	30	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-
Skarlagensfeber	103	1	40	-	6	-	31	2	5	-	13	-	-	-
Røde Hunde	173	-	23	-	1	-	-	-	-	-	-	-	4	-
Mæslinger	254	4	178	3	16	-	-	-	14	-	-	-	-	-
Rosen	31	-	17	-	10	-	2	-	2	-	4	-	7	-
Kighoste	215	9	254	17	41	2	-	-	41	12	42	-	2	-
Difteri	20	2	6	-	7	1	1	-	9	1	1	-	-	-
Strubehoste	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kusma	22	-	27	-	1	-	1	-	1	-	-	-	13	-
Akut Katarr i Luftveiene og Bronkit.	1757	20	737	10	150	10	37	-	69	3	60	1	135	3
Katarralsk og follikulær Angina	333	-	140	-	16	-	11	-	14	-	19	-	15	-
Influenza	456	6	331	2	8	-	-	-	3	-	8	5	40	-
Lungebetændelse	254	28	172	22	34	13	30	1	36	10	12	-	30	4
Pleurit	55	-	20	2	11	-	5	1	5	-	7	1	4	-
Gigtfeber	47	1	43	1	12	-	1	-	6	-	13	1	7	-
Diarré, akut, og indenlandsk Kolera.	671	18	292	4	43	3	11	2	20	1	53	-	28	-
Blodgang	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skjørbug	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	4469	91	2319	63	360	29	131	6	226	27	236	8	286	8

Liste over forskjellige behandlede Sygdomme.

94

	Ialt kjendte		Børn.		Voxne.		Fordeling paa Lægedistrikterne:															
	Tilfælde.	Dødsfald.					1		2		3		4		5		6		7			
			Skien.		Kragersø.		Hollen.		Sauland.		Kviteseid.		Laardal.		Tinn.							
			Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.				
Kronisk Rheumatisme .	296	-	1	5	150	135	95	-	112	-	7	-	1	-	33	-	29	-	19	-		
Fnat	99	-	35	30	23	11	17	-	51	-	2	-	13	-	-	-	-	-	16	-		
Skurv	11	-	3	2	5	1	-	-	-	-	4	-	-	-	4	-	-	-	3	-		
Kjertelsyge	332	-	123	134	29	46	128	-	97	-	40	-	7	-	41	-	9	-	10	-		
Rakit	135	4	78	57	-	-	62	3	30	-	15	1	2	-	8	-	8	-	10	-		
Tuberkuløse Betændel- ser og Miliærtuber- kulose	132	62	41	26	25	40	60	22	31	18	13	17	1	1	10	2	14	1	3	1		
Lungetuberkulose	534	202	27	30	201	275	223	61	120	60	52	25	16	18	55	17	16	12	52	9		
Kræft	110	1) 74	-	-	48	59	41	31	22	11	10	8	6	6	4	4	22	12	5	2		
Morbus Brightii	111	37	3	5	49	53	36	10	22	5	12	4	7	8	17	9	8	1	9	-		
Blegsot og Anæmi.	1338	2) 2	56	210	113	959	633	-	238	1	94	-	29	-	154	-	78	1	112	-		
Livmodersygdomme	229	-	-	3	-	226	113	-	58	-	18	-	3	-	19	-	12	-	6	-		
Kardialgi, kronisk Ga- strit og Dyspepsi	1091	4	14	30	484	563	470	1	249	-	53	-	40	-	99	2	76	-	104	1		
Ormesygdomme	19	-	6	10	-	3	18	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Drankersygdomme	12	-	-	-	12	-	7	-	3	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-		
Struma	26	-	-	-	-	25	6	-	6	-	5	-	3	-	-	-	3	-	3	-		
Brok	103	6	20	4	43	31	49	2	38	3	8	1	-	-	5	-	2	-	1	-		
Luxationer	33	-	3	1	16	9	11	-	12	-	4	-	2	-	3	-	1	-	-	-		
Benbrud	202	8	28	13	94	58	79	4	63	3	33	-	3	1	7	-	14	-	3	-		

¹⁾ Deraf Cancer 73, Sarcoma 1. ²⁾ Anæmia 1, Anæmia perniciosa 1.

og udbredtes efterhaanden om Sommeren og Høsten til Høidalsmo, Laardal, Vinje, Rauland og Mo; fra Fyresdal omtales intet Tilfælde. Sygdommen optraadte særdeles mildt. Mod Slutningen af Aaret syntes Epidemien standset. (O. Prydz).

Difteri forekom sjældnere end i noget tidligere Aar siden 1879; der opføres kun 44 Tilfælde (Aaret forud 214); Dødsfaldenes Antal var 4. De fleste Angrebne (20) forekom i Skien Distrikt, deraf 8 i Skien By og 6 i Porsgrund. I Kragerø Distrikt dannede nogle faa Tilfælde (uden Dødsfald) i Herre Afslutningen paa den Aaret forud herskende Epidemi i Bamle Herred. (O. Frich). I Kviteseid Distrikt opkom en lettere, lokal Epidemi ved Seljordsvandets ytre Ende, hvor 9 angrebes og 1 døde. Smitte antages rimeligvis indført fra Bø. Skolen standsedes 1 Maanedes Tid. (N. J. Christophersen).

Af akut **Katarr i Luftveiene** og **Bronkit** anmeldtes ialt 2 945 Tilfælde med 45 Dødsfald, deraf 1757 med 20 Døde i Skien Distrikt.

Af de 846 opførte Tilfælde af **Influenza** forekom 456 i Skien og 331 i Kragerø Distrikter. Sygdommen herskede især i Februar, Marts og April. I Kragerø Landdistrikt anmeldtes de fleste Tilfælde i Bamle, hvor Forløbet skildres som i det Hele mildt, uden Komplikationer; derimod anmeldtes i Marts i Kragerø By hyppige Lungebetændelser med gastrisk Karakter (Brækninger og vedvarende Diarré). I Mai standsede Epidemien; mod Aarets Slutning viste den sig paany i Bamle. (Larsen-Naur). I Sauland og Tinn Distrikter havde Influenza ligeledes nogen Udbredelse i 1ste og tildels 2det Kvartal. I Kviteseid Distrikt antages Sygdommen ikke at have haft større Udbredning.

Af **Lungebetændelse** anmeldtes 568 Tilfælde med 78 Dødsfald mod henholdsvis 672 og 95 i foregaaende Aar. I Marts Maaned forekom Sygdommen hyppigst, hvad der mulig kan være foranlediget ved samtidig forekommende Influenza.

Diarré og indenlandsk Kolera. Fra Bamle, Kragerø Distrikt, omtales en mindre Epidemi af Gastroenterit i og ved Valle og Vaag; omtrent 30 Personer, Voxne og Børn om hverandre, angrebes. Aarsagen syntes at have været Nydelsen af noget Bagværk, hvortil var anvendt 3—4 Uger gammel Gjer. I Familier, hvor man brugte almindelige «Kjøbebrød» (bagt i et Bageri ved Ødegaardens Værk), forekom Sygdommen ikke. De Syges Udtømmelser havde en eien-dommelig Lugt, der mindede om Lundefisk. (O. Frich). I Laardal Distrikt optraadte Diarré og indenlandsk Kolera hyppigt og jævnt det hele Aar paa Aamdals Værk. Efter Snesmeltning og Regnskyl er dersteds oftere optraadt karakteristiske Epidemier. (O. Prydz).

Veneriske Sygdomme. Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde vil sees af følgende Tabel:

Sygdom.	Tilfælde.	Dødsfald.	Fordeling paa Lægedistrikterne:					
			1		2		3	4
			Skien.		Kragerø.		Hollen.	Laardal.
			Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Tilf.
Veneriske Saar	3	-	2	-	-	-	1	-
Syfilis, konstitutionel	30	2	15	1	9	1	5	1
Gonorré	78	-	55	-	20	-	2	1

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne Dødsårsager			
	ialt.	Lunge- tuberkulose.	af epidemiske Sygdomme.	af ikke epidemiske Sygdomme..
Skien	344	61	91	253
Skien By	120	18	37	83
Porsgrund —	61	11	13	48
Brevik —	31	4	5	26
Bygder	132	28	36	96
Kragerø	287	60	63	224
Kragerø By	77	13	18	59
Langesund —	17	5	3	14
Stathelle —	8	1	3	5
Bygder	185	41	39	146
Hollen	130	25	29	101
Sauland	71	18	6	65
Kviteseid	121	17	27	94
Laardal	56	12	8	48
Tinn	40	9	8	32
Bratsberg Amt	1049	202	232	817
Deraf i Byer	314	52	79	235
— - Bygder	735	150	153	582

Til Oplysning om en Del andre af Lægerne behandlede Sygdomme henvises til Tabel Side 94.

Fnat. Fra Skien Distrikt bemærkes, at, naar denne Sygdom én Gang imellem optræder, er Aarsagen gjerne Smitte fra en eller anden Person, der har faaet Husly inden Familien. Den bliver dog sædvanlig strax opdaget og behandlet. (A. Backer). I Seljord, Kviteseid Distrikt, trives Fnat og Urenlighed især i de øvre Bygder uagtet gratis Udlevering af Skabsalve og Tilhold om Renlighed. (N. J. Christophersen). I Laardal Distrikt uddeltes Medicin mod Fnat i Aarets Løb til kun omtrent 20 Familier; dette viser fortsat Tilbagegang af Sygdommen. (O. Prydz).

Skrofulose synes fremdeles at være i Tilbagegang inden Skien Distrikt.

Lungetuberkulose. Dødsfald af denne Sygdom udgjorde for det hele Amt 19,3 pCt. af samtlige opgivne, ved Sygdom forårsagede Dødsfald og 24,7 pCt. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme. I Byerne var Forholdet henholdsvis 16,6 pCt. og 22,1 pCt. og for Bygderne 20,4 pCt. og 25,8 pCt. I Bamle Herred, Kragerø Distrikt, bevilgedes af Kommunestyret Midler til at foretage Desinfektion efter afdøde og bortflyttede Tæringssyge og Tuberkulose med aabne Saar. (O. Frich). Fra Kviteseid Distrikt bemærkes, at den der almindelige Smittefrygt har bragt Folk til at iagttage og kræve iagttaget større Forsigtighed især med Tuberkuløses Spyt. Alligevel øges de Tæringssyges Antal aarlig. Grunden hertil maa bl. a. vistnok søges i de senere Aars Influenza-

Obstetriciske Operationer i Bratsberg Amt.

Indikation.	Tangforløsning.				Vending.				Udtrækning ved Bækkenendeleie.				Perfora- tion.	Exvisce- ration.	Efter- byrds- operation.
	Mødre.		Børn.		Mødre.		Børn.		Mødre.		Børn.		Mødre.	Mødre.	Mødre.
	lev.	død.	lev.	dødf.	lev.	død.	lev.	dødf.	lev.	død.	lev.	dødf.	lev.	lev.	lev.
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer	42	¹⁾ 1	²⁾ 44	-	2	-	⁴⁾ 3	-	1	-	1	-	⁵⁾ 1	-	-
Bækkensneverhed.....	4	-	4	-	1	-	-	1	1	-	-	1	2	1	-
Placenta prævia og Blødning.....	2	-	1	1	-	³⁾ 2	⁵⁾ 1	1	-	-	-	-	-	-	-
Livmoderbristning.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	⁸⁾ 1	-	1	-	-	-
Isseleie med Panden fortil.....	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skjævt Isseleie.....	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Tverleie.....	-	-	-	-	7	-	⁶⁾ 6	⁷⁾ 2	-	-	-	-	-	-	-
Fremfald af Navlesnor.....	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilbageholdelse og Blødning.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Tilbageholdelse.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9
Fastvoxning.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4
Tilsammen	51	1	51	2	10	2	10	4	2	1	1	2	3	2	15
	52		53		12		14		3		3				

¹⁾ Dødsarsag: Barselfeber. ²⁾ Deraf en 1ste Tvilling, 2den Tvilling (levende) forløst ved Vending, hvor Udfaldet for Moderen (levende) findes angivet. ³⁾ Dødsarsag: Livmoderblødning. ⁴⁾ En Gang begge Tvillinger. ⁵⁾ Fosteret levede omtrent 1 Døgn. ⁶⁾ I et Tilfælde Vending paa begge Tvillinger, i et andet paa sidstkommende Tvilling, om førstkommende intet anført. ⁷⁾ Deraf en 2den Tvilling, 1ste født levende ved Naturens Hjælp. ⁸⁾ Dødsarsag: Livmoderbristning. ⁹⁾ Fosteret var dødt før Operationen.

Fødte og Døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde					
	leven- de.	død- fødte.	ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Bar- sel- seng.	ved ulykke- lige Hæn- delser.	ved Selv- mord.
Skien	1038	24	526	114	12	5	15	1
Skien By	359	9	142	34	3	-	3	-
Porsgrund —	131	5	70	12	-	1	2	-
Brevik —	60	1	51	11	1	2	2	1
Bygder	488	9	263	57	8	2	8	-
Kragerø	635	13	363	51	9	4	12	1
Kragerø By	125	2	90	8	1	1	4	-
Langesund —	36	1	19	2	-	-	1	-
Stathelle —	13	-	10	1	-	-	-	-
Bygder	461	10	244	40	8	3	7	1
Hollen	336	10	202	37	2	-	1	1
Sauland	182	2	111	14	1	2	1	1
Kviteeid	235	5	139	22	1	-	-	-
Laardal	228	4	114	29	2	-	1	-
Tinn	86	7	56	4	-	-	1	-
Bratsberg Amt	2740	65	1511	271	27	11	31	4
Deraf i Byer	724	18	382	68	5	4	12	1
— Bygder	2016	47	1129	203	22	7	19	3

epidemier; det er ikke saa ualmindeligt, at de nye Patienter selv daterer sin Sygdom fra en afløben Influenza. (J. Heidenreich).

Om Amtets **Sindssyge** se den almindelige Beretning.

Af **Brok** opgives 103 Tilfælde med 6 Dødsfald. Sædet er for 99 opgivet saaledes: Hernia ingvinalis 69, cruralis 18, umbilicalis 8, ventralis 4.

For **Benbrud** behandlede 202 Individuer, hvoraf 8 døde. For 197 er Sædet opgivet at være følgende:

Fractura cranii	11	Fractura digitor. manus	6
— maxillæ sup.	1	— colli femoris	13
— claviculæ	12	— femoris	8
— costarum	31	— patellæ	1
— scapulæ	1	— cruris	13
— humeri	11	— tibiæ	6
— antibrachii	17	— fibulæ	20
— radii	39	— malleolorum	4
— ulnæ	1	— digitor. pedis	2

Af **Luxationer** opgives 33 Tilfælde; Sædet var følgende: Luxatio maxillæ inf. 2, costæ 1, humeri 18, antibrachii 5, radii 1, ulnæ 1, pollicis 3, femoris 1, digiti pedis 1.

Obstetriciske Operationer. Af Læger udførtes ialt 90, deraf i Skien Distrikt 34, i Kragerø 21, i Hollen 11, i Sauland 3, i Kviteseid 6, i Laardal 8, i Tinn 7. Indikationer og Udfald sees af Tabel Side 97.

Jordemoderhjælpen. 3 examinerede Jordemødre i Sauland Distrikt bistod ved tilsammen 53 Fødsler, alle Issefødsler. I Gransherred og Hjartdal Herreder benytttes de examinerede Jordemødre endnu meget lidet. (L. Paulsson). Fra Tinn Distrikt omtales, at Hjælpekoner endnu bruges meget paa Grund af de lange Afstande. Ansættelse af en Jordemoder til inden Distriktet anbefales derfor. (F. C. Sand).

Antallet af **Fødte** og **Døde** sees af Tabel Side 98. For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 1229 Fødte og Forholdet mellem Fødte og Døde = 100 : 55,1.

Dødsfald paa Barselseng. Efter Presternes Opgaver døde 11 Kvinder paa Barselseng. Af Lægerne opgives Dødsaaarsagerne for 9 saaledes: Barsel-feber 3, Livmoderblødning 3, Barselkrampe 2, Livmoderbristning 1. For én Barselkvinde var den nærmere Dødsaaarsag ukjendt. Hos én af de Barselkvinder, der døde af Blødning, havde der været Omkrængning af Livmoderen, som dog blev reponeret efter 2³/₄ Times Forløb. Konen svækkedes imidlertid saa meget ved Blodtabet, at hun døde 4 Timer efter Operationen. (M. Solberg).

De hyppigste Dødsaaarsager var:

Dødsaaarsag.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		Byer.	Bygder.
Lungetuberkulose	202	52	150
Alderdomssvaghed	101	23	78
Lungebetændelse	78	23	55
Kræft	74	19	55
Tuberkuløse Betændelser	62	18	44
Organisk Hjertesygdom	51	17	24
Hjerneslag	47	19	28
Akut Bronkit	46	17	29
Kighoste	40	14	26
Kronisk Bronkit	39	7	32
Nyresygdom	37	9	28
Akut Diarré og indenlandsk Kolera	28	10	18

Veirliget. Efter de foreliggende Beretninger herom synes Vinteren at have været streng, Sommeren kjølig og regnfuld og Høsten tildels regnfuld. Paa Grund af den regnfulde Sommer forringedes Høstudbyttet i flere Distrikter.

Levemaade og hygieniske Forhold. I Bamle af Kragerø Læge-distrikt uddeltes i samtlige Huse en af Sundhedskommissionens Ordfører, Doktor O. Frich, udarbejdet Veiledning mod Udbredelsen af epidemiske Sygdomme. Af Amtstinget bevilgedes indtil Kr. 200 til Trykning af Veiledningen, for at den gennem Distriktslægerne i passende Antal kunde blive fordelt inden Amtet. I Kragerø blev efter Sundhedskommissionens Initiativ Lønnen for Byens faste

Kjødkontrollør noget forhøiet, mod at han skulde paatage sig regelmæssig at undersøge og føre Tilsyn med Renlighed i Byens Melkeudsalg og hos de mindre Kolonialhandlere. Denne Forholdsregel var paakrevet og viste sig nyttig. Fra samme Sted anføres, at Fattigbudgettet siden Elberfeldsystemets Indførelse i Fattigpleien ikke er steget; Antallet af de fast understøttede Fattige er tvertimod sunket, ligesaa er Medicinforbruget mindre. (Larsen-Naur). Fra Hollen Distrikt omtales for Ulefoss's Vedkommende de uheldige Forhold med Hensyn til Stedets Vandforsyning. Ulefoss, der er tætbebygget og tætbeboet og i det Hele bymæssigt udviklet, har en Folkemængde af omkring 1200 Mennesker, men tilhører i kommunal Henseende Hollen Herred, hvorved sanitære Foranstaltninger, der kunde findes hensigtsmæssige for Ulefoss, maatte blive at bekoste af den fælles Kommunekasse; herved opstaar let et Modsætningsforhold til den øvrige Del af Bygden, der ikke har den samme Interesse af disse Foranstaltninger. De sanitære Forhold paa Stedet lader derfor meget tilbage at ønske. Vandforsyningen foregik tidligere fra Elven; paa Grund af de mange Fabrikanlæg og Forurensning af anden Art var Vandet allerede tidligere mindre vel anseet. Efterat Elven nu er kanaliseret og befares af Dampskibe med livlig Persontrafik især i Turisttiden, er det blevet end mere uappetitligt og maa i mange Tilfælde kunne blive sundhedsfarligt. For, om muligt, at mindske denne Fare har Sundhedskommissionen givet Paalæg om, at Elven ikke maa tilføres Skyllvand, Affald eller anden Urenlighed fra Huse og Udhuse, men at disse Ting skal bringes til Grave, opkastede paa Husenes Bagside. Men her bestaar Grunden af Ler med underliggende Fjeld, saa Skyllvandet bliver staaende der. Paa den Maade blev Befolkningen ligesaa bryd med at blive kvit det skidne Vand, som med at erholde rent. Disse mislige Forhold kan kun rettes paa, ved at Stedet faar egen Vandleedning, saa Elven kan blive dets Kloak. Men saalenge det har Kommunekasse sammen med Landsbygden, vil det neppe lade sig gjøre. (J. Holmboe). Fra Kviteseid Distrikt nævnes, at der fra Aar til andet mærkes liden Bedring i de hygieniske Forhold; men der er dog nogen Fremgang, om end langsommere end andre Steder paa Østlandet. Den øgede Turisttrafik fremtvinger nok mangesteds renligere Stel, men sjelden blandt Bygdens egne Folk. Almindeligvis kommer Indflyttere, der overtager Hoteller og Sanatorier og hjælper til at opdrage kvindelige Tjenere i Renlighed; disse kan da senere virke hver i sin Kreds. — Naftamisbruken øger stadig; Nafta benyttes tilsat Øl, billig Vin og Kaffe, foruden ublandet paa Sukker. Desuden benyttes Politur og Hoffmannsdraaber (og Jernchinavin) som Berusningsmidler. (J. Heidenreich). I Laardal Distrikt tog Afholdsbevægelsen, der længe havde ligget nede, fornyet Væxt efter en Del Afholdsforedrag af Udenbygdsboende, navnlig i Fyresdal. Fra dette Distrikt klages der imidlertid samtidig over, at der jævnlig fra Hoteller og Dampskibe i Turisttiden foregaar et betydeligt Ølsalg til Landbefolkningen med deraf resulterende Beruselse og Slagsmaal. (O. Prydz). I Tinn Distrikt siges Skatterne at voxe betydeligt for hvert Aar, især stiger Fattigbudgettet i en utrolig Grad. Brændevinsdrik skal være i Aftagende. (F. C. Sand).

Sygehuse. Bratsberg Amtssygehus ligger i Solum ved Skien. I Porsgrund findes St. Josefs Hospital, tilhørende den katolske Mission. I Skien, Porsgrund, Brevik og Kragerø findes Epidemilazareter; i Skien er dette udbedret og indrettet til at deles i 2 isolerede Lokaler. Af Brændevinssamlaget er bevilget Kr. 2000 til et Desinfektionsapparat.

Badeindretninger. I Skien er indrettet Folkebad og desuden en tidsmæssig Badeindretning for varme og kolde Karbad med Tilbehør samt Dampbad. I Eidanger findes en liden Badeanstalt for varme Bad samt Strømbad. I Porsgrund er der ogsaa indrettet Folkebad, samt Badeindretning for kolde og varme

Bad. Fra Kviteseid Distrikt omtales 3 private Styrtebad. I Laardal Distrikt findes nogle Styrtebadindretninger til gratis Brug, oprettede ved Sammen-skud af de nærmest Omboende, ligesom der ved et Par Hoteller findes lignende Indretninger. Forstaaelsen af og Interessen for disse Sommerbad synes at være i Tiltagende. (O. Prydz).

Om Amtets **Apothek** se den almindelige Beretning.

Følgende Tabel giver Oplysning om Antallet af behandlede fattige Syge, Møder i Sundheds- og Kvarantænekommissioner, Vaccinerede og retsmedicinske Forretninger.

Lægedistrikter.	Fattigsygepleien.		Sundheds-kommissioner. Antal Møder.	Kvaran-tænekommissioner. Antal Møder.	Vakci-nerede.	Retsme-dicinske Forret-ninger.
	Antal an-meldende Læger.	Fattige Syge.				
Bratsberg Amt	22	2593	64	4	*) 1912	27
Skien	3	1086	1) 19	2	756	11
Kragerø	5	767	2) 19	2	395	10
Hollen	4	220	3) 7	-	121	2
Sauland	2	129	4) 5	-	150	-
Kviteseid	2	179	5) 4	-	119	2
Laardal	4	110	6) 9	-	264	2
Tinn	2	102	7) 1	-	107	-

*) Ifem af Distrikterne vaccineredes ikke paa Grund af Kighoste-og Mæslingeepidemiene.

1) Skien 6, Porsgrund 2, Brevik 4, Solum 3, Slemdal 1, Gjerpen 1, Eidanger 2.

2) Kragerø 4, Langesund 3, Stathelle 2, Bamle 8, Drangedal 2. 3) Hollen 2, Saude 2, Bø 2, Lunde 1. 4) Hitterdal 3, Hjartdal 1, Gransherred 1. 5) Kviteseid 1, Seljord 2, Nissedal 1. 6) Laardal 2, Fyresdal 3, Mo 3, Vinje 1. 7) Hovin 1.

IX. Nedenes Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade-indhold i km ² .	Tilstedev. Indb. 1ste Janu- ar 1891.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpe- vakcinatører.
Amtet		9 347,99	77 352	27	5	32	20
1. Østre Nedenes		889,43	31 652	7	1	8	5
	Østerrisor, Kjøbstad	0,25	2 988	3	-	1	-
	Tvedestrand, Ladested	0,00	1 657	2	1	-	-
	Gjerstad	312,00	2 567	1	-	1	1
	Søndeled	189,78	3 740	-	-	1	1
	Dybvaag	70,50	5 196	1	-	2	2
	Holt	184,52	4 473	-	-	1	-
	Østre Moland	86,34	2 263	-	-	1	1
	Barbu	15,27	6 558	-	-	1	-
	Tromø	30,02	2 210	-	-	1	-

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i km ² .	Tilstedev. Indb. 1ste Ja- nuar 1891.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpe- væknatorer.
2. Vestre Nedenes ...		1 116,72	31 558	17	4	16	7
	Arendal, Kjøbstad ...	0,34	4 438	10	3	6	-
	Grimstad, —	0,22	2 880	3	1	1	-
	Lillesand, Ladested ...	0,89	1 372	2	-	1	-
	Froland	294,97	2 295	1	-	1	1
	Øiestad	109,88	4 337	1	-	1	-
	Hise	8,74	2 771	-	-	-	-
	Fjære	59,67	4 546	-	-	1	1
	Landvig	190,68	2 286	-	-	1	1
	Eide	32,88	760	-	-	1	1
	Vestre Moland	102,46	2 276	-	-	1	1
	Birkenes	238,84	1 759	-	-	1	1
	Høvaag	79,22	1 838	-	-	1	1
3. Aamli		1 995,71	5 739	1	-	3	3
	Aamli	1 181,95	2 558	1	-	1	1
	Vegaarsheien	349,29	1 840	-	-	1	1
	Mykland	299,86	680	-	-	1	1
	Herefoss	164,61	661	-	-		
4. Evje		1 139,43	4 050	1	-	3	3
	Vegusdal	333,57	910	-	-	1	1
	Evje	176,85	882	-	-	1	1
	Hornnes	392,62	1 173	1	-		
	Iveland	236,39	1 085	-	-	1	1
5. Sætersdalen		4 206,70	4 353	1	-	2	2
	Bygland	1 356,90	2 070	1	-	1	1
	Valle	2 848,80	2 283	-	-	1	1

Sundhedstilstanden synes i det Hele taget at have været god. Af epidemiske Sygdomme forekom Skarlagensfeber almindelig hele Aaret igjennem og Influenza i Vaarmaanederne. Kighoste og Difteri var sjældnere end Aaret iforveien. Det samlede Antal anmeldte epidemiske Sygdomstilfælde var 7160 med 182 Dødsfald mod henholdsvis 7532 og 342 i 1894.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 1217 eller 15,8 pro mille af den beregnede tilstedeværende Middelfolkemængde (77 100). Det foregaaende Aar udgjorde de tilsvarende Tal 1399 og 18,2. I de sidste 20 Aar har Dødeligheden kun 3 Gange været lavere, nemlig i 1879, 84 og 87 med henholdsvis 15,5, 15,7 og 14,9 pro mille. I Arendal var de Dødes Antal kun omtrent det Halve af det Vanlige.

Til Oplysning om de **epidemiske Sygdomme** henvises til den efter Lægernes Opgaver sammendragne Tabel (Side 104 og 105).

Af **Tyfoidefeber** forekom en Del spredte Tilfælde i Kystdistrikterne, navnlig om Høsten. I Aamli optraadte et isoleret Tilfælde paa Gaarden Gjøveland.

Skarlagensfeber. De fleste Tilfælde er anmeldt fra begge Kystdistrikter, hvor Sygdommen udover Høsten var adskillig udbredt, navnlig i Arendal og Omegn. Den havde dog gennemgaaende et mildt Forløb; Mortalitetsprocenten var under 2,5. Fra Evje berettes, at der i Juli forekom 4 Tilfælde i én Husstand paa Voilestø i Hornnes, idet nogle tilreisende Arbeiderbørn var bleven smittet ombord paa Dampskibet af en Passager fra Farsundskanten. I November angrebes et Barn paa Fennefoss; Smitten antoges her at skrive sig fra Bedstefaderen, der laa i Seng med Barnet; han havde 2 Dage forud kjøbt og strax taget paa sig en Uldtrøje, der formentlig skrev sig fra Stavangerkanten. (A. C. Bull).

Mæslinger forekom navnlig i veste Nedenes og Evje ganske hyppig i 1ste Kvartal, men forsvandt aldeles udover Sommeren.

Kighoste, der Aaret forud optraadte epidemisk over største Delen af Amtet, var almindelig i Aarets første Halvdel, men forekom sjelden over midtsommers.

Af **Difteri** anmeldtes kun 201 Tilfælde mod 495 i 1894. Sygdommen forekom med Undtagelse af 1 fra Aamli Distrikt opgivet Tilfælde udelukkende i Kystdistrikterne og i Evje; den optraadte gennemgaaende mildt. Medens Mortaliteten af Sygdommen i 1894 var 22 pCt., udgjorde den i 1895 kun 5 pCt. I Arendal By forekom hele Aaret igjennem spredte Tilfælde (ialt 17 uden Dødsfald). I Evje Distrikt begyndte en Epidemi i Hornnes Herred, hvor den strax fik en stor Udbredning, væsentlig fordi Sygdommen optraadte mildt med en hel Del abortive Former, der mest lignede en follikulær Angina. I samme Husstand forekom saadanne Tilfælde samtidig med tydelig udtalt Difteri. Som Difteri er dog kun opført de Tilfælde, hvor det difteriske Exsudat var tydeligt. En anden Aarsag til Sygdommens store Udbredning var en ganske usædvanlig Overbefolkning (Jernbanearbejdere, Elever ved Amtsskolen og flere Syskoler) i den Del af Bygden, hvor Sygdommen først udbrod. Hvert eneste Rum her var omtrent stuvet fuldt. Der indtraf neppe noget Dødsfald af Sygdommen, (medmindre man her vil medtage en ung Mand, der i Rekonvalescentsen efter en lettere Difteri fik Lungebetændelse og døde). (A. C. Bull).

Influenza forekom epidemisk; der er anmeldt omtrent en Trediedel flere Tilfælde end i 1894; Dødeligheden begge Aar var dog den samme. Epidemien havde den overveiende største Udbredning i Marts. I Arendal By havde man i Aarets 5 første Maaneder en Epidemi, der kulminerede i Marts. Omtrent 5 pCt. af Befolkningen anmeldtes som angrebne. — I Evje Distrikt var det fornemmelig Jernbanearbejdere, der kom under Behandling. Eiendommeligt var det at iagttage, hvorledes paa et Sted, hvor ca. 100 Jernbanearbejdere var samlet, ikke alle blev angrebne paa en Gang, men gruppevis i Løbet af omtrent 4 Uger; de arbejdede nemlig i Lag paa ca. 6 Mand, og disse Lag holdt sig i det daglige for sig selv; først efterhvert som nogen af dem kom i Berøring med andre angrebne Lag, gik Sygdommen videre. (A. C. Bull).

Af **Pemphigus neonatorum** forekom mange Tilfælde i østre Nedenes fornemmelig i Byerne med nærmeste Omegn. Som i forrige Beretning meddelt optraadte i Tvedestrand i 1894 en Epidemi af denne Sygdom, samtlige Tilfælde i en Jordemoders Praxis, hvorfor hun suspenderedes i 8 Uger; i denne Tid blev hun selv, hendes Klæder samt Bolig desinficeret og sidstnævnte tillige

I Nedenes Amt anmeldte

	Ialt kjendte		Tiden er opgivet for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.
	Tilfælde.	Dødsfald.							
Tyfoidefeber	15	4	15	-	-	-	1	-	-
Barsel-feber	11	4	11	3	1	-	-	2	-
Vandkopper	66	-	66	8	-	3	5	2	5
Skarlagensfeber	365	9	365	14	23	33	5	10	9
Røde Hunde	5	-	5	3	-	-	-	-	1
Mæslinger	110	2	110	48	36	14	7	3	2
Rosen	72	4	72	7	7	9	1	7	5
Kighoste	272	11	272	53	27	48	34	40	26
Difteri	201	10	201	52	28	26	13	19	8
Strubehoste	9	5	9	5	3	-	-	-	-
Kusma	29	-	29	8	4	-	8	8	1
Akut Katarr i Luftveiene og Bronkit	2327	30	2327	301	298	284	231	220	179
Katarralsk og follikulær Angina	718	-	718	119	70	51	49	47	43
Influenza	1498	21	1498	4	129	919	315	58	16
Lungebetændelse	216	49	216	26	24	33	28	14	21
Pleurit	161	6	161	11	13	14	21	15	15
Gigtfeber	175	4	175	25	17	16	7	24	15
Koldfeber	17	2	17	1	-	-	1	1	1
Akut Diarré og inden- landsk Kolera	892	20	892	64	69	41	61	69	101
Skjorbug	1	1	1	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	7160	182	7160	752	749	1491	787	539	448

malet. I den vikarierende Jordemoders Praxis forekom intet Tilfælde af Sygdommen. Til trods for disse Forholdsregler, og uagtet Jordemoderen havde anskaffet sig nye Gangklæder, før hun gjenoptog sin Praxis, optraadte der i April og Juni 1895 atter et Par nye Tilfælde. (Erichsen). I Østerrisør suspenderedes Jordemoderen i 3 Maaneder i Anledning af 20 dersteds indtrufne Tilfælde.

Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde af **veneriske Sygdomme** sees af Tabel Side 106.

Oplysning om en Del **andre** af Lægerne behandlede **Sygdomme** faaes af Tabel Side 107.

I Sætersdalen er **Fnat** meget almindelig og forsømmes i den Grad, at man leilighedsvis kan se hele Kroppen tæt besat med Udslet. **Skurv** kommer sammesteds sjelden under Behandling og skjules omhyggeligt ved Hjælp af et

epidemiske Sygdomme.

Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.	Fordeling paa Lægedistrikterne:									
						1		2		3		4		5	
						Østre Nedenes.		Vestre Nedenes.		Aamli.		Evje.		Sætersdalen.	
						Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
1	1	3	6	2	1	8	1	6	3	1	-	-	-	-	-
-	1	3	-	-	1	5	3	5	1	1	-	-	-	-	-
2	7	5	12	15	2	35	-	29	-	-	-	2	-	-	-
5	2	19	72	111	62	200	2	154	7	6	-	5	-	-	-
-	-	-	1	-	-	1	-	4	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	4	1	91	-	-	-	15	1	-	-
8	3	7	5	5	8	20	1	49	3	3	-	-	-	-	-
22	4	1	2	5	10	96	6	157	5	19	-	-	-	-	-
18	4	11	13	5	4	63	3	99	7	1	-	38	-	-	-
-	-	1	-	-	-	6	5	3	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	6	-	17	-	6	-	-	-	-	-
106	82	98	124	211	193	852	15	1357	14	55	-	59	-	4	1
43	37	62	59	73	65	253	-	418	-	16	-	27	-	4	-
2	1	3	4	21	26	682	13	622	7	54	-	140	1	-	-
5	7	7	9	17	25	91	27	110	18	8	1	5	2	2	1
12	16	9	11	11	13	55	4	94	2	8	-	4	-	-	-
12	6	9	15	14	15	64	2	105	1	3	1	2	-	1	-
-	-	3	2	5	3	10	-	7	2	-	-	-	-	-	-
96	107	89	84	59	52	411	10	379	9	37	-	46	1	19	-
-	-	1	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-
332	278	331	419	554	480	2862	93	3707	80	218	2	343	5	30	2

stort Uldtørklæde, som dækker Hovedet Nat og Dag; leilighedsvis sees endog unge Jenter, som næsten ikke har et Haar paa sit Hoved. (Stang).

Lungetuberkulose. Af denne Sygdom opgives 228 Dødsfald eller 25,7 pCt. af samtlige kjendte, ved Sygdom foranledigede Dødsfald og 32,3 pCt. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme. For Byerne var Forholdet henholdsvis 20,5 og 26,0 pCt. og for Bygderne 26,8 pCt. og 33,7 pCt. Forøvrigt henvises til Tabel Side 106.

Af **Brok** er anmeldt 70 Tilfælde med 1 Dødsfald. For 63 er Sædet opgivet saaledes: Hernia inguinalis 48, cruralis 5, umbilicalis 9 og obturatoria 1.

Benbrud. For 134 af 150 Tilfælde, hvoraf 3 dødelige, var Sædet følgende:

Fractura cranii	5	Fractura digitorum	3
— sterni	1	— pelvis	2
— costarum	15	— colli femoris	5
— claviculæ	12	— femoris	9
— scapulæ	1	— patellæ	1
— humeri	9	— cruris	14
— antibrachii	9	— tibiæ	6
— radii	29	— fibulæ	5
— ulnæ	3	— malleolorum	5

Luxationer. For 34 af ialt 37 anmeldte Tilfælde opgives Sædet saaledes: Luxatio maxillæ inf. 1, humeri 14, antibrachii 5, radii 6, manus 2, digitorum 4, femoris 2.

Veneriske Sygdomme.

Sygdom.	Tilfælde.	Dødsfald.	Fordeling paa Lægedistrikterne:			
			1		2	3
			Østre Nedenes.		Vestre Nedenes.	Sætersdalen.
			Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Tilf.
Veneriske Saar	46	1	19	1	26	1
Konstitutionel Syfilis						
Gonorré	73	-	15	-	56	2

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne Dødsårsager			
	ialt.	Lunge- tuberkulose.	af epidemiske Sygdomme.	af ikke epidemiske Sygdomme.
Østre Nedenes	414	78	93	321
Østerrisør By	35	5	7	28
Tvedestrand —	23	1	8	15
Bygder	356	72	78	278
Vestre Nedenes	402	124	80	322
Arendal By	45	9	7	38
Grimstad —	41	13	7	34
Lillesand —	17	5	5	12
Bygder	299	97	61	238
Aamli	28	8	2	26
Evje	26	9	5	21
Sætersdalen	18	9	2	16
Nedenes Amt	888	228	182	706
Deraf i Byer	161	33	34	127
— Bygder	727	195	148	579

Liste over forskjellige behandlede Sygdomme.

	Ialt opgivne		Børn.		Voxne.		Fordeling paa Lægedistrikterne:									
	Tilfælde.	Dødsfald.					1		2		3		4		5	
			Østre Nedenes.		Vestre Nedenes.		Aamli.		Evje.		Sætersdalen.					
													Md.	Kv.	Md.	Kv.
Kronisk Rheumatisme	382	1	-	4	171	147	68	1	215	-	31	-	6	-	2	-
Fnat	82	-	18	24	15	25	54	-	26	-	-	-	-	-	2	-
Skurv.	11	-	1	4	2	4	4	-	2	-	3	-	1	-	1	-
Kjertelsyge.	235	2	74	99	19	43	74	2	134	-	13	-	9	-	5	-
Rakit	84	4	44	40	-	-	25	-	52	2	7	2	-	-	-	-
Tuberkuløse Betændelser og Miliærtuberkulose	119	45	37	33	23	24	44	12	69	27	2	1	3	5	1	-
Lungetuberkulose	514	228	14	29	188	283	160	78	307	124	35	8	9	9	3	9
Kræft.	84	44	-	1	37	45	26	20	57	23	1	1	-	-	-	-
Morbus Brightii	110	30	3	9	43	55	32	13	64	13	12	3	1	-	1	1
Blegsot og Anæmi.	1068	4	46	139	56	827	460	-	530	3	60	1	9	-	9	-
Livmodersygdomme.	337	-	-	1	-	336	134	-	179	-	11	-	8	-	5	-
Kardialgi, kronisk Gastrit og Dyspepsi	1152	5	42	82	334	694	422	-	622	3	55	1	49	1	4	-
Ormesygdomme	26	-	10	10	5	1	7	-	19	-	-	-	-	-	-	-
Drankersygdomme	17	3	-	-	16	1	2	2	14	1	1	-	-	-	-	-
Struma	5	-	-	1	-	4	1	-	1	-	2	-	-	-	1	-
Brok	70	1	13	8	30	12	21	1	40	-	2	-	6	-	1	-
Luxationer	37	-	8	4	10	7	15	-	19	-	1	-	-	-	2	-
Benbrud	150	3	28	11	55	31	62	1	75	1	8	1	2	-	3	-

Obstetriciske Operationer i Nedenes Amt.

Indikation.	Tangforløsning.			Vending.				Udtrækning ved Bækkenendeleie.		Partus præmaturus artificialis.		Perforation.	Exvisceration.		Efterbyrdsoperation.
	Mødre.		Børn.	Mødre.		Børn.		Mødre.	Børn.	Mødre.	Børn.	Mødre.	Mødre.	Mødre.	Mødre.
	lev.	lev.	dødf.	lev.	død.	lev.	dødf.	lev.	lev.	lev.	lev.	lev.	lev.	død.	lev.
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer	29	¹⁾ 25	4	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-
Bækkensneverhed	3	2	1	-	-	-	-	-	-	⁴⁾ 2	2	2	-	-	-
Barselkrampe	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Placenta prævia og Blødning	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ueftergivelige Fødselsdele	4	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Isseleie med Panden fortil	2	²⁾ 3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skjævt Isseleie	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Stort Fosterhoved	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	4	³⁾ 1	¹⁾ 3	2	-	-	-	-	-	1	⁵⁾ 1	-
Fastvoxning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5
Blødning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Tilsammen	42	37	6	4	1	3	2	1	1	2	2	2	1	1	9
		43		5		5							2		

¹⁾ Deraf én 2den Tvilling; om 1ste intet oplyst. ²⁾ En Gang begge Tvillinger. ³⁾ Vandet afgaaet 8 Timer før Operationen; Konen var da meget debil og døde strax efter. ⁴⁾ Hos den ene af disse indlededes Fødselen i 36te Uge ved Kolpeurynter; Fødselen 68 Timer senere. I 1887 var hos den samme anvendt Dusch og Tang; i 1888 Bougie, hvorefter Fødselen foregik ved Naturens Hjælp; i 1891, 92 og 94 anvendtes Sugning paa Brystvorterne og Gnidning af Modergrunden, hvorefter Fødselen i 1891 foregik ved Naturens Hjælp og i 1892 ved Tang, hvorimod der i 1894 maatte perforeres. ⁵⁾ Død 4de Dag af Blødning.

Fødte og Døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde					
	levende.	døde.	ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Barselseng.	ved ulykkelige Hændelser.	ved Selvmord.
Østre Nedenes	900	26	481	60	5	4	10	1
Østerrisør By	108	2	39	6	-	-	1	-
Tvedestrand —	99	-	27	3	-	-	-	-
Bygder	693	24	415	51	5	4	9	1
Vestre Nedenes	913	16	499	67	8	3	9	-
Arendal By	96	1	48	6	1	-	1	-
Grimstad —	67	-	37	5	2	-	-	-
Lillesand —	43	-	21	1	-	-	-	-
Bygder	707	15	393	55	5	3	8	-
Aamli	178	5	85	19	3	-	1	-
Evje	122	6	87	23	3	3	-	1
Sætersdalen	123	5	65	9	2	-	-	3
Nedenes Amt	2236	58	1217	178	21	10	20	5
Deraf i Byer	413	3	172	21	3	-	2	-
— - Bygder	1823	55	1045	157	18	10	18	5

Om Amtets **Sindssyge** se den almindelige Beretning.

Lægerne har udført 64 **obstetriciske Operationer**, hvis Indikationer og Udfald vil sees af Tabel Side 108. Af disse udførtes 24 i østre Nedenes Distrikt, 25 i vestre Nedenes, 5 i Aamli, 6 i Evje og 4 i Sætersdalen.

Antallet af **Fødte** og **Døde** sees af ovenstaaende Tabel.

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 1019 Fødte og Forholdet mellem Fødte og Døde = 100:54,4.

Efter Presternes Opgaver døde 10 Kvinder **paa Barselseng**, efter Lægernes 5, hvoraf 4 opgives død af Barselfeber og 1 af Blødning.

De **hyppigste Dødsaaarsager** sees af Tabel Side 111.

Veirliget. Tabel Side 110 viser de meteorologiske Forhold paa Gaarden Fennefoss i Hornes, Evje Distrikt, ca. 180 m. over Havet efter Optegnelser af Distriktslæge Chr. Bull. Aarsudbyttet var under et Middelsaars, idet Høavlingen blev meget daarlig indbjerget paa Grund af Regn i Slaattetiden.

Levemaade og hygieniske Forhold angives fra østre Nedenes som uforandrede og i det Hele ret gode. I Tvedestrand bevilgedes af Brændevinssamlagets Overskud Kr. 3300,00 til Anlæg af Kloaker. (Erichsen). I Arendal Sundhedskommission vedtoges bl. a. Forholdsregler mod Udbredelse af

Temperatur og Veirlig i Evje. 1895.

Maaned.	Thermometerstand (R).									Antal Dage med								
	Middel-temperatur.	Kl. 8 Morgen.	Kl. 1 Eftermiddag.	Kl. 10 Efterm.	Høiest.	Lavest.	Minimum om Natten.			Regn.	Sne.	Slud.	Frost.	Torden.	Klart.	Halvklart.	Overskyet.	Vindstille.
							Middeltemperatur.	Høiest.	Lavest.									
Januar	÷ 7,1	÷ 8,6	÷ 5,2	÷ 7,6	18de: ÷ 0	26de: ÷ 23	÷ 10,3	19de: ÷ 2	26de: ÷ 23	-	7	-	31	-	10	5	16	13
Februar	÷ 8,7	÷ 12	÷ 5	÷ 9,3	21de: + 2	11te: ÷ 25	÷ 13,6	21de: ÷ 3	11te: ÷ 25	-	3	-	28	-	15	5	8	10
Marts	÷ 1,4	÷ 3,4	+ 1,2	÷ 2,1	17de: + 6	4de: ÷ 20	÷ 5,2	30te: ÷ 0	4de: ÷ 21	2	10	4	22	-	3	8	20	17
April	+ 3,6	+ 2,4	+ 6,6	+ 1,8	28de: + 15	4de: ÷ 6	÷ 0,5	29de: + 6	4de: ÷ 9	6	3	-	6	-	7	11	12	12
Mai	+ 10,2	+ 10,3	+ 14	+ 7,5	26de: + 17	2den: + 6	+ 4,2	19de: + 10	5te: ÷ 0	10	-	-	-	3	10	12	9	5
Juni	+ 11,7	+ 11,5	+ 14,3	+ 9	6te: + 23	15de: + 8	+ 5,6	21de: + 11	17de: + 2	13	-	-	-	1	13	7	10	2
Juli	+ 12	+ 10,8	+ 15	+ 10,3	28de: + 22	8de: + 8	+ 7	10de: + 11	31te: + 4	18	-	-	-	1	1	11	19	10
August	+ 11,5	+ 10,2	+ 14,3	+ 10	18de: + 18	30te: + 7	+ 7,4	23de: + 12	27de: + 2	15	-	-	-	2	-	15	16	8
September	+ 10	+ 7,6	+ 13,6	+ 8,9	28de: + 18	21de: + 3	+ 5	4de: + 10	21de: + 0	6	-	-	-	-	6	16	8	12
Oktober	+ 2,5	+ 0,5	+ 5,2	+ 2	1ste: + 12	30te: ÷ 9	÷ 1,1	2den: + 9	30te: ÷ 10	7	6	-	15	-	7	10	14	12
November	+ 0,1	÷ 1,3	+ 1,5	+ 0,3	8de: + 6	1ste: ÷ 10	÷ 2	12te: + 4	1ste: ÷ 12	10	1	-	17	-	7	4	19	16
December	÷ 3,1	÷ 4	÷ 2	÷ 3,5	10de: + 3	25de: ÷ 16	÷ 5,7	17de: + 1	25de: ÷ 16	4	5	1	25	-	6	4	21	15
Gjennems. for hele Aaret..	+ 3,4	+ 2	+ 6	+ 2,3	6te Juni + 23	11te Febr. ÷ 25	÷ 0,7	23de August + 12	11te Febr. ÷ 25									
										91	35	5	144	7	85	108	172	132

De hyppigste Dødsaaarsager var:

Dødsaaarsag.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		Byer.	Bygder.
Lungetuberkulose	228	33	195
Alderdomssvaghed	84	13	71
Lungebetændelse	49	10	39
Tuberkuløse Betændelser	45	11	34
Kræft	44	9	35
Hjerneslag	40	11	29
Organisk Hjertesygdom	38	9	29
Akut Bronkit	30	4	26
Nyresygdom	30	2	28
Hjernebetændelse (alm.)	27	3	24

smitsomme Sygdomme. Der nedsattes en Komité til Undersøgelse af de sanitære Forhold ved Byens Vandelning.

Sygehuse. I Østerrisør findes paa Fattighuset 2 Sygestuer; desuden er der et lidet Isolationslokale. I Tvedestrand er der et nyt, tidsmæssig indrettet Sygehus, samt paa Høgedal et lidet Lazaret.

Badeindretninger omtales fra Østerrisør og Tvedestrand.

Om Amtets **Apothek** se den almindelige Beretning.

Følgende Tabel viser Antallet af behandlede fattige Syge, Møder i Sundheds- og Kvarantænekommissioner samt Vaccinerede og udførte retsmedicinske Forretninger.

Lægedistrikter.	Fattigsygepleien.		Sundheds- kommis- sioner. Antal Møder.	Kvaran- tænekom- missioner. Antal Møder.	Vakci- nerede.	Retsmedi- cinske Forret- ninger.
	Antal an- meldende Læger.	Fattige Syge.				
Nedenes Amt	18	1140	51	1	1564	16
Østre Nedenes	8	503	¹⁾ 19	-	735	3
Vestre —	7	478	²⁾ 17	⁶⁾ 1	497	9
Aamli	1	37	³⁾ 8	-	⁷⁾ 68	2
Evje	1	74	⁴⁾ 5	-	136	-
Sætersdalen	1	48	⁵⁾ 2	-	128	2

¹⁾ Østerrisør 6, Søndeled 1, Gjerstad 1, Dybvaaag 1, Holt 2, Tvedestrand 4, østre Moland 1, Barbu 2, Tromø 1. ²⁾ Grimstad 2, Fjære 1, Hisø 1, Øiestad 1, Arendal 6, Lillesand 4, Høvaag 1, Birkenes 1. ³⁾ Aamli 2, Vegaarsheien 2, Mykland 2, Herefoss 2. ⁴⁾ Hornnes 2, Evje 2, Vegusdal 1. ⁵⁾ Bygland 1, Valle 1. ⁶⁾ Lillesand. ⁷⁾ Alle i Aamli Herred.

X. Lister og Mandal Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i km².	Tilstedev. Indb. 1ste Ja- nuar 1891.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordnødre.	Hjælpe- vaksinører.
Amtet.		7 264,34	76 213	25	7	34	28
1. Kristiansands Stadsfysikat	Kristiansand, Kjøbstad	16,04	12 543	13	4	8	-
2. Oddernes		1 147,05	20 818	1) 5	1	8	8
	Mandal, Ladested	0,92	3 616	2	1	1	-
	Oddernes	139,48	4 126	-	-	2	2
	Tveid	111,59	1 669	1	-	1	1
	Vennesla	106,17	1 499	1	-	1	1
	Øvrebo	319,10	1 742	-	-	1	1
	Hægeland						
	Søgne	239,83	3 596	-	-	1	1
	Holme	113,07	1 433	-	-	-	1
	Halsaa og Hartmark . .	116,89	3 137	-	-	2) 1	1
3. Undal		1 960,28	12 140	1	-	7	7
	Søndre Undal	235,06	4 428	-	-	2	2
	Nordre Undal	195,80	1 836	-	-	1	1
	Øislebø og Laudal . . .	251,49	1 843	1	-	1	1
	Finsland	114,15	789	-	-	1	1
	Bjelland og Grindum . .	295,30	1 892	-	-	1	1
	Aaseral	868,48	1 352	-	-	1	1
4. Lyngdal		841,83	6 850	1	-	2	4
	Lyngdal	380,34	4 717	1	-	1	3
	Hægebostad	461,59	2 133	-	-	1	1
5. Vanse		268,35	9 445	2	2	4	4
	Farsund, Ladested . . .	0,24	1 518	2	2	1	-
	Vanse	139,29	5 693	-	-	1	2
	Herred	128,82	2 234	-	-	2	2
6. Flekkefjord		3 030,79	14 417	3	-	5	5
	Flekkefjord, Kjøb- stad	0,20	1 541	3	-	1	-
	Nes	240,31	3 638	-	-	1	1
	Hitterø						
	Kvinesdal	364,09	3 912	-	-	2	1
	Fjotland	489,05	1 094	-	-	-	1
	Bakke	420,21	2 446	-	-	-	1
	Siredalen	1 516,98	1 786	-	-	1	1

1) Distriktslægen bor i Kristiansand. 2) Bor i Mandal.

Sundhedstilstanden synes at have været nogenlunde god; Influenza forekom dog epidemisk i Vaarmaanederne inden alle Distrikter, og fra Lyngdal og Vanse Distrikter omtales Epidemier af Mæslinger og Difteri. Det samlede Antal epidemiske Sygdomstilfælde (5 990) er adskillig mindre end foregaaende Aars (6 756) ligesaa det opgivne Antal Dødsfald (250 mod 302 i 1894).

Dødeligheden. De Dødes Antal var 1 420 eller 19,1 pro mille af den beregnede tilstedeværende Middelbefolkning (74 200). Aaret forud var Dødeligheden 19,0 pro mille.

Til Oplysning om de **epidemiske Sygdomme** hidsættes en efter Lægernes Opgaver sammendragen Tabel (Side 114 og 115).

Tyfoidfieber viser ringe Udbredelse mod foregaaende Aar. I Oddernes Landdistrikt forekom i Marts 2 Tilfælde, der begge endte dødelig. Af de øvrige opførte 6 Tilfælde forekom 1 i Flekkefjord By og 5 paa en Gaard i Gyland Sogn af Bakke Herred.

Skarlagensfeber var i det Hele sjelden og opføres omtrent udelukkende fra Kristiansand og Oddernes Distrikter. Paa 2 store Gaarde med mange Opsiddere, 1 Mil fra Mandal, havde man i Juli og August en Epidemi med Syge i alle Huse; der indtraf ingen Dødsfald, og Sygdommen kom ikke udenfor disse 2 Gaarde.

Ogsaa **Mæslinger** var betydelig mindre udbredt end Aaret forud, men forekom dog epidemisk i Lyngdal og Vanse Distrikter. Sygdommens Forløb synes i Almindelighed at have været godartet, saa at kun de Færreste søgte Lægehjælp. I Lyngdal begyndte Sygdommen i Austad Annex, overført fra det østlige Nabodistrikt; den udbredte sig raskt over hele Lyngdal Herred og efterhaanden ogsaa over Hægebostad.

Kighoste var ogsaa dette Aar stærkt udbredt. I Kristiansand herskede den epidemisk i Sommermaanederne og i Bygderne omkring Mandal udover Høsten.

Af **Difteri** er anmeldt flere Tilfælde end i noget foregaaende Aar siden 1890; ligesom tidligere havde den sin største Udbredelse i Kristiansands Stadsfysikat og Oddernes Distrikt. I Kristiansand, hvorfra der opføres ikke mindre end 211 Tilfælde, behandledes 184 paa Sygehus. Af de Angrebne døde 12 (5,7 pCt.), de Fleste længere Tid efter Sygdommen navnlig paa Grund af Paralyse. Paa Grund af Sygdommens store Tiltagen i November Maaned 1894 havde Sundhedskommissionen besluttet at lukke Skolerne, en Foranstaltning, som dog ikke syntes at have væsentlig Indflydelse. I Februar 1895 aabnedes de derfor atter; først noget senere begyndte Sygdommen jevnt at aftage. (R. Brodtkorb). I Oddernes Distrikt, hvor 40 Tilfælde anmeldtes, var de dødeligt endende Tilfælde omtrent alle Larynxdifteri, der kom for sent under Behandling. (Borge). I December indtraf i Lyngdal Distrikt i et Hus paa Grænsen mellem Hægebostad og Eiken et Difteritilfælde, hvorfra Flere hurtigt inficeredes; Sygdommens Forløb var nemlig i Almindelighed saa let, at Folk ikke ansaa den for farlig. Ved Isolation og Desinfektion standsedes dog snart dens videre Udbredelse. Smitten var sandsynlig hidført fra Byerne under den livlige Samfærdsel før Jul. (Keyser). Som Fortsættelse af forrige Aars Epidemi optraadte paa Gaarden Beiske i Vanse 3 nye Tilfælde i det før inficerede Hus og 1 i Nabohuset. I Mai Maaned angrebes 5 Personer paa Gaarden Elle; Sygdommen var her af alvorligere Karakter og overførtes til Gaarden Borhaug i Vanse. (Meyer).

De **akute katarralske Sygdomme i Luftveiene** synes at have havt noget mindre Udbredelse end i 1894.

I Lister og Mandal Amt

	Ialt kjendte		Tiden er opgivet for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.
	Tilfælde.	Dødsfald.										
Tyfoidefeber	8	2	8	-	1	2	-	-	-	-	4	-
Barsel-feber	9	5	9	-	-	3	1	1	1	1	-	-
Vandkopper	72	-	72	3	6	9	9	3	2	5	1	11
Skarlagensfeber	33	-	33	3	3	3	1	3	1	2	-	-
Røde Hunde	40	-	40	-	3	8	8	14	2	-	4	-
Mæslinger	134	8	134	25	6	-	5	19	14	8	18	14
Rosen	53	1	53	1	7	11	1	3	4	8	1	4
Kighoste	288	22	288	7	6	9	7	14	8	51	38	78
Difteri	318	28	316	66	56	25	24	23	16	13	13	3
Strubehoste	9	-	9	1	2	1	-	-	-	-	-	2
Kusma	82	-	82	1	24	1	8	3	-	5	5	3
Akut Katarr i Luft- veiene og Bronkit . .	1855	39	1855	204	216	272	198	149	95	107	97	98
Katarralsk og follikulær Angina	695	-	695	98	116	64	43	62	41	37	34	25
Influenza	926	18	916	19	107	478	152	44	10	4	8	5
Lungebetændelse	310	93	310	26	46	41	48	26	16	10	9	15
Pleurit	66	2	66	4	9	6	8	4	6	6	6	2
Gigtfeber	113	2	113	13	10	15	13	4	13	10	4	3
Koldfeber	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Diarré, akut, og inden- landsk Kolera	975	30	975	69	43	52	65	63	86	89	129	115
Blodgang	1	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Skjørbug	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	5990	250	5976	540	661	1000	591	435	316	356	371	378

Influenza optraadte epidemisk i Vaarmaanederne, men havde allerede kulmineret i Marts.

Lungebetændelse forekom hyppigere end sædvanlig, idet flere Tilfælde sluttede sig til en umiddelbart forudgaaende Influenza. I Mandal havde Sygdommen gjennemgaaende en atypisk Karakter; den var som oftest meget ondartet og syntes smitsom. (S. Roscher).

Akut Diarré og indenlandsk Kolera optraadte i Lyngdal i den sidste Halvdel af Aaret tildels med stor Voldsomhed, saa at selv voxne, kraftige Personer i Løbet af faa Timer kunde frembyde et rent koleralignende Udseende. (Keyser).

Tabel Side 117 angiver Antallet af udenfor Sygehus behandlede Tilfælde af **veneriske Sygdomme**.

anmeldte epidemiske Sygdomme.

Oktober.	November.	December.	Fordeling paa Lægedistrikterne:											
			1		2		3		4		5		6	
			Kristian- sands Stads- fysikat.		Oddernes.		Undal.		Lyngdal.		Vanse.		Flekk- fjord.	
			Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
1	-	-	-	-	2	2	-	-	-	-	-	-	6	-
-	-	2	3	-	2	1	1	1	-	-	2	2	1	1
13	3	7	54	-	12	-	1	-	1	-	-	-	4	-
4	12	1	12	-	15	-	-	-	-	-	-	-	6	-
-	-	1	32	-	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6	14	5	16	1	10	-	7	-	34	2	49	4	18	1
5	6	2	15	-	16	1	3	-	3	-	8	-	8	-
33	25	12	151	7	56	8	-	-	-	-	25	3	56	4
25	32	20	211	12	40	4	20	3	17	1	27	5	3	3
1	-	2	5	-	1	-	-	-	-	-	1	-	2	-
22	1	9	66	-	5	-	-	-	7	-	-	-	4	-
147	141	131	983	23	575	9	19	1	41	2	137	3	100	1
42	68	65	404	-	168	-	2	-	12	-	51	-	58	-
2	27	60	337	14	249	1	20	-	55	-	13	-	252	3
17	27	29	106	20	110	41	17	2	9	2	37	12	31	16
5	6	4	27	-	23	2	3	-	-	-	6	-	7	-
9	7	12	50	-	35	1	2	-	10	-	13	1	3	-
-	-	1	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
96	84	84	462	9	264	9	15	2	37	2	100	7	97	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
428	453	447	2934	86	1593	79	110	9	226	9	470	37	657	30

Til Oplysning om en Del **andre** af Lægerne behandlede **Sygdomme** henvises til Tabel Side 116.

Fnat sees ikke ofte i Lyngdal Distrikt og kommer i Tilfælde hurtig under Behandling. Den skyldes vistnok oftest omreisende «Fanter». (Keyser).

Tuberkulose synes i Mandal at have omtrent samme Udbredelse nu som tidligere. Uagtet en overdreven Smittefrygt og forevrigt rosværdige Be-
stræbelser for at behandle de tuberkuløse Afsondringer med Forsigtighed, er Resultatet lige daarligt, idet Almuens Begreber om Renlighed fremdeles er uden dybere Forstaaelse. (S. Roscher). I Lyngdal Distrikt er Tuberkulosen lige-
som før overordentlig udbredt, men kommer sjelden til Behandling i sine tidligere Stadier; Patienterne opgiver hurtig alt Haab paa Grund af de Erfaringer, saamange af dem har havt Anledning til at gjøre inden sin egen Familiekreds. (Keyser).

Liste over forskellige behandlede Sygdomme.

	Ialt opgivne		Børn.		Voxne.		Fordeling paa Lægedistrikterne:											
	Tilfælde.	Dødsfald.					1		2		3		4		5		6	
			Kristian- sands Stads- fysikat.	Oddernes.		Undal.		Lyngdal.		Vanse.		Flekk- fjord.						
				Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.			
Kronisk Rheumatisme	218	-	1	1	113	103	90	-	50	-	12	-	13	-	43	-	10	-
Fnat	29	-	7	7	9	6	3	-	7	-	1	-	7	-	3	-	8	-
Kjertelsyge	202	3	59	89	15	39	115	-	54	3	7	-	10	-	8	-	8	-
Rakit	99	2	52	47	-	-	16	-	47	2	9	-	8	-	12	-	7	-
Tuberkuløse Betændelser og																		
Miliærtuberkulose	63	39	16	26	10	11	13	10	23	15	7	3	2	2	10	2	8	7
Lungetuberkulose	412	183	11	20	186	195	112	47	106	47	64	15	19	25	51	20	60	29
Kræft og Sarkom	59 ¹⁾	41	-	-	25	34	12	10	28	17	7	4	1	1	5	4	6	5
Morbus Brightii	60	18	5	5	28	20	-	3	24	5	9	1	7	4	10	4	10	1
Blegsot og Anæmi	921	-	23	103	35	760	370	-	237	-	61	-	25	-	128	-	100	-
Livmodersygdomme	228	-	-	-	-	228	96	-	76	-	11	-	7	-	9	-	29	-
Kardialgi, kronisk Gastrit og																		
Dyspepsi	1028	2	15	44	372	597	457	2	294	-	71	-	23	-	83	-	100	-
Ormesygdomme	34	-	3	11	6	14	24	-	3	-	-	-	6	-	-	-	1	-
Drankersygdomme	13	-	-	-	10	3	9	-	-	-	-	-	-	-	1	-	3	-
Struma	2	-	-	-	-	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Brok	61	4	15	3	26	17	-	-	23	2	16	-	5	-	9	1	8	1
Luxationer	37	-	10	11	10	2	5	-	9	-	3	-	4	-	9	-	7	-
Benbrud	94	3	23	8	30	33	12	1	33	1	11	1	7	-	12	-	19	-

Deraf Cancer 40, Sarcoma 1.

Veneriske Sygdomme.

Sygdom.	Tilfælde.	Dødsfald.	Fordeling paa Lægedistrikterne:					
			1	2	3	5	6	
			Kristian- sands- Stads- fysikat.	Oddernes.	Undal.	Vanse.	Flekke- fjord.	
			Tilf. Dsf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	
Veneriske Saar.....	27	1	18	1	7	1	1	-
Syfilis konstitutionel..								
— hereditær.....								
Gonorré.....	103	-	68	-	20	-	6	9

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne Dødsårsager			
	ialt.	Lunge- tuberkulose.	af epidemiske Sygdomme.	af ikke epidemiske Sygdomme.
Kristiansands Stadsfysikat . . .	245	47	86	159
Oddernes	244	47	79	165
Mandal By	70	15	19	51
Bygder	174	32	60	114
Undal	49	15	9	40
Lyngdal	90	25	9	81
Vanse	105	20	37	68
Farsund By	23	3	6	17
Bygder	82	17	31	51
Flekkefjord	157	29	30	127
Flekkefjord By	37	11	6	31
Bygder	120	18	24	96
Lister og Mandal Amt	890	183	250	640
Deraf i Byer	375	76	117	258
— Bygder	515	107	133	382

I Flekkefjord Distrikt er Sygdommen ogsaa meget almindelig, og Distriktslægen antager, at Influenza i mange Tilfælde har øget Modtageligheden for Smitte. Forøvrigt finder Advarslerne om Tuberkulosens Smitsomhed mer og mer. Gehør, og der iagttages vistnok ogsaa efterhaanden større Forsigtighed. (E. Hansen). Dødsfald af Lungetuberkulose udgjorde for det hele Amt 20,7 pCt. af samtlige kjendte, ved Sygdom forårsagede Dødsfald og 28,6 pCt. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme. For Byerne var Forholdet henholdsvis 20,3 pCt. og 29,5 pCt. og for Bygderne 20,8 pCt. og 28,0 pCt. Se forøvrigt ovenstaaende Tabel.

Klorotiske og anæmiske Tilstande er i Lyngdal Distrikt ikke sjældne og vistnok begrundede i den mindre hensigtsmæssige Levemaade. Kaffe-

Obstetriciske Operationer i Lister og Mandal Amt.

Indikation.	Tangforløsning.			Vending.				Udtrækning ved Bækken- endeleie.	Exvis- ceration.	Efterbyrds- operation.
	Mødre.	Børn.		Mødre.		Børn.		Børn.	Mødre.	Mødre.
	lev.	lev.	dødf.	lev.	død.	lev.	dødf.	dødf.	lev.	lev.
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer	39	37	2	-	-	-	-	-	-	-
Bækkensneverhed	4	3	1	-	-	-	-	-	-	-
Barselkrampe	-	-	-	-	-	-	-	³⁾ 1	-	-
Placenta prævia og Blødning	-	-	-	2	-	1	1	-	-	-
Ueftergivelige Fødselsdele	5	5	-	-	-	-	-	-	-	-
Isseleie med Panden fortil	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Ansigtsleie	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	8	¹⁾ 1	²⁾ 5	4	-	1	-
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9
Blødning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Tilsammen	50	47	3	10	1	6	5	1	1	10
		50		11		11				

¹⁾ Død af Barselfeber. ²⁾ Deraf en 2den Tvilling; 1ste forløst ved Tang paa Sædet og opført under Udtrækning. ³⁾ 1ste Tvilling; 2den forløst [lev.] ved Vending, hvor Udfaldet for Moderen [lev.] er opført.

Fødte og Døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde					
	leven- de.	død- fødte.	ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Bar- sel- seng.	ved ulykke- lige Hæn- delser.	ved Selv- mord.
Kristiansands Stadsfysikat .	431	16	252	55	3	1	4	2
Oddernes	723	14	419	75	4	2	8	-
Mandal By	113	1	73	14	-	-	1	-
Bygder	610	13	346	61	4	2	7	-
Undal	323	9	228	23	4	3	2	1
Lyngdal	195	6	117	11	1	1	1	-
Vanse	301	5	179	26	2	2	3	1
Farsund By	89	-	40	3	1	-	2	-
Bygder	212	5	139	23	1	2	1	1
Flekkefjord	407	12	225	25	3	-	9	1
Flekkefjord By	44	-	33	3	-	-	1	-
Bygder	363	12	192	22	3	-	8	1
Lister og Mandal Amt . . .	2380	62	1420	215	17	9	27	5
Deraf i Byer	677	17	398	75	4	1	8	2
— Bygder	1703	45	1022	140	13	8	19	3

misbrugen har altid været betydelig og er nu yderligere tiltaget proportionalt med Prisfaldet paa denne Vare. Dertil kommer et øget Forbrug af «Kjøbmad» (Brød af fint, sigtet Mel fra de nu talrige Bagerier paa Landsbygden) istedetfor tidligere Tiders hjemmebagte Havrebrød. (Keyser).

I Kristiansand spiller de **gastriske Sygdomme** den mest fremtrædende Rolle; dette finder sin Forklaring bl. a. i, at saavel By- som Landbefolkningen synes temmelig stærkt hengiven til Nydelsen af Spirituosa. (R. Brodtkorb).

Om Amtets **Sindssyge** se den almindelige Beretning. Fra Lyngdal bemærkes: — Man faar være tilfreds, naar Antallet af Sindssyge ikke er i Stigende blandt en saa disponeret Befolkning. Hangen til Læseri er endnu usvækket paa disse Kanter; dette viser i Forbindelse med trange Kaar og ensomt beliggende Hjem paa Heierne hyppigt sin uheldige Indflydelse. (Keyser).

Af **Brok** opgives 61 Tilfælde og 4 Dødsfald. Sædet er anført for 51 saaledes: Hernia inguinalis 31, cruralis 12, umbilicalis 5, lumbalis 2 og perinealis 1.

Af **Luxationer** behandles 37. Deraf er Sædet opgivet for 30 som: Luxatio antibrachii 7, radii 11, humeri 9, coxæ congenitæ 2 og patellæ 1.

Af **Benbrud** kendes 94 Tilfælde og 3 Dødsfald. For 88 er Sædet opgivet:

Fractura cranii . . .	4	Fractura radii . . .	25	Fractura cruris . . .	3
— scapulæ . . .	2	— metacarpi . . .	1	— tibiæ . . .	2
— costæ . . .	12	— digitorum . . .	4	— fibulæ . . .	6
— claviculæ . . .	3	— colli femor. . .	4	— malleolorum . . .	1
— humeri . . .	7	— femoris . . .	6	— metatarsi . . .	1
— antibrachii . . .	5	— patellæ . . .	1	— os. coccygis . . .	1

Af **obstetriciske Operationer**, udført af Læger, opgives ialt 73, deraf 22 fra Kristiansand, 25 fra Oddernes, 2 fra Undal, 1 fra Lyngdal, 5 fra Vanse og 18 fra Flekkefjord. Indikationer og Udfald sees af Tabel Side 118.

Antallet af **Fødte** og **Døde** sees af Tabel Side 119.

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 960 Fødte og Forholdet mellem Fødte og Døde = 100:59,7.

Paa **Barselseng** døde efter Presternes Opgaver 9 Kvinder. Lægerne har opgivet Dødsaaarsag for 8 saaledes: Besværlig Fødsel 1, Barselkrampe 2 og Barselfeber 5.

De hyppigste Dødsaaarsager var:

Dødsaaarsag.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		Byer.	Bygder.
Lungetuberkulose	183	76	107
Alderdomssvaghed	116	28	88
Lungebetændelse	93	37	56
Organisk Hjertesygdom	48	24	24
Kræft og Sarkom	41	18	23
Akut Bronkit	39	28	11
Tuberkuløse Betændelser	39	21	18
Diarré og indenlandsk Kolera	30	14	16
Difteri	28	12	16
Hjerneslag	21	9	12

Veirliget. Vinter- og Vaarmaanederne synes at have været kolde og snerige.

Levemaade og hygieniske Forhold. I Kristiansand er nu den nye Kloakledning fuldført. Tilslutningen til denne for Husenes Afløb af Spildvand, er fremdeles beklageligvis endnu ikke gjort obligatorisk; der fandt dog i Aarets Løb 96 Tilslutninger Sted. — Desinfektionsanstalten har været i jevnlig Brug; der foretoges 235 Desinfektioner, hvoraf bl. a. 202 for Skarlagensfeber, 20 for Tuberkulose og 1 for gul Feber. I Lyngdal Distrikt er Fremgangen i hygienisk Henseende ikke stor. Husstellet er som Regel daarligt, Sandsen for Renlighed ikke synderlig høj, og Kvindernes Kjendskab til Husholdning yderst mangelfuld, man kunde gjerne sige manglende, selv hos de økonomisk bedre Situerede. Menu'en er derfor lidet varierende og altid yderst kortfattet, som Regel kun indeholdende Kaffe og Smørbrød. — Misbrug af Spirituosa finder kun undtagelsesvis Sted. — I Lyngdal Prestegjæld er Benyttelsen af Lægehjælp i stadigt Stigende, hvad der ikke synes at være Tilfældet i Hægebostad. Grunden er vel tildels den, at Befolkningen i de øvre Bygder er en kraftigere Race end Kystbefolkningen, hvorhos de klimatiske Forhold er gunstigere oppe i Landet; men dertil kommer ogsaa, at de økonomiske Vilkaar er slettere, og at Troen paa Kvaksalvere fra gammel Tid er noksaa udbredt. (Keyser). Fra Vanse skrives: Tiderne er daarlige; Gaardene er stærkt udparcellerede, saa at neppe Nogen kan leve udelukkede af Landbrug, og Binæringen

er det smaat med, da Skibsfarten, hvori de Fleste er interesserede, kun giver Tab. Makrelfisket er omtrent ophørt, og hvad der ikke er mindst føleligt, Arbeidsfortjenesten i Amerika er liden. Det er nemlig saa, at ikke alene Unggutter og Piger, men ogsaa Familieforsørgere reiser til Amerika og paa den Maade underholder sin Familie. (Meyer). I Flekkefjord Distrikt, særlig i Kvinesdal er Levemaaden ikke meget kraftig; de hygieniske Forhold er tildels noksaa gode. Uldklæder nærmest Kroppen bruges næsten overalt. Befolkningens Ædruelighed er i Tiltagende. (E. Hansen).

Af **Sygehuse** findes i Kristiansand Byens Sygehus med Isolationslokale, Statens Kvarantæneanstalt paa Odderøen, Eg Sindssygeasyl (Statsasyl) og Kristiansand Bys Sindssygeasyl; det militære Sygehus er ikke gjenopbygget siden Branden. St. Josephs Hospital var i Virksomhed fra Aarets Begyndelse; det kan optage ca. 20 Syge; Gjennemsnitshelægget har været ca. 12. Ialt har været behandlet 170 Patienter væsentlig for chirurgiske eller gynækologiske Sygdomme. — I Mandal findes et kommunalt Sygehus med Isolationslokale og Badeindretning. — Amtssygehuset er beliggende i Flekkefjord; det har undergaaet betydelige Forbedringer, saa at saavel Hovedbygningen som Sygeværrelser og Inventar er meget tilfredsstillende. (E. Hansen).

Af **Badeindretninger** findes i Kristiansand 4 Søbade (1 for Militæretaten, 2 Fribade for Ubemidlede samt 1 Anstalt for varme Søbad paa Odderøen) desuden en Varmtbadeanstalt med Romerbad og Karbad. Der arbeides ogsaa paa at faa et nyt, tidsmæssigt Bad. Foruden Sygehusets Karbad og Aktiesøbadehuset findes i Mandal endel private Badehuse. I Farsund findes et Badehus for kolde Søbad. Hos 2 Privatmænd i Flekkefjord findes Badeindretninger, ligesom Byen har et Søbad, der flittig benyttes.

Om Amtets **Apothek** se den almindelige Beretning.

Følgende Tabel giver Oplysning om Antallet af behandlede fattige Syge, Møder i Sundhedskommissioner, Vaccinerede og retsmedicinske Forretninger.

Lægedistrikter.	Fattigsygepleien.		Sundheds-kommis-sioner. Antal Møder.	Kvaran-tænekom-missioner. Antal Møder.	Vak-cinerede.	Rets-medi-cinske Forretninger.
	Antal an-meldende Læger.	Fattige Syge.				
Lister og Mandal Amt ..	7	518	50	3	1167	20
Kristiansands Stadsfysikat	1	136	7	2	61	8
Oddernes	2	152	¹⁾ 12	²⁾ 1	418	6
Undal	1	14	³⁾ 6	-	203	-
Lyngdal	1	58	⁴⁾ 5	-	124	1
Vanse	1	88	⁵⁾ 7	-	179	-
Flekkefjord	1	70	⁶⁾ 13	-	182	5

¹⁾ Oddernes 3, Vennesla 1, Mandal 3, Holme 2, Halsaa og Hartmark 3. ²⁾ Mandal 1.

³⁾ Søndre Undal 1, nordre Undal 1, Øislebø og Laudal 1, Finsland 2, Aaserød 1. ⁴⁾ Lyngdal 3, Hægebostad 2. ⁵⁾ Farsund 5, Vanse 2. ⁶⁾ Flekkefjord 8, Nes og Hitterø 3, Kvinesdal 1, Bakke 1.

VI. Stavanger Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i km. ²	Tilstedev. Indb. 1ste Jan. 1891.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpe- vaccinatorer.
Amtet	.....	9 147,16	114 223	31	5	62	41
1. Sogndal	.....	790,77	5 592	2	-	3	3
	Sogndal, Ladested	0,19	461	1	-	1	-
	Sogndal	291,63	2 682	-	-	-	1
	Lund	292,99	1 545	1	-	1	1
	Heskestad	206,86	904	-	-	1	1
2. Egersund	.....	1 298,02	13 161	3	-	5	3
	Egersund, Ladested	0,32	2 815	3	-	1	-
	Egersund	207,57	2 612	-	-	1	-
	Ogne	107,57	1 128	-	-	1	1
	Helleland	143,26	1 149	-	-	1	1
	Bjerkreim	693,29	2 033	-	-	1	1
	Haa	146,61	3 424	-	-	1	1
3. Sandnes	.....	1 995,84	15 333	4	-	²⁾ 8	5
	Sandnes, Ladested	0,81	1 654	2	-	1	-
	Høiland	170,63	3 808	-	-	-	1
	Klep	128,49	2 507	-	-	-	1
	Time	184,71	2 701	1	-	1	1
	Gjesdal	218,04	1 503	1	-	1	1
	Hole	109,58	1 101	-	-	-	-
	Fossan	1 143,58	2 059	-	-	1	1
4. Stavanger Stads- fysikat	.....	6,26	22 483	10	3	14	-
5. Stavanger	.....	228,16	9 096	¹⁾ 1	-	5	5
	Hetland	114,97	4 587	-	-	2	3
	Haaland	85,24	3 301	-	-	2	1
	Mosterø	27,95	1 208	-	-	1	1
6. Finnø	.....	1 521,18	11 103	3	-	8	8
	Rennesø	40,82	1 111	-	-	³⁾ 1	1
	Finnø	42,42	1 506	1	-	1	1
	Strand	195,58	2 226	-	-	1	1
	Aardal	505,26	927	-	-	1	1
	Hjelmeland	535,96	2 218	1	-	1	1
	Fister	42,56	812	-	-	1	1
	Nerstrand	122,04	1 458	1	-	1	1
	Sjernerø	37,44	845	-	-	1	1

¹⁾ Distriktslægen bor i Stavanger By. ²⁾ Uopgivet Bopæl for 4. ³⁾ Jordemoderen i Rennesø fungerer ogsaa som Jordemoder og Hjelpevaccinatorice i en Del af Mosterø Herred af Stavanger Lægedistrikt.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i km ² .	Tilstedev. Indb. 1ste Jan. 1891.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpe- væknaterer.
7. Sand		2 495,48	10 459	1	-	6	6
	Jelse	257,27	2 236	-	-	2	2
	Sand	213,78	1 494	1	-	1	1
	Suldal	1 219,46	2 261	-	-	1	1
	Saude	514,20	1 897	-	-	1	1
	Vikedal	290,77	2 571	-	-	1	1
8. Karmøen		447,24	14 528	3	-	8	6
	Skudeneshavn, Ladested	0,48	1 123	1	-	1	1
	Kopervik, Ladested	0,36	791	2	-	-	-
	Skudenes	68,29	2 665	-	-	2	1
	Aakre	32,35	1 925	-	-	1	1
	Avaldsnes	150,78	5 327	-	-	2	1
	Bokn	46,92	848	-	-	1	1
	Tysvær	148,06	1 849	-	-	1	1
9. Haugesund ¹⁾		404,21	12 468	4	2	5	5
	Haugesund, Kjøbstad	0,91	5 382	4	2	3	1
	Skaare	73,15	1 929	-	-	1	1
	Torvestad	31,08	1 872	-	-	-	2
	Skjold	168,73	2 118	-	-	-	-
	Vass	130,84	1 167	-	-	1	1

¹⁾ Til Haugesund Lægedistrikt hører Sveen Herred 214,28 km². med 3054 tilstedeværende Indbyggere af søndre Bergenhus Amt, saa Haugesund Distrikt udgjør 618,44 km². med 15 522 Indbyggere.

Sundhedstilstanden skildres fra de fleste Distrikter som mindre tilfredsstillende. Skarlagensfeber, Mæslinger og Difteri havde adskillig Udbredelse inden Amtet, og katarrale Sygdomme i Luftveiene samt Lungebetændelse forekom hyppigere end sædvanlig. Det samlede Antal anmeldte epidemiske Sygdomstilfælde var 9930 med 349 Dødsfald og overgaar saaledes endog forrige Aars Tal (9583 og 342), der for de epidemiske Sygdomstilfældes Vedkommende er det største, for Amtet hidtil opgivne, medens de epidemiske Dødsfalds Antal ikke vides at have været større siden 1883.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde ialt 2041 eller 17,8 pro mille af den tilstedeværende beregnede Middelfolkemængde (114500). I 1894 var Dødeligheden 16,4 pro mille.

Til Oplysning om de **epidemiske Sygdomme** henvises til Tabel Side 124 og 125, sammendragen efter Lægernes Opgaver.

Tyfoidefeber. I Stavanger By anmeldtes 14 Tilfælde, hvoraf 5 i Juli og 7 i sidste Kvartal. I Haaland (Stavanger Distrikt) forekom en liden Epidemi paa Gaardene søndre Kolnes, Sømme og Myglebostad. Sygdommen begyndte i August paa førstnævnte Gaard og udbredte sig derfra til de 2 andre; den antoges i Begyndelsen for Influenza, og først de i November optraadte Tilfælde var tydelig udtalte. (Hagemann). I Egersund Distrikt optraadte det ene af de 2 anmeldte Tilfælde hos en Sømand, der havde paadraget sig Sygdommen

I Stavanger Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Ialt kjendte		Tiden er opgiven for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Tilfælde.	Dødsfald.													
Tyfoidfieber	53	9	53	4	2	1	3	-	-	6	-	-	6	27	4
Barselfeber	12	4	12	-	-	1	2	2	3	-	-	-	2	1	1
Børnekopper	8	3	8	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	6	-
Vandkopper	104	-	104	19	9	9	8	4	7	-	5	-	-	16	27
Skarlagensfeber	428	17	428	34	13	22	12	15	13	4	14	5	60	78	158
Røde Hunde	13	-	13	2	-	3	-	-	-	1	1	1	2	3	-
Mæslinger	481	36	481	168	153	30	49	23	28	19	5	1	3	2	-
Rosen	103	2	103	5	10	6	12	12	10	5	5	5	15	11	7
Kighoste	122	11	122	40	9	-	4	10	11	9	8	7	3	15	6
Difteri	208	23	208	17	14	13	14	13	28	23	8	15	13	21	29
Strubehoste	19	3	18	-	1	1	3	3	2	-	-	3	-	3	2
Kusma	201	-	201	55	52	18	3	5	9	14	7	2	4	9	23
Akut Katarr i Luftveiene og Bronkit.	3960	91	3960	605	796	486	292	240	200	90	97	178	239	334	403
Katarralsk og follikulær Angina	947	-	947	94	111	90	51	59	73	45	35	53	60	117	159
Influenza	883	19	883	37	300	261	91	51	30	13	12	12	12	25	39
Lungebetændelse	561	86	561	68	83	58	66	72	51	26	11	14	17	32	63
Pleurit	242	7	242	26	15	26	16	20	18	31	15	12	20	20	23
Gigtfeber	173	5	173	19	20	24	15	15	19	7	8	9	18	6	13
Koldfeber	10	-	10	-	-	-	4	-	1	-	1	-	3	-	1
Diarré, akut, og indenlandsk Kolera	1393	32	1383	78	109	148	92	132	110	107	176	139	105	92	95
Blodgang	8	1	8	1	2	-	1	2	-	1	-	1	-	-	-
Skjærbug	1	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	9930	349	9919	1272	1699	1198	738	678	614	401	408	457	583	818	1053

I Stavanger Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

(Forts.).	Fordeling paa Lægedistrikterne:																	
	1		2		3		4		5		6		7		8		9	
	Sogndal.		Egersund.		Sandnes.		Stavanger Stads- fysikat.		Stavanger.		Finnø.		Sand.		Karmøen.		Haugesund.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Tyfoidefeber	1	-	2	-	-	-	14	4	21	1	-	-	3	1	9	2	3	1
Barselfeber	-	-	-	-	2	2	-	-	1	1	1	-	-	-	5	1	3	-
Børnekopper	-	-	-	-	7	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Vandkopper	2	-	-	-	7	-	80	-	2	-	2	-	3	-	2	-	6	-
Skarlagensfeber	10	-	24	2	32	2	209	3	55	2	34	5	39	3	11	-	14	-
Røde Hunde	1	-	-	-	1	-	3	-	-	-	-	-	-	-	4	-	4	-
Mæslinger	-	-	121	6	87	1	106	15	16	6	8	-	70	2	47	3	26	3
Rosen	4	-	2	-	8	-	38	1	3	1	-	-	27	-	2	-	19	-
Kighoste	27	5	17	4	-	-	78	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Difteri	-	-	-	-	1	-	103	7	4	-	12	5	15	1	5	2	68	8
Strubehoste	1	-	1	-	4	1	3	-	-	-	1	1	-	-	6	1	3	-
Kusma	9	-	9	-	10	-	108	-	-	-	2	-	9	-	20	-	34	-
Akut Katarr i Luftveiene og Bronkit	56	-	150	20	240	7	2638	36	40	7	41	1	141	3	300	13	354	4
Katarralsk og follikulær Angina	10	-	21	-	52	-	681	-	18	-	12	-	16	-	60	-	77	-
Influenza	62	7	23	1	134	2	524	5	7	2	11	-	-	-	37	1	85	1
Lungebetændelse	9	1	35	13	104	16	145	12	15	11	55	14	20	2	75	6	103	11
Pleurit	6	1	11	1	49	-	73	4	3	1	5	-	13	-	24	-	58	-
Gigtfeber	3	-	9	-	9	-	66	1	4	1	6	1	27	-	17	-	32	2
Koldfeber	-	-	-	-	4	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-
Diarré, akut, og indenlandsk Kolera	36	1	41	12	91	3	907	6	16	2	9	-	94	-	101	3	98	5
Blodgang	-	-	-	-	2	1	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Skjærbug	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	237	15	466	59	845	38	5784	96	205	35	199	27	477	12	725	32	992	35

Liste over forskjellige

	Ialt opgivne		Børn.		Voxne.		1		2	
	Tilfælde.	Dødsfald.					Sogndal.		Egersund.	
			Md.	Kv.	Md.	Kv.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Kronisk Rheumatisme . .	407	1	2	1	214	179	10	1	26	-
Fnat	224	-	48	50	24	34	1	-	2	-
Skurv	6	-	3	1	-	2	2	-	-	-
Kjertelsyge	575	3	213	257	39	64	3	-	30	-
Rakit	296	13	155	141	-	-	6	-	20	1
Tuberkuløse Betændelser og										
Miliærtuberkulose . . .	208	97	65	67	31	45	-	1	13	8
Lungetuberkulose	567	302	25	36	224	282	9	7	86	51
Kræft og Sarkom	100	62	-	-	53	46	3	1	5	7
Morbus Brightii	133	43	5	8	69	51	1	-	12	9
Blegsot og Anæmi	1192	3	66	165	86	875	26	-	133	2
Livmodersygdomme	251	-	-	1	-	250	3	-	9	-
Kardialgi, kronisk Gastrit										
og Dyspepsi	1266	9	38	52	507	669	69	-	154	3
Ormesygdomme	72	-	24	30	7	11	-	-	12	-
Drankersygdomme	16	1	-	-	15	1	-	-	2	-
Struma	9	-	-	-	-	9	-	-	-	-
Brok	114	3	27	14	44	23	3	-	4	-
Luxationer	43	-	11	9	13	5	2	-	-	-
Benbrud	143	2	32	16	48	41	1	-	13	1

i Kiel. I Sand Distrikt optraadte Sygdommen med 3 Angrebne i de samme Huse i Jelse, hvor den var begyndt i Slutningen af 1894. Tilfældene i Karmøen Distrikt havde forskjellige Smittekilder; saaledes antoges 4 inden én Husstand Angrebne at have faaet Smitten gennem en Sømand, der kort forud havde været syg i Udlandet; 1 kom stærkt angreben hjem fra Tjeneste i Stavanger, og 1 var en fra Vaarsildfiske hjemkommen Person; af de 2 fra Kopervik opførte Tilfælde antages det ene at skyldes Smitte fra et Hus, hvor der i Slutningen af foregaaende Aar havde været nogle Angrebne. Under Vaarsildfisket forekom et Tilfælde hos en Mand fra Kristiansundskanten; han antages, at have medbragt Smitten hjemmefra.

Børnekopper. I Oktober forekom paa Gaarden Horpestad i Klep (Sandnes Distrikt) hos Konen i en afsidesliggende Husmandshytte et Tilfælde, hvor Smitteimporten ikke paa nogen Maade har ladet sig paavise. Ved Embedslægens Ankomst til Patienten var Kopperne i Ansigtet og tildels paa Hænderne allerede konfluerende. Fra 7 forskjellige Huse havde Folk været i Besøg hos den Angrebne; disse afspærredes, og samtlige Beboere blev snarest muligt vaccineret. I 4 af disse Huse blev tilsammen 5 Personer syge; hertil kommer den først Angrebnes Mand, ialt altsaa 7 Angrebne. 3 døde (1 Mand paa 39 Aar og

behandlede Sygdomme.

Fordeling paa Lægedistrikterne:													
3		4		5		6		7		8		9	
Sandnes.		Stavanger Stadsfysikat.		Stavanger.		Finnø.		Sand.		Karmøen.		Haugesund.	
Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
32	-	256	-	3	-	12	-	22	-	25	-	21	-
38	-	57	-	-	-	10	-	76	-	16	-	24	-
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-
82	-	378	1	12	-	4	1	27	-	26	1	13	-
12	-	232	6	3	-	3	1	5	-	7	1	8	4
14	6	117	36	5	4	7	6	5	4	21	18	26	14
66	31	233	97	8	18	20	25	33	24	54	26	58	23
14	14	26	10	7	5	3	2	7	4	21	12	14	7
15	7	64	16	2	-	3	4	7	2	18	4	11	1
118	-	443	1	5	-	21	-	130	-	114	-	202	-
25	-	145	-	-	-	2	-	11	-	19	-	37	-
208	-	401	2	33	1	46	-	70	-	115	3	170	-
-	-	57	-	-	-	-	-	1	-	-	-	2	-
-	-	14	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7	-	57	-	1	-	7	-	6	-	17	3	12	-
2	-	27	-	1	-	2	-	4	-	1	-	4	-
17	-	55	-	1	-	11	-	5	1	21	-	19	-

2 Kvinder paa henholdsvis 33 og 56 Aar; den første af disse var gravid i 6te Maaned, nedkom under Udslagets Udbrud og døde 3die Døgn derefter). Sygdommen var meget streng, Pustlerne tildels konfluerende og med Blodudtrædelser flere Steder i Huden og tildels i indre Organer. Vaccination og Revaccination i stor Udstrækning foretoges ogsaa udenfor de Angrebnes Kreds. (Schumacher). Paa Sygelisten for Vaarsildfondets Sygehus ved Haugesund sees i Marts en 19-aarig Fisker fra Brønnø opført som lidende af Børnekopper; Tilfældet er maaske noget tvivlsomt.

Skarlagensefeber optraadte almindelig, navnlig i sidste Kvartal, men oftest meget mildt og uden Eftersygdomme. Mangesteds var de Syge oppe og ude, og Sygdommen erkjendtes først ved Afskallingen. I Sandnes Distrikt udbredte Sygdommen, der i Slutningen af 1894 var begyndt i Gjesdal, sig i Aarets Løb over hele Distriktet. I Stavanger By optraadte den sporadisk i Aarets første Maaneder, men antog i sidste Kvartal epidemisk Karakter. I Finnø Distrikt forekom den sporadisk hele Aaret. Fra Sand Distrikt omtales mindre, spredte Epidemier i Vikedal, Jelse og Suldal samt et Par Tilfælde paa Strandstedet Sand. Paa Karmøen udbredte Sygdommen sig fra Skudeneshavn til de nærmeste Gaarde.

Forrige Aars store Epidemi af **Mæslinger** strakte sig ogsaa ind i de første Maaneder af dette Aar og var mere eller mindre udbredt inden alle Amtets Distrikter. I Ladestedet Sandnes med Omegn, samt Herrederne Nerstrand, Sande og Suldal angives Tilfældene at have været særlig hyppige.

Kighoste forekom som Fortsættelse af forrige Aars Epidemi i Sogndal og Egersund Distrikter samt i Stavanger By. Særlig i Helleland Herred — Egersund Distrikt — var Sygdommen meget udbredt samtidig med Mæslingeepidemien; flere Patienter bukkede under paa Grund af Komplikation med denne Sygdom.

Difteri forekom ligesom Aaret iforveien temmelig hyppig; den havde navnlig ikke ringe Udbredelse i Stavanger By (103 Angrebne) og i Hauge-sund Distrikt, hvor Sygdommen forekom hele Aaret igjennem i Byen og i Land-distriktet, flersteds i begrænsede Epidemier (i det Hele 68 anmeldte Tilfælde).

Influenza var ligeledes meget udbredt, især i Februar og Marts. Som Regel optraadte den spredt og med mildt Forløb. Kun fra Sogndal omtales den som noksaa ondartet; næsten alle Tilfælde her forekom i Bygderne ved Kysten.

Antallet af **veneriske Sygdomme**, behandlede udenfor Sygehus, sees af følgende Tabel:

Sygdom.	Tilfælde.	Dødsfald.	Fordeling paa Lægedistrikterne:							
			1	2	3	4		5	8	9
			Sogndal.	Eger-sund.	Sandnes.	Stavanger Stads-fysikat.		Sta-vanger.	Karmoen.	Hange-sund.
			Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.
Veneriske Saar	89	2	1	3	2	73	2	-	-	10
Konstitutionel Syfilis										
Hereditær —										
Gonorré	148	-	3	4	2	105	-	2	2	30

Til Oplysning om en Del **andre** af Lægerne behandlede **Sygdomme** henvises til Tabel Side 126.

Fnat angives fra Sand Distrikt at være forekommet hyppigere end vanligt og spredt i alle Herreder. Sygdommen føres ofte omkring af Tjenestefolk, og er den først kommet ind paa en Gaard, saa faar i Regelen Alle den. Man har Afsky for Sygdommen og gjør i Almindelighed Alt for at blive den kvit. (Østvold).

Lungetuberkulose. Dødsfald af denne Sygdom udgjorde for det hele Amt 21,8 pCt. af samtlige ved Sygdom foraarsagede, kjendte Dødsfald og 29,2 pCt. af kjendte Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme. I Byerne var Forholdet henholdsvis 20,5 pCt. og 26,7 pCt., i Bygderne 23,0 pCt. og 31,6 pCt. Forøvrigt henvises til Tabel Side 129. Fra Sogndal meddeles, at Lungetæring var stærkest udbredt i Ladestedet af samme Navn og i Fiskerbygden Aensire. Paa Gaarden Grøsfjeld i Heskestad døde et 4-aarigt Barn sandsynligvis smittet af en tæringssyg Slægtning fra Egersund, der havde tilbragt Sommeren i Huset. En kraftig Pige af sund Slægt paa Gaarden Mydland i Sogndal angrebes af Sygdommen efter at have pleiet en anden Tæringssyg. (Holtermann).

Om Amtets **Sindssyge** se den almindelige Beretning.

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne Dødsårsager			
	ialt.	Lungetuber- kulose.	af epidemiske Sygdomme.	af ikke epidemiske Sygdomme.
Sogndal	43	7	15	28
Sogndal By	7	4	1	6
Bygder	36	3	14	22
Egersund	215	51	59	156
Egersund By	45	10	14	31
Bygder	170	41	45	125
Sandnes	128	31	38	90
Sandnes By	29	4	14	15
Bygder	99	27	24	75
Stavanger Stadsfysikat	469	97	96	373
Stavanger	88	18	35	53
Finnø	114	25	27	87
Sand	67	24	12	55
Karmøen	143	26	32	111
Skudeneshavn By	18	2	4	14
Kopervik —	16	1	4	12
Bygder	109	23	24	85
Haugesund	118	23	35	83
Haugesund By	88	20	22	66
Bygder	30	3	13	17
Stavanger Amt	1385	302	349	1036
Deraf i Byer	672	138	155	517
— Bygder	713	164	194	519

Af **Brok** er opgivet 114 Tilfælde, hvoraf 3 Dødsfald; for 90 Tilfælde er Sædet anført saaledes: Hernia ingvinalis 55, cruralis 18, umbilicalis 17.

Benbrud er opført med 143 Tilfælde og 2 Dødsfald. Sædet var for 127 følgende:

Fractura cranii	2	Fractura digitor. manus	4
— sterni	2	— colli femoris	4
— costarum	6	— femoris	14
— claviculæ	9	— patellæ	1
— scapulæ	2	— cruris	6
— humeri	7	— tibiæ	6
— antibrachii	26	— fibulæ	5
— radii	18	— malleolorum	10
— ulnæ	4	— digitor. pedis	1

Af **Luxationer** kjendes 43 Tilfælde; for 35 af disse er Sædet opgivet: I. maxillæ inf. 1, scapulæ 1, humeri 13, antibrachii 11, radii 6, digitor. manus 1, femoris 1, genus 1.

Fødte og Døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde					
	leven- de.	død- fødte.	ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Barselseng.	ved ulykkelige Hændelser.	ved Selvmord.
Sogndal	160	4	84	19	-	1	5	-
Sogndal By	10	-	9	2	-	-	1	-
Bygder	150	4	75	17	-	1	4	-
Egersund	389	9	255	45	2	-	6	2
Egersund By	83	1	58	13	1	-	1	-
Bygder	306	8	197	32	1	-	5	2
Sandnes	495	9	296	54	4	5	7	-
Sandnes By	80	1	48	10	-	1	1	-
Bygder	415	8	248	44	4	4	6	-
Stavanger Stadsfysikat	811	22	447	113	8	-	1	1
Stavanger	279	7	184	31	5	4	6	-
Finnø	303	7	182	21	2	-	2	-
Sand	277	4	157	20	3	1	4	1
Karmøen	432	10	229	36	4	2	4	-
Skudeneshavn By	40	-	18	1	-	1	-	-
Kopervik —	23	-	16	3	-	-	-	-
Bygder	369	10	195	32	4	1	4	-
Haugesund	426	5	207	39	1	-	6	-
Haugesund By	207	3	90	19	-	-	2	-
Bygder	219	2	117	20	1	-	4	-
Stavanger Amt	3572	77	2041	378	29	13	41	4
Deraf i Byer	1254	27	686	161	9	2	6	1
— Bygder	2318	50	1355	217	20	11	35	3

Om **Jordemoderhjælpen** i Sand Distrikt henvises til Tabel udarbejdet af Distriktslæge Østvold Side 131.

Obstetriciske Operationer. Af Læger udførtes ialt 133 saadanne, nemlig i Sogndal Distrikt 7, Egersund 6, Sandnes 15, Stavanger Stadsfysikat 58, Stavanger 3, Finnø 5, Sand 5, Karmøen 17, Haugesund 17. Indikationer og Udfald vil sees af Tabel Side 132.

Antal **Fødte og Døde** sees af ovenstaaende Tabel.

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 1531 Fødte og Forholdet mellem Fødte og Døde = 100:57,1.

Døde paa Barselseng. Efter Presternes Opgaver døde 13 Kvinder paa Barselseng, efter Lægernes Dødslistes 8; af disse døde 2 af Emboli, 4 af Barselfeber og 1 af Blødning; for 1 er ingen nærmere Dødsårsag opgivet.

Sammendrag af Indberetninger fra Jordemødrene i Sand Lægedistrikt.

Jordemoderdistrikt.	Antal anmeldende Jordemødre.		Deraf opgives							Tvillingfødsel.	Af Børnene var		Komplikationer.			Antal Fødsler, hvor Læge tilkaldt.	Operationer.					Dødfald paa Barselseng.
	Har bistaaet ved Fødsler.		Isseleie.	Tverleie.	Fodeleie.	Sædeleie.	Ansigtsleie.	Abort.	For tidlig født.		Dødfødt.	Ufuldbaarne.	Krampe.	Navlesnor om Halsen.	Blødning.		Efterbyrdsoperation.	Vending.	Udtrækning.	Tangforløsning.	Vending ved udevendt Haandgreb.	
Sand	1	35	33	1	-	-	-	-	1	-	1	1	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-
Saude	1	30	29	-	1	-	-	-	-	¹⁾ 1	-	2	-	-	-	1	1	-	1	1	-	-
Suldal	²⁾ 1	8	7	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Vikedal	1	38	36	1	-	-	1	-	-	-	1	-	1	-	-	1	-	1	-	-	-	-
Erfjord	1	21	19	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Jelse	1	20	17	1	-	-	-	2	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	1	-
Tilsammen	6	152	141	3	1	3	1	2	1	1	2	3	1	1	1	2	2	2	2	1	1	-

¹⁾ Anden Tvilling fødtes 3die Dag efter første. ²⁾ Ny Jordemoder fra medio Juli, Indberetning mangler fra den Fratraadte.

Obstetriciske Operationer i Stavanger Amt.

Indikation.	Tangforløsning.		Vending.				Udtrækning ved Bækken-endeleie.				Accouchement forcé.		Perfora- tion.	Exvisce- ration.	Efter- byrds- operation.	
	Mødre.	Børn.	Mødre.		Børn.		Mødre.		Børn.		Mødre.	Børn.	Mødre.	Mødre.	Mødre.	
	lev.	lev.	lev.	død.	lev.	dødf.	lev.	død.	lev.	dødf.	lev.	lev.	lev.	lev.	lev.	død.
Utilstrækkelige eller smerte- fulde Veer	87	¹⁾ 90	-	-	-	-	5	⁴⁾ 1	⁵⁾ 6	⁶⁾ 2	-	-	-	-	-	-
Bækkensneverhed	5	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-
Barselkrampe	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Placenta prævia og Blødning	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-
Ueftergivelige Fødselsdele . . .	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skjævt Isseleie	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	4	²⁾ 1	³⁾ 4	1	-	-	-	-	-	-	-	⁷⁾ 3	-	-
Uopgivet	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	⁸⁾ 1
Blødning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Tilsammen	99	102	6	1	6	1	5	1	6	2	1	1	4	3	7	1
			7		7		6		8						8	

¹⁾ 3 Gange 2den Tvilling; i et Tilfælde forløstes 1ste ved Udtrækning, i et ved Vending, og i et er intet anført om 1ste Tvilling. Desuden forløstes ved én Trillingfødsel de 2 første Trillinger ved Tang, og 3die Trilling (lev.) ved Vending, hvor Udfaldet for Moderen (lev.) er opført. ²⁾ Død i 4de Døgn efter Forløsningen, antagelig af Barselfeber. ³⁾ Deraf en 1ste Tvilling; 2den Tvilling forløst levende ved Tang, hvor Udfaldet for Moderen (levende) er anført. ⁴⁾ Tvillingfødsel: Moderen døde i 3die Døgn af Emboli; af Tvillingerne, der begge forløstes ved Udtrækning, var den 1ste dødfødt, den 2den levende. ⁵⁾ Deraf en 1ste Tvilling; 2den Tvilling forløst levende ved Tang, hvor Udfaldet for Moderen (levende) er anført. ⁶⁾ Anencephalus. ⁷⁾ I 2 af Tilfældene var det mutilerede Foster en 2den Tvilling. ⁸⁾ Død af Barselfeber.

De hyppigste Dødsaaarsager var:

Dødsaaarsag.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		Byer.	Bygder.
Lungetuberkulose	302	138	164
Alderdomssvaghed	103	39	64
Tuberkuløse Betændelser	97	56	41
Akut Bronkit og Laryngit.	91	53	38
Lungebetændelse	86	32	54
Organisk Hjertesygdom	65	37	28
Kræft	62	23	39
Hjerneslag	44	29	15
Nyresygdom	43	23	20
Medfødt Svaghed	36	29	7
Mæslinger	36	15	21

Veirliget var i Aarets første Maaneder usædvanlig koldt for denne Del af Landet. Vaaren kom tidlig. Forsommeren var tør og kjølig og Eftersommeren meget regnfuld. Udover Høsten var der ogsaa megen Regn samt hyppige og stærke Storme. Udbyttet af Hø, Korn og Poteter angives fra Jæderen omtrent som et Middelsaars, fra Karmøen derimod som snauere end ellers, hvilket for den Egn var af saa meget større Betydning, som Aarets vigtigste Fiskerier totalt mislykkedes.

Levemaade og hygieniske Forhold i Sogndal angives som i det Hele mindre gode. Som Følge af liden økonomisk Evne og fuldstændig Mangel paa Tømmerskog er Husene smaa og indeholder som Regel kun et Ovnværelse, hvor hele Husets Befolkning tilbringer baade Dag og Nat. Bilæggerovne er meget almindelige, især en Modifikation af dem, der antagelig er eiendommelig for de øvre Bygder i Sogndal Herred. En stor Malmgryde sættes ind i Væggen mellem Kjøkkengruen og Stuen, saaledes at ca. $\frac{4}{5}$ rager ind i Stuen. Paa Gryden lægges et fast Laag af Ler, og paa den mod Gruen vendende Side anbringes et Hul for Fyring. Luften i Stuer, hvor disse Ovne bruges, er ofte overordentlig kvælende og usund. Paa Lerlaaget koges Maden, steges Fladbrød etc. — Fødemidlerne behandles lidet rationelt. Kjød nydes væsentlig i saltet Tilstand. Poteteskager anvendes meget. Fladbrød er endnu i væsentlige Dele af Distriktet det mest benyttede Brød, men det indeholder altid en stor Del Poteter. (Holtermann). — I Sand Distrikt gaar det langsomt fremover med hygieniske Forbedringer. Nye, nok saa tidsmæssige Skolehuse opføres dog aarlig; Skolestuens Størrelse er oftest beregnet til 20 Børn; almindelig opnaaes tilstrækkelig store Vinduer, men det er vanskeligere at faa alle disse forsynet med Kroge og Hængsler, saa de kan aabnes; et halvt Fag i hvert Vindu til at aabne synes man er nok; dog viger ogsaa denne Skik, som endnu er almindelig i Vaaningshusene her. (Østvold).

Sygehuse. Paa Egersunds Sygehus behandledes 7 Patienter, hvoraf 5 udenbys. I Stavanger By er det kommunale Sygehus samt Amtssygehuset

beliggende; for epidemiske Sygdomme haves Bjergsted Lazaret; endvidere findes en privat Klinik, hvor ikke faa Syge behandles operativt. I Skaare Herred, lige ved Haugesund Bys Grændse, ligger Vaarsildfondets Sygehus, hvor et Par Stuer er overladt Haugesund til Afbenyttelse.

Badeindretninger. Ved Sygehuset i Egersund findes varmt Bad med Dusch, aabent 1 Gang i Ugen; ved Fajancefabriken sammesteds varmt Bad og Dampbad for dens Arbeidere. I Sandnes er der i Forbindelse med Uldvarefabriken oprettet et Badehus for Søbad, Karbad, Dusch og Dampbad. I Stavanger By har Varmtbadet i 1895 været besøgt af 8127 Personer, Koldtbadet af 4969. I Skudeneshavn er et lidet Badehus for Søbad og varme Karbad. I Haugesund staar Sygehusets Badeindretning 1 Gang ugentlig til Publikums Afbenyttelse.

Om Amtets **Apothek** se den almindelige Beretning.

Følgende Tabel giver Oplysning om Antallet af behandlede fattige Syge, Møder i Sundheds- og Kvarantænekommissioner, Vakcinerede og retsmedicinske Forretninger.

Lægedistrikter.	Fattigsygepleien.		Sundheds- kommissioner. Antal Møder.	Kvaran- tænekom- missioner. Antal Møder.	Vakci- nerede.	Retsmedi- cinske Forretnin- ger.
	Antal an- meldende Læger.	Fattige Syge.				
Stavanger Amt.	19	1 057	108	2	2358	15
Sogndal.	3	55	¹⁾ 11	-	122	3
Egersund.	3	152	²⁾ 13	-	296	-
Sandnes.	3	205	³⁾ 13	-	474	2
Stavanger Stadsfysikat ..	1	250	17	1	228	6
Stavanger.	1	65	⁴⁾ 5	-	192	-
Finnø.	3	47	⁵⁾ 11	-	172	-
Sand.	1	94	⁶⁾ 7	-	181	-
Karmøen.	2	141	⁷⁾ 18	⁹⁾ 1	¹⁰⁾ 338	1
Haugesund.	2	48	⁸⁾ 13	-	355	3

¹⁾ Sogndal Ladested 2, Sogndal Herred 2, Heskestad 4, Lund 3. ²⁾ Egersund Ladested 2, Egersund Landsogn 1, Ogne 2, Varhaug 2, Nærbø 2, Bjerkreim 2, Helleland 2. ³⁾ Time 2, Gjesdal 2, Høgsfjord 2, Klep 3, Høiland 1, Sandnes 3. ⁴⁾ Hetland 2, Haaland 2, Mosterø 1. ⁵⁾ Aardal 1, Sjernørø 1, Rennesø 1, Finnø 1, Fister 2, Strand 2, Hjelmeland 1, Nerstrand 2. ⁶⁾ Saude 1, Suldal 2, Jelse 2, Vikedal 2. ⁷⁾ Aakre 3, Avaldsnes 6, Bokn 2, Skudenæs 3, Tysvær 1, Kopervik 2, Skudeneshavn 1. ⁸⁾ Haugesund By 7, Skaare 3, Torvestad 2, Skjold 1. ⁹⁾ Skudeneshavn. ¹⁰⁾ I Skudeneshavn vakcineredes Ingen paa Grund af Skarlagensfeber-epidemien.

Blandt Forhandlingsgjenstande i Stavanger Sundhedskommission nævnes nye Sundhedsvedtægter og forskellige Foranstaltninger mod Drikkevandets Forurensning; endvidere har Salget af «Tugthuspunsch» (formentlig en med «Laddevin» nær beslægtet Drik) været forhandlet og Prøve deraf indsendt til det hygieniske Institut. Der er ogsaa dette Aar fortsat med Undersøgelser af Værksteder. (Zimmer).

XII. Søndre Bergenhus Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder eller Dele deraf.	Flade- indhold i km ² .	Tilstedev. Indb. 1ste Jan. 1891.	Antal Læger.	Jordemødre.	Hjælpe- vaksinerer.
Amtet	.....	15606,67	127 678	24	65	58
Sveen Herred ¹⁾	.....	214,23	3 054	-	2	2
1. Indre Søndhordland	.....	1 099,71	9 160	3	6	3
	Skaanevik	588,37	3 189	1	3	1
	Etne	318,01	2 312	-	1	1
	Fjelberg	193,43	3 659	2	2	1
2. Ytre Søndhordland	.....	597,52	10 466	²⁾ 3	7	7
	Stord	130,35	2 207	3	1	1
	Valestrand	58,81	1 042	-	1	1
	Finnaas	225,15	4 835	-	4	4
	Fitje	183,21	2 382	-	1	1
3. Tysnes	.....	1 042,50	9 198	3	7	7
	Tysnes	260,59	4 451	1	3	3
	Kvinnherred	781,91	4 747	²⁾ 2	4	4
4. Indre Hardanger	.....	5 554,45	10 081	3	8	6
	Ullensvang	2 583,94	5 375	2	4	2
	Ulvik	841,42	1 410	1	1	1
	Graven	189,04	1 336	-	1	1
	Eidfjord	1 269,20	1 015	-	1	1
	Røldal	670,85	945	-	1	1
5. Ytre Hardanger	.....	877,34	7 659	2	5	3
	Strandebarm og Va- ralsø	190,45	2 467	1	2	1
	Jondal	233,07	2 017	-	1	1
	Vikør	453,82	3 175	1	2	1
6. Voss	.....	2 073,52	10 519	2	3	4
	Voss	928,01	6 410	2	1	2
	Ævanger	590,55	2 097	-	1	1
	Vossestranden	554,96	2 012	-	1	1
7. Søndre Midthordland	.....	995,42	12 997	2	5	6
	Os	411,75	4 529	2	2	2
	Fuse	365,64	3 464	-	2	3
	Fane	218,03	5 004	-	1	1

¹⁾ Sveen Herred hører til Haugesund Lægedistrikt. ²⁾ Deraf en privat Læge, som ikke praktiserer.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder eller Dele deraf.	Flade- indhold i km ² .	Tilstedev. Indb. 1ste Ja- nuar 1891.	Antal Læger.	Jordemødre.	Hjælpe- væknaterer.
8. Nordre Midthordland		433,49	18 111	¹⁾ 2	5	4
	Sund	94,40	2 203	-	1	1
	Austevold	82,74	2 328	-	1	1
	Fjeld	141,20	3 208	-	1	1
	Askøen	98,78	6 474	²⁾ 1	1	1
	Aarstad	21,37	3 898	-	1	-
9. Osterøen		1 561,94	16 204	2	7	6
	Haus	200,13	5 195	1	2	1
	Bruvik	392,36	3 340	-	2	1
	Hosanger	804,10	3 580	-	1	2
	Hammer	165,45	4 089	1	2	2
10. Alversund		242,79	7 238	¹⁾ 1	5	5
	Alversund	105,58	3 212	-	2	2
	Herlø	112,33	3 160	-	2	2
	Ytre Bø af Manger ..	24,88	866	-	1	1
11. Lindaas		913,76	12 991	1	5	5
	Rest af Manger	94,18	4 218	-	1	1
	Lindaas	276,52	6 422	1	3	3
	Masfjorden	543,06	2 351	-	1	1

¹⁾ Distriktslægen bor i Bergen. ²⁾ Praktiserer ikke.

Sundhedstilstanden har tildels været mindre god, idet Skarlagensfeber, Difteri og Tyfoidfeber flersteds har været mere udbredt end før. Det samlede Antal anmeldte epidemiske Sygdomstilfælde var stort og udgjorde 3869 med 248 Dødsfald. (Aaret forud henholdsvis 3934 og 310).

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 1917 eller 14,6 pro mille af den beregnede tilstedeværende Middelfolkemængde (131 400). Aaret forud var den 16,3 pro mille.

Til Oversigt over de **epidemiske Sygdomme** hidsættes Side 138 og 139 en efter Lægernes Opgaver sammendragen Tabel.

Tyfoidfeber optraadte hyppigere end i de nærmest foregaaende Aar, særlig i Distrikterne omkring Bergen. I Sveen, ytre Søndhordland og begge Hardanger Distrikter forekom kun sporadiske Tilfælde; i Vikør var den Angrebne en netop fra Fisket hjemkommen Sømand. Spredt over hele Voss Distrikt optraadte en Række Tilfælde, i det Hele 27 — uden Dødsfald. I søndre Midthordland optraadte i Vinter- og Vaarmaanederne et Par velbegrænsede Epidemier i Fuse — Gaardene Samnø og Røsvold — og i Fane — Gaarden Søreidenæsset — ialt 20 Tilfælde; i 4de Kvartal forekom 15 Tilfælde dels i Os — Gaardene Sponstegen, Kuventræ, Skjeie og Døsen — dels i Fane —

Gaardene Sandbrækken og Fantoft. Ved de i den vestlige Del af Os forekomne Tilfælde synes Smitteoverførelse at have fundet Sted ombord i et Logisfartøi, der under Sildefisket henlaa i Hardanger, idet flere Mænd, som havde logeret der ombord, hensygnede strax efter Hjemkomsten. Til den østlige Del af Os — Gaarden Sponstegen i Hæglandsdal — kan Sygdommen tænkes at være bragt ved en Del brugte Klæder, indkjøbte hos en Pantelaaner i Bergen; 5 Personer angrebes ialfald efterhaanden i det Hus, hvor Klæderne havnede, uden at nogen anden Smitteoverførelse kunde konstateres. (Krüger). I nordre Midthordland optraadte næsten hele Aaret igjennem spredte Tilfælde, ialt 27 uden Dødsfald. I Osterøen forekom 31 Tilfælde; heraf et Tilfælde i Januar Maaned, maaske importeret fra Voss, et i December Maaned paa Gaarden Unneland i Arne Sogn, importeret fra Bergen; Resten paa Vaksdal, sandsynligvis importeret fra Voss med en hjemvendende Soldat. (Thesen). I Alversund holdt Tyfoidfeberen sig som i tidligere Aar fremdeles med spredte Tilfælde; enkelte synes at staa i Forbindelse med Nervefebertilfælde i Sæbø i Manger. I Lindaas forekom i Mai 4 Tilfælde med 1 Dødsfald paa Distriktets sydligste Gaard Vetaas; Smittekilden kunde ikke paavises. Samtlige Epidemier har været milde, idet der af ialt 157 Tilfælde døde 8.

Barselfeber. Angaaende 5 Tilfælde i Alversund anføres af Distriktslæge Falkenberg: Ved ét Tilfælde paa Rydland i Seim havde en gammel, skiddenfærdig Kone været Fødselshjælperke; de øvrige Tilfælde var i Herlø. Her har man flesteds en gammeldags barbarisk Behandlingsmaade for Barselkvinder. De gamle Hjelpekoner forbyder Barselkonen at komme i Seng før efter Fødselen. For at fremkalde Veer skal Barselkonen gaa rundt paa Gulvet; hjælper ikke dette, begynder Konen at «veie Salt» med Barselkvinden, og som sidste Middel tager hun denne paa Ryggen, saaledes at hun hænger med Hovedet ned, og rister hende godt op og ned. Naar saa Fødselen kommer igang, skal Barselkvinden lægge sig paa Knæ med Arme og Hoved paa en Bænk eller Stol; under Sædet lægges løs Halm. Barselfeberen antages forøvrigt at have Sammenhæng med de i Herlø hyppige «Blodforgiftninger», hvoraf vistnok mindre end Halvparten kommer til Læges Kundskab.

Skarlagensfeber optraadte med ialt 663 Tilfælde, især i Voss, søndre og nordre Midthordland, Osterøen, Alversund; Epidemierne har været milde, idet der ialt kun opgives 12 Døde. Til søndre Midthordland, hvor Sygdommen især forekom i Fane, antages den at være overført fra Bergen, hvor den samtidig var temmelig udbredt. I Osterøen Distrikt forekom ialt 306 Tilfælde. Epidemien synes at være begyndt i Mai Maaned paa Dale Fabrik, og herfra spredte den sig især i Pintsen ved de mange Reisende. Bergen synes ogsaa at have været Smittekilde for en Epidemi i Alversund Distrikt i December Maaned. I Lindaas forekom foruden spredte Tilfælde tidligere paa Aaret en Epidemi i November og December med ialt 37 Angrebne.

Mæslinger, der Aaret forud optraadte epidemisk i Amtets Kystdistrikter, forekom i 1895 kun enkeltvis, hyppigst sydligst i Amtet.

Kighoste optraadte ligeledes meget sjældnere end Aaret forud (63 anmeldte Tilfælde mod 222 i 1894).

Difteri optraadte ikke ganske mildt og noksaa udbredt inden flere Distrikter — især i søndre og nordre Midthordland (129 Tilfælde, 20 Dødsfald) — i Hardanger, Tysnes og Osterøen; ialt anmeldtes 271 Tilfælde med 53 Dødsfald. I Sveen forekom en lokal Epidemi paa et Par Gaarde i Vikebygden. Til indre Søndhordland antages Smitten i nogle enkelte Tilfælde i Marts Maaned paa Gaarden Vælen i Fjelberg at være overført fra Vaarsildfisket. 2 alvorligt

I søndre Bergenhus Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Ialt kjendte		Tiden er opgivet for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Tilfælde.	Dødsfald.													
Tyfoidfieber	157	8	157	23	10	16	13	11	7	2	7	8	26	26	8
Barselfeber	21	8	19	2	-	1	2	1	3	2	4	-	2	-	2
Vandkopper	44	-	44	12	-	2	-	-	-	3	1	4	2	14	6
Skarlagensfeber	663	12	663	32	26	11	15	39	85	87	83	55	51	62	117
Røde Hunde	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-
Mæslinger	18	3	18	-	-	14	1	-	3	-	-	-	-	-	-
Rosen	79	3	79	7	9	13	10	6	7	5	5	1	6	5	5
Kighoste	63	7	62	29	17	2	3	3	1	-	7	-	-	-	-
Difteri	271	53	271	10	13	49	13	49	47	30	7	9	20	17	7
Strubehoste	5	2	5	-	1	-	2	-	1	-	1	-	-	-	-
Kusma	47	-	27	-	1	1	1	-	2	2	5	4	2	4	5
Akut Katarr i Luftveiene og Bronkit	911	35	906	83	96	97	99	88	78	54	48	37	62	84	80
Katarralsk og follikulær Angina Influenza	324	-	324	38	40	57	27	39	27	30	11	13	11	13	18
264	6	264	7	22	62	85	67	8	-	-	-	1	7	-	5
Lungebetændelse	294	80	291	27	23	29	34	27	26	11	11	10	21	52	20
Pleurit	78	5	78	4	4	6	11	10	7	11	4	5	3	5	8
Gigtfeber	116	6	116	7	10	12	9	9	8	19	9	7	11	5	10
Koldfeber	5	2	4	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	1	-
Diarré, akut, og indenlandsk Kolera	499	18	494	22	18	20	24	47	56	57	58	61	32	47	52
Blodgang	6	-	6	-	-	-	1	1	-	1	-	-	1	1	1
Skjørbug	2	-	2	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	3869	248	3832	303	290	392	352	397	366	317	261	217	257	336	344

I søndre Bergenhus Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Fordeling paa Lægedistrikterne:																							
	Sveen Herred.		1		2		3		4		5		6		7		8		9		10		11	
			Indre Sønd- hord- land.		Ytre Sønd- hord- land.		Tysnes.		Indre Har- dager.		Ytre Har- dager.		Voss.		Søndre Midt- hord- land.		Nordre Midt- hord- land.		Oster- øen.		Alver- sund.		Lindaas.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Tyfoidfieber.....	1	1	-	-	3	-	-	-	2	-	1	1	27	-	40	2	27	-	31	2	21	1	4	1
Barselfeber.....	-	-	-	-	3	1	2	2	-	-	1	-	1	-	1	1	2	1	2	-	5	1	4	2
Vandkopper.....	-	-	21	-	-	-	-	-	2	-	7	-	-	-	6	-	-	-	8	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber.....	-	-	-	-	5	-	3	-	14	1	23	1	67	1	59	2	73	1	306	4	64	1	49	1
Røde Hunde.....	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mæslinger.....	8	3	6	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Rosen.....	-	-	30	1	-	-	2	-	7	1	13	-	10	1	12	-	-	-	2	-	-	-	3	-
Kighoste.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	18	1	-	-	27	5	1	1	8	-	7	-	2	-
Difteri.....	3	2	7	1	18	3	30	13	32	8	13	2	3	2	79	12	50	8	20	-	16	2	-	-
Strubehoste.....	-	-	-	-	-	-	1	1	1	-	1	1	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Kusma.....	-	-	9	-	20	-	6	-	2	-	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-
Akut Katarr i Luft- veiene og Bronkit..	2	-	146	2	2	2	58	4	250	1	164	3	25	1	120	4	3	3	79	10	37	1	25	4
Katarralsk og folli- kulær Angina.....	-	-	17	-	-	-	29	-	65	-	66	-	15	-	110	-	-	-	7	-	7	-	8	-
Influenza.....	3	-	-	-	-	-	-	-	91	3	72	-	alm.	1	47	-	-	-	7	-	20	-	24	2
Lungebetændelse.....	-	-	25	7	8	5	11	11	19	2	37	4	75	17	40	20	11	2	20	8	30	2	18	2
Pleurit.....	2	-	30	1	1	1	1	-	9	-	8	-	8	-	5	-	-	-	11	2	1	-	2	1
Gigtfeber.....	-	-	8	-	-	-	2	1	15	-	41	-	9	-	19	3	4	2	12	-	2	-	4	-
Koldfeber.....	-	-	3	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Diarré, akut, og inden- landsk Kolera.....	1	-	173	3	5	-	16	-	56	-	91	2	21	-	80	1	4	3	19	8	5	1	28	-
Blodgang.....	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skjørbug.....	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	20	6	482	16	65	12	161	32	568	16	566	15	261	23	649	51	175	21	533	34	217	9	172	13

Liste over forskjellige

	Ialt opgivne		Børn.		Voxne.		Sveen Herred.		1 Indre Søndhord- land.	
	Tilfælde.	Dødsfald.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Kronisk Rheumatisme . . .	180	-	3	5	77	95	-	-	27	-
Fnat	60	-	15	16	14	15	-	-	19	-
Skurv	2	-	-	1	1	-	-	-	1	-
Kjertelsyge	147	4	63	58	8	18	-	-	39	-
Rakit	49	7	32	17	-	-	-	-	3	-
Tuberkuløse Betændelser og										
Miliærtuberkulose	31	26	15	7	5	4	1	1	2	-
Lungetuberkulose	183	163	9	16	73	85	-	-	31	6
Kræft	62	72	1	-	31	30	3	2	16	7
Morbus Brightii	46	21	5	7	7	27	-	-	7	1
Blegsot og Anæmi	448	3	4	34	14	316	2	-	82	1
Livmodersygdomme	100	-	-	-	-	100	1	-	16	-
Kardialgi, kronisk Gastrit og Dyspepsi	584	7	15	22	171	320	-	-	102	-
Drankersygdomme	1	1	-	-	1	-	-	-	-	-
Struma	4	-	-	-	-	4	-	-	-	-
Brok	34	3	3	1	21	6	1	-	3	1
Luxationer	20	-	3	-	9	7	-	-	2	-
Benbrud	89	2	10	3	19	34	1	-	1	-

Angrebne i September antages smittede fra Bergenskanten. I ytre Søndhordland optraadte ialt 18 Tilfælde, spredt over Distriktet, uden paaviselig indbyrdes Forbindelse. Med Fjoraarets betydelige Epidemier for Øie gik Publikum iaar meget villigere med paa Forsigtighedsregler, navnlig Isolation. (Heitmann). I Tysnes optraadte Sygdommen i Februar paa Øen Reksteren; man viste sig noksaa uvillig ligeoverfor berettigede Forholdsregler; en Moder, der ræsonnerede som saa, at «ikke andre fik Sygdommen end de, Gud vilde skulde faa den», bragte saaledes Smitten til sine egne Børn. Udpaa Høsten forekom 3 Tilfælde paa Gaarden Pikle i Kvinnherred; Manden havde været paa Fiske i Nordseen; ombord var der udbrudt Difteri; man maatte reise ind til Haugesund, hvor der indlagdes en Angreben, medens Manden fra Pikle bragte Smitten til sit Hjem. (H. Hansen). I indre Hardanger begyndte Sygdommen paa Huse i Kinservik, importeret dertil af en fra Garnes Skole hjemvendt Elev, der dersteds havde gennemgaaet Difteri; lidt senere viste den sig paa flere andre Gaarde i Distriktet, uden at nogen paaviselig Overføring fra det første Sted kunde konstateres. I ytre Hardanger optraadte den flere Gange i Strandebarm; engang skyldes den en fra Fisket hjemkommen Sømand, der havde lidt af en upaaagtet Angina; andre Gange var det ikke muligt at paavise nogen Smittekilde. I Voss forekom

behandlede Sygdomme.

Fordeling paa Lægedistrikterne:																			
2		3		4		5		6		7		8		9		10		11	
Ytre Søndhordland.		Tysnes.		Indre Hordanger.		Ytre Hordanger.		Voss.		Søndre Middhordland.		Nordre Middhordland.		Osteroen.		Alversund.		Lindaas.	
Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
-	-	22	-	44	-	15	-	-	-	17	-	-	-	-	-	47	-	8	-
-	-	3	-	13	-	21	-	-	-	2	-	-	-	-	-	2	-	-	-
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	3	-	16	-	23	-	33	-	8	2	1	1	-	-	9	-	15	1
-	-	3	1	6	-	3	-	27	-	2	3	2	2	-	-	2	-	1	1
1	1	-	-	3	3	3	3	1	1	5	5	4	4	3	5	4	-	4	3
9	9	3	11	16	6	19	6	43	14	9	27	20	20	19	33	7	11	7	16
-	3	4	5	5	7	8	9	17	8	2	4	2	2	2	21	2	2	1	2
-	-	-	1	2	-	6	1	7	1	6	3	4	4	8	5	3	2	3	3
-	-	15	-	65	-	33	-	92	-	15	-	38	-	69	1	26	-	11	1
-	-	1	-	5	-	23	-	19	-	11	-	-	-	-	-	24	-	-	-
-	-	46	2	102	1	56	1	49	-	38	1	56	-	48	1	61	-	26	1
-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	1	-	-	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	4	-	14	-	5	1	3	-	1	-	-	-	1	-	2	-	-	-
-	-	-	-	10	-	3	-	1	-	3	-	-	-	-	-	-	-	1	-
-	-	2	-	8	-	30	-	23	-	3	1	2	-	3	-	8	-	8	1

kun 3 Tilfælde. I søndre Midthordland optraadte Difterien med adskillig flere Tilfælde end i noget af de sidste 8 Aar; de første Tilfælde viste sig i Fuse Prestegjæld; i Mai og Juni optraadte der en Epidemii paa ca. 20 Tilfælde i Samnanger, sandsynligvis ogsaa her overført ved en Del Elever, hjemkomne fra Garnes i Haus Prestegjæld. Sygdommen paaagtedes ikke, før et Barn døde; da viste det sig, at der var adskillige Angrebne; fra den først smittede Gaard Reistad spredte Epidemien sig til de nærliggende Gaarde. I nordre Midthordland herskede en Epidemii paa ca. 50 Tilfælde, væsentlig i Aarstad og Askøen. I Osteroen optraadte Sygdommen i Marts ved Garnes Folkehøiskole, overført ved en Elev, der havde været hjemme i Besøg i Tysnes; Elevantallet var 70; streng Isolation iværksattes, hvorved Sygdommen begrænsedes. I Juli kom Sygdommen pludselig igjen i et af de før smittede Huse, idet i en Familie, der før var gaaet ganske fri, nu alle blev syge. Til Alversund indførtes Sygdommen gjennem en Besøgende fra Bergen, der smittede sin Forlovede paa en Gaard i Seim; derfra udbredte den sig til nogle Nabogaarde.

Katarralske Sygdomme har været noget mere udbredt end i de foregaaende Aar.

Influenza var derimod i Tilbagegang og forekom næsten kun i Vaar-

maanederne; der opføres 264 Tilfælde og 6 Dødsfald. I indre Hardanger herskede den noksaa almindelig i Ullensvang og Ulvik. I Alversund behandledes kun et Mindretal af Angrebne, «da der ikke gives Raad for Sygdommen»; selv Pneumoni ansees ofte kun som «Forkjøling». (Falkenberg). Forøvrigt forekom Sygdommen enkeltvis i de fleste Distrikter.

Af **Lungebetændelse** behandledes i indre Hardanger ca. 20 Tilfælde, hvoraf 5 optraadte omtrent samtidig i samme Hus efter Influenza.

Akut Diarré optraadte med tilsammen 499 Tilfælde med 18 Dødsfald, de fleste i September Maaned.

Pemphigus neonatorum optraadte i Begyndelsen af Aaret med en Række af Angrebne i ytre Søndhordland. Efter det første Tilfælde fik Jordemoderen paa Fingrene et Par store Blærer, som brast og snart tilhelede. Af de 10 Børn, som Jordemoderen modtog og stilledes i Løbet af omtrent 3 Maaneder fik de 7 Sygdommen. Jordemoderen blev indsendt til Bergens Sygehus, hvor hun gennemgik en fuldstændig Baderenselse og fik sine Klæder desinficerede; desuagtet optraadte nye Tilfælde i hendes Praxis. Hun blev tilholdt at afholde sig fra Praxis i 4 Uger og derefter i hvert enkelt Tilfælde at desinficere Hænder og Arme med Grønsæbe, Spiritus og Sublimat, hvorefter ingen flere angrebes inden hendes Klientel. Sygdommen optraadte gjerne den 4de—8de Dag efter Fødselen og udbredte sig i flere Tilfælde over det hele Legeme; efter 8—14 Dage var gjerne Helbredelse indtraadt. Et paa Forhaand forkomment Barn døde af Sygdommen. Flere af Mødrene fik Blærer i Ansigt, paa Hænder og Bryst; Blærerne brast snart og tilhelede; men i et Tilfælde med saa tæt Blæreudslæt over den hele Krop, at det var umulig at opdage nogen normal Hud, døde hun under stærk Feber og Bevidstløshed efter 8 Dages Forløb; Blærerne Størrelse var fra et Knappenaalshoveds indtil en Mandels. Distriktslægen anfører videre, at en Del af Publikum var yderlig opbragt og forbitret og paastod, at Jordemoderen — en gammel skikkelig 60-aarig Kone — var gennemtrægt af «Franzos og Liderlighed» fra inderst til yderst. Jordemoderen anmeldte Fornærmelserne for Statsadvokaten; Forhør optoges, uden at det dog gav Anledning til videre Forfølgelse. (Heitmann).

I Alversund behandledes 2 Tilfælde af **Pyæmi**, forårsaget ved **Miltbrand**; Patienterne, to Mænd paa Næsset i Seim havde flaaet hver sit miltbrandsdøde Dyr.

Om **veneriske Sygdomme**, behandlede udenfor Sygehus, se efterfølgende Tabel:

Sygdom.	Tilfælde.	Dødsfald.	Fordeling paa Lægedistrikterne:							
			1		5	6		7	10	
			Indre Søndhordland.		Ytre Hardanger.	Voss.		Søndre Midthordland.	Alversund.	
			Tilf.	Dsf.	Tilf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Tilf.	
Veneriske Saar	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Syfilis, hereditær	3	2	2	1	-	-	1	1	-	-
Gonorré	16	-	5	-	3	4	-	2	-	2

I Tysnes har Distriktslægen af Syfilis og Gonorré i 1½ Aars Tid ikke iagttaget et eneste Tilfælde. (H. Hansen). Om 2 Tilfælde af Gonorré

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne Dødsaaarsager			
	ialt.	Lungetuber- kulose.	af epidemiske Sygdomme.	af ikke epidemiske Sygdomme.
Sveen	9	-	6	3
Indre Søndhordland	68	6	16	52
Ytre —	61	9	12	49
Tysnes	100	11	32	68
Indre Hardanger	60	6	16	44
Ytre —	83	10	15	68
Voss	90	14	23	67
Søndre Midthordland	193	27	51	142
Nordre —	84	20	20	64
Osterøen	125	33	34	91
Alversund	49	11	8	41
Lindaas	121	16	13	108
Søndre Bergenhus Amt	1043	163	246	797

i Alversund anføres: De Angrebne var et Par Ægtefolk; under en Bytur havde Manden paadraget sig Smitten og smittede senere Hustruen; hun indlagdes paa Sygehus, 4 Smaabarn, elendigt stlede, vaskedes og bortsattes til en Nabo; Manden blev saa alene, og efter at Sygdommen var over, desinficeredes Huset. I dette og et andet analogt Tilfælde havde den Syge konsulteret Læge i Bergen; af denne var imidlertid ikke nogen Anmeldelse afgiven til Sundhedskommissionens Ordfører i Hjembygden. (Falkenberg).

Dødsfald af **Lungetuberkulose** (se ovenstaaende Tabel) udgjorde for det hele Amt 15,6 pCt. af samtlige kjendte, ved Sygdom forarsagede Dødsfald og 20,4 pCt. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme. Lungetuberkulose og tuberkuløse Betændelser optræder i ikke ringe Grad, berettes fra Osterøen; en stor Kontingent leverer de fra Bergen hjemvendende unge Mænd, der reiser did for at søge Arbeide som Skomagere, Skræddere, Snedkere o. s. v. Efter 1—2 Aars Ophold i Bergen vende de tilbage som Tæringspatienter; dette skriver sig fra de i høi Grad usunde Arbeidslokaler og Logishuse, hvor der sjelden sees Sol eller tilføres frisk Luft. (Thesen). Fra Alversund berettes: Hvad Tæring angaar, er det vistnok de Færreste deraf Lidende, som henvender sig til Læge, medens de enten bruger Husraad f. Ex. «Finstødt Glas kogt i Melk» eller henvender sig til Kvaksalvere og Homøopater. (Falkenberg). Fra indre Hardanger beretter Kommune lægen i Ullensvang: Tuberculosis pulmonum optraadte hos en 10 Aar gammel Pige af en forøvrigt fuldstændig frisk Familie under Omstændigheder, der med en til Vished grændsende Sandsynlighed tyder paa Smitteoverførelse i Skolen. Hun blev nemlig tvungen til at vaske og tildels feie bort det halvt indtørkede tuberkuløse Sputum, som den nu afdøde Lærer — tiltrods for Advarsler og altsaa mod bedre Vidende — temmelig hensynsløst spredte rundt om hendes Plads. (G. Andersen).

Af **Brok** opføres 34 Tilfælde og 3 Dødsfald; Sædet opgives saaledes: Hernia ingvinalis 27, cruralis 4, umbilicalis 3.

Obstetriciske Operationer i søndre Bergenhus Amt.

Indikation.	Tangforløsning.				Vending.			Udtrækning ved Bækkenendeleie.		Perforation.	Exviscera- tion.	Efterbyrds- operation.
	Mødre.		Børn.		Mødre.	Børn.		Mødre.	Børn.	Mødre.	Mødre.	Mødre.
	lev.	død.	lev.	dødf.	lev.	lev.	dødf.	lev.	dødf.	død.	lev.	lev.
Utilstrækkelige Veer	35	¹⁾ 1	33	3	-	-	-	2	2	-	-	-
Bækkensneverhed	2	-	2	-	-	-	-	-	-	¹⁾ 1	-	-
Barselkrampe	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Placenta prævia og Blødning	-	-	-	-	2	-	2	-	-	-	-	-
Skjævt Isseleie	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Isseleie med Panden fortil	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	6	4	²⁾ 2	-	-	-	1	-
Hovedet og den ene Arm over øverste Aabning	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-
Blødning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4
Tilsammen	40	1	38	3	9	4	5	2	2	1	1	5
	41		41			9						

¹⁾ Dødsårsag: Barselfeber. ²⁾ Deraf en 2den Tvilling, om 1ste intet opløst.

Fødte og Døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde					
	levende.	døde.	ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Bar-sel-seng.	ved ulykke- lige Hæn- delser.	ved Selv- mord.
Sveen Herred	91	2	61	8	1	-	-	-
Indre Søndhordland	230	3	134	18	-	2	1	1
Ytre —	289	7	144	30	2	1	2	-
Tysnes	260	6	152	16	-	2	8	-
Indre Hardanger	231	9	155	20	5	1	1	-
Ytre —	223	6	118	17	4	3	1	1
Voss	332	7	143	28	-	1	3	-
Søndre Midthordland	431	14	205	31	3	1	4	-
Nordre —	625	23	252	63	5	2	9	-
Osterøen	503	12	242	25	3	-	8	-
Alversund	239	12	112	23	3	2	-	-
Lindaas	448	16	199	42	7	4	11	-
Søndre Bergenhus Amt	3902	117	1917	326	33	19	48	2

For 89 Tilfælde af **Benbrud** opføres Sædet saaledes:

Fractura cranii	2	Fractura ulnæ	2
— claviculæ	6	— pelvis	1
— scapulæ	1	— colli femoris	9
— sterni	1	— femoris	2
— costarum	10	— cruris	9
— colli humeri	1	— tibiæ	3
— humeri	6	— fibulæ	4
— antibrachii	6	— malleolorum	1
— radii	22	— metatarsi	3

Af **Luxationer** opgives 20 Tilfælde; Sædet var følgende:

Luxatio maxillæ inf.	1	Luxatio ulnæ	1
— humeri	10	— femoris	2
— cubiti	1	— radii	1
— antibrachii	1		

Af **obstetriciske Operationer** udførtes af Lægerne 59, heraf i indre Søndhordland 7, i ytre Søndhordland 2, Tysnes 2, indre Hardanger 7, ytre Hardanger 5, Voss 9, Søndre Midthordland 9, Nordre Midthordland 4, Osterøen 3, Alversund 2, Lindaas 9. Indikationer og Udfald vil sees af Tabel Side 144.

Antal **Fødte** og **Døde** sees af Tabel Side 145.

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 1 985 Fødte og Forholdet mellem Fødte og Døde = 100 : 49,1.

Døde paa Barselseng. Efter Presternes Opgaver døde 19 Kvinder paa Barselseng. Lægerne har opgivet Dødsaaarsagen for 16: Barselfeber 8, Blødning 3, besværlig Fødsel 1, Barselkrampe 1, Emboli 1, Svangerskab udenfor Livmoderen 1, Pyæmi udgaaet fra et Saar paa Mamma 1.

Af Kommunelege Kobro i Samnanger, søndre Midthordland, omtales et Tilfælde af «**Missed abortion**»; et i 2den Maaned afdød Foster tilbageholdtes og fødtes i 10de Maaned (cfr. N. Mag. f. Lægev. December 1895).

De hyppigste Dødsaaarsager var:

Dødsaaarsag.	Antal Dødsfald.
Alderdomssvaghed	192
Lungetuberkulose	163
Lungebetændelse	80
Kræft	72
Difteri	53
Organisk Hjertesygdom	46
Medfødt Svaghed	39
Akut Bronkit	35
Hjerneslag	32
Tuberkulose Betændelser og Miliærtuberkulose	26

Veirliget. Vinteren og Vaaren var flersteds usædvanlig kold; i indre Søndhordland faldt den laveste Temperatur ($\div 16^{\circ}$) den 13de Februar. Fra næsten hele Amtet berettes, at den sidste Halvdel af Sommeren og hele Høsten udover var overmaade regnfuld, saa Høet og Poteterne ødelagdes og raadnede paa mange Steder.

Levemaade og hygieniske Forhold. I indre Søndhordland staar det godt til med Hensyn til Renlighed, mindre godt med Hensyn til Leve-maaden. (Østberg). Fra Tysnes anføres, at Drikfældighed er en meget sjelden for ikke at sige omtrent ukjendt Foreteelse. (H. Hansen). I Ytre Hardanger antages den hyppige Optræden af epidemiske Sygdomme uden paaviselig Smitte-import for en Del at kunne tilskrives den paa disse Kanter i de senere Aar stærkt tiltagne Trafik med Udenverdenen — især Byerne og Fiskeværene — gennem den nu omtrent daglige Dampskibsforbindelse og stadige Reiser med Fartøier, hvis Antal i de senere Aar er betydelig forøget. (Th. Kinck). Distrikts-lægen i Voss beretter: «Som tidligere antydet, er den gamle, raa Vosseaaand i Distriktet stærkt vigende; Kulturen med dens Fordringer paa mildere Sæder trænger sig mer og mer i Forgrunden. Det er ikke længere videre karsligt at

bruge Kniven, og Uvorrenhed vinder ikke Beundring som før. Den opvoxende Ungdoms Syn og Sands er derfor i mærkelig Grad forskjellig fra de Gamles. At der dog endnu af og til sees Optrin af uhyggelig Natur, kan ikke nægtes, men Almenaanden er stærkt imod dette. Ædrueligheden har ogsaa vundet en paa- tagelig Seier her; Grunden er vistnok først og fremst den almindelige Fremgang i Oplysning og Dannelse, men det maa ogsaa indrømmes, at de talrige Foredrag, som har været holdt i Aarets Løb af afholdsvenlige Mænd og Kvinder har sin Andel i denne glædelige Foreteelse. Jeg tør maaske haabe, at jeg ogsaa selv har bidraget noget til Klarhed over de spirituøse Drikkes Væsen og Forhold til Individet, Slegt og Samfund ved de mange offentlige Foredrag, som jeg i Aarets Løb har holdt over dette Emne, Foredrag, som altid har været godt besøgte og opmærksomt paahørte. — For ca. 10 Aar siden indførtes til Voss i December Maaned 7—800 Ankere Brændevin; dette Antal er efterhaanden mincket, til det i sidste December var gaaet ned til omtrent 40 — firti. — I nær Forbindelse med Ædruelighedens Fremgang staar ogsaa en kjendelig Bedring i Sædelighedstilstanden. Det hele Ungdomsliv optræder for Tiden med Præg af større Selvagtelse, Interesse for Oplysning og Stræben efter bedre, klarere og ædlere Syn paa Livet i det Hele. Men endnu staar meget tilbage. Vosserne er fremdeles, hvad man kan kalde et «letlivet» Folkefærd.» (Gjestland). I søndre Midthordland er Folket i det Hele taget meget maadeholdent; overdreven Nydelse af Spirituosa forekommer enkeltvis, men mødes i den senere Tid med en udpræget Tendens i modsat Retning. Kosten er tarvelig; Grød, Sild, Poteter og Melk er den daglige Mad; hertil kommer — især ved Høitiderne — Fisk, væsentlig Lundefisk, der er meget yndet, sjældnere Kjød og Flesk. Beklædningen forarbejdes gjerne af hjemmeverkede Sager; en grov Bomuldsfærds Skjorte nærmest Kroppen og tykke Vadmelsklæder udenpaa. Foruden en Del Fabrikvirksomhed drives her adskillig Smaaindustri: Baadbygning, Tøndefabrikation, Træskomageri etc. En større Del af Befolkningen søger sin Næring som Tømmermænd, Murere, Sømænd og som Deltagere i de store Fiskerier. I de fleste Bygdeler er der efterhaanden oprettet Meierier, hvorved Fjøsafkastningen bliver noget mere indbringende. (Krüger). I Osterøen Distrikt er Kosten daarlig. Befolkningen er noget forkjælet og gjør lidet for at hærde sig. Paa nyfødte Børn pakkes tommetykke Uldtrøier, hvilket just ikke beforder Hudens Modstandskraft. (Thesen). I Lindaas gaar Sandsen for Renlighed og Hygiene stadig om end langsomt fremad. Specielt viser Ungdommen Tendens til at anlægge mere bymæssig Dragt og renligere Vaner. (Habel).

Sygehuse. Et Kysthospital for skrofuløse Børn ligger i Hagevik i søndre Midthordland. I Aarstad Herred, nordre Midthordland, ligger Møllendals Sindssygeasyl. Ved Arne Fabriker findes et Sygehusarrangement med privat Indlogering; i Aarets Løb har her været behandlet ca. 400 chirurgiske Patienter. Sygehuset paa Voss omtales af Distriktslægen som meget tilfredsstillende. Elektrisk Lysanlæg og Vandledning for Vossevangen staar nu paa Dagsordenen.

Badehuse. Paa Fleischers Hotel i Vossevangen er der Anledning til at tage varme Bad, dog er Betalingen for høi for den almindelige Mand. Paa Kysthospitalet i Hageviken findes en Badeindretning. I Osterøen Distrikt findes et privat Dampbad ved Hjelmaa, som med stor Liberalitet stilles saavel til Reisendes som til Arbejdernes Disposition gratis.

Om Amtets **Apothek** se den almindelige Beretning.

Følgende Tabel giver Oplysning om Antallet af behandlede fattige Syge, Møder i Sundhedskommissioner, Vaccinerede og retsmedicinske Forretninger.

Lægedistrikter.	Fattigsygepleien.		Sundheds- kommis- sioner. Antal Møder.	Vakci- nerede.	Rets- medicin- ske For- retnin- ger.
	Antal an- meldende Læger.	Fattige Syge.			
Søndre Bergenhus Amt.....	15	900	72	3461	11
Sveen Herred	1	7	2	75	-
Indre Søndhordland	1	42	¹⁾ 5	277	-
Ytre —	1	67	²⁾ 1	311	-
Tysnes	2	36	³⁾ 8	303	1
Indre Hardanger	2	123	⁴⁾ 2	105	-
Ytre —	1	105	⁵⁾ 1	116	1
Voss	1	69	⁶⁾ 6	255	6
Søndre Midthordland	2	90	⁷⁾ 17	411	-
Nordre —	1	157	⁸⁾ 9	530	1
Osterøen.....	1	32	⁹⁾ 15	472	1
Alversund.....	1	28	¹⁰⁾ 4	221	1
Lindaas	1	144	¹¹⁾ 2	385	-

¹⁾ Skaanevik ²⁾ Etne 1, Fjelberg ²⁾ Finnaas. ³⁾ Tysnes ⁵⁾ Kvinnherred ³⁾ Ulvik 1, Røldal 1. ⁵⁾ Vikør. ⁶⁾ Voss ⁴⁾ Vossestranden ²⁾ Os 5, Fuse 3, Fane 9. ⁸⁾ Sund 1, Fjeld 1, Askøen 1, Aarstad 6. ⁹⁾ Haus 4, Bruvik 6, Hammer 5. ¹⁰⁾ Alversund 3, Herlø 1. ¹¹⁾ Manger 1, Lindaas 1.

XII. Bergens By.

	Flade- indhold i km ² .	Tilstedev. Indb. 1ste Ja- nuar 1891.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.
Bergens By	13,55	52 803	¹⁾ 45	11	32

¹⁾ Desuden er Distriktslægerne i nordre Midthordland og Alversund bosatte i Bergen.

Sundhedstilstanden var i det Hele taget ret god. Tyfoidfeber optraadte dog noget hyppigere end sædvanlig, og Skarlagensfeber forekom epidemisk hele Aaret igjennem. Det samlede Antal epidemiske Sygdomme (10 638) var noget mindre end i 1894 (12 875) og kun ubetydelig større end i 1892, der opviser det mindste Antal (10 485) i Femaaret 1890—1894. Dødeligheden af epidemiske Sygdomme (243 Dødsfald) var betydelig mindre end foregaaende Aars (455). Gjennemsnittantallet for Perioden 1891—95 var 285 og for Tiaaret 1881—1890 264.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 958 eller 16,6 pro mille af den beregnede tilstedeværende Middelfolkemængde (57 800). Aaret forud udgjorde den 22,3 pro mille. Af de til Sundhedskommissionen anmeldte 944 Dødsfald var 58 udenbys. — De anmeldte Dødsfalds Fordeling paa Maanederne sees af nedenstaaende Tabel:

	Aaret.	Januar.	Februar	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Dødsfald paa Grund af Sygdom blandt Byens Indvaanere	868	59	94	101	74	78	57	73	59	59	56	85	73
Udenbys døde paa de spedalske Hospitaler	22	1	1	4	2	5	3	-	-	2	1	2	1
Udenbys døde paa Sygehuse	20	-	2	1	3	2	2	2	5	1	-	-	2
Udenbys døde paa Sindssygeasyler	16	1	1	1	3	3	3	1	1	1	-	1	-
Ulykkestilfælde	16	2	1	1	-	1	2	1	1	2	-	1	4
Selv mord	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Samtlige anmeldte Dødsfald.....	944	63	99	108	82	89	67	77	66	65	57	89	82

Anmærkning: Dødsaaarsagerne for udenbys Døde paa Sygehuse og Sindssygeasyler var: Nervefeber 2, Pyæmi 1, Lungebetændelse 1, Diarré 2, Alderdomssvaghed 3, Lungetuberkulose 8, Tuberkulose i andre Organer 2, Syfilis 1, Kræft 1, Diabetes 1, Sindssygdom 2, Sygdom i Nervesystemet 2, Sygdom i Cirkulationsorganerne 4, Sygdom i Aandedrætsorganerne 1, Sygdom i Fordøjelsesorganerne 1, Sygdom i Urinorganerne 1, Sygdom i kvindelige Underlivsorganer 1, Snitsaar med paafølgende Marasmus 1.

Den procentvise Dødelighed inden de forskjellige Aldersklasser vil sees af følgende Tabel:

Sum.	0-1	1-5	5-10	10-15	15-20	20-30	30-40	40-50	50-60	60-70	70-80	80-90	90-100
944	197	102	35	23	37	90	69	71	56	101	107	49	7
i pCt.	20,9	10,8	3,7	2,5	3,9	9,5	7,3	7,5	5,9	10,7	11,3	5,2	0,6

357 under 15 Aar = 38 pCt. 587 over 15 Aar = 62 pCt.

Til Oplysning om de **epidemiske Sygdomme** hid sættes paa Side 150 en Tabel, sammendragen efter de fra Lægerne og Sygehusene indkomne Maanedslister.

Af **Tyfoidefeber** er anmeldt 126 Tilfælde, hvoraf 16 udenbys, med 10,3 pCt. Dødelighed (mod 121, hvoraf 13 udenbys, med 6,6 pCt. Mortalitet i 1894). 90 Tilfælde behandlede i Sygehuset, 36 hjemme. Siden 1890 kan der paa-vises ikke mindre end 16 Steder i Byen, hvor Sygdommen har gjentaget sig med et eller flere Aars Mellemrum. Drænering af Grunden under flere af disse Huse er mislig. I Skudevigen, hvor der i September omtrent samtidig var optraadt 11 Tilfælde, standsedes Sygdommenes Udbredning efter Rensprøjtning af Kloakerne; høist sandsynlig var den samme Foranstaltning Grunden til Sygdommens Ophør paa Underbefalsskolen, hvor i November 12 var bleven angrebet. Kloaken, der

I Bergens By anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Ialt kjendte		Tiden er opgivet for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Tilfælde.	Dødsfald.													
Tyfoidfieber	126	13	126	5	11	19	8	4	6	3	2	14	14	29	11
Barselfeber	8	4	8	2	1	2	.	.	.	.	.	1	2	.	.
Børnekopper	8	.	8	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	4	4
Vandkopper	235	.	235	36	40	14	22	15	13	7	7	6	12	23	40
Skarlagensfeber	646	21	646	21	25	22	25	52	78	37	23	48	83	107	125
Røde Hunde	4	.	4	1	.	.	.	1	1	.	.	.	1	.	.
Mæslinger	13	1	13	2	8	1	1	.	.	.	.	1	.	.	.
Rosen	92	5	92	15	15	9	7	4	3	2	8	5	7	6	11
Kighoste	211	4	211	83	59	16	28	6	4	.	11	1	1	2	.
Difteri	86	16	86	12	16	8	10	6	7	2	5	6	5	5	4
Strubehoste	14	.	14	5	7	.	.	.	.	.	.	.	.	1	1
Kusma	274	.	274	89	81	39	33	14	6	5	.	.	.	2	5
Akut Katarr i Luftveiene og Bronkit	4028	53	4028	490	665	460	337	304	186	101	134	261	315	379	396
Katarralsk og follikulær Angina	1398	.	1398	192	172	135	145	101	68	36	61	101	113	152	122
Influenza	1085	.	1085	14	49	835	163	10	.	.	.	3	5	1	5
Lungebetændelse	558	58	558	42	72	71	64	56	38	16	20	26	42	53	58
Pleurit	187	3	187	23	21	14	19	21	8	12	6	15	17	24	7
Gigtfeber	210	3	210	30	30	20	18	16	19	11	8	8	6	23	21
Koldfeber	1	1	1	.	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Diarré, akut, og indenlandsk Kolera	1454	61	1454	86	89	98	66	106	97	75	185	215	166	154	117
Tilsammen	10638	243	10638	1148	1361	1764	946	716	534	307	470	711	789	965	927

fører forbi Skolen, er, ligesom Kloakerne i Skudevigen, af de gamle tømurede. I 3die Kreds*), Nygaard optraadte Sygdommen næsten dobbelt saa hyppig som gennemsnitlig ellers for den hele By. Af Tilfældene vides 9 fremkaldt ved Smitte gennem Melk.

Børnekopper optraadte i November og December med ialt 8 Tilfælde; som sædvanlig skyldtes Smitten Import ved Søfolk. Stadsfysikus bemærker i denne Anledning, at tvungen Revakination af alle Søfolk i udenrigsk Fart vilde spare Byen for store Udgifter. Da Epidemilazaretet var belagt med Skarlagensfeber-syge, blev Lungegaardshospitalet midlertidig overladt til Epidemilokale for de Koppesyge.

Vandkopper var navnlig i 1ste Halvaar adskillig udbredt.

Af **Skarlagensfeber**, der allerede mod Slutningen af 1894 var i Tiltagende, anmeldtes 646 Tilfælde og 21 Dødsfald (3,2 pCt.). Indlæggelse i Sygehus fra overfyldte og mindre sunde Hjem samt Desinfektion antages at have havt en væsentlig Andel i, at Sygdommen bibeholdt sin godartede Karakter. (Lindholm). Tidligere er Dødeligheden af Skarlagensfeber ofte gaaet op i 20 pCt.

Mæslinger og **Kighoste**, der Aaret iforveien optraadte epidemisk, viser en betydelig Aftagen og optraadte næsten kun i 1ste Kvartal.

Difteri anmeldtes derimod med noget flere Tilfælde (86 med 16 Dødsfald mod 53 med 9 Dødsfald i 1894). Sygdommen var nogenlunde jævnt fordelt over hele Aaret.

Forekomsten af Tyfoidfeber, Skarlagensfeber og Difteri inden Kredsene pro mille af Befolkningen sees af følgende Tabel:

	Fra hele Byen.	1ste Kreds.	2den Kreds.	3die Kreds.	4de Kreds.	5te Kreds.	6te Kreds.
Tyfoidfeber	1,8	0,94	1,33	3,44	2,16	1,64	1,14
Skarlagensfeber	10,4	14,3	9,0	8,7	9,0	11,3	10,5
Difteri	1,24	1,57	1,18	1,22	0,42	1,58	1,42

De **katarralske Sygdomme** i **Luftveiene** var noget hyppigere end foregaaende Aar.

Af **Influenza** havde man en Epidemi, der kulminerede i Marts.

Antallet af anmeldte Tilfælde af **Lungebetændelse** (558) var noget mindre end foregaaende Aar, Dødelighedsprocenten var omtrent den samme, ca. 10 pCt.

Akut Diarré og **Enterit** samt **indenlandsk Kolera** opføres med 1454 Tilfælde og tilsammen 61 Dødsfald.

Veneriske Sygdomme. Disse Sygdommes Optræden i Maanederne sees af følgende Tabel (se Side 152).

*) Anm. Angaaende Kredsinddelingen se den trykte Medicinalberetning for 1890, Side 283.

Veneriske Sygdomme.

Sygdom.	Tilsammen.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Chanker og Syfilis....	117	8	10	8	9	8	6	5	13	11	10	17	12
Gonorré og Uretrit...	381	38	21	26	34	26	27	24	34	37	48	22	44

Af Syfilis er ialt opgivet 3 Dødsfald, deraf 1 hos et Barn under et Aar.

Antallet af veneriske Sygdomstilfælde, behandlede i Aarene 1890—1895, sees af følgende Tabel:

Aar.	Syphilis.						Gonorré (Uretrit).						Tilsammen.		
	Paa Sygehus.			Udenfor Sygehus.			Paa Sygehus.			Udenfor Sygehus.			Veneriske Sygdomme.	Syphilis.	Gonorré.
	Behandlede.	Deraf.		Behandlede.	Deraf.		Behandlede.	Deraf.		Behandlede.	Deraf.				
		Md.	Kv.		Md.	Kv.		Md.	Kv.		Md.	Kv.			
1895..	22	12	10	95	85	10	52	19	33	329	304	25	498	117	381
1894..	21	13	8	108	89	19	52	14	38	292	268	24	473	129	344
1893..	24	11	13	126	108	18	49	16	33	326	308	18	525	150	375
1892..	68	36	32	153	127	26	19	6	13	328	310	18	568	221	347
1891..	35	10	25	109	93	16	32	8	24	313	292	11	489	144	345

De anmeldte Tilfælde af Chanker og sekundær Syfilis stiller sig saaledes for nedenstaaende Aarrække, beregnet for hvert 10 000 Indvaanere (Middelfolke-mængden i 1895 efter det statistiske Bureaus Opgaver: 57 800):

1881	1882	1883	1884	1885	1886	1887	1888	1889	1890	1891	1892	1893	1894	1895
28	49	43	29	19	21,2	23,1	30,8	28,1	26,9	27,1	40,2	26,8	22,8	20,2
33,6					26,0					27,4				

Med Hensyn til **kroniske Sygdomme** henvises til Dødslisten. For en Tabel, omfattende de af Lægerne behandlede Tilfælde af kroniske Sygdomme, savnes for Bergens Vedkommende tilstrækkeligt Materiale, da Flerheden af Lægerne der ligesom i andre større Byer kun meddeler Opgaver over epidemiske Sygdomstilfælde.

Af **Lungetuberkulose** er ialt opgivet 181 Dødsfald eller 19,5 pCt. af samtlige kjendte, ved Sygdom foranledigede Dødsfald og 26,3 pCt. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme.

Samtlige i Byen indtrufne Dødsfald af Lungetuberkulose beregnet for hver 10 000 Indvaanere (Middelfolkemængde efter Stadsfysikus's Opgave ca. 61 000) stiller sig saaledes for nedenstaaende Aar:

1881	1882	1883	1884	1885	1886	1887	1888	1889	1890	1891	1892	1893	1894	1895
29,3	33,6	28,9	33,1	28,7	30,8	24,4	30,6	30,2	31,5	33,9	30,9	32,9	37,1	29,7
30,7					29,5					32,9				

Af **obstetriciske Operationer** udførtes 153, hvoraf 14 paa Fødselsstiftelsen. Indikationer og Udfald sees af Tabel Side 154. Paa Fødselsstiftelsen indkom 112 Kvinder, 5 laa tilbage fra 1894. Antallet af Fødende var 112; af de Indkomne var 87 gifte og 25 ugifte. Liggedagenes Antal var 1505, af hvilke 54 falder paa de 5 Tilbageliggende fra 1894. Sundhedstilstanden maa i det Hele betegnes som god. Overliggedagenes Antal var 139, hvoraf kun 36 var foranlediget ved Tilfælde i Puerperiet. Af de 112 Mødre fødtes 114 Børn, idet der 2 Gange fødtes Tvillinger.

Fosterleierne opgives at have været:

1ste Isseleie	73
2det —	36
Ubestemt	1
1ste Pandleie	1 (Partus præmatur. artif.)
Kropsleie	2
Bækkenendeleie	1

Ved de 2 Tvillingfødslar bød det ene Par Tvillinger sig i 2det Isseleie; af det 2det Par laa første Tvilling i Bækkenendeleie, den anden i 2det Isseleie.

Ved den til Stiftelsen knyttede **Jordemoderskole** udexamineredes 15 Elever, deraf var fra Akershus Amt 1, Stavanger Amt 2, søndre Bergenhus Amt 5, nordre Bergenhus Amt 4, Romsdals Amt 1 og Nordlands Amt 2.

Antallet af **Fødte** og **Døde** sees af nedenstaaende Tabel.

Der bliver saaledes et Overskud af 1027 Fødte og Forholdet mellem Fødte og Døde = 100 : 48,3.

Dødsfald paa Barselseng. Efter Presternes Opgaver døde 11 Kvinder paa Barselseng. Lægerne har opgivet Dødsårsag for 9 Kvinder, døde paa Barselseng, af hvilke 4 døde af Barselfeber, 2 af Emboli, 2 af Livmoderbristning og 1 af Barselkrampe.

Fødte og Døde.

Lægedistrikt.	Fødte		Døde					
	levende.	dødfødte.	ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Barselseng.	ved ulykkelige Hændelser.	ved Selvmord.
Bergens By	1985	57	958	210	15	11	12	2

Obstetriciske Operationer i Bergens By.

Indikation.	Tangforløsning.			Vending.				Udtrækning ved Bækkenendeleie.		Partus præmaturus artificialis.			Keisersnit.		Perforation.	Efterbyrdsoperation.	
	Mødre.		Børn.	Mødre.		Børn.		Mødre.	Børn.	Mødre.		Børn.	Mødre.	Børn.	Mødre.	Mødre.	
	lev.	lev.	dødf.	lev.	død.	lev.	dødf.	lev.	lev.	lev.	lev.	df.	lev.	dødf.	lev.	lev.	død.
Paa Fødselsstiftelsen.																	
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer	6	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skjævt Isseleie	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fare for Fostrets Liv	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fremfald af Navlesnor	1	1	-	-	-	-	-	-	-	2	¹⁾ 1	1	-	-	-	-	-
Blødning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Tilsammen	9	9	-	-	-	-	-	-	-	2	1	1	-	-	-	3	-
Udenfor Fødselsstiftelsen.																	
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer	90	²⁾ 91	1	1	-	⁴⁾ 1	-	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Bækkensneverhed	8	8	-	3	⁵⁾ 1	2	2	-	-	2	1	1	-	-	1	-	-
Isseleie med Panden fortil	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pandeleie	-	³⁾ 1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ansigtisleie	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fremfald af Navlesnor	2	-	2	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fare for Fostrets Liv	-	-	-	-	-	-	-	2	⁷⁾ 2	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	8	⁶⁾ 2	6	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tumor uteri (5te Svangerskabsmaaned)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-
Blødning eller Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	⁸⁾ 1
Tilsammen	104	104	3	13	3	10	6	4	4	2	1	1	1	1	1	7	1
Ialt i Bergen	113	113	3	13	3	10	6	4	4	4	2	2	1	1	1	10	1
		116		16		16					4					11	

¹⁾ Forløsningen afsluttedes ved Perforation og Kefalotripsi. ²⁾ Heraf 2 Tvillingfødsler; i det ene Tilfælde forløstes 2den Tvilling ved Vending, i andet Tilfælde ved Udtrækning, under hvilke Operationer Udfaldet for Moderen (lev.) er opført. ³⁾ Tvillingfødsel: 2den Tvilling forløstes ved Udtrækning, hvor Udfaldet for Moderen (lev.) er opført. ⁴⁾ 2den Tvilling, 1ste forløstes ved Tang. ⁵⁾ Dødsårsag: Barselseber. ⁶⁾ Dødsårsag for 1: Ruptura uteri og for 1: Barselseber. ⁷⁾ Deraf 1 2den Tvilling, 1ste forløst ved Tang. ⁸⁾ Dødsårsag: Ruptura uteri.

Angaaende **Dødsaaersagerne** ved de i Byen indtrufne **Dødsfald** henvises til Tabel Side 158 o. fig.

De **hyppigste Dødsaaersager** var: Lungetuberkulose 181, akut Diarré og indenlandsk Kolera tilsammen 61, Lungebetændelse 58, akut Bronkit 53, Kræft 53, Alderdomssvaghed 51, organisk Hjertesygdom 47, Hjerneslag 38, tuberkuløse Betændelser 37.

Veirliget. De klimatiske Forhold sees af Tabel Side 156, udarbejdet efter meteorologiske Iagttagelser ved Lungegaardshospitalet. Aarets Middeltemperatur var $0,5^{\circ}$ under Normalen og $1,4^{\circ}$ lavere end forrige Aars. Differencen mellem højeste Varmegrad $21,1^{\circ}$ (20de Juni) og laveste Kuldegrad $15,1^{\circ}$ (6te Februar) var $5,8^{\circ}$ større end i 1894. Den maanedlige Middeltemperatur afveg fra det Normale saaledes: for kold var Januar $3,9^{\circ}$, Februar $5,0^{\circ}$, Juli $0,4^{\circ}$, Oktober $2,1^{\circ}$ og December $0,6^{\circ}$. For varm var Marts $0,1^{\circ}$, April $0,5^{\circ}$, Mai $2,9^{\circ}$, Juni $0,8^{\circ}$, August $0,1^{\circ}$, September $0,3^{\circ}$ og November $0,6^{\circ}$. Nedbøren var 279,4 mm. mindre end normalt og 195,4 mm. mindre end Aaret forud.

Hygieniske Forhold. Der klages over, at Torvpladsen for Handel med død Fisk fremdeles befinder sig i en mislig Tilstand. — I Aarets Løb er anlagt 538,50 m. nye Rørkloaker. Den samlede Længde af Rørkloaker udgjorde ved Aarets Slutning 42 844,70 og af tømrede 10 815,55 Meter. — Der er foregaaet en betydelig Nybygning. 53 Huse er desuden udvidede ved Om- og Paabygning. Disse Huse vil antagelig kunne afgive Plads for noget over 5000 Beboere. — Beboelsesforholdene bedres stadig. I alle nye Huse kan Kubikrummet i Soveværelserne sættes til mindst 10 kub.m. for hver Voxen, medens det i de gamle Smaahuse ikke sjelden gaar ned til under 7 kub.m.

Sygehuse. Foruden Fødselsstiftelsen, Epidemilazaretet og Newengaardens Sindssygeasyl findes et kommunalt Sygehus, der dog ikke paa langt nær er stort nok for Byens voxende Behov. Af andre Sygehuse ligger inden Byens Grændser Rosenbergs private Sindssygeasyl, Lungegaardshospitalet, Pleiestiftelsen No. 1 og St. Jørgens Hospital, de 3 sidstnævnte for Spedalske. Lungegaardshospitalet nedlagdes som Stiftelse for Spedalske den 30te Juni. Paa Bergens private Klinik behandledes 308 Patienter, hvoraf 7 var tilbageliggende fra 1894. Antallet af Forpleiningsdage udgjorde 4796. I Aarets Løb blev der oprettet en privat Fødselsklinik, der synes at skulle faa adskillig Søgning.

Badeindretninger. Om Søgningen til Sygehusets Badeindretning henvises til nedenstaaende Tabel. I Wieseners Folkebad er leveret 32 213 Bad. — Af Søbadeanstalter findes foruden Militærrets, en offentlig og to private, der har været flittig benyttede.

Antallet af Bade, tagne i Sygehusets Badeanstalt.

Af	Karbad.		Romerbad.	Dampbad.	Styrtebad.	Vaadt Lagen.
	Ferskt Vand.	Søvand.				
Folk fra Byen	8524	1200	307	1760	7665	-
Sygehusets Patienter	1711	-	7	91	223	4
Tilsammen	10235	1200	314	1851	7888	4

Oversigt over meteorologiske Observationer i 1895.

	Barometerstand i Millimeter.					Luftens Temperatur i Grader C.					Vindens overveiende Retning har under nedenstaaende Antal Dage været:										Regn- mængde i Milli- meter.
	Middel.	Høiest.	Dag.	Lavest.	Dag.	Middel.	Høiest.	Dag.	Lavest.	Dag.	N	NO	O	SO	S	SV	V	NV	Stille		
Januar	755,8	786,4	30	739,9	24	÷ 2,7	4,9	18	÷ 11,9	29	2	1	2	4	7	-	1	-	14	19,3	
Februar	764,0	779,0	15	741,6	26	÷ 4,1	6,1	2	÷ 15,1	6	7	-	2	4	5	1	-	3	6	38,6	
Marts	750,7	765,8	14	728,1	24	2,0	8,9	31	÷ 7,0	5	5	-	1	7	8	1	1	2	6	99,7	
April	756,1	770,3	13	726,1	6	6,1	15,9	19	÷ 6,2	4	2	1	2	3	3	3	3	10	3	108,3	
Mai	763,8	778,5	6	746,2	16	12,3	23,1	31	4,1	11	6	1	2	2	2	2	3	9	4	44,7	
Juni	760,8	770,6	6	749,3	30	13,6	27,1	20	4,5	16	4	2	1	2	4	3	2	8	4	86,2	
Juli	753,6	763,5	6	741,3	14	14,0	22,1	19	7,8	31	5	-	-	3	6	2	2	8	5	238,4	
August	754,8	765,6	16	745,2	8	14,3	19,9	11	6,7	29	4	-	-	2	10	4	3	4	4	234,7	
September	760,7	769,6	21	742,1	12	11,8	17,5	30	4,5	7	2	-	-	4	12	2	3	4	3	166,2	
Oktober	751,8	771,2	17	731,5	4	5,2	20,1	1	÷ 4,2	25	5	2	1	5	8	1	1	3	5	177,1	
November	757,4	776,5	24	732,4	12	4,2	11,3	11	÷ 4,0	1	3	-	1	5	12	2	-	1	6	206,2	
December	753,3	774,8	27	715,9	6	0,9	8,3	16	÷ 7,8	27	3	-	2	4	8	2	-	1	11	156,8	
Hele Aaret	756,9	786,4	³⁰ / ₁	715,9	⁶ / ₁₂	6,5	27,1	²⁰ / ₆	÷ 15,1	⁶ / ₂	48	7	14	45	85	23	68	53	71	1576,2	

Om Byens **Apothek** se den almindelige Beretning.

Fattigsygepleien. Af Bylægerne er for Fattigvæsenets Regning behandlet i de Syges Hjem af nye Tilfælde i Aarets Løb:

		Gutter.	Piger.	Mænd.	Kvinder.
i 1ste Distrikt.	424	= 47	89	81	207
i 2det Do.	442	= 68	99	80	195
i 3die Do.	412	= 34	53	67	258
i 4de Do.	1296	= 192	257	239	608
Tilsammen	2574	= 341	498	467	1268
		839 Børn.		1735 Voxne.	
				Mkj.	Kvkj.
I Sygehuset behandlede for Fattigvæsenets Regning	235	=	106	129	
I Sindssygeasylet.	18	=	10	8	
Sindssyge i privat Forpleining.	29	=	17	12	
I Arbejdsanstalten	157	=	83	74	
I Kuranstalten for veneriske Kvinder.	31	=	—	31	
Tilsammen	470	=	216	254.	

Ved den offentlige **Vakination** vaccineredes 602, privat 133, tilsammen 735, hvorhos 228 er revakcinerede. Til Distriktslæger og Hjælpevaccinatorer er forsendt 277 Rør Vaccinelymfe.

Af **retsmedicinske Forretninger** er udført 8 Ligaabninger.

Sundhedskommissionen afholdt ialt 24 Møder, hvori blev gennemgaaet Forslaget til nye Sundhedsforskrifter for Byen. Der vedtoges endvidere bl. a. nyt Schema for Anmeldelser af smitsom Sygdom, Paalæg om Anmeldelse af Tæringssyge og om Anmeldelse af deres Forandring af Bopæl efter vedtaget Schema, og Bestemmelse om Skoleforbud ved Skarlagensfeber og Difteri. Af de øvrige af Sundhedskommissionen behandlede Sager angik 6 Kontrol med Næringsmidler, 16 forskellige Bygningsspørgsmaal, 1 Mislighed ved Renovationsvæsenet og de øvrige forskellige administrative Forhold.

Ved **Stadsfysikatets** Kontor behandlede ialt 3714 Sager; blandt disse var 735 Anmeldelser fra Sundhedsbetjenten, hvoraf 627 ordnedes i Mindelighed og 108 oversendtes Politiet. 1191 angik Desinfektion og 844 var Anmeldelser om smitsom Sygdom, der i 358 Tilfælde ledede til Indlæggelse i Sygehus.

Ved **Kjædkontrolstationen** undersøgte et betydeligt større Antal Slagt end forrige Aar (55 300 mod 49 846 i 1894). Med Udsalgsstederne for Kjød omkring i Byen har der været ført jevnligt Tilsyn. Der er i det Hele foretaget 557 Undersøgelser af saavel Udsalgs- som de tilhørende Værkstedslokaler. Ordningen fandtes paa de fleste Steder tilfredsstillende, kun i ét Kjødudsalg med Pølsefabrik var Forholdene saa slette, at Lokalernes Benyttelse til dette Brug maatte forbydes. Mindre tilfredsstillende var den Maade, hvorpaa andre Levnetsmidler, særlig Melk, forhandlede. Der undersøgte 220 Melkeforhandlingssteder, hvoraf ét, som i særlig Grad slet, maatte nedlægges. Samtidig undersøgte den forhandlede Melk.

Renovationsvæsenet. Ved Aarets Begyndelse udførtes Natrenovation i 4015 beboede Huse med 10 021 Privetkagger. I Aarets Løb tilkom 100 nye Huse med 546 Kagger. Til Brug for Tyfuspatienter anvendtes Metalkagger i 32 Huse. Hver Nat ombyttes og bortføres i Gjennemsnit 880 Kagger; i Aarets Løb saaledes 278 300 Kagger.

Dødsaaarsag.	Sum.	Deraf		0—1 Aar.		1—5 Aar.		5—10 Aar.		10—15 Aar.	
		Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.
Anæmia	6	1	5	-	-	-	-	-	-	-	-
Angina phlegmonosa . .	1	1		-	-	-	-	-	-	-	-
Apoplexia cerebri . . .	38	16	22	-	-	-	-	-	-	-	-
Arthrocace	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Arthritis deformans . .	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Atrophia infantum. . . .	24	14	10	14	10	-	-	-	-	-	-
Bronchitis acuta	53	24	29	15	17	6	8	1	1	-	1
— chronica	22	6	16	-	-	-	-	-	-	-	-
Cancer	53	21	32	-	-	-	-	-	-	-	-
Cholera nostras	7	2	5	2	5	-	-	-	-	-	-
Cholelithiasis	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Combustio	3	2	1	-	-	1	1	1	-	-	-
Commotio cerebri	2	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-
Contusio	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Chorea	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Convulsiones infantum	28	16	12	15	11	1	1	-	-	-	-
Cystitis	4	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Debilitas congenita . .	16	8	8	8	8	-	-	-	-	-	-
— senilis	51	19	32	-	-	-	-	-	-	-	-
Diabetes	4	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Diarrhoea acuta	54	33	21	27	15	4	3	-	1	1	1
Diphtheria	16	5	11	-	1	2	7	2	2	1	-
Empyema	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Erysipelas	5	2	3	-	1	-	-	-	-	-	-
Febris intermittens . .	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— rheumatica	3	2	1	-	-	-	-	1	-	-	-
— typhoidea	13	7	6	-	-	-	-	-	-	1	1
Fractura	4	2	2	-	-	-	-	-	1	-	-
Gangraena, Decubitus .	6	4	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Gastritis acuta	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-
— chronica	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Haemorrhagia pulmo- num	4	2	2	-	-	-	-	-	-	1	-
Haemorrhagia ventriculi	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Hernia	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Hydrocephalus	2	2	-	1	-	1	-	-	-	-	-
Hydrops	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Icterus	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Insania	6	5	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Lepra	22	9	13	-	-	-	-	-	-	-	-

15—20 Aar.		20—30 Aar.		30—40 Aar.		40—50 Aar.		50—60 Aar.		60—70 Aar.		70—80 Aar.		80—90 Aar.		90—100 Aar.	
Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.
-	-	-	2	-	-	1	-	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	1	-	2	-	2	-	4	6	6	8	1	6	-	1
-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	2	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	3	4	1	9	-	3	1	-
-	-	1	-	-	2	5	7	5	7	7	7	2	8	1	1	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	1	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	9	13	8	15	2	2	-
-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	1	-	1	-	-	-	-
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	1	-	1	-	-
-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	2	2	3	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	1	2	-	1	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
-	-	1	-	-	-	1	1	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-
2	1	1	1	2	1	3	4	-	3	-	1	1	2	-	-	-	-

(Forts.). Dødsaaarsag.	Sum.	Deraf		0—1 Aar.		1—5 Aar.		5—10 Aar.		10—15 Aar.	
		Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.
Meningitis	19	12	7	2	2	4	-	1	2	3	-
— tuberculosa	24	16	8	2	1	10	6	4	1	-	-
Morbilli	1	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-
Morbus ovarii	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
— viarum urinifer.	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— uteri	4	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-
Nephritis, Morbus Brightii	23	16	7	-	-	-	-	-	1	-	-
Obstructio alvi, Ileus	7	6	1	-	-	1	-	-	-	-	-
Oedema glottidis, Spasmus	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-
Oedema pulmonum	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Paralysis	4	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Peritonitis	10	2	8	-	-	1	1	-	1	-	1
Pleuritis	3	3	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Pneumonia	58	32	26	10	5	1	4	1	-	-	-
In Puerperio:											
Eclampsia	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Embolia	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Febris puerperalis	4	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-
Ruptura uteri	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Pyæmia	3	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Rachitis	12	5	7	3	4	2	3	-	-	-	-
Scarlatina	21	13	8	-	1	11	7	2	-	-	-
Scrophulosis	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-
Strictura oesophagi	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Syphilis	3	1	2	1	-	-	-	-	-	-	-
Tabes dorsalis	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tuberculosis pulmonum	181	90	91	1	1	8	1	3	2	5	4
— alior. organ.	13	6	7	1	-	1	2	2	1	1	-
Tussis convulsiva	4	1	3	1	3	-	-	-	-	-	-
Vitia org. abdominis	5	1	4	-	-	-	-	-	-	-	-
— « cerebri	8	5	3	-	-	-	-	1	-	-	-
— « cordis	47	25	22	-	1	-	-	1	1	-	-
— « ventr. & can. int.	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vulnus colli	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sum	930	461	469	104	87	54	47	20	15	13	9
Submersio	6	6	-	-	-	1	-	-	-	1	-
Suicidium	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Causa mortis ignota	6	2	4	2	4	-	-	-	-	-	-
Sum	944	471	473	106	91	55	47	20	15	14	9

15—20 Aar.		20—30 Aar.		30—40 Aar.		40—50 Aar.		50—60 Aar.		60—70 Aar.		70—80 Aar.		80—90 Aar.		90—100 Aar.	
Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.
1	-	-	1	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	1	-	-	-	-
-	-	1	-	4	2	1	-	1	1	4	2	4	1	1	-	-	-
-	-	-	-	-	-	1	-	1	1	2	-	1	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	1	1	-	-	-	-
-	2	-	1	-	2	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	1	2	2	3	5	2	2	1	4	4	3	4	3	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	2	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	1	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
10	11	28	24	13	21	8	11	10	5	3	7	1	4	-	-	-	-
-	-	-	2	-	1	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	-	-	-	-
-	-	-	-	1	-	1	1	1	-	1	2	-	-	-	-	-	-
-	1	2	1	-	-	4	2	3	5	8	3	6	5	1	3	-	-
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
16	21	39	47	30	38	40	31	30	26	52	48	42	65	18	31	3	4
-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
16	21	43	47	31	38	40	31	30	26	53	48	42	65	18	31	3	4

Dagrenovation. (Affald fra Husholdningerne). Fra hvert Hus er Afhentning foregaaet 2 Gange hver Uge. I Aarets Løb er bortført omtrent 135 500 Hl. mod forrige Aar 122 600. Desinfektion af Latriner i Byens beboede Huse udførtes af 40 Mænd, de samme, der besørger Natrenovationen. Der er gennemsnitlig daglig desinficeret i 1370 Huse med 3000 Kagger. Som Desinfektionsmiddel anvendtes omtrent 9000 Hl. Myrjord.

XIV. Nordre Bergenhus Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i km. ²	Tilstedev. Indb. 1ste Ja- nuar 1891.	Antal Læger.	Jordemødre.	Hjælpe- vaccinatorer.
Amtet		18472,48	87 839	16	63	51
1. Lærdal		3 617,04	6 729	1	4	5
	Lærdal	583,66	2 328	1	1	1
	Borgund	569,13	833	-	-	-
	Aardal	994,60	1 341	-	1	1
	Aurland	1 455,05	2 166	-	2	2
	Af Leikanger: Gaardene Frønningen og Tingestad af Fres- vik Sogn	13,70	61	-	-	1
2. Lyster		2 225,15	5 293	1	3	3
	Lyster	1 559,87	3 257	1	2	2
	Jostedalen	529,20	907	-	1	1
	Af Hafslo: Joranger Sogn	136,08	450	-	-	-
	Fet		352	-	-	-
	samt af Solvorn Sogn Gaarden ytre Kroken og det tidligere Urnes Sogn		327	-	-	-
3. Sogndal		887,33	5 224	1	3	3
	Sogndal	440,66	3 567	1	1	1
	Af Hafslo: Hafslo Sogn	446,67	1 279	-	1	1
	Solvorn (undtagen Gaarden ytre Kroken og det tidligere Urnes Sogn)		378	-	1	1

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i km ² .	Tilstedev. Indb. 1ste Jan. 1891.	Antal Læger.	Jordemødre.	Hjælpe- vaksinatører.
4. Vik	.....	1 792,24	8 324	3	9	6
	Leikanger (med Undtagelse af det, som tilhører Lærdal Distrikt)	451,43	2 429	1	Uopgivet.	3
	Balestrand	626,15	2 272	1	Uopgivet.	2
	Vik	714,66	3 623	1	Uopgivet.	1
5. Gulen	.....	883,37	6 798	1	5	4
	Gulen	416,64	3 232	1	Uopgivet.	1
	Sulen	213,25	1 929	-	Uopgivet.	1
	Brekke Sogn af Lavik og Brekke	188,28	1 053	-	Uopgivet.	1
	Bø Sogn af Hyllestad	65,20	584	-	Uopgivet.	1
6. Kirkebø	.....	1 464,67	6 664	1	5	4
	Kirkebø	666,90	1 718	1	2	1
	Lavik Sogn af Lavik og Brekke	236,94	1 178	-	1	1
	Indre Holmedal	560,74	3 768	-	2	2
7. Ytre Søndfjord ..	.....	879,18	8 458	1	7	4
	Hyllestad (undtagen Bø Sogn)	195,55	1 924	-	2	1
	Askvold	178,27	2 688	-	2	2
	Ytre Holmedal	505,36	3 846	1	3	1
8. Indre Søndfjord ..	.....	1 540,55	8 262	1	5	5
	Jølster	652,64	2 827	-	2	2
	Førde	887,91	5 435	1	3	3
9. Kinn	.....	1 160,17	8 691	2	6	4
	Florø, Ladested	0,72	674	2	2	1
	Kinn	687,05	4 676	-	1	1
	Bremanger	347,24	2 154	-	2	1
	Vevring	125,16	1 187	-	1	1
10. Ytre Nordfjord ..	.....	566,83	6 611	1	4	4
	Selje	322,19	4 845	1	3	3
	Rugsund Sogn af Daviken	244,64	1 766	-	1	1

¹⁾ Jordemoderen, der tillige er Hjelpevaksinatrice, fungerer ogsaa i den til Lyster Lægedistrikt hørende Del af Hafslo Herred.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i km. ²	Tilstedev. Indb. 1ste Jan. 1891.	Antal Læger.	Jordemødre.	Hjælpe- vakter.
11. Nordfjordeidet	.....	662,23	4 515	1	3	2
	Eid	252,40	3 105	1	2	1
	Daviken (undtagen Rug- sund Sogn)	409,88	1 410	-	1	1
12. Gloppen	.....	1 031,89	5 017	1	3	2
	Gloppen	673,63	3 042	1	2	1
	Breim	358,26	1 975	-	1	1
13. Indviken	.....	1 761,83	7 253	1	6	5
	Hornindalen	370,32	1 638	-	1	1
	Indviken	502,31	2 991	1	2	2
	Stryn	889,20	2 614	-	3	2

Sundhedstilstanden betegnes fra de fleste Distrikter som noksaa god; kun i ytre Søndfjord og Nordfjordeidet skal den have været mindre god. Kighoste og Mæslinger var i Aftagende, derimod optraadte Skarlagensfeber flersteds epidemisk, ligesom Influenza fra mange Distrikter omtales som hyppig forekommende. Antallet af de anmeldte epidemiske Sygdomstilfælde udgjør for det hele Amt 2358 med 151 Dødsfald, mod henholdsvis 3230 og 201 Aaret forud.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 1217 eller 13,8 pro mille af den beregnede tilstedeværende Middelbefolkning (88200). I 1894 var den 14,3 pro mille.

Til Oplysning om de **epidemiske Sygdomme** hidsættes Tabel Side 166 og 167, sammendragen efter Lægernes Opgaver.

Af **Tyfoidefeber** opgives 62 Tilfælde mod 59 i 1894. I Vik Distrikt forekom en liden Epidemi i Arnefjord; i et af Tilfældene her skrev Smitten sig fra Bergen. (Benneche). I Leikanger Herred skyldtes 4 Tilfælde, der optraadte i Aarets Løb, en fælles Smittekilde. (R. Mossige). Ingen af de Angrebne døde. Fra ytre Søndfjord Distrikt er opført 24 Tilfælde med 3 Dødsfald, (hvoraf 1 først indtraf i 1896); en samtidig herskende Influenzaepidemi vanskeliggjorde Diagnosen, saaledes at muligens enkelte af de opførte Tilfælde ikke har været Tyfoidefeber, medens paa den anden Side lette abortive Tilfælde kan have undgaaet Opmarksomheden. Den først Angrebne iagttoges i August i Askvold Herred paa Gaarden Ask, hvor der senere i samme Husstand kom et nyt Tilfælde i September og et i Oktober. I sidstnævnte Maaned blev 2 Personer syge hos en anden Opsidder paa Ask. I Oktober og November blev hos 6 Opsiddere i Strømmen 17 Personer syge, og i December sluttede Epidemien med et isoleret Tilfælde paa Gaarden Fristad; dette Tilfælde endte dødeligt, ligesaa det ene i Strømmen. Sygdommen var paa begge Askgaardene og hos 2 Opsiddere i Strømmen utvivlsom, og Diagnosen bekræftedes ved mikroskopisk Undersøgelse. Nogen sikker Smittekilde lod sig ikke paavise; men man er mest tilbøielig til at antage Import fra Bergen. Dette var sikkert Tilfældet for en Persons Vedkommende, der i

December blev syg paa Hoflandsdal i Guddalen, hvor han var i Besøg; han fik gjentagne Tilbagefald og døde i Januar 1896. Paafølgende mange af de Syge var let angrebne og laa kun nogle Dage tilsens uden karakteristiske Symptomer. (Herlofsen). Af de 6 i ytre Nordfjord Distrikt iagttagne Tilfælde hørte 3 hjemme i Kinn Distrikt og behandledes senere der. Af de 3 i Distriktet hjemmehørende Personer kom en syg fra Tjeneste i Indviken Distrikt, medens Sygdommen hos de andre to stod i Forbindelse med en mindre Epidemi Høsten forud i Selje. (A. Olsen). I Gloppen Distrikt viste Sygdommen sig paa Gaarden Bogstad i Breim Herred, hvor man havde havt Tyfoidfeber tidligere baade i 1893 og 1894. I Indviken Distrikt forekom der 10 Tilfælde spredt og uden paaviselig Sammenhæng. Paa Gaarden Nygaard i Hornindalen indsygnede under mislige hygieniske Forhold alle 6 Beboere, den ene efter den anden. De øvrige Tilfælde forekom spredt i Stryn, omkring Tonning. (H. Brodtkorb).

Af **Cerebrospinalmeningit** er anmeldt 4 Tilfælde med 2 Døde. 2 af disse forekom i ytre Nordfjord Distrikt; det ene, hos en Barselkvinde, forløb meget hurtigt, og endte dødeligt efter 12 Timer, det andet optraadte hos en Mand mellem 15 og 20 Aar og forløb typisk; Manden helbrededes. Nogen Smittekilde kunde ikke paavises, heller ingen indbyrdes Sammenhæng. (A. Olsen).

Af **Barselfeber** forekom 15 Tilfælde mod 29 Aaret forud.

Skarlagensfeber var i Tiltagende siden 1894. I Lyster Distrikt forekom de fleste Tilfælde i Aarets sidste Halvdel, og største Delen af Gaardene i Jostedal, Gaupne og indre Hafslo antages at have været berørt af Sygdommen. Den optraadte meget godartet, saa de Syge ikke anmeldtes, undtagen naar Eftersygdomme en sjelden Gang indfandt sig. Under Reiser i andre Øiemed paatraffes hyppig Børn i Afskallingsstadiet. (Paasche). I Sogndal Distrikt forekom ogsaa en mild Skarlagensfeber-epidemi i Aarets sidste Maaneder. I 3 Skolekredse lukkedes Skolerne en Tid. Det samme lette Sygdomsforløb omtales ogsaa fra Gulen Distrikt, hvor de fleste Angrebne fandtes i den vestligste Del af Sulen. Befolkningen overholdt i Regelen de givne Forholdsregler tilfredsstillende. (J. F. Nielsen). I ytre Søndfjord forløb ogsaa Sygdommen i Almindelighed godartet. I ytre Nordfjord Distrikt behandledes 40 Tilfælde med 3 Dødsfald; Epidemien var her ligeledes let. Der berettedes fra Selje om Høsten, at der i en stor Del af Bygden havde gaaet en Sygelighed over Børnene med Hovedpine, ondt i Halsen og et sparsomt Udslet. I Oktober holdtes Thing og Kommunevalg i Selje, hvortil Almuen indfandt sig langvejsfra. Kort efter optraadte de første Tilfælde paa Stat hos Folk, der var kommen hjem fra Thinget; de nødvendige Paabud paaagtedes ikke, og i November og December bragtes Sygdommen ogsaa til en Gaard paa nordre Stat. Til nordre Vaagsø i Selje, hvor 4 Tilfælde viste sig i August, bragtes sandsynlig Smitten fra Bergen ved Børn, der var indlogerede sammesteds. Til 2 Familier, der boede ved Moldøen og som almindelig begge holdt «Splintehotel», antages Smitte bragt ved Omstreifere. (A. Olsen). Fra Gloppen og Indviken Distrikter skildres Sygdommens Forløb ogsaa som meget mildt.

Røde Hunde forekom i Lærdal Distrikt i et enkelt Hus; blandt de Angrebne var 2 Piger i 14 til 16 Aars Alderen, hvilke begge havde blodig Urin, den ene tillige stærk Ischuri. Den grumsede, blodige Urin holdt sig i lang Tid, men Hydroper viste sig ikke. (Meinichen).

Af **Mæslinger** anmeldtes kun 7 Tilfælde i det hele Amt, deraf 5 i Indviken Distrikt. I Kinn Distrikt optraadte Sygdommen sparsomt i Aarets sidste Maaneder.

I nordre Bergenhus Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Ialt kjendte		Tiden er opgivet for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.				
	Tilfælde.	Dødsfald.														1		2	
																Lærdal.	Lyster.		
																		Tilf.	Dsf.
Tyfoidfeber	62	6	62	6	8	4	3	-	3	1	3	9	19	4	2	-	-	-	-
Cerebrospinalmeningit	4	2	4	-	1	-	-	-	1	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-
Barsefeber	15	4	12	1	1	2	-	-	2	-	-	3	1	1	1	-	-	-	-
Vandkopper	19	-	19	-	-	-	-	6	1	6	6	-	-	-	-	1	-	-	-
Skarlagensfeber	202	8	202	12	4	7	1	12	9	1	11	33	41	41	30	-	-	13	1
Røde Hunde	25	-	25	-	7	3	2	2	6	3	1	1	-	-	-	2	-	-	-
Mæslinger	7	-	7	-	1	-	-	-	-	5	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Rosen	43	3	41	4	4	4	4	3	2	3	2	4	3	5	3	3	-	4	-
Kighoste	99	19	97	26	16	-	33	5	7	-	1	1	1	7	-	18	1	4	1
Difteri	60	9	60	-	10	5	15	8	3	8	1	3	4	-	3	2	1	-	-
Strubehoste	4	2	3	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Kusma	11	-	11	2	-	1	1	5	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Akut Katarr i Luftveiene og Bronkit	651	25	650	94	72	64	61	62	43	31	34	29	46	59	55	28	-	6	1
Katarralsk og follikulær Angina	142	-	142	14	8	13	12	11	11	7	19	11	16	9	11	6	-	4	-
Influenza	203	15	199	30	24	26	31	18	6	8	8	6	8	15	19	61	3	6	-
Lungebetændelse	280	29	279	29	37	34	19	30	17	14	6	13	16	29	35	11	2	15	2
Pleurit.	103	1	103	11	12	7	6	8	6	12	9	10	3	10	9	5	-	7	-
Gigtfeber	96	4	96	15	6	6	6	9	11	13	10	4	3	6	7	3	-	9	-
Diarré, akut, og inden- landsk Kolera	326	24	326	26	12	16	15	21	22	44	43	44	21	33	29	28	1	5	-
Blodgang	5	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	4	-	-	-	-
Skjørbug	1	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Tilsammen	2358	151	2344	270	225	192	209	200	150	158	154	172	183	221	210	169	8	73	5

I nordre Bergenhus Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Fordeling paa Lægedistrikterne:																					
	3		4		5		6		7		8		9		10		11		12		13	
	Sogndal.		Vik.		Gulen.		Kirkebo.		Ytre Søndfjord.		Indre Søndfjord.		Kinn.		Ytre Nordfjord.		Nordfjord- eidet.		Gloppen.		Indviken.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Tyfoidefeber	1	-	9	-	-	-	1	-	24	2	-	-	1	-	6	1	4	-	6	-	10	3
Cerebrospinalmeningit . . .	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	2	-	-	-	-	-	-
Barselsefeber	1	-	5	1	2	1	1	-	2	-	1	-	2	1	1	1	-	-	-	-	-	-
Vandkopper	-	-	3	-	8	-	-	-	-	-	6	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	37	1	1	-	24	-	-	-	16	1	9	-	5	-	40	3	6	-	14	2	37	-
Røde Hunde	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	21	-
Mæslinger	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-
Rosen	2	-	10	-	4	-	2	-	3	-	1	-	6	1	2	1	3	-	1	1	2	-
Kighoste	-	-	3	-	3	-	-	-	13	-	7	-	1	-	5	5	2	2	-	-	43	10
Difteri	-	-	2	-	21	1	-	-	14	3	-	-	1	-	2	-	-	-	8	2	10	2
Strubehoste	-	-	1	1	-	-	1	-	-	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kusma	-	-	2	-	-	-	-	-	7	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut Katarr i Luftveiene og Bronkit	17	-	92	-	66	-	6	2	83	4	25	-	121	4	72	3	28	-	60	8	47	3
Katarralsk og follikulær Angina	5	-	45	-	7	-	2	-	9	-	6	-	9	-	17	-	3	-	12	-	17	-
Influenza	-	-	36	-	18	-	23	3	26	3	6	2	17	-	6	-	-	-	3	3	1	1
Lungebetændelse	13	3	28	2	26	3	10	-	34	5	21	-	21	4	35	2	13	-	38	6	15	-
Pleurit.	2	-	14	1	7	-	1	-	17	-	6	-	8	-	15	-	-	-	14	-	7	-
Gigtfeber	5	-	23	-	7	-	6	-	7	-	9	-	8	-	7	1	1	-	6	2	5	1
Diarré, akut, og inden- landsk Kolera	4	-	50	2	13	-	10	1	25	-	14	-	51	6	34	2	52	3	17	7	23	2
Blodgang	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skjørbug	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	87	4	328	7	206	5	63	6	285	18	114	3	254	16	245	21	112	5	179	31	243	22

Liste over forskellige

	Ialt opgivne		Børn.		Voxne.		1		2		3	
							Lærdal.		Lyster.		Sogndal.	
	Tilfælde.	Dødsfald.					M.	K.	M.	K.	Tilf.	Dsf.
Kronisk Rheumatisme . . .	283	¹⁾ 1	-	-	157	126	9	-	8	1	6	-
Fnat	59	-	19	20	9	11	-	-	-	-	1	-
Skurv	3	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Kjertelsyge	112	-	50	51	5	6	3	-	1	-	3	-
Rakit.	92	4	51	41	-	-	1	-	21	-	3	-
Tuberkuløse Betændelser og												
Miliærtuberkulose	66	²⁾ 25	10	9	28	15	9	2	-	-	-	-
Lungetuberkulose	171	99	3	6	66	91	13	10	6	7	4	1
Kræft	73	³⁾ 50	-	-	38	35	4	2	6	3	-	-
Morbus Brightii	74	14	3	4	35	32	3	-	1	1	3	-
Blegsot og Anæmi	852	2	41	89	78	575	69	1	71	-	65	-
Livmodersygdomme	145	-	-	1	-	134	21	-	5	-	-	-
Kardialgi, kronisk Gastrit og Dyspepsi	1008	-	37	40	332	462	70	-	32	-	40	-
Ormesygdomme	27	-	14	13	-	-	22	-	-	-	-	-
Drankersygdomme	2	1	-	-	2	-	1	1	-	-	-	-
Struma	5	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-
Brok	87	7	17	8	33	12	5	-	5	1	7	-
Luxationer	21	-	3	1	8	7	3	-	-	-	-	-
Benbrud	84	4	11	6	39	23	9	-	8	-	2	-

¹⁾ Arthritis deformans.   ²⁾ Meningitis tuberculosa 14, Tuberculosis alior. organor. 11.

¹⁾ Arthritis deformans. ²⁾ Meningitis tuberculosa 14, Tuberculosis alior. organor. 11.

Kighoste, der Aaret forud herskede epidemisk over det hele Amt, var i betydelig Tilbagegang, men sees dog fremdeles at være forekommet i de fleste Distrikter. Inden Lærdal Distrikt optraadte den især i Aurland Herred, medens den Aaret forud var hyppigst i Borgund og Lærdal. I Lyster Distrikt herskede i Aarets Begyndelse Kighosteepidemien i Dale og Nes Sogne; flere Børn var haardt angrebne. I Vik Distrikt var Sygdommen fremdeles almindelig udbredt. I Jølster, indre Søndfjord Distrikt, var den standset ved Udgangen af 1894, men blussede atter op i 1895, efter at ny Smitte var indbragt ved et Fantefølge, og fik adskillig Udbredelse i Stordalen; Epidemien var ikke særdeles ondartet. Ogsaa i ytre Nordfjord, Nordfjordeidet og Indviken Distrikter forekom Sygdommen tildels epidemisk, men kom kun sjelden under Behandling i ukomplicerede Tilfælde.

Difteri forekom ligesom Aaret forud sjelden. I Gulen Distrikt behandledes dog ialt 21, for det Meste let Angrebne. I ytre Søndfjord Distrikt indtraf i April 10 Tilfælde med 3 Dødsfald paa Gaardene Espedal og Kusæl i ytre Holmedal. Paa Grund af uheldige Omstændigheder kom Distrikts-

behandlede Sygdomme.

Fordeling paa Lægedistrikterne:																			
4		5		6		7		8		9		10		11		12		13	
Vik.		Gulen.		Kirkebo.		Ytre Sønd-fjord.		Indre Sønd-fjord.		Kinn.		Ytre Nord-fjord.		Nord-fjord-eidet.		Gloppen.		Ind-viken.	
Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
76	-	10	-	22	-	8	-	5	-	17	-	5	-	30	-	20	-	67	-
1	-	4	-	-	-	11	-	-	-	3	-	5	-	23	-	11	-	-	-
-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
38	-	3	-	10	-	5	-	1	-	-	-	1	-	-	-	15	-	32	-
25	-	2	-	4	-	2	-	-	-	2	-	5	1	10	1	8	1	9	1
26	2	2	3	2	2	3	3	1	2	-	-	12	2	5	5	4	2	2	2
24	4	15	9	2	3	24	12	17	12	8	10	10	12	15	7	14	6	19	6
8	5	7	4	5	2	2	3	3	2	1	-	5	6	12	11	12	7	8	5
11	1	8	1	1	-	8	1	3	2	5	2	7	-	8	4	5	-	11	2
159	-	51	-	61	-	31	-	28	1	43	-	108	-	50	-	47	-	69	-
48	-	3	-	2	-	8	-	10	-	7	-	9	-	-	-	15	-	17	-
178	-	78	-	26	-	47	-	34	-	58	-	93	-	105	-	110	-	137	-
-	-	4	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	3	-
14	-	-	-	2	1	7	1	-	-	9	1	15	1	-	-	6	2	17	-
3	-	-	-	2	-	1	-	-	-	1	-	-	-	4	-	5	-	2	-
17	-	-	-	8	1	1	1	7	1	6	-	15	1	6	-	-	-	5	-

^{a)} Cancer 48. Sarcoma 2

^{a)} Cancer 48, Sarcoma 2.

lægen forsent til Kundskab om Sygdommens Natur. I Mai blev paa Gaarden Hoffund 2 angrebne, der begge havde deltaget i Begravelsen af en paa Kusæl død Difteripatient; et Tilfælde viste sig ogsaa i Juli paa denne Gaard. Et enkelt Tilfælde paa Svinevik i August afsluttede Epidemien. Denne var rimeligvis foranlediget ved Smitte, bragt med en Kiste Klæder, der fra Bergen var sendt til den Mand paa Espedal, hvor Sygdommen først viste sig. (Herlofsen). I Indviken Distrikt fandtes Difteri spredt i Hornindal, men dens Forløb var i Regelen mildt. I Mai optraadte en liden, men noksaa voldsom Epidemi paa Gaarden Aarheim; Sygdommen blev sent anmeldt; ved Distriktslægens Ankomst var én Syg allerede død, og en anden døde Dagen efter. (H. Brodtkorb).

Influenza synes at være optraadt sjældnere end Aaret forud, men forekom dog epidemisk om Vaaren inden de fleste Distrikter. I Lærdal Distrikt fortsatte Epidemien sig fra 1894, især mellem Veiarbejderne i Flaamdalen; blandt dem af disse, der boede i Barakkerne, var der mange, men for det meste let angrebne, medens der blandt dem, som boede i Husene i Nærheden, indtraf alvorligere Tilfælde med langvarige Bronkopneumonier. Senere angrebes gjerne

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne Dødsårsager			
	ialt.	Lunge- tuberkulose.	af epidemiske Sygdomme.	af ikke epidemiske Sygdomme.
Lærdal	39	10	8	31
Lyster	46	7	5	41
Sogndal	9	1	4	5
Vik	48	4	7	41
Gulen	56	9	5	51
Kirkebø	44	3	6	38
Ytre Søndfjord	60	12	18	42
Indre —	49	12	3	46
Kinn	65	10	16	49
Florø By	7	-	3	4
Bygder	58	10	13	45
Ytre Nordfjord	65	12	21	44
Nordfjordeidet	59	7	5	54
Gloppen	82	6	31	51
Indviken	62	6	22	40
Nordre Bergenhus Amt	684	99	151	533
Deraf i By	7	-	3	4
— - Bygder	677	99	148	529

de faste Beboere. I Aurland herskede væsentlig den katarrale Form af Influenza, i Lærdal og Borgund den gastriske eller cerebrale. (Mölnichen). I Lyster var Sygdommen ogsaa spredt over hele Distriktet. I Kirkebø Distrikt var Sygdommen snarest endemisk, fordelt over alle Aarets Maaneder. Fra ytre Søndfjord Distrikt omtales ogsaa Tilfældenes mere spredte Fordeling over det hele Aar; for en stor Del var disse vistnok Tilbagefald af Influenza fra det foregaaende Aar. (Herlofsen).

Det anmeldte Antal Tilfælde af **Lungebetændelse** 280, er nøiagtigt det samme som i 1894, men Dødsfaldenes Antal er færre, nemlig 29 mod 38 i 1894. Fra Gulen Distrikt bemærkes, at Mange blev angrebne af dem, som arbejdede med Fisketørring i Mai og derfor var stærkt udsatte for den kolde Nordenvind. (J. F. Nielsen). Sygdommen var mer end almindelig udbredt i ytre Søndfjord Distrikt. Foruden paa den vanlige Tid for dens Optraeden, i Aarets første Halvdel, kom der i December en stærk Opblussen med en Gang. Flere Tilfælde i samme Husstand var ikke usædvanlig. Af 34 behandlede Tilfælde døde 5. (Herlofsen). I ytre Nordfjord Distrikt forekom ogsaa Hus-epidemier og spredte Smaaepidemier. I Gloppen Distrikt var Sygdommen forholdsvis hyppig.

I Lyster Distrikt optraadte **katarrale Ikterus** forholdsvis hyppig i Aarets sidste Halvdel, især hos Børn; i Jostedalen var den saaledes epidemisk, men de fleste Tilfælde kom vistnok ikke under Lægebehandling.

Det i Lærdal Distrikt iagttagne Tilfælde af **Skjørbug** viste sig hos en Gut, som i omtrent 2 Aar havde været i Fart med et større norsk Seilskib

Obstetriciske Operationer i nordre Bergenhus Amt.

Indikation.	Tangforløsning.				Vending.				Partus præmaturus artificialis.		Efterbyrdsoperation.
	Mødre.		Børn.		Mødre.		Børn.		Mødre.	Børn.	Mødre.
	lev.	død.	lev.	dødf.	lev.	død.	lev.	dødf.	lev.	lev.	lev.
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer . .	18	¹⁾ 1	³⁾ 15	³⁾ 4	2	⁴⁾ 1	2	⁷⁾ 1	-	-	-
Bækkensneverhed	5	-	3	2	1	-	-	1	1	1	-
Barselkrampe	-	¹⁾ 1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Placenta prævia og Blødning	1	-	1	-	1	-	⁶⁾ 1	-	-	-	-
Ueftergivelige Fødselsdele	4	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-
Blødning	-	²⁾ 1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Pandeleie	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	3	⁵⁾ 1	2	2	-	-	-
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Tilsammen	29	3	24	8	7	2	5	4	1	1	2
	32		32		9		9				

¹⁾ Dødsaaarsag: Barselkrampe. ²⁾ Dødsaaarsag: Blødning. ³⁾ Deraf en 2den Tvilling; om 1ste intet anført. ⁴⁾ Dødsaaarsag: Emboli. ⁵⁾ Dødsaaarsag: Livmoderbristning. ⁶⁾ Fosteret laa tillige i Tverleie. ⁷⁾ 2den Tvilling, 1ste født ved Naturens Hjælp (om levende eller død, ikke anført).

Veneriske Sygdomme.

Sygdom.	Tilfælde.	Fordeling paa Lægedistrikterne:					
		1	4	6	8	9	11
		Lærdal.	Vik.	Kirkebø.	Indre Søndfjord.	Kinn.	Nordfjordeidet.
		Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.
Veneriske Saar	1	-	1	-	-	-	-
Syfilis, konstitutionel..	3	-	1	-	1	1	-
Gonorré	12	1	4	2	1	3	1

Fødte og Døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde						
	leven- de.	død- fødte.	ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Bar- sel- seng.	ved ulykke- lige Hæn- delser.	ved Selv- mord.	ved Mord og Drab.
Lærdal	191	3	97	20	3	1	4	3	1
Lyster	131	8	64	8	1	1	1	1	-
Sogndal	149	3	65	11	1	1	2	-	-
Vik	241	8	83	12	2	2	3	1	-
Gulen	213	10	87	16	5	3	-	-	-
Kirkebø	154	3	84	9	1	-	3	-	-
Ytre Søndfjord	223	9	132	10	2	1	4	-	-
Indre —	238	7	96	20	1	1	2	-	-
Kinn	259	9	120	25	2	2	5	-	-
Florø By	19	1	12	5	-	2	-	-	-
Bygder	240	8	108	20	2	-	5	-	-
Ytre Nordfjord	227	4	115	23	1	1	9	1	-
Nordfjordeidet	144	2	77	6	1	-	2	-	1
Gloppen	143	1	98	18	3	1	1	-	-
Indviken	190	8	99	20	2	1	-	-	-
Nordre Bergenhus Amt	2503	75	1217	198	25	15	36	6	2
Deraf i By	19	1	12	5	-	2	-	-	-
— - Bygder	2484	74	1205	193	25	13	36	6	2

mellem England og Amerika. Ombord skulde efter Guttens Sigende Kosten have været baade for knap og tillige bedærvet. Han kom sig betydelig efter 2 à 3 Ugers hensigtsmæssig Ernæring. (Møinichen).

Veneriske Sygdomme, behandlede udenfor Sygehus, sees af ovenstaaende Tabel.

Til Oplysning om en Del andre af Lægerne behandlede **Sygdomme** henvises til Tabel Side 168 og 169.

Fnat. I ytre Nordfjord Distrikt spredtes denne Sygdom ved Fiskealmuens Sammenstuvning i Fiskeværene om Vinteren. (A. Olsen). I Indviken optraadte den epidemisk i Aarets Løb næsten overalt i Distriktet.

Lungetuberkulose. I Leikanger, Vik Distrikt, begynder denne Sygdom at tiltage især i Fresvik Sogn. I de nærmest foregaaende Aar skal her have været næsten frit for Lungetuberkulose, men iaar er flere Tilfælde kommen til Behandling. (Mossige). I Gulen Distrikt synes Sygdommen at optræde lige godt ude ved Havet som paa andre Steder. (J. F. Nielsen). I ytre Søndfjord Distrikt, hvor man havde haabet, at Sygdommens Udbredelse maatte have naaet sit Høidepunkt, er ikke saa faa nye Tilfælde kommen til Behandling. (Herlofsen). I indre Søndfjord Distrikt synes Sygdommen at gribe om sig, uagtet det mere og mere gaar ind i Folks Bevidsthed, at den er smitsom, og at det er nødvendigt at omgaaes de Syges Opspyt med Forsigtighed. (Gløersen). I Nordfjordeidets Distrikt vinder den fremdeles Indpas i forhen friske Familier. (Rummelhoff). Dødsfald af Lungetuberkulose udgjorde for det hele Amt 14,5 pCt. af samtlige kjendte, ved Sygdom foraarsagede Dødsfald og 18,6 pCt. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme. I Florø By forefaldt intet Dødsfald af Lungetuberkulose; for Bygderne var Forholdet henholdsvis 14,6 pCt. og 18,7 pCt.

Livmodersygdomme. Fra Lærdal Distrikt omtales et Tilfælde af spontan Løsning af et Fibroma uteri, hvorefter de tidligere hyppige Blødninger fra Livmoderen ophørte. Distriktslægen nævner, at han har iagttaget 4 lignende Tilfælde, hvor der indtraadte Helbredelse uden Tilbagefald. (Möinichen).

Om Amtets **Sindssyge** se den almindelige Beretning.

Af **Brok** er opgivet 87 Tilfælde med 7 Dødsfald. Sædet var hos 63 følgende: Hernia inguinalis 45, cruralis 2, umbilicalis 12, epigastrica 3, abdominalis 1.

For **Benbrud** behandledes 84 Tilfælde med 4 Dødsfald. Sædet opgives for 79 saaledes:

Fractura cranii	3	Fractura digitor. manus	2
— claviculæ	2	— pelvis	1
— costarum	13	— colli femoris	5
— scapulæ	1	— femoris	8
— humeri	3	— cruris	12
— antibrachii	3	— tibiæ	5
— radii	13	— fibulæ	6
— ulnæ	1	— malleolorum	1

Af **Luxationer** iagttoges 21 Tilfælde; for 16 af disse er Sædet opgivet saaledes: Luxatio humeri 8, antibrachii 6, pollicis 1, genus 1.

Obstetriciske Operationer. Af Læger udførtes ialt 44, deraf i Lærdal Distrikt 1, Lyster 6, Sogndal 1, Vik 7, Gulen 4, Kirkebø 1, ytre Søndfjord 3, indre Søndfjord 1, Kinn 1, ytre Nordfjord 7, Nordfjordeidet 3, Gloppen 4, Indviken 5. Indikationer og Udfald vil sees af Tabel Side 171.

Jordemoderhjælpen. I Lærdal Distrikt er Forsyningen med Jordemødre tilstrækkelig, men de benyttes lidet. Almuen bruger fremdeles, naar Alt gaar vel under Fødselen, sine Hjelpekoner. Er Noget iveien, hentes helst Lægen, men da undertiden forsent. I Sundhedskommissionens Møder fremholdes stadig af Distriktslægen Nødvendigheden af, at examinerede Jordemødre benyttes ogsaa ved normale Fødsler, idet Fordringerne til Renlighed ligeoverfor Fødende

og Barselkoner er endnu større end ellers. De ældre Jordemødre har imidlertid vanskeligt for at forstaa alle de Regler, de har faaet om Desinfektion og Antiseptik. (Møinichen). I Lyster Distrikt bistod 4 Jordemødre ved tilsammen 90 Fødsler.

Antallet af **Fødte** og **Døde** sees af Tabel Side 172. For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 1286 Fødte og Forholdet mellem Fødte og Døde = 100:48,6.

Dødsfald paa Barselseng. Efter Presternes Opgaver døde 15 Kvinder paa Barselseng. Lægerne har opgivet Dødsarsag for 14 saaledes: Barselfeber 4, Livmoderblødning 3, Barselkrampe 2, Emboli 2, Livmoderbristning 1, Nyrekræft 1 og epidemisk Cerebrospinalmeningit 1.

De hyppigste Dødsarsager var:

Dødsarsag.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		By.	Bygder.
Lungetuberkulose.	99	-	99
Alderdomssvaghed	97	-	97
Kræft	50	-	50
Lungebetændelse.	29	-	29
Hjerneslag	27	-	27
Akut Bronkit	25	2	23
Tuberkuløse Betændelser	25	-	25
Organisk Hjertesygdom	25	-	25
Akut Diarré og indenlandsk Kolera	24	-	24
Medfødt Svaghed	23	1	22

Veirliget. Vinteren var meget kold, tildels snerig, medens Sommeren og Aaret forresten udmærkede sig ved en overordentlig Nedbør, der vanskeliggjorde Indbjergningen. I Lyster Distrikt blev Udbyttet dog bedre, end man kunde vente. Tobaksavlen, som drives der i de senere Aar, opviste et ganske godt Resultat, og der afsattes en ikke saa ganske ubetydelig Mængde Tobaksblade til indenlandske Tobaksfabriker. (Paasche). I Sogndal Distrikt gav Frugt-avlen godt Udbytte. Befolkningen led tildels under den strenge Vinterkulde. (O. B. Schøyen). Fra Kirkebø Distrikt bemærkes, at Kulden virker meget nedtrykkende paa Vestlændingen og disponerer til alvorlige katarralske Tilstande, medens stadigt Regnveir, hvortil han er vant, ikke synes at have synderlig Indflydelse paa Sygdomstilstanden. (Boberg). Fra Gloppen Distrikt anføres, at Vaaningshusene ikke er beregnede paa kolde Vintre. Der er liden eller ingen Grundmur, det ofte utætte Gulv ligger lige paa Jorden; derved afsætter Fugtighed sig i Værelserne, og Beboerne led dygtig ondt i disse trækfulde Rum. Bedre stille var man i de nye Vaaningshuse, men ogsaa her viste det sig, at 3—4 Toms Planker, hvoraf Boligerne opføres, ikke paa langt nær kom op mod Østlandets Tømmerhuse. (Bugge). Meteorologiske Iagttagelser, udførte af Distriktslæge Herlofsen i ytre Søndfjord, sees af Tabel næste Side.

Meteorologiske Iagttagelser i Ytre Søndfjord.

	Barometerstand i Millimeter.			Thermometerstand i C.			Regnmængde i Millimeter.
	Middel.	Høiest.	Lavest.	Middel.	Høiest.	Lavest.	
Januar	758,0	783,2	743,6	÷ 4,0	+ 2,2	÷ 11,7	46,8
Februar	765,5	779,0	745,1	÷ 4,6	+ 5,3	÷ 14,1	84,3
Marts	753,0	764,5	731,0	+ 2,1	+ 9,2	÷ 7,6	126,8
April	757,6	771,0	730,0	+ 6,2	+ 16,4	÷ 5,7	135,6
Mai	762,6	777,7	751,3	+ 13,7	+ 22,0	+ 7,0	24,3
Juni	762,3	771,5	751,2	+ 14,5	+ 22,8	+ 8,3	130,2
Juli	755,7	764,8	746,0	+ 15,8	+ 23,2	+ 8,0	130,3
August	757,0	766,7	743,0	+ 15,8	+ 21,5	+ 8,0	254,0
September	761,7	769,9	745,7	+ 12,1	+ 17,3	+ 5,8	380,0
Oktober	754,0	770,9	740,8	+ 4,8	+ 19,2	÷ 5,2	239,0
November	759,2	776,0	737,0	+ 3,2	+ 10,0	÷ 2,5	218,9
December	755,5	774,0	718,5	÷ 1,0	+ 7,0	÷ 10,0	210,0
Hele Aaret	758,5	772,5	740,3	+ 6,6			1 980,6

Anm. Barometerstanden er aflæst Kl. 8 Morgen og 8 Aften.

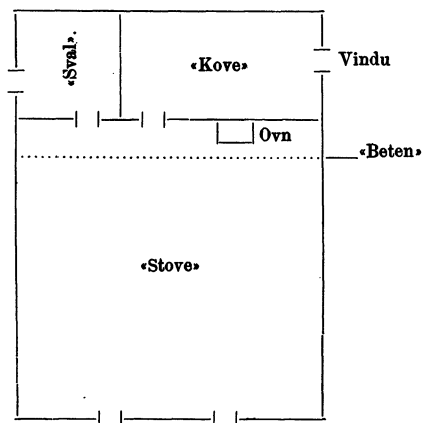
Levemaade og hygieniske Forhold. I Lærdal Distrikt siges Hygienen i sin Almindelighed slet ikke at være god. Der hersker liden Sands for Renlighed saavel i som udenfor Huset. Levemaaden er daarlig, dels paa Grund af daarlige økonomiske Forhold, dels paa Grund af daarligt Madstel. Priserne paa Landboprodukter er i og for sig lavere paa Grund af Konkurrencen med Udlandet og med de kunstige Produkter, men bliver endnu lavere for deres Vedkommende, der ikke stiller renligt og ordentligt, idet Produkterne bliver bedærvende eller uappetitlige. Den spredte Bebyggelse gjør det vanskeligt paa de fleste Steder at faa istand Meierier, og selv om Gaardbrugerne anskaffer Separatorer, bliver Fløden henstaaende saalænge i de af Støv og alslags Uhumskhed opfyldte Lokaler, at den er harsk, før der laves Smør af den. Fjøssets Afkastning bliver sædvanlig benyttet til Skatter og andre offentlige Udredslar; slaar den ikke til, bliver der Smalhans. Hvad Haandteringen angaar, er Bonden næsten udelukkende henvist til Gaardsbruget; det er meget sjelden, at Gaardmandsgutter lærer et Haandværk; selv Smede og Tømmermænd maa nu hentes udenfor Gaarden. Gaardmandsgutterne bliver enten Handelskarle, eller efter et Kursus paa en Folkehøiskole gaar de og venter paa, at Forældrene skal tage Kaar, og imidlertid udfylder de den efter Aannearbeidet tiloversblevne Tid med at reformere Kommunens eller Statens Stel. Kvinderne har paa Grund af Vanskeligheden ved at faa Tjenere ogsaa nok at bestille om Vinteren. Derved mindskes ogsaa Husindustrien; der udføres vistnok nogen Strikning, Spinding og Vævning, men det Meste af Uld og Garn sendes til Maskinværkstederne, hvor det oparbejdes til finere, men ogsaa mindre holdbare Stoffe. De gamle hjemmевirkede Klæder er nu ogsaa paa Landsbygden snart forsvundne. Hvad Strandsiddere og Husmænd angaar, da

ernærer de sig væsentlig som Dagarbeidere, Fiskere og Haandværkere; desuden i mange Aar for en stor Del af Turisttrafikken. Er de heldige i sin Skydstrafik om Sommeren, hviler de den øvrige Del af Aaret til Fortæring af Overskuddet. Deres Kvinder er om Sommeren paa Hotel, om Vinteren hækker eller syer de. Paa Grund af den manglende Renlighed og daarligt Kvindestel er Næringsmidlerne ofte vanstelte og lidet nærende. Ferskt Kjød eller Fisk bruges sjelden. Derimod saltes, tørres eller røges Kjødet én Gang aarlig og maa saa holde for det hele Aar; det bliver da udover Vaaren og Sommeren gammelt og lidet nærende netop paa den Tid, da Almuen tiltrængte kraftig, god og let fordøielig Kost under det strenge Markarbejde. Stærkt saltet Fisk indkøbes ogsaa sædvanlig kun en Gang om Aaret om Høsten; naar den da udover Sommeren er mere end $\frac{3}{4}$ Aar gammel, skal der baade en god Mave og en god Næse til at klare den. Drikfældigheden er ikke stor, da der ikke findes Udsalg af Brændevin, Vin eller Øl. Blandt de nylig ankomne Vei- og Jernbanearbeidere gaar dog tildels Misbrug af Spirituosa og Nafta i Svang. (Møinichen). — I Lyster Distrikt bedres Tilstanden i hygienisk Henseende lidt for hvert Aar. De bedre Stillede har det som Regel rummeligt og luftigt, medens den fattigere Befolkning ofte bor trangt og usselt, skjønt Tilstanden i saa Henseende vel egentlig ikke er værre her end mange andre Steder. Kostholdet er som Regel godt, om end Tilberedningen af de ofte rigelige Levnetsmidler lader adskilligt tilbage at ønske. Interressen for et bedre Madstel synes dog vakt, hvilket maaske kan tilskrives den tiltagende Turisttrafik. Betjeningen paa de i Mængde og Størrelse tiltagende Turisthoteller rekrutteres jo som Regel fra Bygdens Befolkning, der da faar Anledning til at se og lære adskilligt, der kan komme til Nytte i Hjemmet senere. Klædedragten er solid og hensigtsmæssig, for det Meste af hjemmevævede Stoffer, der efterhvert præsenterer sig i bedre og smukkere Tilvirkning. Som Exempel paa høi Alder anføres, at i Lyster Prestegjeld lever Landets antagelig ældste Indvaaner, nemlig Kirsti Eilifsdatter Skagen, der ifølge Ministerialbogen er 108 Aar gammel. Hun bor paa Gaarden Steig i Fortun Sogn, og er endnu saa rask, at hun hver Dag er oppe og gaar omkring paa Gaarden. Inde er hun sysselsat med at karde Uld. (Paasche). — I Vik Distrikt bedres den hygieniske Tilstand lidt efter lidt, om end Fremgangen er langsom. Den stadig paagaende Udskiftning bidrager meget til Ophævelse af de tidligere store Gaardstuer, og de nye Boliger er som Regel bedre, hensigtsmæssigere og sundere indrettede. Drikfældigheden er ringe, dog synes Nafta og Kamfer i ikke liden Udstrækning at benyttes som Berusningsmidler. (Benneche). — Fra Leikanger skriver Kommunelæge Mossige: De hygieniske Forhold er ikke gode, om end Bedring stadig spores. Det hænder, ret som det er, at en Bonde eier 2 store Huse og med sin hele Familie bruger bare 1 Rum undertiden med et lidet Kammer til. De øvrige Rum staar i Regelen ubenyttede. Dette er naturligvis for at spare paa Veden og paa Arbeidet med Renholdelsen. Selv de bedste og mest velholdne Bønder — her er almindelig Velstand — koger al sin Mad inde i Stuen, ialfald om Vinteren. Naar saaledes en Familie med mange Børn, et Par Tjenere og undertiden Kaarfolk skal opholde sig i samme Rum, kan man vide, hvorledes Sundhedstilstanden maa blive. Og den Bonde, som søger at gjøre lidt Forandring, som bruger Kjøkkenet ogsaa om Vinteren, laver andre Retter Mad end de gamle traditionelle, han bliver simpelthen udleet og spottet, fordi «han vil ligne de Konditionerede». Der er meget Faa, som vover at trodse denne Opinion. Der luftes aldrig om Vinteren — man er mere ræd for Kulden end for Pesten. — Kulden, tror disse Folk, det er, som er Ophavet til al Sygdom og Elendighed. Har de skaaret sig lidt, eller har de Værkefenger, kommer de ofte til Lægen med 6—8 Plag og Tørklæder, det ene mere skiddent end det andet, tullet rundt det syge Sted — for Kulden. Af de Frimodigste kan man undertiden høre den

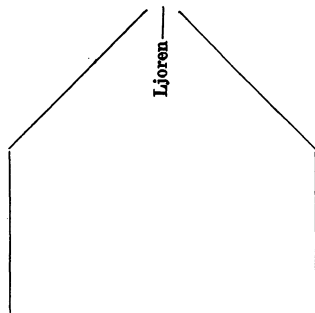
Ytring, at det bare er de Konditionerede, de som har magelige Dage, som kan gjøre saa meget rent — bagom ligger den Tanke, at al denne Rengjøring bare er Tidsfordriv. I det fælles Beboelsesrum vaskes Gulvet undertiden en Gang om Ugen, undertiden sjeldnere. Under Senge, Skabe osv. gjøres meget sjelden rent. Og ofte er denne deres Vasken aldeles utilstrækkelig, Gulvet bliver ikke ordentlig rent, der spares formeget paa Sæben. Jeg har engang været inde i en Stue hos en Gaardbruger — jeg kom noget uformodet —, hvor man holdt paa med at flaa Huden af en Kalv, efterat have slagtet den inde i Stuen. Her var hele Familien, mange Børn, den Syge incl., samlet. Gulvet var saa skiddent, at jeg næsten ikke kunde se, hvoraf det var gjort. — Klæderne farves med et Stof, der lugter afskyeligt, især naar de vaade kommer ind i et varmt Værelse — selv kjender Folkene vist ikke Lugten. Undertøiet vaskes ikke paa mange Uger og da ikke ordentligt — for at spare paa Sæbe og Slitage kan jeg tænke. Dog ser man ogsaa ved Stellet Lyspunkter; især er de Unge, som har været en Tid paa en Skole udenfor sin Bygd, meget lydhøre og forstaar, at denne gamle Slendrian maa rettes paa. De Gamle holder imidlertid igjen, og selv gaar de Unge kanske for en Del trætte, saa fort gaar det ikke med Forbedringerne. Traditionen og Vanen har endnu saadan Magt, at man ikke kan vente hurtige Fremskridt. Sædelighedstilstanden er saa som saa. Natteløberiet florerer endnu. Det ansees som en Skam, at en Gut spadserer med en Jente paa Landeveien; Alt saadant maa gaa skjult til. Forlovelser eksisterer næsten ikke, førend der bliver lyst til Ægteskab i Kirken, og da er Bruden i de fleste Tilfælde gravid. Uægte Fødsler er der dog ikke mange af; de fleste Folk gifter sig, før det kommer saa langt. Ædruelighedstilstanden er noksaa god. Vistnok hører det til god Skik, at enhver, endog den ringeste Husmand eller Strandsidder, skal brygge Øl til Julen og kanske en Gang til om Aaret, men jeg tror, de Fleste holder Maade med sit Øl. — I Gulen Distrikt bedres Tilstanden paa mange Steder, især paa Grund af, at der hvert Aar opføres mange nye, rummelige Vaaningshuse. Der er dog endnu, især ude ved Kysten, nok igjen af smaa fugtige og daarlige Boliger, hvor mange Mennesker er sammenstuede i et eller et Par smaa, lave Rum. (J. F. Nielsen). Fra Kirkebø Distrikt bemerkes, at Hygiene er et omtrent ukjendt Begreb, og Bestræbelser til Forbedring mødes — især i Søndfjord — med megen Mistro. Forhaabentlig vil det dog lykkes i en nær Fremtid at faa Sundhedsvedtægter antaget, og dermed vil Meget være vundet. Boligerne er i indre Holmedal overveiende og i Sogn ikke sjelden de gamle Spærreloftsstuer med Opholdssted i det ene Rum Nat og Dag for hele Familien og Husstand, i Regelen dog med en liden «Kove» for Kaarfolkene. Vinterhalvaaret driver de forskjelligt Træarbeide inde i Stuen, og alt Virke og Affald fra samme bliver liggende omtrent urørt til Ugens Slut, da en Rengjøring til Helgen finder Sted. Nyere Byggemethoder med gode Kjældere o. s. v. bliver dog nu mere almindelig. Levemaaden er yderst primitiv og især ensartet; fersk Mad undtagelsesvis, mest ramsaltet Sild og do. gammelt Kjød og Flesk — amerikansk Flesk bruges ikke — samt utilstrækkelig kogt Grød og Vælling og hele Aaret sur Melk. Smøret er af sur, oftest gammel Fløde, og da Melken næsten undtagelsesfrit staar inde i den overfyldte Stue, bliver Smøret altid harskt og ildesmagende. Dette gjælder overalt i hele Distriktet. Men saa er ogsaa Arbeidspræstationerne i Forhold til Kosten: i Søndfjord Størsteparten af Aaret udenfor Aannetiden Syslen med Træ — især Tøndearbeide — og ellers her og i Sogn lidt Afvinding af Skogen og Frembringelse af samme til Søen. Der lægges mere Vind paa Jordbruget end før skal have været Tilfælde, efterat de store Fiskerier i nærmeste Kystdistrikt er ophørt og Tilstømningen dertil standset. (Boberg). — I ytre Nordfjord Distrikt siges de hygieniske

Forhold i Løbet af de sidste Aartier at have bedret sig betydelig, hvad Renlighed angaar; i Stedet for at man for 40 à 50 Aar siden «spadde Gulvet» (∴ skufledede Gulvet med en Spade) til Høitiderne, vaskes det nu mindst et Par Gange i Maaneden, mængstedes ugentlig; men hvad Beboelsesværelsets Rummelighed og Luftighed angaar, tør den nye Byggemaade snarere betegnes som et Tilbageskridt, idet man i Stedet for Spærreloft med Ljore er begyndt at bruge «Lemstove» ∴ Stue med panelet Loft, og dette lægges som Regel høist 8 Fod over Gulvet. Peis sees nu kun undtagelsesvis; i Almindelighed bruges lukkede Kogeovne i de Bedrestillede Hjem, og aabne Komfurer i Smaastuerne, hvorved disse fyldes af Dampen ved Kogningen og af Røgen af Torv og Lyng, der er det almindelige Brændsel; for at fjerne Røgen sættes saa Døren op. Klæderne er mest Vadmæl for Kvinder som for Mænd. At se Mandfolkene kaste Trøien midt paa Vinteren, naar de skal ro, ser unægtelig noksaa haardført ud; men naar man véd, hvor mange Lag der «stikker under», falder det noksaa rimeligt; 4 à 5 Lag under Vesten, afvekslende Uldtøj og Lærred, er ikke ualmindeligt; Huden er naturligvis sved og klam, Tøiet ligesaa, enhver Ventilation umuliggjort, især naar Olietrøien eller Skindjakken kommer udenpaa. Kvindfolkenes Linned naar i Regelen saavidt nedenfor Skjortelinningen; de fleste bruger Benklæder, men aabne. Grød og Fisk er den hovedsagelige Mad. Den Fisk, der ikke nydes fersk, bliver dels saltet, dels tørret i usaltet Stand og nydes da dels kogt, dels ukogt, som f. Ex. Sild. Gjøret Brød nydes som Regel ikke til dagligdags. Foruden Fladbrød — dels af Havremel, dels af Byg og Rug — bruges Kager, der bages af ugjøret Deig, dels med, dels uden Poteter, og steges paa Ovnen, indtil der er dannet en myg Skorpe; de spises paasmurt Smør, Sirup, Grød eller «Gombe» ∴ Melk indkogt sammen med Mel. Melk benyttes naturligvis meget; men Melkeproduktionen er saa ujævnt fordelt over Aaret, at man paa de fleste Steder ikke har Melk Aaret rundt. Aarsagen hertil er en nær op til Sultefodring grændsende Sparsommelighed med Høet om Vinteren og uhensigtsmæssig Ordning med Budrotten om Sommeren. I de indre Dele af Distriktet — Rugsund Sogn — haves Sætre; i hele Selje Prestegjæld findes kun 1 Sæterstøl. Morgen og Aften gaar man paa Fjeldet for at melke; Melken bæres til Bygds paa Ryggen i en Blikholk; hver Tur medtager op til 5 à 6 Timer efter Veiens Længde; paa mange Steder medgaar saaledes daglig et Menneskes hele Arbeidstid til at skaffe nogle Liter Melk. Kraftfoder til Kreaturerne kjendes neppe; Beretningen om Hakkelse har jeg seet modtaget med et vantro Smil og: «eg kan 'kje tru, at Kua æte sligt!» Rodfrugt til Kreaturfoder benyttes ikke. I de sidste Par Aar er der i Distriktet afsat ikke saa faa Separatorer, og dette vil vistnok paa den ene Side bidrage til et mere rationelt Fjøsstel, men paa den anden Side vil det ogsaa forringe Melkens Næringsværdi i Husholdningen. Af Kjøkkenvæxter anvendes i Husholdningen lidt Løg og lidt Kaalrabi. Bær bruges hverken til Saft eller Syltning; de spises efterhvert, som de plukkes. Følgen er et altfor ensformigt Kosthold. Denne Omstændighed sammen med de mindre sunde Beboelsesforhold og den slette personlige Hygiene er vistnok Aarsagen til det store Antal af kroniske Fordøielsessygdomme og Anæmier. Og naar saa hertil kommer de tidlige Ægteskaber — Ægtefolk af begge Kjøen under 20 Aar er meget almindelige, Grunden som oftest «Periculum in mora» —, saa vil heraf resultere et svækket Afkom; og naar Mislighederne fortsættes gennem Generationer, vil Resultatet være en nervøst degenereret Slægt; og nervøse Svækkelsestilstande hører ogsaa i Virkeligheden til de Lidelser, der giver Befolkningens Helse sit Præg. Ædrueligheden staaar høit; en drukken Mand er sjelden at se, og Fuldskab ansees som Skam. I hele Distriktet findes intet Udsalgssted hverken for Øl eller Brændevin. De sidste Par Aar er Hjemmebrygning af Øl til Jul dog mindre sjelden; men

til andre Tider er Øl en Sjældenhed. Til Brylluper brygges store Mængder og indkøbes Brændevin i Ankervis. (A. Olsen). — I Nordfjordeidets Distrikt er i de sidste 10—15 Aar foregaaet en stor Forandring i Vaaningshusenes Opførelse og Indredning. Man er nemlig ophørt med at bygge Røgstuer, disse eiendommelige Bygninger, der vistnok i alt væsentligt lige til den sidste Tid byggedes paa samme Maade som vore Forfædres Huse i gamle Dage. En saadan gammel Røgstue er oftest opført paa en solid Graastensmur; den er gjerne bygget af svært Tømmer — Furu — og bestaar af «Svalen», «Stoven» og «Koven», der er indbyrdes beliggende saaledes, som nedenstaaende Tegning viser:

Gjennem Svalen, der i Almindelighed er af ca. 4—5 Alens Længde og ca. 3 Alens Bredde, kommer man ind i det egentlige Beboelsesværelse «Stoven». Den er i Almindelighed 8—10 Alen i Firkant; det Eiendommelige ved den er, at den har selve Hustaget til Loft, hvorved altsaa «Stovens» Tversnit faar et saadant Udseende:

Bjælkelaget paa Siderne har en Høide af ca. 4—5 Alen, Rummets største Høide fra Gulvet til Tagvinkelen er 8—9 Alen. Midt paa Taget (i Tagvinkelen) er et firkantet Hul — «Ljoren», — der dækkes af et vinkelformet Vindu, som kan lukkes og aabnes ved Hjælp af en Langstang, der hænger ned i Rummet. Forat stive Huset løber der en svær Tverbjelke gennem Rummet i en Høide af 4—5 Alen fra Gulvet; denne Tverbjelke, hvorpaa der ofte sættes Husgeraad

eller hænges Tøi, kaldes «Beten». Taget bestaar af Bord med Næver og Torvbelæg. Paa en af Siderne, gjerne i Nærheden af Indgangen til «Koven», staa Ildstedet. Dette bestod indtil midt i vort Aarhundrede af en Grue, med en Graastens Forhøining omkring, over denne var der lagt en Stenhelle. Dette var hele Ovnen. Piibe eller Rør fandtes ikke, Røgen gik simpelthen ud gennem et Hul, op under Loftet og ud gennem Ljoren. Denne maatte altsaa staa aaben under Kogningen, og blev Røgen for slem — hvilket nok var altfor almindeligt — maatte ogsaa Døren op. Desuagtet stod der oftest fuldt af Røg under Loftet; dette er derfor i alle disse «Stover» kulsort fra øverst til nederst den Dag i Dag, saa det skiller sig skarpt af mod de lyse Tømmervægge nedenfor. En stor Forbedring maatte det være, da man for 40—50 Aar siden fik ordentlige Kogeovne med Aftrækskanal for Dampen og Kakkellovne med Piber. Man blev da altsaa kvit den ulidelige Røg, der vistnok har været en af Aarsagerne til kroniske Konjunktiviter med Taareveislidelser, Ektropier etc., der paa disse Kanter saa ofte sees hos gamle Folk. Rummet kunde nu holdes passelig opvarmet, Ventilationen besørgees med Ljoren, der fremdeles bruges den Dag i Dag. «Stoven» er forsynet med 2 Vinduer, der staa paa samme Væg — gjerne den Væg, der er vis å vis Indgangsdøren og Indgangen til «Koven»; disse er altid paa samme Side. «Koven» vistnok Forvanskning for Alkoven, der gjerne er de Gamles eller Kaarfolkenes Rum, er i Almindelighed 4—5 Alen bred og 6—7 Alen lang. Den er forsynet med Ovn og et, sjelden to Vinduer. Saavel Koven som Svalen har almindeligt Loft som i moderne Huse. Disse «Stover», saaledes som de nu er indrettede med Kakkellovn og med sin Ljore, er luftige, sunde Rum, der vistnok passede godt som Familiens «Eneværelse», naar Hensyn tages til det enkle Liv, Folk tidligere førte. Det store Rum med Ljoren og det høje mørke Loft med de lyse Tømmervægge gjør et eiendommeligt, værdigt Indtryk; særlig naar man ser det pudset til Helg, vil det altid bringe den Fremmede til at tænke paa «Hallen» i gamle Dage. Til en velbygget Gaard hører desuden en «Nystove» ofte bygget i Staburstil; der har Familien sit Klædeskammer, sit Forraadskammer med «Stabursmaden» og nu og da ogsaa et Snedkerværksted. Jeg kaldte ovenfor «Stoven» for Familiens «Eneværelse»; dette er for saavidt ikke korrekt, som en eller et Par af Smaabørnene ofte har sit Tilhold i «Koven» hos «Gamlefolkje». Desuden maa man huske paa, at voxne Piger og ofte ogsaa Gutter — ikke alene Tjenere, men ogsaa Husets Børn — den Dag i Dag ofte ligger i — Fjøsset. I nordre Bergenhus Amt laa saaledes i 1891 ikke mindre end 2066 Kvinder og 1446 Mænd i Fjøsset. De gamle Røgstuers Tid paa disse Kanter er snart forbi. I de sidste 10—15 Aar er der neppe bygget nogen Røgstue i Nordfjord. (Rummelhoff). — Fra Gloppen Distrikt omtales Fordøielsessygdomme som hyppige, og Tilstanden er ikke bedret efter den nu mere og mere almindelige Benyttelse af Separator ved Melkens Behandling. Før fik ialfald Børnene nysilet Melk. Nu derimod skal al Melk separeres for at omsættes i Penge. Distriktslægen har paa flere Gaarde iagttaget anæmiske Tilstande hos yngre Personer, uden Tvivl bevirket ved for liden Benyttelse af nysilet Melk. (J. Bugge).

Kvaksalvervæsen. I Lærdal Distrikt aftager Kvaksalveriet stadig. Der benyttes dog en Masse elektriske Apparater og Arkana. Naar Lægen har henvist en Patient til en Specialist eller til Sygehuset, hænder det ikke sjelden, at han havner hos en af de berømte Kvaksalvere i Byerne; og bagefter betaler Fattigkommissionen med stor Liberalitet Udgifterne ved Opholdet hos Kvaksalveren. (Möinichen).

Om Amtets **Apothek** se den almindelige Beretning.

Nedenstaaende Tabel giver Oplysning om Antallet af behandlede fattige Syge, Møder i Sundhedskommissioner, Vaccinerede og retsmedicinske Forretninger.

Lægedistrikter.	Fattigsygepleien.		Sundheds-kommis-sioner. Antal Møder.	Vakci-nerede.	Retsme-dicinske Forret-ninger.
	Antal an-meldende Læger.	Fattige Syge.			
Nordre Bergenhus Amt	15	1047	48	2191	11
Lærdal	1	66	¹⁾ 3	122	1
Lyster	1	43	²⁾ 7	128	3
Sogndal	1	51	³⁾ 3	135	-
Vik	3	228	⁴⁾ 5	202	2
Gulen	1	169	⁵⁾ 6	174	1
Kirkebø	1	17	⁶⁾ 2	175	-
Ytre Søndfjord	1	104	⁷⁾ 6	115	-
Indre —	1	63	⁸⁾ 1	243	-
Kinn	1	139	⁹⁾ 1	279	1
Ytre Nordfjord	1	100	¹⁰⁾ 3	183	3
Nordfjordeidet	1	22	¹¹⁾ 2	121	-
Gloppen	1	29	¹²⁾ 3	142	-
Indviken	1	16	¹³⁾ 6	172	-

¹⁾ Lærdal 1, Aardal 1, Aurland 1. ²⁾ Lyster 2, Jostedal 5. ³⁾ Hafslo 3. ⁴⁾ Vik 2, Balestrand 2, Leikanger 1. ⁵⁾ Sulen 2, Gulen 2, Lavik 2. ⁶⁾ Kirkebø 1, indre Holmedal 1. ⁷⁾ Ytre Holmedal 4, Askvold 1, Hyllestad 1. ⁸⁾ Jølster 1. ⁹⁾ Bremanger 1. ¹⁰⁾ Selje 2, Daviken 1. ¹¹⁾ Eid 2. ¹²⁾ Gloppen 2, Breim 1. ¹³⁾ Indviken 3, Stryn 1, Hornindal 2.

Fra Vik omtaler Distriktslægen, at han i Sundhedskommissionens Møder gjentagende har holdt Foredrag, der synes at interessere, idet der udenfor Kom-missionens Medlemmer oftere har været over 100 Tilhørere, ligesom han ogsaa gjentagende er opfordret til at afholde saadanne Møder med Foredrag og paa-følgende Diskussion, hvor enhver frit kan udtale sig om Foredragets Indhold. (Benneche).

Vaccination. Fra Lærdal Distrikt omtales, at Hjelpevaccinatricerne synes at være vel fornøiede med den animale Vaccine.

XV. Romsdals Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i km ² .	Tilstedev. Indb. 1ste Jan- uar 1891.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpe- vaccinatorer.
Amtet		14989,61	127 663	32	4	79	71
1. Vestre Søndmør ..		918,51	11 907	3	-	8	8
	Vannelsen	305,55	2 810	1	-	2	1
	Herø	132,85	3 140	2	-	2	2
	Sande	173,47	2 649	-	-	1	2
	Ulstein	306,64	3 308	-	-	3	3
	Vartdalstranden }						
2. Indre Søndmør ..		1 241,27	8 120	1	-	5	5
	Ørsten	241,57	2 247	-	-	1	1
	Volden	520,59	3 871	1	-	3	3
	Hjørundfjord	479,11	2 002	-	-	1	1
3. Østre Søndmør ...		2 040,94	6 492	1	-	6	6
	Stordalen	259,28	861	-	-	1	1
	Stranden	267,87	1 429	1	-	1	1
	Norddalen	947,87	2 396	-	-	3	2
	Sunnelsen	566,32	1 806	-	-	2	2
4. Ørskog		723,33	7 166	2	-	3	3
	Ørskog	200,85	1 774	2	-	1	1
	Søkkelsen	261,05	2 346	-	-	1	1
	Skodje	261,48	3 046	-	-	1	1
5. Nordre Søndmør ...		314,82	17 883	5	2	10	6
	Aalesund, Kjøbstad.	2,14	8 349	5	2	3	-
	Haram	90,32	2 405	-	-	2	1
	Roald	20,06	884	-	-	1	1
	Borgund	202,30	6 245	-	-	4	4
6. Ytre Romsdal		1 164,66	17 619	3	-	11	10
	Molde, Kjøbstad	0,38	1 660	3	-	-	-
	Bolsø	271,45	3 701	-	-	2	1
	Bud	152,91	2 472	-	-	2	2
	Akerø	152,46	2 402	-	-	2	2
	Frænen	220,32	2 753	-	-	2	1
	Sandø	16,04	871	-	-	1	1
	Vestnes	351,10	3 760	-	-	2	3
7. Indre Romsdal ...		2 512,49	10 887	3	-	6	7
	Grytten	1 044,45	3 016	1	-	2	2
	Eid	36,12	613	1	-	1	1
	Vold	260,81	990	-	-		
	Veø	247,14	2 554	-	-	1	2
	Neset	165,74	1 700	1	-	1	1
	Eresfjord og Vistdalen	758,23	2 014	-	-	1	1

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i km ² .	Tilstedev. Indb. 1ste Jan- nuar 1891.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpe- vaksinatorer.
8. Søndre Nordmør	.....	817,52	22 806	8	2	13	8
	Kristiansund,						
	Kjøbstad	8,80	10 135	7	2	5	-
	Kvernes	383,94	7 438	1	-	4	4
	Frei og Grip	61,17	1 537	-	-	2	2
	Øre	245,04	2 408	-	-	1	1
	Strømsneset	118,57	1 288	-	-	1	1
9. Sundalen	.....	1 964,15	5 840	2	-	6	6
	Sundalen	1 229,84	1 913	1	-	2	2
	Øksendalen	408,06	1 112	-	-	2	2
	Tingvold	326,25	2 815	1	-	2	2
10. Surendalen	.....	2 065,16	8 829	2	-	5	5
	Aasgaard)						
	Stangvik)	578,23	3 092	1	-	3	3
	Surendalen	867,59	2 952	1	-	1	1
	Rindalen	608,07	2 656	-	-	1	1
	Heggemstranden og Staknes Bygdela af Halse Herred	11,36	129	-	-	-	-
11. Nordre Nordmør	.....	1 226,76	10 114	2	-	6	7
	Edø	273,92	3 136	-	-	2	2
	Tusteren	167,31	1 548	-	-	1	2
	Aure	660,78	4 166	2	-	2	2
	Halse (undt. Heggem- stranden og Staknes Bygdela)	124,75	1 264	-	-	1	1

Sundhedstilstanden var noksaa god; kun fra nordre Nordmør angives der at have været mere Sygelighed og Dødelighed end almindelig. Tyfoid-feber og Lungebetændelse optraadte hyppigere end i de nærmest foregaaende Aar, og Kighoste var epidemisk inden alle Distrikter. Skarlagensfeber, Mæslinger og Difteri forekom derimod sjældnere end Aaret forud. Det samlede Antal anmeldte Tilfælde af epidemiske Sygdomme har været 8566, mod 9517 i 1894. Antallet af Dødsfald ved epidemisk Sygdom (349) er dog større end sædvanlig og overgaaes i det foregaaende Tiaar kun i 1889 og 1890.

Dødeligheden. Antallet af Døde var 1987 eller 15,3 pro mille af den tilstedeværende beregnede Middelfolkemængde (130 200). Aaret forud var den 15,4 pro mille.

Angaaende de **epidemiske Sygdommes Fordeling** paa Distrikter og Maaneder, henvises til den efter Lægernes Opgaver sammendragne Tabel Side 184 og 185.

Tyfoidfeber er siden 1889 ikke optraadt saa almindelig inden Amtet, I vestre Søndmør forekom 4 Tilfælde i Søvdø Sogn, fordelt paa lige saa

I Romsdals Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Ialt kjendte		Tiden er opgivet for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Tilfælde.	Dødsfald.													
Tyfoidfieber	136	15	136	13	7	9	10	6	2	2	2	9	5	14	57
Cerebrospinalmeningit	6	2	6	-	-	1	3	-	1	1	-	-	-	-	-
Barselfeber	25	3	23	1	2	-	7	5	1	-	-	2	1	2	2
Vandkopper	120	-	120	21	12	14	16	12	11	1	-	1	7	9	16
Skarlagensfeber	245	21	245	83	32	29	23	12	7	15	11	14	2	4	13
Røde Hunde	10	-	10	-	-	1	1	-	6	-	1	-	-	1	-
Mæslinger	9	-	9	4	-	3	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Rosen	86	1	86	11	9	9	4	3	6	9	6	7	8	4	10
Kighoste	1100	70	1100	167	235	120	58	58	55	44	70	80	94	58	61
Difteri	83	11	81	25	4	11	2	13	5	3	1	-	-	2	15
Strubehoste	5	1	5	-	-	1	-	-	-	1	-	-	2	-	1
Kusma	171	-	171	35	28	21	7	14	9	4	4	3	10	12	24
Akut Katarr i Luftveiene og Bronkit.	2407	40	2407	216	295	286	198	200	167	165	133	154	182	194	217
Katarralsk og follikulær Angina	536	-	536	64	77	42	38	36	46	51	30	25	39	38	50
Influenza	701	4	701	35	62	95	49	50	132	61	45	23	22	29	98
Lungebetændelse	786	121	786	60	112	74	63	102	67	43	34	28	46	73	84
Pleurit	401	3	401	24	27	21	20	40	42	45	42	34	38	38	30
Gigtfeber	157	3	156	16	15	20	14	20	8	11	12	7	9	10	14
Diarré, akut, og indenlandsk Kolera	1511	47	1511	100	127	71	71	97	116	223	157	178	131	94	146
Blodgang	69	6	69	2	2	7	5	14	-	1	6	2	9	7	14
Skjærbug	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Tilsammen	8566	349	8560	877	1046	835	590	682	681	680	554	567	605	589	854

I Romsdals Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Fordeling paa Lægedistrikterne:																					
	1		2		3		4		5		6		7		8		9		10		11	
	Vestre Søndmør.		Indre Søndmør.		Østre Søndmør.		Ørskog.		Nordre Søndmør.		Ytre Romsdal.		Indre Romsdal.		Søndre Nordmør.		Sundalen.		Suren-dalen.		Nordre Nordmør.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Tyfoidfeber	4	2	-	-	15	5	2	-	44	3	36	3	1	-	30	1	4	1	-	-	-	-
Cerebrospinalmeningit	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	3	-	-	-	-	-	-	-
Barsefieber	4	1	-	-	-	-	2	2	4	-	4	-	1	-	4	-	-	-	2	-	4	-
Vandkopper	2	-	2	-	-	-	4	-	32	-	14	-	-	-	64	-	-	-	-	-	2	-
Skarlagensfeber	25	-	15	1	19	2	12	1	24	-	72	12	26	2	25	1	15	2	-	-	12	-
Røde Hunde	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	6	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Mæslinger	-	-	-	-	-	-	3	-	5	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Rosen	6	-	11	-	2	-	6	-	19	-	10	-	4	-	13	1	8	-	7	-	-	-
Kighoste	15	5	15	2	31	11	70	5	429	23	46	4	65	9	287	4	32	1	60	3	50	3
Difteri	2	1	1	-	1	1	6	-	16	-	7	2	5	1	5	-	-	-	15	1	25	5
Strubehoste	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	1	1
Kusma	1	-	2	-	-	-	-	-	50	-	5	-	-	-	85	-	3	-	8	-	17	-
Akut Katarr i Luftveiene og Bronkit	62	4	80	-	62	4	160	3	810	10	150	1	92	2	650	10	53	2	164	3	124	1
Katarralsk og follikulær Angina	6	-	8	-	6	-	18	-	232	-	36	-	25	-	163	-	13	-	18	-	11	-
Influenza	3	-	-	-	-	-	59	-	164	1	63	-	18	-	323	2	8	1	7	-	56	-
Lungebetændelse	23	6	37	6	13	2	35	8	114	13	43	4	19	2	325	54	38	5	50	3	89	18
Pleurit	36	1	11	-	13	1	14	-	153	-	6	-	31	-	92	-	9	-	25	1	11	-
Gigtfeber	6	-	30	1	14	-	2	-	29	-	5	1	8	-	36	1	4	-	16	-	7	-
Diarré, akut, og inden- landsk Kolera	30	3	38	6	29	-	51	-	637	13	34	-	56	5	506	8	38	5	53	4	39	3
Blodgang	9	1	4	-	-	-	-	-	12	-	19	1	5	3	20	1	-	-	-	-	-	-
Skjærbug	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-
Tilsammen	234	24	255	17	206	26	444	19	2778	63	556	28	358	25	2633	83	226	17	428	16	448	31

	Ialt op- givne		Børn.		Voxne.					
	Tilfælde.	Dødsfald.					1		2	
			Md.	Kv.	Md.	Kv.	Vestre Søndmør.		Indre Søndmør.	
							Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Kronisk Rheumatisme . . .	249	-	1	1	144	103	1	-	3	-
Fnat	138	-	29	46	29	34	-	-	7	-
Skurv	11	-	3	6	-	2	-	-	-	-
Kjertelsyge	272	2	110	124	12	26	4	-	4	-
Rakit	186	4	119	67	-	-	-	-	5	-
Tuberkuløse Betændelser og Miliærtuberkulose	109	56	30	30	27	22	14	3	2	2
Lungetuberkulose	680	195	40	69	272	297	25	14	12	3
Kræft	94	78	-	-	48	46	6	4	14	11
Morbus Brightii	105	19	6	7	52	40	4	1	-	-
Blegsot og Anæmi	1600	1	93	203	109	1195	53	-	151	-
Livmodersygdomme	249	-	-	-	-	249	7	-	25	-
Kardialgi, kronisk Gastrit og Dyspepsi	1611	6	79	115	535	875	54	1	30	-
Ormesygdomme	2	-	-	1	1	-	-	-	-	-
Drankersygdomme	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Struma	7	-	-	-	-	7	-	-	-	-
Brok	117	4	26	12	57	22	11	-	10	-
Luxationer	24	-	5	2	10	4	-	-	3	-
Benbrud	102	-	19	8	47	26	11	-	8	-

mange Huse. Smitten var sandsynlig indført fra Bergen ved en Hestehandler. — I østre Søndmør fortsatte den i sidste Del af 1894 opstaaede Epidemi sig i de 4 første Maaneder af dette Aar. Om Høsten indtraf imidlertid atter et Tilfælde i et af de Huse, hvor Sygdommen havde hersket i Begyndelsen af Aaret. Paa Suløen i nordre Søndmør fik Sygdommen i December en betydelig Udbredelse, idet Smitten udbredtes gjennem et inficeret Meieri; i det Hele smittedes 24 Huse, og henved 40 Personer var angrebne. Sygdommen optraadte oftest meget let og var kun i 5—6 Tilfælde vel udtalt; den artede sig nærmest som en Forgiftning, og Størsteparten af dem, som havde faaet Melk fra Meieriet og nydt denne ukogt, blev mere eller mindre stærkt angrebne. Meieriets Drift blev imidlertid standset og Desinfektion foretagen. Et Parti Smør nedsænkedes i Søen; Skolen standsedes i Kredsen, og der udstedtes Advarsel mod at købe Melk og Fødevarer fra de smittede Gaarde. (Lorentzen). — I Vestnes Herred af ytre Romsdals Distrikt, forekom der i Aarets 2 sidste Maaneder omtrent 30 Tilfælde, der ligeledes for det Meste var lette, saa at Mange gik oppe med Sygdommen. Infektion af Drikkevandet antages af Lægen at have foranlediget Epidemien. Hans Forholdsregler for at faa den standset, stødte paa adskillig Modstand inden Befolkningen, der Intet vilde foretage udenfor den reglementerede Svovlrøgning. (Sandved). — I søndre Nordmør forekom en Del Tilfælde i Begyndelsen af Aaret paa Gaarde i Battenfjorden i Øre Herred. Befolkningen viste ogsaa her

Fordeling paa Lægedistrikterne:

3		4		5		6		7		8		9		10		11	
Østre Søndmør.		Ørskog.		Nordre Søndmør.		Ytre Romsdal.		Indre Romsdal.		Søndre Nordmør.		Sundalen.		Suren-dalen.		Nordre Nordmør.	
Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
24	-	10	-	63	-	81	-	9	-	31	-	16	-	6	-	5	-
12	-	5	-	5	-	39	-	8	-	27	-	-	-	13	-	22	-
-	-	-	-	4	-	-	-	2	-	5	-	-	-	-	-	-	-
-	-	11	-	88	-	21	-	13	-	100	2	1	-	27	-	3	-
4	-	7	-	122	1	-	-	4	-	28	2	2	-	8	1	6	-
6	6	2	1	32	13	12	6	3	1	31	20	-	-	5	1	2	3
26	12	9	4	292	54	54	15	15	9	195	41	12	8	23	26	17	9
2	2	4	4	19	17	7	4	9	5	13	13	6	5	5	8	9	5
8	1	6	1	36	5	10	-	9	3	19	2	4	1	3	2	6	3
28	-	44	1	399	-	135	-	120	-	474	-	55	-	87	-	54	-
3	-	7	-	47	-	33	-	10	-	82	-	13	-	10	-	12	-
67	-	20	-	698	-	165	-	89	1	298	3	44	1	68	-	78	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
-	-	-	-	3	-	-	-	1	-	2	-	1	-	-	-	-	-
2	-	4	-	44	-	5	1	10	-	11	1	6	-	5	-	9	2
-	-	2	-	9	-	1	-	-	-	6	-	1	-	2	-	-	-
7	-	6	-	21	-	2	-	14	-	23	-	2	-	3	-	5	-

Utilbøielighed til at efterkomme de givne Forholdsregler. (Thesen). — Tilfældene i Sundalen Distrikt forekom i September paa Gaarden Blikaas i Tingvold.

De som **epidemisk Cerebrospinalmeningit** opførte 6 Tilfælde forekom spredt; 4 endte dødelig.

Skarlagensfeber. Forrige Aars Epidemi fortsatte sig ogsaa i dette Aar, men stærkt aftagende. Som Regel optraadte Sygdommen mildt. — I indre Søndmør viste den sig i August samtidig paa 3 Steder i Nærheden af Gaarden Halkjelsvik i Volden. Under Eftersøgning af Smittekilden opdagedes en Gut i fuld Afskallen vandrende om i Børneflokket paa nævnte Gaard. (Eng).

Af **Mæslinger**, der i 1893 og en Del af 1894 var optraadt epidemisk, iagttoges kun nogle faa, spredte Tilfælde.

Kighoste var overordentlig udbredt og beskrives fra enkelte Distrikter som Aarets væsentligste Sygdom. Epidemien, en Fortsættelse fra forrige Aars, var gennemgaaende af mild Karakter. — Fra Surendalen berettes, at et Taterfølge i Midten af Aaret bragte Sygdommen til Distriktets samtlige 3 Herreder. (L. Selmer).

Af **Difteri** og **Strubehoste** er anmeldt tilsammen 88 Tilfælde, hvoraf 12 døde (13,6 pCt.) mod henholdsvis 137 og 26 (19,0 pCt.) i 1894.

Influenza havde ogsaa dette Aar stor Udbredelse, men Forløbet var mildt, og Faa behandledes; de fleste Tilfælde opføres for Juni Maaned.

Lungebetændelse forekom betydelig hyppigere end foregaaende Aar. Fra nordre Nordmør angives et ualmindelig stort Antal at have været Apexpneumonier, der gennemgaaende havde et meget uregelmæssigt Forløb med sen og ufuldstændig Resolution og langsom Rekonvalescents. Refrigerium angaves i de fleste Tilfælde som Leilighedsaarsag, og Sygdommens Forekomst spredt omkring gav heller ikke Indtryk af Udbredelse ved Smitte. (Parelius).

Akut Diarré og indenlandsk Kolera. Endel ondartede Tilfælde, til dels med blodige Udtømmelser, indtraf i Aarets sidste Maaneder i Neset (indre Romsdal). — Ogsaa i Øksendalen (Sundalen Distrikt) var der i September mange Tilfælde af denne Sygdom (paa Øksendalsøren næsten i hvert Hus); for det Meste havde Sygdommen et let Forløb. Aarsagen maa nærmest tilskrives den ualmindelig regnfulde Høst; alle Bække og Brønde var overfyldte og som Følge deraf Drikkevandet muligens inficeret. (Hornemann).

Pemphigus neonatorum angives fra Herø (vestre Søndmør) at have forekommet noksaa hyppig. (E. T. Jensen).

Erythema nodosum har ofte været iagttaget i indre Søndmør. Sygdommen havde Tilbøjelighed til at afficere Pleura, af og til enkelte Leds Synovialhinde og i 2 Tilfælde Hjernehinderne; 1 døde af Meningit. Feberen var let og snigende, men Nattesvedning altid tilstede; Sygdommen varede sjelden under 14 Dage, hyppigst 3—5 Uger. Knudeudslettet optraadte, saalænge der var Spor af Feber. Salicylsyre syntes ikke at have synderlig Indflydelse paa Sygdommen. (Eng).

Fra samme Distrikt meddeles ogsaa, at der er forekommet en Del psoriasis-lignende **Mykoser** paa Hænder og Ansigt ved Smitte fra Kjør, der har havt lignende Hudsygdom (mest paa Yveret, men ogsaa paa Hovedet).

Endvidere er der sammesteds observeret nogle Tilfælde af «Aamesykje»: **Oestrus**-Larven vandrer omkring under Huden, helst hos Børn, fra Høsten til Vaaren, da den kommer ud, helst etsteds i Ansigtet eller paa Hovedets behaarerede Del. (Eng).

Veneriske Sygdomme. Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde sees af følgende Tabel.

Sygdomme.	Tilfælde.	Dødsfald.	Fordeling paa Lægedistrikterne:									
			1	2	4	5	7	8	9	10	11	
			Vestre Søndmør.	Indre Søndmør.	Ørskog.	Nordre Søndmør.	Indre Romsdal.	Søndre Nordmør.	Sundalen.	Suren- dalen.	Nordre Nordmør.	
			Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tf. Df.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	
Veneriske Saar	28	1	-	1	-	7	1	1	16	2	1	-
Syfilis, konstitutionel												
— , hereditær . . .												
Gonorré	175	-	3	2	1	48	8	-	100	1	4	8

Til Oplysning om en Del andre af Lægerne behandlede **Sygdomme** henvises til Tabel Side 186 og 187.

Fnat er sjældnere observeret i Surendalen Distrikt end paa flere Aar.

Lungetuberkulose. Dødsfald af denne Sygdom udgjorde for det hele Amt 15,5 pCt. af samtlige kjendte ved Sygdom forårsagede Dødsfald og 21,5 pCt.

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne Dødsårsager			
	ialt.	Lunge- tuberkulose.	af epidemiske Sygdomme.	af ikke epidemiske Sygdomme.
Vestre Søndmør	85	14	24	61
Indre —	76	3	17	59
Østre —	84	12	26	58
Ørskog	54	4	19	35
Nordre Søndmør	252	54	63	189
Aalesund By	143	39	41	102
Bygder	109	15	22	87
Ytre Romsdal	80	15	28	52
Molde By	22	1	3	19
Bygder	58	14	25	33
Indre Romsdal	73	9	25	48
Søndre Nordmør	279	41	83	196
Kristiansund By	110	25	30	80
Bygder	169	16	53	116
Sundalen	72	8	17	55
Surendalen	105	26	16	89
Nordre Nordmør	96	9	31	65
Romsdals Amt	1256	195	349	907
Deraf i Byer	275	65	74	201
— Bygder	981	130	275	706

af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme. For Byerne var Forholdet henholdsvis 23,6 pCt. og 32,3 pCt. og for Bygderne 13,2 pCt. og 18,4 pCt. — «For Tæring,» skrives der fra østre Søndmør, «burde saa sunde Trakter som disse være forskaanet, men saa er desværre ikke Tilfældet. Kanske den Omstændighed, at de klimatiske Forhold er saa gode, tvertimod bidrager til, at Sygdommen er saa udbredt og stadig tiltager, idet der meget almindelig fra Aalesund sendes hid Tæringspatienter, som indlægges rundt omkring i Bygderne. Den Skade, herved afstedkommes, er visselig meget stor. En tæringssyg Gut fra ovennævnte By indlogeredes saaledes ifjor hos en i flere Slægtsled sund Familie med 3 friske Børn. Iaar døde 2 af disse af tuberkuløs Hjernebetændelse, begge med angrebne Lunger. Blandt Tæringspatienterne er ogsaa mange hjemvendende Amerikanere. Herfra er nemlig en Mængde Mennesker reist til Amerika, og største Delen af disse er efter 6—8 Aars Ophold derover, naar de har tjent op en Del Penge, atter vendt tilbage, for med sine opsparede Midler at tage fat paa Jordarbejdet igjen, mangen Gang dog med knækket Helbred.» (Nordang). — I ytre Romsdal spores der adskillig Forandring til det Bedre med Hensyn til Overholdelse af Forsigtighedsregler i de Syges Omgang med Andre, uden at Frygten for Smitte kan siges at overskride rimelige Grændser. (Sandved). — I Surendalen Distrikt er Sygdommen forekommet hyppigere end vanligt, især i Rindalen, maaske foranlediget ved de i forrige Aar sammesteds herskende ondartede og meget udbredte Epidemier af Mæslinger og Influenza. (L. Selmer).

Obstetriciske Operationer i Romsdals Amt.

Indikation.	Tangforløsning.				Vending.			Udtrækning ved Bækken- endeleie.		Partus præma- turus artificialis.		Accouchement forcé.		Per- foration.	Exvis- ceration.	Efter- byrds- operation.
	Mødre.		Børn.		Mødre.		Børn.		Mødre.		Børn.		Mødre.		Mødre.	Mødre.
	lev.	død.	lev.	dødf.	lev.	lev.	dødf.	lev.	lev.	lev.	lev.	lev.	dødf.	lev.	lev.	lev.
Utilstrækkelige eller smerte- fulde Veer	46	-	¹⁾ 45	2	-	-	-	2	²⁾ 2	-	-	-	-	-	-	-
Bækkensneverhed	4	-	3	1	1	1	-	-	-	1	1	-	-	1	-	-
Barselkrampe	³⁾ 1	⁴⁾ 1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Placenta prævia og Blødning	-	-	-	-	2	1	1	-	-	-	-	1	⁵⁾ 1	-	-	-
Ueftergivelige Fødselsdele . .	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	4	⁶⁾ 3	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4
Blødning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Tilsammen	<u>54</u>	<u>1</u>	<u>53</u>	<u>3</u>	7	<u>5</u>	<u>2</u>	2	2	1	1	1	1	1	1	5
	55		56			7										

¹⁾ Af disse var 1 anden Tvilling (første Tvilling født Dagen forud ved Naturens Hjælp) og 1 første Tvilling (anden Tvilling forløst ved Udtrækning, hvor Udfaldet for Moderen (levende) er anført. ²⁾ Deraf 1 anden Tvilling; cfr. Anm. 1. ³⁾ Døde 16 Dage efter Forløsningen af mania puerperalis; Kramperne var da standset. ⁴⁾ Dødsårsag: Eklampsi. Barnet, der ikke var fuldbaaret, (26 Uger) levede 3 Døgn. ⁵⁾ Fødselen afsluttedes ved Vending. ⁶⁾ Af disse var 2 anden Tvilling; om første Tvillinger er intet oplyst.

Fødte og Døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde					
	leven- de.	død- fødte.	ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Bar- sel- seng.	ved ulykke- lige Hændel- ser.	ved Selv- mord.
Vestre Søndmør	374	11	164	14	2	2	17	-
Indre —	227	10	90	17	2	1	2	-
Østre —	181	5	116	20	3	-	5	-
Ørskog	182	7	97	16	-	3	2	1
Nordre Søndmør	693	20	332	80	6	1	22	1
Aalesund By	353	9	179	49	5	-	3	-
Bygder	340	11	153	31	1	1	19	1
Ytre Romsdal	478	10	297	42	3	1	5	-
Molde By	42	1	31	3	1	-	-	-
Bygder	436	9	266	39	2	1	5	-
Indre Romsdal	243	9	136	16	1	-	2	1
Søndre Nordmør	760	23	382	72	2	3	8	2
Kristiansund By	377	15	183	40	-	2	3	1
Bygder	383	8	199	32	2	1	5	1
Sundalen	130	3	83	7	1	1	5	1
Surendalen	203	4	115	9	1	1	-	-
Nordre Nordmør	282	4	175	22	-	-	19	-
Romsdals Amt	3753	106	1987	315	21	13	87	6
Deraf i Byer	772	25	393	92	6	2	6	1
— Bygder	2981	81	1594	223	15	11	81	5

For **Brok** behandledes 117 Tilfælde, hvoraf 4 dødelige. For 115 angives Sædet saaledes: Hernia ingvinalis 80, cruralis 9, umbilicalis 26.

Af **Benbrud** opgives 102 Tilfælde, hvoraf for 98 Sædet var følgende:

Fractura cranii	1	Fractura radii	18
— sterni	1	— colli femoris	4
— costarum	21	— femoris	11
— claviculæ	2	— cruris	5
— scapulæ	2	— tibie	2
— humeri	9	— fibulæ	10
— antibrachii	7	— malleolorum	5

Luxationer er opført med 24 Tilfælde, der specificeres saaledes:

Luxatio maxillæ inf.	1	Luxatio radii	1
— claviculæ	1	— digitor. manus	1
— scapulæ	1	— femoris	3
— humeri	13	— pedis	1
— antibrachii	2		

Af **obstetriciske Operationer** er udført 74, deraf i vestre Søndmør 4, indre Søndmør 11, Ørskog 1, nordre Søndmør 12, ytre Romsdal 5, indre Romsdal 5, søndre Nordmør 31, Sundalen 3, Surendalen 1, nordre Nordmør 1. Indikationer og Udfald sees af Tabel Side 190.

Antallet af **Fødte** og **Døde** sees af Tabel Side 191.

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 1766 Fødte og Forholdet mellem Fødte og Døde = 100 : 52,9.

Efter Presternes Opgaver døde paa **Barselseng** 13 Kvinder, efter Lægenes 9. Af disse døde 3 af Barselfeber, 3 af Barselkrampe, 1 af Mani og 1 af besværlig Fødsel; for 1 er ingen nærmere Dødsårsag opgivet.

De hyppigste Dødsårsager var:

Dødsårsag.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		Byer.	Bygder.
Alderdomssvaghed	215	11	204
Lungetuberkulose	195	65	130
Lungebetændelse	121	24	97
Kræft	78	22	56
Kighoste	70	14	56
Tuberkulose Betændelser	56	28	28
Akut Diarré og indenlandsk Kolera	47	17	30
Organisk Hjertesygdom	46	14	32
Akut Bronkit	40	15	25
Hjerneslag	39	13	26

Veirliget. Vinteren var forholdsvis meget streng og med usædvanlig megen Sne. Vaaren kom dog ikke meget senere end vanligt, og Vaaraannen begyndte for Alvor i de sidste Dage af April. Vaaren og Forsommeren var varm og tør, hvorimod Eftersommeren og især Høsten udmærkede sig ved særdeles megen Nedbør; fra nordre Nordmør angives saaledes, at September kun havde 2 regnfrie Dage. Paa Grund heraf blev Udbyttet af Jordbruget, der om Forsommeren tegnede godt, betydelig forringet. Store Mængder Hø gik ganske tilspilde og raadnede; ogsaa Kornet tog megen Skade. I de indre Fjordbygder fik man en god Avl af Frugt og Nødder. I Sundalen og paa Ulvundeidet forekom en stor Mængde Markmus, som gjorde Skade paa Frugt- og Bærtrær og paa unge Trær i Almindelighed; ligeledes blev Græsroden paa store Strækninger i Skog og Mark opspist. — Torskefisket gav et middels Udbytte, Sommersildfisket næsten intet, hvorimod Storsildfisket slog godt til i November og December ved Smølen; Priserne var dog smaa, hvorfor det pekuniære Udbytte ikke blev stort.

Levemaade og hygieniske Forhold etc. Fra indre Søndmør berettes: Et Hovedtræk i Søndmøringens Karakter er en indgroet, stor og gjennemført Sparsommelighed. Denne tillader ham ikke i saa daarlige Tider som nu at søge Læge uden i yderste Nødsfald, og da er Graden af Smerter det bestemmende;

af dem taaler han nemlig ikke meget; Feber eller Arbeidsudygtighed har meget mindre at sige, naar der kun ikke er Smerter tilstede. Det er ikke sjelden at se, ikke alene Kvinder, men ogsaa Mænd besvime ved Synet af Blod eller ved psykiske Indtryk. Foruden de daarlige økonomiske Vilkaar er ogsaa Pietismen og Befolkningens lidet fremskredne Standpunkt i det Hele Aarsag til den ringe Lægesøgning. — Pietisterne anser det næsten for en Synd at søge Lægehjælp. For et Par Aar siden døde saaledes en Barselkvinde uforløst efter 4 Døgn's Lidelser, uden at hverken Jordemoder eller Læge var bleven hentet. I den seneste Tid synes der dog at kunne spores nogen Bedring. (Eng). — I østre Søndmør har man, hvad Renlighedsforholdene angaar, gjort store Fremskridt, men der er endnu langt frem. — Flid og Nøisomhed er to Hoveddyder hos Søndmøringen; derfor er ogsaa Fattigdom forholdsvis sjelden i dette Distrikt. Stranden staar i denne Henseende øverst; af Fiskere findes her omtrent ingen, der falder Fattigvæsenet til Byrde. (Nordang). — De hygieniske Forhold frembyder i de forskellige Herreder i ytre Romsdal Distrikt noksaa store Kontraster, vistnok for en væsentlig Del betinget af Forskjellen i Erhverv. Uagtet Distriktet i sin Helhed er et Fiskeridistrikt, spiller dog Jordbruget i de indre Herreder (Vestnes og Bolsø) en mere fremtrædende Rolle end i Kystherrederne, hvor der i hygienisk Henseende syndes mest, særlig paa Fiskeværene i Fisketiden, hvor mange Mennesker stuvés sammen i smaa og daarlige Rum. Man skulde vente, at fersk Fisk var en jevnlig forekommende Ret, men dette er ingeniunde Tilfældet, idet de animalske Næringsmidler næsten udelukkende repræsenteres af Spegesilden; de andre Retter er væsentlig Poteteskage og Vandgrød af Byg eller Havre; Favoritdrikken er daarlig Kaffe. I de indre Herreder er Levemaaden betydelig bedre, idet Kjød og Flesk her ikke bare er Søndagskost. De økonomiske Forhold er vistnok meget smaa og Reiser for Fattigvæsenets Regning hyppige. (Sandved). — Fra indre Romsdal berettes om stadige, om end smaa, Fremskridt i de hygieniske Forhold; saaledes begynder man nu at faa noget mere Sands for frisk Luft, medens det fremdeles holder haardt at faa Folk til at vaske sig. (C. Lund). — Fra nordre Nordmør leverer Distriktslæge Parelius følgende Oversigt over de forandrede Forhold inden Distriktet i hans Embedstid: «Meget er forbedret, men desværre Meget er ogsaa ringere end før. Jeg har det bestemte Indtryk, at den yngre Slægt i det Hele er svagere, mindre modstandsdygtig mod Sygdomme, end den ældre, og specielt at de nervøse Tilstande — Nevrasthenien — denne Kulturens og Fremskridtets uhyggelige Ledsager — har fundet Vei til vore afsidesliggende Landsbygder, takket være de mange Indmarschlinier, de mangedobbelt forbedrede Kommunikationer har aabnet for dem. Medens der saaledes i 1877 — mit Tiltrædelsesaar — var 6 Postaabnerier i Distriktet, er de nu steget til 20. Aviser og Bøger — gode som slette — de sidste i ubetinget Majoritet — glider ligesom af sig selv ind i Hjemmene, optager Tid og Tanker paa en indtil da uvant Maade, skaber Higen og Længsler efter det Nye og Misforneelse med det Gamle — det gode Gamle — kort sagt en Disharmoni, der meget snart slaar ud i nevrastheniske Tilstande. At disse Tilstande, naturligvis ved Siden af den lettere Adkomst til Lægehjælp, som de forbedrede Kommunikationer har skaffet, og den nye Sygdom Influenzaen er en overveende Aarsag til, at Lægesøgningen i de sidste 8—10 Aar har mere end fordoblet sig, anser jeg utvivlsomt, og bestyrkes deri af den bestemte Erfaring, at, medens Midler, som f. Ex. Valeriana eller Bromkalium i de første 8—10 Aar af min Virksomhed her næsten var gaaet mig af Minde, er de nu blevet af dem, som jeg hyppigst maa rekvirere og i ikke ganske smaa Kvantiteter fra Apotheket. Ogsaa den moralske Sands er slappet. Usædeligheden er i Stigende og Skamfølelsen slappet. Antallet af uægte Børn af 71 Fødte er saaledes dette Aar i Aure 17. Der gaar neppe frem for

Alteret én ikke gravid Brud. Folk er bleven mere uvederheftige, mindre ordholdne; Løgn og Smaafanterier florerer, samtidig som ogsaa Følelsen af indre Værd, Dygtighed og Storhed er bleven saa meget mere fremtrædende. Respekt for Gud, Øvrighed, Forældre og Husbond er i hurtig Mindskning. Klædedragten er bleven mere og mere bymæssig, baade hvad Stof og Snit angaar; Korsettet er kommet noksaa meget i Brug, og Kaabe maa nu Alle have; de er ikke saa nøie med, om de er halvnøgne forresten. Frakker skal der endnu et vist Mod til at bære, de ansees endnu som Tegn paa «Storkarer». Uld nærmest Kroppen er bleven mere og mere almindelig, ligesaa Brug af Underbenklæder om Vinteren. Den personlige Renlighed gaar det nok fremover med, men smaat og trægt. De faa nye Bygninger, der opføres, bygges hensigtsmæssigere — brede og korte, enétages med Kvister ovenpaa — end de gamle lange og smale og ofte meget større Bygninger, hvis Hovedbestemmelse synes at skulle være at indeholde saamange tomme Rum, som muligt. Udenfor Dagligstuen, der tillige er Arbeidsværelse, oftest Kogeværelse, Spiseværelse, Lagerrum for Melk og Ost og Soveværelse for Husbondsfolket, er der nok ofte et «Kammers» eller en «Nystue», men særdeles ofte uden Ovn, saa den om Vinteren er ubrugelig. I Sygdomstilfælde er den Syge desværre derfor oftest henvist til Daglig- eller Allehaandestuen. Gulvene vaskes nok i Regelen hver Uge, og til hver St. Hans er der Hovedrengjering af Tag og Vægge, men om det derimellem ser ud som i et Fjøs, generes man ikke meget deraf selv, men nok ligeoverfor Fremmede, thi kommer f. Ex. Doktoren uventet henimod Huset, bliver der en Huskestue med Klappen af Træsko, Sopning af Gulvet, Aabning af Vinduerne, som er rent fornøielig baade i og for sig selv, og fordi det viser, at der findes baade Ordens- og Renlighedssands. Ventes Doktoren, er der pyntet og pudset i hele Stuen — med Ener over Gulvet — Lagen over Sengen fra Hovedgjerdet til Midten, for at skjule noget af Syndernes Mangfoldighed. Patienten er pyntet, vasket i Ansigtet, med glatkjæmmet Haar, saa det for en med de virkelige Forholde Ukjendt, vilde give Indtryk af rent Stel. Levemaaden er som Regel meget tarvelig. Kosten, som bestaar af «Sjømad»: Sild og Fisk og «Grøn» (alleslags Melvarer), er vel noksaa kraftig, men Tilberedningen er uappetitlig og uhensigtsmæssig, hvorfor den fordrer særdeles gode Fordøielsesorganer. Silden og Fisken er resp. speget eller tørret og saltet og ofte meget gammel og sur. Brødet er slet gjæret og stegt, Grøden for haard og altfor lidet kogt. Kjød bruges næsten ikke som ferskt, og selv i saltet Tilstand er det en sjelden Ret. Der, hvor der ikke er oprettet Meierier, som i Aure, Edø og Tusteren, kommer Melkens Næringsstoffer Befolkningen tilgode, medens disse ved Meierierne i Valsøfjord, hvor der er 4—5 og i Halse 3, exporteres til England som Smør. Paa Grund af de mange Landhandlerier er dog ogsaa Kosten om ikke forbedret saa dog forfinet. Maaltidernes Antal er 5 pr. Dag. Kaffe bruges, men misbruges ikke; The er en næsten ukjendt Drik. Brændevin nydes nu meget lidet mod før, da det var en noksaa almindelig Skik, at hver Kirkebaad havde med Brændevin til Skjænk for Venner og Bekjendte; ved hver Barnedaab maatte der drikkes — for ikke at tale om Brylluper, da der blev drukket i Uger og tøndevís. Folket er er i det Hele trægt og sent i Vendingen og giver sig saa inderlig god Tid til al sin Gjærning; der maa standses og snakkes med Alle, man træffer paa Veien; Gangen er tung og langsom; Hænderne er altid plantede i Buxelommerne, naar de ikke netop bruges. Forbedringer eller Forandringer i Fiskedrift eller Landbrug finder intet eller ialfald meget langsomt Indpas. De vigtigste Gjøremaal bestemmes efter Almanaken. Det at slaa en udblomstret Eng, før den bestemte Tid for Slaataannen er inde, det er utænkeligt, og ligedan er det i Fiskedriften — vil ikke Fisken komme til den bestemte Tid og bestemte Steder, bliver der ikke noget Fiskeri af (for «Auergjællingernes» Vedkommende), ialfald ikke før de

længe nok har seet paa, at Folk andetstedsfra kan fiske paa for dem ukjendte Tider, Steder og Maader. De økonomiske Forhold er i det Hele smaa; Brugene ikke store, men Laan paa Gaardene er næsten en ukjendt Ting, saa Folk eier det, de har. Velstanden er dog gaaet meget tilbage i de senere Aar paa Grund af især Sildefiskets mange mislige Aaringer; skal dertil Afskovningen foregaa fremdeles, som den er begyndt i de sidste 2—3 Aar, vil Betingelserne for at greie sig blive temmelig smaa, især med den yngre Slægts større Fordringer til Velvære og Nydelse».

Om Amtets **Apothek** se den almindelige Beretning.

Amtet har **Sygehus** i Molde, hvor ogsaa Reknes Pleiestiftelse for Spedalske er beliggende (nedlagt fra 1ste Juli 1895). — I Aalesund er et lidet kommunalt Sygehus forbundet med Byens Fattighus, et nyt Epidemilazaret, samt et lidet privat Sygehus.

Badeindretninger for varme og kolde Bad (Sø- og Ferskvand) samt Gytjebad findes i Aalesund; i Molde findes et Søbad og ved Reknes Pleiestiftelse Karbad til Afbenyttelse; ligesaa ved Grand Hotel i Sommermaanederne.

Kvaksalveruvæsenet florerer stærkt i nordre Nordmør, baade af de bosiddende og af de omkringreisende «Svenskedoktorer», «Finnedoktorer» o. s. v., der trækker en Masse Penge ud af Folk, dels ved Lægemidler for alle mulige Ting, dels i Fisketiden ved «Betmidler» til at smøre paa Fiskeagnet for at lokke Fisken fra lange Afstande til Agnet, Visen igjen, Spaadomme m. m. m. (Parelius).

Følgende Tabel giver Oplysning om Antallet af behandlede fattige Syge, Møder i Sundhedskommissioner, Vakcinerede og retsmedicinske Forretninger.

Lægedistrikter.	Fattigsygepleien.		Sundheds-kommissioner. Antal Møder.	Vakcinerede.	Retsmedicinske Forretninger.
	Antal anmeldende Læger.	Fattige Syge.			
Romsdals Amt	16	2418	73	2833	16
Vestre Søndmør	2	88	-	293	-
Indre —	1	46	¹⁾ 5	251	-
Østre —	1	15	²⁾ 5	169	1
Ørskog	1	42	-	155	2
Nordre Søndmør	2	958	³⁾ 16	677	6
Ytre Romsdal	1	140	⁴⁾ 5	325	-
Indre —	3	74	⁵⁾ 5	184	1
Søndre Nordmør	2	826	⁶⁾ 15	248	3
Sundalen	1	45	⁷⁾ 6	126	2
Surendalen	1	51	⁸⁾ 9	193	1
Nordre Nordmør	1	133	⁹⁾ 7	212	-

¹⁾ Volden 3, Ørsten 2. ²⁾ Stranden 1, Stordalen 1, Norddalen 2, Sunnelven 1. ³⁾ Aalesund 15, Borgrund 1. ⁴⁾ Bolsø 2, Akerø 2, Vestnes 1. ⁵⁾ Eresfjord og Vistdalen 1, Grytten 1, Vø 2, Vold 1. ⁶⁾ Øre 1, Gomnes 2, Strømsneset 1, Frei 1, Kvernes 1, Kristiansund 9. ⁷⁾ Sundalen 2, Øksendalen 2, Tingvold 2. ⁸⁾ Rindalen 4, Surendalen 2, Stangvik 3. ⁹⁾ Aure 1, Valsøfjorden 1, Halse 1, Tusteren 1, Edø 3.

XVI. Søndre Trondhjems Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i km ² .	Tilstedev. Indb. 1ste Jan. 1891.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpe- vaksinatorer.
Amtet		18606,24	123 750	52	6	73	44
1. Trondhjems Stads- fysikat	Trondhjem, Kjøbstad	35,24	28 792	¹⁾ 27	6	25	-
2. Strinden		686,80	12 066	²⁾ 6	-	7	7
	Strinden	138,23	4 321	5	-	2	2
	Malvik	182,41	2 499	-	-	1	1
	Kløbu	209,63	1 511	-	-	1	1
	Byneset	78,05	1 906	-	-	1	1
	Leinstranden	46,54	1 132	-	-	1	1
	Buviken	31,94	697	-	-	1	1
3. Selbu	Selbu	2 545,04	5 421	1	-	2	2
4. Røros		3 439,17	6 111	2	-	3	3
	Røros med Bergstaden	1 900,45	4 075	2	-	2	2
	Røros						
	Aalen	696,72	1 756	-	-	1	1
	Til Røros Prestegjæld og Røros Lægedistr. hører ogsaa en Del af Tolgen Herred af He- demarkens Amt.	842,00	280	-	-	-	-
5. Guldalen		2 972,67	12 973	3	-	7	7
	Melhus	118,91	2 260	1	-	1	1
	Flaa	127,30	591	-	-		
	Hølandet	168,33	1 074	-	-	1	1
	Horg	290,12	2 193	-	-	1	1
	Støren	266,15	1 856	2	-	1	1
	Budalen	350,45	595	-	-	1	1
	Singsaas	695,04	1 569	-	-		
	Soknedalen	434,74	1 931	-	-	1	1
	Holtaalen	521,63	904	-	-	1	1
6. Opdal		2 805,14	5 275	2	-	3	3
	Opdal	2 398,80	4 013	1	-	2	2
	En Del af Rennebu (søn- denfor Vangsgraven)	209,70	734	-	-	1	1
	Til Opdal Lægedistrikt hører derhos Inset An- nex til Kvikne af He- demarkens Amt.	196,64	528	1	-	-	-

¹⁾ Heraf er 3 ikke praktiserende.²⁾ Distriktslægen bor i Trondhjem.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i km ² .	Tilstedev. Indb. 1ste Jan. 1891.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpe- vaksinatorer.
7. Orkedalen	.....	1 943,59	14 439	4	-	9	6
	Børsen	309,49 470,33 636,14	2 170	-	-	2	2
	Børseskognen		1 365	-	-	-	-
	Orkedalen		6 115	3	-	4	2
	Meldalen		3 109	1	-	2	1
	Rennebu (den til Opdal Distrikt hørende Del fraregnet)	527,63	1 680	-	-	1	1
8. Hitteren	.....	921,83	9 669	2	-	4	4
	Hitteren	433,72	2 525	2	-	1	1
	Frøien	243,76	4 671	-	-	2	2
	Fillan	244,35	2 473	-	-	1	1
9. Hevne	Hevne	1 090,46	5 153	1	-	2	2
10. Ytre Fosen	.....	656,88	9 877	2	-	3	2
	Bjugn	460,15	4 739	1	-	1	1
	Ørlandet Hovedsogn af Ørlandet	71,67	3 628	1	-	1	-
	Jæssund Sogn af Aa- fjorden	125,06	1 510	-	-	1	1
11. Indre Fosen	.....	814,24	7 527	1	-	4	4
	Stadsbygden	135,77	1 887	-	-	1	1
	Rissen	503,53	4 212	1	-	2	2
	Sør- og Vasbygden Sogn af Ørlandet	174,94	1 428	-	-	1	1
12. Nordre Fosen	.....	1 733,82	7 255	1	-	4	4
	Roan	750,04 114,23 869,55	2 105	1	-	1	1
	Osen		1 605	-	-	1	1
	Stoksund		1 116	-	-	1	1
	Aa Sogn af Aafjorden		2429	-	-	1	1

Sundhedstilstanden synes i det Hele taget at have været nogenlunde god; kun fra Hevne og indre Fosen Distrikter betegnes den som mindre tilfredsstillende. Nogle epidemiske Sygdomme, navnlig Tyfoidfeber og Kighoste optraadte hyppigere end foregaaende Aar, medens der i det Hele er en ret betydelig Aftagen af de epidemiske Sygdomstilfældes Antal; særlig forekom Difteri og Influenza meget sjældnere end Aaret forud. Det samlede Antal anmeldte Tilfælde af epidemiske Sygdomme udgjorde 11 706 med 374 Dødsfald mod henholdsvis 13 177 og 579 i 1894.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 1918 eller 15,3 pro mille af den beregnede tilstedeværende Middelbefolkning (125 300). I 1894 var Dødeligheden 19,3 pro mille.

I søndre Trondhjems Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Ialt kjendte		Tiden er op- givet for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.	1		2	
	Tilfælde.	Dødsfald.														Trond- hjem.		Strinden.	
																Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Tyfoidefeber	145	16	145	8	9	8	2	11	11	3	12	11	15	12	43	84	8	8	-
Barselfeber	62	10	62	8	4	6	6	8	4	6	6	2	4	3	5	17	3	6	1
Vandkopper	213	-	211	9	6	15	11	10	13	13	5	5	26	38	60	169	-	10	-
Skarlagensfeber	783	36	778	61	102	93	65	77	53	42	22	17	58	67	121	292	11	75	5
Røde Hunde	67	-	67	2	4	18	13	9	10	4	2	2	1	-	2	50	-	1	-
Mæslinger	14	-	14	-	-	2	-	2	5	2	1	1	1	-	-	2	-	9	-
Rosen	124	4	120	12	10	12	13	18	9	5	7	7	10	4	13	51	2	4	-
Kighoste	473	15	440	20	30	39	34	24	30	29	38	41	41	55	59	221	7	97	1
Difteri	333	40	319	49	46	49	21	41	20	9	14	7	5	39	19	80	8	13	5
Strubehoste	14	9	12	-	2	-	-	-	-	2	-	1	-	4	3	-	-	1	-
Kusma	62	-	57	3	9	16	11	3	1	1	-	1	-	10	2	28	-	-	-
Akut Katarr i Luftveiene og Bronkit	4111	41	4049	459	550	476	280	335	247	147	121	157	235	407	608	2588	16	249	2
Katarralsk og follikulær Angina	1252	-	1231	144	143	135	146	137	86	66	44	42	67	108	113	877	-	72	-
Influenza	1436	11	1388	68	126	475	267	139	64	16	11	8	7	54	153	814	2	86	-
Lungebetændelse	642	103	621	66	59	67	53	58	40	27	16	22	32	54	127	238	41	22	5
Pleurit	218	12	194	16	13	22	21	25	21	11	13	13	12	14	13	52	4	11	1
Gigtfeber	271	10	259	25	26	28	19	38	23	21	9	13	21	18	18	133	2	5	-
Diarré, akut, og inden- landsk Kolera	1447	65	1426	97	78	84	103	104	119	161	208	105	101	141	125	886	43	81	4
Blodgang	35	2	35	-	-	2	-	1	-	-	2	19	8	-	3	-	-	15	1
Skjørbug	4	-	3	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	1	-
Tilsammen	11706	374	11431	1047	1217	1547	1066	1040	756	593	531	474	644	1029	1487	6582	147	766	25

I søndre Trondhjems Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Fordeling paa Lægedistrikterne:																			
	3		4		5		6		7		8		9		10		11		12	
	Selbu.		Røros.		Guldalen.		Opdal.		Orkedalen.		Hitteren.		Hevne.		Ytre Fosen.		Indre Fosen.		Nordre Fosen.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Tyfoidefeber	-	-	2	1	17	2	1	-	6	3	22	-	-	-	4	1	1	1	-	-
Barsefeber	1	1	13	2	2	-	-	-	8	1	2	1	-	-	3	-	9	-	1	1
Vandkopper	9	-	12	-	4	-	-	-	4	-	5	-	-	-	1) ¹⁾	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	5	1	2	-	12	-	2	1	98	5	10	3	158	3	62	4	67	3	-	-
Røde Hunde	-	-	11	-	-	-	2	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mæslinger	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	3	1	18	-	3	-	2	-	8	-	8	-	4	-	6	-	7	1	10	-
Kighoste	7	-	1	-	42	3	6	-	53	2	1	-	15	1	7	1	18	-	5	-
Difteri	-	-	34	1	17	3	-	-	65	10	17	2	2	-	37	4	61	4	7	3
Strubehoste	-	-	4	4	1	1	1	-	6	3	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Kusma	-	-	-	-	1	-	-	-	5	-	9	-	15	-	1	-	3	-	-	-
Akut Katarr i Luftveiene og Bronkit	69	2	469	-	149	3	78	5	200	9	50	-	72	-	90	2	55	-	42	2
Katarralsk og follikulær Angina	25	-	75	-	19	-	14	-	76	-	9	-	23	-	33	-	22	-	7	-
Influenza	4	-	155	5	31	-	4	-	148	1	15	-	66	1	18	-	53	2	42	-
Lungebetændelse	13	2	38	5	56	2	36	2	82	19	22	12	25	3	51	8	41	4	18	-
Pleurit	5	-	18	-	19	2	5	-	47	2	18	2	13	-	18	-	8	-	4	1
Gigtfeber	6	1	9	2	26	-	4	2	20	1	10	2	3	-	12	-	37	-	6	-
Diarré, akut, og inden- landsk Kolera	9	1	152	-	91	1	16	2	77	1	9	2	31	-	51	5	35	2	9	4
Blodgang	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	19	-	-	-	-	-	-	-
Skjørbug	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Tilsammen	156	9	1015	20	490	17	172	13	908	57	208	24	446	8	394	25	417	17	152	12

¹⁾ Endel spredte Tilfælde i 2det Halvaar.

Liste over forskjellige

	Ialt opgivne		Børn.		Voxne.		1		2	
	Tilfælde.	Dødsfald.					Trond- hjems Stads- fysikat.		Strinden.	
			Md.	Kv.	Md.	Kv.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Kronisk Rheumatisme	361	1	5	4	198	151	214	-	12	-
Fnat	514	-	137	126	115	107	54	-	29	-
Skurv	7	-	-	2	2	3	2	-	2	-
Kjertelsyge	390	-	124	186	35	45	260	-	15	-
Rakit	98	7	71	27	-	-	30	5	1	-
Tuberkuløse Betændelser og Miliærtuberkulose	93	67	36	22	24	11	27	28	6	4
Lungetuberkulose	514	276	37	55	181	241	254	108	10	3
Kræft og Sarkom	102	89	1	-	53	48	33	33	2	2
Morbus Brightii	108	35	3	5	54	45	52	14	2	-
Blegsot og Anæmi	1041	3	48	173	50	746	457	1	29	-
Livmodersygdomme	253	1	-	3	-	250	112	1	8	-
Kardialgi, kronisk Gastrit og Dyspepsi	1528	7	49	62	634	768	740	2	73	-
Ormesygdomme	24	-	7	8	5	4	3	-	-	-
Drankersygdomme	23	3	-	-	21	2	16	2	1	-
Struma	4	-	-	-	-	4	1	-	-	-
Brok	103	7	19	8	41	31	46	1	4	-
Luxationer	27	-	4	-	13	9	9	-	3	-
Benbrud	141	10	17	10	61	48	47	2	8	-

Til Oplysning om de **epidemiske Sygdomme** hidsættes en efter Lægernes Opgaver sammendragen Tabel Side 198 og 199.

Tyfoidfieber var adskillig hyppigere end vanlig, navnlig i Trondhjem, Guldalen og paa Hitteren. Af de ialt opførte 145 Tilfælde er 84 anmeldt fra Trondhjem, hvor man ogsaa Aaret iforveien havde temmelig mange Tilfælde. Det var især i December, at Antallet af Tilfælde pludselig steg meget stærkt (34 Anmeldte fra 9de til 17de December), uden at der lader sig paavise nogen Aarsag hertil. I sidste Halvdel af Maaneden aftog atter Sygdommen raskt; paa Sygehuset indlagdes 59 af de Angrebne. (Beckman). — I Guldalen forekom 17 spredte Tilfælde, hvoraf 4 i Horg og 5 i Støren; intetsteds nogen Epidemi. — I Orkedalen blev en Soldat syg strax ved Hjemkomsten fra Vaabenøvelserne i September. I samme Hus angrebes senere 2 Kvinder, der havde pleiet ham. Paa Gaardene Evjen i Orkedal samt Viggen og Hammer i Børsen forekom nogle isolerede Tilfælde. (Hoffmann). — Paa Hitteren herskede Sygdommen hele Aaret igjennem med Udgangspunkt fra 4 lette Tilfælde i en liden Stue paa Indhitteren i December 1894. Distriktslægen smittedes selv, og Sygdommen udbredtes til et Par af Nabohusene, hvor 6 Personer angrebes. I Mai optraadte Sygdommen paa Frøien ved Fiskeværet Titteren i et elendigt Hus, hvor 4 angrebes, senere forekom flere spredte Tilfælde omkring i Distriktet. Sygdomsforløbet var som oftest meget mildt; der er opført ialt 22 Tilfælde uden Dødsfald. (Knutssøn).

behandlede Sygdomme.

Fordeling paa Lægedistrikterne:																			
3		4		5		6		7		8		9		10		11		12	
Selbu.		Røros.		Guldalen.		Opdal.		Orkedalen.		Hit- teren.		Hevne.		Ytre Fosen.		Indre Fosen.		Nordre Fosen.	
Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
16	1	4	-	8	-	1	-	23	-	2	-	10	-	44	-	9	-	18	-
7	-	87	-	35	-	33	-	32	-	27	-	17	-	27	-	91	-	75	-
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
9	-	28	-	11	-	7	-	20	-	2	-	5	-	4	-	16	-	13	-
4	1	25	-	7	-	4	1	7	-	4	-	1	-	9	-	3	-	3	-
4	3	11	5	3	3	1	3	22	6	3	2	-	-	4	6	7	2	5	5
6	6	22	14	33	21	8	4	81	66	29	19	6	3	40	13	19	11	6	8
3	2	9	4	14	9	3	-	14	17	1	1	5	3	9	9	8	8	1	1
2	2	5	1	1	-	3	2	11	4	3	2	6	2	14	5	8	2	1	1
42	-	155	-	115	-	29	-	81	1	20	-	8	1	57	-	17	-	31	-
10	-	32	-	9	-	7	-	31	-	10	-	11	-	17	-	6	-	-	-
52	-	232	-	28	-	17	-	139	2	43	-	31	2	72	-	65	1	36	-
-	-	21	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	2	1	-	-	1	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
4	-	8	-	3	1	2	-	15	3	3	-	-	-	4	-	8	2	6	-
1	-	6	-	1	-	1	-	3	-	1	-	-	-	2	-	-	-	-	-
2	-	26	1	6	4	5	-	21	1	5	-	2	1	6	1	2	-	11	-

Barselsefeber. I Trondhjem indtraf 17 Tilfælde, deraf 5 i én Jordemoderens Praxis; nogen bestemt Aarsag til denne hyppige Optræden lod sig ei paa-vise; som vanlig blev der efter hvert Tilfælde foretaget omhyggelig Renselse af Jordemoderens Person, Klæder og Effekter, men desuagtet viste Sygdommen sig igjen efter et Par Maaneders Forløb. (Böckman).

Skarlagensfeber var noget mere udbredt end Aaret i forveien, og forekom inden samtlige Distrikter med Undtagelse af nordre Fosen; Sygdommen synes ogsaa dette Aar gjennemgaaende at have været mild. I Trondhjem anmeldtes 292 Tilfælde, de Fleste i Februar og December; 89 indlagdes paa Sygehuset og 60 paa Lazaretet. Til Røros bragtes Sygdommen rimeligvis af en Taterfamilie. I Hevne Distrikt var Sygdommen stærkt udbredt; der er anmeldt 158 Tilfælde, hvoraf 3 døde. Distriktslægen klager over det umulige i, at faa Folk til at indse, at Forsigtighed i Rekonvalescentsen er nødvendig; som Følge heraf faar man en Mængde Albuminurier. (P. M. Selmer). — I ytre Fosen Distrikt fortsatte Epidemien fra 1894 sig, dog i aftagende Grad, saaledes at den efter 1ste Kvartals Udløb kunde ansees ophørt paa Ørlandet, noget senere i Bjugn og Jøssund.

Mæslinger forekom sjelden, og Tilfældene er tildels opførte som tvivlsomme.

Kighoste forekom navnlig mod Aarets Slutning hyppig inden de fleste Distrikter; fra ytre Fosen bragtes den til nordre Fosen og forekom meget almindelig i December Maaned i Aafjorden; Forløbet var som oftest mildt. (Wallace).

Difteri viser en betydelig Aftagen. Siden 1889, da Sygdommen begyndte at tiltage inden Amtet, er anmeldt

i 1889:	590	Tilfælde	107	Dødsfald,	18,2	pCt.
- 1890:	1022	—	267	—	, 21,9	«
- 1891:	624	—	203	—	, 32,5	«
- 1892:	637	—	181	—	, 28,4	«
- 1893:	901	—	307	—	, 24,1	«
- 1894:	807	—	201	—	, 24,9	«
- 1895:	333	—	40	—	, 11,9	«

Dødelighedsprocenten er, som det vil sees, betydelig formindsket. I Trondhjem optraadte Sygdommen sjældnere end paa mange Aar. Af de anmeldte 80 Tilfælde døde 8; denne forholdsvis ringe Dødelighed skyldes utvivlsomt for en væsentlig Del Sygdommens meget mildere Karakter end i de foregaaende Aar. Blandt Foranstaltninger til at hindre Sygdommens Udbredelse nævnes, at der i det forløbne Aar har været aabnet Lægerne Adgang til at faa mistænkelige Halsaffektioner bakteriologisk undersøgt. Paa Apothekene var deponeret Serumrør, hvert i sit Papfuttal, desuden et lidet Futtal med Platintraad i en Glasstav, steril Vat og en Vatholder. Det tilsaaede Rør sendes eller bringes af Lægen til det Lazaretet nærmeste Apothek, hvorfra Røret, paa Telefonbesked, strax bliver afhentet fra Lazaretet. Resultatet af Undersøgelsen meddeles saa Lægen pr. Telefon inden 24 Timer. Desinfektion af de smittede Huse har ved Difteri udelukkende foregaaet ved Karbolvaskninger (ved Skarlagens- og Tyfoidfeber hyppigst ved Svovlrøgning, undertiden dog ogsaa ved Vaskning, naar det har passet bedre med Tid eller Forholde). De dertil skikkede Gjenstande er desinficeret i Dampovn. Der er foretaget Vaskning i 125 Hjem med 137 Værelser og Røgning i 220 med 249 Værelser. Desuden er i enkelte Tilfælde, hvor man inden samme Familie strax har opdaget og indlagt nye Tilfælde, Desinfektionen indskrænket til den sidst Angrebnes Seng og Klæder. (Bockman). — I Orkedalen forekom 65 Tilfælde med 10 Dødsfald. — Fra Ørlandet i ytre Fosen, hvor de fleste Tilfælde forekom paa Gaardene Garten og Grande, anføres det, at Smitteforholdene som Regel kunde bringes paa det Rene. Efter et ulovlig afholdt Gravøl smittede saaledes en Søster af Afdøde sine 7 Børn og nogle Dage senere en anden gift Søster sin Søn. Paa Grande smittedes Skolelærerens Børn antagelig af en Pige, der, før hendes Sygdom observeredes, reiste til sit Hjem Lexen i indre Fosen, hvor hun uden selv at komme under Behandling udbredte Smitten til Flere. Endelig bragtes Sygdommen over til Gaarden Storfosen ved Skolelæreren, der med Børn havde været i Besøg paa Grande. Her lykkedes det imidlertid at forebygge Sygdommens videre Udbredning ved profylaktisk Serumindspreitning. (H. R. Smith). — I indre Fosen var Sygdommen stærkt udbredt; der behandledes 61 Tilfælde, hvoraf 4 dødelige. Af en Række Tilfælde i nordre Fosen stod muligens de Fleste i Forbindelse med tidligere Tilfælde sammesteds; ved 3 i November paa Gaarden Kiran var sandsynligvis Smitten importeret fra Trondhjem. (Wallace).

Influenza var paa langt nær ikke saa udbredt som foregaaende Aar, men optraadte dog særlig i Marts og April tydelig epidemisk; i sin Almindelighed var den nogenlunde mildt forløbende. I ytre Fosen forekom i Bjugn en Del Tilfælde i April Maaned, da Lofotfiskerne vendte tilbage. Sidst i November,

men især i December, optraadte den atter, og angreb da vistnok et meget stort Antal. Den efterfulgtes hyppig af Lungebetændelse, der dog som oftest forløb meget typisk. (Lundevall).

Diarré forekom meget sjældnere end i 1894. I Trondhjem havde den trods den for nordenfjeldske Forhold varme Sommer en meget moderat Udbredelse, nemlig 886 Tilfælde med 43 Dødsfald. (Böckman).

I Melhus af Guldalen Distrikt indtraf ifølge Meddelelser fra Doktor Rs. Hansson en Del Tilfælde af **Ikterus**, deraf 5 i ét Hus tæt ved Jernbanestationen; dens Optraeden sættes i Forbindelse med forurenset Drikkevand. At Sygdommen var infektiøs, synes ogsaa at fremgaa deraf, at en Kvinde, der var paa nogle Dages Arbeide i et af de angrebne Huse, kort efter fik Sygdommen. Den ansees af Befolkningen som meget farlig, saa Læge regelmæssig søges. «Foruden de gamle, mere velkendte Husraad mod Gulsot, Safran og gul Silke paa Brændevin samt Kjødet af Gulpættten og det kanske mindre velkendte: Saften af en fersk, varm Hestelort, nogle Draaber i Brændevin, kan noteres, at det mest brugte Middel der i Bygden i tidligere Dage var — Lus paa Smørrebrød» (cfr. Medicinalber. 1891 for Finmarken S. 265).

Impetigo contagiosa optraadte med en Del Tilfælde i Melhus mod Aarets Slutning, og fortsatte sig ind i det nye Aar. (Rs. Hansson).

Veneriske Sygdomme. Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde sees af følgende Tabel:

Sygdom.	Tilfælde.	Dødsfald.	Fordeling paa Lægedistrikterne:													
			1		2	3	4	5	6	7	8		9	10	11	12
			Trondhjems Stadsfysikat.		Strinden.	Selbu.	Røros.	Guldalen.	Opdal.	Orkedalen.	Hitteren.		Hevne.	Ytre Fosen.	Indre Fosen.	Nordre Fosen.
			Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.
Veneriske Saar	62	-	57	-	2	1	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-
Syfilis, konstitutionel . . .	105	1	87	-	3	1	3	-	-	1	3	1	-	1	6	-
— , hereditær	7	3	3	3	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gonorré	358	-	264	-	8	2	6	2	1	24	5	-	5	17	20	4

For Trondhjems Vedkommende viser Tabellen et betydelig større Tal for Syfilis end foregaaende Aar. Herom anfører Stadsfysikus: Ved den offentlige Visitation af Prostituerede har Fremmødet i de senere Aar været stadig aftagende. Af 492 Indkaldelser er saaledes iaar blot 96 efterkommet. Dette ringe Fremmøde, hvis Betydning er saameget større, som nu utvivlsomt betydelig flere Kvinder end tidligere driver erhvervsmæssig Utugt, er en Følge af, at Politiet er berøvet en væsentlig Del af sin Evne til at øve Tvang i den Retning. Og der er ingen Tvivl om, at den stærke Tiltagen, specielt af Syfilis, som ogsaa af Chanker i de sidste Aar, staar i Forbindelse med den svækkede Kontrol med de prostituerede Kvinder, ikke blot med deres Helbredstilstand, men med hele deres Leben und Treiben. En snarlig lovmæssig Ordning af Spørgsmaalet om Forholdsregler mod de veneriske Sygdomme er i høieste Grad paakrævet. Den nu-

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne Dødsårsager			
	ialt.	Lunge- tuberkulose.	af epidemiske Sygdomme.	af ikke epidemiske Sygdomme.
Trondhjems Stadsfysikat	527	108	147	380
Strinden	48	3	25	23
Selbu	56	6	9	47
Røros	92	14	20	72
Guldalen	90	21	17	73
Opdal	44	4	13	31
Orkedalen	268	66	57	211
Hitteren	89	19	24	65
Hevne	35	3	8	27
Ytre Fosen	80	13	25	55
Indre —	57	11	17	40
Nordre —	41	8	12	29
Søndre Trondhjems Amt	1427	276	374	1053
Deraf i By	527	108	147	380
— Bygder	900	168	227	673

værende lovløse og systemløse Tilstand er et Vanstyre, som bliver skjæbnesvangert for altfor Mange af vore Byers Ungdom — og af Landdistrikternes med, — og nu snarest mulig bør rettes. (Bøckman). — Ogsaa i indre Fosen var venetriske Sygdomme meget almindelige. (A. Strøm).

Fnat synes i Guldalen at være i betydeligt Aftagende, uagtet der endnu staar meget igjen at udrette mod denne før saa udbredte Sygdom. (H. Jensen). I lignende Retning udtaler sig ogsaa Distriktslægen i Hevne. — Fra indre Fosen skriver Distriktslæge Strøm: «Som formentlig bekjendt blev der paa Sommermødet i søndre Trondhjems Amts Lægeforening i 1894 fattet en Beslutning om, at man skulde henvende Amtets Opmærksomhed paa, at i den sidste Tid Fnat havde tiltaget i en betænkelig Grad i hele Amtet, og foreslaa dette, at der foretoges Inspektion af Skolerne, da man havde Erfaring for, at det for en stor Del var fra Skolerne, at Sygdommen udbredte sig. Amtet og Departementet gik ind paa Forslaget, og et Cirkulære blev sendt rundt til alle Amtets Distriktslæger med Anvisning til, hvorledes denne Sag skulde ordnes; der invigledes sædvanlig Skyds- og Diætgodtgjørelse for de nødvendige Reiser. Sygelisten viser ogsaa Nødvendigheden af at skride ind, idet November og December Maaned udviser 60 Tilfælde af Fnat i Stadsbygden, hovedsagelig fra disse Skoler og deres Omkreds. — Ogsaa i nordre Fosen er Fnat meget udbredt især hos voxne Mænd; man er dog noksaa ivrig efter at faa Midler mod Sygdommen, som derfor ogsaa nu synes at være i Aftagende. (Wallace). — Fra Inset — Opdal Distrikt — skrives: Fnat, der forrige Aar fandtes i omtrent hvert Hus i Bygden, synes dette Aar at være ganske forsvunden. (J. Krefting).

Dødsfald af **Lungetuberkulose** udgjorde for det hele Amt 19,3 pCt. af samtlige kjendte, ved Sygdom forårsagede Dødsfald og 26,2 pCt. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme. For Trondhjems By var Forholdet henholdsvis 20,5

Obstetriciske Operationer i søndre Trondhjems Amt.

Indikation.	Tangforløsning.					Vending.				Udtrækning ved Bækkenendeleie.		Perforation.	Exviscera- tion.	Efterbyrds- operation.			
	Mødre.		Børn.			Mødre.		Børn.		Moder.	Barn.	Mødre.	Mødre.	Mødre.			
	lev.	død.	lev.	df.	upg.	lev.	død.	lev.	df.	upg.	lev.	lev.	lev.	lev.	død.	lev.	død.
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer	34	¹⁾ 1	²⁾ 28	6	1	-	-	-	-	-	1	³⁾ 1	1	-	-	-	-
Bækkensneverhed	2	-	2	-	-	1	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-
Barselkrampe	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Placenta prævia og Blødning . . .	-	-	-	-	-	2	1	-	2	1	-	-	-	-	⁴⁾ 1	-	-
Ueftergivelige Fødselsdele	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Isseleie med Panden fortil	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skjævt Isseleie	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ansigtsleie	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	-	3	-	1	2	-	-	-	-	3	⁵⁾ 1	-	-
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	1
Sum	45	2	39	7	1	6	1	1	5	1	1	1	2	3	2	7	1
	47		47			7		7						5		8	

¹⁾ Dødsårsag: Barselfeber. ²⁾ Deraf 1 første Tvilling; om anden intet angivet. ³⁾ Anden Tvilling, om første intet anført. ⁴⁾ Døds-
årsag: Blødning. ⁵⁾ Dødsårsag: Emboli.

Fødte og Døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde						
	levende.	dødfødte.	ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Barselseng.	vedulykkelige Hændelser.	ved Selvmord.	ved Drab.
Trondhjems Stadsfysikat .	912	30	549	101	7	5	11	2	1
Strinden	298	7	201	27	2	2	1	-	-
Selbu	137	6	65	8	-	1	2	-	-
Røros ¹⁾	211	3	76	8	-	3	2	-	-
Guldalen	345	7	203	22	4	-	3	1	-
Opdal ²⁾	112	5	57	7	1	-	-	-	-
Orkedalen	358	11	260	20	1	3	4	1	-
Hitteren	281	3	134	24	2	1	7	-	-
Hevne	114	6	71	5	-	-	-	-	-
Ytre Fosen	276	14	129	17	-	-	3	1	-
Indre —	234	3	84	12	1	1	1	1	1
Nordre —	191	5	89	22	1	1	3	1	-
Søndre Trondhjems Amt	3469	100	1918	273	19	17	37	7	2
Deraf i By	912	30	549	101	7	5	11	2	1
— Bygder	2557	70	1369	172	12	12	26	5	1

¹⁾ Fradraget den til Hedemarkens Amt hørende Del af Tolgen. ²⁾ Fradraget det til Hedemarkens Amt hørende Inset Annex til Kvikne.

og 28,4 pCt. og for Amtets Bygder 18,7 og 25,0 pCt.; jfr. forøvrigt foranstaaende Tabel Side 204. — Fra Selbu klages der over, at Tæringspatienter i Sommermaanederne indlogeres i private Huse omkring i Bygden, for det Meste uden at Værtsfolkene gjøres bekendt med Tilstanden; da disse Logier uden nogen Rensning senere tages i Brug af andre Logerende eller af Familien selv, vil der være Fare for Smitte baade for Husfolkene og Tilreisende, noget som let kunde afhjælpes, ifald de Syge optraadte med den fornødne Forsigtighed og ikke søgte at skjule sin Tilstand. (F. Holst).

Kardialgi og kronisk Gastrit er noksaa almindelig i Hevne. Aarsagen er vistnok for en stor Del uhensigtsmæssig Kost i Forbindelse med overdreven Kaffedrikning og hyppig Brug af enkelte Medikamenter som Rigabalsam, Terpentiniolie o. s. v. (P. M. Selmer).

Om Amtets **Sindssyge** se den almindelige Beretning.

Af **Brok** opgives 103 Tilfælde med 7 Dødsfald. For 57 er Sædet opgivet saaledes: Hernia inguinalis 45, cruralis 3, umbilicalis 9.

Af **Luxationer** behandlede 27 Tilfælde, hvoraf Sædet for 18 er opgivet saaledes: Luxatio humeri 5, cubiti 4, manus 1, digitor. 3, coxæ 1, pedis 1 og maxillæ inf. 3.

Af **Benbrud** er opgivet 141, hvoraf 10 med Døden tilfølge. Sædet er for 94 anført saaledes:

Fractura cranii	2	Fractura ulnæ	4
— claviculæ	7	— colli femoris	6
— costarum	28	— femoris	10
— sterni	1	— patellæ	1
— humeri	6	— cruris	1
— olecrani	1	— tibiæ	3
— antibrachii	3	— fibulæ	4
— radii	9	— malleolorum	8

Af Lægerne udførtes 70 **obstetriciske Operationer** deraf i Trondhjem 31, Strinden 4, Selbu 2, Røros 3, Guldalen 1, Opdal 4, Orkedalen 9, Hitteren 2, Hevne 1, ytre Fosen 3, indre Fosen 6 og nordre Fosen 4. Indikationer og Udfald vil sees af Tabel Side 205.

Antallet af **Fødte og Døde** sees af Tabel Side 206.

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 1551 Fødte og Forholdet mellem Fødte og Døde = 100 : 55,8.

Dødsfald paa Barselseng. Efter Presternes Opgaver døde 17 Kvinder paa Barselseng; Lægerne opgiver Dødsårsag for disse saaledes: Barselfeber 10, Emboli 3, Blødning 3 og Barselkrampe 1.

De **hyppigste Dødsårsager** var:

Dødsårsag.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		By.	Bygder.
Lungetuberkulose	276	108	168
Alderdomssvaghed	164	49	115
Lungebetændelse	103	41	62
Kræft (Cancer et Sarcoma)	89	33	56
Tuberkulose Betændelser	67	28	39
Akut Diarré og indenlandsk Kolera	65	43	22
Hjerneslag	51	22	29
Organisk Hjertesygdom	51	24	27
Akut Bronkit	41	16	25
Difteri	40	8	32

Til nærmere Oplysning om Dødsårsagerne i Trondhjems By hidsættes den af Stadsfysikus efter Lægernes Opgaver sammendragne Tabel (se Side 210 og følgende).

Fra Melhus i Guldalen anføres om **Veirliget**: Aarets første Maaneder var usædvanlig kolde, lige ned til 28,5° C.; Vaaren kom tidlig, Sommeren var varm med drivende Veir og passelig Nedbør, saa Afgrøden tegnede godt. Høavlingen blev ogsaa god især for dem, der begyndte Slaatten tidlig; men fra Midten af August tog Regnveiret sin Begyndelse og fortsatte uafslædelig til ud i Oktober, saa «Markaslaatten» (Mark og Skogslaatten) mislykkedes totalt; den

gode, foldrige Kornavling led ogsaa meget under Indhøstningen, og det var ret almindeligt at se Kornet gro paa Støren; Poteterne raadnede ogsaa for en stor Del. Høsten var i det Hele mild med mere Regn end Sne, og nogen væsentlig Kulde indtraf ikke. (Rs. Hansson). — Fra Røros omtales, at Masser af Markmus og Lemæn forarsagede stor Skade; nogen Sygelighed syntes at fremkaldes herved, uden at denne dog i Almindelighed frembød de mere karakteristiske Symptomer paa «Lemænefeber». — Middeltemperaturen paa Røros var $\div 0,464^{\circ}$ C. Opgaver for Maanederne sees af Tabel paa Side 209, der er udarbejdet efter Opgaver fra den derværende meteorologiske Station. Fra Trondhjem er meddelt en lignende Tabel, hvorefter et Uddrag er indtaget paa samme Side.

Levemaade og hygieniske Forhold. I Trondhjem er Byens offentlige Kloaknet udvidet med 1065 Meter, deraf 850 i de nye Bydele paa Lademoen. De yderst uheldige Afløbsforhold er derved i nogen Grad bedrede; men meget mere tiltrænges endnu, før Forholdene kan siges at være nogenlunde tilfredsstillende ordnede. Forhaabentlig vil der hvert Aar kunne gjøres Regning paa nogen Bevilgning til Udvidelse af Kloaknettet. — Af kemiske Undersøgelser er foretaget 44 Undersøgelser af Tøier, 10 af Tapeter og 11 af Farver. 2 Tøiprøver og 1 Farveprøve (Chromgrønt) blev fundne stærkere arsenholdige end tiladeligt og derfor beslaglagt. — Af vigtigere Forhandlingsgjenstande i Sundhedskommissionen kan anføres: 1. Om Betingelser for Samtykke til at indrede Kjældere til Butik, Værksted o. l. 2. Regler for Orden og Renlighed i Bagerier. 3. Om Nedgravningsplads for Dyrekadavre. Som saadan blev anbefalet et Parti af Lademoffjæren udenfor Merakerbanens Banke, hvilket Sted maa ansees skikket og betryggende, naar det forsvarlig indhegnes. 4. Om Byens Overtagelse af Renovationen. Herom var der vakt Motion af Huseierforeningen, og Sagen var sendt Sundhedskommissionen til Udtalelse. Denne, som paa Sagens nuværende Standpunkt blot kunde angaa Spørgsmaalet i sin Almindelighed, gik ud paa at anbefale Overtagelsen, forudsat at samtidig Huseierne paatog sig at indføre Pudretbeholdere og Soppelkagger af hensigtsmæssig Slags. Dersom derimod de nuværende store, dybe Binger, hvis Tæthed ikke kan kontrolleres, og de nuværende store daarlige Soppelkasser skulde tillades beholdte, antog man ikke, at der vilde vindes sanitære Fordele, der vilde tilsvare de store økonomiske Ofre. 5. Forslag til nye Kloakanlæg i 1896. Tilsynet med Renholdelsen i Byen er ført med samme Mandskab som tidligere. Og da Styrken har været forholdsvis lidt optaget med Desinfektion efter smitsomme Sygdomme, har Tilsynet med Renligheden kunnet foregaa ret kraftigt. Alle Byens Gaarde er efterseet 16 Gange, derimod Slagterier og Pølsebagerier hver Uge og Logihuse, Bondelogier og Hoteller i Regelen hver 2den Uge. Nogle Gange er Renholdet i lukkede Værksteder og Bagerier bleven efterseet, ligeledes nogle Gange de offentlige Vandstandere, Almindingerne, Grunden under Pakboderne o. l. Der er ialt gjort 36 650 enkelte Eftersyn, hvorved 4490 Gange er noteret Mangler ved Renholdet. Der er gjort 4630 Kontrolleftersyn, hvor Mangler er paabudt rettede. 1309 Gange er Kloakkummer foranlediget rensede. Af disse var 274 overfyldte, da Afløbet var stoppet, og i 39 Tilfælde var Indholdet trængt ind i Vandstandskummen. 88 Gange er Vandstandskummer forlangt oprensede. Binger og Privet-husene er 1967 Gange bevirket tømt. Af disse var 163 overfyldte. 525 Gange er Soppelkasser forlangt tømte og 772 Gange andre Misligheder fjernede. 118 Priveter, 16 Dyrestalde, 6 Vandstandskummer og 4 Kloakkummer er bevirket istandsat. — I Selbu Distrikt synes man i de senere Aar at have gjort respektabel Fremskridt saavel i hygienisk Henseende som i økonomisk. Ædrueligheden betegnes som beundringsværdig, Sædelighedsforholdene derimod som under al Kritik, hvorfor Slægtskabs- og Familieforhold vilde være delikate Spørgsmaal at indlade sig paa, hvis ikke Folk var saa yderlig tolerante i den Henseende. Befolkningen

Tabel over Temperaturforholdene paa Røros (Celsius).

1895.	Middel-temperatur.	Høieste Temperatur.	Laveste Temperatur.
Januar	÷ 16,55	÷ 3,6	÷ 37,5
Februar	÷ 14,57	+ 1,0	÷ 33,8
Marts	÷ 8,69	+ 1,2	÷ 32,2
April	÷ 0,38	+ 11,2	÷ 12,8
Mai	+ 8,10	+ 17,7	+ 2,2
Juni	+ 10,57	+ 22,1	+ 1,4
Juli	+ 10,99	+ 17,9	+ 6,3
August	+ 10,20	+ 18,7	+ 0,1
September	+ 6,29	+ 17,0	÷ 0,4
Oktober	÷ 1,62	+ 15,7	÷ 25,0
November	÷ 4,36	+ 5,7	÷ 16,4
December	÷ 11,55	+ 0,3	÷ 27,4

Aarets Middelterperatur beregnet efter Observationer Kl. 8 Morgen og Kl. 8 Aften med Psykrometer (tørt) er altsaa: ÷ 0,464.

Uddrag af Trondhjems meteorologiske Stations Journal.

1895.	Middel-temperatur. Celsius.	Rel. Fugtighed, pCt. (Middel).	Hyp-pigste Vind-retninger.	Sky-dække. (Middel).	Nedbør-høide i mm.
Januar	÷ 7,7	72,1	SE	5,8	33,2
Februar	÷ 6,7	67,6	SE	7,1	45,8
Marts	÷ 2,7	70,3	SE	6,3	61,9
April	4,3	73,8	NW	7,8	86,7
Mai	10,7	73,8	N	7,0	41,5
Juni	13,3	69,0	NW	6,7	31,1
Juli	13,9	75,4	NW	7,8	81,0
August	13,6	79,0	SW	7,9	162,6
September	9,2	85,7	S	8,5	145,2
Oktober	3,3	79,3	SE	7,8	181,5
November	2,1	73,1	SW	7,6	59,6
December	÷ 2,9	70,3	SE	6,7	23,9

gjør i det Hele taget Indtryk af at være ganske kraftig; dog er det utvivlsomt, at den veneriske Sygdom, som for en Del Aar tilbage herjede Bygderne heromkring, har efterladt dybe Mærker, som sent vil kunne forvindes. (F. Holst). — I Opdal Distrikt begynder man nu mere og mere at bruge Uldundertoi, hvad der maa ansees heldigt i det baade strenge og ofte vexlende Klima. Misbrug af Kaffe har afløst tidligere Tiders Nydelse af hjemmebrygget Øl. (H. Lund). De økonomiske Forhold i Orkedalen Distrikt maa i det Hele ansees for noksaa gode. Jordbruget, der gav middels godt Udbytte, støttes ved udbredt Husflid i Vævning, Strikning, Snedkeri, Kurvfletning m. m., der mere end tilstrækkelig til Distriktets Behov afhændes i de nærmeste Byer. Derhos Skogdrift, Laxe-

Liste over de af Lægerne

Dødsaaarsag.	Sum.	Deraf		0—1 Aar.		1—5 Aar.		5—10 Aar.		10—15 Aar.	
		Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.
Alcoholismus	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Anæmia	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Apoplexia cerebri	22	9	13	-	-	-	-	-	-	-	-
Arthrocace	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Asthma	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Athropia infantum	5	2	3	2	3	-	-	-	-	-	-
Bronchitis acuta	16	5	11	3	4	2	2	-	-	-	-
— chronica	9	2	7	-	-	-	-	-	-	-	-
Cancer	30	11	19	-	-	-	-	-	-	-	-
Caries, Necrosis, Periost.	2	1	1	-	-	-	-	-	-	1	-
Congelatio	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Convulsiones infantum .	7	3	4	3	4	-	-	-	-	-	-
Cystitis	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Debilitas congenita . . .	13	7	6	7	6	-	-	-	-	-	-
— senilis	49	14	35	-	-	-	-	-	-	-	-
Diabetes	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Diarrhoea acuta	43	16	27	14	17	1	5	-	-	-	-
— chronica	4	-	4	-	1	-	2	-	-	-	-
Diphtheria	8	2	6	-	-	1	2	1	3	-	1
Erysipelas	2	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Febris rheumatica	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
— typhoidea	8	4	4	-	-	-	-	-	1	-	-
Fractura	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Gangraena, Decubitus .	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gastritis chronica	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Haemorrhagiapulmonum	3	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Hernia	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Hydrops	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Influenza	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Meningitis	2	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-
— tuberculosa	21	15	6	3	1	9	1	2	1	1	3
Morbus cutis	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-
— uteri	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
— viarum urinifer	5	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Nephritis, Morbus Brightii	14	10	4	-	-	2	-	-	-	-	-

¹⁾ Fractura cranii. ²⁾ Fractura femoris.

meddelte Dødsaarsager.

15—20 Aar.		20—30 Aar.		30—40 Aar.		40—50 Aar.		50—60 Aar.		60—70 Aar.		70—80 Aar.		80—90 Aar.		90—100 Aar.	
Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.
-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	1	2	2	1	3	4	5	1	2	1	-
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	4	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	3	-	1	-	2	-	-
-	-	-	-	1	1	2	3	1	1	4	4	2	8	1	2	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	5	16	5	15	2	3
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	-	2	-	1	-	-
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	1	1	2	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	1)	1	-	-	-	-	2)	1	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	1	-	1	-	1	-	-	-
-	-	1	-	1	-	1	2	3	-	2	2	-	-	-	-	-	-

Liste over de af Lægerne

(Forts.). Dødsårsag.	Sum.	Deraf		0—1 Aar.		1—5 Aar.		5—10 Aar.		10—15 Aar.	
		Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.
Obstructio alvi, Ileus ..	2	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-
Phlegmone, Abscessus ..	3	-	3	-	-	-	1	-	-	-	-
Pleuritis	4	1	3	-	1	-	-	-	-	-	-
Pneumonia	41	22	19	3	5	1	-	-	1	-	-
In Puerperio:											
Embolia	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Febris puerperalis ..	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-
Hæmorrhagia uteri ..	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Pyæmia	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rachitis	5	4	1	3	-	1	1	-	-	-	-
Sarcoma	3	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Scarlatina ..	11	5	6	-	2	2	1	3	2	-	1
Syphilis	3	1	2	1	2	-	-	-	-	-	-
Tetanus	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tuberculosis pulmonum	108	48	60	-	1	1	4	1	4	-	2
— alior. organ.	7	4	3	-	-	-	1	1	-	2	-
Tussis convulsiva	7	5	2	2	2	3	-	-	-	-	-
Uraemia	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vitia org. abdominis ..	5	2	3	-	-	-	-	-	-	-	-
— « cerebri	5	4	1	-	-	-	-	-	-	-	-
— « cordis	24	12	12	-	-	-	-	1	-	-	-
— « hepatis	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— « ventr. & can. int.	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	527	237	290	41	51	25	20	9	12	4	7
Submersio (Ulykkestilf.)	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Suspensio (Selvmord) ..	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Causa mortis ignota ..	8	3	5	2	2	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	540	244	296	43	53	25	20	9	12	4	7

meddelte Dødsaarsager.

15—20 Aar.		20—30 Aar.		30—40 Aar.		40—50 Aar.		50—60 Aar.		60—70 Aar.		70—80 Aar.		80—90 Aar.		90—100 Aar.	
Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-
-	1	2	1	1	-	5	-	1	2	4	-	3	4	2	5	-	-
-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5	8	11	14	14	8	3	8	7	1	4	6	2	4	-	-	-	-
-	-	-	1	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	1	1	1	-	-	-	-
-	-	1	-	-	-	-	1	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-
-	-	1	-	2	1	1	1	1	4	4	1	2	5	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
6	11	18	20	23	18	17	22	23	14	29	27	27	57	13	28	3	3
-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
-	-	-	-	-	2	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
6	11	19	20	23	20	18	24	23	14	31	27	27	57	13	28	3	3

fiske, Sagbrug og Trævarefabrik. Et enkelt Brug ved Orkedalsøren beskjæftiger omkring 300 Arbeidere. Kostholdet maa i det Hele ansees for godt skjønt noget ensformigt. Sjelden nogen Forandring i det Traditionelle i Tilberedelse og Valg af Næringsmidler. Kaffedrikningen er almindelig og misbruges ofte. Ædrueligheden synes i det Hele at være bedre, men er ikke ganske tilfredsstillende, især hos den opvoxende Generation paa Orkedalsøren og tildels andetsteds. Lovligt Salg af Øl, Brændevin og Vin foregaar ikke inden Distriktet, men nok Smughandel, og den lette Forbindelse med Byen ved daglig Dampskibsforbindelse skaffer god Anledning til Forsyning; Fortæring til Overmaal er da ingen Sjeldenhed, saalænge Forsyningen varer. Nafta og andre Draaber tager man ogsaa tiltakke med. Blandt Ungdommen findes dog respektable Undtagelser, og et Par Afholdsforeninger virker lidt. Gaardene maa i det Hele betegnes som velbyggede, og i Bebyggelsen er der Fremgang. Arbejderbefolkningen lider endnu for en stor Del under Mangel paa tilstrækkelige og sunde Beboelsesrum, hvori dog efterhaanden sker nogen Bedring ved aarlig Opførelse af egne Boliger. (Hoffmann). — Medens Vaarfisket var daarligt, havde man, skrives der fra Hitteren, Hevne og nordre Fosen, senere paa Aaret et usædvanlig rigt Sildefiske. Man kunde tage omtrent saameget Sild, man vilde, men da den for det Meste faldt liden, og Kvaliteten var mindre god, opnaaedes tilslut kun saa lave Priser, at man ophørte med Fisket, da det ikke længer svarede Regning. Alle forsynede sig dog til Husbehov, og den økonomiske Tilstand var som Følge af det rige Fiske ret god. — I Hevne synes Klædedragten i det Hele at være bleven tilfredsstillende. Madlavningen staaar derimod paa et lavt Trin; omtrent alt Slagt til Husbrug nedsaltes. Boligerne bygges i Almindelighed for store; det er en Æressag at have et 2-étages Vaaningshus, som man imidlertid meget ofte ikke evner at indrede helt. Renlighedssandsen gjør Fremskridt, om den end særlig i Distriktets Udkanter lader adskillig tilbage at ønske. (P. M. Selmer). — Fra indre Fosen klages over, at de økonomiske Forhold er alt andet end gode. Kostholdet er daarligt, der spises omtrent intet andet end Sild og salt Fisk og Grød; ferskt Kjød eller anden fersk Mad er en Sjeldenhed at se, det kan være et eller andet Slags Bagervarer. Naar til denne Kost falder strengt Arbeide — og Befolkningen er stræbsom, den Ros maa den have —, fremkommer der Misforhold mellem Legemets Udgift og Indtægt, og Følgen bliver, at Fordøielsen lider. Boligerne er som Regel slet byggede med daarlige Grundmure, som oftest lavet af runde Rullesten og ikke tættest med Kalk; Gulv og Tag enkelte. Kun i Husenes første Etage er der som Regel tømrede Vægge mellem Værelserne, 2den Etage bestaar som oftest udelukkende af smaa Rum, adskilte fra hverandre ved tynde, glisne Bordvægge; Ovn i disse Overværelser er en Sjeldenhed. Denne Mangel af Ovn i Overétagen — naar en saadan findes — gjør det ogsaa vanskeligt og ofte umuligt under epidemiske Sygdomme at faa de Syge isolerede, og man nødes til at lade dem være sammen med de Friske. Melkebød findes som Regel ikke; Melken og de af den lavede Produkter opbevares paa de fleste Steder, ialfald om Vinteren, under Taget i Familiens fælles Dagligstue og Soveværelse, — ogsaa et ubehageligt Moment under epidemiske Sygdomme. Brønde findes ikke paa de fleste Gaarde; hvor der findes rindende Vand i Nærheden, benyttes dette, men hvor saadant ikke findes, graves der paa silente Steder aabne, ubedækkede Huller, hvor Drikkevand hentes til baade Mennesker og Dyr. Sædelighedsforholdene er yderst bedrøvelige i Distriktet. (A. Strøm). — Kostholdet staaar ogsaa i nordre Fosen fremdeles meget lavt, og med Beboelshygienien er det daarlig bevendt. I Almindelighed bruges kun ét Værelse, om Familien endog har Flere «staaende paa Stads». I dette overbefolkede Rum uden Slagvindu, men med Kogeovn, hvor vaade, skidne Klæder ophænges til Tørring, og Luften derfor er yderlig slet, holdes Børnene inde den lange

Vinter. Det er derfor temmelig almindeligt at se anæmiske Børn. — Sædelighedstilstanden er heller ikke her god, Natteløberiet florerer, og de uægte Børn er mange. (Wallace).

Af **Sygehuse** haves Trondhjems Bys Sygehus og Trondhjems Sindssygeasyl, desuden et Sygelokale («St. Elisabeths Hospital») i den katolske Menigheds Bygning i Ilen. I Strinden ligger Rotvold Sindssygeasyl og Reitgjerdets Pleiestiftelse for Spedalske. Røros Værk har et Sygehus paa 12 Senge.

Om Sundhedstilstanden i Trondhjems **Strafanstalt** henvises til den almindelige Beretning.

Badeindretninger. I Trondhjem findes 2 ældre Badeanstalter samt et nyt Folkebad paa Baklandet; ved dette sidste er der leveret 14 000 Bad. Brændevinssamlaget har bevilget Midler til et nyt Folkebad for de vestlige Bydele, og Plan er under Udarbeidelse. — Paa Røros findes 2 Karbadindretninger med Dusch samt et Styrtebad.

Om Amtets **Apothek** se den almindelige Beretning.

Følgende Tabel oplyser om Antallet af behandlede fattige Syge, Møder i Sundhedskommissioner, Vaccinerede og udførte retsmedicinske Forretninger.

Lægedistrikter.	Fattigsygepleien.		Sundhedskommissioner. Antal Møder	Vaccine-rede.	Retsmedicinske Forretninger.
	Antal anmeldende Læger.	Fattige Syge.			
Søndre Trondhjems Amt	19	3251	69	2837	32
Trondhjem	4	1518	17	266	11
Strinden	1	138	¹⁾ 7	456	3
Selbu	1	37	4	126	1
Røros	1	248	-	150	4
Guldalen	2	119	²⁾ 10	354	1
Opdal	2	89	³⁾ 9	10	-
Orkedalen	2	295	⁴⁾ 6	366	1
Hitteren	1	172	⁵⁾ 3	197	1
Hevne	1	104	-	196	1
Ytre Fosen	2	154	⁶⁾ 7	203	4
Indre —	1	267	⁷⁾ 2	335	4
Nordre —	1	110	⁸⁾ 4	178	1

¹⁾ Malvik 2, Klæbu 2, Leinstranden 2, Buviken 1. ²⁾ Melhus 1, Flaa 1, Hølandet 2, Støren 2, Budalen 1, Singsaas 1, Soknedalen 2. ³⁾ Opdal 4, Rennebu 4, Inset 1. ⁴⁾ Børsen 1, Børseskognen 2, Orkedalen 2, Meldalen 1. ⁵⁾ Hitteren 1, Frøien 1, Fillan 1. ⁶⁾ Bjugn 4, Ørlandet 3. ⁷⁾ Stadsbygden 1, Rissen 1. ⁸⁾ Roan 1, Osen 2, Stoksund 1.

Af de i Trondhjem behandlede 1518 fattige Syge indlagdes 119 paa Sygehus eller Lazaret. Af de for Byens Regning privat forpleiede Sindssyge er 8 udsatte inden Byen, hvoraf 4 med Statsbidrag, og 53 paa Landet, hvoraf 36 med Statsbidrag, idet i Aarets Løb 2 er afgaaede ved Døden og 2 nye tilkomne. Desuden er gennem Fattigvæsenet for fremmede Kommuner udsat 5 Sindssyge, hvoraf 2 er anbragt paa Landet og 3 i Byen, samtlige uden Statsbidrag.

Kvaksalveri synes at florere i Selbu Distrikt. (F. Holst).

XVII. Nordre Trondhjems Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i km ² .	Tilstedev. Indb. 1ste Ja- nuar 1891.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpe- vaccinatorer.
Amtet	.....	22767,81	81 529	24	2	39	44
1. Stjørdalen	.....	2 252,16	10 699	3	-	6	4
	Nedre Stjørdalen ...	339,37	6 372	3	-	3	2
	Hegre	613,52	2 560	-	-	1	1
	Meraker	1 299,87	1 767	-	-	2	1
2. Frosten	.....	646,72	7 835	1	-	4	4
	Frusten.....	75,28	3 067	1	-	1	1
	Aasen.....	140,30	1 806	-	-	1	1
	Leksviken.....	431,19	2 962	-	-	2	2
3. Levanger	.....	2 078,50	12 347	5	-	4	5
	Levanger, Kjøbstad.	0,42	902	3	-	-	-
	Levanger.....	140,24	1 965	-	-	1	1
	Skogn	340,30	3 316	-	-	1	1
	Værdalen	1 597,54	6 164	2	-	2	3
4. Inderøen	.....	985,62	11 347	2	-	5	7
	Ytterøen	28,04	1 219	-	-	1	1
	Mosviken og Verran ..	551,91	2 561	-	-	2	2
	Inderøen	145,82	4 934	2	-	1	1
	Sparbuen	260,35	2 633	-	-	1	3
5. Stenkjær	.....	2 193,89	10 821	4	1	7	6
	Stenkjær, Ladested ..	0,87	1 866	2	1	2	-
	Egge	50,82	915	1	-	1	1
	Stod	633,48	2 306	-	-	1	1
	Beitstaden.....	1 082,71	4 466	1	-	3	3
	Skei	426,01	1 268	-	-	-	1
6. Grong	.....	10285,71	7 601	2	-	4	7
	Grong	4 908,93	3 543	1	-	2	4
	Snaasen	2 406,35	2 568	1	-	1	1
	Lierne	2 970,43	1 490	-	-	1	2
7. Namsos ¹⁾	.....	1 302,03	6 302	4	1	2	3
	Namsos, Ladested ...	0,34	1 815	3	1	-	-
	Klingen	352,15	1 100	-	-	-	1
	Vemundvik	240,55	959	-	-	1	1
	Overhallen	708,99	2 428	1	-	1	1

¹⁾ Fra Namsos Distrikt er ingen Medicinalberetning indkommet, idet Distriktslægens Arkiv ødelagdes under den Ildebrand, der overgik Namsos By i 1896. De nedenfor meddelte Oplysninger er hentet fra tidligere indkomne epidemiske Maanedslister.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i km ² .	Tilstedev. Indb. 1ste Jan. 1891.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpe- vaccinatorer.
8. Fosnes	.....	1 323,00	4 681	1	-	2	3
	Fosnes.....	860, ⁸²	2 879	-	-	1	2
	Flatanger	462, ¹⁸	1 802	-	-	1	1
9. Kolvereid	.....	1 085,30	4 851	1	-	3	3
	Kolvereid	437, ²⁶	1 839	1	-	1	1
	Foldereid	513, ³⁰	1 032	-	-	1	1
	Nærø	134, ⁸⁴	1 980	-	-	1	1
10. Vikten	.....	614,88	5 045	1	-	2	2
	Vikten	317, ²⁷	3 033	1	-	1	1
	Leka	297, ⁶¹	2 012	-	-	1	1

Sundhedstilstanden betegnes fra alle Distrikter undtagen Stjørdalen som nogenlunde god, uagtet Skarlagensfeber og Influenza flersteds optraadte epidemisk, og Tyfoidfeber var almindeligere end i de nærmest foregaaende Aar. Antallet af de i Amtet anmeldte epidemiske Sygdomstilfælde udgjorde 4230 med 164 Dødsfald, mod henholdsvis 4151 og 276 i foregaaende Aar.

Dødeligheden. De Dødes Antal var usædvanlig lidet og udgjorde kun 1175 eller 14,6 pro mille af den beregnede Middelfolkemængde (80 300). I 1894 var Mortalitetsforholdet 15,3 pro mille.

Til Oplysning om de **epidemiske Sygdomme** henvises til Tabel Side 218 og 219, sammendraget efter de af Lægerne indsendte Opgaver.

For **exantematisk Tyfus** behandledes et enkelt Tilfælde i Namsos By i December. Den Angrebne, en Fisker, var netop vendt hjem fra Fiskefjorden i Lødingen. (Roll).

Af **Tyfoidfeber** opføres 45 Tilfælde mod 29 Aaret forud. I Stjørdalen Distrikt forekom i Værnes Sogn 17 spredte Tilfælde i Begyndelsen og Slutningen af Aaret, ingen Dødsfald. Ogsaa i Frosten Distrikt optraadte Sygdommen spredt med 14 Angrebne paa ligesaa mange Steder, uden at Smittekilden kunde bringes paa det Rene. 1 Patient døde. (Nilssen).

Af **Cerebrospinalmeningit** forekom to Tilfælde i Inderøen Distrikt i Solberg Annex til Inderøen. Forløbet var meget hurtigt, idet de Syge, to Søkende, døde efter et Par Dages Sygdom.

Barselfeber. Ved 3 Tilfælde af denne Sygdom i Fosnes Distrikt var Hjelpekone anvendt ved Fødselen; en af Patienterne døde. I Vikten Distrikt optraadte ogsaa Feber under Puerperiet hos nogle Fødende, der var betjente af uexaminerede Hjælpersker. (Fretheim).

Skarlagensfeber var adskillig mere udbredt end Aaret forud. Af de i det Hele anmeldte 316 Tilfælde forekom 150 i Stjørdalen Distrikt, de Fleste

I nordre Trondhjems Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

218

Nordre Trondhjems Amt. 1895.

	Ialt kjendte		Tiden er opgivet for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Tilfælde.	Dødsfald.													
Exantematisk Tyfus	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Tyfoidefeber	45	2	45	11	2	3	4	-	5	-	2	5	2	5	6
Cerebrospinalmeningit	2	2	2	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Barsel-feber	21	3	21	4	2	3	2	-	1	1	3	-	2	1	2
Vandkopper	34	-	34	4	10	2	2	1	1	1	3	-	2	6	2
Skarlagen-feber	316	14	316	38	30	58	24	18	14	9	20	16	26	34	29
Røde Hunde	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mæslinger	13	-	13	1	2	3	2	2	1	-	2	-	-	-	-
Rosen	83	4	83	12	10	12	7	8	3	2	4	2	4	6	13
Kighoste	127	1	127	-	1	-	-	7	-	-	2	18	31	37	31
Difteri	81	18	80	20	7	2	11	1	4	1	2	3	6	12	11
Strubehoste	5	2	3	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-
Kusma	58	-	58	-	-	2	1	8	2	25	11	-	2	2	5
Akut Katarr i Luftveiene og Bronkit	1279	22	1279	130	138	149	133	115	117	63	75	51	80	79	149
Katarralsk og follikulær Angina	359	-	359	52	36	40	23	22	20	27	25	22	33	23	36
Influenza	660	10	660	48	54	93	150	109	44	18	14	9	24	47	50
Lungebetændelse	315	57	315	28	41	51	35	45	21	8	7	7	15	24	33
Pleurit	110	7	110	9	9	14	13	8	11	14	6	5	6	4	11
Gigtfeber	117	5	117	15	13	14	11	6	8	5	6	4	3	12	20
Diarré, akut, og indenlandsk Kolera	596	17	595	39	24	30	46	32	38	101	105	50	57	42	31
Blodgang	7	-	7	-	-	-	4	3	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	4230	164	4226	412	380	476	470	386	290	275	287	192	293	335	430

I nordre Trondhjems Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Fordeling paa Lægedistrikterne:																			
	1		2		3		4		5		6		7		8		9		10	
	Stjor- dalen.		Frosten.		Levanger.		Inderøen.		Stenkjær.		Grong.		Namsos ¹⁾ .		Fosnes.		Kolver- eid.		Vikten.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Exantematisk Tyfus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Tyfoidefeber	17	-	14	1	-	-	4	-	4	-	-	-	3	1	-	-	-	-	3	-
Cerebrospinalmeningit	-	-	-	-	-	-	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselfeber	-	-	2	-	4	-	3	-	1	-	2	-	1	1	3	1	-	-	5	1
Vandkopper	-	-	-	-	20	-	-	-	3	-	2	-	6	-	1	-	2	-	-	-
Skarlagensfeber	150	6	5	1	43	1	44	2	5	-	7	1	39	2	-	-	19	1	4	-
Røde Hunde	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mæslinger	-	-	-	-	4	-	3	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-
Rosen	13	-	5	-	25	1	11	-	4	-	4	-	2	-	1	-	11	2	7	1
Kighoste	7	1	-	-	3	-	13	-	73	-	31	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Difteri	15	2	19	5	17	1	2	-	2	1	5	5	7	-	5	2	1	-	8	2
Strubehoste	1	1	1	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Kusma	-	-	-	-	-	-	1	-	4	-	1	-	7	-	4	-	9	-	32	-
Akut Katarr i Luftveiene og Bronkit	162	3	59	-	406	2	126	3	274	8	68	1	68	1	14	-	40	2	62	2
Katarralsk og follikulær Angina	55	-	16	-	127	-	46	-	34	-	10	-	45	-	11	-	8	-	7	-
Influenza	18	-	30	-	159	2	90	2	225	2	-	-	61	1	36	-	37	3	4	-
Lungebetændelse	16	4	10	2	82	13	67	14	47	11	14	2	33	3	10	3	22	4	14	1
Pleurit	16	1	7	-	28	-	4	1	8	1	9	2	10	-	9	2	3	-	16	-
Gigtfeber	16	-	13	2	29	-	17	2	19	-	5	-	7	1	2	-	5	-	4	-
Diarré, akut, og indenlandsk Kolera	100	3	10	-	141	5	90	2	125	2	11	-	58	1	12	1	26	1	23	2
Blodgang	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	-
Tilsammen	586	21	191	11	1088	25	525	28	832	25	170	11	348	11	108	9	183	13	199	10

¹⁾ Efter de i Aarets Løb indkomne Maanedslister.

Liste over forskjellige

	Ialt opgivne		Børn.		Voxne.		1	
	Tilfælde.	Dødsfald.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Stjørdalen.	
							Tilf.	Dsf.
Kronisk Rheumatisme	236	1	-	2	130	104	22	-
Fnat	388	-	115	99	81	93	93	-
Skurv	10	-	3	1	3	3	-	-
Kjertelsyge	125	-	53	61	4	7	36	-
Rakit	70	4	41	29	-	-	46	1
Tuberkuløse Betændelser og Miliær- tuberkulose	79	23	26	14	19	20	9	3
Lungetuberkulose	252	135	10	17	98	127	32	20
Kræft	88	67	1	-	40	47	13	13
Morbus Brightii	60	14	8	6	25	21	16	4
Blegsot og Anæmi	487	-	24	68	49	346	58	-
Livmodersygdomme	159	-	-	1	-	158	3	-
Kardialgi, kronisk Gastrit og Dyspepsi	699	2	16	25	296	362	51	-
Ormesygdomme	1	-	1	-	-	-	-	-
Drankersygdomme	5	-	-	-	5	-	-	-
Struma	7	-	-	-	-	7	-	-
Brøk	80	6	8	3	47	22	7	-
Luxationer	21	-	2	2	6	9	7	-
Benbrud	104	2	21	6	45	30	4	-

i Aarets sidste Maaneder. I Begyndelsen var Epidemien meget mild; men senere indtraf flere alvorlige Komplikationer og Eftersygdomme. Hos en Gut paa 9 Aar indtraadte efter nogle Timers Sygdom Bevidstløshed og Død inden 1 Døgn. Sygdommen optraadte over hele Distriktet, sjældnest i Hegre. (Conradi). — I Levanger Distrikt standsede en Epidemi med gennemgaaende let Forløb udpaa Vaaren. Inden Inderøen Distrikt fik Sygdommen betydelig Udbredelse paa Ytterøen, da den i Begyndelsen antoges for Mæslinger. En Epidemi om Sommeren i den vestlige Del af Inderøen Herred lykkedes det i Tide at standse. — I Namsos Distrikt herskede i Februar og Marts en Epidemi i Overhallen, hvorhen Smitten antoges bragt fra Hølandet, Annex til Grong. Det oplystes, at Sygdommen antagelig siden Juletider Aaret forud var optraadt epidemisk i en enkelt Grænd, Nordgaardene i Skage Annexsogn, uden at Læge var underrettet eller tilkaldt; sandsynligvis var Smitten bleven spredt udover Bygden gennem Skolen, hvorfor denne i nogen Tid lukkedes. Trykte Paabud fra Sundhedskommissionen for at hindre Smittens Udbredelse blev omdelte og opslaaede paa hensigtsmæssige Steder. (Roll). I de øvrige Distrikter synes ikke Skarlagensfeber at have havt større Udbredning.

behandlede Sygdomme.

Fordeling paa Lægedistrikterne:															
2		3		4		5		6		8		9		10	
Frosten.		Levanger.		Inderøen.		Stenkjær.		Grong.		Fosnes.		Kolvereid.		Vikten.	
Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
6	-	73	-	34	-	55	1	21	-	15	-	7	-	3	-
24	-	50	-	50	-	84	-	16	-	4	-	13	-	54	-
-	-	-	-	2	-	1	-	5	-	1	-	-	-	1	-
13	-	14	-	25	-	17	-	9	-	3	-	-	-	8	-
1	2	14	1	1	-	2	-	1	-	2	-	-	-	3	-
2	2	23	4	14	3	10	4	3	1	2	-	2	2	14	4
7	20	74	23	30	25	40	13	4	7	29	6	14	8	22	13
4	7	24	12	19	16	14	6	4	4	-	-	7	6	3	3
2	2	18	2	4	-	11	4	2	-	3	-	1	-	3	2
22	-	153	-	53	-	98	-	17	-	40	-	20	-	26	-
16	-	60	-	19	-	25	-	4	-	10	-	6	-	16	-
42	1	239	-	86	1	118	-	19	-	21	-	66	-	57	-
-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	4	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	5	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
5	1	30	1	7	1	18	-	1	-	5	1	2	1	5	1
-	-	10	-	1	-	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-
6	-	29	-	25	-	25	2	5	-	7	-	-	-	3	-

Af **Kighoste** anmeldtes ialt 127 Tilfælde mod 61 Aaret forud; de Fleste forekom udover Høsten i Stenkjær Distrikt, særlig i Stenkjær Ladested samt i Grong Distrikt. Ved Aarets Slutning begyndte en Epidemi i Inderøen Distrikt.

Difteri er ikke forekommet saa sjelden inden Amtet siden 1888; der angrebes og døde:

i 1895:	81	og	18	—	22,2 pCt.
- 1894:	250	-	80	—	32,0 —
- 1893:	312	-	75	—	24,1 —
- 1892:	335	-	93	—	27,8 —
- 1891:	728	-	159	—	21,8 —
- 1890:	694	-	124	—	17,0 —
- 1889:	268	-	95	—	35,3 —
- 1888:	71	-	18	—	25,4 —

I Stjørdalen Distrikt forekom i alle Distriktets Herreder tilsammen 15 Tilfælde i Aarets første Halvdel. — I Frosten Distrikt har der gennem en Række af Aar i Leksvikstrandens Markabygd ved Vintertidens Indtræden vist sig Difteri. Sygdommen begyndte ogsaa dette Aar i Ok-

tober i Strandmarkabygden og udbredte sig langsomt i November og December over den hele Markabygd. Der anmeldtes 18 Tilfælde med 5 Døde. Paa den i Medicinalberetningen for 1894 omtalte Gaard Hyndøen, hvor Sygdommen siden 1891 af og til er opstaaet, idet den har angrebet til Huset nyankomne Tjenere, indtraf ogsaa i 1895 et enkelt Tilfælde, hos en Hjelpekone, der fik Sygdommen i stærk Grad. Markabygdens Befolkning staaer meget lavt, hvad Renlighed og Sundhedspleie angaar. (Nilssen). I Fosnes Distrikt optraadte Differi paa Gaarden Horstad i Sørfatanger i April. 5 Børn angrebes, og 2 døde inden 3 forskellige Familier, der boede i Nærheden af hverandre. Smitten antages bragt ved hjemvendende Fiskere. — I Vikten Distrikt forekom i Aarets to første Maaneder nogle Tilfælde som Rest efter nærmest foregaaende Aars Epidemier. (Fretheim). I de øvrige Distrikter synes der af Sygdommen kun at være forekommet faa og spredte Tilfælde.

Kusma forekom som Epidemi i Fosnes Herred, samt i Vikten Distrikt.

Angina. Fra Vikten Distrikt omtales Forekomsten af mange Tilfælde af en temmelig voldsom Angina, særlig i den nordvestlige Del af Viktenørerne; hos de Faa, der kom til Lægeundersøgelse, fandtes intet Belæg i Svælget, men betydelig Hævelse og Feber. (Fretheim).

Af **Influenza** opføres et mindre Antal Angrebne end Aaret forud (660 mod 896 i 1894). De fleste Tilfælde forekom i Marts—Mai, men Sygdommen holdt sig gjennem det hele Aar og blussede paa Nyt op mod dets Slutning. Forløbet var i det Hele mildt og kortvarigt og Eftersygdomme ikke saa almindelige eller alvorlige som i tidligere Epidemier.

Lungebetændelse optraadte med omtrent samme Hyppighed som Aaret forud. I Mosviken og Verran Herred af Inderøen Distrikt antog Sygdommen en ren epidemisk Karakter, saa Lægen flere Gange maatte gaa fra Nabo til Nabo for at behandle den. Blandt Værksarbejderne paa Ytterøen døde af 7 Angrebne de 4; de Angrebne, der boede paa 4 tæt ved hinanden liggende Pladse, var alle gamle og slidte Arbeidsmennesker, der havde ringe Modstandskraft. Sygdommen optraadte strax fra Begyndelsen astenisk med stærk Prostration af Kræfterne. I de Tilfælde, som helbrededes, var Defervescenten lytisk og Rekonvalescenten lang. (Synnestvedt).

Akut Diarré og indenlandsk Kolera. I Inderøen Distrikt herskede i Sommermaanederne en temmelig udbredt Gastroenterit med Brækninger, blodige Diarréer, stærke Tenesmer og ofte Endetarmsfremfald. Den antog ikke sjelden Form af en Dysenteri og holdt de Syge maanedvis i Sengen. Epidemien viste sig udtalt smitsom, idet den angreb den hele Husstand, hvor den viste sig. (Synnestvedt).

Blodforgiftning. Fra Fosnes Distrikt berettes om et Dødsfald af Pyæmi, hvor en Værkefinger var bleven behandlet med Omslag af Koexkrementer. Folket er i det Hele forresten meget bange for Blodforgiftning, saa at selv de ubetydeligste Beskadigelser kommer under Lægebehandling. (Fugelli). — I Vikten tilskriver Folket Søvandet Skylden for de hyppige Panaritier, Lymfangiter og alvorligere pyæmiske Infektioner. Distriktslægen mener derimod, at uden dettes Indflydelse vilde disse Sygdomstilfælde være endnu hyppigere. (Fretheim).

Veneriske Sygdomme. Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde sees af Tabel Side 223.

Til Oplysning om en Del andre af Lægerne behandlede Sygdomme henvises til Tabel Side 220 og 221.

Veneriske Sygdomme.

Sygdom.	Tilfælde.	Dødsfald.	Fordeling paa Lægedistrikterne:									
			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
			Stjor- dalen.	Frosten.	Levanger.	Inderøen.	Stenkjær.	Grong.	Namsos.	Fosnes.	Kolver- eid.	Vikten.
			Tilf. Dsf.	Tilf. Dsf.	Tilf. Dsf.	Tilf. Dsf.	Tilf. Dsf.	Tilf. Dsf.	Tilf. Dsf.	Tilf. Dsf.	Tilf. Dsf.	Tilf. Dsf.
Veneriske Saar	5	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	4
Syfilis, konstitutionel	19	1	-	-	3	1	1	1	3	2	6	3
— , hereditær	2	2	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Gonorré	48	-	-	-	3	7	4	3	2	11	3	8

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne Dødsårsager			
	ialt.	Lunge- tuberkulose.	af epidemiske Sygdomme.	af ikke epidemiske Sygdomme.
Stjördalen	97	20	21	76
Frosten	82	20	11	71
Levanger	114	23	25	89
Levanger By	15	3	2	13
Bygder	99	20	23	76
Inderøen	134	25	28	106
Stenkjær	93	13	25	68
Stenkjær By	23	-	8	15
Bygder	70	13	17	53
Grong	50	7	11	39
Namsos	11	-	11	-
Namsos By	5	-	5	-
Bygder	6	-	6	-
Fosnes	19	6	9	10
Kolvereid	42	8	13	29
Vikten	47	13	10	37
Nordre Trondhjems Amt	689	135	164	525
Deraf i Byer	43	3	15	28
— Bygder	646	132	149	497

Fnat synes fremdeles at være meget udbredt inden Amtet. — Fra Frosten Distrikt bemærkes, at da Foranstaltningerne for at hindre Sygdommens Udbredelse kræver Pengeudlæg, foretages der i den Henseende Intet fra Kommunistyrelsernes Side. (Nilssen). — I Stenkjær Distrikt forekom Fnat især i Beitstaden; Smitte angaves ofte indført ved Gjætere fra Aafjorden og Bjørnør. (Bugge). — I Grong Distrikt er Skovhusene, hvor mange Tømmerhuggere bor sammen, Arnesteder for Sygdommen. (Kraft). — Fra Vikten Distrikt beskrives den som en ren Landeplage. Mangel paa Renlighed, Umuligheden af

Fødte og Døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde					
	levende.	dødfødte.	ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Barselseng.	ved ulykkelige Hændelser.	ved Selvmord.
Stjørdalen	266	6	185	28	1	-	2	1
Frosten	247	6	130	20	-	-	5	.
Levanger	284	9	178	21	1	-	5	.
Levanger By	24	3	19	3	-	-	1	-
Bygder	260	6	159	18	1	-	4	-
Inderøen	258	9	151	14	1	-	2	1
Stenkjær	211	2	150	19	1	-	4	1
Stenkjær By	42	-	24	7	1	-	-	-
Bygder	169	2	126	12	-	-	4	1
Grong	182	6	97	9	3	1	1	1
Namsos	185	3	90	12	1	-	1	-
Namsos By	68	2	25	4	-	-	-	-
Bygder	117	1	65	8	1	-	1	-
Fosnes	139	2	54	5	2	1	4	-
Kolvereid	174	5	68	8	1	-	1	-
Vikten	148	5	72	20	5	-	1	-
Nordre Trondhjems Amt	2094	53	1175	157	15	2	26	4
Deraf i Byer	134	5	68	14	1	-	1	-
— i Bygder	1960	48	1107	143	14	2	25	4

en grundig Desinfektion samt stadig frisk Indførsel fra Kystens Fiskevær, danner de store Hindringer for Sygdommens Udryddelse. (Fretheim).

Lungetuberkulose. Fra Stjørdalen Distrikt berettes, at denne Sygdom i senere Aar særlig har hjemsøgt Meraker, hvorfor der af Sundhedskommissionen blev truffet særlige Foranstaltninger mod dens Udbredelse. Der blev saaledes nedsat en Komité paa 3 Medlemmer, som efter Ordre fra Ordføreren skulde paase, at de af de Afdødes Efterladenskaber, som ikke kunde desinficeres, opbrændtes, og at Værelserne rengjordes. (Conradi). — Den i Medicinalberetningen for 1894 omtalte Tiltagen af Lungetuberkulose i Frosten Distrikt, er ogsaa iagttaget i 1895; Sygdommen er optraadt som spredte Tilfælde, ikke hos nogen tidligere tuberkuløs Slægt. Nogle af Patienterne havde dog paadraget sig Sygdommen udenfor Distriktet. (Nilssen). — Ogsaa i Levanger og Inderøen Distrikter er Sygdommen i Tiltagende. — I Fosnes Distrikt er den sørgelig udbredt baade i Fosnes og Flatanger, især i sidstnævnte Herred, hvor Levemaade og Beboelsesrum er daarligere end i Fosnes. I de allerfleste Tilfælde har Sygdommen kunnet spores som Familiesygdom. Frygten for Smitte har bevirket, at større Forsigtighed end tidligere iagttages med de Tuberkuløses Opspyt. (Fugelli). — Dødsfald af Lungetuberkulose udgjorde for det hele Amt 19,6 pCt. af samtlige kjendte, ved Sygdom foraarsagede Dødsfald og 25,7 pCt.

Obstetriciske Operationer i nordre Trondhjems Amt.

Indikation.	Tangforløsning.			Vending.		Udtrækning ved Bækkenendeleie.		Perforation.	Efterbyrdsoperation.
	Mødre.	Børn.		Mødre.	Børn.	Mødre.	Børn.	Moder.	Moder.
	lev.	lev.	dødf.	lev.	lev.	lev.	dødf.	lev.	lev.
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer	18	¹⁾ 19	-	-	-	1	²⁾ 1	-	-
Bækkensneverhed	3	2	1	-	-	1	1	1	-
Barselkrampe	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Ueftergivelige Fødselsdele	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Isseleie med Panden fortil	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Skjævt Isseleie	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	2	2	-	-	-	-
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Tilsammen	25	23	3	2	2	2	2	1	1
		26							

¹⁾ Deraf en 1ste Tvilling, 2den (dødf.) forløstes ved Udtrækning, hvor Udfaldet for Moderen (lev.) findes anført. ²⁾ 2den Tvilling, 1ste forløstes ved Tang.

af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme. For Byerne var Forholdet henholdsvis 6,9 pCt. og 10,7 pCt. og for Bygderne 20,4 pCt. og 26,6 pCt.; herved maa dog specielt bemærkes, at der fra Namsos Distrikt med henved 40 pCt. af Amtets Bybefolkning kun er opgivet en Del Dødsfald af epidemiske Sygdomme, ingen af Tuberkulose. Forøvrigt henvises til Tabel Side 223.

Kræft foraarsagede i Inderøen Distrikt 10,5 pCt. af alle Dødsfald. (Synnestvedt).

Af **Brok** opføres 80 Tilfælde med 6 Dødsfald. Sædet var hos 77 følgende: Hernia inguinalis 56, cruralis 13, umbilicalis 8.

For **Benbrud** behandledes 104 Personer, hvoraf 2 døde. Sædet er hos 99 opgivet saaledes:

Fractura cranii	2	Fractura ulnæ	1
— ossium nasi	1	— digitor. manus	3
— claviculæ	5	— colli femoris	5
— costarum	23	— femoris	13
— columnæ	1	— patellæ	3
— scapulæ	1	— cruris	8
— humeri	10	— tibiæ	2
— antibrachii	1	— fibulæ	6
— radii	11	— malleolorum	3

Af **Luxationer** opgives 21 Tilfælde, hvis Sæde var følgende: Luxatio humeri 13, antibrachii 3, radii 4, ulnæ 1.

Om Amtets **Sindssyge** se den almindelige Beretning.

Obstetriciske Operationer. Af Læger udførtes 32 saadanne, deraf i Stjørdalen Distrikt 3, Frosten 2, Levanger 8, Inderøen 2, Stenkjær 9, Grong 4, Fosnes 3, Kolvereid 1. Indikationer og Udfald sees af Tabel Side 225.

Paa **Barselseng** døde efter Presternes Opgaver 2 Kvinder. Lægerne har opgivet 3 Dødsfald paa Barselseng, samtlige af Barselfeber.

Antallet af **Fødte** og **Døde** sees af Tabel Side 224.

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 919 Fødte og Forholdet mellem Fødte og Døde = 100 : 56,1.

De **hyppigste Dødsarsager** var:

Dødsarsag.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		Byer.	Bygder.
Lungetuberkulose	135	3	132
Alderdomssvaghed	79	6	73
Kræft	67	3	64
Lungebetændelse	57	5	52
Organisk Hjertesygdom	27	1	26
Hjerneslag	26	3	23
Tuberkulose Betændelser	23	4	19
Akut Bronkit	22	3	19
Kronisk Bronkit	19	2	17
Difteri	18	-	18

Veirliget. Vinteren var meget kold og streng, tildels med rigelig Nedbør, Vaaren kom tidlig, den første Del af Sommeren var varm og tør, men fra August indtraadte en længere Regnperiode, der tilintetgjorde de tidligere gode Udsigter for Aarsvæksten.

Levemaaade og hygieniske Forhold. Distriktslægen i Stjørdalen skriver: «De hygieniske Forhold synes at være temmelig daarlige. Befolkningen er gennemgaaende skiddenfærdig og staar i saa Henseende paa samme Standpunkt, som for henved 20 Aar siden. Det er meget almindeligt at bruge dobbelte Vinduer i det som oftest eneste Værelse, som Familien om Vinteren benytter til Alt muligt, og med Flid sørges der for, at selv den fineste Aabning tildækkes. Noget, som med Rette kan føre Navn af Udluftning, foretages aldrig. Kosten er i Regelen god, men ensformig. Der hersker adskillig Fattigdom i Distriktet, især paa Strandstedet Stjørdalshalsen, og meget Tiggeri foregaar baade aabenlyst og i det Skjulte. Der drives ikke saa liden industriel Virksomhed inden Distriktet; saaledes findes omtrent 15 Skiferstensbrud, hvoraf de Fleste jevnlig sysselsætter mange Folk, desuden Sag- og Møllebrug, 4 Meierier, hvoraf 2 drives med Damp, endvidere et Brændevinsbrænderi og i Meraker et Træsliberi, hvilke begge skaffer mange Folk daglig Fortjeneste. Paa Stjørdalshalsen og langs Kysten henimod Aasen ernærer Mange sig ved Fiskeri. Fisken afsættes for en Del her, men ikke saa lidet gaar til Trondhjem. (Conradi). — Fra Frosten Distrikt anføres, at den forholdsvis store Sygelighed blandt Kvinderne maa tilskrives den Omstændighed, at de paalægges mere Slid og Slæb og faar mindre Hvile end andetsteds. Medens Mandfolkene tager sig tilstrækkelig Ro efter hvert af sine 7 Maaltider, har Kvinderne sit Stræv med Opvasken i Mellemtiderne og faar sjelden eller aldrig nogen Middagshvil. I Aannetiderne bliver Nattesøvnen indskrænket til 4—5 Timer, da Folkene begynder Arbeidet Kl. 5 om Morgen, og Kvindfolkene derfor maa have Maden paa Bordet Kl. 4½. Nogen iøinefaldende, væsentlig Forandring i Distriktets økonomiske Tilstand har heller ikke i 1895 gjort sig gjældende. Af Poteter og Rodfrugter blev der et betydeligt Udbytte i det forudgaaende Aar, og da en saadan Høst er af allerstørste Betydning, især for Husmændene paa Frosten, har der intetsteds kunnet mærkes økonomisk Trang. Sildefisket slog Feil inden Distriktet; Brugen af salt Sild til dagligdags maatte derfor indskrænkes, hvilket forvoldte adskillig Misnøie; Sild er jo her en nødvendig Betingelse for, at Befolkningen kan befinde sig vel; men Silden maa være billig. Aarene 1894 og 1895 var gode Foderaar, hvorfor Adgangen til Melkeforsyning har været let; den separerede Melk, der nu er mest almindelig, faar ingen Paaskjønnelse af Kjøberne — vistnok med Rette. Forøvrigt klager man her som overalt over, at Landmanden ikke faar tilstrækkelig Betaling for sine Varer, og at Evnen til at kunne bære de stigende Skattebyrder stadig forringes. Ikkedestomindre er der ingen Indskrænkninger at mærke i det selskabelige Samliv. «Tredages-», ja «Firedages-Brylluper» er fremdeles det Almindelige, og enhver, der kommer ind til en Familie, om det blot angaar et hverdagsligt Ærinde, maa trakteres med Kaffe og Hvedebrød. Brugen af Rusdrikke har, fornemmelig blandt Smaafolk, aftaget adskilligt paa Grund af Fordyrelsen og Vanskelighederne ved at forskaffe sig dem; de benyttes nu saagodtsom alene til Vederkvælgelse i Julen og ved særegne Anledninger. Fylderier og dermed forbundne Udskielser er i stadigt Aftagende. Det fortjener — gjentagende — Omtale, at der i Distriktet neppe nu blandt Gaardbrugerne findes nogen af disse gamle professionelle Drankere, der «drak op» Gaard og Grund. Den moderne Luxus er overhovedet banlyst fra disse Trakter, og enhver tidsmæssig Forbedring maa længe og nøie granskes, forinden man skrider til at vedtage den som en nyttig Foranstaltning. Derfor gaar det trægt og langsomt med at faa gennemført ogsaa de Fordringer, Nutiden stiller til en velordnet Sundhedspleie. Men Tidsaaendens jevne Tryk er det i

Længden ikke saa let at unddrage sig; Veien for den «finere» Levemaade er betraadt, og derved indsmugles Adskilligt, som kommer Sundhedspleien tilgode, f. Ex. større Renlighed, hensigtsmæssigere Behandling og Tilberedning af Fødemidlerne, sundere Boliger o. s. v. (Nilssen). — I Levanger Distrikt maa de sanitære Forhold siges at være ganske gode. Der er i det Hele en sund, kraftig og legemlig vel udviklet Befolkning. (O. Hiorth). — Fra Grong Distrikt skriver Distriktslæge Kraft: «Paa Grund af Distriktets store Udstrækning er Forholdene inden dets forskjellige Dele meget ulige. Snaasen er en Bygd af Gaardbrugere med jevn, tildels betydelig Velstand, frugtbar Jord og et Klima, der ikke er fuldt saa barsk som i den øvrige Del af Distriktet. Der er adskillig god Skog; — men Skogdriften spiller en underordnet Rolle ved Siden af Jordbruget. Grong, der tilhører Namsens Dalføre, har et barskere Klima og en fattigere Jord, men mere Skog end Snaasen. Da Namdalen ikke som de fleste andre Dalfører i Landet ender som en Cul de sac inde i en Fjeldmasse, men umærkeligt gaar over i et fladt eller kuperet Land — Namskogen og Vefsens —, hvor der ikke findes nogen tværgaaende Bjergkjede af nævneværdig Betydning, ligger Dalen aaben for Stormene nordfra. Dels som Følge heraf, dels paa Grund af Nærheden af det aabne Hav er Klimatet yderst stormfuldt. Hurtige Temperaturforandringer er almindelige og Forholdet med Nedbør lunefuldt. Til Hoveddalføret fører to Sidedale, Høilandet, hvor Forholdene ligner dem i Snaasen, og Sandøldalen, en tyndt befolket, yderst trang Skogdal, gennem hvilken den nye Mellemrigsvei til Norli og Gjedeidet i Jämteland fører. Liernes Prestegjeld er vidt forskelligt fra det øvrige Distrikt. Det danner ligesom et Stykke Jämteland, der er skudt ind i Norge, — vidtstrakte Skogstrækninger, adskilte ved eller gennemskaaarne af lave Aasrygge og opfyldte af en Mængde større og mindre Søer. Mange af disse, saasom Kvesøen og Murum i Norli samt alle Søerne i Sørli har sit Udløb til den botniske Bugt. Befolkningen i Snaasen og Grong hører til de mest Oplyste nordenfjelds, og allerøverst staar vel i saa Henseende Beboerne af Grongs Hovedsogn og Annexet Høilandet. Sands for Udvikling og Fremskridt paa mange Omraader og en stærk Interesse for Tidens Strømninger paa det sociale og politiske Felt er fremherskende Træk hos Folket. Madstellet er ret tilfredsstillende, og den vanlige nationale Landskost er ogsaa her den almindelige. Renligheden er særdeles tilfredsstillende. Derimod staar Bygningen af Beboelseshuse paa et lavt Standpunkt, da disse som Regel er kolde og trækfulde (enkelte Værelser). Dette Forhold bidrager til, at Muskelrheumatisme samt akut Bronkit hos Smaa børn er saa overordentlig almindelig. I Herredets Udkanter, saasom Tronæs, Rørviken, Sandøldalen — tildels ogsaa Harran staar Civilisationen betydelig lavere end i Hovedsognet og paa Høilandet. Lierne var indtil for faa Aar siden saa godt som uden nogen Veiforbindelse med Udenverdenen, og Befolkningen ligger derfor langt tilbage i Oplysning. Madstel, Jordbrug, Klædedragt, Huse o. s. v. minder om en længst forsvunden Tid, — og med Renligheden er det smaat bevendt. Dog er Norli gaaet noget fremad, siden Mellemrigsveien kom i Stand. Men i Sørli er Forholdene mere end primitive, som venteligt kan være, da der slet ingen Vei fører gennem Bygden, men Folket er henvist til Søerne, der ofte er ufarbare. Med Hensyn til Næringsveiene spiller, som ovenfor nævnt, i Snaasen Jordbruget første Rolle, idet Skogdriften her er af underordnet Betydning. Større Vigtighed har de vidtstrakte Skoge i Grong og Lierne, hvor en stor Del af Befolkningen finder sin Næring som Tømmerhuggere og Flødere. Libyggen saavelsom Grongingen er ypperlige Skogarbeidere, og Mange af dem taaler det strabadsøse Vinterliv i Skogen i lange Aarrækker. I det Hele taget hører vistnok Befolkningen i Grong og Lierne til de mest haardføre i Landet. I Sommer- og Høstmaanederne har Grong

og Lierne en betydelig Indtægt af Turisttrafiken (Laxefiskere og Elgjægere). — I Fosnes Distrikt er Befolkningen meget ædruelig, det er en stor Sjældenhed at se en beruset Mand. I de senere Aar har Ungdommen begyndt at komme sammen Lørdags- og Søndagskveldene, dels for at spille Kort og dels til Dans. At Brændevin medbringes til disse Sammenkomster kan hændes, men det nydes sjælden til Overmaal. Tobak bruges i store Mængder, mest til Skraa, mindre til Røgning. Torske-, Silde- og Laxefiskerierne udgjør Befolkningens vigtigste Indtægtskilde. Sildefisket Høsten 1895 gav et ringe Udbytte paa Grund af Sildens daarlige Kvalitet og de ualmindelig lave Priser; der stod en Masse Sild under Land. Torskefisket baade paa Gjeslingerne og paa Fiskeværerne i Flatanger gav kun maadeligt Udbytte, Laxefisket ogsaa under det Gjennemsnitlige. Befolkningens økonomiske Evne var saaledes ringe. (Fugelli). — I Kolvereid Distrikt maa de hygieniske Forhold i sin Almindelighed siges at være taalelig tilfredsstillende. Levemaaden er dog daarlig og uhensigtsmæssig. Fiskeri, desuden Skogdrift og Jordbrug er de vigtigste Næringsveje. Befolkningen omtales som ædruelig, men i moralsk og sædelig Henseende staar den gennemgaaende lavt. Boligerne er for det Meste daarlige og trækfulde. (Knudtzon). — I Vikten Distrikt er forskellige Former af Ventrikellidelser almindelige paa Grund af den næsten fuldstændig manglende Madlavningskunst. Her savnes den Skole, der paa andre Kanter af Landet ligger i, at Bonde- og Husmandsjenter tager Tjeneste hos «bedre Stillede». De foretrækker at gaa halvt ledige hjemme det meste af Aaret, for at kunne være med paa «Fiskeværking» i nogle Maaneder, hvad der synes dem mere lønnende. Maaske sker det dog oftest for den «kjære Friheds» Skyld. En Husholdningsskole vilde derfor ogsaa her være en i sanitær Henseende gavnlig Foranstaltning. (Fretheim).

Kvaksalvervæsen. I Stenkjær Distrikt søges Kvaksalverhjælp ofte. En «Leddoktor», der bekendtgjør sin Ankomst til Trondhjem under Markeder, bor i Distriktet og gjør sig nu og da skyldig i beklagelige Misgreb. (J. Bugge). — I Fosnes Distrikt har Befolkningen i Flatanger særlig Tro til en Kvaksalverske fra Vikten. Hun har i Aarets Løb gjort flere indbringende Ture til Flatanger. (Fugelli).

Sygehuse. Der findes 2 Amtssygehuse, det ene, Indherreds Sygehus, i Levanger By, det andet, Namdalens Sygehus, i Vemundvik nær Namsos By; Isolationslokaler for epidemiske Syge findes ved begge Amtssygehuse og desuden i Værdalen og i Stenkjær By. Sygepleiersker haves for Levanger med Omegn og for Værdalen.

Badeindretninger. Ved Sygehuset i Levanger findes en Badeanstalt for Romerbad, Damp- og Karbad, og i Stenkjær findes 2 Badeanstalter. Paa Sygehuset ved Namsos kan erholdes Damp-, Kar- og Styrtebad; desuden er der en privat Badeanstalt for Karbad.

Om Amtets **Apothek** se den almindelige Beretning.

Følgende Tabel giver Oplysning om Antallet af behandlede fattige Syge, Møder i Sundhedskommissioner, Vaccinerede og retsmedicinske Forretninger.

Lægedistrikter.	Fattigsygepleien.		Sundheds- kommis- sioner. Antal Møder,	Vakci- nerede.	Retsmedi- cinske Forret- ninger.
	Antal an- meldende Læger.	Fattige Syge.			
Nordre Trondhjems Amt	15	1799	42	1779	10
Stjørdalen	2	172	¹⁾ 9	318	2
Frosten	1	80	²⁾ 1	172	-
Levanger	3	395	³⁾ 10	240	4
Inderøen	3	431	⁴⁾ 4	350	-
Stenkjær	2	277	⁵⁾ 10	164	3
Grong	1	163	⁶⁾ 3	217	-
Namsos	-	-	-	-	-
Fosnes	1	92	⁷⁾ 1	103	-
Kolvereid	1	95	⁸⁾ 4	125	1
Vikten	1	94	-	90	-

¹⁾ Nedre Stjørdalen 2, Hegre 4, Meraker 3. ²⁾ Aasen 1. ³⁾ Værdalen 3, Skogn 2, Levanger Herred 2, Levanger By 3. ⁴⁾ Ytterøen 1, Mosviken og Verran 2, Inderøen 1. ⁵⁾ Stod 2, Egge 2, Skei 2, Beitstaden 2, Stenkjær Ladested 2. ⁶⁾ Grong 1, Snaasen 1, Lierne 1. ⁷⁾ Fosnes 1. ⁸⁾ Kolvereid 1, Nærø 2, Foldereid 1.

XVIII. Nordlands Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i km. ²	Tilstedev. Indb. 1ste Jan. 1891.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpe- vaccinatører.
Amtet		37958,50	132 447	40	3	75	59
1. Brønnø		2 391,99	11 917	3	-	6	5
	Bindalen	1199,16	2 467	-	-	2	2
	Brønnø	5 709	2	-	2	1	
	Velfjorden	1046,07	1 363	-	-	1	1
	Vega	146,76	2 378	1	-	1	1
2. Alstahaug		1 262,94	1 1830	4	-	6	3
	Alstahaug	400,87	4 373	3	-	3	1
	Herø	3 919	-	-	1	1	
	Tjøtta	862,07	3 538	1	-	2	1

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i km ² .	Tilstedev. Indb. 1ste Jan. 1891.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpe- vakter.
3. Vefsen	.....	7 067,38	7 380	2	-	4	3
	Mosjøen, Ladested ..	0,83	1 160	2	-	2	-
	Vefsen	5 158	5 158	-	-	1	2
	Hatfjeldsdalen	1 062	1 062	-	-	1	1
4. Ranen	.....	5 064,53	13 652	3	-	6	5
	Nesne	637,85	3 421	1	-	1	1
	Dønnes	1 486	1 486	-	-	1	1
	Hemnes	4 733	4 733	1	-	2	2
	Mo	4 012	4 012	1	-	2	1
5. Lurø	.....	2 321,77	8 288	2	-	4	4
	Lurø	267,90	2 143	-	-	1	1
	Trænen	437	437	-	-	1	1
	Rødø	2 053,87	2 604	1	-	2	1
	Melø	3 104	3 104	1	-	1	1
6. Gildeskaal	.....	1 849,77	5 315	1	-	2	3
	Gildeskaal	3 637	3 637	1	-	1	2
	Beieren	1 678	1 678	-	-	1	1
7. Bodø	.....	535,79	8 040	3	2	3	2
	Bodø, Kjøbstad	0,70	3 791	3	2	1	-
	Bodø	535,09	4 249	-	-	2	2
8. Folden	.....	2 270,75	4 214	1	-	3	3
	Sørfolden	2 270,75	2 315	1	-	1	1
	Nordfolden—Kjerringø	1 899	1 899	-	-	2	2
9. Skjerstad	.....	3 980,19	7 148	3	-	3	3
	Skjerstad	1 505,33	4 426	2	-	2	2
	Saltdalen	2 474,86	2 722	1	-	1	1
10. Steigen	Steigen	433,74	3 338	1	-	2	1
11. Hammerø	Hammerø	1 058,83	2 946	1	-	1	1
12. Lødingen	.....	2 832,05	5 295	1	-	4	4
	Lødingen	2 832,05	3 312	1	-	3	3
	Tysfjorden	1 983	1 983	-	-	1	1
13. Ofoten	.....	3 036,16	5 771	2	-	4	2
	Evenes	3 036,16	3 069	1	-	2	1
	Ankenes	2 702	2 702	1	-	2	1

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i km ² .	Tilstedev. Indb. 1ste Jan. 1891.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpe- vaksinerer.
14. Flakstad	.....	395,47	3 504	2	-	4	4
	Flakstad	382,71	2 565	2	-	2	2
	Værø	12,76	939	-	-	2	2
15. Buksnes	.....	288,30	7 901	3	-	6	4
	Buksnes	191,85	4 679	2	-	uopg.	2
	Borge Sogn af Borge Herred	96,95	3 222	1	-	uopg.	2
16. Østlofoten	.....	630,20	7 074	2	1	3	5
	Vaagan	433,74	5 006	2	1	1	3
	Gimsø	51,03	1 356	-	-	1	1
	Valberg Sogn af Borge Herred	145,43	712	-	-	1	1
17. Hadsel	.....	944,02	10 008	3	-	8	2
	Hadsel	765,42	6 495	2	-	6	1
	Bø	178,60	3 513	1	-	2	1
18. Sortland	.....	1 594,62	8 826	3	-	6	5
	Sortland	586,32	2 640	1	-	1	1
	Øksnes	408,22	2 968	1	-	2	1
	Dverberg	599,58	3 218	1	-	3	3

Sundhedstilstanden har i det Hele taget været meget god. Af epidemiske Sygdomme havde kun Kighoste og Kusma en større Udbredelse. Det samlede Antal anmeldte Tilfælde af epidemiske Sygdomme var 8 423, hvoraf 393 dødelige. De tilsvarende Tal i 1894 var 10 482 og 746.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 2 125 eller 15,2 pro mille af den beregnede tilstedeværende Middelfolkemængde (140 300). I 1894 var Dødeligheden 18,5 pro mille.

Til Oplysning om de **epidemiske Sygdomme** henvises til Tabel (Side 234 og 235) sammendraget efter Lægernes Opgaver.

Exantematisk Tyfus forekom i Distrikterne Lødingen og Sortland med 5 Tilfælde i hvert. Paa sidstnævnte Sted optraadte Sygdommen først uden paaaviselig Smittekilde paa et i Sortland hjemmehørende, men paa den Tid i Bidsfjorden liggende «Notlossement» (et Fartøj, i Almindelighed en Jagt, der huser Notmandskabet). Den først angrebne Patient indlagdes paa Stokmarknes Sygehus, hvor han døde. Hans Køikamerat gennemgik Sygdommen i sit Hjem i Sortland og smittede efterhaanden sin Kone, Søster og et Barn. Fartøjet desinficeredes, og det blev Mandskabet forbudt efter Fiskets Afslutning at tage de benyttede Køiklæder ind i sine respektive Hjem. (Gundersen).

Tyfoidefeber forekom noget hyppigere end i de 3 nærmest foregaaende Aar. — I Brønnø Distrikt angrebes 2 Fiskere, der i December kom hjem fra Sildeskud i Lødingen; fra den ene af disse udbredtes Sygdommen over Nytaar til

Flere i samme Hus. — Fra Alstahaug opføres 9 spredte Tilfælde, hvoraf 3 dødelige. — I Ranen Distrikt forkom et af Tilfældene hos en fra Sulitjelma hjemvendt Arbejder; et andet optraadte paa Bosmo Værk, hvor der i 1894 havde været en Del Tilfælde i Barakkerne. — I Gildeskaal forekom 4 Tilfælde samtidig i et Hus i Sundsfjorden; de øvrige 6 var spredte. — Blandt de 9 anmeldte Tilfælde fra Skjerstad var der en Mand, som i Ranen havde deltaget i en Begravelse efter en afdød Nervefeberpatient. — I Ofoten forekom 6 af de anmeldte Tilfælde paa 3 Pladse i Tjellemarken; en af disse var en elendig Gamme, beboet af Folk, som jevnlig ræker om paa Bygden og tigger; 2 Dødsfald indtraf her; Gammen samt det Indbo, der ei kunde koges, blev efter Sundhedskommissionens Beslutning opbrændt. — Paa en Plads øverst i Ballangsmarken indtraf 4 Tilfælde; den først Angrebne havde opholdt sig nogle Dage paa en af de ovennævnte Pladse i Tjellemarken. — Til en Plads paa Lavangseidet bragtes Sygdommen af Manden paa Stedet, der havde overnattet paa Skaanland i Trondenes, hvor Sygdommen var bragt hen af en Sildefisker; Manden døde, og Pladsens samtlige Beboere fik efterhaanden Sygdommen. (Borch-Johnsen). — I Buksnes forekom i det Hele 14 Tilfælde paa Gaardene Berg, Hagevaag og Kraaktoft. — I Hadsel kom under Behandling 14 Angrebne, desuden indlagdes 3 fremmede Patienter paa Sygehuset. Ogsaa under Lofotfisket forekom paa enkelte Vær nogle spredte Tilfælde, i det Hele 11, hvoraf ét dødeligt.

Cerebrospinalmeningit. De 3 fra Folden anmeldte Tilfælde af denne Sygdom optraadte paa 3 forskellige Gaarde paa Nordfoldstranden; de endte alle dødeligt. Ogsaa i Ofoten Distrikt forekom et Dødsfald af Sygdommen.

Barselfeber. I Ranen, hvor Jordemødre meget sjelden benyttes, men Hjelpekoner desto oftere, forekommer Barselfeber mærkelig nok ikke hyppig. Somoftest føder Konen iført et skiddent Skjørt og med skidne Tæpper over og under sig; Lagener bruges ikke, og Hjelpekonen vasker sjelden sine Hænder paa behørig Maade. (Grøntvedt). — I 3 fra Gildeskaal anmeldte Tilfælde var ikke Jordemoder benyttet. — 6 Tilfælde i Østlofoten forekom samtlige paa Øen Skraaven, hvor der bor omtrent 300 Mennesker; Adkomsten til denne Ø er ofte vanskelig, hvorfor Barselkonerne oftest benytter en derboende Hjelpekone. Da alle Barselfebertilfældene kunde føres tilbage til denne, blev hun tilholdt ikke at befatte sig med Fødende og Befolkningen advaret mod at bruge hende. (Ellefsen).

Skarlagensfeber, der Aaret forud forekom epidemisk næsten over det hele Amt, optraadte fremdeles hyppig inden enkelte Distrikter, men var gennemgaaende meget mild.

Kighoste havde særlig Midtsommers en stor Udbredelse over hele Amtet. — I Vega (Brønnø Distrikt) hjemsøgte den omtrent hver Grænd i Bygden. — Til Nesne i Ranen naaede Epidemien i Mai. Det første Tilfælde iagttoges hos en Familie, der netop var indflyttet fra Lurø, hvor Sygdommen havde hærjet i længere Tid. — I Folden og Buksnes havde Epidemien ogsaa en ualmindelig Udbredelse.

Difteri forekom hele Aaret igjennem, men mindre udbredt og med mindre Mortalitet end i de foregaaende Aar. Af Sygdommen behandledes inden Amtet i

1895:	506	Tilfælde	hvoraf	118	dødelige	(23,5 pCt.)
1894:	1145	—	—	342	—	(29,9 —)
1893:	840	—	—	264	—	(31,4 —)
1892:	1094	—	—	294	—	(26,9 —)

I Nordlands Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Ialt kjendte		Tiden er opgivet for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Tilfælde.	Dødsfald.													
Exantematisk Tyfus.....	10	1	10	-	-	-	-	-	-	2	2	2	2	2	-
Tyfoidefeber.....	107	16	107	8	8	14	3	7	4	8	11	9	9	7	19
Cerebrospinalmeningit.....	4	4	4	-	-	1	1	-	1	-	-	-	-	-	1
Barselfeber.....	53	10	53	5	3	5	3	7	4	6	5	5	5	4	1
Vandkopper.....	108	-	108	28	11	1	6	4	10	1	1	1	6	17	22
Skarlagensfeber.....	138	8	138	20	30	11	17	31	9	4	1	1	10	-	4
Røde Hunde.....	4	-	4	-	2	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-
Mæslinger.....	2	-	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen.....	123	6	122	13	14	12	6	7	10	15	8	9	9	11	8
Kighoste.....	1038	80	1038	43	48	71	57	88	109	151	141	83	121	69	57
Difteri.....	566	118	563	62	40	51	32	31	54	80	60	24	46	60	23
Strubehoste.....	22	15	22	4	-	3	2	1	3	-	1	2	2	2	2
Kusma.....	502	-	502	28	51	122	64	35	40	30	15	10	23	40	44
Akut Katarr i Luftveiene og Bronkit.	2378	41	2378	290	360	368	295	215	150	137	94	91	98	146	134
Katarralsk og follikulær Angina.....	740	-	740	77	110	123	84	34	39	33	30	36	39	68	67
Influenza.....	717	4	716	69	129	201	159	34	12	10	6	2	4	15	75
Lungebetændelse.....	489	60	489	65	54	59	47	53	36	29	19	23	32	33	39
Pleurit.....	332	3	331	35	35	37	25	27	34	33	23	22	16	20	24
Gigtfeber.....	180	5	180	17	23	18	9	11	13	20	9	6	12	19	23
Koldfeber.....	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Diarré, akut, og indenlandsk Kolera..	895	21	895	86	104	87	76	51	59	131	105	42	55	49	50
Blodgang.....	7	1	7	-	-	-	2	-	-	1	1	2	-	1	-
Skjørbug.....	7	-	7	-	-	-	2	2	-	-	2	-	-	1	-
Tilsammen	8423	393	8417	852	1022	1184	890	638	587	691	534	371	490	565	593

I Nordlands Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Fordeling paa Lægedistrikterne:																			
	1		2		3		4		5		6		7		8		9		10	
	Brønnø.		Alsta- haug.		Vefsen.		Ranen.		Lurø.		Gilde- skaal.		Bodø.		Folden.		Skjerstad.		Steigen.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Exantematisk Tyfus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tyfoidefeber	2	-	9	3	1	-	9	4	-	-	10	-	10	-	-	-	9	1	-	-
Cerebrospinalmeningit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	3	-	-	-	-
Barselfeber	2	1	2	-	2	1	2	-	4	-	3	-	1	-	-	-	-	-	1	-
Vandkopper	-	-	4	-	4	-	-	-	2	-	-	-	26	-	1	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	-	-	8	-	2	-	12	-	27	2	-	-	12	-	20	2	4	-	-	-
Røde Hunde	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Mæslinger	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	11	1	9	1	6	1	8	-	2	-	-	-	14	-	4	1	1	-	4	-
Kighoste	38	12	46	6	-	-	23	-	51	6	115	4	157	3	54	3	78	6	-	-
Difteri	25	6	63	11	44	14	42	3	-	-	40	6	7	1	12	5	2	1	4	-
Strubehoste	4	4	2	2	-	-	4	3	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-
Kusma	40	-	6	-	3	-	15	-	7	-	38	-	57	-	4	-	5	-	-	-
Akut Katarr i Luftveiene og Bronkit	67	-	113	5	59	1	99	3	32	-	56	-	400	1	15	2	189	3	34	1
Katarralsk og follikulær Angina	19	-	30	-	10	-	22	-	3	-	14	-	136	-	6	-	54	-	19	-
Influenza	8	1	-	-	22	1	15	-	3	-	-	-	65	1	1	-	35	1	-	-
Lungebetændelse	20	-	45	8	6	3	19	-	24	2	8	4	101	10	19	-	41	4	3	3
Pleurit	33	-	36	1	7	-	6	-	5	-	5	-	14	-	1	-	6	-	12	-
Gigtfeber	17	1	22	1	11	-	8	-	3	-	2	-	7	-	2	-	1	-	3	-
Koldfeber	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Diarré, akut, og indenlandsk Kolera	16	2	69	-	29	3	37	3	9	-	7	1	154	1	6	-	58	3	39	2
Blodgang	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skjørbug	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Tilsammen	302	28	469	38	206	24	321	16	172	10	298	15	1165	17	148	16	485	20	119	6

I Nordlands Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Fordeling paa Lægedistrikterne:																	
	11		12		13		14		15		16		17		18		Under Lofotfisket.	
	Hammerø.		Lødingen.		Ofoten.		Flakstad.		Buksnes.		Østlofoten.		Hadsel.		Sortland.			
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Exantematisk Tyfus	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	1	-	-
Tyfoidefeber	-	-	-	-	12	3	-	-	14	1	4	-	14	1	2	2	11	1
Cerebrospinalmeningit	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselsefeber	2	1	2	-	2	1	2	1	5	2	6	2	16	1	1	-	-	-
Vandkopper	-	-	2	-	-	-	16	-	7	-	38	-	5	-	-	-	3	-
Skarlagensfeber	-	-	-	-	4	1	12	-	13	2	13	1	3	-	8	-	-	-
Røde Hunde	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mæslinger	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	3	-	1	-	5	-	2	-	8	1	2	-	23	1	4	-	16	-
Kighoste	13	1	93	8	83	18	41	1	103	11	76	1	41	-	20	-	6	-
Difteri	6	-	8	8	5	-	10	-	28	7	112	6	105	42	21	7	32	1
Strubehoste	-	-	-	-	4	2	-	-	1	-	3	2	2	-	1	1	-	-
Kusma	25	-	11	-	10	-	15	-	24	-	6	-	37	-	16	-	183	-
Akut Katarr i Luftveiene og Bronkit	52	2	185	2	82	-	61	2	73	-	114	15	219	3	31	1	497	-
Katarralsk og follikulær Angina . .	9	-	21	-	8	-	27	-	43	-	43	-	44	-	34	-	198	-
Influenza	9	-	24	-	12	-	69	-	-	-	2	-	47	-	40	-	365	-
Lungebetændelse	2	-	5	-	12	1	24	-	28	4	17	9	40	5	15	4	60	3
Pleurit	8	-	5	-	15	-	11	-	36	-	13	-	26	1	22	-	71	1
Gigtfeber	1	-	7	-	6	-	10	-	22	1	9	-	16	-	14	1	19	1
Koldfeber	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Diarré, akut, og indenlandsk Kolera	25	-	51	-	23	1	22	-	59	3	11	2	101	-	24	-	155	-
Blodgang	2	1	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Skjærbug	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	2	-	-	-	-	-
Tilsammen	157	5	420	18	284	28	324	4	466	32	471	38	742	54	258	17	1616	7

I Nesne (Ranen) holdt Sygdommen sig omtrent til de samme Steder som i 1894. Paa Gaarden Alsø blev i et Hus 2 Børn, som ifjor led af Larynxdifteri, iaar angrebne af Svælgdifteri, uden at anden Smittekilde kunde paavises end den, som sandsynligvis har ligget i Huset. Disse Børn indfandt sig i Rekonvalescentsen trods Forbud i et Bryllup i Nabohuset, hvor en af Gjæsterne, en Gut fra Gaarden Vaag i Dønnes, blev smittet. Denne smittede dernæst i sit Hjem et Par andre Gutter. (Grøntvedt). — I Folden optraadte med Undtagelse af et Par spredte Tilfælde de Fleste paa Gaarden Brandsrud i Kjærringø Sogn, hvorhen Smitten antages ført ved en Besøgende fra det nærliggende Leines Sogn. — Ved Tilfældene i Steigen antoges Smitten hjemført af Sildefiskere. — I Ofoten viste der sig i Begyndelsen af Aaret nogle faa lette Tilfælde uden paaviselig Smittekilde. Senhøstes optraadte Sygdommen paa Gaardene Laksaa og Dragvik hos 4 besvogrede Familier; 2 døde her af Croup. — Paa Gaarden Nørs i Bjørn-skinds Sogn (Dverberg i Sortland Distrikt) forekom i et Hus 10 Tilfælde; i 1894 havde der paa samme Gaard været 2 Angrebne. Denne Husepidemi vakte en ren Panik paa Gaarden, saa det næsten var vanskeligt at faa de Døde begravet, en slaaende Modsætning til den tidligere udviste Ligeegyldighed for alle Forsigtighedsregler. (Schjelderup). — Af Fiskerilægerne er anmeldt en Del spredte Tilfælde under Lofotfisket. Fiskerilæge Bugge anfører herom: «Desinfektion af Rorboder efter en Sygdom som denne, er omtrent umulig at gennemføre, saameget mere som Fiskerne ikke gider anstrenge sig med at faa Rorboderne rengjort. I et Tilfælde maatte endog Politiets Assistance paakræves, idet en Bod, der røgtes med Svovl, aabnedes flere Timer før den fastsatte Tid og toges i Brug igjen uden forudgaaende Vask. Et Par Dage efter viste der sig da ogsaa i denne Bod et nyt Tilfælde af Difteri. Mangel paa Isolations-lokaler ved Fiskeværerne er ofte meget følbart.»

Kusma var overmaade udbredt, og Metastaser til Testes hyppige; under Lofotfisket var den endog en af de hyppigst forekommende Sygdomme.

Influenza optraadte i Marts—April, men iaar meget sjeldnere end Aaret iforveien.

Diarré forekom ogsaa sjelden i Forhold til i 1894. — Ved Balstad Fiskevær forekom i Begyndelsen af Fisket en hel Del Tilfælde tildels med slimede og blodige Udtømmelser og i Begyndelsen ledsaget af stærke Febrilia.

I Østlofoten anmeldtes 2 Tilfælde af **Skjørbug** hos en Moder og Datter, som havde lidt Nød og i flere Maaneder levet af Mel, Sirup og Vand. (Ellefsen).

De **veneriske Sygdomme**, meddeles der fra Mo i Ranen, har i de 2 sidste Aar været hyppigere end tidligere. Grunden maa tilskrives dels de mange fremmede Arbeidere ved Bosmo Værk, dels og i endnu høiere Grad den i disse 2 Aar stadige Vandring af arbejdsløse Individuer gennem Bygden. (Platou). — Næsten alle fra Skjerstad anmeldte Tilfælde af **Gonorré** skriver sig fra Sulitjelma og Fauske. Antallet af Tilfælde, behandlet udenfor Sygehus, sees af Tabel Side 240 og 241.

Til Oplysning om en Del **andre** af Lægerne behandlede **Sygdomme** henvises til Tabel Side 238 og 239.

Fnat angives fra Ranen at være meget almindelig især i Hemnes og Nesne; den er ofte vanskelig at faa udryttet af fattige Huse, hvor Samtlige er angrebne og Flere ligger under samme Fæld og Intet har til Ombytte. — Paa Vega i Brønnø Distrikt har Sundhedskommissionen for at faa Bugt med Sygdommen seet sig nødt til at lade Skolebørnene undersøge og eventuelt behandle. — I Folden synes den for Tiden at være i Aftagende. — I Øksnes (Sortland)

Liste over forskjellige behandlede Sygdomme.

	Ialt opgivne		Børn.		Voxne.		Fordeling paa Lægedistrikterne:															
	Tilfælde.	Dødsfald.					1		2		3		4		5		6		7		8	
							Brønnø.		Alsta- haug.		Vefsen.		Ranen.		Lurø.		Gilde- skaal.		Bodø.		Folden.	
			Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.		
Kronisk Rheumatisme . . .	793	-	3	1	590	193	21	-	41	-	43	-	15	-	6	-	18	-	31	-	6	-
Fnat	712	-	185	180	195	152	87	-	82	-	-	-	102	-	5	-	126	-	47	-	9	-
Skurv	11	-	6	3	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Kjertelsyge	285	5	123	140	7	15	20	1	24	1	17	-	25	-	-	-	28	-	70	-	2	-
Rakit.	128	7	73	55	-	-	3	-	18	3	12	-	7	2	2	-	21	-	8	-	1	-
Tuberkuløse Betændelser og																						
Miliærtuberkulose	79	47	17	22	19	21	10	6	8	5	3	3	12	3	3	4	-	1	6	6	4	2
Lungetuberkulose	536	162	12	23	278	223	36	13	74	14	24	12	54	20	8	6	27	3	33	12	3	1
Kræft	100	93	-	-	51	39	11	5	9	4	4	12	12	7	4	4	10	8	10	6	6	6
Morbus Brightii	159	31	6	3	91	54	23	3	20	5	2	-	10	6	6	1	4	3	11	4	1	1
Blegsot og Anæmi	1592	3	81	213	130	1168	148	-	239	-	57	1	114	-	67	-	72	-	192	-	22	1
Livmodersygdomme	386	-	-	-	-	368	45	-	43	-	15	-	24	-	14	-	16	-	50	-	4	-
Kardialgi, kronisk Gastrit																						
og Dyspepsi	2911	-	64	84	1452	1076	91	-	242	-	80	-	108	-	50	-	148	-	394	-	70	-
Ormesygdomme	40	-	8	17	6	9	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	8	-	-	-
Drankersygdomme.	5	-	-	-	5	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-
Struma	2	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Brøk	154	8	40	6	89	19	8	-	18	1	5	-	19	-	3	2	5	-	1	-	3	-
Luxationer	33	-	11	1	14	6	3	-	2	-	2	-	6	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Benbrud	159	6	25	12	70	40	27	-	12	2	3	-	24	-	-	-	4	1	7	1	10	-

Liste over forskjellige behandlede Sygdomme.

	Fordeling paa Lægedistrikterne:																		Under Lofot- fisket.			
	9		10		11		12		13		14		15		16		17			18		
	Skjerstad.	Steigen.	Ham- merø.	Lødingen.	Ofoten.	Flakstad.	Buksnes.	Øst- lofoten.	Hadsel.	Sortland.												
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.		
Kronisk Rheumatisme . . .	5	-	40	-	44	-	80	-	10	-	24	-	31	-	69	-	14	-	52	-	243	-
Fnat	4	-	-	-	18	-	14	-	-	-	83	-	42	-	4	-	53	-	36	-	-	-
Skurv	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	2	-	-	-	1	-	-	-
Kjertelsyge	-	-	8	-	5	-	7	-	8	-	6	-	8	-	21	3	31	-	5	-	-	-
Rakit	9	-	8	-	-	-	3	-	-	-	5	-	11	-	16	-	-	1	4	1	-	-
Tuberkuløse Betændelser og																						
Miliærtuberkulose	1	1	1	2	-	-	2	-	2	3	-	-	14	3	-	1	11	1	2	6	-	-
Lungetuberkulose	6	11	6	2	5	3	21	14	19	5	8	2	18	13	37	10	67	9	25	10	65	2
Kræft	4	6	6	5	1	3	4	3	4	3	3	2	3	4	2	3	3	7	4	4	-	1
Morbus Brightii	2	1	8	3	1	-	5	1	9	-	1	-	3	1	12	1	4	-	6	1	31	-
Blegsot og Anæmi	98	1	55	-	83	-	100	-	34	-	13	-	128	-	64	-	8	-	98	-	-	-
Livmodersygdomme	9	-	3	-	27	-	17	-	13	-	14	-	31	-	36	-	13	-	12	-	-	-
Kardialgi, kronisk Gastrit og Dyspepsi	201	-	83	-	90	-	162	-	60	-	49	-	198	-	167	-	60	-	126	-	532	-
Ormesygdomme	-	-	6	-	9	-	6	-	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-	5	-	-	-
Drankersygdomme	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Struma	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Brok	-	-	-	-	6	-	14	-	5	2	5	-	12	-	8	1	6	1	13	1	23	-
Luxationer	-	-	-	-	2	-	2	-	1	-	1	-	2	-	5	-	2	-	4	-	-	-
Benbrud	4	2	3	-	3	-	8	-	9	-	-	-	11	-	7	-	12	-	15	-	-	-

Veneriske Sygdomme

Sygdomme.	Tilfælde.	Dødsfald.										
			1	2	3		4	5	6	7		
			Brønne.	Alstahaug.	Vefsen.		Ranen.	Lurø.	Gildeskaal.	Bodø.		
			Tilf.	Tilf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Dsf.	
Veneriske Saar.....	86	3	4	9	2	1	3	-	2	14	1	
Syfilis, konstitutionel — , hereditær ...												
Gonorré	461	-	41	47	17	-	28	6	6	57		

derimod havde den dette Aar en sørgelig Udbredelse, sandsynligvis hjemført fra Fiskeværerne, hvorhen de alle vegne fra kommende «Leiekarle» fører saa megen Uhumskhed. (Christoffersen).

Lungetuberkulose. Dødsfaldenes Antal udgjorde for det hele Amt 13,9 pCt. af samtlige ved Sygdom fremkaldte, kjendte Dødsaaarsager og 20,9 pCt. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme. I Byerne var Forholdet henholdsvis 20,8 pCt. og 28,9 pCt. og for Bygderne 13,6 pCt. og 20,5 pCt. Forøvrigt henvises til Tabel Side 241. — I Ranen synes denne Sygdom at tiltage og det endog meget stærkt; ifølge Medicinalberetningerne for de sidste Femaar var Antallet af nye Tilfælde i 1881—85 77, i 1886—90 137 og i 1891—95 281. Den nærmeste Aarsag til denne stærke Stigning er vistnok de Syges Lige-gyldighed og Uvorrenhed, idet med det voxende Antal af Syge ogsaa Antallet af Arnesteder for Smitte øges. Men der vises ogsaa megen Uskjønsomhed fra andre Hold, hvor man med Rette kunde vente bedre Forstand, anfører Distriktslæge S. Lange. Saaledes satte Fattigkommissionen i Mo et tæringssygt Fattiglem ud paa Lægd uden iforveien at have indhentet Lægens Erklæring desangaaende. — Fra Bodø skrives: Det er trist at erkjende, at Tæring i de senere Aar synes at vinde en foruroligende Udbredelse her. For ca. 20 Aar siden iagttoges den kun yderst sjelden, medens saa desværre nu ingenlunde er Tilfældet. Frygt for Smitte vinder dog heldigvis Indgang blandt Almuen, saa man er bange for at beholde Tæringssyge i sine Huse, og i Almindelighed er man villig til at gaa ind paa de Forsigtighedsregler, der indprentes i Henseende til Omgang med de Angrebne. Flere unge Mænd har bestemt villet søge Ophavet til sin Brystsygdom paa en Nottur. (Carlsen). — Fra Steigen anfører Distriktslæge Kildal, at Tæring for ikke længe siden var næsten ukjendt. Af de 5 nye Tilfælde i dette Aar havde de 3 formentlig erhvervet Sygdommen under Ophold udenfor Bygden; en af disse smittede 2 smaa Børn i det Hus, hvor hun tjente. — Uagtet denne Sygdom vistnok ikke forekommer særdeles hyppig i Buksnes Distrikt, synes den dog at være i Tiltagende, og der er visselig stor Fare for dens videre Udbredelse paa Grund af det trange Husrum, en stor Del af Befolkningen lever i. (Oxholm).

Kommunelæge Grøntvedt i Ranen har gjort den Erfaring, at **Kardialgi** for Mændenes Vedkommende forværes i Lofoten under de dersteds daarlige hygieniske og diætetiske Forhold («Tørmad, Saltmad og Kaffe») og bedres i Regelen ved Hjemkomsten, naar Melkemad indgaar som Led i Næringen. — Fra Ofoten berettes: Trange, slet ventilerede Boliger og uhensigtsmæssig Kost er vistnok den væsentligste Aarsag til de jævnlig forekommende **Anæmier**

udenfor Sygehus.

Fordeling paa Lægedistrikterne:												Under Lofot- fisket.
8	9	10	11	12	13	14	15	16		17	18	
Folden.	Skjer- stad.	Steigen.	Ham- mere.	Lødingen.	Ofoten.	Flakstad.	Buksnes.	Øst- lofoten.		Had- sel.	Sortland.	
Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.
-	1	1	-	2	-	7	4	6	1	7	3	21
1	12	4	1	10	6	16	19	36	-	50	9	95

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne Dødsårsager			
	ialt.	Lunge- tuberkulose.	af epidemiske Sygdomme.	af ikke epidemiske Sygdomme.
Brønnø	103	13	28	75
Alstahaug	116	14	38	78
Vefsen	82	12	24	58
Mosjøen By	17	4	4	13
Bygder	65	8	20	45
Ranen	90	20	16	74
Lurø	34	6	10	24
Gildeskaal	43	3	15	28
Bodø	60	12	17	43
Bodø By	36	7	11	25
Bygder	24	5	6	18
Folden	44	1	16	28
Skjerstad	68	11	20	48
Steigen	28	2	6	22
Hammerø	22	3	5	17
Lødingen	51	14	18	33
Ofoten	51	5	28	23
Flakstad	14	2	4	10
Buksnes	80	13	32	48
Østlofoten	110	10	38	72
Had- sel	88	9	54	34
Sortland	65	10	17	49
Under Lofotfisket	17	2	7	10
Nordlands Amt	1167	162	393	774
Deraf i Byer	53	11	15	38
— - Bygder	1114	151	378	736

Obstetriciske Operationer i Nordlands Amt.

Indikation.	Tangforløsning.				Vending.			Udtrækning ved Bækkenendeleie.		Partus præmaturus artificialis.		Perforation.		Exvisceration.	Embryotomi.	Efterbyrdsoperation.
	Mødre.		Børn.		Mødre.	Børn.		Mødre.	Børn.	Moder.	Barn.	Mødre.	Moder.	Moder.	Moder.	Mødre.
	lev.	død.	lev.	dødf.	lev.	lev.	df.	lev.	lev.	lev.	lev.	lev.	død.	lev.	lev.	lev.
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer	39	-	¹⁾ 34	6	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Bækkensneverhed	²⁾ 2	³⁾ 1	2	1	1	1	-	-	-	-	-	1	⁴⁾ 1	-	-	-
Placenta prævia og Blødning	1	-	1	-	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ueftergivelige Fødselsdele	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Nyresygdom	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-
Ansigtsleie	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	4	-	4	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Fremfald af Navlesnor	1	-	1	-	-	-	-	1	⁵⁾ 1	-	-	-	-	-	-	-
Dobbelt Misfoster ⁶⁾	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10
Tilsammen	47	1	41	8	7	1	6	2	2	1	1	1	1	1	1	10
	48		49			7						2				

¹⁾ En Gang af begge Tvillinger. ²⁾ Paa en af disse foretoges ogsaa Løsning af tilbageholdt Placenta. ³⁾ Jordemoderen havde, da der indtraadte Krampe, og Læge ei kunde faaes, perforeret Hovedet, uden at Forløsning lykkedes; 15 Timer senere gjordes Tangforløsningen. Ruptura uteri opgives at have været Dødsårsag. ⁴⁾ Tillige Placenta prævia og stærk Blødning. Kønen kollapsede umiddelbart efter Fødselen og døde; som Dødsårsag er opført: Dystokia. ⁵⁾ Første Tvilling, anden Tvilling forløst ved Naturens Hjælp. ⁶⁾ Dobbeltmisfosteret var en Prosopo — Thoracopagus med dobbelt, men sammensmeltet Krop og Ansigt; 2 Ansigter var dog tydelige (Diprosopus), 4 Arme og 4 Ben. (Cfr. Forhandl. i det medicinske Selskab i Kristiania 1895, pg. 117).

Fødte og Døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde						
	leven- de.	død- fødte.	ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Bør- sel- seng.	ved ulyk- kelige Hæn- delser.	ved Selv- mord.	ved Drab.
Brønnø	397	9	148	30	4	2	1	-	-
Alstahaug	390	8	170	29	2	-	7	2	-
Vefsen	217	4	112	10	-	2	3	-	-
Mosjøen By	36	1	17	-	-	-	-	-	-
Bygder	181	3	95	10	-	2	3	-	-
Ranen	374	9	183	31	-	2	6	-	-
Lurø	255	3	119	27	1	3	21	-	-
Gildeskaal	189	3	83	14	1	-	-	1	-
Bodø	274	5	144	32	1	1	5	1	-
Bodø By	138	3	69	15	1	-	1	1	-
Bygder	136	2	75	17	-	1	4	-	-
Folden	160	2	88	14	2	1	8	-	-
Skjerstad	285	6	149	42	2	1	11	1	-
Steigen	113	5	49	6	2	1	-	-	-
Hammerø	96	2	33	4	1	-	-	-	-
Lødingen	202	5	94	24	-	-	6	-	-
Ofoten	214	4	93	31	1	1	2	-	-
Flakstad	155	2	71	22	-	1	15	-	-
Buksnes	391	11	159	50	4	3	15	-	-
Østlofoten	241	6	136	40	3	3	8	1	-
Hadsel	468	11	188	37	-	-	16	1	1
Sortland	356	10	106	23	2	1	15	-	-
Nordlands Amt	4777	105	2125	466	26	22	139	7	1
Deraf i Byer	174	4	86	15	1	-	1	1	-
— Bygder	4603	101	2039	451	25	22	138	6	1

og **kroniske Gastriter**; Melk er de fleste Steder næsten ikke at opdrive om Vinteren. (Borch-Johnsen).

Levercyster. Paa Gravdal Sygehus i Buksnes behandledes med heldigt Resultat en 45 Aar gammel Kvinde fra Bø i Vesteraalen for 2 store Cyster paa Leverens Overflade; efter forudgaaet Laparotomi og Fastsyen af Cystevæggene til Bugsaaret incideredes og dræneredes med Jodoformgaze; hver Cyste indeholdt ca $\frac{1}{2}$ Liter Vædske. Uagtet Udseende og Indhold talte for Echinokokker, fandtes ingen saadanne ved mikroskopiske Undersøgelser. (Oxholm).

Blodforgiftning. Fra Østlofoten meddeles: Paa Grund af dette Aars udstrakte Linefiske forekom Værkefingre og Flegmoner usædvanlig hyppig. Næsten hvert eneste lidet ubetydeligt Saar blev trods antiseptisk Behandling en Furunkel. Mange Amputationer af Fingre og Incisioner opover Armen og i Axillen foretoges paa Sygehus. (Ellefsen).

Om Amtets **Sindssyge** se den almindelige Beretning.

Af **Brok** opgives 154 Tilfælde og 8 Dødsfald. For 112 angives Sædet saaledes: Hernia inguinalis 96, cruralis 7, umbilicalis 7 og ventralis 2.

Af **Benbrud** behandledes 159 Tilfælde og kjendtes 6 Dødsfald. For 134 opgives Sædet saaledes:

Fractura cranii	4	Fractura digitorum	2
— costarum	25	— colli femoris	6
— claviculæ	15	— femoris	9
— scapulæ	1	— patellæ	1
— humeri	5	— cruris	7
— antibrachii	5	— tibiæ	7
— radii	22	— fibulæ	10
— ulnæ	5	— malleolorum	8
— metacarpi	1	— metatarsi	1

Af **Luxationer** opføres 33 Tilfælde; Sædet opgives for 27 saaledes: Luxatio maxillæ inf. 1, vertebrarum 1, scapulæ 2, humeri 13, antibrachii 7, radii 2, femorum (congenita) 1. — Desuden er under Lofotfisket behandlet tilsammen 98 Tilfælde af Benbrud og Luxationer.

Af Læger udførtes 73 **obstetriciske Operationer**, nemlig i Brønnø 5, Alstahaug 1, Vefsen 2, Ranen 7, Lurø 3, Gildeskaal 2, Bodø 7, Folden 2, Skjerstad 4, Steigen 1, Hammerø 1, Lødingen 3, Ofoten 4, Buksnes 4, Østlofoten 13, Hadsel 4 og Sortland 10. Indikationer og Udfald kan sees af Tabel Side 242.

Antallet af **Fødte** og **Døde** sees af Tabel Side 243.

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 2652 Fødte og Forholdet mellem Fødte og Døde = 100 : 44,5.

Døde paa Barselseng. Ifølge Presternes Opgaver døde 22 Kvinder paa Barselseng. Paa Lægernes Lister er opført 19; af disse opgives 10 at være død af Barsel-feber, 1 af Barselkrampe, 1 af Emboli, 1 af Blødning, 2 af Livmoderbristning, 3 af besværligt Fødselsarbejde og 1 af Lungeabsces efter gjenne-gaaet Lungebetændelse; 2 af disse Kvinder døde uforløste; den ene, 40—50 Aar gammel, i Vefsen (opført under Dystoki; ingen Læge tilstede); den anden 30—40 Aar gammel i Buksnes (2 Døgn's Fødselsarbejde, Hovedet høit i Hulheden; Tangforløsning forsøgt. Dødsaaarsag antagelig Ruptura uteri).

De **hyppigste Dødsaaarsager** sees af Tabel Side 245.

Veirliget. I Aarets første Maaneder var der smukt Vinterveir med passelig jevn Kulde og megen Sne uden de vanlige pludselige Omskiftninger. Vaaren og Forsommeren var tør; fra Midten af Juli og udover Høsten var det regnfuldt og koldt; Hømængden blev derfor liden og Indbjergningen langvarig og ugunstig; derimod var Potetesavl'en de fleste Steder nogenlunde god baade med Hensyn til Kvantitet og Kvalitet. Udbyttet af Jordbruget antagelig som et Middelsaars. I Vefsen gjorde Jordrotter stor Skade baade paa Eng, Ager og Poteter. — Fiskerierne angives fra Alstahaug at have slaaet taalelig godt til for Lofotens Vedkommende, men Sildefisket gav lidet Udbytte, om end temmelig høi Pris først paa Høsten rettede lidt herpaa. Fra Dverberg (Sortland Distrikt) meddeles, at Vinter-, Vaar- og Sommerfiske kun gav et tarveligt Udbytte,

De hyppigste Dødsaarsager var:

Dødsaarsag.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		Byer.	Bygder.
Lungetuberkulose	162	11	151
Alderdomssvaghed	122	1	121
Difteri	118	1	117
Kræft	93	5	88
Kighoste	80	1	79
Lungebetændelse	60	9	51
Tuberkuløse Betændelser	47	4	43
Akut Bronkit	41	2	39
Organisk Hjertesygdom	33	3	30
Nyresygdom (Morbus Brightii)	31	4	27

medens Høstfisket totalt mislykkedes. Aarene 1889—95 har for denne Egn i bogstavelig Forstand været 7 magre Aar, hvorfor den økonomiske Evne stadig er gaaet tilbage. (Schjelderup).

Levemaade, hygieniske Forhold etc. I Vega (Brønnø Distrikt) bærer den der gjængse Mangel paa Ventilation af Beboelsesrummene i Forbindelse med u hensigtsmæssig Kost den væsentlige Skyld for den almindeligt forekommende Klorose og Anæmi. Befolkningen er meget ædruelig, saa det hører til Sjældenhederne at se en beruset Person. Klædedragten er for Mændenes Vedkommende varm og god, om der end gjøres liden eller ingen Forskjel paa Sommer og Vinter; derimod er Kvindernes gjennemgaaende mindre god og ikke passende for de klimatiske Forhold. Fremskridtene paa det sanitære Omraade gaar det sent med, særlig som Følge af stadig Vedhængen ved det Tilvante. Paa det religiøse Gebet er en pietistisk Livsopfatning i Forbindelse med Fatalisme vigtige Træk. Sædelighedstilstanden er ikke den bedste. (Thorsen). — Fra Vefsen skildres den økonomiske Evne som vedvarende ringe paa Grund af Uaar baade tillands og tilvands. — Den her herskende sørgelige Tilbøielighed til om Høsten at sætte ind for mange Kjør i Forhold til Foderbeholdningen, skal just ikke bidrage til at ophjælpe den ringe økonomiske Evne; det er saaledes slet ikke saa sjelden, at det begynder at skorte paa Foderet allerede i Marts, og det er en ren Ynk at se de elendige Kreaturer, som slippes ud om Vaaren. (Stockfleth). — Paa Strandstedet Hemnesbjerget i Ranen er den største Del af Befolkningen fattig, og det er trangt om Husrum; Vandforholdene her volder ogsaa adskillig Bekymring, idet der for Stedet med dets omtrent 800 Mennesker kun findes 2, ikke meget store Brønde. — I Lurø Distrikt maa man for at spøre nogen Fremgang i de hygieniske Forhold sagtens gaa meget langt tilbage i Tiden. Sammenligner man f. Ex. Beboelseshusene, saaledes som de nu opføres, med enkelte ældgamle Bygninger, der kan staa igjen paa en eller anden afsides Gaard som Repræsentanter for Bygningskunstens Standpunkt blandt Almuen for 100—150 Aar siden, er ganske vist Fremgangen betydelig. Men nogen større Maalestok paa Fremgang i hygienisk Retning bør man vel vogte sig for at lægge. Endnu findes der nemlig i alle Herreder Grænder, hvor et Privet ikke ansees for et nødvendigt Attribut til et Hus. Om end Sundhedsvedtægterne kræver et saadant, er det alligevel ikke

godt at stille noget op imod en Mand, der erklærer sig for fattig til at opføre det. Endvidere er det endnu enkelte Steder her Skik og Brug at flytte Fjøsset, naar Gjødedyngerne bliver saa store omkring, at Adgangen bliver vanskelig, eller, som jeg har seet enkelte Steder især med Hensyn til Sommerfjøsset, det sættes saaledes, at Gjødelsen kan styrtes lige i Sjøen. Det siger sig selv, at Jordbruget paa mange Gaarde med denne Opfatning af «Bondens Guldgrube» maa staa yderlig lavt. Undtagelsesvis findes dog Gaardsbrug med fuldt tidsmæssig Drift. Ude paa et Par af Fiskeværerne — Mykøen og Trænen (specielt Husøen) — er der stadig Klagemaal over det daarlige Vand, og i Fisketiden, naar der ligger flere hundrede fremmede Fiskere der, bliver Vandspørgsmaalet akut. Paa Mykøen er det Kvantiteten det gjælder, der er omtrent ikke Vand at opdrive, medens det paa Husøen er absolut udrikkeligt; Forestillinger herom til Sundhedskommissionen og Amtsformandskabet har hidtil Intet frugtet. (Glatved). — I Gildeskaal er Befolkningens Økonomi gaaet ikke saa lidet tilbage paa Grund af det absolut mislykkede Sildefiske i 1894 og Uheld med Lofotfisket som Følge af altfor dyr Agn; senere har man dog havt nogen Hjælp af Sildefisket, der særlig for enkelte Dele af Distriktet gav meget godt Udbytte. — Fra Bodø skrives: De sidste Aars trykkede Priser paa Sild og Fiskeribedriftens Produkter har vistnok bidraget til en Stands i den Lyst og Iver, man for nogle Aar siden kunde mærke her i Retning af at udbedre og bekvemmeliggjøre sine Huse. Sandsen derfor er imidlertid tilstede fremdeles og vil nok gjøre sig gjældende med Indtrædelsen af bedre Tider for Sjøbruget. Ligesaamener jeg, Interessen for Jordbruget og dets Forbedring vinder stadig mere og mere Udbredelse. Fordelen ved at have en om end liden Jordflæk for sig selv og lægge Arbeide i at dyrke den godt erkjendes nu villigen, og det er en Fornøielse at se den nu jævnlig paagaende Grøftgravning. Det tør haabes, at ogsaa bedre hygieniske Forhold efterhaanden maa fremgaa deraf. Nordlændingen har ganske vist været en seig og kraftig Race med særlig Modstandsevne mod klimatiske og andre skadelige Indvirkninger, som andetsteds vilde bevirke Sygdom. Det er dog et Spørgsmaal, hvorvidt ikke den gamle Modstandsevne er i Dalende hos den opvoxende Generation. Den overordentlig raske Udvikling, der er foregaaet her i de senere Aar ikke alene med Hensyn til Kommunikationsvæsen og paa andre Felter, men ogsaa i Livsforholdene forøvrigt, er ganske vist ikke uden Skyld heri. Det overhaandtagende Sildfiskeri særlig paa Not har sikkert nok i mere end en Henseende været til Fordærvelse for Nordland. Mislige hygieniske Forhold i Lofotens Rorboder og Bedriften der har ikke tilnærmelsesvis i mine Øine den Betydning for den opvoxende Slægts Helse, som de Farer, der truer den fra de bedrøvelige «Forhold paa Noten», de elendige «Baadlossementer» og Logisfartøier. Derhos foregaar det egentlige Arbeide paa Nøterne fordetmeste om Natten i Almindelighed i gennemvaaede Klæder. (Carlsen). — I Skjerstad Distrikt har Søgningen til Lofotfisket tildels aftaget, da Mange finder Beskjæftigelse ved Sulitjelma Gruber og Ankers Marmorbrud mere lønnende end Fiskeriet. Folket er gennemgaaende ædrueligt, men paa Fauske har der af og til været Fylderier, naar Arbeidere kommer ned fra Sulitjelma. (Bjerregaard). — I Steigen har Velstanden øget jævnt efter de senere Aars gode Avlinger og heldige Fiske. Sandsen for Gaardsdriften og i Særdeleshed for forbedrede Dyreracer er i stadigt Tiltagende. De i den senere Tid forbedrede Kommunikationer i Forbindelse med et privat af Bygdeselskabet anlagt Telefonnet gennem hele Bygden vil visselig bidrage til, at dette Distrikt lidt efter lidt vil arbeide sig op til en Plads blandt de første i Amtet. (Kildal). — I Ofoten er den økonomiske Stilling bedret adskilligt i 1895; det var et godt Aar baade paa Land og Sjø for saagodtsom hele Befolkningen; men der trænges adskillige saadanne Aar for at rette paa den almindelige Elendighed efter de foregaaende daarlige Aar. (Borch-Johnsen). — Fra Flakstad anføres angaaende Kostholdet:

Rugkavring eller syrlig Kage, Margarinsmør og sort Kaffe udgjør de Flestes daglige Kost under almindelige Forhold. Til Middag Spegesild og «Sursuppe», afvejlende med boknet Fisk; denne ensformige, sure Kost fremkalder da ogsaa mange «sure Maver». Havre vrages her som Menneskeføde, den betragtes kun som Hestemad. Kreaturstellet er urationelt; for mange Kjør og for lidet Foder, derfor ogsaa for lidet Melk; kommer saa hertil, at man almindelig indretter sig for at faa vaarbære Kjør, bliver Melkemængden ulige fordelt, idet man om Sommeren har Overflod, men om Vinteren Mangel. (Ommundsen). — Den gennemgaaende gode Sundhedstilstand under Lofotfisket tilskrives af Opsynschefen væsentlig det jevne Frostveir med hyppige Snefald, samt den Omstændighed, at der alligevel ikke blev Mangel paa godt Drikkevand.

Sygehuse. Foruden Amtssygehusene i Alstahaug (Søvik), Bodø, Buksnes (Gravdal) og Hadsel (Stokmarknes) er følgende Sygehuse i Drift kun under Lofotfisket: Skraaven, Kabelvaag og Henningsvær, samtlige i Østlofoten, Stene i Buksnes, Reine og Værø i Flakstad; for de to sidste har man leiede Lokaler. I Ranen Distrikt findes i Nesne et kommunalt Sygehus med et Par Stuer.

Badeindretninger. Ved alle Amtets Sygehuse med Undtagelse af det i Værø findes almindeligt Karbad for Patienterne. Ved Bodø Sygehus er tillige Dampbad. Badeindretningerne i Bodø og Stokmarknes er ogsaa aabne for Publikum.

Om Amtets **Apothek** se den almindelige Beretning.

Følgende Tabel giver Oplysning om Antallet af behandlede fattige Syge, Møder i Sundhedskommissioner, Vaccinerede og retsmedicinske Forretninger.

Lægedistrikter.	Fattigsygepleien.		Sundheds-kommissioner. Antal Møder.	Vak-cinerede.	Rets-medi-cinske Forretninger.
	Antal anmeldende Læger.	Fattige Syge.			
Nordlands Amt	26	2547	44	3874	16
Brønnø	2	121	¹⁾ 3	129	1
Alstahaug	2	188	²⁾ 1	200	1
Vefsen	2	79	³⁾ 2	171	-
Ranen	3	280	⁴⁾ 5	180	5
Lurø	2	128	⁵⁾ 3	194	-
Gildeskaal	1	61	⁶⁾ 2	379	1
Bodø	-	140	⁷⁾ 3	287	1
Folden	1	111	⁸⁾ 3	123	-
Skjerstad	1	55	⁹⁾ 3	275	3
Steigen	1	40	1	61	-
Hammerø	1	64	1	67	-
Lødingen	1	124	¹⁰⁾ 2	173	-
Ofoten	1	210	¹¹⁾ 3	188	-
Flakstad	1	103	¹²⁾ 2	119	-
Buksnes	1	223	¹³⁾ 3	247	2
Østlofoten	1	323	¹⁴⁾ 3	297	-
Hadsel	2	134	¹⁵⁾ 1	441	1
Sortland	3	163	¹⁶⁾ 3	343	1

¹⁾ Vega 3. ²⁾ Alstahaug 1. ³⁾ Mosjøen 1, Hatfjelddalen 1. ⁴⁾ Hemnes 2, Mo 1, Nesne 1, Dønnes 1. ⁵⁾ Melø 1, Rødø 1, Lurø 1. ⁶⁾ Gildeskaal 1, Beieren 1. ⁷⁾ Byen 2, Landsognet 1. ⁸⁾ Sørfolden 2, Nordfolden-Kjerringø 1. ⁹⁾ Skjerstad 1, Saltdalen 2. ¹⁰⁾ Lødingen 1, Tysfjorden 1. ¹¹⁾ Evenes 2, Ankenes 1. ¹²⁾ Værø 1, Røst 1. ¹³⁾ Borge 1, Buksnes 2. ¹⁴⁾ Vaagan 2, Gimsø 1. ¹⁵⁾ Hadsel. ¹⁶⁾ Sortland 1, Dverberg 1, Øksnes 1.

Kvaksalveri. En i Buksnes meget benyttet Kvaksalver sættes for 3 Aar siden under Tiltale for at have behandlet Difteri og Tyfoidfeber, men blev af Meddomsretten frifunden. — Fra Østlofoten berettes: De omreisende Kvaksalvere er næsten bestandig ogsaa Lægprædikanter og narrer mange Penge ud af godtroende, ofte fattige Folks Lommer. Medikamenter laver de selv og tjener godt derpaa. Et af disse, der særlig synes at have slaaet an, sælges i tusenvis af Flasker; det er «Professor Dr. Greens Universaldraaber», kaldet «Kraft og Helse», som tillavedes en gros i et Bagværelse i en Gaard i Kabelvaag og forsendtes til Fabrikantens Agenter rundt om paa Fiskeværerne; disse fylder paa Flaskerne og forsyner dem med Tektur og Signatur. Ved Analyse paa Lofotens Apothek befandtes det at bestaa af Vand, Sukkerkulør, Rigabalsam og lidt dobbelt kulsurt Natron; det Heles Værdi ansloges til ca. 8 Øre foruden Flasken; det sælges af Agenterne for «den billige Pris» af Kr. 1,50 pr. Flaske. (Ellefsen).

XIX. Tromsø Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Kommuner.	Fladeindhold i km ² .	Tilstedev. Indb. 1ste Jan. 1891.	Antal Læger.			
				Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpevakoner.	
Amtet		26246,10	65 009	21	2	31	32
1. Trondenes		1 543,69	11 760	5	-	4	5
	Kvæfjord	864,81	2 939	1	-	1	1
	Trondenes	548,40	7 115	3	-	2	3
	Bjarkø	180,98	1 706	1	-	1	1
2. Ibbestad		1 660,95	8 033	1	-	3	2
	Ibbestad	1 149,25	6 022	1	-	2	2
	Salangen	511,70	2 011	-	-	1	-
3. Tranø		1 083,02	4 738	3	-	3	3
	Tranø	481,74	1 479	1	-	1	1
	Sørreisen	382,42	1 728	1	-	1	1
	Dyrø	218,86	1 531	1	-	1	1
4. Berg	Berg	609,10	1 849	1	-	2	2
5. Lenviken		1 198,47	5 583	1	-	3	4
	Lenviken	713,62	4 208	1	-	2	2
	Hillesø	484,85	1 375	-	-	1	2
6. Maalselven		5 896,05	4 686	3	-	3	3
	Maalselven	3 331,62	3 314	2	-	2	2
	Bardo	2 564,43	1 372	1	-	1	1

Lægedistrikter.	Tilsvarende Kommuner.	Flade- indhold i km. ²	Tilstedev. Indb. 1ste Jan. 1891.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpe- vakter.
7. Balsfjorden	.....	1 565,28	4 451	1	-	2	2
	Balsfjorden	1 222,48	2 869	1	-	1	1
	Malangen	342,80	1 582	-	-	1	1
8. Tromsø	.....	1 593,90	10 299	3	2	4	3
	Tromsø, Kjøbstad....	0,63	6 071	3	2	4	-
	Tromsøsundet	1 593,27	4 228	-	-	-	3
9. Lyngen	Lyngen	3 682,27	5 354	1	-	2	4
10. Karlsø	.....	1 374,15	2 704	1	-	2	1
	Karlsø.....	509,99	1 605	1	-	1	} 1
	Helgø.....	864,16	1 099	-	-	1	
11. Skjervø	.....	6 039,22	5 552	1	-	3	3
	Skjervø.....	1 061,37	2 433	1	-	1	1
	Nordreisen	2 884,60	1 357	-	-	1	1
	Kvænangen.....	2 093,25	1 762	-	-	1	1

Sundhedstilstanden betegnes i Almindelighed som god; kun fra Maals-
elven og Karlsø Distrikter skildres den som mindre tilfredsstillende. Difteri var
dog flersteds temmelig almindelig, og Kighoste optraadte epidemisk over næsten
hele Amtet; Skarlagenfeber og Influenza forekom sjelden. Det anmeldte Antal
epidemiske Sygdomstilfælde var adskillig mindre end Aaret forud (3482 mod
5331 i 1894).

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 1082 eller 15,7 pro mille af
den beregnede tilstedeværende Middelfolkemængde (68 900). I 1894 var Dødelig-
heden 17,2 pro mille.

Til Oversigt over de **epidemiske Sygdomme** hidsættes Tabel Side 250
og 251, sammendraget efter Lægernes Opgaver.

Af **exantematisk Tyfus** opgives 14 Tilfælde, deraf 1 i August i Lyngen
Distrikt og 13 i Vaarmaanederne i Karlsø Distrikt. Samtlige disse sidste fore-
kom paa Østsiden af Ulfsfjorden. Den først Angrebne var en gift Kone paa
Gaarden Sørleanangsbotten i April. Sygdommen havde et forholdsvis mildt Forløb.
Ingen døde.

Tyfoidefeber var noget almindeligere end i de 2 nærmest foregaaende Aar.
Som sædvanlig skyldtes Smitten i flere Tilfælde hjemvendte Fiskere, saaledes i
Trondenes Distrikt, hvor 15 Personer indsygnedes i November og December
paa 4 Gaarde i Trondenes Herred, samt i Ibbestad og i Skjervø Distrikter.
To Tilfælde i Balsfjorden Distrikt optraadte i en afsides Fjelddal. I Tromsø

I Tromsø Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Ialt kjendte		Tiden er opgiven for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Tilfælde.	Dødsfald.													
Exantematisk Tyfus	14	-	14	-	-	-	1	10	2	-	1	-	-	-	-
Tyfoidfeber	54	8	53	1	2	-	3	3	-	2	9	7	9	6	11
Cerebrospinalmeningit	4	1	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-
Barsel-feber	14	2	14	-	1	1	2	6	-	-	1	2	-	1	-
Vandkopper	32	-	32	4	5	1	2	-	1	2	8	3	-	1	5
Skarlagensfeber	98	4	98	21	14	6	19	11	6	7	3	2	1	7	1
Røde Hunde	4	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	1
Rosen	36	-	36	4	1	4	4	1	2	3	5	1	2	2	7
Kighoste	415	21	415	14	9	10	7	20	60	21	49	44	36	70	75
Difteri	225	48	224	27	10	16	11	15	10	16	17	11	31	30	30
Strubehoste	28	14	28	9	4	3	3	1	1	-	-	1	2	1	3
Kusma	296	-	296	-	-	1	3	5	12	25	19	38	83	66	44
Akut Katarr i Luftveiene og Bronkit	918	21	918	121	58	88	177	98	74	38	25	40	61	67	71
Katarralsk og follikulær Angina	318	-	318	38	37	25	20	19	21	30	30	12	19	32	35
Influenza	280	6	280	76	46	41	13	30	15	15	5	-	13	6	20
Lungebetændelse	169	36	169	10	13	16	24	21	20	15	4	12	8	14	12
Pleurit	124	2	124	8	11	3	8	23	8	14	14	9	14	6	6
Gigtfeber	66	4	65	3	5	3	7	6	8	11	4	1	3	6	8
Diarré, akut, og indenlandsk Kolera	381	11	379	27	23	26	20	18	36	55	37	32	43	37	25
Blodgang	5	-	5	-	-	-	-	-	1	2	1	1	-	-	-
Skjørbug	1	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Tilsammen	3482	178	3477	363	239	244	324	287	277	257	232	216	331	353	354

Tromsø Amt. 1895.

251

Liste over forskellige

	Ialt opgivne		Børn.		Voxne.		1		2	
	Tilfælde.	Dødsfald.					Trondenes.		Ibbestad.	
			Md.	Kv.	Md.	Kv.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Kronisk Rheumatisme . . .	261		2	1	150	108	54	-	12	-
Fnat	578	-	140	139	167	130	52	-	67	-
Skurv	9	-	2	5	2	-	-	-	-	-
Kjertelsyge	121	1	52	57	4	5	40	-	-	-
Rakit	48	1	24	23	-	1	6	-	1	1
Tuberkuløse Betændelser og										
Miliærtuberkulose	60	22	11	14	19	16	17	3	3	4
Lungetuberkulose	221	67	11	11	96	101	48	3	10	12
Kræft	65	28	-	-	44	21	15	5	3	3
Morbus Brightii	95	15	6	4	50	35	20	1	6	4
Blegsot og Anæmi	835	1	62	113	92	568	172	-	78	-
Livmodersygdomme	238	-	-	-	-	238	62	-	21	-
Kardialgi, kronisk Gastrit og Dyspepsi	1320	1	58	47	621	590	296	1	96	-
Ormesygdomme	5	-	2	2	1	-	-	-	-	-
Drankersygdomme	2	-	-	-	2	-	-	-	-	-
Struma	2	-	-	-	2	-	-	-	-	-
Brok	56	4	16	4	23	10	9	1	14	2
Luxationer	18	-	4	3	5	5	6	-	4	-
Benbrud	66	2	8	2	29	24	15	-	16	1

Distrikt anmeldtes udover Høsten 26 Tilfælde, deraf 16 i Tromsø By; 13 af disse sidste var spredte uden paaviselig Smittekilde, de øvrige 3 forekom inden for angrebne Familier. Af de 10 Tilfælde i Tromsøsundet behandledes ikke mindre end 8 paa kun to Gaarde. (J. Holmboe).

Cerebrospinalmeningit. I Balsfjorden Distrikt angrebes 4 Børn i Oktober, 3 paa Gaarden Svartnes og 1 paa Gaarden Tennes. De 3 førstnævnte blev syge paa samme Dag med Symptomer, der i Begyndelsen nærmest lignede en Forgiftning. Et af Børnene døde under svære Lidelser den 10de Dag. Patienten paa Tennes blev døv under Sygdommen. (A. Selmer).

Barselfeber var noget sjældnere end i 1894 og synes kun at have optraadt spredt.

Vandkopper omtales som meget udbredt i Lenviken Distrikt.

Skarlagensfeber, der Aaret forud optraadte epidemisk inden Amtet, var i betydelig Tilbagegang. Fra et Hjem i Berg, hvor 2 Børn var døde, bragtes i Juli Smitte til Torsken, sandsynligvis ved Børnenes Moder, der havde medbragt en Del formentlig udesinficerede Klæder. — I Balsfjorden Distrikt blev ved Aarets Begyndelse to Børn syge i Sørkjosen, og derfra førtes Sygdommen ved

behandlede Sygdomme.

Fordeling paa Lægedistrikterne:																	
3		4		5		6		7		8		9		10		11	
Tranø.		Berg.		Lenviken.		Maalselven.		Balsfjorden.		Tromsø.		Lyngen.		Karlso.		Skjervø	
Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
7	-	25	-	34	-	3	-	13	-	61	-	2	-	15	-	35	-
3	-	5	-	27	-	2	-	116	-	50	-	28	-	180	-	48	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	1	-	4	-	-	-
11	-	6	-	3	-	-	-	-	-	53	1	-	-	-	-	8	-
5	-	-	-	1	-	-	-	-	-	23	-	-	-	2	-	10	-
2	1	1	1	5	4	-	-	-	-	27	5	1	1	1	1	3	2
7	3	12	3	25	8	8	5	7	2	87	25	4	1	2	-	11	5
3	1	-	-	4	3	1	1	1	1	33	9	-	-	-	-	5	5
3	4	3	-	5	2	2	1	-	-	42	3	2	-	2	-	10	-
21	-	15	-	174	-	10	-	22	-	205	-	6	-	13	-	119	1
2	-	5	-	8	-	1	-	-	-	131	-	-	-	3	-	4	-
41	-	23	-	69	-	5	-	59	-	491	-	19	-	29	-	192	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	2	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
3	-	1	-	2	-	1	-	-	-	17	1	-	-	4	-	5	-
2	-	-	-	-	-	3	-	-	-	2	-	-	-	-	-	1	-
4	-	-	-	4	-	-	-	3	-	13	1	1	-	3	-	7	-

Skolebørn til Gaarden Hølen, hvor de fleste af Husets Folk, Voxne og Børn, blev syge. Samtidig optraadte den ogsaa i Nordkjosen. 17 Tilfælde i Tromsø By forekom spredt i flere af Aarets Maaneder; i Tromsøundet kjendtes ingen Angrebne.

Kighoste, der allerede Aaret iforveien var forekommet almindelig i de vestlige Dele af Amtet, optraadte i 1895 epidemisk inden næsten alle Distrikter. — I Balsfjorden angrebes baade Voxne og Børn, da det var mange Aar, siden Sygdommen havde hjemsogt Distriktet.

Difteri var ligesom i 1894 hyppig og forekom hele Aaret igjennem inden de fleste Distrikter. Fra Trondenes Distrikt opgives 38 Tilfælde, de fleste (28) i November—December. Sygdommen optraadte spredt baade i Trondenes og i Kvæfjord Herreder. — I Ibbestad Distrikt havde man en Epidemi som Fortsættelse af den, der herskede forrige Aar. — I Tranø Distrikt indtraf flere mindre, begrænsede Epidemier inden de forskjellige Herreder med i det Hele 34 Angrebne og 6 Døde. De fleste af de i Lenviken Distrikt anmeldte Tilfælde skrev sig fra en fra Ibbestad indflyttet Familie, hos hvem 2 Børn døde, Læge var ikke hentet; Familien tilhørte nemlig et religiøst Samfund, der anser det for Synd at henvende sig til Læge. Sygdommen spredtes videre til 5

Veneriske Sygdomme.

Sygdom.	Tilfælde.	Fordeling paa Lægedistrikterne:										
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
		Trondenes.	Ibestad.	Tranø.	Berg.	Lenviken.	Maals- elven.	Bals- fjorden.	Tromsø.	Lyngen.	Karlsø.	Skjervø.
		Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.
Veneriske Saar	12	2	-	-	-	-	-	-	10	-	-	-
Syfilis, konstitutionel	35	5	3	-	-	1	-	-	22	-	-	4
—, hereditær	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Gonorré	153	25	11	1	7	5	1	4	62	1	1	35

forskjellige Huse. Befolkningens fatalistiske Opfatning bereder i det Hele Sundhedsvæsenet forskjellige Vanskeligheder. (Helsing). — Fra Maalselven berettes om en Mand, der var behandlet for Difteri under et Ophold i Lofoten. En Hovedpude, han der brugte, var ikke bleven desinficeret. En Søster i Hjemmet, der havde benyttet den uden nogen forudgaaende Vaskning, blev kort efter syg og bragte Smitten til de øvrige Søkende. (C. G. Schøyen). — I Tromsø Distrikt optraadte Sygdommen spredt i By og Landdistrikt i de fleste af Aarets Maaneder. — I Lyngen Distrikt angrebes 5 Personer paa 2 Gaarde i Kjosens. Smittekilden var her ukjendt. Fra Kjosens bragtes sandsynlig Smitte under Sildefisket til Sørfjorden og Rottenvig. (Mortensen). — I Karlsø forekom Sygdommen spredt over hele Distriktet, væsentlig i Aarets 1ste Halvdel. Der opgives 46 Tilfælde, hvoraf dog kun 4 dødelige.

Kusma var tildels meget udbredt.

Af **Influenza** forekom en Del Tilfælde i første Kvartal, men Sygdommen havde i det Hele kun ringe Udbredning mod Aaret forud; (280 Tilfælde mod 1700 i 1894).

Lungebetændelse var ogsaa sjeldnere end Aaret i Forveien. I Lyngen Distrikt forekom der i den Del af Kvæningen Herred, der ligger omkring Alteidet, i den største Del af Aaret adskillige Tilfælde af Sygdommen, delvis i Forbindelse med Influenza, og med ikke faa Dødsfald, især hos gamle Folk. (O. Løken).

Af **Blodgang** forekom 5 spredte Tilfælde i Lenviken Distrikt.

Veneriske Sygdomme. Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde vil sees af ovenstaaende Tabel. — I Skjervø, hvor der i Aarets Løb kom 5 Angrebne af Syfilis og 35 af Gonorré til Behandling, forekom desuden ikke faa uanmeldte Tilfælde. Sædelighedstilstanden er mislig, navnlig i Nordreisen Herred, hvor Natteløberiet drives i høj Grad, især siden Veiarbeidet paabegyndtes der. En Kvinde, der var Smittekilden for de øvrige Syfilistilfælde, antages saaledes smittet af en Veiarbejder. Flere Tilfælde af Syfilis og Gonorré blev sendt til Tromsø Amtssygehus, men kom tilbage, da der ikke fandtes Plads. Ved Amtmandens Foranstaltning blev Patienterne leiede ind i en ledig Kirkestue paa Skjervø og der tagne under Behandling for offentlig Regning. Ialt behandledes paa Sygehuset i Skjervø 2 Mænd og 13 Kvinder, deriblandt en Pige under 15 Aar. Det skal ikke høre til Sjeldenhederne, at Børn oplæres til og hengiver sig til Usædelighed i meget ung Alder. Den ovenfor omtalte Kvinde, der led af Syfilis og i kort Tid smittede 3 Mænd, fik Ordre til at fremstille sig for

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne Dødsårsager			
	ialt.	Lungetuber- kulose.	af epidemiske Sygdomme.	af ikke epidemiske Sygdomme.
Trondenes	64	3	19	45
Ibbestad	77	12	26	51
Tranø	36	3	14	22
Berg	9	3	5	4
Lenviken	48	8	19	29
Maalselven	17	5	8	9
Balsfjorden	16	2	10	6
Tromsø	140	25	55	85
Tromsø By	92	20	29	63
Bygder	48	5	26	22
Lyngen	6	1	4	2
Karlsø	16	-	9	7
Skjervø	32	5	9	23
Tromsø Amt	461	67	178	283
Deraf i By	92	20	29	63
— - Bygder	369	47	149	220

Distriktslægen; istedet herfor reiste hun til Nabodistriktet, hvor hun lagde sig i Kur hos en bekjendt Kvaksalverske, der behandlede hendes syfilitiske Saar med Paastrøning af pulveriserede Saueexkrementer. Hun blev dog snart paagreben og sendt til Tromsø Amtssygehus. Udpaa Høsten smittede en usædelig Pige i Kvæangbotten i kort Tid adskillige unge Mænd. (O. Løken).

Til Oplysning om en Del **andre** af Lægerne behandlede **Sygdomme** henvises til Tabel Side 252 og 253.

Fnat synes at udbrede sig mere og mere inden Amtet. I Balsfjorden og Skjervø Distrikter fandtes der saaledes tilsidst ikke mange Gaarde, hvor Sygdommen ikke viste sig. Medikamenter blev udleveret for Medicinalfondets Regning. I Lyngen Distrikt var Fnat ogsaa adskillig udbredt, ligesaa i Karlsø Distrikt blandt den lappiske Befolkning. Da Sygdommen her blev taget under offentlig Behandling, indskrænkedes dens Udbredelse betydelig inden Aarets Udgang. (Skridshol).

Lungetuberkulose. Dødsfald af denne Sygdom udgjorde for det hele Amt 14,5 pCt. af samtlige kjendte, ved Sygdom foranledigede Dødsårsager og 23,7 pCt. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme. For Tromsø By var Forholdet henholdsvis 21,7 pCt. og 31,8 pCt. og for Bygderne 12,7 pCt. og 21,3 pCt. Se førerligt ovenstaaende Tabel.

Om Amtets **Sindssyge** se den almindelige Beretning.

Af **Brok** opgives 56 Tilfælde med 4 Dødsfald. Sædet var ved 45 følgende: Hernia inguinalis 34, cruralis 1, umbilicalis 10.

Fødte og Døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde					
	leven- de.	død- fødte.	ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Bar- sel- seng.	ved ulykke- lige Hæn- delser.	ved Selv- mord.
Trondenes	422	17	193	47	5	4	12	1
Ibbestad	315	5	123	26	1	1	5	-
Tranø	152	1	71	10	1	2	-	1
Berg	65	3	26	3	-	-	4	-
Lenviken	193	6	73	14	1	1	8	-
Maalselven	169	4	69	19	2	1	2	-
Balsfjorden	128	4	77	28	1	2	2	-
Tromsø	350	12	187	42	4	-	12	1
Tromsø By	192	6	96	17	2	-	3	1
Bygder	158	6	91	25	2	-	9	-
Lyngen	212	2	94	24	-	-	4	-
Karlsø	97	5	48	9	-	-	8	-
Skjervø	206	2	121	28	-	2	23	1
Tromsø Amt	2309	61	1082	250	15	13	80	4
Deraf i By	192	6	96	17	2	-	3	1
— Bygder	2117	55	986	233	13	13	77	3

For **Benbrud** behandledes 66 Tilfælde, hvoraf 2 dødelige. Sædet var ved 61 følgende:

Fractura cranii	1	Fractura digitor. manus	1
— claviculæ	8	— colli femoris	6
— costarum	14	— femoris	4
— sterni	1	— patellæ	3
— humeri	2	— cruris	8
— antibrachii	1	— tibiæ	1
— radii	7	— fibulæ	2
— ulnæ	1	— malleolorum	1

Af **Luxationer** opføres 18 Tilfælde. Sædet var ved 16 følgende: Luxatio humeri 5, claviculæ 1, antibrachii 9, manus 1.

Obstetriciske Operationer. Af Læger udførtes 39, deraf i Trondenes 5, Ibbestad 10, Berg 2, Lenviken 3, Maalselven 2, Balsfjorden 2, Tromsø 12, Lyngen 1, Karlsø 1, Skjervø 1. Indikationer og Udfald sees af Tabel Side 257.

Angaaende **Jordemoderhjælpen** meddeles Opgaver fra Ibbestad Distrikt: 3 Jordemødre bistod ved 124 Fødsler, deraf 113 Issefødsler, 2 Ansigtfødsler, 4 Sædefødsler; 3 var Tvillingfødsler, 5 Føstre var ufuldbaarne; fra Balsfjorden Distrikt: 2 Jordemødre har bistaaet ved 40 Fødsler, alle Issefødsler paa én nær, hvor 2den Tvilling fødtes i Sædeleie; fra Lyngen Distrikt: 2 Jordemødre bistod ved 25 Fødsler, alle Issefødsler, deraf 1 Tvillingfødsel.

Obstetriciske Operationer i Tromsø Amt.

Indikation.	Tangforløsning.			Vending.		Perforation.	Exvis- ceration.	Efterbyrds- operation.
	Mødre.	Børn.		Moder.	Barn.	Mødre.	Moder.	Mødre.
	lev.	lev.	dødf.	lev.	lev.	lev.	lev.	lev.
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer	29	¹⁾ 27	2	1	1	-	-	-
Bækkensneverhed	-	-	-	-	-	1	-	-
Skjævt Isseleie	1	1	-	-	-	-	-	-
Fremfald af Navlesnor	1	-	1	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	-	-	1	-
Hydrokefalisk Fosterhoved	-	-	-	-	-	1	-	-
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	4
Tilsammen	31	28	3	1	1	2	1	4
		31						

¹⁾ Deraf en 1ste Tvilling, 2den født (lev.) ved Naturens Hjælp og en 2den Tvilling, 1ste født (lev.) ved Naturens Hjælp.

Antal **Fødte** og **Døde** sees af foranstaaende Tabel.

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 1227 Fødte og Forholdet mellem Fødte og Døde = 100:46,9.

Døde paa Barselseng. Efter Presternes Opgaver døde 13 Kvinder paa Barselseng, efter Lægernes 5: 2 af Barselkrampe, deraf i Ibbestad Distrikt én uforløst, og af Barselfeber 2. For 1 er Dødsaaarsagen ikke nærmere angivet.

De hyppigste Dødsaaarsager var:

Dødsaaarsag.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		By.	Bygder.
Lungetuberkulose	67	20	47
Difteri	48	2	46
Alderdomssvagthed	41	7	34
Lungebetændelse	36	11	25
Kræft	28	8	20
Tuberkuløse Betændelser	22	3	19
Akut Bronkit	21	2	19
Kighoste	21	1	20
Hjerneslag	18	1	17
Brights Nyresygdom	15	3	12

Veirliget. Sommeren kom i de fleste Distrikter tidlig, den var tør og varm; i flere Distrikter gjorde den stærke Tørke Skade paa Græsvæxten; Høsten var mild, og Sne kom i Trondenes først i November.

Levemaade og hygieniske Forhold. I Trondenes Distrikt var et større Sildefiske i Fiskefjorden vistnok til større Fortjeneste for Fiskerne end for Handelsmændene, der paa Grund af Sildens daarlige Beskaffenhed led store Tab. (Buck). — I Berg Distrikt er Husene smaa og bestaar som oftest kun af ét Værelse; de nyere Huse bygges dog større og med flere Rum. Priveter mangler fremdeles mangesteds, men heri spores dog betydelig Forbedring. Søl vand fra Huset slaas altid lige udenfor Døren. Om sin Person er Almuen i Almindelighed ganske renlig; flittig Vask af Undertøiet finder overalt Sted; Gulvene vaskes flere Gange ugentlig. Kvindernes Kogekunst indskrænker sig til Kogning af Fisk, Poteter, Suppe og Kaffe. Fisken nydes desuden aldrig uden som frisk og kogt. (Ph. Hansteen). — I Lenviken Distrikt antages Levemaaden at være Skyld i, at Anæmi og Maveonder indtager en saa vigtig Plads blandt Sygdommene. Ikke mange Familier har Kjød at spise. Kosten bestaar i Grød, Sild, Poteter og en sjelden Gang saltet Fisk, samt Kaffe, som ofte misbruges. Melk høves paa de fleste Steder næsten ikke hele Vinteren paa Grund af daarligt Kreaturstel. Det er ikke usædvanligt, at Kreaturerne «staar tørre» indtil 5 Maaneder. — I Balsfjorden Distrikt bliver det økonomiske Tryk værre og værre for hvert Aar paa Grund af feilslaget Fiske. Det vilde lønne sig langt bedre at ofre Tid og Arbejde paa Bearbejdelsen af den udmærkede Jord, der findes inden Distriktet. Gjennemgaaende holdes for store Kreaturbesætninger, men rigtig Sultefodring er nu sjelden. (A. Selmer). — Fra Lyngen Distrikt

betegnes den økonomiske Stilling som daarlig uagtet godt Udbytte af Høsten og heldigt Lofotfiske; Finnmarksfisket slog fuldstændig feil, Vaar- og Sommerfisket var derimod godt. I Distriktets Udkanter, særlig i Kaafjorden, er Sandsen for Renlighed liden, især blandt den kvindelige Del af Befolkningen. Ædrueligheden maa siges at være god undtagen i Lyngdalen, der længe har havt et daarligt Ord i den Henseende. Paa Skibotten Marked, hvor der er Øludsalg, sees sjelden Nogen beruset. Ulovligt Brændevinssalg drives der fremdeles i Markedstiden. (K. Mortensen). — I Karlsø Distrikt var Udbyttet af Høsten og Fiskerierne godt. (Skridshol).

Sygehuse. Foruden Amtssygehuset i Tromsø findes dersteds ogsaa et kommunalt Epidemilazaret, hvor der behandlede 22 Tilfælde af Difteri og Croup, 7 Tilfælde af Tyfoidfeber og 3 af Skarlagensfeber. (Igelsrud). — I Ibbestad Distrikt findes et lidet Kommunen tilhørende Isolationslokale paa Vik. Ligeledes findes Sygehuse i Karlsø og Skjervø Distrikter.

Kvaksalveruvæsnet siges at florere i Maalselven og Lyngen Distrikter.

Badeindretninger. Foruden Badeindretning ved Amtssygehuset til Brug for Patienterne findes i Tromsø ogsaa et Damp- og Karbad til offentligt Brug.

Om Amtets **Apothek** se den almindelige Beretning.

Følgende Tabel giver Oplysning om Antallet af behandlede fattige Syge, Møder i Sundheds- og Kvarantænekommissioner, Vaccinerede og retsmedicinske Forretninger.

Lægedistrikter.	Fattigsygepleien.		Sundheds-kommissioner. Antal Møder.	Kvarantænekommissioner. Antal Møder.	Vaccinerede.	Retsmedicinske Forretninger.
	Antal anmeldende Læger.	Fattige Syge.				
Tromsø Amt	13	734	35	1	1708	9
Trondenes	2	116	¹⁾ 1	-	493	2
Ibbestad	1	101	²⁾ 2	-	202	1
Tranø	1	95	³⁾ 5	-	193	-
Berg	1	22	⁴⁾ 2	-	137	-
Lenviken	1	65	⁵⁾ 2	-	128	-
Maalselven	1	25	⁶⁾ 5	-	31	-
Balsfjorden	1	77	⁷⁾ 2	-	43	-
Tromsø	2	135	⁸⁾ 11	1	132	5
Lyngen	1	6	⁹⁾ 1	-	66	-
Karlsø	1	41	¹⁰⁾ 2	-	121	-
Skjervø	1	51	¹¹⁾ 2	-	162	1

¹⁾ Trondenes 1. ²⁾ Ibbestad 1, Salangen 1. ³⁾ Dyrø 2, Tranø 1, Sørreisen 2. ⁴⁾ Berg 2. ⁵⁾ Lenviken 2. ⁶⁾ Maalselven 3, Bardo 2. ⁷⁾ Balsfjorden 1, Malangen 1. ⁸⁾ Tromsø 9, Tromsøundet 1. ⁹⁾ Lyngen 1. ¹⁰⁾ Karlsø 1, Helgø 1. ¹¹⁾ Kvænangen 1, Nordreisen 1.

XX. Finmarkens Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i km. ²	Tilstedev. Indb. 1ste Ja- nuar 1891.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpe- vakcinerer.
Amtet		47385,34	29 341	¹⁾ 13	1	23	30
1. Alten		12119,15	5 406	1	-	3	4
	Alten	2 997, ⁸⁰	2 087	1	-	1	1
	Talvik	1 594, ⁶⁸	2 446	-	-	1	2
	Kautokeino	7 526, ⁶³	873	-	-	1	1
2. Loppen		1 173,64	1 731	1	-	2	3
	Loppen og Øksfjord . .	752, ⁶⁶	931	-	-	1	1
	Hasvik	420, ⁹⁸	800	1	-	1	2
3. Hammerfest		3 397,36	3 995	2	-	4	3
	Hammerfest, Kjøbst.	4, ⁰⁰	2 238	2	-	3	-
	Hammerfest	3 393, ³⁶	1 004	-	-	-	2
	Kvalsund		753	-	-	1	1
4. Maasø		535,80	2 508	1	-	3	5
	Maasø	535, ⁸⁰	1 342	1	-	1	3
	Kjelvik		1 166	-	-	2	2
5. Kistrand		11966,07	2 287	1	-	2	3
	Kistrand	4 426, ⁶⁸	1 728	1	-	1	2
	Karasjok	7 539, ³⁹	559	-	-	1	1
6. Lebesby		?	?	1	-	2	2
	Lebesby	4 477, ⁷¹	1 067	1	-	2	1
	Vestlige Del af Tanen til og med Gamvik . .	?	?	-	-	-	1
7. Tanen		?	?	1	-	1	3
	Rest af Tanen ²⁾	?	?	1	-	1	2
	Polmak Sogn af Næsse- by Herred	1 709, ⁴⁴	462	-	-	-	1
8. Vardø		2 257,99	3 310	2	1	2	3
	Vardø, Kjøbstad ³⁾ . . .	3, ⁶⁵	2 217	2	1	2	-
	Vardø	2 254, ³⁴	1 093	-	-	-	3

¹⁾ Foruden de i hvert Distrikt opførte Læger er ansat en Distriktslæge uden fast Distrikt, med skiftende Bopæl efter Amtmandens nærmere Bestemmelse. ²⁾ Tanen Herred i sin Helhed har et Fladeindhold af 2194,²⁰ Km². og en Folkemængde af 2618.

³⁾ Foruden Distriktslægen praktiserede ved Fiskeværret Kiberg en russisk Læge, der ydede sine Landsmænd Hjælp i Fisketiden.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i km ² .	Tilstedev. Indb. 1ste Jan. 1891.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpe- vaksinatører.
9. Vadsø	.....	2 565,99	4 025	1	-	3	1
	Vadsø, Kjøbstad	1,84	1 767	1	-	2	-
	Nordvaranger	1 033,81	1 280	-	-	-	-
	Næsseby Sogn af Næsse- by Herred	1 530,84	978	-	-	1	1
10. Sydvaranger	Sydvaranger	4 987,99	1 932	1	-	1	3

Sundhedstilstanden har i det Hele taget været god. I Vestfinmarken optraadte exantematisk Tyfus og i Østfinmarken Kighoste flereseds epidemisk, men de andre epidemiske Sygdomme, navnlig Tyfoidfeber, Difteri og Influenza, viser i det Hele taget Tilbagegang. Antallet af anmeldte Tilfælde af epidemiske Sygdomme var mindre end i noget andet Aar siden 1889 og udgjorde 2554 mod gennemsnitlig 3712 i det foregaaende Femaar.

Dødeligheden. De Dødes Antal var 649 eller 21,2 pro mille af den beregnede Middelbefolkning (30 600). I 1894 var Forholdet 22,4 pro mille.

Angaaende de **epidemiske Sygdomme** henvises til den efter Lægernes Opgaver sammendragne Tabel Side 262 og 263.

Exantematisk Tyfus vides ikke at have optraadt saa hyppig inden Amtet siden 1882. Med Undtagelse af et enkelt Tilfælde i Vadsø forekom Sygdommen kun i de fire vestligste Distrikter. Til Alten bragtes Smitten sandsynlig fra Hasvik eller Øksfjord i Loppen, hvor Sygdommen var adskillig udbredt i 1894. Den havde i Alten 2 Hovedarnesteder, nemlig Russehavn og Pollen i Rognsund, samt Skillefjordnes. Sygdommen havde som oftest et mildt Forløb og antoges i lang Tid af Vedkommendes Omgivelser for Influenza. Epidemien fik saaledes god Anledning til at udbrede sig, og dens Vandring var omtrent følgende: Fra Skillefjordnes bragtes Smitten til søndre Djupvik og Olderbakken i Lerbotten (Talvik), samt til Bosekop. En paa Smaaholmene i Stjernesund hjemmehørende Kone havde trods Forbud besøgt sin syge Datter i Djupvik og indsygnede efter Hjemkomsten; hos hende smittedes en voxen Søn fra Simavik paa Stjernøen; han døde paa Sygehuset i Hammerfest. Paa Smaaholmene smittedes ogsaa en Kone fra ytre Lokkerfjord (i Stjernesund), i hvis Hjem 4 Andre angrebes og 1 døde; ved dennes Begravelse var en Mand fra indre Lokkerfjord behjælpelig og paadrog sig derved Sygdommen. Paa Olderbakken indsygnede samtidig 2 Piger, der tilhørte 2 Husstande; i disse 2 Huse blev samtlige Beboere paa 3 nær syge, ialt 17 Personer, hvoraf 1 døde. I Bosekop angrebes en Kone, hos hvem en omflakkende Pige, som havde været i Besøg i Skillefjordnes og der paadraget sig Sygdommen, havde ligget en Nat. Denne samme Pige bragte saa Smitten til Jemmeluft, Storviken og Kidelv; paa disse 3 Steder blev 27 Personer syge, hvoraf 2 døde. Fra Kidelv overførtes den til Prestengen i Kaafjord, hvor 3 angrebes og 1 døde. I Bosekop smittedes desuden en Gut paa Skolen af sin Sidekamerat fra Jemmeluft, ovennævnte Piges Søstersøn. Paa det andet Hovedarnesteds Russehavn og Pollen i Rognsund havde Sygdommen forekommet et Par Maaneders Tid, inden Lægen underrettedes; denne forefandt ved sin Ankomst

I Finmarkens Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Ialt kjendte		Tiden er opgivet for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Tilfælde.	Dødsfald.													
Exantematisk Tyfus	120	14	120	15	3	1	4	41	32	11	10	1	1	-	1
Tyfoidefeber	39	9	39	2	1	2	2	1	1	3	3	3	7	5	9
Cerebrospinalmeningit	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barsel-feber	9	3	8	2	-	2	-	-	-	1	-	1	1	-	1
Vandkopper	21	-	21	3	2	4	3	-	1	5	1	1	1	-	-
Skarlagensfeber	3	-	3	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	37	1	37	3	1	1	1	2	-	2	6	11	4	1	5
Kighoste	181	16	181	84	49	17	9	5	-	1	4	-	-	8	4
Difteri	29	2	29	2	3	1	4	1	3	3	2	4	2	3	1
Strubehoste	7	2	7	1	2	2	-	-	-	-	-	-	1	-	1
Kusma	56	-	56	-	-	-	1	15	14	1	1	11	-	2	11
Akut Katarr i Luftveiene og Bronkit	871	5	871	115	69	66	90	179	88	48	36	34	43	44	59
Katarralsk og follikulær Angina	253	-	253	28	14	22	11	17	30	17	23	19	19	33	20
Influenza	242	3	241	22	13	18	27	35	55	30	5	7	10	10	9
Lungebetændelse	80	8	80	14	10	9	5	12	8	3	4	2	3	6	4
Pleurit	97	3	97	11	8	7	6	16	13	5	5	6	4	7	9
Gigtfeber	48	1	48	5	3	1	1	10	2	2	4	2	6	4	8
Diarré, akut, og indenlandsk Kolera	438	10	438	27	28	23	28	40	44	68	40	35	40	39	26
Skjærbug	22	-	21	-	2	-	1	1	2	-	1	13	1	-	-
Tilsammen	2554	77	2551	335	209	177	194	375	293	200	145	150	143	162	168

I Finmarkens Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Fordeling paa Lægedistrikterne:																			
	1		2		3		4		5		6		7		8		9		10	
	Alten.		Loppen.		Hammerfest.		Maasø.		Kistrand.		Lebesby.		Tanen.		Vardø.		Vadsø.		Syd-varanger.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Exantematisk Tyfus	60	9	28	4	29	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-
Tyfoidfieber	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	3	1	29	7	5	1	-	-
Cerebrospinalmeningit	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselfeber	2	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	1	3	-	-	-
Vandkopper	4	-	3	-	-	-	-	-	4	-	-	-	1	-	2	-	7	-	-	-
Skarlagensfeber	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	-	-	-
Rosen	5	-	-	-	20	-	-	-	-	-	-	-	1	1	7	-	4	-	-	-
Kighoste	-	-	-	-	38	-	3	-	-	-	-	-	11	1	1	1	84	13	44	1
Difteri	3	1	2	1	3	-	4	-	-	-	-	-	3	-	13	-	1	-	-	-
Strubehoste	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	2	-	-
Kusma	-	-	-	-	9	-	1	-	-	-	-	-	13	-	33	-	-	-	-	-
Akut Katarr i Luftveiene og Bronkit	111	-	10	1	178	-	37	1	16	-	18	-	42	-	215	1	237	2	7	-
Katarralsk og follikulær Angina	47	-	4	-	86	-	11	-	1	-	7	-	13	-	48	-	35	-	1	-
Influenza	35	2	9	-	22	-	-	-	-	-	1	1	7	-	160	-	8	-	-	-
Lungebetændelse	13	3	2	1	23	-	5	-	1	-	4	-	2	1	10	2	14	1	6	-
Pleurit	10	-	1	-	39	-	11	-	3	-	2	2	2	-	15	-	13	1	1	-
Gigtfeber	7	-	-	-	8	-	11	-	-	-	2	-	2	-	7	1	11	-	-	-
Diarré, akut, og indenlandsk Kolera	69	3	6	1	103	1	11	-	4	1	7	-	5	2	128	2	98	-	7	-
Skjorbug	1	-	-	-	5	-	-	-	1	-	-	-	-	-	13	-	2	-	-	-
Tilsammen	367	20	65	8	564	1	96	1	30	1	41	3	106	6	684	15	530	21	66	1

Liste over forskellige

	Ialt opgivne		Børn.		Voxne.		1		2	
	Tilfælde.	Dødsfald.					Alten.		Loppen.	
			Md.	Kv.	Md.	Kv.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Kronisk Rheumatisme . .	141	2	-	1	104	36	12	-	19	-
Fnat	205	-	39	50	76	40	67	-	33	-
Skurv	3	-	1	1	1	-	-	-	-	-
Kjertelsyge	78	5	28	33	9	8	20	3	-	-
Rakit.	34	-	22	12	-	-	5	-	-	-
Tuberkuløse Betændelser og										
Miliærtuberkulose	34	21	15	11	6	2	7	3	-	-
Lungetuberkulose	102	47	8	4	46	44	8	12	3	1
Kræft	19 ¹⁾	13	-	-	11	8	1	1	3	3
Morbus Brightii	25	7	1	1	11	12	3	-	2	-
Blegsot og Anæmi	239	-	15	28	21	173	52	-	8	-
Livmodersygdomme	97	-	-	-	-	97	9	-	6	-
Kardialgi, kronisk Gastrit og Dyspepsi	722	2	21	39	390	272	75	-	35	-
Ormesygdomme	5	-	2	2	-	1	-	-	2	-
Drankersygdomme	5	-	-	-	4	1	1	-	-	-
Struma	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Bræk	41	1	7	2	17	15	7	1	1	-
Luxationer	10	-	1	-	8	1	-	-	1	-
Benbrud	43	-	3	4	30	6	5	-	1	-

¹⁾ Cancer 11. Sarcoma 2.

¹⁾ Cancer 11, Sarcoma 2.

25 Syge paa forskellige Gaarde. I Russehavn paadrog en Fisker sig Sygdommen ved at dele Seng med en af de Syge dersteds; han smittede derpaa sine 2 Kamerater i Baaden under Fisket samt ved Hjemkomsten til Skillefjordnes hele sin Familie; fremdeles smittedes i hans Hjem 2 Kvinder, der boede i en Gamme; den ene døde, og den anden førte Sygdommen til Simavik. 3 Tilfælde paa Korsnes skyldtes sandsynlig ogsaa Import fra Skillefjordnes. I det Hele opgives fra Alten Distrikt 60 Angrebne, hvoraf 9 døde. (Wolff). — I Loppen Distrikt udbredte Sygdommen sig til Stjernøen og Sørøen som Fortsættelse af den i Slutningen af 1894 i Øksfjord begyndte Epidemi. Antagelig er kun lidt over Halvparten af de Syge kommet under Behandling; men da der blandt disse i kort Tid indtraf 4 Dødsfald, satte dette en gavnlig Skræk i Befolkningen. Sygdommen standsede endelig i Mai. De sidst angrebne var en Familie paa 10 Medlemmer, der alle blev syge paa én Gang. (Paus). — Af de for Hammerfest Distrikt opførte 29 Tilfælde, der samtlige behandledes paa Sygehus, hørte kun 10 hjemme i dette Distrikt. Af de øvrige var Pluraliteten Fiskere fra Talvik; nogle var Fiskere fra Kvænangen, Salangen og Ibbestad, der var blevne syge under Reisen

behandlede Sygdomme.

Fordeling paa Lægedistrikterne:															
3		4		5		6		7		8		9		10	
Hammerfest.		Maasø.		Kistrand.		Lebesby.		Tanen.		Vardø.		Vadsø.		Syd-varanger.	
Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
24	-	11	-	7	-	3	-	3	-	52	-	7	2	3	-
40	-	10	-	7	-	-	-	-	-	27	-	21	-	-	-
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
12	1	5	-	7	-	-	-	-	-	18	-	16	1	-	-
12	-	1	-	1	-	2	-	-	-	6	-	5	-	2	-
7	5	2	-	4	-	-	-	-	-	6	8	8	5	-	-
36	8	3	2	9	3	-	-	-	-	11	7	24	13	8	1
5	-	1	2	1	-	-	-	1	1	4	5	3	-	-	-
6	1	-	-	-	-	-	-	1	-	7	2	6	3	1	-
72	-	11	-	6	-	6	-	9	-	38	-	37	-	-	-
14	-	2	-	4	-	3	-	-	-	45	-	13	-	1	-
156	-	18	-	52	-	29	-	47	-	178	-	120	2	12	-
2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6	-	1	-	2	-	-	-	-	-	13	-	7	-	4	-
3	-	1	-	-	-	-	-	-	-	2	-	3	-	-	-
5	-	1	-	2	-	-	-	1	-	18	-	10	-	-	-

til Finmarken hjemmefra. I Hammerfest By var der kun 1 Tilfælde, en liden Gut, der var bleven smittet ved, at en Patient, som om Natten var kommen til Byen, for at indlægges paa Sygehuset, havde faaet Logi den første Nat i Guttens Hjem. I Landsognet forekom Sygdommen i Midfjord, Øksvik og Sletnes paa Søreen, samt i Tverfjord og Baardfjordbunden paa Seiland. Smitten var indbragt fra de tilgrænsende Distrikter Alten og Loppen. (Aagaard). — Af de 2 fra Maasø anmeldte Tilfælde har det ene forsaavidt Interesse, som Sygdommen begyndte under Billedet af en akut Psykose; først efter Indlæggelsen paa Sygehuset kom de for Flekkefeber eiendommelige Tegn frem. (Arnesen). — Paa Vadsø Lazaret døde en ung Russer, der var bragt did fra Kiberg.

Tyfoidefeber forekom sjeldnere end Aaret iforveien og, naar undtages 2 Tilfælde i Hammerfest, kun i Østfinmarken. — I Tanen var Smitten ved ét Tilfælde, der endte dødeligt, vistnok erhvervet paa Lazaretet i Vardø, hvor Vedkommende havde været indlagt for Difteri; i 2 andre Tilfælde var Sygdommen paadraget henholdsvis i Lofoten og paa Fiskeværret Havningsberg. (Meidell). — I Vardø var Sygdommen, navnlig i 3die og 4de Kvartal, noksaa almindelig saavel

i Byen som i Landdistriktet. Af 29 Angrebne døde 7. — I Vadsø Distrikt optraadte i selve Byen 4 Tilfælde, hvoraf de 2 i Aarets Begyndelse dannede Afslutningen paa forige Aars Epidemi, idet begge forekom i Huse, hvor Sygdommen havde været i 1894. I Juli angrebes en fra Havningberg i Vardø Herred hjemkommen Mand, der paa nævnte Sted havde boet i et Hus, hvor der var Tyfoidfeber. (Caspersen).

Vandkopper havde stor Udbredelse i Kistrand Distrikt især paa Øst-siden af Fjorden i Begyndelsen af Sommeren.

Af **Skarlagensfeber**, der Aaret forud havde været noksaa almindelig i Østfinmarken, opgives kun 3 Tilfælde fra Vardø og Vadsø.

Kighoste forekom i Tanen og Vadsø Distrikter i Aarets Begyndelse som Fortsættelse af Epidemien i 1894. Udpaa Sommeren indtraf atter nogle faa Tilfælde i en Familie, der var flyttet til Vadsø fra en Bygd i Nordland. Ogsaa i Sydvaranger fik den i Slutningen af forrige Aar begyndte Epidemi nogen større Udbredelse i Begyndelsen af Aaret; ved Sommervarmens Indtræden ophørte den og viste sig først igjen i November.

Kusma angives fra Vardø Distrikt at have havt stor Udbredelse.

Af **Influenza** forekom en Del Tilfælde om Vaaren og først paa Sommeren, uden at Sygdommen fik epidemisk Udbredning.

Af de 13 for Vardø opførte Tilfælde af **Skjørbug** var 12 Englændere fra Jacksonexpeditionen.

Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde af **veneriske Sygdomme** sees af følgende Tabel:

Sygdom.	Ialt opgivne		Fordeling paa Lægedistrikterne:										
			1	2	3		4	6	7	8		9	10
	Tilfælde.	Dødsfald.	Alten.	Loppen.	Hammer- fest.	Maasø.	Lebesby.	Tanen.	Vardø.	Vadsø.	Syd- varanger.		
			Tilf.	Tilf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Tilf.
Veneriske Saar . . . . . Syfilis, konstitutionel . . . . . —, hereditær . . . . . Gonorré	71	2	3	-	21	1	2	-	7	27	1	9	2
	184	-	21	2	58	-	3	4	6	69	-	15	6

I Alten paadrages en stor Del af Tilfældene af **Gonorré** og **Uretrit** under Klipfiskterringer om Sommeren; der samles da en hel Del løse Personer, hvoriblandt diverse unge Jenter, fra Alten, Hammerfest, Talvik og Øksfjord, som i de lyse Nætter, og naar der under Regnveir opstaar Pauser i Arbeidet, fordriver Tiden med alskens Fjas og Uterlighed. Den nys paabegyndte Forsøgsdrift ved Kaafjord Kobberværk har ogsaa bidraget til at forværre Tilstanden. (Wolff). — De 2 i Loppen for Gonorré Behandlede hørte hjemme i Skjervø Sogn, hvor Sygdommen skal være epidemisk, og hvor ogsaa disse var smittet før Ankomsten hid. (Paus).

For **andre** af Lægerne behandlede **kroniske Sygdomme** henvises til Tabel Side 264 og 265.

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne Dødsårsager			
	ialt.	Lunge- tuberkulose.	af epidemiske Sygdomme.	af ikke epidemiske Sygdomme.
Alten	74	12	20	54
Loppen	17	1	8	9
Hammerfest	36	8	1	35
Hammerfest By	23	6	1	22
Bygder	13	2	-	13
Maasø	12	2	1	11
Kistrand	5	3	1	4
Lebesby	6	-	3	3
Tanen	12	-	6	6
Vardø	53	7	15	38
Vardø By	44	6	12	32
Bygder	9	1	3	6
Vadsø	62	13	21	41
Vadsø By	35	8	8	27
Bygder	27	5	13	14
Sydvaranger	7	1	1	6
Finmarkens Amt.	284	47	77	207
Deraf i Byer	102	20	21	81
— - Bygder	182	27	56	126

Fnat skal være meget udbredt i Bergsfjord og Øksfjord i Loppen Distrikt. I 4de Kvartal tilsaaes 23 Patienter i en Skolekreds i Øksfjord, og Skabsalve uddeltes i rigelig Mængde; men Bedringen blev nok paa Grund af Befolkningens Skiddenfærdighed høist tvivlsom. (Paus). — Ogsaa i hele Kistrand Distrikt undtagen, saavidt vides, i Karasjok var denne Sygdom særdeles udbredt udover Høsten og Vinteren; den bliver nok vanskelig at faa Bugt med baade paa Grund af Befolkningens Urenlighed, og fordi saa Mange ikke søger Hjælp. For at lette Anskaffelsen af Salve, deponeredes saadan tilligemed Brugsanvisning paa forskellige Steder. (Mørch). — Ligesaa er Lebesby Distrikt haardnakkethat hjem-søgt af denne Sygdom, der paa Grund af Urenlighed stadig bryder ud paa nye Steder. (Moen).

Lungetuberkulose. Dødsfald af denne Sygdom udgjorde for det hele Amt 16,6 pCt. af samtlige ved Sygdom foraarsagede kjendte Dødsårsager og 22,7 pCt. af kjendte Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme. For Byerne var Forholdet henholdsvis 19,7 pCt. og 24,7 pCt. og for Bygderne 14,8 pCt. og 21,4 pCt. — Sygdommen forekommer forholdsvis hyppig i Kistrand Distrikt med Undtagelse af i Karasjok, hvor den endnu ikke er paatruffet. (Mørch). — Den angives at være i Tiltagende i Vardø Distrikt.

Ølensygdomme, især Konjunktivit, Blefarit og Taareveisbetændelse, er saa hyppige i Kistrand Distrikt, at det er vanskeligt at træffe et ældre Menneske, som ikke er surøiet. (Mørch).

Obstetriciske Operationer i Finmarkens Amt.

Indikation.	Tangforløsning.				Vending.		Udtrækning ved Bækkenendeleie.			Perforation.
	Mødre.		Børn.		Mødre.	Børn.	Mødre.	Børn.		
	lev.	død.	lev.	dødf.	levende.	dødfødt.	levende.	lev.	dødf.	uopg.
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer . .	11	-	8	3	-	-	3	1	¹⁾ 1	²⁾ 1
Bækkensneverhed	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Barselkrampe	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Placenta prævia og Blødning	-	-	-	-	2	2	-	-	-	-
Ueftergivelige Fødselsdele	1	³⁾ 1	2	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	⁴⁾ 1	-	1	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	14	2	12	4	2	2	3	1	1	1
	16		16					3		

¹⁾ Født fortidlig. ²⁾ Misfoster. ³⁾ Død af Barselfeber. ⁴⁾ Død af Eklampsi.

Fødte og Døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde					
	levende.	døde.	ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Barselseng.	ved ulykkelige Hændelser.	ved Selvmord.
Alten	166	5	113	23	1	4	11	-
Loppen	68	4	51	14	1	1	12	-
Hammerfest	138	8	79	12	1	-	1	-
Hammerfest By	68	3	47	7	-	-	-	-
Bygder	70	5	32	5	1	-	1	-
Maasø	119	6	52	15	1	-	12	-
Kistrand	86	3	44	8	-	-	1	1
Lebesby	68	1	49	9	-	-	2	-
Tanen	92	4	45	5	-	-	6	-
Vardø	151	4	73	20	2	-	-	-
Vardø By	103	4	51	10	1	-	-	-
Bygder	48	-	22	10	1	-	-	-
Vadsø	147	6	105	28	-	1	6	-
Vadsø By	74	1	49	8	-	1	-	-
Bygder	73	5	56	20	-	-	6	-
Sydvaranger	45	2	38	13	-	-	3	-
Finmarkens Amt	1080	43	649	147	6	6	54	1
Deraf i Byer	245	8	147	25	1	1	-	-
— Bygder	835	35	502	122	5	5	54	1

Brok opføres med 41 Tilfælde, hvoraf for 37 Sædet var følgende: Hernia inguinalis 31, cruralis 1 og umbilicalis 5.

For **Benbrud** er anmeldt 43; Sædet opgives for 42 saaledes:

Fractura costarum	20	Fractura colli femoris	2
— claviculæ	2	— femoris	2
— humeri	1	— cruris	2
— radii	7	— tibiæ	2
— ulnæ	2	— fibulæ	1
— digiti	1		

For **Luxationer** er behandlet 10: Luxatio humeri 3, antibrachii 1, digitorum 3, femoris 2, pedis 1.

Om Amtets **Sindssyge** se den almindelige Beretning.

Af **obstetriciske Operationer** er af Læger udført 22, nemlig 1 i Alten, 1 i Loppen, 4 i Hammerfest, 5 i Maasø, 6 i Vardø og 5 i Vadsø. Indikationer og Udfald sees af Tabel Side 268.

Presterne opgiver 6 **Dødsfald paa Barselseng**, Lægerne 5, hvoraf 3 af Barselfeber, 1 af Barselkrampe, medens for 1 ingen nærmere Dødsårsag er opgivet.

Jordemoderhjælpen. Følgende Tabel, sammendraget efter Distriktslægerens Opgaver, giver en Del Oplysninger om Jordemødrenes Virksomhed. Paa Grund af de lange Afstande benytttes Hjelpekoner i stor Udstrækning.

Lægedistrikter.	Antal anmeldende Jordemødre.	Har bistaaet ved Antal Fødsler.	Deraf var:					A n m.
			Issøleie.	Ansigtssøleie.	Sødeleie.	Tverleie.	Uopgivet Søleie.	
Alten	3	51	24	-	-	-	27	
Loppen	2	11	10	-	-	-	-	1 Øreleie.
Hammerfest	2	¹⁾ 78	77	1	1	1	-	1 Misfoster.
Maasø	3	33	32	1	-	-	-	
Vardø	1	²⁾ 33	-	-	1	-	33	
Vadsø	3	74	68	2	3	1	-	
Sydvaranger	1	5	5	-	-	-	-	
Tilsammen	15	285	216	4	5	2	60	2

¹⁾ Deraf 3 Tvillingfødsler. ²⁾ Deraf 1 Tvillingfødsel.

Antallet af **Fødte** og **Døde** sees af Tabel Side 269.

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 431 Fødte og Forholdet mellem Fødte og Døde = 100 : 60,1.

De **hyppigste Dødsårsager** var:

Dødsårsag.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		Byer.	Bygder.
Lungetuberkulose	47	20	27
Alderdomssvaghed	30	5	25
Tuberkulose Betændelser	21	15	6
Kighoste	16	3	13
Hjerneslag	14	7	7
Exantematisk Tyfus	14	1	13
Kræft og Sarkom	13	4	9
Akut Diarré	10	3	7
Tyfoidefeber	9	6	3
Lungebetændelse	8	3	5

Veirliget. Vinteren var ikke særdeles kold, men Veiret var gennemgaaende meget ustadigt og stormfuldt ogsaa udover Vaaren. Sommeren kom tidlig, men udmærkede sig ved Fugtighed og for det Meste ved ringe Varme. Høsten derimod var mild helt til Aarets Udgang. Der blev en god Høavl samt rig Bærhøst. Fiskerierne derimod gav i det Store og Hele taget kun et middels eller ringe Udbytte. Aarsagen til det mindre gode Udbytte i Varangerfjorden skal

væsentlig have været den i den senere Tid saa omtalte «Russekobbe» (*Phoca groenlandica*). Da Fisket var paa det allerbedste, i Midten af Mai, viste pludselig dette Rovdyr sig i stor Mængde især langs Sydvarangers Kyster, og inden faa Dage var Fisken forsvunden. Kobben optraadte i store Flokke og overalt, hvor man færdedes langs Kysten, kunde man se den. Dette Dyrs massevisse Optræden i Varangerfjorden kjender man blot fra de sidste 8 à 10 Aar. (Wessel).

Oversigt over de meteorologiske Forhold i Sydvaranger.

Udarbejdet af Distriktslæge Wessel efter Observationer paa Elvenes.

1895.	Middel- tempera- tur. Celsius.	Sky- dække. (Middel).	Nedbør- høide i mm.	Hyp- pigste Vindret- ninger.	Nordlys. Antal Dage.
Januar	÷ 14,6	5,1	16,5	S	0
Februar	÷ 12,3	7,4	38,0	SW	4
Marts	÷ 12,4	5,5	16,5	S	1
April	÷ 2,0	5,7	28,7	E	0
Mai	+ 4,6	3,7	6,3	NE	0
Juni	+ 10,4	5,3	40,7	SE	0
Juli	+ 10,1	6,3	62,2	E	0
August	+ 8,4	5,2	29,7	E	0
September	+ 5,5	6,2	98,1	S	1
Oktober	÷ 0,4	6,8	53,8	S	3
November	÷ 4,7	6,8	32,6	S	0
December	÷ 5,7	7,1	20,8	S	3
Aaret	÷ 1,1	5,9	443,9		12

Levemaade og hygieniske Forhold. Fra Loppen berettes, at rheumatiske Sygdomme og kroniske Fordøielsesbesværigheder hører til Dagens Orden, og at andet ikke er at vente, da man gaar daarlig klædt, ofte bliver vaad og bor daarligt. Naar Fisket slaar feil, og Høst og Vinter er saa stormfulde, at fersk Fisk maa undværes ligetil 14 Dage itræk, lever de Fleste paa Rugmelsvandgrød eller Kage og sort Kaffe. (Paus). — Fra Kistrand skrives: Befolkningen er Finner og Blanding af disse og Kvæner. Inderst i Fjorden og paa dennes Østside træffes det kvænske Element overveiende; sammesteds tales ogsaa Kvænsk; i det Hele maa man sige, at Kvænerne har havt stor Indflydelse paa den finske Befolkning baade med Hensyn til Sprog og Sæder, saaledes at disse før forkvænskes end fornorskes. Det er kun et Faatal af Indbyggerne, som kan tale nogenlunde ordentlig Norsk, især er dette Tilfældet blandt Kvinderne. Den hovedsageligste Næringsvei er Fiskeri (for Kistrands Vedkommende) og Rensdyrhold (i Karasjok). Vinterfiske drives tildels i Fjorden og tildels ude i Kjelvik-Honningsvaag. Vaarfiske drives af den overveiende Del af Befolkningen i Kjelvik, Sommer- og Høstfiske i Almindelighed i Fjorden. Der er for driftige Folk Anledning til Fiske hele Aaret omtrent, saaledes at der endda kan blive nogen Fortjeneste, selv om Hovedfisket (Vaarfisket) slaar Feil som iaar. Fra Lakselv drives Fiske ikke saa regelmæssigt, idet Befolkningen derinde om Sommeren er beskæftiget med Laksefiske, lovligt og ulovligt i Elven, Hugst og Førsel af Tømmer og

Ved samt med Jordarbejde. Ved Siden af Fiskeri spiller Kvægdrift den vigtigste Rolle. Denne drives dog paa en lidet rationel Maade, idet gennemgaaende alt for store Besætninger holdes i Forhold til det Foder, man har. Følgen er, at der udover Vinteren og Vaaren kjæmpes en ofte fortvivlet Kamp for at holde Liv i Besætningen. Da Høet ofte slipper op ved Nytaarstid, bliver Kjørenes Næring hovedsagelig Fiskehoveder, Lyng, Tare og andre mavefyldende Ting. Saasnart Dampskibet kommer ind Fjorden, bliver Forsyningen med Fiskehoveder regelmæssig, indtil Sommeren kommer, og Kjørene slippes paa Beite. Kjørene kalver som Regel om Vaaren; paa Grund heraf og af den daarlige Ernæring staaar de tørre hele Vinteren igjennem, saaledes at der de fleste Steder ikke findes Melk. Befolkningen lever da af Fisk, som kun tilberedes paa én Maade (Kogning) og spises med Tran til. Den saakaldte «Finkage» laves af Russemel og Vand uden Gjør og steges i runde flade Kager paa Komfûr eller paa en Jernplade, som stilles paa skraa op mod Varmen i Peisen. De smager ikke saa værst, naar de er ferske; men det er vel et Spørgsmaal, om de er rigtig fordelelige. Kjød sees sjelden uden i Lakselv og Børselv. Kaffe drikkes til Overmaal til alle Tider; det er vist ikke saa stor Overdrivelse, naar der fortælles, at alle voksne Medlemmer af en Husstand har hver sin Kaffekjedel. Den almindeligste Kaffetil-sætning er Salt, som bruges i saadan Mængde, at Kaffeen paa Uvante næsten virker som Brækvand, især da den i Almindelighed koges slap. Stellet er urenligt i høi Grad; Fingrene bruges bestandig til at tørre Kopper og Kar med. Der gjøres forresten ikke Forsøg paa at vaske op Spisestel, uden netop naar det skal bruges; efter Maaltidet sættes det bort, som det er. Kvindernes hele Arbejde optages med Fjæsstel og tildels Vævning. Husene er nu for det Meste af Træ, smaa, lave og som oftest med bare ét Rum, som benyttes; dette bliver omtrent stadig overfyldt af Mennesker, og naar der da ingen Pibe er, ingen Indretning til Bortføring af Damp, og Vinduerne hermetisk tillukkede, kan man tænke sig, hvordan Luften bliver i et saadant Rum. Længere inde i Distriktet, hvor der er bedre Raad paa Tømmer og Brændsel, er ogsaa Husene bedre, større, med 2 benyttede Rum, og aaben Skorsten i det ene, hvor Maden i Almindelighed koges. Af Fjæsgammer (Fællesgammer) findes vel nu omtrent 20 igjen blandt den fattigste Befolkning især paa Østsiden af Porsangerfjorden i Brænne og Kjæs. Denne Slags Boliger forsvinder nu mere og mere, om det end gaar sent. Almuen indser selv, at Ingen er tjent med at bo paa den Maade; men Vedkommende har ikke Raad til at bekoste nogen Forandring og Kommunen heller ikke. Det er med største Overvindelse man kan bekvemme sig til at gaa ind i en saadan Gamme; for saasnart den lave Dør aabnes, slaar der en imøde en saadan ubeskrivelig Stank, at man helst vilde kaste ôp. Er man vel kommet indenfor, maa man først venne sine Øine til Mørket derinde, før man kan opdage noget; men tilslut faar man da langs den ene Væg Øie paa Kjørene ofte i et Antal paa 4—5, paa den anden Væg 8—10 Sauer, og det hænder endog, at der findes Hest derinde. Langs den tredie Væg har saa Familien sin Plads, og midt paa Gulvet er Gruen med en stor Gryde over, og man mærker nu, at den værste Stank kommer fra den, idet der netop deri koges den bekendte Løipning til Kreaturerne. Det sørgeligste er i Grunden at se de stakkels gustne, halvpaa-klædte Børn, som færdes derinde, og saa at tænke paa, at de maa opholde sig der hele den lange Vinter. Det er jo intet at undres over, om der opvoxer en svag og lavtstaaende Slægt af dem, som henlever sin Barndom og modtager sine første Indtryk blandt saadanne Omgivelser. At Befolkningen i det Hele taget gjerne tager sig en Rus, saasnart Anledning gives, kan man se ombord i Dampskibet, hvor der som oftest er berusede Folk med; men det er heldigvis forbundet med baade stort Besvær og store Omkostninger at skaffe Brændevin, saa man ser det ikke blandt Almuen uden ved store Kirkehelger (St. Hans- og Mikkelsmes),

især naar der er Bryllupper, som da tures paa Stranden ved Kirken. Her pleier der at være Anledning til at faa Drammer, naar man giver Brudeparret en Penge-gave, og dette Forhold er udartet til en Slags Brændevinshandel. Den fast-boende Befolkning i Karasjok lever gjennemgaende under bedre Forhold; Boligerne er større, lysere og bedre, Levemaaden og Stellet ligeledes, ligesom de klimatiske Forhold er heldigere end ude ved Kysten; der er saaledes Vindstille omtrent hele Vinteren igjennem. Folket her har ogsaa lettere for at skaffe sig Livsophold, idet de for en væsentlig Del lever af at snylte paa Fjeldfinerne. De staar ikke i den bedste Anseelse, idet de er bekendte for at være fordrings-fulde, upaalidelige og krangleverne og svært tilbøielige til at overtræde Loven. Fjeldfinnen er uden Tvivl den mest tiltalende af Befolkningen; han lever jo ogsaa et saadant haardført, friskt Friluftsliv, som er egnet til at fremkalde flere gode Egenskaber hos Mennesket; men han ligger desværre under for sin Lyst til Brændevin, og det er just herved, han kan narres af den fastboende Befolkning, som for det Meste, især under Thingene, har Brændevin (Spiritus og Vand) at traktere med. (Mørch). — Fra Tanen berettes, at Fiskeralmuens Levemaade er meget uhensigtsmæssig og uregelmæssig. Husstellet udmærker sig ved en fuld-stændig Mangel paa Orden, hvilket for en stor Del skyldes Husmødrenes Udygtighed. Slatges der f. Ex. en Ko eller et Faar, spises der Kjød næsten til hvert Maal, saa længe det varer. Saltet Fisk findes yderst sjelden i en Fiskers Bolig, naar Fisket om Høsten er slut. Mel er da den hovedsagelige Madforsyning, hvorfor Kostholdet om Vinteren, da fersk Fisk af mange Grunde ikke kan faaes, væsentlig bliver Melkost og sort Kaffe; deraf de tørre og gustne Ansigter om Vaaren. De er sorgløse Folk, der lader hver Dag have nok i sin Plage; kniber det, saa tyr de til Handelsmanden. (Meidell). — I Vadsø paabegyndtes i Løbet af Sommeren Anlæg af Vandledning i hele Byen og af Kloak i den centrale Del. — Fra Sydvaranger meddeles: Befolkningens Levevis og Næringsveie er paa det Nærmeste de samme overalt i Distriktet, trods den Forskjel som er tilstede mellem Kysten og Indlandet. Fiskeriet er Hovednæringsvei, kan man sige, for Alle, men spiller dog naturligvis en større Rolle for de ude ved Havkanten og i Fjordene Bosatte end for Indlandsfolket. Af de Sidstnævnte er det væsentlig den mandlige Ungdom, som deltager i Fisket, medens de Ældre bliver hjemme. Af Kyst-befolkningen derimod reiser Alle, som kan, ud til de store Fiskerier, baade Gamle og Unge, ja endog Kvinder, foruden at denne Del ogsaa faar det Meste af sit daglige Underhold af Hjemmefisket. Sydvaranger har ikke selv Fiskevær af nogen Betydning; derfor søger de fleste Fiskere, ialfald alle som har større Baade, ud til de store Fiskevær paa Nordsiden af Varangerfjorden, Vardø, Kiberg og Krampe-nes; de, der er i Besiddelse af Fembøinger, er især Folk fra Bugønes, hvilke er vore bedste Fiskere; disse drager ogsaa længere vestover til Havningsberg og Berlevaag. De tre i Sydvaranger beliggende Vær Bugønes, Kjelmo og Smaa-strømmene afgiver Fiskepladse for dem af Distriktets Befolkning, som blot har Smaabaade, eller som af andre Grunde ikke kan begive sig saa langt fra Hjemmet. Her ligger da mest den fattigere Del af Fjordenes Finnebefolkning og nogle faa Norske og Kvæner. Om Vinteren drives intet Fiske uden til Husbrug. Først i April, eller naar man faar Tidende om, at Fisk er tilstede, drager man ud til Fiskeværene for at drive Loddefiske, og kommer saa hjem igjen ved St. Hanstid. Med Udbyttet af dette Fiske afbetaler saa Fiskeren paa sin Gjæld til Kjøbmanden og skaffer sig de nødvendige Kontanter til Skatter og Lignende. Loddefisket gaar jevnt over i Sommerfisket og Høstfisket, ved hvilke Fiskeren erhverver sig det nødvendige Mel for kommende Vinter, idet han for Fisk tiltusker sig Mel paa de russiske Fartøier eller hos Kjøbmændene. Naar Seiffisket om Høsten slaar godt til, kan dygtige Fiskere ofte «fiske» mange flere Matter Mel, end de selv trænger. De borttusker da atter Melet mod andre Varer, f. Ex. Hø, Mose og Lignende

eller sælger det til Kjøbmændene. Laxefisket er ogsaa en ikke uvæsentlig Indtægtskilde og har i en Række af Aar slaaet godt til, indtil det ifjor totalt mislykkedes. Uagtet de russiske Skoltelapper fra umindelige Tider paa de dem ved Grændseopgjøret i 1826 tilsikrede Fiskepladse inden Sydvarangers Grændser har drevet Laxefiske i Sjøen, er det først for ca. 12 Aar siden, at Distriktets egne Folk begyndte at sætte Garn i Sjøen efter denne Fisk. Det var Bugonesfolkene, som begyndte dermed; det gav godt Udbytte, og i de efterfølgende daarlige Fiskeaar var det Laxefisket, som gjorde, at Stillingen ikke blev værre, end den blev. Ved Siden af Fiskeriet er dog ogsaa Kreaturholdet af overordentlig stor Betydning for Distriktet, om det end staar paa et lavt Trin. Det skaffer dog en betydelig Del af den daglige Føde for de Fleste. 1, 2 eller 3 Kjør er almindeligt ved ethvert Hus, enkelte har op til 6, desuden flere eller færre Faar. Da den mandlige Befolkning er optagen fra Vaar til Høst med Fiskeriet, bliver det, især blandt Finnerne og Kvænerne, ofte mest Kvinderne, som maa stræve med at opdyrke den lille Jordflæk om Huset, indtil Mændene kommer hjem om Høsten og slaar Høet af. Jordene er derfor oftest slet dyrkede, vandsyge, utilstrækkeligt eller slet ikke gjærdede. Enkelte Finner holder endnu fast ved den Skik, at de «ligger til Sæters» om Sommeren, d. v. s. de flytter med hele Familien og Kreaturerne bort fra Bopladsen til et andet Sted i Nærheden, hvor Ingen bor, og hvor de gjerne har en gammel Stue eller Gamme staaende; eftersom enhver Plads, som kan være skikket til Dyrkning, mere og mere bliver optagen til Boplads, maa dog denne Skik snart forsvinde. Der er meget faa af Sydvarangers Bønder, som kan siges at leve udelukkende af Jorddyrkning; selv de indre Distrikters Beboere, som skulde synes mest henviste til denne Næringsvei, har alt andet end veldyrkede Enge; en stor Del, ja kanske det Meste, af det nødvendige Hø samles sammen fra Myrene og er af en daarlig Kvalitet. En Mængde Surrogater, som imidlertid her ikke er Hjælpefoder, men Hovedfoderet, f. Ex. Mose og Løpning koges sammen med Hø og gives Kreaturerne varmt. Rent, koldt Vand, tror jeg neppe, de faar nogensinde. Og Fjøsene er over al Beskrivelse elendige mange Steder, daarlig opførte af Tømmer eller Torv, trækfulde og kolde og som oftest mørke. Et lidet Vindu findes vel i de fleste Tilfælde, men det er overiset af Dampene fra Fjøset og slipper neppe noget af det sparsomme Dagslys ind. Kreaturerne, som i 8 Maaneder af Aaret er fastbundne i saadanne Rum, bliver neppe nogensinde pudsede eller stelte anderledes end, at Gjødelsen daglig fjernes. Den givne Skildring af Fjøsstellet gjælder dog ikke de fleste Norske og endel Kvæner, der stiller sine Kreaturer meget vel, om end Stellet overalt kunde blive mere rationelt, end det er. Poteter dyrkes i Almindelighed overalt og kan i enkelte Aar give udmærket Udbytte. Andre Indtægtskilder er Multesankning og Mosehøstning, hvilke, især for de indre Dele af Distriktet, er af Betydning. Mosehøstningen foregaar i September og Oktober. Gaardenes Ungdom, mest Kvinder, drager da tilfjelds, hvor de tilbringer flere Uger med Samling af Renmosen, som de lægger sammen i store Dynger, der paa Vinterføret kjøres ned til Bopladsen, efterhvert som den trænges. En Del Mose udføres, men det Meste bruges i Sydvaranger selv til de Fastboendes Kjør og Rener. For enkelte af Pasvikelvns og Nejdens Beboere kan Udbyttet af Multehøsten være af lige saa stor Betydning som Udbyttet af Fisket. Renavlens er ogsaa af overordentlig stor Betydning for Sydvarangers Befolkning, og det ikke alene for Nomaden, men vel saa meget for den Fastboende. Næsten enhver, hvad Nation han end er af, holder Ren, saafremt Fjeldene omkring hans Boplads yder den tilstrækkelige Mose til Beite for Dyrene; dog er det naturligvis Finnerne, som fortrinsvis tilgodegjør sig denne Indtægtskilde. Renen er det almindelige Trækdyr, og ved dens Hjælp kan Sydvaranger, som næsten ikke har Landeveie og lignende indenbygds Kommunikationsmidler, i den lange Vintertid

sidestilles med Distrikter, som er bedst udstyrede med saadanne. Forfærdigelsen af Skindvarer, Pæsker, Bellinger og Komager, hvori Finnernes Kvinder er Mestere, skaffer ogsaa Mange en god, kontant Indtægt i Vinterens Løb. Dette, samt Spinding og en Del Vævning, er al den Husflid, som drives. Naar man om Vinteren kommer ind i Stuen til en Fin, finder man næsten altid Kvinderne beskæftigede med et eller andet saadant Haandarbeide, medens det er sjældent at se Mændene beskæftigede inde; de røger Tobak eller strækker sig i Sengen. Af den kvænske eller norske Befolkning er der dog nogle Mænd, der skaffer sig nogen Indtægt ved Haandværk eller Husflid. (Wessel).

Sygehuse. De 4 Amtssygehuse er beliggende i Alten, Hammerfest, Vardø og Vadsø; hertil kommer Hasvaag Sygehus i Loppen og Gamvik Sygehus i Lebesby; ved Lægeboligerne i Kistrand og Tanen er der Sygestuer. I Hammerfest ligger derhos det katolske St. Vincents Hospital.

Badeindretninger. I Loppen findes 2 private Kvænbadstuer. En lignende Indretning i Kjølvik i Maasø var i Aarets Løb nok saa godt benyttet. Ogsaa i Lebesby er der 2 private Badstuer efter finsk Mønster. I Hammerfest findes Karbade og et Kvænbad og i Vardø 3 Kvænbade, 1 Karbad paa Fæstningen samt 1 Badstue for Havnevæsenets Arbeidere.

Om Amtets **Apothek** se den almindelige Beretning.

Nedenstaaende Tabel giver Oplysninger om Antallet af behandlede fattige Syge, Syge behandlede for Medicinalfondets Regning, Møder i Sundheds- og Kvarantænekommissioner samt Vaccinerede og de udførte retsmedicinske Forretninger.

Lægedistrikter.	Fattigsygepleien.		Sundheds-kommis-sioner. Antal Møder.	Kvaran-tænekom-missioner. Antal Møder.	Vak-cine-rede.	Retsme-dicinske Forret-ninger.	Behand-lede for Medi-cinal-fondets Regning.
	Antal an-meldende Læger.	Fattige Syge.					
Finmarkens Amt ..	13	792	41	6	610	53	1649
Alten	1	48	¹⁾ 5	-	65	7	108
Loppen	1	21	²⁾ 3	-	52	1	-
Hammerfest	2	189	³⁾ 4	-	41	24	414
Maasø	1	15	⁴⁾ 8	-	⁵⁾ 46	3	185
Kistrand	1	17	⁵⁾ 3	-	20	3	-
Lebesby	1	38	-	-	29	4	-
Tanen	1	41	⁶⁾ 1	-	21	2	-
Vardø	3	252	⁷⁾ 10	4	91	2	712
Vadsø	1	114	⁸⁾ 7	2	231	5	230
Sydvaranger	1	57	-	-	14	2	-

¹⁾ Alten 3, Talvik 2. ²⁾ Hasvik 1, Loppen og Øksfjord 2. ³⁾ Hammerfest By. ⁴⁾ Kjølvik 4, Maasø 4. ⁵⁾ Kistrand 2, Karasjok 1. ⁶⁾ Polmak Sogn af Næsseby Herred 1. ⁷⁾ Vardø By. ⁸⁾ Vadsø 4, Nordvaranger 2, Næsseby 1. ⁹⁾ En af Vaccinatorerne klager over, at han aldrig kan se, om der har været Anslag, da Finnerne er saa lusede, at de stadig klorer sig op.

C. Anhang.

(Appendices).

1. Sundhedsforskrifter approberede i 1895.

Ogne Herred.

(Kongelig Resolution af 23de Februar).

§ 1. Ved Flytning af ældre Vaaningshuse ligesom ved Opførelse af nye skal Anmeldelse herom ske til et Medlem af Sundhedskommissionen, før Arbeidet paa Grunden paabegyndes.

§ 2. Grunden, hvor et Vaaningshus agtes opført, skal afgrøftes tilstrækkeligt, førend Bygningen paabegyndes, og den løse Jord bortskaffes fra Tomten. Ogsaa bør Ujevnheder i Husets nærmeste Omgivelser, hvori Vand og Urenligheder kan samles, udfyldes, og Fugtigheden derfra saavidt muligt fjernes.

§ 3. Under ethvert Vaaningshus, som herefter opføres, skal anbringes en Grundmur, som paa intet Punkt maa være lavere end 30 Centimeter over Jorden. Denne Mur skal idetmindste paa den ene Side beslaaes med Kalk, Ler eller andet hensigtsmæssigt Materiale.

§ 4. Ethvert til Beboelse bestemt Rum i Huset skal være mindst 2,2 Meter høit fra Gulv til Loft. Mindst 1 Vindu skal forsynes med Kroge og Hængsler, saa at det med Lethed kan aabnes og lukkes.

§ 5. I Husets nederste Etage skal, ialfald i Dagligstuen, indlægges dobbelt Gulv, og der skal mellem begge Beklædninger i Gulvet anbringes et Lag af Ler, Myrmos eller Sagspaan.

§ 6. Kogeovn maa ikke anbringes i Beboelsesrum, medmindre den er forsynet med en saadan Indretning, at Dampen fuldstændig opfanges og føres op igjennem Taget i det Frie.

§ 7. Ved Opførelse eller Flytning af Husebygninger skal det iagttages, at Afstanden mellem Vaaningshus paa den ene Side og Stald eller Fjøs paa den anden Side ikke gjøres kortere end 6 — sex — Meter; mindre Afstand maa heller ikke være mellem Vaaningshus og nogen anden Husebygning, mod hvilken hint har Vindu.

§ 8. Gjødsel eller andet ildelugtende Affald maa ikke findes ansamlet noget Vaaningshus nærmere end 6 — sex — Meter og maa ikke være saaledes beliggende, at derfra er umiddelbart Tilsig til Vaaningshus eller til Sted, hvorfra Mad- eller Drikkevand hentes. Huseieren har strengt at paase, at Feieskarn, Affald ved Slagtning og anden Urenlighed ikke henkastes rundt Husvæggene, men i Gjødselkjælder, under Vandhuset eller nedgraves.

§ 9. I Brønd eller Opkomme, hvorfra Vand tages til Husholdningen, maa ikke vaskes, spildes nogenslags Urenlighed eller foretages noget, hvorved Vandet forurenses. Det samme gjælder Bæk, hvorfra Mad- eller Drikkevand hentes, medmindre Forurensningen sker nedenfor det Sted, hvorfra Nogen vanlig henter Vand.

§ 10. Til ethvert Vaaningshus skal høre et Vandhus. Hvor saadant allerede er anbragt, maa det ikke have Væg eller Tag fælles med Vaaningshuset; er Afstanden mellem begge mindre end 6 — sex — Meter, skal det forsynes med tæt Binge eller tæt Beholder. Naar det opføres fra nyt af, skal det være i en Afstand af mindst 6 — sex — Meter fra Vaaningshus og Rum, hvori Madvarer opbevares, og maa ikke have Tilsig til saadant eller til Sted, hvorfra Mad- eller Drikkevand hentes.

§ 11. Heste, Kjør, Svin, Faar eller Gjeder maa ikke holdes i Beboelsesrum, i Kjælder under Vaaningshuset eller i Rum, som har Væg, der støder umiddelbart op til Beboelsesrum.

§ 12. Sundhedskommissionen kan forbyde Salg af bedærvede og sundhedsfarlige Levnetsmidler og af Brugsgjenstande, som kan blive skadelige for Sundheden derved, at de indeholder giftige Bestanddele, og den er for den i saa Henseende fornødne Kontrol berettiget til at fordre sig udleveret Prøver uden Betaling. Standsning af Salg af saadanne formentlig sundhedsskadelige Varer kan foreløbig paabydes enten af Sundhedskommissionens Formand eller af mindst 3 af dens øvrige Medlemmer i Forening.

§ 13. Hvor Forholdene vil gjøre Befølgelsen af disse Forskrifter særlig vanskelig, kan Afgang ske med Sundhedskommissionens Tilladelse.

§ 14. Det paaligger Sundhedskommissionens Medlemmer og enhver af denne opnævnt Tilsynsmand at have Indseende med disse Forskrifters Overholdelse og at foranledige deres Overtrædelse anmeldt for Sundhedskommissionens Ordfører, som besørger Overtrædelsen paatalt efter Loven.

Avaldsnes Herred.

(Kongelig Resolution af 23de Februar).

§ 1. Ved Flytning eller Opførelse af Husebygninger skal det iagttages, at Afstanden mellem Vaaningshus paa den ene Side og Stald, Fjøs eller Grisehus paa den anden ikke gjøres kortere end 9 Meter.

§ 2. Ved Opførelse eller Flytning af Vaaningshus skal endvidere iagttages Følgende:

- a. Opførelsen maa ikke paabegyndes, forinden Grunden, hvorpaa Vaaningshuset skal staa, er tilstrækkelig afgrøftet og Muldjorden derfra bortført.
- b. Bygningen skal hvile paa Graastens Undermur, der intetsteds skal være lavere end 21 Centimeter over Jorden, og som ved Rapning med Kalk eller Ler eller paa anden Maade er gjort forsvarlig tæt.
- c. Ethvert Beboelsesværelse skal ved Opførelse af nye Huse gives en Høide af mindst 2,2 Meter og ved Flytning af ældre Huse af mindst 2 Meter fra Gulvet til Loftsbjælkerne og være forsynet med Vindu af mindst 94 Centimeters Høide og Bredde, der er saaledes indrettet, at det med Lethed kan aabnes. Et Vindu som foran nævnt skal ogsaa inden 1 Aar efter disse Forskrifters Approbation anskaffes i ældre Beboelsesrum, hvor saadant før ikke findes.
- d. Gulvet i det nederste Stokværk skal gjøres dobbelt, og imellem Gulvets begge Beklædninger indlægges et Lag af Ler eller anden fast og tør Fyld.

§ 3. Til ethvert Vaaningshus eller for hver Opsidder paa en Gaard skal være et ordentligt Vandhus. Dette maa ikke have Tag eller Væg fælles med Vaaningshus, heller ikke have noget Afløb hen til noget saadant eller til Indtag for Mad- eller Drikkevand. Tømning maa foregaa saa ofte, at ingen Overfyldning finder Sted.

§ 2. Ethvert til Beboelse bestemt Hus, der herefter opføres, skal hvile paa Undermur, der intetsteds maa være lavere end $\frac{1}{3}$ Meter over Jorden. Muldjorden under Bygningen maa være bortført, og der maa være sørget for tilstrækkeligt Afløb for Grund- og Overvand.

§ 3. Ethvert Beboelsesværelse, der herefter indredes, skal være mindst 2,20 Meter fra Gulv til Loft, og Gulvet i nederste Stokværk skal være dobbelt, tæt og trækfrit.

§ 4. Ethvert Beboelsesværelse skal være forsynet med mindst ét Vindu indrettet saaledes, at det med Lethed kan aabnes. Vinduet, eller hvis flere haves, da disse tilsammen, skal have en Størrelse af mindst 1 $\square$ Meter.

§ 5. I de saakaldte Lemstuer maa Kogeovn ei anbringes, medmindre den er forsynet med saadan Indretning, at den ved Kogningen frembragte Damp kan opfanges og ledes ud i det Frie.

§ 6. Heste, Kjør, Faar, Svin og Gjeder maa ikke huses i Vaaningshus eller noget Rum, som har Væg eller Tag fælles med dette. I Beboelsesværelser maa ikke huses Fjærkræ.

§ 7. For hvert Vaaningshus eller hver Opsidder paa en Gaard skal der være et Vandhus. Dette maa ei have Tag eller Væg fælles med noget Stuehus — medmindre det til enhver Tid holdes frit for Stank og Overfyldning — eller have Afløb til noget saadant. Tiden, inden hvilken Vandhuse skulle være opførte, bestemmes af Sundhedskommissionen.

§ 8. Gjødningsstoffer, ildelugtende Affald fra Husene og lignende Urenligheder, maa ikke uden Sundhedskommissionens Tilladelse henkastes nærmere Vaaningshus eller Alfarvei end 8 Meter. Ansamlinger deraf skulle være saaledes indrettede, at unødig Stank undgaaes, og maa ikke være saaledes beliggende, at derfra er umiddelbart Tilsig til Sted, hvorfra Drikkevand hentes. Inden nævnte Afstand fra Vaaningshus skal Huller eller Ujevnheder, hvori Vand eller Urenligheder kan ansamle sig, udfyldes og Fugtigheden saavidt muligt bortledes. Tunet skal holdes rent og Gulvene i Beboelsesværelser renvaskes mindst 1 Gang hver 8de Dag.

§ 9. Naar Nogen agter at opføre eller flytte et Vaaningshus, har han derom at underrette en af Sundhedskommissionens Medlemmer.

§ 10. Findes beboet Hus eller Forsamlingslokale skadeligt for Sundheden paa Grund af Fugtighed, Urenlighed, Overfyldning af Mennesker, slet Ventilation eller Lignende, kan Sundhedskommissionen forbyde dets Benyttelse, indtil Mislighederne er afhjulpne.

§ 11. Sundhedskommissionen kan forbyde Salg af bedærvede Levnetsmidler og umoden Frugt samt af Klæder og andre Brugsgjenstande, som kan befrygtes at være sundhedsfarlige derved, at de har været benyttet af Personer lidende af smitsomme Sygdomme, eller derved, at de indeholder giftige Bestanddele, og den kan i fornødent Fald besørge samme tilintetgjort.

§ 12. Brønd eller Opkomme, hvoraf Nogen henter Drikkevand, maa ikke paa nogen Maade forurenes. Det samme gjælder Bæk; dog kan Sundhedskommissionen, hvor den anser det for uskadeligt, tillade Vask i samme.

§ 13. Sundhedskommissionens Medlemmer har at paase disse Forskrifters Overholdelse og i fornødent Fald at melde Overtrædelser heraf til Sundhedskommissionens Formand, der skal besørge Overtrædelserne paatalt.

§ 14. Hvor de stedlige Forhold skulde lægge væsentlige Hindringer i Veien for ovenanførte Bestemmelseres Overholdelse, kan der med Sundhedskommissionens Samtykke gjøres enkelte Afgivelser derfra.

For de tættere bebyggede Strøg af Herredet skal følgende Tillægsbestemmelser til Sundhedsvedtægterne gjælde:

- a. Ved Affattelse af Plan for videre Bebyggelse, Gaders Anlæg og Huses Opførelse skal Sundhedskommissionen gives Anledning til at udtale sig. Bygningernes Afstand fra offentlige Veies Midtlinie maa ikke gøres mindre end 4 Meter.
- b. Veie med tilhørende Rendestene eller Grøfter holdes rene af vedkommende Hus- eller Tomteeier. Gaardsrum, Gange eller Smug omkring Husene holdes fri for Stank og Urenligheder.
- c. Privetbingerne gøres tætte og paafyldes jevnlig Torvmuld, Aske, Kalk eller Lignende til Forebyggelse af Stank. De tømmes saa ofte, at Overfyldning undgaaes.
- d. Beboelseskjælder, som helst bør undgaaes, skal mindst have 1,25 Meters Høide over Jorden paa den ene eller de Sider, hvor Væggen vender ud mod det Frie. Grunden maa være saaledes afgroftet, at den til enver Tid er fri for Grund- og Overvand. Kjælderboligen maa være forsynet med dobbelt Trægulv, have tilstrækkelig Tilgang af Lys og Luft og maa ikke tages i Brug, førend den er godkendt af Sundhedskommissionen.
- e. Enhver Bedrift, hvorved Luften forurenses og Stank udbredes, skal — om den ikke gaar ind under Fabrikloven — være underkastet Sundhedskommissionens Tilsyn og nærmere Bestemmelse.
- f. Hvor Kreaturhold eller Svinehold medfører sanitære Misligheder, som paa Grund af Stedforholdene ikke kan ændres, kan det af Sundhedskommissionen ganske forbydes.

Strandstedet Lærdalsøren

med de Dele af Gaardene Øie, Lærdalsøren og Stønjum, der ligger paa den søndre Side af Storelven.

(Kongelig Resolution af 30te Marts).

Efter den approberede Beslutning skal Forskrifternes § 4 for Fremtiden lyde saaledes:

«Gaderne paa Lærdalsøren vestenfor Exercerpladsen skal, saalangt Bebyggelsen strækker sig, hver Lørdag feies af de respektive Hus- og Tomteeiere, idet enhver feier den til hans Grund stødende Del indtil Gadens Midtlinie.

Foruden Gaden feies ogsaa de øvrige omkring Husene værende Pladse og Smug. De offentlige Pladse, det saakaldte Torv mellem Butikerne samt Leitnantsbryggen bliver samtidig at feie for Kommunens Regning.»

Nærbø Herred.

(Kongelig Resolution af 29de April).

§ 1. Ved Flytning af ældre Vaaningshuse ligesom ved Opførelse af nye skal Anmeldelse herom ske til et Medlem af Sundhedskommissionen, før Arbeidet paa Grunden paabegyndes.

§ 2. Grunden, hvor et Vaaningshus agtes opført, skal afgroftes tilstrækkeligt, førend Bygningen paabegyndes, og den løse Jord bortskaffes fra Tomten. Ogsaa bør Ujevnheder i Husets nærmeste Omgivelser, hvori Vand og Urenligheder kan samles, udfyldes, og Fugtigheden derfra saavidt muligt fjernes,

§ 3. Under ethvert Vaaningshus, som herefter opføres, skal anbringes en Grundmur, som paa intet Punkt maa være lavere end 30 Centimeter over Jorden. Denne Mur skal idetmindste paa den ene Side beslaaes med Kalk, Ler eller andet hensigtsmæssigt Materiale.

§ 4. Ethvert til Beboelse bestemt Rum i Huset skal være mindst 2,3 Meter høit fra Gulv til Loft. Mindst 1 Vindu skal forsynes med Kroge og Hængsler, saa at det med Lethed kan aabnes og lukkes.

§ 5. I Husets nederste Etage skal, ialfald i Dagligstuen, indlægges dobbelt Gulv, og der skal mellem begge Beklædninger i Gulvet anbringes et Lag af Ler, Myrmos eller Sagspaan.

§ 6. Kogeovn maa ikke anbringes i Beboelsesrum, medmindre den er forsynet med en saadan Indretning, at Dampen fuldstændig opfanges og føres op gennem Taget i det Frie.

§ 7. Ved Opførelse eller Flytning af Husebygninger skal det iagttages, at Afstanden mellem Vaaningshus paa den ene Side og Stald eller Fjøs paa den anden Side ikke gjøres kortere end 6 — sex — Meter; mindre Afstand maa heller ikke være mellem Vaaningshus og anden Husebygning, mod hvilken hint har Vindu.

§ 8. Gjødse eller andet ildelugtende Affald maa ikke findes ansamlet noget Vaaningshus nærmere end 6 — sex — Meter og maa ikke være saaledes beliggende, at derfra er umiddelbart Tilsig til Vaaningshus eller til Sted, hvorfra Mad- eller Drikkevand hentes. Det maa strengt paasees, at Feieskarn, Affald ved Slagtning og anden Urenlighed ikke henkastes rundt Husvæggene, men i Gjødse-kjælder, under Vandhuset eller nedgraves.

§ 9. I Brønd eller Opkomme, hvorfra Vand tages til Husholdningen, maa ikke vaskes, spildes nogenslags Urenlighed eller foretages noget, hvorved Vandet forurenes. Det samme gjælder Bæk, hvorfra Mad- eller Drikkevand hentes, medmindre Forurensningen sker nedenfor det Sted, hvorfra Nogen vanlig henter Vand.

§ 10. Til ethvert Vaaningshus skal høre et Vandhus. Det skal anbringes i en Afstand af mindst 6 — sex — Meter fra Vaaningshus og Rum, hvori Madvarer opbevares, og ikke have Tilsig til saadant eller til Sted, hvorfra Mad- eller Drikkevand hentes.

§ 11. Heste, Kjør, Svin, Faar eller Gjeder maa ikke holdes i Beboelsesrum, i Kjælder under Vaaningshuset eller i Rum, som har Væg, der støder umiddelbart op til Beboelsesrum.

§ 12. Sundhedskommissionen kan forbyde Salg af bedærvede eller sundhedsfarlige Levnetsmidler og af Brugsgjenstande, som kan blive skadelige for Sundheden derved, at de indeholder giftige Bestanddele, og er for den i saa Henseende fornødne Kontrol berettiget til at fordrø sig udleveret Prøver uden Betaling. Standsning af Salg af saadanne formentlig sundhedsskadelige Varer kan foreløbig paabydes enten af Sundhedskommissionens Formand eller af mindst 3 af dens øvrige Medlemmer i Forening.

§ 13. Hvor Forholdene vil gjøre Befølgelsen af disse Forskrifter særlig vanskelig, kan Afvigelse ske med Sundhedskommissionens Tilladelse.

§ 14. Det paaligger Sundhedskommissionens Medlemmer og enhver af denne opnævnt Tilsynsmand at have Indseende med disse Forskrifters Overholdelse og at foranledige deres Overtrædelse anmeldt for Sundhedskommissionens Ordfører, som besørger Overtrædelsen paataalt efter Loven.

Nordre Aurdal Herred.

(Kongelig Resolution af 11te Mai).

§ 1. Ved Opførelse af nye eller Flytning af gamle Vaaningshuse skal Anmeldelse herom gjøres til nærmestboende Medlem af Sundhedskommissionen, som har at paase nedenstaaende Regler iagttagne:

- a. Afstanden mellem Vaaningshuse og Stald, Fjøs, Grisehus eller Vandhus maa være mindst 8 — otte — Meter, og disse Bygninger maa ikke have Tilsig til Vaaningshuset.
- b. Tomten maa vel afgroftes og al Madjord fjernes.
- c. Bygningen maa hvile paa en forsvarlig tæt Grundmur, der intetsteds maa være lavere end 30 — tretti — Centimeter. Ved stærk Heldning af Tomten kan det tillades, at Muren paa Opsiden kun gjøres 20 — totti — cm. høi.
- d. Værelserne maa have en Høide fra Gulv til Loftsbjælken af mindst 2,5 — to og en halv — Meter, og de maa forsynes med mindst ét Opslagsvindu.
- e. Gulvet i nederste Stokværk maa gjøres dobbelt — Stubbegulv.

§ 2. Hvor Kogeovn — Komfūr — benyttes i Beboelsesrum, skal den inden ét Aar, efterat disse Forskrifter er approberede, være forsynet med en Hætte, som kan opfange og bortlede Røg og Damp.

§ 3. Inden ovennævnte Frist skal der ogsaa for ethvert Bosted være opført et Vandhus. Dette maa ikke ligge nærmere Alfarvei end 8 — otte — Meter og ligesaalidt som de øvrige Udhus have Tilsig til Vandtaget.

Paa tæt bebyggede Steder, hvor denne Afstand ikke kan opnaaes, maa Vandhuset være forsynet med tætte Beholdere — Tønder eller Kasser — og Indholdet maa jevnlig overstrøes med Muldjord eller andet, saa Stank undgaaes. Beholderne maa tømmes saa ofte, at Indholdet ikke rinder over.

§ 4. Heste, Kjør, Svin, Faar og Gjeder maa ikke have stadigt Tilhold i eller under Vaaningshuset.

§ 5. Ansamlinger af ildelugtende Affald og anden Urenlighed fra Husene maa ikke lægges Vaaningshuset eller Alfarvei nærmere end 8 — otte — Meter. Det samme gjælder Gjødelskomposter.

§ 6. Alle Vandansamlinger omkring Husene maa afledes og Fordybninger udfyldes, saa Gaardstunet saavidt muligt holdes tørt og rent.

§ 7. I Brønd, Bæk eller Elv, hvorfra Drikkevand hentes, maa ikke vaskes Klæder eller foretages noget, der kan forurense Vandet, uden forsaavidt dette sker nedenfor Vandtaget.

§ 8. Sundhedskommissionen kan forbyde Salg af bedærvede Mad- og Drikkevarer og i fornødent Fald lade dem tilintetgjøre. Den kan i Tilfælde forlange sig Prøver udleveret til Undersøgelse. Dette gjælder ogsaa andre Gjenstande, som kan blive farlige for Sundheden derved, at de indeholder giftige Bestanddele, f. Ex. Legetøj, Tapeter o. s. v.

Standsnings af Salg af saadanne formentlig sundhedsskadelige Varer kan foreløbig paabydes af Kommissionens Ordfører eller af mindst 3 af dens øvrige Medlemmer i Forening.

Klæder, der har tilhørt Spedalske eller Tæringssyge, maa ikke bruges eller afhændes, medmindre de bliver rensede saaledes, som Kommissionens Ordfører paabyder.

§ 9. Naar nogen Bedrift agtes iværksat, hvorved Luften i høi Grad forurenses eller skadelig Stank udbredes, skal Plan over Anlægget forelægges Kommissionen. Finder denne, at Anlægget vil blive farligt eller skadeligt for den

offentlige Sundhed, maa dette ikke sættes iværk, førend de af Kommissionen antydede Ulemper er paavist at være afhjulpne. Enhver i Virksomhed værende Bedrift skal være Sundhedskommissionens Tilsyn underlagt, og Vedkommende skal være forpligtet til at rette sig efter de Forskrifter, Kommissionen til Fjernelse af stedfundne Ulemper maatte give.

§ 10. Finder Sundhedskommissionen noget beboet Hus eller Forsamlingsrum at være skadeligt for Sundheden paa Grund af Mangel paa Lys eller Luft, ved Overfyldning af Mennesker eller paa Grund af Fugtighed, Urenlighed eller Lignende, kan den forbyde Husets eller Rummets Benyttelse, indtil de forefundne Mangler er afhjulpne.

§ 11. Hvis de stedlige eller pekuniære Forhold vil gjøre Befølgelsen af disse Forskrifter særlig vanskelig, kan Kommissionen paa Ansøgning indvilge enkelte Afbølgelser.

§ 12. Overtrædelser af disse Regler pligter enhver af Kommissionens Medlemmer eller enhver af den opnævnt Tilsynsmand at melde til Kommissionens Ordfører.

Søndre Aurdal Herred.

(Kongelig Resolution af 11te Mai).

§ 1. Ved Opførelse af nye eller Flytning af gamle Vaaningshuse skal Anmeldelse herom gjøres til nærmestboende Medlem af Sundhedskommissionen, som har at paase nedenstaaende Regler iagttagne:

- a. Afstanden mellem Vaaningshuset og Stald, Fjøs, Grisehus eller Vandhus maa være mindst 8 — otte — Meter, og disse Bygninger maa ikke have Tilsig til Vaaningshuset.
- b. Tomten maa vel afgroftes og al Madjord fjernes.
- c. Bygningen maa hvile paa en forsvarlig tæt Grundmur, der intetsteds maa være lavere en 30 — tredive — Centimeter. Ved stærk Heldning af Tomten kan det tillades, at Muren paa Opsiden kun gjøres 20 — to — cm. høj.
- d. Værelserne maa have en Høide fra Gulv til Loftsbjælken af mindst 2,5 — to og en halv — Meter og forsynes med mindst ét Opslagsvindue.
- e. Gulvet i nederste Stokværk maa gjøres dobbelt — Stubbegulv.

§ 2. Hvor Kogeovn eller Komfūr benyttes i Beboelsesrum, skal den inden ét Aar, efterat disse Forskrifter er approberede, være forsynet med en Hætte, som kan opfange og bortlede Røg og Damp.

§ 3. Inden ovennævnte Frist skal der ogsaa for ethvert Bosted være opført et Vandhus. Dette maa ikke ligge nærmere Alfærvei end 8 — otte — Meter og ligesaa lidt som de øvrige Udhuse have Tilsig til Vandtaget.

Paa tæt bebyggede Steder, hvor denne Afstand ikke kan opnaaes, maa Vandhuset være forsynet med tætte Beholdere (Tønder eller Kasser), og Indholdet maa jævnlig overstrøes med Muldjord eller andet, saa Stank undgaaes. Beholderne maa tømmees saa ofte, at Indholdet ikke rinder over.

§ 4. Heste, Kjør, Svin, Faar og Gjeder maa ikke have stadigt Tilhold i eller under Vaaningshus.

§ 5. Ansamlinger af ildelugtende Affald og anden Urenlighed fra Husene maa ikke lægges Vaaningshus eller Alfærvei nærmere end 8 — otte — Meter. Det samme gjælder Gjødsekomposter.

§ 6. Alle Vandandsamlinger omkring Husene maa aflødes og Fordybninger udfyldes, saa Gaardstunet saavidt muligt holdes tørt og rent.

§ 7. I Brønd, Bæk eller Elv, hvorfra Drikkevand hentes, maa ikke vaskes Klæder eller foretages noget, der kan forurensse Vandet, uden forsaavidt dette sker nedenfor Vandtaget.

§ 8. Sundhedskommissionen kan forbyde Salg af bedærvede Mad- og Drikkevarer og i fornødent Fald lade disse tilintetgjøre. Den kan i Tilfælde forlange sig Prøver udleveret til Undersøgelse. Dette gjælder ogsaa andre Gjenstande, som kan blive farlige for Sundheden derved, at de indeholder giftige Bestanddele, f. Ex. Legetøi, Tapeter o. s. v.

Standsnings af Salg af saadanne formentlig sundhedsskadelige Varer kan foreløbig paabydes af Kommissionens Ordfører eller af mindst 3 af dens øvrige Medlemmer i Forening.

Klæder, der har tilhørt Spedalske eller Tæringssyge, maa ikke bruges eller afhændes, medmindre de bliver rensede saaledes, som Kommissionens Ordfører paabyder.

§ 9. Naar nogen Bedrift agtes iværksat, hvorved Luften i høi Grad forurenses eller skadelig Stank udbredes, skal Plan over Anlægget forlægges Kommissionen. Finder denne, at Anlægget vil blive farligt eller skadeligt for den offentlige Sundhed, maa dette ikke sættes i værk, førend de af Kommissionen antydede Ulemper er paavist at være afhjulpne. Enhver i Virksomhed værende Bedrift skal være Sundhedskommissionens Tilsyn underlagt, og Vedkommende skal være forpligtet til at rette sig efter de Forskrifter, Kommissionen til Fjernelse af stedfundne Ulemper maatte give.

§ 10. Finder Sundhedskommissionen noget beboet Hus eller Forsamlingsrum at være skadeligt for Sundheden paa Grund af Mangel paa Lys eller Luft, ved Overfyldning af Mennesker eller paa Grund af Fugtighed, Urenlighed eller Lignende, kan den forbyde Husets eller Rummets Benyttelse, indtil de forefundne Mangler er afhjulpne.

§ 11. Hvis de stedlige eller pekuniære Forhold vil gjøre Befølgelsen af disse Forskrifter særlig vanskelig, kan Kommissionen paa Ansøgning indvilge enkelte Afvigelser.

§ 12. Overtrædelse af disse Regler pligter enhver af Kommissionens Medlemmer eller enhver af den opnævnt Tilsynsmand at melde til Kommissionens Ordfører.

Etnealdalen Herred.

(Kongelig Resolution af 11te Mai.)

§ 1. Ved Opførelse af nye eller Flytning af gamle Husebygninger skal Anmeldelse herom gøres til nærmestboende Medlem af Sundhedskommissionen, som har at paase nedenstaaende Regler iagttage:

- a. Afstanden mellem Vaaningshuset og Stald, Fjøs, Grisehus eller Vandhus maa være mindst 8 — otte — Meter, og disse Bygninger maa ikke have Tilsig til Vaaningshuset.
- b. Tomten maa vel afgræftes og al Madjord fjernes.
- c. Bygningen maa hvile paa forsvarlig tæt Grundmur, der intetsteds maa være lavere end 30 — tretti — Centimeter. Ved stærk Heldning af Tomten kan det tillades, at Muren paa Opsiden kan gøres 20 cm. høi.
- d. Værelserne maa have en Høide fra Gulv til Loftsbjælken af mindst 2½ — to og en halv — Meter og forsynes med mindst ét Opslagsvindu.
- e. Gulvet i nederste Stokværk maa gøres dobbelt (Stubbegulv).

§ 2. Hvor Kogeovn — Komfür — benyttes i Beboelsesrum, skal den inden ét Aar efter disse Vedtægters Approbation være forsynet med en Hætte, som kan opfange og bortføre Røg og Damp.

§ 3. Inden ovennævnte Frist skal der ogsaa for ethvert Bosted være opført et Vandhus. Dette maa ikke ligge nærmere Alfarvei end 8 — otte — Meter og ligesaalidt som de øvrige Udhuse have Tilsig til Vandtaget. Paa tæt bebyggede Steder, hvor denne Afstand ikke kan opnaaes, maa Vandhuset være forsynet med tætte Beholdere (Tønder eller Kasser), og Indholdet maa jævnlig overstrøes med Muldjord eller andet, saa Stank undgaaes. Beholderne maa tømmes saa ofte, at Indholdet ei rinder over.

§ 4. Heste, Kjør, Faar, Svin eller Gjeder maa ikke have stadigt Tilhold i eller under Vaaningshus.

§ 5. Ansamling af ildelugtende Affald og anden Urenlighed fra Husene maa ikke lægges Vaaningshus eller Alfarvei nærmere end 8 — otte — Meter. Det samme gjælder Gjødsekomposter.

§ 6. Alle Vandansamlinger omkring Husene maa bortledes og Fordybninger udfyldes, saa Gaardstunet saavidt muligt holdes tørt og rent.

§ 7. I Brønd, Bæk eller Elv, hvorfra Drikkevand hentes, maa ikke vaskes Klæder eller foretages noget, der kan forurene Vandet, uden forsaavidt dette sker nedenfor Vandtaget.

§ 8. Sundhedskommissionen kan forbyde Salg af bedærvede Mad- og Drikkevarer og i fornødent Fald lade dem tilintetgjøre. Den kan i Tilfælde forlange sig Prøver udleveret til Undersøgelse. Dette gjælder ogsaa andre Gjenstande, som kan blive farlige for Sundheden derved, at de indeholder giftige Bestanddele, f. Ex. Tapeter, Legetøi o. s. v. Standsning af Salg af saadanne formentlig sundhedsskadelige Varer kan foreløbig paabydes af Kommissionens Ordfører eller af mindst 3 af dens øvrige Medlemmer i Forening.

Klæder, der har tilhørt Spedalske eller Tæringssyge, maa ikke bruges eller afhændes, medmindre de bliver rensede, saaledes som Kommissionens Ordfører paabyder.

§ 9. Naar nogen Bedrift agtes iværksat, hvorved Luften i høi Grad forurenses eller skadelig Stank udbredes, skal Plan over Anlægget forelægges Kommissionen. Finder denne, at Anlægget vil blive farligt eller skadeligt for den offentlige Sundhed, maa dette ikke sættes iværk, førend de af Kommissionen antydede Ulemper er paavist at være afhjulpne. Enhver i Virksomhed værende Bedrift skal være Sundhedskommissionens Tilsyn underlagt, og Vedkommende skal være forpligtet til at rette sig efter de Forskrifter, Kommissionen til Fjernelse af stedfundne Ulemper maatte give.

§ 10. Finder Sundhedskommissionen noget beboet Hus eller Forsamlingsrum at være skadeligt for Sundheden paa Grund af Mangel paa Lys eller Luft, ved Overfyldning af Mennesker eller paa Grund af Fugtighed, Urenlighed eller Lignende, kan den forbyde Husets eller Rummets Benyttelse, indtil de forefundne Mangler er afhjulpne.

§ 11. Hvis de stedlige eller pekuniære Forhold vil gjøre Befølgelsen af disse Forskrifter særlig vanskelig, kan Kommissionen paa Ansøgning indvilge enkelte Fravigelser.

§ 12. Overtrædelse af disse Regler har enhver af Kommissionens Medlemmer eller enhver af den opnævnt Tilsynsmand at melde til Kommissionens Ordfører.

Kjøbstaden Sarpsborg.

(Kongelig Resolution af 20de Juli).

Tillæg til Sundhedsforskrifterne af ¹¹/₄ 1863:

Enhver Grund, hvoraf nogen Del ligger inden en Afstand af 20 Meter fra Byens Kloakledning, skal inden en af Stadsingeniøren fastsat Frist være forsynet med passende Afløbsrender af Jern eller glasseret Lerrør for at føre Grund- og Overvand samt, forsaavidt Grunden er bebygget, alt Skylle- og Spildvand ud i den offentlige Kloak. Disse Afløbsrender bekostes af Hus- eller Grundeier i den ovenfor angivne Længde. Spørgsmaalet om Fristens Længde kan af vedkommende Eier indbringes for Formandskabet.

Os Herred.

(Kongelig Resolution af 27de Juli).

For de tættere bebyggede Strøg af Herredet skal følgende Tillægsbestemmelser til Sundhedsvedtægterne gjælde:

- a. Ved Affattelse af Plan for videre Bebyggelse og Gaders Anlæg skal Sundhedskommissionen gives Anledning til at udtale sig. Bygningernes Afstand fra offentlige Veies Midtlinie maa ikke gjøres mindre end 4 Meter.
- b. Veie med tilhørende Rendestene eller Grøfter holdes rene af vedkommende Hus- eller Tomteeier. Gaardsrum, Gange eller Smug omkring Husene holdes fri for Stank og Urenligheder.
- c. Privetbingerne gjøres tætte og paafyldes jevnlig med Torvmuld, Aske, Kalk eller Lignende til Forebyggelse af Stank. De tømmes saa ofte, at Overfyldning undgaaes.
- d. Beboelseskjælder — som helst bør undgaaes — skal mindst have 1,25 Meters Høide over Jorden paa den Side, hvor Væggen vender ud mod det Frie. Grunden maa være saaledes afgroft, at den til enhver Tid er fri for Grund- og Overvand. Kjælderboligen maa være forsynet med dobbelt Trægulv, have tilstrækkelig Tilgang af Lys og ren Luft og maa ikke tages i Brug før Sundhedskommissionens Godkendelse.
- e. Enhver Bedrift, hvorved Luften forurenses og Stank udbredes, skal — om den ikke gaar ind under Fabrikloven — være underkastet Sundhedskommissionens Tilsyn og nærmere Bestemmelse.
- f. Hvor Kreaturhold (Svinehold) medfører sanitære Misligheder, som paa Grund af Stedforholdene ikke kan ændres, kan det af Sundhedskommissionen ganske forbydes.

§ 10 i de nu gjældende Sundhedsvedtægter skal lyde saaledes:

Naar Nogen agter at opføre eller flytte noget Vaaningshus, har han derom at underrette Ordføreren i Herredsstyrelsen eller et af Sundhedskommissionens Medlemmer.

Findes beboet Hus eller Forsamlingslokale skadeligt for Sundheden paa Grund af Fugtighed, Urenlighed, Overfyldning af Mennesker, slet Ventilation eller Lignende, kan Sundhedskommissionen forbyde dets Benyttelse, indtil Mislighederne er afhjulpne.

og § 11 saaledes:

Sundhedskommissionen kan forbyde Salg af bedærvede Levnetsmidler samt af Klæder og andre Brugsgjenstande, som kan befrygtes at være sundhedsfarlige

derved, at de har været benyttede af Personer, som har lidt af smitsomme Sygdomme, eller derved, at de indeholder giftige Bestanddele. I Tilfælde har Sundhedskommissionen at besørge saadanne Levnetsmidler eller Gjenstande tilintetgjort.

Fuse Herred.

(Kongelig Resolution af 12te Oktober).

For de tættere bebyggede Strøg af Herredet skal følgende Tillægsbestemmelser til Sundhedsvedtægterne gjælde:

- a. Ved Affattelse af Plan for videre Bebyggelse og Gaders Anlæg skal Sundhedskommissionen gives Anledning til at udtale sig. Bygningernes Afstand fra offentlige Veies Midtlinie maa ikke gjøres mindre end 4 Meter.
- b. Veie med tilhørende Rendestene eller Grøfter holdes rene af vedkommende Hus- eller Tomteeier. Gaardsrum, Gange eller Smug omkring Husene holdes fri for Stank og Urenligheder.
- c. Privetbingerne gjøres tætte og paafyldes jevnlig Torvmuld, Aske, Kalk eller Lignende til Forebyggelse af Stank. De tømmes saa ofte, at Overfyldning undgaaes.
- d. Beboelseskjælder — som helst bør undgaaes — skal mindst have 1,25 Meters Høide over Jorden paa den Side, hvor Væggen vender mod det Frie. Grunden maa være saaledes afgræftet, at den til enhver Tid er fri for Grund- og Overvand. Kjælderboligen maa være forsynet med dobbelt Trægulv, have tilstækkelig Tilgang af Lys og ren Luft og maa ikke tages i Brug før Sundhedskommissionens Godkjendelse.
- e. Enhver Bedrift, hvorved Luften forurenses og Stank udbredes, skal — om den ikke gaar ind under Fabrikloven — være underkastet Sundhedskommissionens Tilsyn og nærmere Bestemmelser.
- f. Hvor Kreaturhold (Svinehold) medfører sanitære Misligheder, som paa Grund af Stedforholdene ikke kan ændres, kan det af Sundhedskommissionen ganske forbydes.

Som Tillæg til de almindelige Sundhedsparagrafer vedtages:

(Efter § 10): Findes beboet Hus eller Forsamlingslokale skadeligt for Sundheden paa Grund af Fugtighed, Urenlighed, Overfyldning af Mennesker, slet Ventilation eller Lignende, kan Sundhedskommissionen forbyde dets Benyttelse, indtil Mislighederne er afhjulpne.

(§ 11 skal lyde): Sundhedskommissionen kan forbyde Salg af bedærvede Levnetsmidler samt af Klæder og andre Brugsgjenstande, som kan befrygtes at være sundhedsfarlige derved, at de har været benyttede af Personer, som har lidt af smitsomme Sygdomme, eller derved at de indeholder giftige Bestanddele. I Tilfælde kan den besørge saadanne Gjenstande tilintetgjort.

Skaare Herred.

(Kongelig Resolution af 5te November).

§ 1. Ved Opførelse eller Flytning af Huse skal der iagttages:

At Afstanden mellem Vaaningshus (eget eller Naboens) og Stald, Fjøs, Grisehus eller Vandhus ikke bliver kortere end 6 Meter.

Ved Opførelse eller Flytning af Vaaningshus skal endvidere følgende Regler iagttages:

- a. Grunden maa iforveien tilstrækkeligt afgroftes og Madjorden bortføres.
- b. Bygningen skal staa paa Undermur af Sten af mindst 30 Centimeters Høide over Jorden.
- c. Gulvet i nederste Stokværk skal være tæt og frit for Træk.
- d. Ethvert Beboelsesværelse skal have en Høide af mindst 2,25 Meter og være forsynet med mindst ét Vindu af ikke mindre end 1 □ Meters Fladeindhold, der er saaledes indrettet, at det med Lethed kan aabnes.

Anmeldelse om Opførelse eller Flytning af Bygninger skal, førend Arbeidet paabegyndes, gøres til nærmestboende Medlem af Sundhedskommissionen.

§ 2. Ogsaa i ældre Huse skal i hvert Værelse mindst ét Vindu inden et halvt Aar efter disse Forskrifters Approbation indrettes saaledes, at det med Lethed kan aabnes.

§ 3. Melk maa fra April til Oktober inkl. ikke opbevares i Rum, der benyttes til Soveværelse.

§ 4. Tæringssyge maa ikke lægges i Lægd. Børn maa ikke udsættes hos Familier, hvor der er Tæringssyge. Gang- og Sengklæder, der har været benyttet af saadanne Syge, maa ikke overdrages til nogen Anden, forinden de er rensed paa den Maade, som Sundhedskommissionen bestemmer.

§ 5. Findes beboet Hus eller Forsamlingsrum ved Mangel paa Luft eller Lys, ved Fugtighed, Urenlighed, Overfyldning af Mennesker eller af anden Grund at være skadeligt for Sundheden, kan Sundhedskommissionen forbyde dets Afbenyttelse, indtil Manglerne er rettede.

§ 6. Heste, Kjør, Svin, Faar, Gjeder og Fjærkræ maa ikke huses i eller under Vaaningshus.

§ 7. Indenfor en Afstand af 6 Meter fra Vaaningshuset maa Huller, hvori Vand kan blive staaende, udfyldes og Fugtigheden afledes.

§ 8. Feieskarn og alskens Affald maa ikke kastes lige udenfor Huset, men enten henbringes til Gjødedyngen eller en særskilt Dyngge i mindst 8 Meters Afstand fra Vaaningshus og oftere overdækkes med Jord, Aske, Kalk eller Lignende, saa at Stank undgaaes.

§ 9. Til ethvert Vaaningshus skal høre et Vandhus. Dette maa, ligesom Stald, Fjøs og Grisehus, ikke have Væg eller Tag fælles med Vaaningshus eller med Rum, hvori Madvarer opbevares. Beholdere under Vandhuset maa tømmes saa ofte, at ikke Overfyldning finder Sted, og Dynger under samme bortfjernes mindst 2 Gange aarlig og forøvrigt saa ofte, som Sundhedskommissionen paa Grund af særegne Omstændigheder finder det nødvendigt. Vandhusgjødelsen skal jævnlig tilsættes Jord, Aske, Kalk eller Lignende, saa at Stank ikke opstaar.

Hvor Vandhus ikke allerede findes, skal saadant overalt være opført inden 1/2 Aar efter disse Forskrifters Approbation.

§ 10. Gjødelsebrønde maa være forsynede med Tag eller Laag.

§ 11. Vandhus, Oplag af Gjødningssubstans eller Affald fra Husene maa ikke ligge nærmere offentlig Vei end 6 Meter.

§ 12. Brønde, hvorfra Mad- eller Drikkevand tages, maa ikke forurenes ved Tilsig fra Vandhus, Gjødelsebænger, Affaldsdynger eller Lignende og maa heller ikke bruges til at vaske i. De maa renses mindst 1 Gang hvert Aar.

§ 13. Sundhedskommissionen kan forbyde Salg eller anden Overdragelse af bedærvede Fødemidler og umoden Frugt samt af andre Gjenstande, der kan blive farlige for Helbredet derved, at de indeholder giftige Bestanddele, og kan i fornødent Fald lade dem tilintetgøre paa Eierens Bekostning. Foreløbig Stansning af Salg af saadanne Varer kan, naar det er nødvendigt, at dette sker.

snarest muligt, iværksættes af Sundhedskommissionens Ordfører i Forening med 3 andre Medlemmer.

§ 14. Naar nogen Bedrift, Jordbrugsbedriften undtagen, agtes istandbragt, hvorved Luften forurenses og Stank udbredes, eller som paa anden Maade kan blive skadelig for Arbeidernes eller de Omboendes Sundhed, skal Plan for Anlægget forelægges Sundhedskommissionen. Finder denne, at Anlægget vil blive skadeligt for Sundheden, eller at Stank vil udbredes, maa dette ikke sættes iværk, førend Manglerne er afhjulpne. Naar Bedriften er traadt i Virksomhed, skal den være underkastet Sundhedskommissionens Tilsyn, og har Vedkommende at rette sig efter de Bestemmelser, som den maatte afgive for at hindre de nævnte Ulemper.

§ 15. For tættere bebyggede Steder inden Herredet skal desuden følgende Regler være gjældende:

- a. Enhver Huseier skal holde sit Gaardsrum samt de til Huset stødende Pladse, Veie og Smug ligesom Rendestene og Grøfter rene og frie for Stank.
- b. Hvor den i § 8 nævnte Afstand af 8 Meter ikke kan iagttages, skal alt fast Affald fra Husene henkastes i en tæt Kasse med Laag, hvilken tømmes saa ofte, at ikke Stank udbredes, og Skylevand bortføres gennem lukkede Render.
- c. Hvor den i § 1 fastsatte Afstand mellem Vaaningshus og Udhus ikke kan iagttages, skal Vandhuset være forsynet med tæt Beholder, og Gulvet i Stald, Fjøs og Grisehus rære forsvarlig tæt og have Afløb til tæt Gjødselbinge. Tømning af Beholdere under Vandhus og Gjødselbinger maa foregaa saa ofte, at ikke Overfyldning finder Sted.

Sundhedskommissionen bestemmer, hvilke Steder der gaar ind under denne Paragraf.

§ 16. I Fiskeværer Røvær bliver specielt at iagttage:

- a. Huse, hvori et større Antal Fiskere indlogeres, skulle være ventilerede saaledes, som Sundhedskommissionen bestemmer.
- b. Det paaligger Huseierne at opsætte for de logerende Fiskere et tilstrækkeligt Antal Vandhuse.
- c. Brugt Agn og alt Affald af Sild- og Fisketilvirkningen skal enten strax fyldes i Fustager eller andre Beholdere eller henlægges i Kompost. Det maa ikke skuffes ned under Gulvet paa Søhuse og Brygger, heller ikke kastes i Stranden eller paa Søen i Sandsund, Suggevaagen, Bækkervig med Okavaag og Storekast indenfor en Linie, trukken fra Vest til Øst over Frisaskjær til Ørholmen. De med Affald fyldte Beholdere maa være bortskaffede inden 6 Døgn.
- d. Fiskehoveder maa ikke udlægges til Tørring paa Land søndenfor Mjaasund eller paa Hillersøens Vestside.

§ 17. Ethvert Medlem af Sundhedskommissionen skal paase disse Forskrifters Overholdelse og anmelde Overtrædelser for Ordføreren, der i fornødent Fald træffer Forføjning til, at Ansvar gjøres gjældende mod Vedkommende efter Loven. Sundhedskommissionen kan desuden, naar Vedkommende undlader at træffe de paabudte Foranstaltninger eller at rette de paa pegede Mangler, lade Arbeidet udføre paa den Skyldiges Bekostning.

§ 18. Hvor Forholdene lægger væsentlige Hindringer iveien for Gjennemførelsen af en enkelt eller flere Paragrafer af disse Forskrifter, kan Sundhedskommissionen tillade Afvigelser fra samme.

Herlø Herred.

(Kongelig Resolution af 16de November.)

§ 1. Ved Opførelse eller Flytning af Beboelseshus skal Anmeldelse herom indsendes til vedkommende Tilsynsmand i Sundhedskommissionen, før Arbeidet paa Grunden paabegyndes, og følgende Regler iagttages:

- a. Grunden, hvor Huset agtes opført, skal befries for Muldjord og afgroftes saaledes, at den bliver fri for Grundvand; ligeledes sørges der for, at Gaardstunet kan holdes vasfrit.
- b. Huset skal opføres paa en Grundmur, der intetsteds er lavere end 30 cm., og skal Muren enten udvendig eller indvendig beslaaes med Kalk, Ler eller andet tættende Materiale; der skal være mindst 2 Trækhul i Muren.
- c. Ethvert til Beboelse bestemt Rum skal være mindst 2,25 Meter høit fra Gulv til Loft og have mindst 1 Vindu forsynet med Hængsler og Kroge, saa at det med Lethed kan aabnes og lukkes.
- d. Gulvet i nederste Stokværk skal være dobbelt (Indskudsgulv). I Gulvet bør anbringes en Friluftskanal af Træ eller Blik (8 à 12 cm. i Tversnit), der udenfra gaar gjennem Indskudsgulvet og udmunder i ca. 1 Meters Høide bag Ovnen.

§ 2. Hvor Kogeovn bruges i Beboelsesrum, skal den være forsynet med en Hætte, saaledes indrettet, at Kogedampen opfanges og bortledes.

§ 3. Melk og andre Madvarer skal opbevares i særskilt Rum. Hvor saadant ikke kan tilveiebringes, kan de anbringes i en dertil indrettet saakaldt Melkestol forsynet med Forhæng.

§ 4. For ethvert Bosted, Kirke, Arbejdssted eller hvor mange Folk til bestemte Tider samles, skal der inden 2 Aar efter disse Forskrifters Approbation være opført et ordentligt Vandhus. Udtømmelserne, der helst bør opfanges i en tæt og tilstrækkelig stor Kasse eller Tønde, skal jevnlig overstrøes med Torvmuld, Jord eller Aske og bortbringes saa ofte, at ingen Overfyldning finder Sted.

§ 5. Fjøs, Stald, Grisehus eller Vandhus maa ikke være i Kjælder under Beboelseshus eller Opbevaringssted for Madvarer, ligesom de for Eftertiden ikke maa bygges saaledes, at de har Tag eller Væg fælles med Mad- eller Beboelsesrum.

§ 6. De nævnte Udhuse samt Gjødsel- og Affaldsdyngte ligesom Skyllevandskast maa ikke anbringes Beboelsesrum nærmere end 6 — sex — Meter, og der skal sørges for, at der fra slige Steder ikke er Sig til Alfارvei, Beboelseshus, Brønd eller andet Vandtag til Brug for Mennesker eller Dyr.

§ 7. Brønd eller andet Vandtag maa ikke forurenses ved Vaskning eller paa anden Maade. Vandtag, der ikke er rindende Elv, skal ombygges saaledes med Sten og Torvjord, at ikke Overvand rinder lige ned i samme.

§ 8. Forurensede Grøfter og stinkende Vandpytter kan — især om Sommeren — forlanges rengjorte strax.

§ 9. Hverken Heste, Kjør, Faar, Gjeder, Svin eller Høns maa huses i eller under Beboelsesrum.

§ 10. Tunet skal rengjøres og Gulvene i Værelserne renvaskes mindst én Gang om Ugen.

§ 11. Efter endt Torskefiske senest inden Udgangen af April Maaned, skal hvert Hus, hvor Fremmede har logeret, være forsvarlig rengjort, ligesom den Plads, hvor Torsken har været sløiet, eller hvor Affald af samme har været henlagt. Efter den Tid maa heller ikke Fiskehoveder, Rygge eller andet Affald anbringes saa nær Beboelseshus, at Stanken forulemper Beboerne. Hvis Omstændighederne gjør det ønskeligt, kan Sundhedskommissionen ogsaa tidligere paabyde almindelig eller delvis Rengjøring.

§ 12. Sundhedskommissionen kan forbyde Salg af bedærvede Fødemidler og andre Gjenstande, der er skadelige for Sundheden derved, at de indeholder giftige Bestanddele, og kan efter Omstændighederne lade dem tilintetgjøre. Bedømmelsen — til hvilket Øiemed Prøver kan forlanges udleverede — samt foreløbig Standsning af Salg af bedærvede Fødemidler eller sundhedsfarlige Varer kan, naar Afgjørelsen maa ske strax, paa Sundhedskommissionens Vegne udføres af dens Ordfører.

§ 13. Beboelsesrum ligesom Seng- og Gangklæder samt andre Gjenstande, der har været benyttede af Personer, der lider eller har lidt af smitsomme Sygdomme, hvoriblandt ogsaa Tæring og Spedalskhed, er det forbudt at sælge, overdrage eller lade Andre bruge, forinden de er rensede saaledes, som Sundhedskommissionens Ordfører paabyder.

§ 14. Ved Bedrifter, der kan forurene Luften eller paa anden Maade forulempe de Omboende, har Eieren at iagttage de Bestemmelser, som Sundhedskommissionen til enhver Tid finder at maatte foreskrive.

§ 15. Befindes Bolig, Forsamlings- eller Arbejdssted ved Mangel paa tilstrækkelig Lys eller frisk Luft, ved Fugtighed, Urenlighed eller Overfyldning af Mennesker at være skadelig for Sundheden, kan Sundhedskommissionen forbyde dets Brug, indtil Mangelen er afhjulpet.

§ 16. Naar Skolestuen bruges, skal Katheter og Bænke daglig aftørres med fugtig Klud og Gulvene daglig overfares med fugtig Dveil; der skal vaskes mindst 1 Gang om Ugen. Har Skolestue været benyttet til Møder af noget Slags, maa Katheter, Bænke og Gulv efterpaa vaskes.

§ 17. Personer, der af Distriktslægen erklæres at lide af Tæring, maa ikke bortsættes i Lægd; ei heller maa Børn udsættes til Familier, hvor der er eller i den sidste Tid har været Tæringssyg. Personer fra fremmede Kommuner maa ikke modtages til Forpleining i Herredet, uden at de er forsynede med Lægeattest for, at de ikke lider af Tæring eller anden smitsom Sygdom.

§ 18. Undlader Nogen at træffe de ved disse Forskrifter paabudte Foranstaltninger eller at rette paa pegede Mangler, kan Sundhedskommissionen lade det Fornødne udføre for Vedkommendes Regning.

§ 19. Sundhedskommissionens Tilsynsmænd skal hver inden sin Kreds holde Øie med, hvorvidt Noget strider mod disse Forskrifter, og melde Overtrædelser til Sundhedskommissionens Ordfører, der, om fornødiges, bevirker Paatale mod Vedkommende.

§ 20. Afbigelser fra foranstaaende Forskrifter kan tilstedes af Sundhedskommissionen, naar denne undtagelsesvis finder saadant paakrævet.

Alversund Herred.

(Kongelig Resolution af 14de December).

§ 1. Ved Opførelse eller Flytning af Beboelseshus skal Anmeldelse herom indsendes til vedkommende Tilsynsmand i Sundhedskommissionen, førend Arbejdet paa Grunden paabegyndes, og følgende Regler iagttages:

- a. Grunden, hvor Huset agtes opført, skal befries for Muldjord og omgrøftes saaledes, at den bliver fri for Grundvand; ligeledes skal der sørges for, at Gaardstunet holdes vasfrit.
- b. Huset skal opføres paa en Grundmur, der intetsteds maa være lavere end 25 Ctm., og skal Muren indvendig eller udvendig beslaaes med Kalk, Ler eller andet tættende Materiale. Der skal være mindst 2 Trækul i Muren.

c. Ethvert til Beboelse bestemt Rum skal være mindst 2,25 Meter høit fra Gulv til Loft og have mindst 1 Vindu forsynet med Hængsler og Kroger, saa at det med Lethed kan aabnes og lukkes.

d. Gulvet i nederste Stokværk skal være dobbelt (Indskudsgulv).

§ 2. Der maa herefter ikke opføres Kogovn i Beboelsesrum, uden at den er forsynet med en Hætte, der er saaledes indrettet, at Kogedampen opfanges og bortledes.

§ 3. Melk og andre Madvarer skal opbevares i særskilt Rum. Hvor saadant ikke kan tilveiebringes, kan de anbringes i en dertil indrettet saakaldt Melkestol forsynet med Forhæng.

§ 4. For ethvert Bosted, Arbejdssted eller, hvor mange Folk til bestemte Tider samles, skal der inden 1 Aar efter disse Forskrifters Approbation være opført et ordentligt Vandhus. Udtømmelserne skal jevnlig overstrøes med Torvmuld, Jord eller Aske og bortbringes saa ofte, at ingen Overfyldning finder Sted.

§ 5. Fjøs, Stald, Grisehus eller Vandhus maa ikke være i Kjelder under Beboelseshus eller Opbevaringssted for Madvarer.

§ 6. De nævnte Udhuse samt Ladebygning, Gjødsel- eller Affaldsdyngte ligesom Skyllvandskast maa ikke lægges Beboelsesrum nærmere end 4 Meter, og skal der sørges for, at der fra slige Steder ikke er Sig til Alfarvei, Beboelseshus, Brønd eller andet Vandtag til Brug for Mennesker eller Dyr.

§ 7. Brønd eller andet Vandtag maa ikke forurenses ved Vaskning eller paa anden Maade. Vandtag, der ikke er rindende Elv, skal ombygges saaledes med Sten og Torvjord, at ikke Overvand rinder lige ned i samme.

§ 8. Forurensede Grøfter og stinkende Vandpytter kan — især om Sommeren — forlanges rengjorte strax.

§ 9. Hverken Fjøsdyr eller Høns maa huses i eller under Beboelsesrum.

§ 10. Tuset skal rengjøres og Gulvene i Værelserne renvaskes mindst 1 Gang om Ugen.

§ 11. Sundhedskommissionen kan forbyde Salg af bedærvede Fødemidler og andre Gjenstande, der er skadelige for Sundheden derved, at de indeholder giftige Bestanddele, og kan efter Omstændighederne lade dem tilintetgøre. Bedømmelsen — til hvilket Øiemed Prøver kan forlanges udleverede — samt foreløbig Standsning af Salg af bedærvede Fødemidler eller sundhedsfarlige Varer kan, naar Afgjørelsen maa ske strax, paa Sundhedskommissionens Vegne udføres af dens Ordfører.

§ 12. Beboelsesrum ligesom Seng- og Gangklæder samt andre Gjenstande, der har været benyttede af Personer, der lider eller har lidt af smitsomme Sygdomme, hvoriblandt Tæring og Spedalskhed, maa ikke overlades til Brug af Andre, forinden de er rensede paa den Maade, som Sundhedskommissionens Ordfører paabyder.

§ 13. Ved Bedrifter, der kan forurense Luften eller paa anden Maade forulempe de Omboende, har Eierne at iagttage de Bestemmelser, som Sundhedskommissionen til enhver Tid finder at maatte foreskrive.

§ 14. Findes Bolig, Forsamlings- eller Arbejdssted ved Mangel paa tilstrækkeligt Lys eller frisk Luft, ved Fugtighed, Urenlighed eller Overfyldning af Mennesker at være skadelige for Sundheden, kan Sundhedskommissionen forbyde deres Brug, indtil Mangelen er afhjulpet.

§ 15. Naar Skolestuen bruges, skal Katheter og Bænke daglig aftørres med fugtig Klud og Gulvene daglig overfares med fugtig Dveil. Der skal vaskes mindst 1 Gang om Ugen. Har Skolestuen været benyttet til Møder af noget Slags, maa Katheter, Bænke og Gulv efterpaa vaskes.

§ 16. Personer, der af Distriktslægen erklæres at lide af Tæring, maa ikke bortsættes i Lægd; ei heller maa Børn udsættes til Familier, hvor der er

eller i den sidste Tid har været Tæringssyge. Personer fra fremmede Kommuner maa ikke modtages til Forpleining i Herredet, uden at de er forsynede med Lægeattest for, et de ikke lider af smitsom Sygdom hvoriblandt Tæring og Spedalskhed.

§ 17. Fartøier og Baade, der fortøies inden Herredet, samt rutegaaende Dampskibe er underkastede Sundhedskommissionens Bestemmelser.

§ 18. Undlader Nogen at træffe de ved disse Forskrifter paabudte Foranstaltninger eller at rette paa pegede Mangler, kan Sundhedskommissionen lade det Fornødne udføre for Vedkommendes Regning.

§ 19. Sundhedskommissionens Tilsynsmænd skal hver inden sin Kreds holde Øie med, hvorvidt Noget strider mod disse Forskrifter, og melde Overtrædelser til Sundhedskommissionens Ordfører, der, om fornødiges, bevirker Paatale mod Vedkommende.

§ 20. Afvigelser fra foranstaaende Forskrifter kan tilstedes af Sundhedskommissionen, naar denne undtagelsesvis finder saadant paakrævet.

Hitteren Herred.

(Kongelig Resolution af 14de December).

§ 1. Ved Opførelse eller Flytning af Bygninger skal iagttages, at Afstanden mellem Vaaningshus og Stald eller Fjøs bliver mindst 9 Meter.

§ 2. Grunden, hvorpaa Vaaningshus opføres, skal være tør og vel afgrøftet, Sylmuren mindst 30 cm. høi og forsvarlig tæt. Ethvert Beboelsesværelse skal være mindst 2,25 Meter høit og forsynet med Opslagsvindu.

§ 3. I Beboelsesværelse maa Kogeovn ikke bruges, medmindre den er forsynet med en saadan Indretning, at den ved Kogningen frembragte Damp kan opfanges og ledes bort. Vægge og Gulv i Beboelsesrum skulle være forsvarlig tætte og trækfri.

§ 4. Gjødsel eller andet ildelugtende Affald maa ikke findes ansamlet noget Vaaningshus nærmere end 10 — ti — Meter og maa ikke være saaledes beliggende, at derfra er umiddelbart Tilsig til Vaaningshus eller til Sted, hvorfra Mad- eller Drikkevand hentes. Huseieren har strengt at paase, at Feieskarn, Affald ved Slagtning eller anden Urenlighed ikke henkastes rundt Husvæggene, men i Gjødselkjælderen, under Vandhuset eller nedgraves.

§ 5. Brønd eller Bæk, hvorfra Drikkevand hentes, maa ikke paa nogen Maade forurenses. Brønden skal aarlig gøres ren.

§ 6. Fjærkræ, Fæ eller Svin maa ikke huses i Vaaningshus.

§ 7. Til ethvert Vaaningshus skal der være et Vandhus, der ikke maa have Væg eller Tag fælles med Beboelsesrum; det skal være opført inden 1 — et — Aar efter disse Forskrifters Approbation.

§ 8. Sundhedskommissionen har Ret til at forbyde Salg af sundhedsfarlige Fødemidler eller Brugsgjenstande samt til at forbyde Salg af eller Overdragelse af Gang- eller Sengklæder efter Personer døde af smitsom Sygdom, førend Klæderne er rensede efter Sundhedskommissionens Ordre. Sundhedskommissionen kan forbyde Benyttelse af Beboelses- eller Forsamlingsrum, som ved Mangel paa Lys eller Luft, ved Fugtighed, Overfyldning eller andre Aarsager skjønnes at være skadelige for Sundheden.

§ 9. Overtrædelse af foranstaaende Bestemmelser er Sundhedskommissionen pligtig at foranledige paaltalt efter Lovgivningen; dog skal den, hvis de stedlige Forhold lægger væsentlige Hindringer iveien for sammes Overholdelse, kunne tilstede enkelte Afvigelser.

Mosviken og Verran Herred.

(Kongelig Resolution af 14de December).

§ 1. Ved Opførelse af eller Flytning af Vaaningshuse, hvilket skal meldes til nærmeste Medlem af Sundhedskommissionen, skal iagttages følgende:

- a. Byggegrunden, der maa være saaledes beliggende, at intet Tilsig fra Udhuse finder Sted, maa dræneres og planeres, samt Muldjorden derfra bortskaffes. Bestaar Grunden af Fjeld, maa der sørges for, at der i samme ikke findes Fordybninger, hvori kan samle sig stillestaaende Vand.
- b. Huset maa forsynes med forsvarlig Sylmur af mindst 0,25 Meters Høide paa det laveste Sted. Sylmuren maa rappes for at hindre Træk og Kulde i Huset og forsynes med murede Luftkanaler.
- c. Ethvert Beboelsesrum maa være mindst 2,20 Meter høit og forsynes med med mindst 1 Vindu saaledes indrettet, at det med Lethed kan aabnes. Ogsaa i ældre Huse skal, hvor det nu ikke findes, saadant Vindu være anbragt inden 3 Maaneder efter disse Forskrifters Approbation.
- d. Gulvet i nederste Stokværk maa være dobbelt, og Mellemrummet tættes med tør Fyld, naar der ikke er Kjælder under.

§ 2. Hvor Kogeovn anvendes i Beboelsesrum, maa der inden 6 Maaneder efter disse Forskrifters Approbation sørges for, at Dampen fra denne kan skaffes ud fra Værelset ved Opfangningsskjærm eller anden hensigtsmæssig Indretning.

§ 3. Til ethvert Vaaningshus skal der senest inden 12 Maaneder efter disse Forskrifters Approbation være opført et Privet, der — ligesom særskilt Grisehus — maa være mindst 8 Meter fjernet fra beboet Hus eller Rum, hvor Næringsmidler opbevares. Det maa tømmes mindst to Gange om Sommeren, og ellers saa ofte, at ingen Overfyldning finder Sted. Affaldet bortbringes og lægges i saa stor Afstand fra det beboede Hus, at der ikke til dette udbreder sig Stank. Gjødselrummet under Privetet maa oftere paaføres Jord, Aske, Sagflis eller lignende til Undgaelse af Stank.

§ 4. Vandindtag med nærmeste Omgivelser maa holdes rene, og Tilsig ikke finde Sted fra Udhuse, Kompostdynger eller gjødslede Marker. Brønde, hvorfra Mad- eller Drikkevand tages, maa være overbyggede, og i og ved samme maa ikke foregaa Vask. De skal derhos renses hvert Aar.

§ 5. Køkkenaffald, stinkende Skyllvand, Feieskarn etc. maa ikke henkastes udenfor beboet Hus, men henbringes i Gjødselrummet eller henlægges i Kompost. Gaardsrummet maa holdes rent og være saavidt muligt planeret, saa at der ikke findes Fordybninger, hvori kan ansamles stillestaaende og raadnende Vand.

§ 6. Stinkende Affald fra Fiskerier eller industriel Virksomhed maa ikke henlægges i Nærheden af beboet Hus eller offentlig Vei og kan i Tilfælde af Sundhedskommissionen besørge fjernet paa Vedkommendes Bekostning.

§ 7. Melk maa ikke opbevares i Rum, der benyttes som Soveværelse.

§ 8. Lig maa om Sommeren ikke henligge ubegravede længere end 8 Dage.

§ 9. Gang- og Sengklæder efter Personer døde af Tæring, maa ikke benyttes af Andre eller sælges, før de er blevne desinficerede efter Forskrift af Sundhedskommissionens Ordfører.

§ 10. Hvis et beboet Hus ved Mangel paa Luft og Lys, ved Fugtighed, Urenlighed eller ved Overfyldning af Mennesker befindes at være skadeligt for Sundheden og saaledes utjenligt til Beboelse, kan Sundhedskommissionen forbyde dets Afbenyttelse, indtil paaviste Mangler er rettede.

§ 11. Sundhedskommissionen har Ret til at forbyde Salg af Levnetsmidler og Brugsgjenstande, der er bedærvede eller ansees skadelige for Sundheden, og kan i fornødent Fald besørge dem tilintetgjort.

§ 12. Hvor det paa Grund af økonomiske, lokale eller andre Forhold maatte ansees fornødent, kan Sundhedskommissionen indrømme Dispensation fra ovenstaaende Forskrifter.

§ 13. Sundhedskommissionens Medlemmer har at paase disse Forskrifters Overholdelse, og, hvis tilstedeværende Mangler ikke er rettede inden en rimelig Frist, at indberette Sagen til Kommissionens Ordfører, som i fornødent Fald bevirker Overtrædelsen paatalt.

Jevnaker Herred.

(Kongelig Resolution af 21de December.)

§ 1. Tomten for ethvert herefter opførendes Vaaningshus skal være paa et tørt eller tilstrækkelig afgrøftet Sted. Huset skal staa paa en Grundmur af mindst 32 cm's. Høide over Jordoverfladen, forsvarlig tættet med Kalk, Ler eller Lignende. Gaardsrummet skal planeres saaledes, at der ikke kan danne sig Vandansamlinger lige ved eller under Huset.

§ 2. Ethvert herefter opførendes Vaaningshus skal indeholde mindst 2, ved Dør forbundne Værelser, af hvilke det ene skal være forsynet med Skorstenspipe. Ethvert Beboelsesrum skal være mindst 2,2 Meter høit fra Gulv til Tag, i Værelser med Loft og i Spærrestuer 1,9 Meter fra Gulv til Jevnvæg, samt være forsynet med mindst 1 Slagvindue. Gulvet i nederste Etage skal være dobbelt med mellemliggende Lag af Rap, Ler eller anden tør Fyld, Vægge og Vinduer forsvarlig tætte. Grundeieren er ansvarlig for, at Huse paa hans Grund herefter opføres i Overensstemmelse hermed.

§ 3. Vandhus, Stald, Fæhus og Grisehus skal herefter ikke opføres nærmere Vaaningshus end 10 Meter og have saadan Beliggenhed, at derfra ikke er Afløb til Bæk, Elv eller Brønd, hvorfra Drikke- eller Madvand tages, eller fremkalder for Naboen generende Forhold. Desuden skal, hvor klyngevis Bebyggelse finder Sted langs offentlig Vei, Vandhus, Grisehus og Affalddynger ikke lægges nærmere denne end 10 m. For hver Bruger paa Gaard eller Plads skal være 1 Vandhus. Under Vandhuset skal jevnlig paafyldes Jord, Aske, Kalk og Lignende, saa at Stank ikke opstaar.

§ 4. Benyttes Kogeovn i Beboelsesrum, skal den herefter være forsynet med Kappe eller anden Indretning, der leder Dampen ud i det Frie.

§ 5. Findes beboet Hus eller Forsamlingslokale skadeligt for Sundheden paa Grund af Fugtighed, Urenlighed, Overfyldning af Mennesker, slet Ventilation eller Lignende, kan Sundhedskommissionen paalægge Vedkommende at rette Manglerne inden en given Frist og forbyde Rummets Afbenyttelse, indtil dette er skeet,

§ 6. I Brønd, hvorfra Drikke- eller Madvand tages, maa ikke vaskes, spildes nogen Slags Urenlighed eller foretages Noget, hvorved Vandet forurenses. Det samme gjælder Bæk og Elv, hvorfra Drikke- og Madvand tages, medmindre Forurenselsen sker nedenfor de almindelige Hentesteder for Vand.

§ 7. Affald, Feieskarn, Skyllevand og anden Urenlighed maa ikke henkastes nærmere Vaaningshus end 6,3 m. Dog kan en kortere Afstand tillades for Skyllevand om Vinteren. Hvor Render benyttes til Bortskaffelsen, maa disse holdes rene.

§ 8. Ingen Bedrift eller Næring maa foregaa saaledes, at derved smitsom Sygdom kan udbredes; saaledes maa der i Herredet ikke drives Handel med udenbygdsfra indførte brugte Gang- eller Sengklæder, uden at der for Sundhedskommissionen fremlægges Attest for, at de er desinficerede; heller ikke er det Handlende tilladt at indpakke Mad- og Klædesvarer uden i rent Papir; gamle Aviser og anden Makulatur maa hertil ikke benyttes.

§ 9. Hvor Hotelbedrift drives, skal Affaldet henlægges i Privetbingen eller anden lukket Binge eller Kompost, der maa ligge mindst 15 Meter fra Beboelseshuset. Privetet skal være indrettet med vandtæt Kasse eller Tønde, der sættes paa vandtæt Underlag. Indholdet af disse skal om Sommeren daglig, og ellers saa ofte, som behøves, paastrøes Klorkalk, Kalk eller tør Myrjord i tilstrækkelig Mængde, saa Stank undgaaes, samt bortbringes saa ofte, at ingen Overfyldning sker, og mindst 1 Gang hver 14de Dag. Privetets Sæder og Gulve, ligesom samtlige Gulve i Hotellets Værelser og Gange vaskes — ikke blot feies — i Sommermaanederne hver Morgen. Gaardsrummet og Veien foran Hotellet skal til enhver Tid holdes rene.

§ 10. Ved Bygninger og Steder, hvor jevnlig samles mange Mennesker — Kirker, Hoteller, Logishuse, Jernbanestationer etc. — skal der forefindes hensigtsmæssige, for Publikum tilgængelige Priveter og Urinsteder, der holdes tilbørlig rene og fri for Stank.

§ 11. Ved Sygdomstilfælde, der indtræffer blandt Tilreisende i Hoteller, Gæstgiversteder, Logishuse etc., skal Værten søge at skaffe sig Kundskab om, hvorvidt Sygdommen er af smitsom Art, og, hvis dette er Tilfælde, eller hvor der er Tvivl, straks gjøre Anmeldelse til Sundhedskommissionens Ordfører.

§ 12. Aadsler skal nedgraves paa Steder, der ligger fjernt fra bebygget Grund og ikke har Vandafløb dertil eller til Steder, hvorfra Vand tages.

§ 13. I Skolelokaler skal Gulvene daglig feies, og overskvættes de med Vand, førend Feiningen foregaar. Pulte, Bænke og Katheder aftørres daglig med en vaad Klud. Vaskning af Gulvene skal foregaa 2 Gange i Ugen og forøvrigt oftere, om Læreren maatte finde det fornødent.

§ 14. Sundhedskommissionen kan forbyde Salg af bedærvede Drikke- og Madvarer samt umoden Frugt og i fornødent Fald besørge samme tilintetgjort.

Specielle Bestemmelser for de bymæssig bebyggede Strøg omkring Randsfjord og de der beliggende Fabrikker:

§ 15. I fuldt bebyggede Gader paahviler det Huseierne efter nærmere Paalæg af Sundhedskommissionen at besørge Renholdet af Gaderne med tilhørende Rendestene, enhver for den til hans Tomt stødende Del indtil Gadens Midtlinje.

§ 16. Priveter skal af Huseierne inden 2 Maaneder efter disse Forskrifters Approbation indrettes særskilt for hvert Hus og med flytbare, vandtætte Kasser, Tønder eller Butter til at optage Exkrementerne. Beholderen maa tømmes saa ofte, at Overfyldning ikke finder Sted, mindst 1 Gang hver 2den Maaned og for-

øvrigt saa hyppig, det af Sundhedskommissionens Ordfører paalægges. Mindst 1 Gang ugentlig maa Indholdet overstrøes med Kalk, Aske eller tør Myrjord, saa Stank undgaaes.

§ 17. Sæppe og andet Affald skal henlægges i dertil bestemte lukkede Kasser. Gjødsel fra Grisehus og Binger, Stald eller Fjøs maa komposteres og fjernes saa ofte, som for Priveterne bestemt. Grisebinger maa jevnlig renses og forsynes med Strøelse, saa Stank saavidt mulig undgaaes.

§ 18. Afgang fra Vedtægterne kan finde Sted, naar Sundhedskommissionen finder det nødvendigt.

§ 19. Det paaligger Sundhedskommissionens Medlemmer at paase Vedtægterne overholdt samt i Tilfælde anmelde Overtrædelser for Politiet.

§ 20. De hidtil gjældende Sundhedsforskrifter for Jevnaker Herred træder ud af Kraft, saasnart nærværende Forskrifter har erholdt kongelig Approbation.

Kjøbstaden Tønsberg.

(Kongelig Resolution af 21de December.)

Tillæg til Sundhedsforskrifterne af $^{10}/_1$ 1863 og $^{29}/_5$ 1879:

«Om ethvert paa Byens Grund eller paa Fartøier i Byens Havn indtræffende Dødsfald maa, forinden Begravelse foregaar, tilveiebringes en efter et bestemt Schema af en examineret Læge udfærdiget Anmeldelse, som bliver at aflevere til Sognepresten og af denne tilstilles Sundhedskommissionen. Hvis den Afdøde ikke har benyttet examineret Læge, bliver Liget at syne og Anmeldelsen at udfærdige af Bylægen».

Ladestedet Tvedestrand.

(Kongelig Resolution af 30te December.)

Tillæg til Sundhedsforskrifterne af $^{10}/_1$ 1863 og $^{14}/_2$ 1879:

«Om ethvert paa Byens Grund eller paa Fartøier i Byens Havn indtræffende Dødsfald maa, forinden Begravelsen foregaar, tilveiebringes en efter et bestemt Schema af en examineret Læge udfærdiget Anmeldelse, som bliver at aflevere til Sognepresten og af denne tilstilles Sundhedskommissionen. Hvis den Afdøde ikke har benyttet examineret Læge, bliver Liget at syne og Anmeldelsen at udfærdige af vedkommende Bylæge».

2. Uddrag af Medicinalberetningen fra Aal Lægedistrikt for 1895.

(Ved Distriktslæge Chr. Rømcke).

I en foregaaende Aarsberetning*) omtales den her inden Distriktet tidligere anvendte saakaldte «Støipning» af Barselkvinder, naar Fødselsarbeidet ikke havde den ønskelige Fremgang; denne tidligere Meddelelse skal jeg hermed supplere noget. Under en Samtale om gamle Raad og Kure fortalte en ca. 77 Aar gammel Mand mig nylig, at han havde «støipt» sin Kone, da hun skulde føde sit første Barn, og Fødselen trak i Langdrag. Han havde da løftet hende op efter Fødderne — med nedhængende Hoved — og rystet hende godt med den forønskede Virkning. Den tilstedeværende Kone bekræftede Rigtigheden heraf, idet hun tilføiede, at hun vistnok ikke var bleven forløst, hvis ikke denne drastiske Kur var bleven bragt i Anvendelse. Efterat hun imidlertid var bleven forløst, lod Efterbyrden vente paa sig over $\frac{1}{2}$ Dag, men man var heller ikke da raadløs. De tilstedeværende Personer kastede sit Vand i en større Bøtte; en stor, glohed Sten lagdes derefter ned i Bøtten, hvorefter Konen anbragtes over samme. Et Uldtæppe vikledes om hende og Bøtten, for at hindre de opstigende Urindampe fra at undvige. En Nogle leveredes samtidig Konen med Anmodning om at blæse kraftigt gennem Nøglepipen. En liden Stund sad Konen saaledes, og saa kom Efterbyrden nok saa pent af sig selv. Ifølge andre Beretninger brugtes ogsaa Vand istedetfor Urin til Frembringelse af Damp.

En ca. 91 Aar gammel Mand i Hol beretter, at man ialfald i hans Bygd tildels ogsaa udførte «Støipningen» paa en anden Maade, idet den Fødende, efterat være løftet op ved Fødderne, dunkedes eller spændtes med Foden i Korsryggen en eller flere Gange, eftersom Vedkommende besvimede eller ikke; nogen Rystning eller Skakning kom saaledes ikke i Anvendelse. Denne Meddelelse havde min Hjemmelsmand fra sin Moder, som ved hans Fødsel var bleven «støipt» paa denne Maade. Hvis intet Andet hjalp til at faa Fødselen i Gang, lod man en Person gaa til Hols Kirke og af Klokken der skrabe «Eir» (Ir), som man gav Barselkvinden ind; hun fik da gjerne Opkastning, og Veer kunde følge hermed.

At Barselkvinderne ligger i Sengen under Fødselsarbeidet er den nyere Tids Skik; før brugtes en knælende Stilling, paa Gulvet, støttet til en Stol eller Sengekanten. Det maatte nøiagtigt og strængt paasees, at Efterbyrden strax blev brændt; ellers blev man udsat for Troid eller Tusser. Imellem Halstensgaard og Fosgaard, Ustedalen, Hol, har der i mange Aar faaret et saadant Troid, «Halstensgaardtussa» kaldet, fordi man der engang havde udvist Forsømmelighed i nævnte Henseende.

Hjælpekoner ved Fødsler benævntes før i Tiden Nærkjærringer.

At «vigsle» Børn brugtes før i Tiden almindelig, idet man tændte Ild paa et Stykke Fladbrød og svingede det 3 Gange rundt Barnet, hvorefter det blev stukket ind i Reven. Til Slutning skulde, til Beskyttelse mod Troldskab, Jesu Navn siges. For at Gutterne skulde blive kraftige og stærke, brugte man snarest muligt at hælde i dem Hoppemelk.

Mod «Antus-Eld» (St. Antonius's hellige Ild, Herpes Zoster) anvendtes en Salve bestaaende af gammelt Fedt og Skadekul o: Kul efter Ildsvaade. Mod

*) Om forskellige Bygdeskikke og Sygeraad i Hallingdal, se Medicinalberetningen for 1892, Side 50.

denne Sygdom brugtes ogsaa Fedt eller Tjære, som man under Fremsigelse af visse bestemte Ord et bestemt Antal Gange blæste paa med en Smediebælg.

«Elvegust» (Elveblæst, Urticaria) helbrededes med Næver af en gammel Rognekal (*Sorbus aucuparia*). Næveren appliceredes da paa Udslettet.

«Steg» (Sti, *Hordeolum*) drev man bort ved Hjælp af Røgning med antændte Fliser af en Krak eller Bænk, som der havde ligget Lig paa. Det var af Vigtighed, at man svingede de rygende Stikker «rangshøles» d. v. s. mod Solen om den Syges Hoved. Mod «Steg» eller Sti brugtes ogsaa at tage et Straa med tre Led paa; med en Øxe skulde der paa tre forskellige Dørtærskler, som der var baaret Lig over, hugges af et Led paa hver Tærskel, idet Vedkommende sagde: «Nu hugger jeg Steget ud af N. N.'s Øie!»

For «Grep» (begrænsede Betændelser, *Erythema nodos.*?) brugtes Jord eller Ben fra Kirkegaard til at lægge paa Hævelsen. Somme brugte ogsaa Fedt, som Graveren havde taget op af Grave «Mandefedt» kaldet. Gik man til en Korsvei eller til en Bæk, hvor Lig havde passeret, tog op en Sten og strøg det syge Lem dermed, saa hjalp det ogsaa for Grepet.

Mod Forvridning hjalp det ogsaa at stryge Lemmet 3 Gange med en saadan Sten.

Indvikling i Klude af Liglagen var ogsaa virksomt mod Grepet.

For Brændt-Skade brugtes en Salve af «Sau-Talle» (Faare-Exkrementer) og Fedt.

Kikning i Ryggen, «Draugeslag» (*Hexenschuss*) helbrededes med 3 Slag af en Bismær i Ryggen. Man fortæller om en Mand her, der paa denne Maade tildeltes saa mange og voldsomme Slag, at han aldrig blev god igjen i Ryggen.

For Forvridning anbefaltes ogsaa at rykke op Roden af Orebusk (*Alnus incana*), der skulde vrides fra Roden mod Solen, og denne Rod skulde da lægges fast an omkring det forvredne Lem.

Mod Faldesyge havde man et probat Middel: Første Gang, man mærkede, en Person led af denne Sygdom, gjaldt det snarligen at faa Skjorten revet af Vedkommende og brænde den op. Min Hjemmelsmand saa — som Soldat — for ca. 50 Aar siden paa Excercerpladsen Tandbergmoen, Ringerike, en Soldat faa et Anfald af Faldesyge. En anden af Soldaterne fik strax revet Skjorten af ham og brændte den op. Soldaten havde angivelig aldrig Faldesyge efter den Dag. — Hos Kvinder, lidende af Faldesyge, skulde det være meget virksomt at opbrænde det saakaldte «Pandelin», en liden bøileformet, med Silketøi overtrukket Papplade, der anbringes over Forhovedet, men blot bruges til Stads.

Det gjaldt at faa afrevet og opbrændt Linnedet eller Pandelinet strax under det første Anfald; senere var Midlet ikke saa paalideligt.

At «maale for Mosot» (Blegsot) er nu meget aflagt; i Hol er der dog endnu en gammel Kone, som praktiserer denne Kunst; hendes Mand er «Bloddæmmer». Der er ellers flere Bloddæmmere saavel i Aal som Hol.

Naar en saadan Bloddæmmer blot faar Underretning om Tilfældet, kan han hjemme hos sig selv (ved Hjælp af Trylleformularer?) standse Blødningen. I Anledning af et Tilfælde forrige Sommer med en Mand i Torp, som i Sindsforvirring overskar adskillige Aarer paa Halsen, udtalte en saadan Bloddæmmer freidigen, at han nok skulde have klaret Standsningen af Blødningen, om nok saa mange og store Aarer var overskaarne. Der skal imidlertid være 9 Afdelinger eller Arter af Bloddæmningen; kan man ikke alle ni, duer det ikke.

Har man hugget eller skaaret sig, skal man ikke tale om det til Nogen; Erfaring haves for, at Saaret da gror meget hurtigere.

Det er ikke ret mange Aar siden, den Skik ophørte, at Stølskonerne

paa Baadsæt her i Aal, den første Aften efterat de var komne op til Sæteren, tog den netop melkede Melk af den bedste Ko, og gik op paa den nærliggende Mjeldenat med den. Oppe paa denne Nat eller Høide er der en liden Flade, og der slog Konerne Melken paa Marken, idet de sagde: «Drik nu Brødrene mine!» Det var et Slags Oftring til Haugafolket.

3. Om Anvendelsen af Difteriserum i Norge i 1895.

Uddrag af Lægernes Indberetninger.*)

Kristiania.

Der indtraf 34 Dødsfald blandt 496 Difteritilfælde (= 6,85 pCt.) Dette er en gunstig Dødsprocent, som ikke usandsynlig skyldes den fra Aarets Begyndelse mere almindelig indførte Behandling med Serum. (Slaaes Difteri og Croup sammen, faaes 45 Dødsfald af 521 Tilfælde eller en Dødsprocent af 8,6). (Ifølge Sundhedskommissionens Aarsberetning).

Akershus Amt.

Ullensaker. Behrings Serum blev benyttet, og det viste sig, at det har en paatagelig Virkning, naar det benyttes itide, og da formaar at begrænde Belæggets Udbredning baade i Omkreds og Dybde. Kommer det først til Anvendelse i Sygdommens senere Stadier, naar Blodforgiftning har naaet en højere Grad, synes det at være virkningsløst. (Distriktslæge Thoresen).

Dr. P. A. Christophersen meddeler følgende Tilfælde: «En 23-aarig Kvinde (paa en Husmandsplads under Vilberg) i Serum blev angreben af Difteri 2den September, sandsynlig smittet under et Besøg i Kristiania. 6te September tilkaldtes Læge; bagre Farynxvæg, Tonsillerne, Uvula og Ganebuerne var da fuldstændig dækket af tykt, fast, graalighvidt Belæg med en Del gangrænøse Tjavsver. P. 126, T. 38°. Der injiceredes Behrings Serum. 7de September om Morgenen ophostedes en Masse Membraner og seigt Slim, hvorefter betydelig Lettelse; ved mit Nærvær om Eftermiddagen var Belægget noget tyndere, men udbredt som igaar. P. 104, T. 38°. Der injiceredes atter Behrings Serum. 8de September Aften: Havde i Løbet af Natten og Dagen faaet op en Masse Membraner. Belægget omtrent uforandret. P. 116, T. 39°. Der injiceredes Ullevolds Serum. 9de September Aften: Svælget var idagmorges omtrent rent for Belæg; det indskrænkede sig nu til høire Tonsille og Ganebue samt Spidsen af Uvula. P. 112, T. 39°; var fremdeles hæs, men saa kjæk ud; der injiceredes Ullevolds Serum.

10de September Aften: En Time efter Injektionen igaar følte Patienten sig, som hun udtrykte sig, som et andet Menneske, efter at hun havde opkastet en Masse Membraner; idag blot et lidet Belæg paa høire Tonsille og Ganebue. P. 92, T. 37,5; befinder sig vel.

*) Jfr. forevrigt følgende Artikler: Magazin for Lægevidenskaben. 1895.

Pag. 184. Om den bakteriologiske Diagnose ved Difteri af A. Vogt.

— 609. Om Difteriserums antitoxiske Styrke af Direktør Malm.

— 809. Lidt Serumterapi fra Landsbygden. Af Distriktslæge H. R. Smith. Forhandlinger i det medicinske Selskab 1895, Pag. 8 og 27: Om Immunisering med Difteriserum.

Tidsskrift for den norske Lægeforening:

1895. Pag. 353. Om Difteri af Y. Ustvedt.

1896. Pag. 1. Om Serumterapi ved Difteri af Overlæge Aaser.

Fra nu af gik Helbredelsen hurtig for sig, men der indtraadte nogle Dage efter Øjenmuskel-, Svælg- og Extremitetslamhed. Tilfældet havde naturligvis været altfor længe, før Serum blev anvendt, hvilket var Aarsag til den sene Virkning; maaske var ogsaa det tyske Serum for gammelt».

Smaalenenes Amt.

Eidsberg. Der behandledes i Rakkestad 23 Tilfælde med 3 Dødsfald. At Dødeligheden ei blev større, skyldes efter min og Kollegers Overbevisning udelukkende Anvendelsen af Serum, der brugt saa tidligt som muligt synes at være det bedste hidtil kjendte Middel mod Sygdommen. (Distriktslæge Randers).

Difteri optraadte med 19 Tilfælde, hvoraf 3 Dødsfald (16 pCt.). At ikke Antallet af Dødsfald blev større, tilskrives jeg udelukkende Anvendelsen af Difteriantitoxin. Der brugtes dels Behrings dels Scherings Serum, uden at jeg kunde opdage hos det ene noget Fortrin for det andet. Jeg kan kun angaaende Lægemidlets fortrinlige Egenskaber slutte mig til den Ros, der lyder over samme fra Alle dem, der har havt Anledning til at prøve det i vanskelige Tilfælde. 2 Patienter, der senere døde, blev indsprøjet med Serum, uden at jeg ventede nogen Virkning deraf, da jeg først tilkaldtes, efterat Sygdommen havde været en Uges Tid; den 3die var ved min Ankomst saa medtaget, at jeg saa, at intet Middel vilde hjælpe. Den ene Patient blev tracheotomeret Dagen efter Injektionen; hun var da saa at sige døende og kollaberende umiddelbart efter Operationen, som kompliceredes ved et Struma. I alle de Tilfælde, hvor Serumet blev injiceret i de 2 første Dage af Sygdommen, virkede det sikkert, og i 2 Tilfælde, der blev behandlet samme Dag, Sygdommen brød ud, var Virkningen ligefrem slaaende. (Berbom).

Sarpsborg. I Aarets Løb blev Difteriserum selvfølgelig anvendt og viste ubetinget gode, undertiden endog rent forbausende Resultater; noget uheldigt Tilfælde efter Sprøjtningen vides ikke at være indtruffet; kun en enkelt Gang syntes Tilstanden i de første 12 Timer efter Indsprøjtningen at forværres endog i ængstende Grad, men da indtraadte pludselig Krise. Den høje Pris gjorde selvfølgelig, at Midlet som Regel kun anvendtes ved de mere alvorlige Tilfælde og overhovedet vel hyppigst efter Indlæg paa Sygehus. (Giebelhausen).

Hvaler. Med Behrings Serum behandledes paa Sygehuset ialt 17 Patienter (alle paa 2 nær Børn). I de overveiende fleste Tilfælde er injiceret et helt Glas med Kochs Sprøite. Der døde 3 Børn, hvoraf det ene, der kort forud havde gennemgaaet Vandkopper, Mæslinger og Kighoste, indkom næsten døende; de 2 andre døde af Strubedifteri trods Serum (Tracheotomi negtet). De Fleste havde Spor af Albumin i Urinen før Injektionen, men denne øgedes i intet Tilfælde efter samme; i det Hele taget er ingen mislige Følger iagttaget efter Serumbehandling. Ingen af de Angrebne led af særdeles ondartet Belæg, om end Flere maa betegnes som nok saa stærkt angrebne. (Tandberg).

Buskerud.

Ringerike. Serumbehandlingen anvendtes og, som jeg tror, med stor Fordel. (Distriktslæge W. Müller).

Jarlsberg og Larvik.

Tønsberg. Hvad Indflydelse den nye Behandling har havt paa Mortaliteten, er det ikke godt at dømme om efter saa faa Tilfælde; der var dog nogle temmelig grave iblandt de Behandlede. En af de helbredede Serumbehandlede led i lang Tid efter Udskrivningen af udbredt Parese, men overvandt ogsaa tilsidst denne. Det mest iøinefaldende ved Behandlingen forekom mig at være Belæggets hurtige Afstødning. (Distriktslæge Lindseth).

Af de opførte 40 Tilfælde blev 24 behandlet med Injektion af Serum, deraf 2 to Gange; der anvendtes Behrings No. 1 i alle Tilfælde undtagen i 2, hvor Serum fra Ullevold benyttedes. En døde, en 5 Aars Gut; Sygdommen kom først

under Behandling i 7de Døgn; der var da Symptomer paa Septæmi, et udbredt gangrænøst Belæg i Halsen, stærk Stank fra Munden, store Glandelhævelser, gangrænøse Saar paa Kinderne omkring Mund og Næse og høi Feber; der injiceredes 2 Gange med 1 Dags Mellemrum 10 Cm.³ af Behrings Serum No. 1; Halsen rensede sig i Løbet af 3—4 Dage, Glandelsvulsterne svandt, og de gangrænøse Saar paa Kinderne tilhelede; Feberen svandt; i det 5te Døgn efter sidste Injektion, altsaa i Sygdommens 13de Døgn, døde dog Barnet pludselig af Hjerteparalyse. De øvrige 23 helbrededes i Løbet af en meget kort Tid; paafaldende hurtig rensedes Halsen og aftog Feberen. Paa Grund af de som Regel noget store Afstande har ikke alle Patienter kunnet kontrolleres, men de fleste Tilfælde har jeg tilseet i 2det, 3die eller 4de Døgn, og overalt har Belægget da været i rask Tilbagegang. Jeg har ikke i noget Tilfælde seet nogen Ulempe af Injektionerne; ikke ét af Tilfældene har været forbundet med Komplikationer. Tydeligt fremtrædende er det, at jo senere i Sygdommen Injektionerne har været foretagne, desto mindre har deres Virkning været. (V. Larsen).

Larvik. Jeg brugte i alle disse Tilfælde (7) Indsprøitninger med Behrings Serum med forbausende heldigt Resultat. Hos Alle var der meget stærkt Belæg i Halsen, og hos 2 var endog Næseslimhinden belagt. Allerede ved første Indsprøitning med Behrings Serum begyndte Belægget at løsne. 1 Patient blev sprøitet 3 Gange, til de øvrige behøvedes kun 2 Indsprøitninger. Alle 7 blev fuldstændig helbredet. (Distriktslæge Hansteen).

Hedemarken.

Solør og Odalen. Jeg har anvendt Serumbehandling med Held ogsaa i Landpraktiken. Sygdommen har imidlertid været sjelden i dette Aar, saa at der ikke har været synderlig Anledning til at høste Erfaring om Behandlingens Effektivitet, naar det gjælder at hindre Sygdommens Udbredelse. (Distriktslæge Juell).

Hedemarken. I et Par mere grave Tilfælde er anvendt Serum og, som det syntes, med god Virkning. Til de grave Tilfælde, særlig dem, hvor Struben er afficeret, agter jeg at indskrænke Behandlingen med Serum. (Distriktslæge J. C. Lund).

Jeg har anvendt Serum i 15 Tilfælde; samtlige blev helbredet; herved maa dog tages i Betragtning, at Tilfældene var lette undtagen et Par; hos disse var dog ogsaa Virkningen af Serum meget iøjnefaldende, idet Belægget løsnede allerede efter 1 à 2 Døgns Forløb. (K. Løken).

Et Barn døde trods Serumbehandling. (W. Holm).

Behring No. 1 anvendtes paa 5 Patienter med 1 à 2 Injektioner for hver og har i 2 Tilfælde vist utvivlsom gunstig Virkning; det var da anvendt henholdsvis 1ste og 4de Dag; senere ud i Sygdommen forekom Virkningen mig liden eller ingen. (Mjøen).

Paa Hamar Sygehus injiceredes ved 13 Tilfælde. Der iagttoges i intet Tilfælde nogen ubehagelig Bivirkning. I 2 Tilfælde gjentoges Indsprøitningen 2 Gange og 2den Gang med Serum No. 2. (Henie).

Tønset. Serumbehandling viste i de fleste Tilfælde forbausende Resultater. (Distriktslæge H. Bull).

Af 9 Tilfælde behandledes 2 lette uden Serum; i de øvrige tildels alvorlige Tilfælde gav Serum udmærket Virkning. Til en Patient, som døde, blev Lægehjælp for sent tilkaldt, først 4 Timer før Døden. (Krefting).

Kristians Amt.

Hadeland og Land. 1 Tilfælde helbrededes under Serumbehandling. (Støren).

I nordre Valdres forekom 9 Tilfælde af Difteri. Paa et Par Undtagelser nær blev der ved samtlige indsprøitet Serum. Særlig hos Børn viste

Midlet en sikker Virkning. I flere Tilfælde foretoges profylaktisk Indsprøjtning hos sunde Børn i de angrebne Familier med heldigt Resultat. (Jansen).

3 Tilfælde i ét Hus behandledes med Behrings Serum og samtlige helbrededes. Sammensteds døde et Barn af Sygdommen før sin Ankomst. (H. Lyche).

Hos en 20 Aar gammel Pige injiceredes paa 2den Sygdomsdag 1 Glas Behrings Serum No. 1; der var da en hasselnødstor, hvid Flæk paa høire Tonsille, Ørhed i Hovedet og Febersymptomer med Anorexi; Dagen efter var alle disse Symptomer som med et Slag borte, fuldstændigt Velbefindende. Flækken svandt paa nogle faa Dage. Ved det andet Tilfælde, hos en 25 Aar gammel Gut, injiceredes i ca. 5te Sygdomsdag et Glas Serum No. 2. Hele Svælget var hvidt; det randt af Næsen, han snøvede og var ør i Hovedet. Allerede 4 Dage efter var han «brav». (W. Holst).

Ringebu. Serumbehandling anvendtes i alle alvorligere Tilfælde og nedsatte utvivlsomt Dødsprocenten. (Distriktslæge J. F. Holst).

Bratsberg Amt.

Skien. Difteri forekom sparsomt. Naar undtages 1 Tilfælde, der først kom under Behandling, da Patienten var særdeles medtaget, indtraf intet Dødsfald; som Regel anvendtes Injektion af Serum, hvoraf ingen Ulemper iagttoges. Hos en Patient, der var haardt angreben, injiceredes paa hvert Laar en Portion Serum fra Vaccineinstituttet i Kristiania; Virkningen var paatagelig god. Hos 2 Patienter injiceredes 3die eller 4de Dag Ullevolds Serum (1 liden Pige 1 Glas. 1 voksen 2 Glas). Begge helbrededes. (Distriktslæge Backer).

Nedenes Amt.

Vestre Nedenes. Hos 3 af de paa Høgedal Lazaret behandlede 8 Difteripatienter blev der foretaget Injektion med Serum. No. 1 indkom paa Sygdommens 3die Dag: Seruminjektion; 5te Dag var Belægget begrændset og henfaldende; 6te Dag Belægget aftaget, Næseblødning; 10de Dag Erytem over hele Kroppen, hvorefter klidagtig Afskallen i 1 Uge; 14de Dag Svælgparalyse, Albuminuri, stor Mathed; senere Lammelsessymptomer fra Øinene. Sen Rekonvalescents. Udskreves efter 35 Dages Ophold til videre Forpleining i Hjemmet. No. 2 injiceredes med Serum paa Sygdommens 2den Dag; Belægget begyndte at løsne 6te Dag; borte 10de Dag; 12te Dag Svælgparalyse, senere Paralyse i Over- og Underextremiteter; Synssvækkelse; gjentagne Gange truende Hjerterparalyse; udskreves efter 73 Dages Ophold paa Lazaretet. — No. 3 fik Serum 2den Dag, efter at Belægget havde vist sig; dette var borte 4de Dag efter Injektionen. 17de Dag efter Injektionen begyndte Parese af Øine og Hjerter. Udskreves efter 54 Dages Ophold, fremdeles sengeliggende paa Grund af Lammelsessymptomer, Svindel og Afmagt i opreist Stilling. — Paa Arendal Sygehus behandledes en 19-aarig Pige. 2 Dage før Injektionen var der Belæg, Hævelse og Feber. 3 Dage efter denne var Belægget begrændset. 18 Dage senere var der ved Dyrkning yderst sparsom Væxt; mikroskopisk en enkelt Bacil, ellers blot Kokker. (P. Blich).

Lister og Mandal Amt.

Kristiansand. Af de 211 Difteritilfælde behandledes 184 paa Sygehus, Resten i Hjemmene; samtlige injiceredes med godt Resultat og uden uheldige Bivirkninger. I den sidste Del af Aaret er Serum kommet til adskillig Anvendelse som profylaktisk Middel. Der er 12 døde af Difteri, hvilket giver en Mortalitetsprocent af 5,68. De fleste af disse er døde længere Tid efter Sygdommen, navnlig paa Grund af Paralyse. Epidemiens Karakter maa vel i det Hele betegnes som mild. (Stadsfysikus Brodtkorb).

Oddernes. Af 30 anmeldte Tilfælde endte 4 dødeligt, alle af Larynxstenose, der kom for sent under Behandling. Seruminjektioner har havt samme gunstige

Resultat som andetsteds og har ikke været ledsaget af skadelige Bivirkninger. (Distriktslæge Borge).

Vanse. Min første Indsprøitning blev ikke gjort før i Slutningen af Juli paa Elle, hvor et Barn strax før var død; Resultatet var udmærket; i Løbet af August injiceredes hos 5 Patienter, altid med godt Resultat. (Distriktslæge Meyer).

Stavanger Amt.

Stavanger Stadsfysikat. Uagtet Sygdommen ofte havde en voldsom Karakter, var Dødeligheden dog liden, da de fleste Angrebne behandledes med Serum; dette viste sig, naar det anvendtes i Sygdommens første Dage, og Larynx ei var afficeret, som et udmærket Middel. Paa Byens Sygehus behandledes 42 Patienter; deraf døde 4, Patienter med Larynxaftæktion iberegnet. Alle behandledes med Serum. (Stadsfysikus Zimmer).

Karmøen. Paa 6 Patienter i Alderen fra 1—6 Aar anvendtes Serum; 5 af disse led af Croup uden eller med ringe Halsaffektion; de bedredes paafaldende hurtig og helbrededes snart; kun hos en af dem blev Injektionen for Sikkerheds Skyld gjentagen, 5 helbredede Tilfælde af Croup efter hverandre har jeg tidligere ikke været saa heldig at iagttage. Den 6te Patient endelig, der først kom under Behandling efter 4 Dages Sygdom, havde et udbredt Belæg i Svælget og stærk Svulst udenpaa Halsen. Efter 3 Ganges Indsprøitning afstødtes Exudatet, ligesom den træhaarde Infiltration paa Halsen ganske tabte sig i langt kortere Tid end vanligt, saa Virkningen ogsaa her var paatagelig. Barnet døde imidlertid en Uges Tid senere af Hjertelammelse. Hos denne Patient (6 Aar gammel) var forøvrigt de anvendte Doser, 1 Flaske Behring No. 1 pr. Gang, utvilsomt for smaa, men jeg vovede dengang — i mit første Tilfælde — ikke at gaa videre. (Distriktslæge Martens).

Haugesund. Hvor Serumbehandling kunde anvendes, viste den et overmaade heldigt Resultat. Der er saaledes ikke forefaldt et eneste Dødsfald af Sygdommen i Byen, hvor 38 Tilfælde anmeldtes. (Distriktslæge Aamodt).

Scherings Serum anvendtes i 3 Tilfælde, hvoraf de 2 var særdeles lette; i et af dem maaltess Temperaturen hver Time; den faldt fra 38,5 Kl. 6 Aften til 36,5 Kl. 7 Morgen. (Nørregaard).

Søndre Bergenhus Amt.

Indre Hardanger. Serumbehandlingen viste et særdeles godt Resultat. Den anvendtes 7 Gange af Undertegnede, hver Gang med Held, naar undtages hos ét Barn, der havde haft Sygdommen i flere Dage og saaatsige var døende ved min Ankomst, idet Struben var angreben. I de øvrige Tilfælde var det ganske mærkeligt, hvorledes Tilstanden allerede Dagen efter Indsprøitningen bedredes, Belægget mindskedes, Feberen ophørte, og Velbefindende indtraadte; nogle Dage efter var Vedkommende fuldstændig friske. Indsprøitningen foretoges i de 6 Tilfælde Dagen eller høist 2 Dage efter Sygdommens Udbrud. At man kommer saa tidligt til, er vistnok en Hovedbetingelse for et godt Resultat. I intet Tilfælde var det nødvendigt at foretage Indsprøitning mere end 1 Gang. Det anvendte Serum var Behrings No. 1. Hvis det er tilladt at drage nogen Slutning af et saa lidet Antal Tilfælde, maa Serum anvendt de Par første Dage efter Sygdommens Udbrud ansees som et fortrinligt Middel. (Distriktslæge I. Olsen).

Søndre Midthordland. Serum benyttedes i alle alvorligere Tilfælde og syntes at stadfæste, hvad der fra de fleste Hold berettes om dets Virkninger. Efter min Erfaring gaar jeg nu trøstigt til Behandling af Difteri, medens jeg før Serumets Tid ansaa Behandlingen for en temmelig haabløs Affære. Blandt de døde var en 6 Aar gammel Gut, som ikke vilde lade sig sprøite, samt en 8 Aar gammel Pige, der havde haft Sygdommen i 14 Dage og dertil havde været sygelig fra Fødselen af (Rakit) og ved Indsprøitningen var yderst svag; hun kom sig

dog lidt Dagen efter Sprøitningen, men døde $2\frac{1}{2}$ Døgn senere af Hjertelammelse. — En 15 Aar gammel Pige indsprøitedes først paa Sygdommens 10de Dag, da Belægget, som jeg fra først af antog for Anginabelæg, ikke vilde vige ved Pensling og Gurgling. Efter Sprøitning svandt Belægget hurtigt; denne Patient fik flere Uger efter Sygdommens tilsyneladende Ophør en temmelig langvarig Parese i Svælget og Underextremiteterne. — Man kunde maaske ligeoverfor den gunstige Virkning af Serum indvende, — som jo ogsaa har været gjort, — at Sygdommen i sig selv i 1895 var usædvanlig mild. De Tilfælde, som jeg sprøitede, var imidlertid de alvorligste, og disse kom sig — med Undtagelse af ovennævnte Pige, der først langt hen i Sygdommen injiceredes — baade vel og hurtig, medens flere af de ikke sprøitede døde. Virkningen har været iøinefaldende saavel for Lægen som for Patienterne og deres Omgivelser. (Distriktslæge Krüger).

Nordre Midthordland. Serum (norsk) er brugt i største Parten af Tilfældene, og er det min Erfaring, at det er et fortrinligt Middel, naar man kommer til Patienten i Begyndelsen af Sygdommen. For at muliggjøre dette i størst Udstrækning, pleier jeg paa mine Reiser at medføre 2 à 3 Portioner Serum, selv hvor jeg ikke netop har Mistanke om Difteri. (Kst. Distriktslæge N. Henriksen).

Alversund. 6 Gange har jeg anvendt Behrings Serum; første Gang var det hos en Pige paa 16 Aar, der havde været syg i 3 Dage, Intet kunde nyde, men laa og brækkede sig idelig. Paa Grund af Alderen og Sygdommens Varighed benyttedes Serum No. 2, og 24 Timer efter Indsprøitningen var det, «som om Sygdommen var strøget af hende.» En anden Pige paa 7 Aar var cyanotisk ved min Ankomst, men efter Forældrenes Ønske injicerede jeg dog Serum; hun levede omtrent 18 Timer derefter. Hos to af hendes Søkende blev injiceret omtrent i 2det Døgn; her gik Sygdommen let og snart over. Ogsaa hos to andre Patienter gjordes Injektion i 2det Sygdoms-Døgn, og begge følte sig snart lettere. Efter disse faa Injektioner har jeg faaet Indtrykket af, at Serum er et meget tjenligt Middel, uden at jeg dog trods Opfordring har vovet at bruge det præventivt. (Distriktslæge Falkenberg).

Nordre Bergenhus Amt.

Gulen. I ét Tilfælde med alvorlige Croupsymptomer anvendtes Serum (fra Ullevold), der udentvivl reddede Barnets Liv. (Distriktslæge J. F. Nielsen).

Da jeg havde faaet Serum (fra Ullevold), gav jeg en Patient en Indsprøitning af 10 Cm.³, som det syntes med meget godt Resultat; han havde ialfald meget styg Hals, men var paa Benene igjen efter et Par Dage. (Distriktslæge Herlofsen).

Romsdals Amt.

Ørskog. Paa Sygdommens 3die Dag injiceredes Serum ved et Tilfælde af grav Natur med udbredt Halsaffektion og Smitteoverførelse til et Saar paa Haanden; 2 Dage efter var Halsen og Saaret paa Haanden ganske frit for Belæg og Feberen betydelig aftaget; i Uge efter optraadte en let Lammelse af Gane- og Svælgmuskler, som dog helbrededes paa kort Tid. — Blandt 5 Tilfælde i ét Hus injiceredes i 2, med godt Resultat; begge Patienter var stærkt angrebne, og hos den ene kom der en let, kortvarig Lammelse. (Distriktslæge H. G. Holst).

Surendalen. De fleste Tilfælde behandledes med Serum. Jeg fik det bestemte Indtryk, at dette Middel var særdeles virksomt; i ethvert Fald var 3 af Tilfældene saa alvorlige, at jeg vilde have stillet Prognosen meget slet uden Serumbehandling; i ét af disse var der Strubedifteri med faretruende Stenose. Hos flere Børn i de angrebne Familier blev Serum indsprøjet præventivt; ingen af disse fik Sygdommen. (Distriktslæge L. V. Selmer).

Nordre Nordmør. I de 5 Tilfælde, hvor det lykkedes at komme saavidt tidlig til — paa Sygdommens 2den—4de Dag —, var Resultatet udmærket godt. Beretningen lød gjennemgaaende, at de Syge i 1 og høist 2 Dage efter Injektionen blev daarligere, men saa bedredes snart; hurtig og let Afstødning af Belægget, og kortvarig Rekonvalescents; Midlet staar derfor i høi Kurs her. (Distriktslæge Parelius).

Søndre Trondhjems Amt.

Fra Trondhjem meddeler Stadsfysikus: Der er i Aaret anmeldt 80 Tilfælde af Difteri; derhos er paa Lazaretet behandlet 6 udenbys Patienter med denne Sygdom. Af disse 86 er 8 døde eller 9,3 pCt. Denne forholdsvis ringe Dødelighed skyldes utvilsomt for en væsentlig Del den Omstændighed, at Sygdommen er optraadt med en meget mildere Karakter end i de foregaaende Aar.

Om Behandlingen paa Lazaretet oplyser dettes Overlæge I. Hagen: Omtrent fra Begyndelsen af Februar har Serumbehandling helt kunnet gennemføres, saaledes at enhver Patient, som indkom under Diagnosen Difteri eller indlagdes til Observation for denne Sygdom, strax fik en Injektion, uden at man afventede Resultatet af den bakteriologiske Undersøgelse, der almindelig først kunde foreligge 24 Timer efter. Nogen Ulempe for dem, der uden virkelig at lide af Difteri fik en Injektion, er aldrig opstaaet, og Fordelene ved at kunne anvende Serumbehandling paa det tidligst mulige Stadium af Sygdommen er store. — Det maa sikkerlig tilskrives denne Behandling, at Dødeligheden i 1895 kun har været 9,3 pCt. eller kun $\frac{1}{3}$ saa stor som tidligere. I Virkeligheden er Dødeligheden blandt de med Serum behandlede Patienter endnu mindre. Bortser man nemlig fra de 5 Dødsfald, der indtraf blandt de i Januar indkomne 25 Patienter, som paa Grund af den mangelfulde Tilgang paa Serum ikke kunde behandles hermed i den ønskelige Udstrækning, og tages kun Hensyn til de fra Begyndelsen af Februar indkomne, er der blandt 50 serumbehandlede Patienter kun optraadt 2 Dødsfald (4 pCt.), og begge disse Patienter var smaa Børn, som efter at have ligget i Hjemmet i 2—3 Dage, døde af Croup inden 24 Timer efter Indkomsten. Vistnok har den overveiende Del af de Behandlede været middels stærkt eller let angrebne, men der har dog ogsaa forekommet sværere Tilfælde, om hvis Helbredelse med den tidligere brugte Behandling man neppe vilde kunnet gjort sig Haab; og det kan med Sikkerhed betragtes som en Virkning af Serumbehandling, at intet Tilfælde, som ved Indkomsten kunde betragtes som let eller middels stærkt, under det videre Forløb har antaget nogen alvorligere Karakter; specielt fortjener det at fremhæves, at der ikke i noget med Serum behandlet Tilfælde har udviklet sig Croup, hvilket tidligere ikke sjelden indtraf under Børnenes Henliggen paa Lazaretet. Ogsaa den udviklede Croup paavirkedes gunstigt af Serum. I Tilfælde, der ikke var for langt fremskredne, svandt Fænomenerne enten efter en Seruminjektion alene eller i Forbindelse med Intubation, idet Exudatet i faa Dage fluidiseredes og forsvandt, uden at det kom til Ophostning af Membraner.

Røros. Alle de Angrebne med Undtagelse af 3 døende behandlede med Behrings Serum; kun 2 døde; den ene, et svagt Barn, af Hjerteparalyse 10 Dage efter Difteriens Afløb, den anden, et svagt skrofuløst Barn, af Croup, kompliceret med kapillær Bronkit. (Distriktslæge Müller).

Orkedalen. Serumbehandling, der næsten altid blev anvendt, viste udtalt god Virkning og altid gunstigt Resultat, naar den kunde benyttes tidlig i Sygdommen. Ogsaa som Profylaktikum blev Serum (i refrakt Dose) ofte anvendt og med godt Resultat. (Distriktslæge Hoffmann).

Hitteren. Af de opførte 17 Tilfælde, hvoraf 2 dødelige, blev de 12 behandlet med Serum med gunstigt Resultat. 2 alvorlige Tilfælde, der behandlede bare med Pensling og Gurgling, gik imidlertid ogsaa godt. (Distriktslæge Knutssøn).

Ytre Fosen. For Resultaterne af Serumbehandlingen i 19 Tilfælde er nærmere redegjort i en Afhandling i Norsk Magazin for Lægevidenskaben, Oktober 1895; senere er behandlet 5 med paafaldende hurtig Rekonvalescents og uden Dødsfald. Paa et Sted fik 5 Børn profylaktisk Injektion (1 Gram Schering). (Distriktslæge H. R. Smith).

Indre Fosen. Af 62 i Distriktet anmeldte Tilfælde behandledes 58 med Serum, medens der hos 4 ikke gjordes Injektion, fordi Serum paa Grund af uheldige Omstændigheder ikke havde for Haanden; af de Injicerede døde 1, af de Ikkeinjicerede 3. (Distriktslæge Strøm).

Nordre Trondhjems Amt.

Stjørdalen. Dr. Angell brugte Serum nogle Gange med heldigt Resultat. (Distriktslæge Conradi).

Paa Leksvikstranden i Frosten Distrikt forekom 18 Tilfælde med 5 Dødsfald; 4 af Patienterne var allerede ved Lægens Ankomst døde og den 5te døende. Denne sidste var en 27 Aar gammel kraftig Kar, hos hvem der injiceredes Behring No. 2. De Injiceredes Antal var saaledes her 14. Ialt behandledes af mig i 1895 med Serum 72, hvoraf 2 døde, men begge disse havde været syge i 8 Dage og var døende ved min Ankomst. Lades disse 2 ude af Betragtning, indtraf altsaa intet Dødsfald blandt 70 utvivlsomme Tilfælde af Difteri, der kom under Behandling i nogenlunde Tid. Oftest anvendtes Behring No. 1; kun naar Sygdommen viste særlig alvorlige Symptomer, anvendtes No. 2. (Distriktslæge Strøm).

Nordlands Amt.

Brønnø. Hos 2 Voxne blev Behrings Serum brugt med gunstigt Resultat; den ene fik en Maaned efter Recidiv, og Serum benyttedes da paany. (Distriktslæge Sellæg).

Alstahaug. Sygdommen synes i sin Optræden at have været mildere end forhen. Behandlingen med Serum har vist udmærkede Resultater; alle Injicerede har kommet sig med Undtagelse af en liden Gut paa 1 $\frac{3}{4}$ Aar, der indkom døende med Difteri i Strube og Svælg paa Helgelands Sygehus; han blev tracheotomeret, men levede blot 10—14 Timer efter. Paa Sygehuset blev alle Difteripatienter (19) med Undtagelse af én injiceret. Feberen faldt jevnt i Løbet af 1—3 Dage — efter Tilfældets Varighed før Indkomsten —, og ingen ubehagelige Bivirkninger iagttoges, naar undtages et Par Gange nogen og hurtig forbigaaende Rødme og Ømhed paa Injektionsstedet. Der kjendes intet Tilfælde af Difteri efter profylaktisk Injektion, selv i Familier med smaa Børn, hvor ingen Isolation har kunnet finde Sted. (Distriktslæge I. Lund).

Vefsen. Sygdommen synes i Almindelighed at have havt en mild Karakter. Injektioner med Serum, dels fra Veterinærlaboratoriet og dels fra Ullevold, har været benyttet. Jeg har injiceret 5, hvoraf 1 profylaktisk. Af disse døde 2. Den ene, en Pige paa 12 Aar, var næsten aldeles frisk igjen, men saa fik hun en rigelig Blødning fra Næse og Nyrer, der rigtignok standsede efter Ergotin, men næste Morgen kollapsede hun pludselig og døde. Den anden, en 4 Aar gammel Gut, døde af Sepsis. Desværre har man somoftest vanskeligt for at komme til saa tidlig i Sygdommen, som ønskeligt kunde være. (Distriktslæge Stockfleth).

Ranen. Muligvis har Epidemien været af en godartet Karakter, men jeg kan ikke forstaa andet, end at en ny Faktor maa have gjort sig gjældende, hvilken man ialfald for en stor Del maa tilskrive den minimale Dødelighed, og denne Faktor er Serumet. Med god Fortrøstning og Haab om et lykkeligt Resultat kan man nu tage under Behandling selv de alvorligere Tilfælde. Men det gjælder at komme snart til. Af de paa Listerne opførte Dødsfald indtraf 2, før Læge blev hentet til senere Angrebne i Huset. (Distriktslæge Sev. Lange).

I samtlige behandlede Tilfælde er der anvendt én Injektion af Serum, og mine Erfaringer angaaende dets Virkning er de bedste, endskjønt Injektionerne ofte foretoges paa et sent Stadium i Sygdommen. Profylaktisk anvendtes Midlet kun hos 2 Patienter; den ene af disse fik dog 1 Maaned senere Sygdommen. I Aarets første Halvdel anvendtes tysk Serum, i sidste norsk. Abscesdannelser eller andre ubehagelige Følger iagttoges ikke. (Grøntvedt).

5 Difteritilfælde behandlede med Serum og helbrededes. 2 af Tilfældene var alvorlig Strubedifteri, hvor Prognosen syntes at være meget daarlig. (Platou).

Gildeskaal. Ialt har 11 Patienter været behandlet med Behrings Serum, samtlig med udmærket Resultat. Paa Grund af at Midlet særlig i Aarets Begyndelse var mindre let at erholde og Erfaringen om dets Nytte og Anvendelse mindre tilgængelig, blev det i Begyndelsen kun anvendt, hvor Betingelserne for, at noget Resultat kunde ventes, var tilstede, samtidig som Tilfældet gav Anledning til at antage, at anden Behandling ikke vilde strække til, altsaa ved grave, men friske Tilfælde uden paaviselige Komplikationer. Ieinefaldende var Midlets sikre Virkning i 2 Tilfælde af Strubedifteri hos ganske smaa Børn. Præventiv Anvendelse har været forsøgt i 3 smittede Huse, (hvor der i hvert var 1 Patient, som blev behandlet med Serum, medens de øvrige Børn i Huset fik præventive Injektioner). Ingen af de saaledes behandlede fik Difteri. Nogen ubehagelig Bivirkning af Midlet har i intet Tilfælde været iagttaget. (Distriktslæge Schjørn).

Folden. I et Hus var 2 Børn døde før Lægens Ankomst; siden angrebes Moderen og et 5 Maaneder gammelt Diebarn. Hos begge disse, som havde et meget udbredt og stygt Belæg i Fauces, injiceredes der med Behrings Serum. Moderen kom sig meget snart, men Barnet døde nogle Dage efter; den anvendte Dosis var maaske vel liden. I samme Hus, hvor der ikke var nogen Anledning til ordentlig Isolation, fik Faderen og 3 Børn en Immuniseringsdosis, og ingen af disse angrebes. (Distriktslæge Nissen).

Hammerø. I 5 Tilfælde anvendtes Behrings Serum No. 1. Jeg kan ikke noksom rose Midlet. Øiensynlig Bedring indtraadte efter 10—14 Timers Forløb. Det ene af Tilfældene hos en 20-aarig Pige vilde efter al Sandsynlighed have endt dødelig uden Anvendelse af Serum. (Distriktslæge P. Hansen).

Ofoten. Af 4 alvorlige Croupilfælde døde 2, som ikke injiceredes, da jeg manglede Serum; i de 2 andre Tilfælde viste dette Middel sig meget virksomt; den ene kom jeg først til i 4de Døgn, men allerede umiddelbart efter 1ste Injektion viste sig tydelig Bedring, om end Tilstanden endnu i et Par Dage saa haabløs ud. (Distriktslæge Borch-Johnsen).

Buksnes. Indsprøitning med Behrings Serum har i de fleste Tilfælde været anvendt og, som det synes, med stor Nytte. Flere haabløse Tilfælde er helbredet, og Sygdommens Varighed forkortet. Ogsaa som præventivt Middel har Serum vist sig virksomt. Jeg har som Andre det Indtryk, at kunde man komme til at injicere paa et tidligere Stadium af Sygdommen end ofte er Tilfældet, og kunde man faa gentagne Indsprøitninger, hvor det trængtes, vilde Resultatet blive end bedre. Næsten uden Undtagelse har Tilfældene optraadt saa vidt fjernt fra Læge, at kun én Indsprøitning har kunnet blive anvendt pr. Individ. Som Regel injicerede man dog alligevel, og naar man kom igjen, var Belægget svundet og Almentilstanden tilfredsstillende. Første Gang Serum blev anvendt, var Virkningen virkelig meget slaaende. I et lidet, meget trangt og usselt Rum fandtes ved Ankomsten en 9 Aar gammel Gut død af Difteri efter et Par Dages Sygdom; desuden var angrebet 2 Gutter 10 à 12 Aar gamle og 1 Pige 5 Aar gammel; 4 Søsken var ikke angrebne. De 3 Syge og de 4 Friske blev alle injiceret. Efter 3 Dages Forløb havde én ubetydeligt Belæg, de øvrige intet. Efter atter 4 Dages Forløb var samtlige friske. De 4, der var injiceret præventivt, forblev friske. Som Regel benyttedes ved Siden af Serum-

behandling Gurglevand og Incitantia. I et Tilfælde optraadte Absces efter Injektionen, ellers ingen Ubehageligheder. Af de Behandlede døde 6, hvoraf de 3 samme Dag, da de tilsaas af Læge. 1 døde, før Læge var tilkaldt. (Distriktslæge Oxholm).

Østlofoten. Det var først fra Begyndelsen af 1895, at Difteriserum blev benyttet her i Distriktet; medens af de i 1894 forekomne 133 Tilfælde 34 døde, indtraf i 1895 blot 6 Dødsfald blandt 110 Angrebne (heri indbefattet 3 Tilfælde i Henningsvær, som injiceredes af Fiskerilægen); med meget faa Undtagelser er alle behandlet med Serum. 6 døde; 2 før Lægens Ankomst, 2 var døende, da Serum endelig blev anvendt, og 1 voxen Pige, tilsyneladende forlængst frisk af Difterien, døde 3 Uger efter Injektionen pludselig af Hjertelammelse. (Distriktslæge Ellefsen).

Hadsel. Serum viste god Virkning i alle Tilfælde, hvor det anvendtes itide. Det hændte flere Gange, at Forældrene bragte Patienterne tildels langveis fra til mit Hjem for at faa dem injiceret. (Distriktslæge Thode).

Tromsø Amt.

Ibbestad. Behandling med Serum har ogsaa her vist gunstige Resultater, saafremt Injektionen har kunnet foretages i Sygdommens Begyndelse. (Distriktslæge Borchgrevinck).

Tranø. De Syge behandledes dels med, dels uden Serum; Resultaterne af begge Behandlingsmaader var omtrent de samme. Dødsprocenten under Epidemien ca. 32 pCt., hvilket for en Del maa tilskrives, at de fleste Tilfælde paa Grund af det stormfulde Veir kom for sent under Behandling. (K. Lundh).

Lenviken. Der anvendtes flere Gange Injektion af Behrings Serum, uden at jeg tør udtale noget bestemt om dets Virkning. Som oftest bliver Læge tilkaldt sent ude i Sygdommens Forløb, hvor Serum erfaringsmæssig har mindre Virkning. Kun et eneste Tilfælde iagttoges nøiagtig fra først af. Det var en 7 Aars Pige, hos hvem der allerede paa Sygdommens 1ste Dag injiceredes 1 Glas Behring No. 1; Belægget tiltog imidlertid i Hals og Næse med stinkende Udflod; alt svandt dog i Løbet af 8 Dage, men 7 Dage derefter døde hun af Hjertelammelse, der udviklede sig lidt efter lidt. Hele Forløbet var med Undtagelse af en let Feber i Begyndelsen afebrilt; Urinen indeholdt meget Albumin. Ogsaa en anden serumbehandlet Patient døde, saavidt det kan skjønnes, af Hjertelammelse. Mod Paralyse synes saaledes Serum ei at byde nogen Hjælp. (Distriktslæge Helsing).

Balsfjorden. Serum blev benyttet i de fleste Tilfælde og viste gode Resultater, undtagen i et Tilfælde, hvor Injektionen først blev gjort i 7de Døgn. (Distriktslæge Selmer).

Lyngen. I Aarets 2 sidste Maaneder behandledes 8 Tilfælde, hvoraf 1 Dødsfald. Sygdommen optraadte mildt. 5 behandledes med Serum, de 4 med heldigt Resultat. (Kst. Distriktslæge Mortensen).

Karlsø. Serum anvendtes i 11 Tilfælde, hvoraf i de 9 med heldigt Resultat. I de øvrige 2 Tilfælde var Sygdommen saa langt fremskreden, at Serumbehandling ikke længer viste sig virksom. (Distriktslæge Skridshol).

Finmarkens Amt.

Vadsø. Det eneste Tilfælde af Difteri, der forekom i Byen, behandledes med Injektion af Behrings Serum med udmærket Resultat. (Distriktslæge Caspersen).

**Sammendrag af de indkomne Tal-Opgaver over Serumbehandlede
i Norge i 1895.**

Amter (med de i samme værende Byer).	Antal Difteri- patien- ter, be- handlet med Difteri- serum.	Der- af døde.	Anmærkninger.
Kristiania	214	21	Af de 21 Døde var 5 moribunde paa det Tids- punkt, da Injektionen foretoges.
Akershus	1	-	
Smaalenene	35	5	Af de 5 Døde var en yderst debil paa det Tidspunkt, da Injektionen foretoges. 2 døde af Croup; Tracheotomi negtedes.
Buskerud	2	-	
Jarlsberg og Larvik	50	1	Død af Hjertelammelse. Injektionen foretoges hos denne først 7de Dag i Sygdommen.
Hedemarken	44	2	Til 1 af de 2 Døde tilkaldtes Lægen først 4 Timer før Døden.
Kristians	55	2	
Bratsberg	7	-	
Nedenes	6	-	
Lister og Mandal . .	190	5	Af de 5 døde 2 inden 24 Timer efter Ind- komsten paa Hospitalet paa Grund af De- bilitet. De 3 andre døde af Hjertelammelse.
Stavanger	51	5	
Søndre Bergenhus . .	42	4	Af de 4 Døde var 3 moribunde paa det Tids- punkt, da Injektionen foretoges.
Bergen	11	4	
Nordre Bergenhus . .	2	-	
Romsdal	11	-	
Søndre Trondhjem . .	182	6	Af de 6 Døde var 2 smaa Børn med Croup, der døde paa Lazaretet inden 24 Timer efter Indkomsten, efter at have ligget 2—3 Dage i Hjemmet. 2 andre var svage Børn. 1 døde et Par Timer efter Injektionen; det havde været syg 8 Dage, inden Læge tilkaldtes.
Nordre Trondhjem . .	17	1	Den Døde var en 27 Aar gammel kraftig Mand, der var moribund ved Lægens An- komst og døde kort efter Injektionen.
Nordland	190	9	Af de 9 Døde var 3 døende paa det Tidspunkt, da Injektionen foretoges. En 12 Aar gammel Pige døde af profus Næse- og Nyreblødning. En var et 5 Maaneder gammelt Diebarn. En døde af Hjerte- lammelse og en af Sepsis.
Tromsø	13	10	Af de 10 døde 2 af Hjertelammelse, hvoraf den ene 14 Dage efter Injektionen, der foretoges paa Sygdommens 1ste Dag. 2 døde af Croup.
Finmarken	1	-	
Norge	1142	75	

Dødsprocenten var altsaa 6,6. Fratrækkes 14, der opgives at have været moribunde, da Injektion foretoges, bliver den 5,3.

Disse Oplysninger er baseret paa Meddelelser fra ca. 72 Læger.

Af de ovennævnte 1142 injicerede Difteripatienter er der alene for 291 anført, paa hvilken Dag Injektionen er foretaget:

Paa 1ste Sygdoms-Dag er opgivet injiceret					27,	hvoraf	1 døde.
« 2den	—«—	-	—	—	129,	—	3 —
« 3die	—«—	-	—	—	63,	—	5 —
« 4de	—«—	-	—	—	33,	—	5 —
« 5te	—«—	-	—	—	20,	—	7 —
« 6te	—«—	-	—	—	6,	—	2 —
« 7de	—«—	-	—	—	9,	—	7 —
Senere end 7de	—«—	-	—	—	4,	—	3 —

Tilsammen 291, hvoraf 33 døde.

